แนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553

โดย

ปุณยวัจน์ ไตรจุฑากาญจน์

ดุษฎีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาสหวิทยาการ
วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2564

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Ref. code: 25646024300078UFD

GUIDELINES FOR DEVELOPMENT THE JUVENILE REHABILITATION PROCESS OF THE JUVENILE AND FAMILY COURT AND JUVENILE AND FAMILY PROCEDURE ACT B.E. 2553

BY

PUNYAWAJ TRAIJUTAKARN

A DISSERTATION SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE OF THE DOCTOR OF PHILOSOPHY IN INTEGRATED SCIENCE

COLLEGE OF INTERDISCIPLINARY STUIDES
THAMMASAT UNIVERSITY

ACADEMIC YEAR 2021

COPYRIGHT OF THAMMASAT UNIVERSITY

Ref. code: 25646024300078UFD

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
วิทยาลัยสหวิทยาการ

ดุษฎีนิพนธ์

ของ

ปุณยวัจน์ ไตรจุฑากาญจน์

เรื่อง

แนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนตาม
พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดี
เยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการ

เมื่อ วันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2565

ประธานกรรมการสอบดุษฎีนิพนธ์ _____
(นายสิทธิศักดิ์ วนะชกิจ)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์หลัก _____
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์ร่วม _____
(รองศาสตราจารย์ ดร.เดชา สังขวรรณ)

กรรมการสอบดุษฎีนิพนธ์ _____
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิฤมน รัตนะรัต)

กรรมการสอบดุษฎีนิพนธ์ _____
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุมนทิพย์ จิตสว่าง)

คณบดี _____
(รองศาสตราจารย์ ดร.สายฝน สุเอียนทรเมธี)

Ref. code: 25646024300078UFD

หัวข้อดุษฎีนิพนธ์	แนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553
ชื่อผู้เขียน	ปุณยวัจน์ ไตรจุฑากาญจน์
ชื่อปริญญา	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สหวิทยาการ)
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	สาขาวิชาสหวิทยาการ วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์	รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์
อาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์ร่วม	รองศาสตราจารย์ ดร.เดชา สังขวรรณ
ปีการศึกษา	2564

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 เพื่อศึกษากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการนำกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของศาลเด็กและเยาวชนของประเทศสหรัฐอเมริกามาปรับใช้ในประเทศไทย และเพื่อแสวงหาแนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนสำหรับผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน วิธีการศึกษาเป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Study) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนทั้งของประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา

ผลการศึกษา พบว่า กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 นั้น ได้ใช้สองมาตรการควบคู่กัน คือ มาตรการพิเศษแทน

Ref. code: 25646024300078UFD

การดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 กับมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 วรรค 1 โดยพิจารณาจากหลักเกณฑ์ในแต่ละมารการที่แตกต่างกัน ได้แก่ ขั้นตอนของกระบวนการพิจารณาคดี อัตราโทษจำคุก พฤติการณ์ของคดีไม่ร้ายแรงเกินสมควร ความยินยอมของผู้เสียหาย เด็กหรือเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน และเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดสำนึกในการกระทำของตนเอง เป็นต้น โดยการดำเนินการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้นจะดำเนินการผ่านข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหลังฟ้องคดี พ.ศ. 2556 และข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการกำหนดมาตรการแทนการพิพากษาคดี พ.ศ. 2556 ซึ่งเป้าหมายเบื้องต้นของการกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู คือ ต้องการหันเหคดีเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการทางอาญา และเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนได้รับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและพัฒนาทางด้านกาย จิต สังคมอย่างต่อเนื่องแทนการดำเนินคดีอาญาหรือการพิพากษาคดี และผู้เสียหายได้รับการคุ้มครองสิทธิและการเยียวยาและชดเชยค่าเสียหายตามสิทธิและความเหมาะสม รวมถึงสังคมและชุมชนได้รับการป้องกันความเสียหายและความรุนแรงจากการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน อย่างไรก็ตามการดำเนินการเกี่ยวกับกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว ยังมีปัญหาและอุปสรรคในหลายประการทั้งในด้านการปฏิบัติงาน ด้านสถานที่การแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ด้านการประสานงานต่างๆ ด้านข้อกฎหมาย และด้านนโยบายการปฏิบัติงาน

ในส่วนของศาลเด็กและเยาวชนของเมืองซานดิเอโก ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นศาลหนึ่งที่อยู่ภายใต้ศาลสูงสุดของรัฐแคลิฟอร์เนีย (Superior Court of California) ดำเนินการภายใต้หลักกฎหมาย Superior Court of California, County of San Diego, Juvenile Division Rule มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาคดีเด็กหรือเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี และบุคคลที่อยู่ภายใต้การอุปการะ (Nonminor dependent) อายุระหว่าง 18 ถึง 21 ปี แนวทางหลักการปฏิบัติต่อคดีของเด็กและเยาวชนนั้นจะมี 2 แนวทาง ได้แก่ คดีการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน กับคดีเด็กและเยาวชนที่อยู่อาศัยกับผู้อุปถัมภ์ ซึ่งในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในการศึกษาครั้งนี้จะอยู่ในส่วนของคดีการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ทั้งนี้หลักเกณฑ์การพิจารณาในการเข้าสู่กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู คือ ระดับความเสี่ยงของเด็กหรือเยาวชนต่อชุมชน และประเภทของคดีที่กระทำความผิดและพฤติการณ์ของคดี และรูปแบบการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนจะประกอบไปด้วย 2 รูปแบบ คือ การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูโดยไม่ใช้สถานที่ควบคุม และการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในสถานที่ควบคุม โดยหน่วยงานและกลไกสำคัญหลักในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู คือ ศาลเด็กและเยาวชน และกรมคุมประพฤติ ซึ่งมีบทบาทการดำเนินการที่ชัดเจน โดยที่ศาลเด็กและเยาวชนจะมีบทบาทหน้าที่ในการพิจารณาคดีเท่านั้น ส่วนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะเป็นหน้าที่ของ

Ref. code: 25646024300078UFD

กรมคุมประพฤติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในพื้นที่เมืองซานดิเอโก

ผู้ศึกษาเห็นว่า เมื่อกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทยมีทิศทางของการปรับเปลี่ยนในระดับแนวคิดจึงมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงแนวทางในระดับปฏิบัติที่ต้องมีการพัฒนา กล่าวคือ การใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาและมาตรการแทนการพิพากษาคดีเพื่อการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดีต้องได้รับการพัฒนา ปรับปรุงให้สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างของแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนรูปแบบใหม่ที่มุ่งแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ดังนั้นข้อเสนอต่อแนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดีของศาลเยาวนและครอบครัวตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 จึงควรมีการปรับปรุงบริบทต่างๆ ทั้งด้านนโยบาย ด้านหลักการใช้กฎหมายในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ด้านโครงสร้างและบุคลากร ด้านกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และด้านการพัฒนาระบบติดตามเด็กและเยาวชน เพื่อสร้างกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนให้มีประสิทธิภาพและสามารถรองรับกับรูปแบบของกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนในทิศทางใหม่ได้อย่างแท้จริง

คำสำคัญ: ศาลเยาวชนและครอบครัว, เด็กและเยาวชน, กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

Ref. code: 25646024300078UFD

Dissertation Title	GUIDELINES FOR DEVELOPMENT THE JUVENILE REHABILITATION PROCESS OF THE JUVENILE AND FAMILY COURT AND JUVENILE AND FAMILY PROCEDURE ACT B.E. 2553
Author	Punyawaj Traijutakarn
Degree	Doctor of Philosophy (Integrated Science)
Major Field/Faculty/University	Integrated Science College of Interdisciplinary Studies Thammasat University
Dissertation Advisor	Associate Professor Sakchai Lertpanichpun, Ph.D.
Dissertation Co-Advisor	Associate Professor Decha Sungkawan, Ph.D.
Academic Year	2021

ABSTRACT

The objectives of the study on “Guidelines for Development the Juvenile Rehabilitation Process of the Juvenile and Family Court and Juvenile and Family Procedure Act B.E. 2553 (A.D. 2010)” are to study on the juvenile rehabilitation process in the legal proceedings and obstacles to the operations in accordance with the Juvenile and Family Court and Juvenile and Family Procedure Act B.E. 2553 (A.D. 2010), to study on the juvenile rehabilitation process, obstacles and guidelines for the implementation of the juvenile rehabilitation process of the United States of America in Thailand, and to identify guidelines for the development of the juvenile rehabilitation process for practitioners related to the process of justice for juveniles. The methodology is Qualitative Research that consists of Documentary Study and In-depth Interviews with the executives and operation officials related to the children and juvenile rehabilitation processes of the United States of America and Thailand.

The findings from the study show that juvenile rehabilitation process in the legal proceedings of the Juvenile and Family Court in accordance with the Juvenile and Family Court and Juvenile and Family Procedure Act B.E. 2553 (A.D.

Ref. code: 25646024300078UFD

2010) implements two measures simultaneously, namely, the special measures for criminal case procedure pursuant to Article 90 and the measure for the judgement pursuant the first paragraph of Article 132, by considering criteria of each measure including the procedure of case prosecution, imprisonment punishment, offenses that are not too severe, consent from the victim, children or juveniles that have not committed any offense before, and children and juveniles' repentance to their offenses. The rehabilitation is carried out through the operations through the provisions of the Chairperson of Extreme Court concerning criteria, methods and conditions for making the after-case rehabilitation plan B.E. 2556 (A.D. 2013) and provisions of the Chairperson of Extreme Court concerning criteria, methods and conditions for the setting of the measures instead case prosecution B.E. 2556 (A.D. 2013). The primary targets of the rehabilitation process are to deviate juvenile cases from criminal procedure and to allow offenders who are juveniles to receive consistent physical, mental and social rehabilitation and development instead of criminal prosecution or case trial. In addition, victims should receive protection, remedy and compensation in accordance with the rights and the appropriateness. At the same time, the society and communities should receive protection against damage and violence from the offenses by juveniles. However, the children and juvenile rehabilitation in the trial step by the Juvenile and Family Court still faces with problems and obstacles in serval respects, including operation, correctional settings, legal coordination and implementation.

The Juvenile Court of San Diego, the United States of America, is a court under the Superior Court of California, under the legal provisions of Superior Court of California, County of San Diego, Juvenile Division Rule, and has the power and responsibilities to prosecute the case related to under-18 juveniles and non-minor dependents whose ages are between 18 and 21 years. There are 2 guidelines concerning juvenile cases, namely, case of the offense by juvenile and case of juvenile staying with patron. As for the juvenile rehabilitation process in this study, it concerns the case of offense of juvenile. The criteria to be considered the participation in the rehabilitation process are level of risk of the juvenile to the

Ref. code: 25646024300078UFD

community and type of offense. The rehabilitation for juveniles can be divided into 2 types, which are the rehabilitation without special place for the control and the rehabilitation with special place for the control. The key agencies and mechanisms for the rehabilitation are the Children and Juvenile Court and Department of Probation. The role of Juvenile Court is only to consider the case whilst the rehabilitation is the responsibility of Department of Probation and other agencies relating to rehabilitation for juveniles in the vicinity of San Diego.

I, the researcher, deem that the justice process for juveniles in Thailand is changing in the conceptual level; and thus, affect the changes in practical guidelines that has to be improved. In other words, the implementation of the special measures for criminal case procedure pursuant and the measure for the judgement pursuant need improvement in order to concur with the structural change in the concept concerning the justice process for juveniles in a new style that aims of rehabilitation and participation by allied networks relating to juveniles. Therefore, the suggestion on the guidelines for the development of the juvenile rehabilitation process in the legal proceedings of the Juvenile and Family Court in accordance with the Juvenile and Family Court and Juvenile and Family Procedure Act B.E. 2553 (A.D. 2010) should include the improvement of contexts including policy and the application of legal provision to the rehabilitation, structure and personnel, rehabilitation process, and development of juvenile tracking system to be effective and to truly support all forms of the new justice process for juveniles.

Keywords: Juvenile and Family Court, Juvenile, Rehabilitation

Ref. code: 25646024300078UFD

กิตติกรรมประกาศ

ดุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจากรองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ รองศาสตราจารย์ ดร.เดชา สังขวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมที่เสียสละ และ ยินดีในการให้คำปรึกษา แนวคิด และ ข้อเสนอแนะต่างๆ ในการพัฒนาหัวข้อและจัดทำดุษฎีนิพนธ์ ตลอดจนช่วยในการให้กำลังใจและสอบถามติดตามอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งสองเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณท่านสิทธิศักดิ์ วนะชกิจ ประธานกรรมการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิฤมน รัตนะรัต และ รองศาสตราจารย์ ดร. สุมนทิพย์ จิตสว่าง กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่เสียสละเวลาในการช่วยตรวจสอบและให้คำแนะนำ และข้อเสนอแนะเพื่อให้ดุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

ขอขอบพระคุณทุนโครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก (คปก.) รุ่นที่ 21 สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ที่ได้มอบทุนการศึกษาและวิจัย เปิดโอกาสทางวิชาการให้กับผู้วิจัย ได้เดินทางไปศึกษาวิจัย ณ เมืองซานดิเอโก รัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา

ขอขอบพระคุณผู้พิพากษา ผู้พิพากษาสมทบ นักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ที่ปรึกษากฎหมาย ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน นักสังคมสงเคราะห์ พนักงานคุมประพฤติ และนักจิตวิทยาสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร รวมถึงผู้ปกครอง เด็กและเยาวชน ที่มีส่วนร่วมและเอื้อเฟื้อในการให้ข้อมูลแก่ผู้ศึกษา

และที่ขาดไม่ได้ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ส่งเสียเลี้ยงดู และ ให้กำลังใจอย่างสม่ำเสมอในการศึกษาตลอดมาจนทำให้มีโอกาสสำเร็จการศึกษาในครั้งนี้

ปุณยวัจน์ ไตรจุฑากาญจน์

Ref. code: 25646024300078UFD

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(4)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญตาราง	(16)
สารบัญภาพ	(17)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา	8
1.3 ขอบเขตในการศึกษา	8
1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา	8
1.3.2 ขอบเขตด้านพื้นที่	9
1.3.3 ขอบเขตด้านประชากร	9
1.4 นิยามศัพท์	9
1.5 ประโยชน์ที่ได้รับ	11
1.6 ข้อจำกัดในการศึกษา	11
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	12
2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรม	13
2.2 หลักกฎหมาย อนุสัญญา และมาตรฐานสากลในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน	16

Ref. code: 25646024300078UFD

2.2.1 กฎแห่งกรุงปักกิ่ง (The Beijing Rules) หรือกฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชน ค.ศ.1985 (United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice) 16
2.2.1.1 ภาค 1 หลักการทั่วไป 17
2.2.1.2 ภาค 2 การสอบสวนและการฟ้องคดี 20
2.2.1.3 ภาค 3 การพิจารณาตัดสินและวิธีการควบคุม 22
2.2.1.4 ภาค 4 การบำบัดโดยไม่ใช้สถานฝึกอบรมแบบปิด 25
2.2.1.5 ภาค 5 การบำบัดโดยใช้สถานฝึกอบรมแบบปิด 26
2.2.1.6 ภาค 6 การวิจัย วางแผน วางนโยบาย และประเมินผล 27
2.2.2 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989 (The Convention on the Right of the Child) 28
2.2.2.1 การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก 29
2.2.3 ข้อกำหนดของกฎแห่งกรุงโตเกียว ค.ศ.1990 (The Tokyo Rules) 32
2.2.4 ยุทธศาสตร์ต้นแบบและมาตรการทางปฏิบัติของสหประชาชาติว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อเด็กในสาขาการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา (Model Strategies and Practical Measures on the Elimination of Violence against Children in the Field Crime Prevention and Criminal Justice) 33
2.2.4.1 ส่วนที่ 1 ยุทธศาสตร์การห้ามมิให้กระทำความรุนแรงต่อเด็ก 33
2.2.4.2 ส่วนที่ 2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาความสามารถและศักยภาพของระบบงานยุติธรรมทางอาญาในการแก้ปัญหาความรุนแรงต่อเด็กและการคุ้มครองเหยื่อที่เป็นเด็ก 33
2.2.4.3 ส่วนที่ 3 ยุทธศาสตร์การป้องกันและการแก้ไขความรุนแรงต่อเด็กที่อยู่ภายในระบบงานยุติธรรม 34
2.3 มาตรการในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 35
2.3.1 หลักการมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาและมาตรการแทนการพิพากษาคดีสำหรับเด็กและเยาวชน ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 35
2.3.1.1 มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา 35

Ref. code: 25646024300078UFD

2.3.1.2 มาตรการแทนการพิพากษาคดี 37
2.3.2 แนวทางการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา มาตรา 90 และ มาตรการแทนการพิพากษาคดี มาตรา 132 ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ของศาลเยาวชนและครอบครัว 44
2.3.3 ประเภทความผิดที่ใช้แต่ละมาตรการ 103
2.3.3.1 ความแตกต่างของประเภทความผิดที่ใช้แต่ละมาตรการในส่วนของแต่ละภูมิภาค 103
2.3.3.2 ความแตกต่างของประเภทความผิดที่ใช้แต่ละมาตรการในภูมิภาคเดียวกัน 104
2.3.3.3 แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในแต่ละมาตรการ 104
2.4 แนวคิดกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน 107
2.4.1 แนวคิด Parens Patriae 109
2.4.1.1 ที่มาและขอบเขตของ Parens Patriae 110
2.4.1.2 แนวคิด Parens Patriae ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนในประเทศไทย 112
2.4.2 แนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ 117
2.4.3 แนวคิดการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน 122
2.4.4 แนวคิดการเบี่ยงเบนคดี 126
2.5 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู 128
2.5.1 แนวคิดเกี่ยวกับงานสังคมสงเคราะห์กับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรม 132
2.5.1.1 หลักการ แนวทางและการบริหารงานสังคมสงเคราะห์ 132
2.5.1.2 ขั้นตอน วิธีการและรูปแบบการปฏิบัติงานด้านสังคมสงเคราะห์ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน 135
2.5.2 บทบาทงานด้านสังคมสงเคราะห์ในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนตามหลักสากล 141
2.5.2.1 ขอบเขตของการทำงานด้านสังคมสงเคราะห์ 142
2.5.3 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการรายกรณี (Case Management (CM)) 144
2.5.3.1 ความหมายของการจัดการรายกรณี 144

Ref. code: 25646024300078UFD

2.5.3.2 รูปแบบการจัดการรายกรณีในงานสังคมสงเคราะห์ (Model of case management in Social Work) 145
2.5.3.3 ความหมาย/คำจัดกัดความของผู้จัดบริการสังคม (Case Manager) 148
2.5.3.4 กระบวนการบริหารจัดการรายกรณี 148
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 152
2.6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย 152
2.6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ 164
2.7 กรอบแนวคิดในการศึกษา (Conceptual Framework) 173

บทที่ 3 ระเบียบวิธีการศึกษา 174

3.1 วิธีการศึกษา 174
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 175
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา 177
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล 177
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล 179
3.6 การนำเสนอผลการศึกษา 180
3.7 การรับรองจริยธรรมการวิจัยในคน (Ethical Consideration: EC) 180

บทที่ 4 แนวทางการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดีตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดียาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 181

4.1 หลักการและกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดโดยการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาและมาตรการแทนการพิพากษาคดี 181
4.1.1 ผู้กระทำผิด (Clients) 191
4.1.2 ผู้แก้ไข (Change Agent) 193
4.1.2.1 บทบาทหน้าที่ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด 194
4.1.2.2 ทักษะที่สำคัญและจำเป็นในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด 203

4.1.3 สถานที่แก้ไขผู้กระทำผิด (Correctional Settings) 209
4.1.3.1 ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง 209
4.1.3.2 สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร 212
4.1.4 วิธีการแก้ไข (Correctional Methods) 212
4.1.4.1 ความสอดคล้องและเหมาะสมของแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูกับสภาพปัญหาของเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด 216
4.1.4.2 ผลของการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่มีต่อการป้องกันการกระทำผิดซ้ำและการกลับคืนสู่สังคมของเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด 219
4.2 ปัญหาอุปสรรคในกระบวนการการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี 221
4.2.1 ด้านการปฏิบัติงาน 221
4.2.1.1 กลุ่มผู้พิพากษา 222
4.2.1.2 กลุ่มผู้พิพากษาสมทบ 224
4.2.1.3 กลุ่มนักจิตวิทยา 225
4.2.2 ด้านสถานที่การแก้ไขบำบัดฟื้นฟู 231
4.2.3 ด้านการประสานงานต่างๆ 232
4.2.4 ด้านข้อกฎหมาย 235
4.2.5 ด้านนโยบายการปฏิบัติงาน 237
4.3 แนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี 241
4.3.1 รูปแบบกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์สูงสุดแก่เด็กและเยาวชนในประเทศไทย 242
4.3.1.1 ด้านการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา และมาตรการแทนการพิพากษาคดี 242
4.3.1.2 ด้านการจำแนกจัดประเภทเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิด 248
4.3.1.3 ด้านแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน 249
4.3.1.4 ด้านการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อย 253
4.3.2 รูปแบบการจัดการรายกรณี (Case Management) 255

Ref. code: 25646024300078UFD

บทที่ 5 การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก ประเทศสหรัฐอเมริกา และอภิปรายผลการศึกษา 259

5.1 ข้อมูลทั่วไปและหลักการสำคัญของศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก 259
5.1.1 หลักการพิจารณาคดีของศาลเด็กและเยาวชนจะแบ่งตามประเภทของคดี 261
5.2 แนวทางการปฏิบัติต่อคดีของเด็กและเยาวชน 262
5.2.1 คดีการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน (Juvenile Delinquency) 263
5.2.2 เมื่อคำร้องถูกส่งฟ้องไปยังศาล 266
5.2.3 บทบาทและสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด 273
5.2.4 วิธีการเก็บรักษาบันทึกประวัติคดีเด็กหรือเยาวชนกระทำผิดของศาลเด็กและเยาวชน 275
5.2.5 คดีเด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่กับผู้อุปถัมภ์ 278
5.3 หน่วยงาน/องค์กรเครือข่ายที่ปฏิบัติงานร่วมกับศาลเด็กและเยาวชน 281
5.3.1 กรมคุมประพฤติ (Probation Department) 282
5.3.2 องค์กร SAY San Diego 291
5.4 บทวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดของศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก ประเทศสหรัฐอเมริกา 298
5.4.1 การกระจายอำนาจและประสานความร่วมมือของแต่ละหน่วยงานเครือข่ายในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู 298
5.4.2 ความหลากหลายทางวิชาชีพในการจัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู 301
5.4.3 ความเข้มแข็งขององค์กรภาคประชาสังคมและชุมชน 303
5.4.4 ความหลากหลายของโปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน 304
5.4.5 การมีระบบรองรับกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน 304
5.4.6 ระบบติดตามประเมินผลตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน 306
5.5 อภิปรายผลการศึกษา 315
5.5.1 โครงสร้าง หน่วยงาน และกลไกสำคัญในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน 315
5.5.2 หลักการ รูปแบบ กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน 316

Ref. code: 25646024300078UFD

5.5.3 การพัฒนาเครื่องมือการจำแนกประเภทเด็กและเยาวชนและโปรแกรม/กิจกรรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในรูปแบบใหม่ 322
5.5.4 การเตรียมความพร้อมและพัฒนาบุคลากรในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู 325
5.5.5 การสร้างระบบติดตามระหว่างการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และภายหลังปล่อยตัวเด็กและเยาวชน 326

บทที่ 6 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ 330

6.1 สรุปผลการศึกษา 330
6.1.1 กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 331
6.1.2 กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการนำกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของศาลเด็กและเยาวชนของประเทศสหรัฐอเมริกามาปรับใช้ในประเทศไทย 340
6.1.3 แนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนสำหรับผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน 343
6.2 ข้อเสนอแนะ 352
6.2.1 ข้อเสนอแนะด้านนโยบายและการใช้กฎหมายในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู 353
6.2.1.1 ทบทวนนโยบายของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมและศาลยุติธรรม 353
6.2.1.2 ทบทวนหลักพิจารณาการใช้กฎหมายให้สอดคล้องกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน 354
6.2.2 ข้อเสนอแนะด้านโครงสร้างและบุคลากร 354
6.2.2.1 การส่งเสริมการกระจายอำนาจ และสร้างความร่วมมือกับเครือข่าย/องค์กรภายนอกในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู 354
6.2.2.2 การเพิ่มบุคลากรด้านสหวิชาชีพในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู 356
6.2.3 ข้อเสนอแนะด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู 357
6.2.3.1 องค์ประกอบการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน 357
6.2.3.2 พัฒนาเครื่องมือการจำแนกประเภทเด็กและเยาวชน 358

6.2.3.3 โปรแกรม/กิจกรรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในรูปแบบใหม่ 359
6.2.3.4 ระบบติดตามระหว่างการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และภายหลังปล่อยตัวเด็กและเยาวชน 360

รายการอ้างอิง 363

ภาคผนวก
ภาคผนวก ก หนังสือรับรองการพิจารณาด้านจริยธรรมการวิจัยในคน 375
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์เชิงลึก 376
ภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับพนักงานคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติเมืองซานดิเอโก ประเทศสหรัฐอเมริกา 380
ภาคผนวก ง แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับประธานกรรมการบริหาร องค์กร SAY San Diego, USA 381

ประวัติผู้เขียน 382

Ref. code: 25646024300078UFD

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.1	จำนวนคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯทั่วประเทศ จำแนกตามฐานความผิดตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ.2558-2562	5
1.2	สถิติคดีที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวในกรุงเทพมหานครเปรียบเทียบกับจำนวนจำเลยที่มีการนำมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาใช้ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2558-2562	5
2.1	สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดี ตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง	45
4.1	สรุปแนวทางการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวและชั้นก่อนฟ้องคดีของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน	184
4.2	โครงการ/กิจกรรมในชั้นการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง	214
5.1	เปรียบเทียบกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนระหว่างศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโกกับศาลเยาวชนและครอบครัวประเทศไทย	309

Ref. code: 25646024300078UFD

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนในศาลเยาวชนและครอบครัวประเทศไทย	43
2.2	การปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์สำหรับเด็กและเยาวชนในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตราการพิเศษในชั้นก่อนฟ้องตามมาตรา 86 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553	139
5.1	การพิจารณาคดีการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนของศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก	270

Ref. code: 25646024300078UFD

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่ได้มีการตราพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ.2494 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ.2494 โดยได้มีการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทยเมื่อ พ.ศ.2495 ซึ่งในระยะแรกรูปแบบของกระบวนการยุติธรรมได้มีการพัฒนาแนวทางการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนจากการใช้มาตรการทางกฎหมายและกระบวนการทางอาญาที่ไม่แตกต่างจากผู้ใหญ่มากนักมาสู่แนวทางการพัฒนาเด็กและเยาวชนควบคู่ไปกับการช่วยเหลือสงเคราะห์ตามรูปแบบของกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่เน้นแนวทางการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเช่นเดียวกับการจัดสวัสดิการสังคมตามความต้องการและความจำเป็นให้กับกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ โดยใน พ.ศ.2534 ได้มีการแก้ไขและเปลี่ยนชื่อศาลคดีเด็กและเยาวชนเป็นศาลเยาวชนและครอบครัวตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 และต่อมาได้มีการพัฒนากฎหมายอย่างต่อเนื่องเป็นพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ขึ้นใหม่และบังคับใช้จนถึงปัจจุบัน

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 เป็นกฎหมายที่มีผลทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบของกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน โดยรูปแบบของกระบวนการยุติธรรมดังกล่าว ยังคงมีฐานแนวคิดของกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่เน้นการใช้มาตรการทางกฎหมายแต่เพิ่มเติมมาตรการทางด้านการช่วยเหลือสงเคราะห์และแนวทางการจัดสวัสดิการแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดตามรูปแบบของกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่เน้นการใช้มาตรการทางสวัสดิการสังคม กล่าวคือ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 เพิ่มบทบาทของศาลเยาวชนและครอบครัวในการคุ้มครองเด็กและเยาวชนมากขึ้นเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทการเป็นสถาบันหลักในการ “คุ้มครอง ป้องกัน แก้ไข บำบัด ฟื้นฟู” เด็กและเยาวชนผู้เสียหาย สังคมและชุมชนโดยมาตรการ และวิธีการต่างๆ ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว ส่งผลให้การบริหารจัดการกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของไทยต้องปรับเปลี่ยนไปในทิศทางใหม่ที่เน้นรูปแบบการมีส่วนร่วมของภาคีที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานต่างๆ ดำเนินการดูแลเด็กและเยาวชนกระทำผิดภายนอกสถานควบคุมตัวและพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553

Ref. code: 25646024300078UFD

นี้จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาระบบยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของไทยให้เข้าสู่ระบบงานยุติธรรมที่พึงประสงค์ที่เน้นมาตรการและวิธีการที่ไม่จำกัดอิสรภาพสำหรับเด็กและเยาวชนเป็นหลัก จึงเป็นหน้าที่ที่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันดำเนินการให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันโดยยึดประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ (อภิรดี โพธิ์พร้อม, 2555, น. 5)

ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ได้มีบทบัญญัติให้ศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นหน่วยงานที่เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน กล่าวคือ ตั้งแต่เด็กและเยาวชนเริ่มเข้ามาสู่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตั้งแต่ในชั้นเจ้าพนักงานตำรวจ เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจนำตัวเด็กและเยาวชนมาส่งศาลเยาวชนและครอบครัวในชั้นตรวจสอบการจับ ตามมาตรา 73 วรรคท้าย หากศาลเยาวชนและครอบครัวเห็นควรให้มอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่ บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์กร ซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ หรือบุคคลหรือองค์กรที่ศาลเยาวชนและครอบครัวเห็นสมควรเป็นผู้ดูแลเด็กหรือเยาวชน หรือในกรณีที่ศาลเยาวชนและครอบครัวมีคำสั่งปล่อยตัวชั่วคราว ในกรณีที่ปรากฏข้อเท็จจริงต่อศาลเยาวชนและครอบครัวว่า เด็กหรือเยาวชนมีความจำเป็นต้องเข้ารับการบำบัดรักษาหรือรับคำปรึกษาแนะนำ หรือเข้าร่วมกิจกรรมบำบัด ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจกำหนดมาตรการเพื่อให้เด็กหรือเยาวชนเข้าร่วมได้ หรือในชั้นการพิจารณาของศาลเยาวชนและครอบครัว ศาลเยาวชนและครอบครัวสามารถนำมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ซึ่งในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนนั้น ไม่ว่าจะเป็น รูปแบบของการบำบัดรักษา การให้คำปรึกษาแนะนำ หรือกิจกรรมที่จำเป็นหรือสำคัญที่จะนำมาใช้ในการดูแลเด็กและเยาวชน จะต้องปฏิบัติงานเป็นไปตามหลักการในการคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก (The Best Interest of the Child) และเป็นไปตามหลักกฎหมายต่างประเทศ (ศรัณยา เลิศศาสตร์วัฒนา, 2560, น. 1-2) และมาตรการพิเศษนี้มีเป้าหมายเบื้องต้น ได้แก่ การผันคดีเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการทางอาญา และเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนได้รับการคุ้มครองและพัฒนาทางด้านจิตสังคม (Psychosocial development) อย่างต่อเนื่องแทนการดำเนินการในทางอาญา โดยไม่ให้สะดุดหยุดลงถึงแม้กำลังอยู่ในช่วงเวลาของการถูกดำเนินการในกระบวนการยุติธรรมตามแผนแก้ไขบำบัดและฟื้นฟู ส่วนผู้เสียหายให้ได้รับการคุ้มครองสิทธิและการเยียวยาและชดเชยค่าเสียหายตามสิทธิและความเหมาะสม สังคมและชุมชนได้รับการป้องกันความเสียหาย และความรุนแรงจากการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนตามกระบวนทัศน์ของงานยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (เดชา สังขวรรณ และคณะ, 2560, น. 166)

ทั้งนี้การดำเนินการกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนในรูปแบบใหม่ที่เน้นมาตรการทางกฎหมายและระบบสวัสดิการสังคมจะดำเนินการโดยกลุ่มวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของเด็กและเยาวชน เป็นต้นว่า นักกฎหมาย แพทย์ จิตแพทย์ นักจิตวิทยา และนักสังคมสงเคราะห์ กระบวนการในการดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นการดำเนินการตามหลักกฎหมายและการให้บริการสังคม ได้แก่ กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูภายในสถานที่ควบคุมตัวให้แก่เด็กและเยาวชนกระทำผิดภายใต้

Ref. code: 25646024300078UFD

การกำกับดูแลของศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งได้แก่ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ซึ่งต่อมาภายหลังได้มีการจัดตั้งโรงพยาบาลสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดและเป็นผู้ที่มีอาการป่วยทั้งทางร่างกายและจิตใจเพิ่มขึ้นมาก หลังจากที่พบว่าเด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งที่เข้ามาในระบบงานยุติธรรมนั้นประสบกับปัญหาที่มีความรุนแรงและหลากหลายมากยิ่งขึ้น ถึงแม้ว่าปัจจุบันการดำเนินงานของสถานแรกรับ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนและศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนได้มีการแยกออกมาจากฝ่ายตุลาการ และมีการดำเนินงานภายใต้ฝ่ายบริหารหรือกระทรวงยุติธรรม ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบของการดำเนินการจากรูปแบบเดิมไปอยู่บ้างก็ตาม กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนยังเป็นรูปแบบของการเน้นมาตรการทางกฎหมายและการให้การสงเคราะห์และสวัสดิการแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ซึ่งเน้นบทบาทที่ค่อนข้างจำกัดของบุคลากรวิชาชีพของภาครัฐและภายในหน่วยงานเป็นหลัก

ดังนั้นจากบทบาทสถาบันหลักในการ “คุ้มครอง ป้องกัน แก้ไข บำบัด ฟื้นฟู” ของศาลเยาวชน และครอบครัว จึงจำเป็นที่จะต้องมีกระบวนการในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่ต้องอาศัยกระบวนการทำงานในลักษณะเป็นรายกรณี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินการโดยวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เป็นต้นว่า นักสังคมสงเคราะห์วิชาชีพ เพื่อให้การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเป็นไปอย่างสอดคล้องตรงตามสภาพปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนาทางจิตสังคมของเด็กและเยาวชนในแต่ละราย และเพื่อให้การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเกิดประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุดต่อเด็กและเยาวชน ทั้งนี้การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในลักษณะปัญหาที่เฉพาะหรือสภาพปัญหาเด็กและเยาวชนในแต่ละรายนั้น บางกรณีไม่สามารถจะดำเนินการแก้ไขฟื้นฟูและสงเคราะห์ช่วยเหลือแบบเหมารวมหรือแบบกลุ่มได้ เนื่องจากเด็กและเยาวชนต่างเผชิญสภาพปัญหาที่แตกต่างกันออกไป ทั้งด้านครอบครัว ชุมชน สภาวะแวดล้อม เป็นต้น (วันทนีย์ วาสิกะสิน, สุรางค์รัตน์ วศินารมณ์ และกิติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์, 2550) เพราะฉะนั้นกลุ่มสหวิชาชีพจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเพราะบทบาทหน้าที่ในแต่ละวิชาชีพที่แตกต่างกันจะทำให้มีมุมมองต่อสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนที่แตกต่างกันไปด้วยโดยการดำเนินการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่เป็นไปอย่างเข้าใจและลุ่มลึกกับสภาพปัญหาที่ซับซ้อน รวมถึงการเข้าถึงแหล่งข้อมูลต่างๆ จะต้องมีวิธีการที่เหมาะสม

ในส่วนของวิวัฒนาการเบื้องต้นของศาลคดีเด็กและเยาวชนของประเทศสหรัฐอเมริกานั้นมีแนวคิดมาจากกฎหมาย Common Law ของประเทศอังกฤษ โดยมีหลักการของ Parens Patriae กล่าวคือ รัฐควรเข้าไปแทรกแซงและแสดงบทบาทเพื่อเป็นการอบรมเลี้ยงดู และแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนมากกว่าลงโทษ โดยมองว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดจะได้รับการพิจารณาเป็นรายบุคคลว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำเกิดจากการที่ได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมที่เป็นลบ (Dean John Champion, 2007, pp. 23-27) ภายใต้แนวคิด Parens Patriae ข้างต้น เมื่อศาลมีสิทธิที่จะใช้อำนาจแทรกแซง หรือจำกัดสิทธิของบิดามารดาที่มีต่อเด็กได้ กรณีที่ปรากฏว่าบิดา

Ref. code: 25646024300078UFD

มารดาไม่สามารถรับผิดชอบต่อเด็กและเยาวชนได้ หรือกระทำผิดหน้าที่ต่อเด็กและเยาวชน ซึ่งในช่วงปี ค.ศ.1899 มีการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนเป็นครั้งแรกในมลรัฐชิคาโก ในเมืองคุก (Cook County) ประเทศสหรัฐอเมริกา และหลังจากจบสงครามโลกครั้งที่สอง ได้มีการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนในทุกมลรัฐ (ประเทือง ธนิยพล, 2556, น. 31-33)

ศาลคดีเด็กและเยาวชนของสหรัฐอเมริกามีหลักว่า การกระทำความผิดของเด็กไม่เป็นการกระทำผิดทางอาญา (Criminal) และมีอำนาจเหนือคดีที่เด็กและเยาวชนกระทำผิดอาญาเกือบจะทุกรัฐมีอำนาจพิจารณาคดีที่เด็กจำต้องได้รับการสงเคราะห์คุ้มครองด้วย นอกจากนี้บางรัฐยังมีอำนาจพิจารณาคดีแพ่งเกี่ยวกับการขอให้รับเป็นบุตร การขอรับบุตรบุญธรรม และการใช้อำนาจปกครอง และในบางรัฐกฎหมายบัญญัติให้อำนาจศาลคดีเด็กและเยาวชนในการพิจารณาคดีผู้ใหญ่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของเด็ก รวมทั้งดำเนินคดีกับบิดามารดาที่ทอดทิ้งไม่เลี้ยงดูบุตร ซึ่งคดีดังกล่าวถือว่าเป็นการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน (พิชญ์สินี วงศ์ปราโมทย์, 2557, น. 57-58)

กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า ประเทศสหรัฐอเมริกาจะมีองค์กรกลางในการปฏิบัติงานร่วมกับศาลคดีเด็กและเยาวชน โดยจะมีองค์กรเจ้าหน้าที่ในการดูแลเด็กและเยาวชนอย่างใกล้ชิดเป็นรายบุคคลพร้อมทั้งปรับเปลี่ยนรูปแบบในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้เหมาะสมแก่เด็กและเยาวชนในแต่ละราย แต่ละช่วงเวลา อีกทั้งให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ตลอดจนดูแลเด็กและเยาวชนเมื่อกลับสู่ชุมชน แสดงให้เห็นว่า ประเทศสหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญกับเด็กและยาวชนเป็นอย่างยิ่งจะไม่ตีตราเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด นอกจากนี้ยังมีการทำวิจัยเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนกระทำความผิดเพื่อศึกษาสภาพปัญหาและสาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน เพื่อกำหนดรูปแบบการแก้ไขบำบัดฟื้นูให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน (อารณีย์ วิวัฒนาภรณ์, 2560, น. 98)

ทั้งนี้จากสถิติปริมาณคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศในช่วงระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา คือ พ.ศ.2558 - 2562 พบว่า จำนวนคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีมีลักษณะลดลงตามลำดับ (ดังที่แสดงในตารางที่ 1.1) แต่ในขณะเดียวกันหากพิจารณาถึงคดีที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวในกรุงเทพมหานครเปรียบเทียบกับจำนวนจำเลยที่มีการนำมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาใช้มีแนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้นตามลำดับ (ดังที่แสดงในตารางที่ 1.2)

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 1.1

จำนวนคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯทั่วประเทศ จำแนกตามฐานความผิดตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ.2558-2562

(หน่วย: คดี)

ฐานความผิด	ปี พ.ศ.				
	2558	2559	2560	2561	2562
ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	7,027	5,960	4,652	3,782	2,948
ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย	4,296	4,170	3,108	2,157	2,175
ความผิดเกี่ยวกับเพศ	1,473	1,432	1,340	1,038	922
ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุข เสรีภาพ ชื่อเสียงและการปกครอง	850	861	703	566	517
ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ	16,508	12,406	11,859	11,352	10,634
ความผิดเกี่ยวกับอาวุธและวัตถุระเบิด	2,864	2,248	1,529	1,119	951
ความผิดอื่นๆ	3,561	3,279	2,924	2,595	2,695
รวม	33,121	30,356	26,115	22,609	20,842

หมายเหตุ: รายงานการดำเนินงานของรัฐต่อสาธารณะรายปี ประจำปีงบประมาณ 2558-2562. *จาก* กระทรวงยุติธรรม, กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.

ตารางที่ 1.2

สถิติคดีที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวในกรุงเทพมหานครเปรียบเทียบกับจำนวนจำเลยที่มีการนำมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาใช้ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2558-2562

(จำนวน: คน)

	ปี พ.ศ.				
	2558	2559	2560	2561	2562
จำนวนคดีที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดี	2,576	2,834	1,806	1,601	873
จำนวนคดีที่มีการนำมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาใช้	230	201	292	331	264
ร้อยละของคดีที่มีการนำมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาใช้	8.93	7.09	16.17	20.67	30.24

หมายเหตุ: หนังสือรายงานสถิติคดีศาลยุติธรรม ประจำปี 2558-2562. *จาก* สำนักงานศาลยุติธรรม.

Ref. code: 25646024300078UFD

จากตารางที่ 1.1 และ 1.2 ดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวในกรุงเทพมหานคร ได้มีแนวทางการนำมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาใช้มากขึ้นตามลำดับ ซึ่งเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีความเปราะบางที่สุดกลุ่มหนึ่ง ปัญหาทางพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนเหล่านี้ ส่วนใหญ่มีพื้นฐานมาจากปัญหาทางจิตใจรวมทั้งปัญหาเชิงเศรษฐกิจสังคม และหลายคนเคยตกเป็นเหยื่อของการกระทำโดยมิชอบ ปัญหาความรุนแรง การถูกทอดทิ้งและการถูกเลือกปฏิบัติ ส่งผลให้เด็กและเยาวชนที่ยังด้อยวุฒิภาวะทางความคิด ประสบการณ์ รวมถึงต้นทุนชีวิตที่แตกต่างกันไปในแต่ละสภาพครอบครัวของเด็กและเยาวชน อันนำไปสู่การเกิดปัญหาการกระทำผิดจนเด็กและเยาวชนอาจต้องกลายเป็นเหยื่อหรือผู้เสียหาย หรือผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดหรือจำเลย จนต้องนำเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ดังนั้นหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนจะต้องเข้ามามีบทบาทสำคัญในการร่วมมือกันดำเนินงานเพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกลับคืนสู่สังคมอย่างสร้างสรรค์ได้[1] ตลอดจนดำเนินงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหามิให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิดซ้ำหรือเพิ่มมากขึ้นในอนาคต

อย่างไรก็ตามการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา มาตรา 90 และมาตราการแทนการพิพากษาคดี มาตรา 132 ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ในปัจจุบัน พบว่า ในขั้นตอนของชั้นการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวมีกลุ่มวิชาชีพที่มีบทบาทหลักในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนมีเพียงนักจิตวิทยาเท่านั้น ที่เป็นผู้ดำเนินการทั้งประเด็นในเรื่องของการประสานครอบครัว การประสานทรัพยากร และสิ่งสำคัญ คือ การประเมินสภาวะเด็กและเยาวชน ซึ่งหมายรวมถึงร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และหาปมเหตุที่ทำให้เกิดพฤติกรรมในการกระทำความผิดซึ่งมีเงื่อนไขที่ค่อนข้างซับซ้อน และระบบการส่งต่อ รวมถึงระบบในการรองรับที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการส่งต่อมิใช่เพียงการส่งเด็กและเยาวชนไปตามสายพาน แต่หมายถึง การประสานส่งต่อเพื่อมีความเชื่อมั่นว่าหน่วยงานที่จะรับเด็กและเยาวชนนั้นจะทำให้เด็กหรือเยาวชนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง เพราะการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูไม่ได้สิ้นสุดเพียงแค่การบริการสังคม แต่หมายความรวมถึงการป้องกันที่จะไม่ให้เด็กและเยาวชนเข้ามาเป็นผู้กระทำความผิดซ้ำ (เดชา สังขวรรณ และคณะ, 2560, น. 204-205) ซึ่งแตกต่างกับการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องตามมาตรา 86 ของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งมีวิชาชีพนักสังคมสงเคราะห์ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการร่วมกับสหวิชาชีพอื่นๆ เช่น พนักงานคุมประพฤติ นักจิตวิทยา ทำให้การใช้มาตรการพิเศษดังกล่าวสามารถเข้าถึงเด็กและเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากจะสามารถพินิจและ

[1] กฎแห่งกรุงปักกิ่ง ข้อที่ 40 (1)

Ref. code: 25646024300078UFD

พิเคราะห์สภาพปัญหาและสังคมที่แวดล้อมทั้งครอบครัว กลุ่มเพื่อน สังคมและชุมชน ของเด็กและเยาวชนเป็นรายบุคคล เพราะการลงในรายละเอียดและการศึกษาเงื่อนไขรายบุคคลเป็นเรื่องที่สำคัญ โดยดำเนินการด้วยทักษะและเทคนิคทางวิชาชีพ (Professional Skill) ทางสังคมสงเคราะห์ ทั้งการเยี่ยมบ้าน การให้คำปรึกษา การปฏิบัติงานด้านสังคมสงเคราะห์โดยใช้รูปแบบครอบครัวเป็นฐาน และการติดตามและประเมินผล เป็นต้น ซึ่งทักษะต่างๆ เหล่านี้จะทำให้สามารถดำเนินการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูกับเด็กและเยาวชนได้อย่างลุ่มลึกและเข้าใจถึงสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนแต่ละรายได้อย่างรอบด้าน

นอกจากนี้ยังได้มีการนำแนวคิดพื้นฐานมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการทำงานของนักสังคมสงเคราะห์ อาทิ แนวคิดการพิทักษ์สิทธิเด็กและเสริมพลัง (Advocacy and Empowerment) ซึ่งเป็นแนวคิดที่เชื่อว่าเด็กและเยาวชนทุกคนมีศักยภาพอยู่ในตนเอง ศักยภาพในที่นี้ หมายถึง ความสามารถ พลัง ความเข้มแข็ง ความอดทน การยืดหยุ่น การจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองในระดับหนึ่ง กระบวนการทำงานในแนวคิดนี้ คือ กระตุ้นให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้ทำความเข้าใจกับปัญหาและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเองในมุมมองใหม่ มองผลกระทบที่เกิดขึ้นในระดับสังคม ระบบค่านิยมทางสังคม ระบบคุณค่าต่างๆ อีกทั้งแนวคิดนี้จะสร้างกระบวนการเรียนรู้ใหม่ให้กับเด็กและเยาวชนผ่านกระบวนการที่นำไปสู่การคิดร่วมกัน การวางแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่จะนำเด็กและเยาวชนไปสู่ทางเลือกของชีวิตที่หลากหลาย โดยมีความเชื่อว่าเด็กและเยาวชนสามารถกำหนดชีวิตของตนเองได้และสามารถเปลี่ยนแปลงชีวิตของตนเองที่ไม่ดีไปสู่ชีวิตใหม่ที่ต้องการได้ และสร้างให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายปกป้องและพิทักษ์สิทธิของตนเองในอนาคตเพื่อการพัฒนาที่สืบเนื่องและยาวนาน และแนวคิดครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน (Family and Community Based) นับว่ามีส่วนสำคัญอย่างมากโดยความเชื่อของแนวคิดนี้ คือ ครอบครัวมีศักยภาพที่สามารถดูแลสมาชิกในครอบครัวได้ ซึ่งกระบวนการทำงานของนักสังคมสงเคราะห์ คือ กระตุ้นให้ครอบครัวได้ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของครอบครัวที่มีต่อสมาชิก นอกจากนี้จะต้องนำแนวคิดเรื่องการใช้ชุมชนเป็นฐานเข้ามาร่วมด้วย เพราะในกรณีที่ครอบครัวไม่พร้อมอาจต้องพิจารณาจากองค์กรชุมชนหรือกลุ่มต่างๆ มาทำหน้าที่สนับสนุนบริการให้กับเด็กและเยาวชน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าความพร้อมทางด้านบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงอัตรากรอบกำลังของวิชาชีพที่จะเข้ามาช่วยเสริมและจัดทำระบบการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเพื่อยกระดับศักยภาพและการเพิ่มมาตรฐานการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูถือเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินการดังกล่าวเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ

Ref. code: 25646024300078UFD

ดังนั้นงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี ได้แก่ มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา มาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดี มาตรา 132 วรรค 1 ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 รวมถึงศึกษากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ปัญหาและแนวทางในการนำกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของประเทศสหรัฐอเมริกา และเสนอแนวทางในการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนของผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนเพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติของศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553
2. เพื่อศึกษากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ปัญหาอุปสรรค และแนวทางในการนำกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของศาลเด็กและเยาวชนของประเทศสหรัฐอเมริกามาปรับใช้ในประเทศไทย
3. เพื่อแสวงหาแนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนสำหรับผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน

1.3 ขอบเขตในการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ทบทวนแนวความคิดและหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนตลอดจนมาตรการทางกฎหมายในปัจจุบัน รวมทั้งแนวคิดทฤษฎี กฎหมาย อนุสัญญาและเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็ก กฎแห่งกรุงปักกิ่ง อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ยุทธศาสตร์ต้นแบบและมาตรการทางปฏิบัติของสหประชาชาติว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อเด็กในสาขาการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา และแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ แนวคิดการประชุมกลุ่มครอบครัวในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการรายกรณี มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา มาตรา 90

Ref. code: 25646024300078UFD

และมาตรการแทนการพิพากษาคดี มาตรา 132 วรรค 1 โครงการกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน รวมถึงกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของศาลเด็กและเยาวชนของเมืองซานดิเอโก ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา แนวทางการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด โปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และองค์กร/เครือข่ายที่ปฏิบัติงานร่วมกับศาลเด็กและเยาวชน

1.3.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการศึกษาครั้งนี้ ในประเทศไทยพื้นที่ศึกษาจะแบ่งตามเขตอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ซึ่งจะครอบคลุมพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร โดยจะประกอบไปด้วยศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร และส่วนพื้นที่ศึกษาในต่างประเทศ คือ ศาลเด็กและเยาวชนของเมืองซานดิเอโก ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา

1.3.3 ขอบเขตด้านประชากร

ในการศึกษาครั้งนี้จะกำหนดกลุ่มประชากร ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดี ตามมาตรา 132 วรรค 1 ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพ และผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยการกำหนดกลุ่มประชากรจะแสดงรายละเอียดในบทที่ 3

1.4 นิยามศัพท์

นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการในการวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553” ประกอบด้วย

การใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 หมายความว่า การดำเนินการในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูผ่านแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหลังฟ้องคดี โดยมีผู้ประสานการประชุมเป็นผู้ดำเนินการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ซึ่งจะมีมาตรการ แนวทาง ขั้นตอนและวิธีการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่กำหนดโดยที่ประชุมการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเพื่อให้เด็กหรือเยาวชน บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การ ซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย ปฏิบัติรวมทั้งการชดเชยเยียวยาความเสียหายแก่ผู้เสียหาย

การใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 วรรค 1 หมายความว่า การกำหนดมาตรการ เงื่อนไขในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามสภาพปัญหาของเด็กหรือเยาวชนโดยศาล เพื่อ

Ref. code: 25646024300078UFD

ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือสนับสนุนเด็กหรือเยาวชนให้สามารถอยู่กับครอบครัวและชุมชนได้โดยปกติสุข เช่น การรับคำปรึกษาแนะนำ การเข้าร่วมกิจกรรมบำบัด การเข้าร่วมกิจกรรมทางเลือก การศึกษาหรือการฝึกอาชีพหรือวิชาชีพ

ผู้พิพากษา หมายความว่า บุคคลที่มีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีในศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง

ผู้พิพากษาสมทบ หมายความว่า บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งตามกฎหมายของศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งเป็นผู้ให้คำปรึกษาและเคยปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา มาตรา 90 ซึ่งเรียกว่า “ผู้ประสานการประชุม” หรือบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรการแทนการพิพากษาคดี มาตรา 132 วรรค 1 กับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง

นักจิตวิทยา หมายความว่า บุคคลที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการทดสอบทางปัญญา ทดสอบทางจิตเพื่อเป็นประโยชน์ในการวินิจฉัยและรักษาโรคของแพทย์ และเพื่อเป็นประโยชน์ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาล การจัดทำแผนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และพัฒนาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ประกอบการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา และการดำเนินการอื่นเกี่ยวกับมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาและมาตรการอื่นๆ ตามที่กฎหมายกำหนดซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร

ที่ปรึกษากฎหมาย หมายความว่า ทนายความซึ่งสอบผ่านการอบรมตามหลักสูตรที่กำหนดและได้รับการขึ้นทะเบียน ให้เป็นที่ปรึกษากฎหมายที่ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง

ผู้อำนวยการสถานพินิจ หมายความว่า ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร

พนักงานคุมประพฤติ หมายความว่า บุคคลซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 และรวมถึงพนักงานคุมประพฤติตามกฎหมายอื่นของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร

นักสังคมสงเคราะห์ หมายความว่า บุคคลที่มีอำนาจหน้าที่สืบเสาะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ควบคุมและสอดส่องความประพฤติเด็กและเยาวชน ให้คำแนะนำและสงเคราะห์เด็กและเยาวชน ตลอดจนครอบครัวของเด็กและเยาวชน รวมทั้งมีอำนาจสืบเสาะภาวะความเป็นอยู่ของครอบครัวและไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร

เด็ก หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกินกว่าอายุที่กำหนดไว้ตามมาตรา 73 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ที่บัญญัติไว้ว่า “เด็กอายุยังไม่เกินสิบปีกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดเด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวเด็กตามวรรคหนึ่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่า

Ref. code: 25646024300078UFD

ด้วยการคุ้มครองเด็ก” เพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น แต่ยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์ ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2559 (ฉบับที่ 5)

เยาวชน หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553

1.5 ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553

2. ทำให้ทราบถึงกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ปัญหาอุปสรรค และแนวทางในการนำกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของประเทศสหรัฐอเมริกาเพื่อนำมาปรับใช้ในประเทศไทย

3. ได้แนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนของผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน

1.6 ข้อจำกัดในการศึกษา

ในช่วงระยะเวลาที่ผู้วิจัยได้เดินทางไปทำการศึกษาวิจัย ณ เมืองซานดิเอโก ประเทศสหรัฐอเมริกา ช่วงระหว่างเดือนมกราคม ถึง สิงหาคม พ.ศ.2564 เป็นช่วงที่สถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 ในประเทศสหรัฐอเมริกายังรุนแรงอยู่และต้องอยู่ภายใต้มาตรการทางสาธารณสุขอย่างเข้มงวด ทำให้การเข้าเก็บรวบรวมข้อมูล ณ สถานที่ตั้งของหน่วยงานหรือองค์กรซึ่งเป็นพื้นที่การศึกษาในครั้งนี้ ไม่สามารถดำเนินการได้โดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของเด็กและเยาวชน เช่น ศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก รวมถึงหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงส่งผลทำให้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ปรับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของเด็กและเยาวชนผ่านรูปแบบออนไลน์แทนการเข้าพบและสัมภาษณ์แบบซึ่งหน้า เพราะฉะนั้นจึงทำให้วัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกากับประเทศไทยไม่สามารถดำเนินการศึกษาได้

Ref. code: 25646024300078UFD

บทที่ 2
แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553” ได้ทำการศึกษาตามแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรม

2.2 หลักกฎหมาย อนุสัญญา และมาตรฐานสากลในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน

2.3 มาตรการในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553

2.3.1 หลักการมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาและมาตรการแทนการพิพากษาคดีสำหรับเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553

2.3.2 แนวทางการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา มาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดี มาตรา 132 ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ของศาลเยาวชนและครอบครัว

2.4 แนวคิดกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน

2.4.1 แนวคิด Parens Patriae

2.4.2 แนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

2.4.3 แนวคิดการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน

2.4.4 แนวคิดการเบี่ยงเบนคดี

2.5 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

2.5.1 แนวคิดเกี่ยวกับงานสังคมสงเคราะห์กับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรม

2.5.2 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทงานสังคมสงเคราะห์ในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนตามหลักสากล

2.5.3 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการรายกรณี (Case Management)

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.7 กรอบแนวคิดในการศึกษา

Ref. code: 25646024300078UFD

โดยมีรายละเอียดแต่ละหัวข้อ ดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรม

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด สืบเนื่องมาจากความเชื่อต่อพฤติกรรม สาเหตุในการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ได้รับอิทธิพลมาจากสำนักแนวความคิดทางอาชญาวิทยา 2 แนวคิด โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. แนวความคิดของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม (Classical School) (พรชัย ขันตี และคณะ, 2558, น. 55-58) แนวคิดอาชญาวิทยาดั้งเดิม มีหลักปรัชญาเกี่ยวกับธรรมชาติมนุษย์ว่า มนุษย์เป็นผู้ที่ควบคุมพฤติกรรมของตนเอง และจะใช้เหตุผลและความรู้เพื่อวิเคราะห์ถึงผลดี ผลเสีย ก่อนที่จะลงมือกระทำการใดๆ ดังนั้นแล้วจึงจำเป็นต้องมีกฎหมายในการควบคุมการใช้เหตุผล และความรู้ของมนุษย์ให้งดเว้นพฤติกรรมที่เป็นอาชญากรรม

ผู้ก่อตั้งแนวความคิดอาชญาวิทยาดั้งเดิม คือ ซีซาร์ เบ็คคาเรีย (Cesare Bonesana Marchese de Beccaria, 1738-1794) ชาวอิตาลี ได้กล่าวว่า “บุคคลทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย” โดยเห็นว่า หากบุคคลใดกระทำความผิดอย่างเดียวกันบุคคลนั้นควรได้รับการลงโทษเหมือนกัน โดยไม่คำนึงถึงอายุ จิตใจ หรือปัจจัยอื่นๆ จึงส่งผลให้เกิดการปฏิรูปกฎหมายอาญา และแนวทางในการปฏิบัติทางด้านกฎหมายอาญา โดยเฉพาะหลักการเรื่อง “การลงโทษควรให้เหมาะสมกับอาชญากรรม” (Punishment should be fit the crime) ซึ่งหลักปรัชญาสำคัญ คือ “เจตจำนงเสรี (Free will)” โดยเชื่อว่า หลักเจตจำนงเสรีเป็นสิ่งกำหนดพฤติกรรมมนุษย์ กล่าวคือ “มนุษย์เป็นผู้มีเหตุผลในการมุ่งแสวงหาเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์สูงสุดทางด้านวัตถุ และในการตัดสินใจเลือกกระทำหรืองดเว้นการกระทำใดๆ มนุษย์จะพิจารณาจากทางเลือกต่างๆ ที่มีอยู่อย่างมีเหตุผล เพื่อพิจารณาและคำนวณถึงผลประโยชน์หรือผลเสียที่จะได้รับจากการกระทำนั้นๆ หลังจากนั้นจึงเลือกการกระทำหรืองดเว้นการกระทำนั้น” (พรชัย ขันตี และคณะ, 2543, น. 16) นอกจากนี้ เบ็คคาเรียยังมีความเชื่อว่า หากจะป้องกันไม่ให้คนในสังคมกระทำผิดกฎหมาย บทลงโทษของกฎหมายจะต้องมี “ความรุนแรงของโทษที่เหมาะสม โดยมีความรุนแรงเพียงพอที่จะยับยั้งการตัดสินใจที่จะกระทำความผิดได้ มีการดำเนินการของกระบวนการยุติธรรมที่รวดเร็ว และเป็นที่เปิดเผยแก่สาธารณชน” เพื่อให้คนในสังคมเห็นว่าผลเสียที่จะได้รับจากการกระทำความผิดมีมากกว่าผลประโยชน์ ซึ่งในที่สุดจะส่งผลให้คนในสังคมเลือกที่จะไม่กระทำความผิด ทั้งนี้ เบ็คคาเรียมีความเห็นเกี่ยวกับการลงโทษว่า การลงโทษเป็นสิ่งที่จำเป็นโดยนำมาใช้ในการข่มขู่ อาจเป็นการลงโทษลักษณะเฉพาะตัว เพื่อป้องกันไม่ให้กระทำความผิดซ้ำอีก หรือการลงโทษข่มขู่ยับยั้งทั่วไป เพื่อเป็นตัวอย่างให้คนในสังคมเกรงกลัวผลของการกระทำความผิดนั้น ไม่ให้กระทำความผิดแบบเดียวกัน อีกทั้งการลงโทษควรมีไว้เพื่อป้องกันสังคมส่วนรวม และเบ็คคาเรียเชื่อว่า การกระทำของ

Ref. code: 25646024300078UFD

มนุษย์เกิดจากเจตจำนงเสรี เมื่อกระทำความผิดจึงต้องได้รับโทษตามความเหมาะสมและโทษที่จะลงกับผู้กระทำความผิดในเรื่อง การกระทำผิดเดียวกัน ต้อโทษต้องเท่ากัน “Equal punishment for the same crime”

อย่างไรก็ตาม ในยุคของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิมมีแนวคิดในการที่จะลงโทษทุกคนที่กระทำความผิดให้เหมาะสม จึงไม่มีการแบ่งแยกความแตกต่างระหว่างการลงโทษผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่กับการลงโทษกระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ในปัจจุบันผู้บัญญัติกฎหมาย นักกฎหมาย หรือผู้บังคับใช้กฎหมายจะได้รับแนวความคิดของเบ็คคาเรียในปรัชญาพื้นฐานในการบัญญัติ/บังคับใช้กฎหมาย เพื่อควบคุมและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม เนื่องจากมีความเชื่อว่าอัตราโทษที่รุนแรงมากพอจะเป็นปัจจัยที่จะช่วยในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมของสังคมโดยจะป้องกันไม่ให้ผู้ที่คิดจะประกอบอาชญากรรมกล้าลงมือกระทำความผิด

2. แนวความคิดของสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม (Positive School) แนวคิดนี้ได้กำเนิดขึ้นในช่วงต้นของศตวรรษที่ 19 ผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้ก่อตั้งแนวคิดนี้ คือ ออกุสท์ ก็องต์ (Auguste Comte, 1798-1857) โดยเริ่มมีการนำแนวคิดทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการศึกษาธรรมชาติและสังคม เปลี่ยนการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับอาชญากรรม เป็นการศึกษาที่ตัวอาชญากรแทนและนำปัญหาเรื่อง “การรับผิด” หรือ“การรับผิดชอบ” ต่อพฤติกรรมอาชญากรรมที่เกิดขึ้นมาประกอบกับสภาพแวดล้อมและปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการพิจารณาโทษด้วย สำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม ให้ความสำคัญกับตัวผู้กระทำความผิด กล่าวคือ ใช้แนวทางการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นคนดีกลับคืนสู่สังคม เนื่องจากมีความเชื่อว่า คนที่กระทำความผิดจะมีสาเหตุมาจากปัจจัยแวดล้อมต่างๆ กดดันให้คนนั้นกระทำความผิด จากอิทธิพลของสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยมได้ก่อให้เกิดการจัดตั้งศาลเยาวชนในการตัดสินคดีเด็กและเยาวชนซึ่งเกิดจากความเชื่อว่า เด็กยังขาดความรู้ ความเท่าทัน ความรับผิดชอบ การเข้าใจในเหตุผล และสำนักนี้มีมุมมองต่อการป้องกันสังคมจากอาชญากรรมว่า การแก้ไขพฤติกรรมของอาชญากรให้กลับตัวเป็นคนดี ยอมรับและสามารถปฏิบัติตนตามกฎเกณฑ์ของสังคมเหมือนคนปกติทั่วไป และไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก คือ แนวทางการป้องกันสังคมจากอาชญากรรม (สุดสงวน สุธีสร, 2547, น. 103)

โดยมีนักคิดคนสำคัญ คือ ซีซาร์ ลอมโบรโซ (Cesare Lombroso, 1835-1909) เป็นผู้ที่เริ่มนำหลักการศึกษาทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการศึกษาสาเหตุของอาชญากรรม โดยทำการศึกษาวิจัยจากทหารในกองทัพและชาวอิตาลีที่ถูกขังในเรือนจำ ผลการวิจัยทำให้ลอมโบรโซมีความเชื่อว่า “อาชญากร คือ เผ่าพันธุของมนุษย์ที่ด้อยคุณภาพกว่ามนุษย์ทั่วไป” ลอมโบรโซจึงเสนอว่ากฎหมายไม่ควรกำหนดบทลงโทษตายตัว แต่ควรพิจารณาลงโทษให้เหมาะสมแก่ผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคล ซึ่งลอมโบรโซเป็นนักอาชญาวิทยาเป็นคนแรกที่นำระเบียบวิจัยมาใช้ในการศึกษาพฤติกรรมอาชญากรรม (พรชัย ขันตี และคณะ, 2543, น. 35) และมองว่าผู้กระทำความผิดเป็นผู้ป่วย

Ref. code: 25646024300078UFD

การกระทำความผิดเกิดจากปัจจัยภายนอก การลงโทษควรเป็นไปเพื่อการอบรมแก้ไข เพื่อให้ผู้กระทำความผิดปรับตัวกลับ เข้าสู่สังคมได้โดยใช้หลัก B.B.B. (Bring, Back, Beast) การลงโทษไม่ควรกำหนดตายตัว แต่ต้องพิจารณาจากปัจจัยในการกระทำความผิดของแต่ละบุคคล เช่น อายุ เพศ สภาพแวดล้อม บุคคลที่กระทำความผิดเหมือนกันอาจจะได้รับโทษแตกต่างกัน (พรชัย ขันตี และคณะ, 2543, น. 35)

สำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยมเชื่อว่า การกระทำของมนุษย์เกิดขึ้นจากผลกระทบจากปัจจัยภายนอก หรือปัจจัยภายในร่างกายมนุษย์เอง ดังนั้นจำเป็นต้องค้นหาวิธีการในการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละราย เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นสามารถกลับตนเป็นคนดีและกลับคืนสู่สังคมได้ และมีความเชื่อว่า ผู้กระทำผิดเปรียบเสมือนผู้ป่วยที่ต้องการบำบัดรักษาและแก้ไขฟื้นฟูมากกว่าการลงโทษเพียงสถานเดียว การกระทำความผิดควรได้รับการแก้ไขปรับปรุงโดยเน้นการแกไขบำบัดฟื้นฟูให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละราย ในช่วงของสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยมถือเป็นยุคของแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญา โดยเปลี่ยนแนวทางการลงโทษจากการลงโทษจำคุก หรือการจำกัดสิทธิเสรีภาพไปสู่การลงโทษทางสังคม ให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการลงโทษ สำหรับแนวคิดความเชื่อต่อสาเหตุในการกระทำผิดของสำนักปฏิฐานนิยม (Positive School) ส่งผลต่อการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดที่สำคัญ ได้แก่ การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation)

นอกจากนี้ การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนเพื่อเป็นการแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation) ยังมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญนอกจากการมุ่งแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนให้กลับคืนเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าต่อสังคมแล้ว ยังเป็นการมุ่งลดการตีตราให้แก่เด็กและเยาวชน ซึ่งจากทฤษฎีตีตรา (Labeling Theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่สำคัญ ได้กล่าวว่า พฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือพฤติกรรมอาชญากรถูกกำหนดโดยกลุ่มคนรอบข้าง หรือโดยสังคมพฤติกรรมอาชญากรมิใช่คุณสมบัติของผู้เป็นเจ้าของแต่เกิดจากการที่สังคมกำหนดบุคคลต่างๆ กล่าวคือ สังคมมองบุคคลนั้นเป็นอย่างไร บุคคลดังกล่าวจะปฏิบัติดังนั้น หรือหากสังคมมีการตีตราสมาชิกในสังคมอย่างไร บุคคลที่ถูกตีตราจะปฏิบัติตามที่สังคมได้ตีตราซึ่งการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนโดยการแก้ไขฟื้นฟู จึงเป็นการลดการตีตราความเป็นอาชญากรให้แก่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด อันเป็นแนวทางหนึ่งในการทำให้เด็กและเยาวชนไม่ถลำลึกลงไปสู่เส้นทางความเป็นอาชญากร จากการถูกตีตราจนยากจะแก้ไข ซึ่งสามารถนำมาอธิบายพฤติกรรมการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนได้ว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดอาจเนื่องมาจากถูกสภาพแวดล้อมบีบบังคับให้ต้องประอบอาชญากรรม ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยทางชีวภาค ได้แก่ สภาพร่างกายที่ผิดปกติ ปัจจัยทางจิตซึ่งประกอบด้วยสภาพจิตใจที่มีความบกพร่องและปัจจัยทางสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งนับได้ว่าเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสำคัญต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน หรือบริบททางสังคมที่เอื้อต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนมากขึ้น

Ref. code: 25646024300078UFD

จากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า แนวคิดในการปฏิบัติต่อเด็กในกระบวนการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนมีพัฒนาการตั้งแต่การพิจารณาที่เน้นการดำเนินการทางกฎหมายเป็นหลัก ซึ่งในช่วงแรก พบว่า ยังไม่มีการแยกกระบวนการพิจารณาคดีของเด็กและเยาวชนออกจากการพิจารณาคดีของผู้ใหญ่ ต่อมามีการพัฒนากระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนในลักษณะที่รัฐต้องเข้ามามีบทบาทในการดูแลเด็กและเยาวชน จนพัฒนามาถึงรูปแบบกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน กล่าวคือ เป็นการดำเนินกระบวนการยุติธรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ มากขึ้น และเข้ามาแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในแต่ละราย

2.2 หลักกฎหมาย อนุสัญญา และมาตรฐานสากลในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน

สำหรับหลักกฎหมาย อนุสัญญา และมาตรฐานสากลในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดตามมาตรฐานสหประชาชาติ (United Nations) และมาตรฐานสากลที่สำคัญๆ ที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ได้แก่ กฎแห่งกรุงปักกิ่ง (The Beijing Rules) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989 (The Convention on the Right of the Child) ข้อกำหนดของกฎแห่งกรุงโตเกียว ค.ศ.1990 (The Tokyo Rules) และยุทธศาสตร์ต้นแบบและมาตรการทางปฏิบัติของสหประชาชาติว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อเด็กในสาขาการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา (United Nation Model Strategies and Practical Measures on the Elimination of Violence against Children in the Field Crime Prevention and Criminal Justice) โดยในแต่ละส่วนจะมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.2.1 กฎแห่งกรุงปักกิ่ง (The Beijing Rules) หรือกฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชน ค.ศ.1985 (United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice) (United Nations Human Rights Office of the High Commissioner (OHCHR), 2020) เป็นกฎที่ได้ปรับปรุงให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายและเจตนารมณ์ของระบบคดีเด็กและเยาวชนในทุกส่วนของโลก อีกนัยหนึ่งเป็นระบบที่อยู่ท่ามกลางความหลากหลายของสภาพแวดล้อมและโครงสร้างกฎหมาย กฎนี้จัดทำสิ่งซึ่งยอมรับกันว่าเป็นหลักปฏิบัติทั่วไปที่ดีในการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวแก่เด็กและเยาวชน คือ เป็นเงื่อนไขขั้นต่ำที่สหประชาชาติยอมรับว่าไม่ว่าจะอยู่ภายใต้ระบบใด ก็เหมาะสมสำหรับการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน ซึ่งรับรองโดยสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 1985

Ref. code: 25646024300078UFD

โดยมีสาระสำคัญแบ่งออกเป็น 6 ภาค ดังนี้ (สิทธิศักดิ์ วนะชกิจ และคณะ, 2562, น. 22-29)

2.2.1.1 ภาค 1 หลักการทั่วไป แสดงให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของนโยบายทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งนอกจากประการอื่นๆ แล้ว ยังเป็นส่วนสำคัญในการป้องกันอาชญากรรมและการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนนั้น และได้ให้คำจำกัดความของกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมทางสังคม[2] อีกทั้งยังกล่าวถึงความจำเป็นของการพัฒนากระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนนั้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อไม่ให้ต้องคอยตามหลังการพัฒนาของนโยบายทางสังคมและโดยคำนึงถึงความจำเป็นในการปฏิบัติของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง[3]

ด้านขอบเขตของกฎและคำจำกัดความ กฎมาตรฐานขั้นต่ำนี้ใช้บังคับกับผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนทุกคนโดยเสมอภาค ไม่มีการเลือกปฏิบัติ โดยมีวัตถุประสงค์ให้ใช้กฎมาตรฐานบังคับในประเทศสมาชิก โดยให้เป็นไปอย่างสอดคล้องกับระบบกฎหมายและแนวคิดของประเทศนั้นๆ กล่าวคือ

“เด็กและเยาวชน” หมายถึง เด็กหรือผู้เยาว์ซึ่งโดยระบบกฎหมายของประเทศนั้นๆ จะต้องได้รับการปฏิบัติแตกต่างจากผู้ใหญ่กรณีที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับความผิดทางอาญา[4]

“การกระทำความผิดทางอาญา” หมายถึง พฤติกรรมใดๆ (ไม่ว่าจะเป็นการกระทำหรือละเว้นการกระทำ) ซึ่งมีกำหนดโทษทางอาญาตามกฎหมายของระบบกฎหมายในประเทศนั้นๆ[5]

“ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน” หมายถึง เด็กหรือผู้เยาว์ที่ถูกกล่าวหาหรือได้รับการพิสูจน์แล้วว่าได้กระทำความผิดทางอาญา กฎมาตรฐานฉบับนี้กำหนดขึ้นโดยมี

---

[2] United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules), Commentary, rule 1.1-1.4

[3] United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules), Commentary, rule 1.6

[4] United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules), rule 2.2(a)

[5] United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules), rule 2.2(b)

Ref. code: 25646024300078UFD

เจตนาเพื่อที่จะใช้กับระบบกฎหมายที่แตกต่างกัน และในขณะเดียวกันเพื่อที่จะวางมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน[6]

ไม่ว่าจะกำหนดคำนิยามคำว่าเด็กและเยาวชนไว้ที่อายุเท่าใดและภายใต้ระบบใด โดยกฎมาตรฐานฉบับนี้จะต้องใช้อย่างเที่ยงธรรมและปราศจากการเลือกปฏิบัติ จึงได้เน้นความสำคัญของกฎมาตรฐานฉบับนี้ว่าจะต้องใช้อย่างเที่ยงธรรมและปราศจากการเลือกปฏิบัติ และให้คำจำกัดความ “เด็กและเยาวชน” และ“ความผิด” ซึ่งเป็นองค์ประกอบของคำว่า “ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน” ซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในฐานะผู้ทรงสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองตามกฎมาตรฐานฉบับนี้ (ข้อ 3 และ4) ข้อกำหนดเรื่องอายุของผู้ที่จะถือได้ว่าเป็นเด็กและเยาวชนขึ้นอยู่กับระบบกฎหมายแต่ละระบบ จึงต้องคำนึงถึงระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และกฎหมายของประเทศสมาชิก ดังนั้น เด็กและเยาวชนจึงอาจเป็นไปได้ตั้งแต่อายุ 7 ปี ไปจนถึงอายุ 18 ปีหรือมากกว่านั้น ซึ่งย่อมสุดแล้วแต่การกำหนดตามกฎหมายของแต่ละประเทศ ซึ่งอาจกำหนดแตกต่างกัน ทำให้ไม่มีผลกระทบต่อกฎมาตรฐานฉบับนี้[7]

เกณฑ์อายุของผู้ที่มีความรับผิดทางอาญา ในประเทศที่ระบบกฎหมายกำหนดอายุขั้นต่ำของเด็กและเยาวชนที่จะมีความรับผิดทางอาญาได้นั้น อายุขั้นต่ำดังกล่าว จะต้องไม่กำหนดไว้ต่ำจนเกินไป ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสภาพข้อเท็จจริงทั่วไปเกี่ยวกับการมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ จิตใจ และสติปัญญาของเด็กและเยาวชนนั้น[8]

เป้าหมายของกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก ได้กำหนดว่า ระบบกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนจะต้องเน้นความสำคัญไปที่สวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนกับพึงดำเนินการให้เป็นที่มั่นใจได้ว่าการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนนั้นจะต้องให้ได้สัดส่วนที่เหมาะสมกับตัวผู้กระทำผิดและพฤติการณ์ของความผิดนั้น[9]

โดยเป้าหมายของกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญยิ่ง 2 ประการของกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน

---

[6] United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules), rule 2.2(c)

[7] United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules), Commentary, rule 2.1-2.2

[8] United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules), rule 4.1

[9] United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules), rule 5.1

Ref. code: 25646024300078UFD

1. การส่งเสริมสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน วัตถุประสงค์ข้อนี้เป็นสาระสำคัญของระบบกฎหมายที่มีศาลครอบครัวหรือองค์กรทางปกครองอื่นซึ่งมีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน นอกจากนี้ สวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนยังควรเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญแม้แต่ในระบบกฎหมายที่ใช้รูปแบบศาลอาญากับเยาวชน เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงการที่ใช้แต่มาตรการลงโทษอย่างเดียวนั้น

2. “หลักการเรื่องความพอเหมาะพอดี” หลักการนี้เป็นที่รู้จักกันดีในฐานะที่เป็นหลักเกณฑ์ควบคุมการใช้มาตรการลงโทษที่มีลักษณะเป็นการลงโทษให้ได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของความผิด การพิจารณาลงโทษผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนนั้นไม่ควรคำนึงถึงแต่เพียงระดับความร้ายแรงของความผิดอย่างเดียว แต่ควรคำนึงถึงวิสัยและพฤติการณ์ส่วนบุคคลของผู้นั้นด้วย[10]

ขอบเขตของการใช้ดุลยพินิจ ได้กำหนดว่า เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการที่หลากหลายของเด็กและเยาวชนและความหลากหลายของมาตรการต่างๆ สำหรับผู้กระทำผิดที่เป็นไปได้นั้น การใช้ ดุลยพินิจตามสมควรในทุกขั้นตอนของการดำเนินคดีและทุกระดับของกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนตั้งแต่การสอบสวน ฟ้องร้อง และการพิจารณาพิพากษาตลอดจนการจัดการตามคำพิพากษา พึงอนุญาตให้กระทำได้และจะต้องมีการจัดวางมาตรการให้การใช้ดุลยพินิจในทุกขั้นตอนและทุกระดับดังกล่าวมีการตรวจสอบที่เพียงพอและเหมาะสม ส่วนผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการใช้ดุลยพินิจนั้นจะต้องมีคุณสมบัติพิเศษและได้รับการฝึกอบรมเป็นพิเศษในการจะใช้ดุลยพินิจในการปฏิบัติหน้าที่และออกคำสั่งนั้น[11] จึงเห็นได้ว่าขอบเขตการใช้ดุลยพินิจมีการผสมผสานระหว่างหลายรูปแบบที่สำคัญของการบริหารกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนอย่างมีประสิทธิผล เป็นธรรมและมีมนุษยธรรม ซึ่งควรยินยอมให้สามารถใช้ดุลยพินิจในทุกระดับของกระบวนการเพื่อให้เหมาะสมกับรายคดีควบคู่กันไป แต่ต้องมีระบบตรวจสอบและถ่วงดุล เพื่อป้องกันมิให้มีการใช้ดุลยพินิจโดยมิชอบกับเพื่อเป็นมาตรการคุ้มครองสิทธิของผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน ความรับผิดชอบและความเป็นวิชาชีพเป็นหลักเกณฑ์ที่ดีที่สุดในการควบคุมการใช้ดุลยพินิจ[12]

---

[10] United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules), Commentary, rule 5

[11] United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules), rule 6.1-6.3

[12] United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules), Commentary, rule 6

Ref. code: 25646024300078UFD

สิทธิของเด็ก กำหนดไว้ว่า หลักประกันพื้นฐานเกี่ยวกับวิธีพิจารณาความ ได้แก่ ข้อสันนิษฐานไว้ก่อนว่า บุคคลเป็นผู้บริสุทธิ์ สิทธิที่จะได้รับการแจ้งข้อกล่าวหา สิทธิที่จะไม่ให้การใดๆ สิทธิที่จะได้รับคำปรึกษาแนะนำ สิทธิที่จะให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองอยู่ด้วยในระหว่างถูกสอบปากคำ หรือสิทธิที่จะได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อจากบุคคลดังกล่าว สิทธิที่จะได้เผชิญหน้าและซักค้านพยาน ตลอดจนสิทธิในการอุทธรณ์ต่อศาลสูงนั้น พึงได้รับการคุ้มครองและกำหนดอย่างชัดเจนสำหรับทุกขั้นตอนของการดำเนินคดี[13]

การคุ้มครองความเป็นส่วนตัว กำหนดให้สิทธิในความเป็นส่วนตัวของเด็กและเยาวชนจะต้องได้รับการเคารพในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม โดยจะต้องป้องกันมิให้เด็กและเยาวชนได้รับผลร้ายจากการเผยแพร่ข่าวหรือเผยแพร่ประวัติที่อาจสร้างตราบาปแก่เด็กและเยาวชนนั้น การเผยแพร่ข้อมูลใดๆ ที่จะทำให้บุคคลทั่วไปทราบหรือสามารถบ่งชี้ตัวเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดนั้นเป็นเรื่องที่ต้องห้ามโดยเด็ดขาด[14]

2.2.1.2 ภาค 2 การสอบสวนและการฟ้องคดี

การติดต่อขั้นแรก เมื่อมีการจับกุมเด็กและเยาวชนนั้น พ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนที่ถูกจับกุมพึงได้รับการแจ้งให้ทราบในทันทีเกี่ยวกับการที่เด็กและเยาวชนผู้นั้นถูกจับกุม ในกรณีที่ไม่สามารถแจ้งให้ทราบในทันทีได้ก็จะต้องแจ้งโดยเร็วที่สุด หลังจากนั้นผู้พิพากษาหรือเจ้าหน้าที่อื่นที่มีอำนาจหน้าที่พึงพิจารณาการปล่อยตัวเด็กและเยาวชนที่ถูกจับกุมนั้นโดยมิชักช้า และการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายต่อผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนนั้น จะต้องเป็นไปในทางที่เคารพต่อสถานภาพทางกฎหมายของเด็กและเยาวชนกับจะต้องส่งเสริมสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนนั้น และหลีกเลี่ยงการกระทำในทางที่จะเป็นผลร้ายต่อเด็กและเยาวชน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ตามแต่กรณี[15]

การพ้นจากระบบ ในกรณีที่เห็นสมควรอาจมีการจัดการกับผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนโดยวิธีการอื่นที่เหมาะสมซึ่งไม่ต้องนำเด็กและเยาวชนนั้นไปดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในรูปแบบปกติ เจ้าพนักงานตำรวจ พนักงานอัยการ หรือหน่วยงานอื่นที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับคดีเด็กและเยาวชนอาจจัดการกับคดีเด็กและเยาวชนโดยใช้ดุลยพินิจ

---

[13] United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules), rule 7.1

[14] United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules), rule 8.1-8.2

[15] United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules), rule 10.1-10.3

Ref. code: 25646024300078UFD

ไม่ต้องนำเอาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดนั้นไปดำเนินคดีอาญา ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของระบบกฎหมายในประเทศนั้นๆ และโดยให้สอดคล้องกับ กฎมาตรฐานฉบับนี้ ซึ่งการนำเอาผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยใช้มาตรการอื่นๆ ได้แก่ การแก้ปัญหาโดยชุมชนหรือโดยหน่วยงานอื่นๆ แทนนั้น จำเป็นจะต้องได้รับความยินยอมจากเด็กและเยาวชนหรือพ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนนั้น คำสั่งหรือคำวินิจฉัยใดๆ เกี่ยวกับการนี้อาจถูกทบทวนหรือตรวจสอบได้โดยองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในกรณีที่มีคำร้องขอให้ทบทวนคำสั่งหรือคำวินิจฉัยเช่นว่านั้น[16] สำหรับการเบี่ยงเบนคดีออกจากการใช้มาตรการทางอาญาตั้งแต่เริ่มต้นและโดยไม่ใช้มาตรการบังคับอื่น เป็นการปฏิบัติที่พึงปรารถนาโดยเฉพาะกรณีความผิดที่ไม่ร้ายแรง ซึ่งครอบครัว โรงเรียน และองค์กรทางสังคมซึ่งเป็นรูปแบบที่ไม่เป็นทางการได้แก้ไขปัญหานั้นแทนแล้ว หรืออยู่ในฐานะที่เหมาะสมและสามารถดำเนินการได้ผลดีกว่า ซึ่งในข้อ 11.2 ข้างต้น การเบี่ยงเบนคดีออกจากการใช้มาตรการทางอาญา อาจนำมาใช้ในช่วงเวลาใดๆ ของการวินิจฉัยดำเนินการของเจ้าพนักงานตำรวจ พนักงานอัยการ หรือหน่วยงานอื่น เช่น ศาล คณะกรรมการหรือสภาก็ได้ โดยอาจเป็นการใช้โดยองค์กรเดียวหรือหลายองค์กรตามแต่หลักเกณฑ์และนโยบายของระบบที่ยอมรับกันนั้น และโดยสอดคล้องกับกฎมาตรฐานโดยไม่จำเป็นว่าจะต้องจำกัดให้ใช้เฉพาะคดีเล็กๆ น้อยๆ เท่านั้น ดังนั้น การเบี่ยงเบนคดีออกจากการใช้มาตรการทางอาญาจึงเป็นวิธีการที่มีความสำคัญ[17]

ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในงานของตำรวจ เพื่อให้การดำเนินภารกิจเป็นไปอย่างดีที่สุด เจ้าพนักงานตำรวจที่มีหน้าที่ต้องเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนอยู่เสมอหรือโดยเฉพาะ หรือเจ้าพนักงานตำรวจที่มีหน้าที่หลักในการป้องกันการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน พึงได้รับการฝึกอบรมและมีความรู้เป็นพิเศษในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนนั้น ในกรณีที่เป็นมหานครควรมีการจัดตั้งหน่วยงานพิเศษของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวด้วย[18]

---

[16] United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules), rule 11.1-11.4

[17] United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules), Commentary, rule 11

[18] United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules), rule 12.1

Ref. code: 25646024300078UFD

การควบคุมตัวไว้พิจารณาคดี การคุมขังเด็กและเยาวชนในระหว่างการดำเนินคดีนั้นพึงกระทำต่อเมื่อเป็นหนทางสุดท้ายโดยไม่มีวิธีการอื่นที่เหมาะสมกว่าที่จะนำมาใช้ได้แล้วเท่านั้น อีกทั้งการควบคุมตัวดังกล่าวควรเป็นระยะสั้นที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และการคุมขังเด็กและเยาวชนในระหว่างการดำเนินคดีพึงถูกทดแทนด้วยทางเลือกอื่นๆ หากเป็นไปได้ เช่น การควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดโดยไม่ต้องมีการควบคุมตัว การจัดให้เด็กและเยาวชนผู้นั้นอยู่ในความดูแลของครอบครัวหรือในสถานศึกษาโดยเฉพาะหรือในบ้านของเด็กและเยาวชนผู้นั้นเอง ทั้งนี้เด็กและเยาวชนที่ถูกคุมขังในระหว่างการดำเนินคดีนั้นพึงได้รับหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิทุกอย่างตามกฎมาตรฐานขั้นต่ำของการปฏิบัติต่อนักโทษที่รับรองโดยองค์การสหประชาชาติและการคุมขังเด็กและเยาวชนในระหว่างการดำเนินคดีพึงจัดการแยกต่างหากจากการคุมขังผู้ใหญ่และพึงจัดให้เด็กและเยาวชนนั้นอยู่ในสถานที่คุมขังเฉพาะสำหรับเด็กและเยาวชน โดยจะต้องไม่ปะปนกับผู้ถูกคุมขังที่เป็นผู้ใหญ่[19]

2.2.1.3 ภาค 3 การพิจารณาตัดสินและวิธีการควบคุม

องค์กรที่มีอำนาจหน้าที่วินิจฉัย ในกรณีที่คดีความผิดของเด็กและเยาวชนนั้นๆ ไม่มีการใช้มาตรการอื่นมาแทนกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (ตามข้อ 11) แล้ว ผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนดังกล่าวจะต้องได้รับการพิจารณาคดีจากองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ต่อไปบนหลักการของการพิจารณาอย่างถูกต้องและยุติธรรม[20]

ที่ปรึกษากฎหมาย พ่อแม่และผู้ปกครอง ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนนั้นพึงมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายจากที่ปรึกษากฎหมายตลอดระยะเวลาที่คดีอยู่ระหว่างการพิจารณา และมีสิทธิร้องขอความช่วยเหลือทางกฎหมายโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์การช่วยเหลือทางกฎหมายที่มีในประเทศนั้น[21]

รายงานการสืบเสาะข้อเท็จจริงทางสังคม ในคดีเกี่ยวกับผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนทุกคดี ยกเว้นคดีเล็กๆ น้อยๆ ก่อนที่องค์กรที่มีอำนาจหน้าที่วินิจฉัยคดีจะทำคำพิพากษาลงโทษนั้น จะต้องรับฟังรายงาน การสืบเสาะ รายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับภูมิหลังและ

---

[19] United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules), rule 13.1-13.4

[20] United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules), rule 14.1

[21] United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules), rule 15.1

Ref. code: 25646024300078UFD

สภาพแวดล้อมที่ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนนั้น อาศัยอยู่ หรือวิสัยและพฤติการณ์ของการกระทำความผิด ทั้งนี้ เพื่อให้การวินิจฉัยและพิพากษาคดีเป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสม[22]

หลักการที่เป็นแนวทางในการวินิจฉัยและการทำคำสั่งทางคดี เรื่องคำสั่งทางคดีขององค์กรที่มีอำนาจหน้าที่วินิจฉัยนั้นพึงคำนึงถึงแนวทางดังต่อไปนี้[23]

(ก) การลงโทษหรือมาตรการต่างๆ ที่จะใช้กับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทุกกรณีจะต้องอยู่ในสัดส่วนที่เหมาะสม โดยมิใช่คำนึงถึงแต่เพียงพฤติการณ์และความร้ายแรงของความผิดนั้นเท่านั้น หากแต่จะต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมและปัจจัยเกี่ยวกับตัวเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด รวมถึงสภาพความต้องการของสังคมด้วย[24]

(ข) การลงโทษหรือมาตรการในทางที่จะจำกัดอิสรภาพส่วนบุคคลของเด็กและเยาวชนนั้นจะกระทำได้ต่อเมื่อได้มีการใคร่ครวญอย่างรอบคอบแล้วเท่านั้นและพึงใช้อย่างจำกัดหรือในระยะเวลาสั้นที่สุดเท่าที่เป็นไปได้[25]

(ค) การลงโทษถึงขนาดจำคุกหรือคุมขังเด็กและเยาวชนไว้ในสถานที่คุมขังจะกระทำไม่ได้ เว้นแต่เป็นกรณีการลงโทษเด็กและเยาวชนเนื่องจากกระทำความผิดที่ร้ายแรงต่อบุคคลอื่น หรือเด็กและเยาวชนผู้นั้นได้กระทำความผิดต่อเนื่องในความผิดร้ายแรงอื่นๆ และโดยที่ไม่มีมาตรการอื่นที่เหมาะสมกว่ามาใช้แทนได้แล้ว[26]

(ง) สวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนจะต้องถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพิจารณาคดีที่เด็กและเยาวชนผู้นั้นกระทำความผิด[27]

---

[22] United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules), rule 16.1

[23] United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules), rule 17.1

[24] United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules), rule 17.1(a)

[25] United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules), rule 17.1(b)

[26] United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules), rule 17.1(c)

[27] United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules), rule 17.1(d)

Ref. code: 25646024300078UFD

โดยที่โทษประหารชีวิตจะนำมาใช้กับเด็กและเยาวชนมิได้ และการลงโทษอย่างรุนแรงต่อเด็กและเยาวชนเป็นเรื่องที่ต้องห้าม ทั้งนี้องค์กรที่มีอำนาจหน้าที่พึงมีอำนาจยุติการดำเนินคดีกับเด็กและเยาวชนได้ ไม่ว่าในเวลาใดๆ ก็ตาม[28]

มาตรการที่หลากหลายในการปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน ควรมีมาตรการที่หลากหลายให้มากที่สุดให้กับองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิพากษาลงโทษผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนนั้น เพื่อเป็นทางเลือกที่ยืดหยุ่น อันเป็นการหลีกเลี่ยงการใช้โทษจำคุกและการคุมขังในสถานที่คุมขังนั้น มาตรการต่างๆ ที่กฎหมายควรเปิดช่องไว้ให้มีการนำมาใช้ได้นั้น อาจเป็นการใช้หลายวิธีควบคู่กันได้ ซึ่งได้แก่มาตรการดังต่อไปนี้[29]

(ก) คำสั่งให้เด็กและเยาวชนผู้นั้นอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลและแนะนำอย่างใกล้ชิด

(ข) การคุมประพฤติ

(ค) การให้ทำงานบริการสังคม

(ง) การลงโทษทางการเงินและการให้ชดใช้เยียวยาหรือชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย

(จ) คำสั่งให้เด็กและเยาวชนผู้นั้นไปรับการบำบัดเยียวยาระดับกลางหรืออื่นๆ

(ฉ) คำสั่งให้เด็กและเยาวชนผู้นั้นไปเข้าร่วมในกิจกรรมกลุ่มแนะแนวหรือกิจกรรมอื่นที่คล้ายคลึงกัน

(ช) คำสั่งให้เด็กและเยาวชนผู้นั้นไปรับการดูแลพิเศษหรือพักอาศัยอยู่ในหน่วยของชุมชนหรือโรงเรียนเพื่อให้การศึกษาอบรมแก่เด็กและเยาวชนผู้นั้น

(ซ) คำสั่งอื่นๆ ที่เกี่ยวเนื่องกัน

สำหรับการใช้เรือนจำหรือสถานที่คุมขังสำหรับผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนนั้น ให้น้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ การส่งตัวผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนไปยังเรือนจำหรือสถานที่คุมขังเพื่อคุมขังนั้น ควรเป็นหนทางสุดท้ายหลังจากที่เห็นว่าไม่มีมาตรการอื่นที่เหมาะสม

---

[28] United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules), rule 17.2-17.4

[29] United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules), rule 18.1

Ref. code: 25646024300078UFD

กว่ามาใช้ได้แล้วเท่านั้น นอกจากนี้ การจำคุกหรือคุมขังเด็กและเยาวชนไว้ดังกล่าวควรเป็นการใช้เท่าที่จำเป็นในระยะเวลาที่สั้นที่สุด[30]

การหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดความชักช้าที่ไม่จำเป็น มีการดำเนินคดีเกี่ยวกับความผิดของเด็กและเยาวชนแต่ละคดีจะต้องจัดการอย่างประหยัด เรียบง่าย และโดยไม่ให้เกิดความชักช้า ที่ไม่จำเป็นนั้น[31]

ในเรื่องความจำเป็นในการเป็นวิชาชีพและการฝึกอบรม ควรมีการจัดการศึกษาอบรมเชิงวิชาชีพเป็นพิเศษ รวมทั้งการฝึกอบรมภายในหน่วยงานและหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถภาพและความรู้ที่มีความจำเป็นกับบุคลากรทุกคนที่ทำงานด้านคดีเด็กและเยาวชน[32]

2.2.1.4 ภาค 4 การบำบัดโดยไม่ใช้สถานฝึกอบรมแบบปิด

การจำหน่ายคดีอย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมรองรับการออกคำสั่งขององค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ดังกล่าว จากข้อ 14.1 ตามที่องค์กรที่มีอำนาจในการตัดสินวินิจฉัยดังกล่าวหรือองค์กรอื่นแล้วแต่กรณีมีความจำเป็น โดยที่หลักเกณฑ์ดังกล่าว พึงรวมถึงการให้อำนาจหน้าที่ที่จะแก้ไขคำสั่งนั้นตามความจำเป็นและเวลาที่ผ่านไป ทั้งนี้ การแก้ไขคำสั่งดังกล่าวจะต้องสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ตามกฎมาตรฐานฉบับนี้ด้วย[33]

การระดมอาสาสมัครและหน่วยบริการอื่นของชุมชน อาสาสมัคร องค์กรอาสาสมัคร องค์กรท้องถิ่น และหน่วยบริการอื่นของชุมชนท้องถิ่นพึงได้รับการประสานให้มีบทบาทในการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน ทั้งในที่ตั้งของชุมชนท้องถิ่นนั้นเองและโดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน่วยครอบครัวของเด็กและเยาวชนนั้น[34]

---

[30] United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules), rule 19.1

[31] United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules), rule 20.1

[32] United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules), rule 22.1

[33] United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules), rule 23.1-23.2

[34] United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules), rule 25.1

Ref. code: 25646024300078UFD

2.2.1.5 ภาค 5 การบำบัดโดยใช้สถานฝึกอบรมแบบปิด

วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนภายในสถานที่คุมขังสำหรับเด็กและเยาวชนเพื่อจัดให้มีการดูแล ป้องกัน การศึกษา และการฝึกอบรมอาชีพ โดยผ่านการอบรมช่วยเหลือให้เด็กและเยาวชนสามารถมีบทบาทหน้าที่ในสังคม ซึ่งเด็กและเยาวชนในสถานที่ดังกล่าวพึงได้รับการดูแลและช่วยเหลือทั้งในด้านสังคม การศึกษา การฝึกอบรมอาชีพ จิตวิทยา การดูแลทางการแพทย์และสุขภาพให้เหมาะสมตามอายุ เพศ บุคลิกภาพ และประโยชน์ในเชิงพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนผู้นั้น โดยที่เด็กและเยาวชนที่ถูกคุมขังหรือจำคุกจะต้องถูกคัดแยกออกจากผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ โดยจะต้องถูกคุมขังในสถานที่เฉพาะสำหรับเด็กและเยาวชนและแยกขาดออกจากสถานที่ที่มีไว้สำหรับคุมขังหรือจำคุกผู้ใหญ่ ในส่วนของผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนหญิงพึงได้รับการคัดแยกให้นำไปคุมขังในสถานที่เหมาะสมเพื่อการดูแลเป็นพิเศษตามความจำเป็นและปัญหารายบุคคล โดยจะต้องได้รับการดูแล คุ้มครองช่วยเหลือ และฝึกอบรมไม่น้อยกว่าผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนชาย ซึ่งจะต้องมีการปฏิบัติที่ยุติธรรม ทั้งนี้พ่อแม่หรือผู้ปกครองพึงมีสิทธิเยี่ยมเด็กและเยาวชนที่ถูกคุมขังหรือจำคุกอยู่นั้นเพื่อความรู้สึกที่ดีและประโยชน์ของเด็กและเยาวชนนั้นเอง[35]

การนำกฎมาตรฐานขั้นต่ำของการปฏิบัติต่อนักโทษที่รับรองโดยองค์การสหประชาชาติมาใช้ กฎมาตรฐานขั้นต่ำของการปฏิบัติต่อนักโทษและข้อแนะนำอื่นที่เกี่ยวข้องนั้นให้นำมาบังคับใช้กับการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนที่ถูกคุมขังหรือจำคุกรวมถึงการปฏิบัติ ต่อเด็กและเยาวชนที่ถูกคุมขังในระหว่างการดำเนินคดีนั้นด้วย[36]

การช่วยเหลือที่ดำเนินการตั้งแต่เริ่มต้นและอย่างสม่ำเสมอเพื่อการปล่อยตัวโดยมีเงื่อนไข การปล่อยตัวเด็กและเยาวชนออกจากสถานที่คุมขังโดยมีเงื่อนไขนั้นพึงกระทำอย่างกว้างขวางที่สุดเท่าที่จะกระทำได้โดยองค์กรที่เหมาะสม และพึงมีการอนุญาตให้ปล่อยตัวเช่นนั้นตั้งแต่ระยะเวลาเริ่มแรกที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ด้วย ทั้งนี้เด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวโดยมีเงื่อนไขดังกล่าวพึงได้รับการช่วยเหลือและดูแลโดยองค์กรที่เหมาะสมและพึงได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากชุมชน[37]

---

[35] United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules), rule 26.1-26.5

[36] United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules), rule 27.1

[37] United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules), rule 28.1-28.2

Ref. code: 25646024300078UFD

สถานที่กึ่งคุมขัง ควรมีการจัดให้มีระบบกึ่งสถานที่คุมขัง เช่น บ้านกึ่งวิถี บ้านศูนย์การศึกษา ศูนย์ฝึกอบรมเฉพาะเวลากลางวัน และการจัดการอื่นๆ ที่เหมาะสมมารองรับ เพื่อช่วยให้ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนนั้นได้เตรียมความพร้อมและสามารถจะกลับคืนไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข[38]

2.2.1.6 ภาค 6 การวิจัย วางแผน วางนโยบาย และประเมินผล

ควรจะต้องมีการจัดระเบียบและส่งเสริมการทำวิจัยที่จำเป็น เพื่อให้เป็นพื้นฐานสำหรับการวางแผนและการกำหนดนโยบายที่มีประสิทธิภาพ และมีการศึกษาทบทวนและการประเมินผลเป็นระยะๆ ถึงแนวโน้ม สภาพปัญหาและสาเหตุของการกระทำความผิดและพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเด็กและเยาวชน ตลอดจนความต้องการพิเศษของเด็กและเยาวชนที่ถูกคุมขังหรือจำคุก และควรจะมีการจัดตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่ศึกษาวิจัยดังกล่าวในระบบของกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนเพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องสำหรับการประเมินผลและพัฒนาการบริหารกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน ทั้งนี้ในการบริหารกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนจำเป็นมีการวางแผนอย่างเป็นระบบและนำไปปฏิบัติใช้ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนการพัฒนาประเทศ[39]

โดยสรุป กฎแห่งกรุงปักกิ่ง (The Beijing Rules) หรือกฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชน ค.ศ.1985 (United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice) อันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับคดีของเด็กและเยาวชน ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของความยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชน ที่ระบบความยุติธรรมเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชนควรเน้นถึงความเป็นอยู่ที่ดีของเด็กและเยาวชน และให้เกิดความมั่นใจว่าการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนจะได้สัดส่วนกับสภาพแวดล้อมทั้งของผู้กระทำผิดและความผิดที่ได้กระทำลงไป โดยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชนให้มีประสิทธิผล มีความยุติธรรม และมีมนุษยธรรม กระบวนการยุติธรรมจะต้องให้ความคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งกระบวนการยุติธรรมควรมีการลงโทษเด็กและเยาวชนที่เหมาะสมและการจัดหาทางเลือกอื่นทดแทนกระบวนยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนในรูปแบบของการพ้นจากระบบและกลับคืนสู่ชุมชน ซึ่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชน

---

[38] United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules), rule 29.1

[39] United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules), rule 30.1- 30.4

Ref. code: 25646024300078UFD

และครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ได้ตราขึ้นมาตามเจตนารมณ์ของกฎดังกล่าว เพื่อให้การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเป็นไปตามมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติและเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดตามหลักสิทธิมนุษยชนและหลักสากลของนานาอารยะประเทศ

2.2.2 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989 (The Convention on the Right of the Child) (United Nations Human Rights Office of the High Commissioner (OHCHR), 2020)

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำให้รัฐภาคีสมาชิกแห่งอนุสัญญามีพันธกรณีพึงปฏิบัติต่อเด็กทั้งหลายรวมทั้งเด็กที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิด นอกจากข้อผูกพันตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแล้วรัฐสมาชิกพึงระลึก และต้องผูกพันปฏิบัติตามกฎแห่งกรุงปักกิ่งขององค์การสหประชาชาติที่กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมต่อเด็กและเยาวชน

อนุสัญญาได้กำหนดมาตรฐานให้องค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการแห่งรัฐภาคีพึงถือเป็นนำไปปฏิบัติต่อเด็ก ดังนี้ (สุมนทิพย์ จิตสว่าง และ ปิยะพร ตันณีกุล, 2558, น. 23-26)

1. มาตรฐานด้านนิติบัญญัติ การใช้อำนาจนิติบัญญัติในการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเด็กไม่ว่ากรณีใดๆ รัฐภาคีต้องคำนึงถึงหลักการผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญและเป็นอันดับแรก หลักไม่เลือกปฏิบัติ และต้องสอดคล้องกับอนุสัญญา

2. มาตรฐานด้านบริหาร การปฏิบัติต่อเด็กที่กระทำความผิดโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารทั้งก่อนนำคดีขึ้นสู่ศาลและภายหลังที่ศาลมีคำพิพากษาแล้ว เช่น ชั้นจับกุม สอบสวน การส่งฟ้องศาล การควบคุมดูแลและฟื้นฟูภายหลังที่ศาลมีคำพิพากษาชี้ขาดตัดสินคดีแล้ว อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารพึงปฏิบัติต่อเด็กที่กระทำความผิดไว้โดยยึดถือหลักกฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง ข้อสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ต้องไม่เลือกปฏิบัติต่อเด็ก คุ้มครองการปฏิบัติโดยมิชอบต่อเด็ก การช่วยเหลือทางกฎหมายแก่เด็ก สิทธิที่จะได้รับการติดต่อกับบิดามารดา สิทธิที่มีล่ามช่วยเหลือ และต้องไม่มีการบังคับให้เด็กให้ถ้อยคำหรือรับสารภาพ

3. มาตรฐานด้านการปฏิบัติต่อเด็กที่กระทำผิดในชั้นศาล การปฏิบัติต่อเด็กที่กระทำผิดในชั้นพิจารณาคดีของศาล อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กได้กำหนดมาตรฐานไว้ คือ การพิจารณาความผิดต้องกระทำโดยองค์กรอิสระ การดำเนินคดีจะต้องรวดเร็ว ต้องให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการแก้ไขเด็ก ต้องคำนึงถึงการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กเป็นสำคัญ

4. มาตรฐานการปฏิบัติต่อเด็กภายหลังคำพิพากษาศาลการปฏิบัติต่อเด็กที่ศาลพิพากษาแล้ว อนุสัญญาได้ กำหนดมาตรฐานการคุ้มครอง สวัสดิภาพเด็ก คือ ต้องไม่กระทำทารุณ

Ref. code: 25646024300078UFD

กรรมต่อเด็ก ต้องให้การฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ และต้องส่งเสริมการศึกษาและอาชีพแก่เด็ก

2.2.2.1 การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ได้กำหนดให้รัฐต้องรับประกันว่า การใช้มาตรการในการจับกุม หรือการจำคุกเด็กให้ถือเป็นมาตรการสุดท้ายในการดำเนินการทางกฎหมาย และในการดำเนินคดีต่อเด็กรัฐจะต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีและคุณค่าของเด็กโดยปรารถนาที่จะให้เด็กกลับคืนสู่สังคมและมีส่วนร่วมในสังคม[40]

โดยข้อกำหนดของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กส่วนที่ 1 ข้อ 37 39 และ40 ได้กำหนดกระบวนการในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดไว้ มีรายละเอียดดังนี้

- อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กส่วนที่ 1 ข้อ 37 รัฐภาคีประกันว่า

ก) จะไม่มีเด็กคนใดได้รับการทรมาน หรือถูกปฏิบัติ หรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือต่ำช้า จะไม่มีการลงโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิตที่ไม่มีโอกาสจะได้รับการปล่อยตัว สำหรับความผิดที่กระทำโดยบุคคลที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี

ข) จะไม่มีเด็กคนใดถูกลิดรอนเสรีภาพโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือโดยพลการ การจับกุม กักขัง หรือจำคุกเด็กจะต้องเป็นไปตามกฎหมาย และจะใช้เป็นมาตรการสุดท้ายเท่านั้น และให้มีระยะเวลาที่สั้นที่สุดอย่างเหมาะสม

ค) เด็กทุกคนที่ถูกลิดรอนเสรีภาพจะได้รับการปฏิบัติด้วยมนุษยธรรมและด้วยความเคารพในศักดิ์ศรีแต่กำเนิดของมนุษย์ และในลักษณะที่คำนึงถึงความต้องการของบุคคลในวัยนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กทุกคนที่ถูกลิดรอนเสรีภาพจะถูกแยกต่างหากจากผู้ใหญ่ เว้นแต่จะพิจารณาเห็นว่าจะเป็นประโยชน์สูงสุดต่อเด็กที่จะไม่แยกเช่นนั้น และเด็กจะมีสิทธิที่จะคงการติดต่อกับครอบครัวทางหนังสือตอบโต้ และการเยี่ยมเยียน เว้นแต่ในสภาพการณ์พิเศษ

ง) เด็กทุกคนที่ถูกลิดรอนเสรีภาพมีสิทธิที่จะขอความช่วยเหลือทางกฎหมาย หรือทางอื่นที่เหมาะสมโดยพลัน ตลอดจนสิทธิที่จะค้านความชอบด้วยกฎหมายของการลิดรอนเสรีภาพของเขาต่อศาล หรือหน่วยงานที่มีอำนาจอื่นที่เป็นอิสระและเป็นกลาง และที่จะได้รับคำวินิจฉัยโดยพลันต่อการดำเนินการเช่นว่า[41]

- อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กส่วนที่ 1 ข้อที่ 39

รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวง ที่จะส่งเสริมการฟื้นฟูทั้งทางร่างกายและจิตใจและการกลับคืนสู่สังคมของเด็กที่ได้รับเคราะห์จากการละเลยในรูปแบบใด ๆ

---

[40] Convention on the Rights of the Child, Article 37 (b)

[41] Convention on the Rights of the Child, Article 37

Ref. code: 25646024300078UFD

การแสวงหาประโยชน์การกระทำอันมิชอบ การทรมานหรือการลงโทษ หรือการปฏิบัติที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือต่ำช้าโดยรูปแบบอื่น หรือการพิพาทกันด้วยอาวุธ การฟื้นฟูหรือการกลับคืนสู่สังคม ดังกล่าว จะเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพ การเคารพตนเอง และศักดิ์ศรีของเด็ก[42]

- อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กส่วนที่ 1 ข้อที่ 40 ได้แก่

(1) รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กทุกคนที่ถูกกล่าวหา ตั้งข้อหา หรือถูกถือว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญา ที่จะได้รับการปฏิบัติต่อในลักษณะที่สอดคล้องกับการส่งเสริมความสำนึกในศักดิ์ศรีและคุณค่าของเด็ก ซึ่งจะเสริมความเคารพของเด็กต่อสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้อื่น และในลักษณะที่ต้องคำนึงถึงอายุของเด็กและความปรารถนาที่จะส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคม และการมีบทบาทเชิงสร้างสรรค์ของเด็กในสังคม

(2) เพื่อการนี้และโดยคำนึงถึงบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับตราสารระหว่างประเทศ รัฐภาคีประกันว่า

(ก) จะไม่มีเด็กคนใดถูกกล่าวหา ตั้งข้อหา หรือถูกถือว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญาโดยเหตุแห่งการกระทำหรืองดเว้นการกระทำ ซึ่งไม่ต้องห้ามตามกฎหมายภายในหรือกฎหมายระหว่างประเทศในขณะที่การกระทำหรืองดเว้นการกระทำนั้นเกิดขึ้น

(ข) เด็กทุกคนถูกกล่าวหา หรือตั้งข้อหาว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญาอย่างน้อยที่สุด จะได้รับหลักประกันดังต่อไปนี้

1) ได้รับการสันนิษฐานว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะได้รับการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมาย

2) ได้รับกาแจ้งข้อหาทันทีและโดยตรง และในกรณีที่เหมาะสมโดยบิดามารดา หรือผู้ปกครองตามกฎหมาย และจะได้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย หรือทางอื่นที่เหมาะสม เพื่อการตระเตรียมและการสู้คดีของเด็ก

3) ได้รับการตัดสินใจโดยไม่ชักช้า โดยหน่วยงานหรือองค์กรทางตุลาการที่มีอำนาจเป็นอิสระและเป็นกลาง ในการพิจารณาความอย่างยุติธรรมตามกฎหมาย ทั้งนี้ให้มีความช่วยเหลือทางกฎหมายหรือทางอื่นที่เหมาะสม เว้นเสียแต่เมื่อพิจารณาเห็นว่าจะไม่เป็นประโยชน์สูงสุดกับเด็กโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อคำนึงถึงอายุของเด็ก หรือสถานการณ์ บิดามารดาหรือผู้ปกครองตามกฎหมาย

4) จะไม่ถูกบังคับให้เบิกความหรือสารภาพผิด สามารถซักถามหรือซักค้านพยานและให้พยานของตนเข้ามามีส่วนร่วม และให้มีการซักถามพยานแทนตนภายใต้เงื่อนไขแห่งความเท่าเทียมกัน

---

[42] Convention on the Rights of the Child, Article 39

Ref. code: 25646024300078UFD

5) หากพิจารณาว่าได้มีการฝ่าฝืนกฎหมายอาญา ก็ให้การวินิจฉัยหรือมาตรการใดที่กำหนดโดยผลของการวินิจฉัยนั้น ได้รับการทบทวนโดยหน่วยงานหรือองค์กรตุลาการที่มีอำนาจเป็นอิสระและเป็นกลางในระดับสูงขึ้นไป

6) ให้มีความช่วยเหลือของล่ามโดยไม่คิดมูลค่า หากเด็กไม่สามารถเข้าใจ หรือพูดภาษาที่ใช้อยู่ และ

7) ในทุกขั้นตอนของกระบวนการพิจารณาให้เคารพต่อเรื่องส่วนตัวของเด็กอย่างเต็มที่

(3) รัฐภาคีจะหาทางส่งเสริมให้มีการตรากฎหมาย กำหนดกระบวนวิธีพิจารณา จัดตั้งหน่วยงานและสถาบัน ซึ่งจะใช้เป็นการเฉพาะกับเด็กที่ถูกกล่าวหา ตั้งข้อหาหรือถูกถือว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญา และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง

(ก) การกำหนดอายุขั้นต่ำ ซึ่งเด็กที่มีอายุต่ำกว่านั้นจะถูกถือว่าไม่มีความสามารถที่จะฝ่าฝืนกฎหมายอาญาได้ และ

(ข) เมื่อเห็นว่าเหมาะสมและเป็นที่พึงปรารถนา ให้กำหนดมาตรการที่จะใช้กับเด็กเหล่านั้น โดยไม่ต้องอาศัยกระบวนการทางตุลาการ ทั้งนี้โดยมีเงื่อนไขว่าสิทธิมนุษยชนและการคุ้มครองตามกฎหมาย จะได้รับการเคารพอย่างเต็มที่

(4) การดำเนินงานต่างๆ เช่น คำสั่งให้มีการดูแล แนะแนว และควบคุม การให้คำปรึกษา การภาคทัณฑ์ การอุปการะดูแล แผนงานการศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ และทางอื่น นอกเหนือจากการให้สถาบันเป็นผู้ดูแล จะต้องมีไว้เพื่อประกันว่าเด็กจะได้รับการปฏิบัติในลักษณะที่เหมาะสมแก่ความเป็นอยู่ที่ดีของเด็ก และได้สัดส่วนกับทั้งสภาพการณ์ และความผิดของเด็ก[43]

ในการเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กนั้น เป็นประโยชน์โดยตรงต่อประเทศภาคีสมาชิก เนื่องจากมีการกำหนดมาตรฐานในการคุ้มครองสิทธิเด็กขั้นต่ำที่ประเทศเหล่านั้นจะต้องยกมาตรฐานของตนเองขึ้นให้เท่ากับที่กำหนดในอนุสัญญาฯ หรือสูงกว่าส่วนประเทศที่มีการคุ้มครองสูงกว่าที่อนุสัญญาฯ กำหนดไว้จะได้รับการยกย่องและกระตุ้นให้พัฒนาการคุ้มครองสิทธิเด็กให้สูงยิ่งขึ้น เหตุที่เป็นประโยชน์โดยตรงต่อประเทศภาคีสมาชิกเพราะการคุ้มครองสิทธิเด็กอย่างน้อยตามมาตรฐานขั้นต่ำของอนุสัญญาฯ เป็นการรับประกันว่าเด็กทุกคนที่อยู่ในเขตอำนาจของรัฐนั้น จะได้มีอัตราการอยู่รอดที่สูงได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกายและจิตใจในระดับที่เด็กจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความสามารถและมีสุขภาพแข็งแรง และมีสุขภาพจิตดี เด็กต้องไม่ถูกนำไปใช้แรงงานก่อนวัยอันควรซึ่งขัดขวางการพัฒนาการทางด้านการศึกษาของเด็กและต้องไม่ถูกนำไปใช้ประโยชน์

---

[43] Convention on the Rights of the Child, Article 40

Ref. code: 25646024300078UFD

โดยมิชอบ ไม่ว่าในการค้าประเวณีในการใช้ประโยชน์ทางด้านอื่นๆ อันเป็นการทำลายชีวิตและอนาคตของเด็กโดยตรง อนุสัญญาฉบับนี้จึงกลายเป็นสาหลักแห่งสิทธิเด็ก มีผลผูกพันรัฐภาคีให้ต้องปฏิบัติตามพันธกรณีโดยหลักแห่งกฎหมายระหว่างประเทศ ทั้งนี้สหประชาชาติได้ดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการระหว่างประเทศ เพื่อตรวจตราการเคารพสิทธิเด็กในประเทศสมาชิก เรียกว่า "คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็ก" (The Committee on the Rights of the Child) ทำให้สิทธิเด็กปรากฏเป็นผลอย่างจริงจังในแง่ของการปฏิบัติ มิใช่ปรากฏเพียงตัวอักษรในอนุสัญญาเท่านั้น (ดวงกมล จันทรรัตน์มณี, 2555, น. 45-46)

2.2.3 ข้อกำหนดของกฎแห่งกรุงโตเกียว ค.ศ.1990 (The Tokyo Rules)

กฎแห่งกรุงโตเกียว (The Tokyo Rules) ได้มีข้อกำหนดว่ารัฐจะต้องส่งเสริมและจัดให้มีมาตรการทางกฎหมายที่กำหนดกระบวนวิธีพิจารณา การจัดตั้งหน่วยงาน และสถาบันซึ่งจะใช้เป็นการเฉพาะกับเด็กที่ถูกกล่าวหา หรือถูกถือว่ากระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายอาญา โดยกำหนดมาตรการเหล่านั้นกับเด็กเหล่านั้นเป็นกรณีพิเศษ เพื่อไม่ต้องใช้กระบวนการยุติธรรมอาญาเหมือนผู้ใหญ่

ทั้งนี้กฎแห่งกรุงโตเกียว (The Tokyo Rules) เป็นกฎซึ่งได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติเกี่ยวกับมาตรการแห่งการไม่ควบคุมตัว ซึ่งมาตรการไม่ควบคุมตัว (Non-Custodial Measures) ปรากฏอยู่ในวัตถุประสงค์เฉพาะของข้อกำหนดนี้ หมายถึง การนำมาตรการทดแทนหรือทางเลือกอื่นมาใช้แทนการลงโทษจำคุกผู้กระทำผิด และเป็นการทำให้องค์กรที่มีอำนาจหน้าที่สามารถปรับวิธีการบังคับโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำผิดเฉพาะราย หรือให้ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิดนั้น ประโยชน์ของการมีคำวินิจฉัยหรือคำพิพากษาเป็นรายกรณีอย่างเหมาะสมทำให้ผู้กระทำผิดยังคงมีเสรีภาพในสังคมและสามารถประกอบอาชีพ เรียนหนังสือ หรือดำรงชีวิตอยู่กับครอบครัวได้อย่างเป็นปกติ (สิทธิศักดิ์ วนะชกิจ และคณะ, 2562, น. 29) อีกทั้งเพื่อเป็นการลดจำนวนของเด็กในการถูกลงโทษด้วยการจำคุก โดยให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมต่อการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดและส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีความรับผิดชอบต่อสังคม

โดยกฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติเกี่ยวกับมาตรการไม่ควบคุมตัว (กฎแห่งกรุงโตเกียว) ได้ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดีอาญามีสิทธิที่จะสามารถปล่อยตัวเด็กที่กระทำผิดในทุกขั้นตอนของการดำเนินคดี หรือหาวิธีทางเลือกอื่น หรือมาตรการทางเลือกอื่นเพื่อเลี่ยงต่อการจำคุกต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด นอกจากนี้ ยังได้กำหนดทางเลือกอื่นที่เจ้าหน้าที่ หรือผู้พิพากษา สามารถนำมาใช้ในการพิจารณาคดีเด็ก ดังนี้ การว่ากล่าวตักเตือนปากเปล่า การพักการลงโทษ มาตรการทางเศรษฐกิจ และโทษทางด้านการเงิน เช่น การปรับ ยึดทรัพย์หรือถอนกรรมสิทธิ์ ชดใช้ค่าเสียหาย หรือส่งทรัพย์คืนเจ้าของ ชะลอการฟ้อง หรือเลื่อนการลงคำพิพากษา คุมประพฤติ หรือรอลงอาญา ทำงานบริการสาธารณะ หรือชุมชน ส่งตัวไปศูนย์เพื่อ

Ref. code: 25646024300078UFD

ฝึกอบรม วิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งของการบำบัดที่ไม่อยู่ในศูนย์บำบัด และคำสั่งที่ผสมผสานระหว่างมาตรการที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น (ลัดตะนา อินทพล, 2553, น. 56-57)

2.2.4 ยุทธศาสตร์ต้นแบบและมาตรการทางปฏิบัติของสหประชาชาติว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อเด็กในสาขาการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา (Model Strategies and Practical Measures on the Elimination of Violence against Children in the Field Crime Prevention and Criminal Justice)

เนื่องด้วยพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา (พระอิสริยยศในขณะนั้น) ในฐานะเอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรแห่งประเทศไทยประจำสหประชาชาติ ณ กรุงเวียนนา ทรงมีแนวพระดำริในการยุติความรุนแรงต่อเด็กโดยทรงผลักดัน “ยุทธศาสตร์ต้นแบบและมาตรการเชิงปฏิบัติของสหประชาชาติในการขจัดความรุนแรงต่อเด็กในด้านการป้องกันอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา” (United Nations Model Strategies and Practical Measures on the Elimination of Violence against Children in the Field of Crime Prevention and Criminal Justice) เพื่อเป็นมาตรฐานและแนวปฏิบัติระหว่างประเทศในการประชุมคณะกรรมาธิการว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการยุติธรรมทางอาญา (CCPCJ) สมัยที่ 22 และต่อมาข้อมติดังกล่าวได้รับการรับรองจากที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ สมัยที่ 69 เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ.2557 ณ สำนักงานใหญ่สหประชาชาติ นครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยยุทธศาสตร์ต้นแบบและมาตรการทางปฏิบัติฯ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ส่วน ดังนี้ (สิทธิศักดิ์ วนะชกิจ และคณะ, 2562, น. 33-35)

2.2.4.1 ส่วนที่ 1 ยุทธศาสตร์การห้ามมิให้กระทำความรุนแรงต่อเด็ก การใช้มาตรการป้องกันโดยทั่วไป และการส่งเสริมการวิจัยและเก็บข้อมูล (ยุทธศาสตร์ที่ 1-3) โดยยุทธศาสตร์ที่ 1 การประกันว่าความรุนแรงต่อเด็กในทุกรูปแบบเป็นการต้องห้ามตามกฎหมาย (ข้อ 9-11) ยุทธศาสตร์ที่ 2 การปรับใช้แผนการป้องกันอย่างครอบคลุม (ข้อ 12-17) และยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมงานวิจัยและการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และการเผยแพร่ (ข้อ 18) ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ส่วนที่ 1 มุ่งเน้นการป้องกันความรุนแรงต่อเด็ก เนื่องจากกฎหมายอาญาอาจไม่ครอบคลุมเพียงพอ และในบางครั้งการกระทำความรุนแรงได้รับความยินยอมจากเด็ก รวมถึงการกระทำความรุนแรงต่อเด็กตามความเชื่อทางศาสนา สังคม และวัฒนธรรม ที่เป็นเรื่องที่ชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้น จึงต้องมีการประสานความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการสร้างสภาพแวดล้อม และการรณรงค์ที่เป็นการคุ้มครองเด็ก ตลอดจนสนับสนุนการศึกษาวิจัย และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการขจัดความรุนแรงต่อเด็ก

2.2.4.2 ส่วนที่ 2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาความสามารถและศักยภาพของระบบงานยุติธรรมทางอาญาในการแก้ปัญหาความรุนแรงต่อเด็กและการคุ้มครองเหยื่อที่เป็นเด็ก (ยุทธศาสตร์ที่ 4-10) โดยยุทธศาสตร์ที่ 4 การจัดตั้งกลไกการตรวจหาและการรายงานที่มีประสิทธิภาพ (ข้อ 19) ยุทธศาสตร์ที่ 5 การให้ความคุ้มครองแก่เหยื่อความรุนแรงที่เป็นเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ

Ref. code: 25646024300078UFD

(ข้อ 20-21) ยุทธศาสตร์ที่ 6 ประกันการสืบสวนสอบสวนและการดำเนินคดีอาญาเกี่ยวกับเหตุการณ์ความรุนแรงต่อเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ (ข้อ 22) ยุทธศาสตร์ที่ 7 การเพิ่มความร่วมมือระหว่างภาคส่วน (ข้อ 23) ยุทธศาสตร์ที่ 8 การปรับปรุงกระบวนการทางอาญาในประเด็นที่เกี่ยวกับเหยื่อความรุนแรงที่เป็นเด็ก (ข้อ 24-26) ยุทธศาสตร์ที่ 9 ประกันว่าการกำหนดโทษนั้นเหมาะสมกับความร้ายแรงของการกระทำความรุนแรงต่อเด็ก (ข้อ 27) และยุทธศาสตร์ที่ 10 พัฒนาศักยภาพและการฝึกอบรมของผู้ประกอบวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรม (ข้อ 28) ทั้งนี้ สืบเนื่องจากการศึกษาวิจัยที่แสดงให้เห็นว่า เหตุความรุนแรงต่อเด็กมักจะไม่ถูกรายงานอันเนื่องมาจากความกลัว และไม่มีกระบวนการรายงานที่น่าเชื่อถือตลอดจนการนำผู้กระทำผิดมาลงโทษอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงต้องมีการส่งเสริมให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีมาตรการคุ้มครองเด็กและสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างกลไกการค้นหาข้อเท็จจริงและการรายงานที่มีประสิทธิภาพ โดยยึดในหลักประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นที่ตั้ง เพื่อรับรองความปลอดภัย ความเป็นส่วนตัวและศักดิ์ศรีของเด็กที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม

2.2.4.3 ส่วนที่ 3 ยุทธศาสตร์การป้องกันและการแก้ไขความรุนแรงต่อเด็กที่อยู่ภายในระบบงานยุติธรรม (ยุทธศาสตร์ที่ 11-17) โดยยุทธศาสตร์ที่ 11 การลดจำนวนเด็กที่เข้าเกี่ยวข้องกับระบบงานยุติธรรม (ข้อ 29-31) ยุทธศาสตร์ที่ 12 การป้องกันความรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้ กฎหมายและการดำเนินคดีอาญา (ข้อ 32-34) ยุทธศาสตร์ที่ 13 ประกันว่าการลิดรอนเสรีภาพนั้นจะถูกนำมาใช้เป็นมาตรการสุดท้าย และใช้ระยะเวลาที่สั้นที่สุดเท่าที่เหมาะสม (ข้อ 35) ยุทธศาสตร์ที่ 14 การห้ามมิให้ทำการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (ข้อ 36) ยุทธศาสตร์ ที่ 15 การป้องกันและการแก้ปัญหาความรุนแรงต่อเด็กในสถานที่ควบคุมตัว (ข้อ 37-42) ยุทธศาสตร์ที่ 16 การตรวจหาการช่วยเหลือ และการคุ้มครองเด็กซึ่งเป็นเหยื่อความรุนแรงอันเป็นผลมาจากการเข้าเกี่ยวข้องกับระบบงานยุติธรรมในฐานะที่เป็นผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ถูกพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำผิด (ข้อ 43-44) และยุทธศาสตร์ที่ 17 การเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กลไกความรับผิดและการควบคุมดูแล (ข้อ 45-47) โดยยุทธศาสตร์ส่วนที่ 3 มุ่งเน้นการตอบสนองปัญหาความรุนแรงต่อเด็กในกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากเด็กที่กระทำความผิดมักมีความเสี่ยงสูงต่อการถูกกระทำความรุนแรงทางร่างกายและจิตใจขณะอยู่ในความดูแลของเจ้าหน้าที่และสถานที่ควบคุมตัว ดังนั้น มาตรการในส่วนนี้จึงมุ่งการลดจำนวนเด็กที่เข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยใช้การเบี่ยงเบนคดี มาตรการเชิงสมานฉันท์และมุ่งพัฒนามาตรการอื่นๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการคุ้มครองเด็ก ไม่ว่าจะเป็นในระหว่างการจับกุม ก่อนการพิจารณาคดี ระหว่างการพิจารณาคดี และการควบคุมตัวเด็กไว้ในสถานกักขังต่างๆ

Ref. code: 25646024300078UFD

เนื้อหาการคุ้มครองตามยุทธศาสตร์ต้นแบบและมาตรการเชิงปฏิบัติของสหประชาชาติในการขจัดความรุนแรงต่อเด็กในด้านการป้องกันอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมทางอาญามิใช่เรื่องใหม่เสียทีเดียว เพราะเป็นการนำหลักการที่สำคัญเพื่อการคุ้มครองสิทธิเด็กที่เคยมีอยู่แล้วในกติการะหว่างประเทศ ทั้งอนุสัญญา กฎ และแนวปฏิบัติฉบับต่างๆ มาใช้อย่างมียุทธศาสตร์ให้เกิดผลต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเด็กอย่างแท้จริง โดยมุ่งเน้นที่จะลดความรุนแรงที่มีต่อเด็กที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นเด็กเสี่ยงในลักษณะต่างๆ เด็กที่เป็นผู้เสียหาย เด็กที่เป็นพยาน และเด็กที่เป็นผู้กระทำผิดในคดีอาญา

2.3 มาตรการในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553

2.3.1 หลักการมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาและมาตรการแทนการพิพากษาคดีสำหรับเด็กและเยาวชน ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553

2.3.1.1 มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา เมื่อเด็กหรือเยาวชนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมไม่ว่าด้วยการถูกจับกุมหรือเข้าหาพนักงานสอบสวนตามกฎหมายพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 นี้ นำหลักการตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กที่ว่า เมื่อเห็นเหมาะสมและเป็นที่พึงปรารถนา ให้กำหนดมาตรการที่จะใช้กับเด็กที่ถูกกล่าวหาว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญา โดยไม่ต้องอาศัยกระบวนการทางตุลาการ ทั้งนี้โดยมีเงื่อนไขว่าสิทธิมนุษยชนและการคุ้มครองตามกฎหมายจะได้รับการเคารพอย่างเต็มที่ โดยได้มีการออกแบบมาตรการในการคัดกรองเด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำผิดให้ได้รับการดูแล แก้ไขเพื่อออกจากกระบวนการยุติธรรมและกลับคืนสู่สังคมโดยสามารถใช้ชีวิตอย่างมีบทบาทเชิงสร้างสรรค์ได้เร็วที่สุด ซึ่งนำมาจากแนวคิดในเรื่องกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) ในการจัดให้มีกระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่มีความร่วมมือจากทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายเด็กหรือเยาวชนฝ่ายผู้เสียหาย นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือแม้แต่ชุมชนหรือหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาอย่างแท้จริง เด็กและเยาวชนเข้าใจว่าการกระทำผิดที่ตนเองได้ก่อขึ้น สร้างความเสียหายให้แก่ผู้อื่นอย่างไรและเกิดความสำนึกผิดต่อการกระทำของตนเอง ประสงค์จะปรับปรุงพฤติกรรมขณะเดียวกันผู้เสียหายต้องได้รับการเยียวยาความเสียหาย ได้รับรู้ถึงปัญหาของเด็กและเยาวชนเกิดขึ้นและมีความเห็นอกเห็นใจเด็กหรือเยาวชนพร้อมให้อภัยและยินดีที่จะให้โอกาสเด็กหรือเยาวชนกลับคืนสู่สังคมอย่างปกติสุข ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องอื่นทุกฝ่ายสนับสนุนการดำเนินการตามแผนให้สำเร็จลุล่วง มาตรการนี้ได้รับการออกแบบให้เกิดขึ้นคู่ขนานไปกับการดำเนินการใน

Ref. code: 25646024300078UFD

กระบวนการยุติธรรมปกติ โดยมีจุดเชื่อมต่อกับกระบวนกระบวนการยุติธรรมปกติ 2 ช่วง ดังนี้ (สถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์, ม.ป.ป., น. 28-31)

- ช่วงแรก: มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาก่อนฟ้อง (มาตรา 86) เป็นการนำแนวทางการปฏิบัติงานของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการผันเด็กออกจากกระบวนการยุติธรรมด้วยการตีความขยายบทบัญญัติมาตรา 63 พระราชบัญญัติฉบับเดิมออกไปมาประยุกต์กับแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์กำหนดเป็นมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้อง โดยเพิ่มเงื่อนไขให้ศาลเยาวชนและครอบครัวเข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบความชอบของกระบวนการจัดทำมาตรการพิเศษในชั้นนี้เพื่อให้สอดคล้องกับหลักประกันตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กข้อที่ 40 ข้อ 3 ข เมื่อเด็กและเยาวชนข้าสู่กระบวนการยุติธรรมอยู่ระหว่างการสอบสวน ก่อนที่จะมีการฟ้องคดี ในคดีที่เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงให้จำคุกไม่เกิน 5 ปี ถ้าเด็กหรือเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก หากเด็กหรือเยาวชนนั้นสำนึกในการกระทำและผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาโดยคำนึงถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนแล้วเห็นว่า อาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้อง ให้จัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้เด็กหรือเยาวชนและบุคคลที่เกี่ยวข้องปฏิบัติเพื่อปรับเปลี่ยนความประพฤติของเด็กหรือเยาวชน หรือชดเชยความเสียหายของผู้เสียหาย หรือเพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่ชุมชนและสังคม เสนอต่อพนักงานอัยการให้ความเห็นชอบ หากแผนได้รับความเห็นชอบให้มีการดำเนินการตามแผนพร้อมทั้งรายงานให้ศาลทราบ ในกรณีที่ปรากฏข้อเท็จจริงแก่ศาลว่ากระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลมีอำนาจพิจารณาสั่งตามที่เห็นสมควร ซึ่งแนวทางในการดำเนินการของศาลในเรื่องนี้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ซึ่งถือว่าเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดในคดีที่อัตราโทษไม่ร้ายแรง มีพฤติกรรมที่สามารถแก้ไขพฤติกรรมด้วยกระบวนการที่ไม่ยุ่งยาก ไม่สมควรจะอยู่กระบวนการยุติธรรมนานเกินไป ก็จะถูกคัดกรองออกไปจากกระบวนการยุติธรรมด้วยมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาให้เร็วที่สุด ส่งผลให้เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้สามารถกลับคืนสู่สังคมและใช้ชีวิตอย่างมีบทบาทเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- ช่วงที่สอง: มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาชั้นพิจารณา (มาตรา 90) ก่อนประกาศใช้พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553 ศาลเยาวชนและครอบครัวนำแนวคิดในเรื่องกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาประยุกต์ใช้ในกระบวนพิจารณาคดีของศาล เพื่อเยียวยาผู้เสียหายและแก้ไขพฤติกรรมของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด โดยอาศัยการตีความมาตรา 95 เริ่มใช้ครั้งแรกที่ศาลจังหวัดนนทบุรีแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว โดยใช้ชื่อว่า การประชุมกลุ่มเยียวยา ต่อมาถูกนำมาเป็นส่วนหนึ่งในมาตรฐานการปฏิบัติงานของศาลเยาวชนและครอบครัวที่ศาลเยาวชนและครอบครัวกลางประกาศเป็นนโยบายกระบวนทัศน์ใหม่ของ

Ref. code: 25646024300078UFD

ศาลเยาวชนและครอบครัวต่อศาลเยาวชนและครอบครัวทั่วประเทศ ในชั้นยกร่างพระราชบัญญัตินี้จึงมีการกำหนดให้มีมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาชั้นพิจารณาขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กหรือเยาวชนที่มีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนดเข้าสู่มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาได้ โดยบัญญัติไว้ใน มาตรา 90 กำหนดเงื่อนไขที่เด็กหรือเยาวชนจะสามารถเข้าสู่กระบวนการของมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาชั้นพิจารณาว่า เป็นคดีที่เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงให้จำคุกไม่เกิน 20 ปี ถ้าเด็กหรือเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก ในเวลาใดๆ ก่อนมีคำพิพากษา หากเด็กหรือเยาวชนนั้นสำนึกในการกระทำ และผู้เสียหายยินยอม โจทก์ไม่คัดค้าน พฤติการณ์แห่งคดีไม่เป็นภัยร้ายแรงต่อสังคมเกินสมควรศาลเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนอาจกลับตนเป็นคนดีได้ และผู้เสียหายอาจได้รับการชดเชยเยียวยาตามสมควร ศาลอาจมีคำสั่งให้จัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ให้เด็กหรือเยาวชนและบุคคลที่เกี่ยวข้องปฏิบัติเสนอต่อศาล หากศาลเห็นชอบ ให้มีคำสั่งจำหน่ายคดีไว้ชั่วคราว กรณีมีการปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูครบถ้วนศาลจะมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความโดยกฎหมายกำหนดให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับ ศาลสามารถใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาเป็นเครื่องมือในการคัดกรองเด็กหรือเยาวชนที่ไม่ควรอยู่ในกระบวนการยุติธรรมออกไปจากกระบวนการยุติธรรมให้เร็วที่สุด สามารถกลับคืนสู่สังคมชุมชนโดยไม่ต้องทำการพิจารณาคดีเช่นเดียวกับมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาก่อนฟ้อง โดยมีรูปแบบการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจากการร่วมมือกันระหว่างผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเช่นเดียวกัน

2.3.1.2 มาตรการแทนการพิพากษาคดี มาตรการในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนก่อนมีคำพิพากษา หรือมาตรการแทนการพิพากษาคดี (มาตรา 132) เดิมมาตรการนี้เป็นเครื่องมือที่มีอยู่แล้วในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 มาตรา 95 ซึ่งกำหนดหลักการไว้ว่า ในกรณีที่ศาลเห็นว่าตามพฤติการณ์แห่งคดียังไม่สมควรจะมีคำพิพากษา ศาลจะมีคำสั่งให้ปล่อยตัวจำเลยชั่วคราวหรือจะส่งตัวไปควบคุมไว้ยังสถานพินิจแห่งใดแห่งหนึ่งชั่วคราวหรือจะใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนไปพลางก่อนก็ได้ ซึ่งในทางปฏิบัติที่ผ่านมาศาลเยาวชนและครอบครัวตีความขยายบทบัญญัติมาตรานี้อย่างกว้างขวางเพื่อประโยชน์ในการกำหนดมาตรการในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในกระบวนพิจารณา เมื่อมีการยกร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 จึงได้มีการปรับปรุงขยายขอบเขตการดำเนินการในการแก้ไข บำบัดเด็กหรือเยาวชนให้กว้างขึ้นเพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกลับคืนสู่สังคมและใช้ชีวิตอย่างมีบทบาทเชิงสร้างสรรค์ได้ หากเด็กหรือเยาวชนสามารถปฏิบัติตามคำสั่งศาลในมาตรการดังกล่าวสำเร็จ เด็กหรือเยาวชนก็จะถูกคัดกรองออกจากกระบวนการยุติธรรม ศาลจะมีคำสั่งยุติคดีโดยไม่ต้องมีคำพิพากษา และให้ถือว่าสิทธินำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับไป

Ref. code: 25646024300078UFD

โดยในการศึกษาครั้งนี้จะมุ่งประเด็นหลักในมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา ตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดี ตามมาตรา 132 เนื่องจากว่าเป็นมาตรการที่ยังไม่มีการพิพากษาคดีต่อเด็กและเยาวชน และใช้ในการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว อีกทั้งมุ่งเน้นการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ให้เด็กและเยาวชนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม กลับตัวกลับใจ เป็นคนดีคืนสู่สังคมชุมชนได้อีกด้วย

ทั้งนี้ในมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดี ตามมาตรา 132 จะมีข้อบังคับของประธานศาลฎีกาฯ เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานที่บังคับใช้หลังจากมีพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ดังนี้

1. ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหลังฟ้องคดี พ.ศ.2556 ข้อบังคับนี้อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 7 และมาตรา 91 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ประธานศาลฎีกาออกข้อบังคับว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหลังฟ้องคดี พ.ศ.2556 กำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูโดยให้อำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวนำวิธีการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูมาใช้โดยมีหลักเกณฑ์ว่า

- คดีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดนั้นเป็นคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 20 ปี ไม่ว่าจะมีโทษปรับหรือไม่ในกรณีเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน หรือกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบทให้ถือข้อหาที่มีอัตราโทษสูงสุดเป็นเกณฑ์
- เด็กหรือเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกมาก่อนเว้นแต่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือลหุโทษ
- เด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำ ผู้เสียหายยินยอมในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู โจทก์ไม่คัดค้าน พฤติการณ์แห่งคดีไม่เป็นภัยร้ายแรงต่อสังคมเกินควร
- เด็กหรือเยาวชนมีแนวโน้มที่จะปรับเปลี่ยนความคิดกลับตนเป็นคนดีและคดีมีแนวโน้มว่าผู้เสียหายจะได้รับการชดใช้เยียวยาความเสียหายตามสมควร

ในการนำวิธีจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามข้อบังคับนี้มาใช้แก่เด็กหรือเยาวชนสามารถทำได้ในเวลาใดก็ได้ก่อนศาลเยาวชนและครอบครัวมีคำพิพากษา แม้แต่ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนเคยเข้ากระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 86 แล้วไม่ประสบความสำเร็จศาลเยาวชนและครอบครัวก็นำวิธีการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามข้อบังคับนี้มาใช้ได้

Ref. code: 25646024300078UFD

ในการตั้งผู้ประสานการประชุม ศาลอาจมีคำสั่งตั้งผู้อำนวยการสถานพินิจ หรือบุคคลอื่นที่เห็นสมควรได้ บุคคลที่เป็นผู้ประสานการประชุมต้องมีคุณสมบัติผ่านการอบรมหลักสูตรผู้ประสานการประชุมเพื่อจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง และจะต้องจดแจ้งเป็นผู้ประสานการประชุมในบัญชีผู้ประสานการประชุมของศาลเยาวชนและครอบครัวของแต่ละจังหวัดที่จะเป็นผู้ประสานการประชุมนั้นโดยมีข้อยกเว้นที่ไม่ต้องผ่านการอบรมเฉพาะในกรณีที่เป็นผู้อำนวยการสถานพินิจ

ผู้ประสานการประชุมอาจเชิญ เด็กหรือเยาวชน บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์กรที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย ผู้เสียหาย บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่ทำหน้าที่ปกครองดูแลในกรณีผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ หรือวุฒิภาวะยังไม่เพียงพอแก่การเข้าร่วมประชุมตามลำพัง และนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์มาร่วมการประชุม ในกรณีมีเหตุสมควรอาจเชิญผู้แทนชุมชนหรือหน่วยงานซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชน หรือพนักงานอัยการเข้าร่วมประชุมในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูก็ได้

การดำเนินประชุมต้องดำเนินการโดยให้เด็กหรือเยาวชนแสดงออกถึงความรู้สำนึกในการกระทำผิดและรับผิดชอบต่อการกระทำของตน เด็กหรือเยาวชนและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้าใจความรู้สึกและผลที่ผู้เสียหายได้รับ เพื่อแสวงหาแนวทางในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชน และกำหนดมาตรการในการป้องกันมิให้เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด โดยต้องคำนึงถึงความรู้สึกและจิตใจของผู้เสียหาย ในส่วนเรื่องการชดใช้หรือเยียวยาความเสียหายแก่ผู้เสียหายนั้นไม่ต้องคำนึงถึงตัวเงินเป็นสำคัญ ในการหาข้อมูลเบื้องต้นเพื่อใช้สำหรับการประชุม ผู้ประสานการประชุมอาจเชิญเด็กหรือเยาวชนและผู้เสียหาย บิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กหรือเยาวชน หรือผู้เสียหายมาพบเพื่อสอบถามข้อมูลก็ได้

เมื่อศาลพิจารณาแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและเห็นชอบให้ศาลมีคำสั่งดำเนินการตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู โดยแจ้งคำสั่งให้ผู้ประสานการประชุมทราบ และศาลจะมีคำสั่งจำหน่ายคดีชั่วคราว ในกรณีที่ศาลเห็นว่าแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูไม่เป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชน ให้ศาลมีคำสั่งให้นำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูดังกล่าวเข้าสู่การพิจารณาของที่ประชุมจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเพื่อแก้ไขปรับปรุงใหม่ให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด หากกรณีที่ศาลเห็นว่า แผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูมีข้อผิดหลง สามารถแก้ไขได้โดยไม่ต้องจัดให้มีการประชุมใหม่ ให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ประสานการประชุมดำเนินการแก้ไข แล้วเสนอศาลพิจารณาต่อไป ในกรณีไม่เห็นชอบกับแผน ศาลจะมีคำสั่งให้พิจารณาพิพากษาคดีต่อไป โดยแจ้งคำสั่งให้ผู้ประสานการประชุมทราบ

ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาฯนี้ ยังได้กำหนดวิธีการในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู กำหนดเงื่อนไขในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ที่จะต้องเกิดจากข้อเสนอร่วมกันของผู้เข้าร่วมประชุมและคำสั่งศาล มาตรการต่างๆ ของแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องสอดคล้อง

Ref. code: 25646024300078UFD

กับสภาพปัญหา และปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กหรือเยาวชนและครอบครัวมาตรการของแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องเอต่อการฟื้นฟูเยียวยาผู้เสียหาย ต้องได้รับความยินยอมจากเด็กหรือเยาวชนและผู้เสียหาย ระยะเวลาในการปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนมีอายุครบ 24 ปีบริบูรณ์ ต้องไม่มีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของเด็กหรือเยาวชน เว้นแต่เป็นการกำหนดขึ้นเพื่อประโยชน์ของเด็กหรือเยาวชนนั้น หรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ และไม่มีลักษณะเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กหรือเยาวชน โดยที่แผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูอาจมีมาตรการกำหนดให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติ เช่น รายงานตัว รับคำปรึกษาแนะนำ เข้าร่วมกิจกรรมบำบัด กิจกรรมทางเลือก รับการบำบัดรักษา เข้ารับการศึกษา หรือการฝึกอาชีพหรือวิชาชีพ หรือกำหนดให้เด็กหรือเยาวชนชดเชยหรือเยียวยาความเสียหาย กำหนดให้เด็กหรือเยาวชนทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ไม่เกิน 30 ชั่วโมง และเพื่อเป็นประโยชน์ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชน อาจกำหนดให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยเข้าร่วมกิจกรรมตามที่ตกลงด้วยก็ได้

2. ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการกำหนดมาตรการแทนการพิพากษาคดี พ.ศ.2556 ข้อบังคับนี้ออกตามความในมาตรา 7 และมาตรา 133 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 กำหนดให้สำนักงานศาลยุติธรรมร่วมกับศาลเยาวชนและครอบครัวกลางจัดทำและพัฒนาระบบงานธุรการและวิธีปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามข้อบังคับ รวมถึงการจัดทำและรายงานสถิติที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามข้อบังคับให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยกำหนดความหมายของคำว่า “การแก้ไขบำบัดฟื้นฟู” หมายความว่า มาตรการที่กำหนดเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือสนับสนุนเด็กหรือเยาวชนให้สามารถอยู่กับครอบครัวและชุมชนได้โดยปกติสุข เช่น การรับคำปรึกษา แนะนำ การเข้าร่วมกิจกรรมบำบัด การเข้าร่วมกิจกรรมทางเลือก การศึกษา หรือการฝึกอาชีพหรือวิชาชีพ ข้อบังคับนี้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในกรณีที่ศาลเห็นสมควรที่จะมีคำสั่งตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 132 วรรคหนึ่ง โดยกำหนดหลักเกณฑ์ว่า ต้องเป็นคดีที่เสร็จการพิจารณาแล้ว, พฤติการณ์ของเด็กหรือเยาวชนในการกระทำความผิดไม่เป็นภัยร้ายแรงต่อสังคมเกินควร, เด็กหรือเยาวชนมีแนวโน้มที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น และเด็กหรือเยาวชนอายุไม่เกิน 24 ปีบริบูรณ์

โดยให้พิจารณาหลักเกณฑ์ข้างต้นเป็นรายบุคคล ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนเคยเข้าสู่กระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรา 86 หรือมาตรา 90 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาแล้ว แต่ไม่ประสบความสำเร็จ ศาลอาจมีคำสั่งให้ดำเนินการตามข้อบังคับนี้แก่เด็กหรือเยาวชน

Ref. code: 25646024300078UFD

ดังกล่าวอีกก็ได้ ในการที่ศาลจะมีคำสั่งให้เด็กหรือเยาวชนเข้ารับการดำเนินการตามข้อบังคับ ศาลต้องสอบถามและทำความเข้าใจกับเด็กหรือเยาวชน เกี่ยวกับวิธีการที่ศาลจะมีคำสั่งให้เด็กหรือเยาวชนเข้ารับการดำเนินการตามข้อบังคับแทนการมีคำพิพากษา ซึ่งศาลอาจอนุญาตให้เด็กหรือเยาวชนแถลงความรู้สึกและความคิดเห็นได้ตามความเหมาะสม และในกรณีมีผู้เสียหาย ต้องสอบถามความเห็นของผู้เสียหาย โดยผู้เสียหายอาจแสดงความเห็น หรือความเห็นเป็นหนังสือเสนอต่อศาล กรณีผู้เสียหายไม่มาศาลหรือศาลไม่อาจสอบผู้เสียหายได้ ต้องบันทึกเหตุแห่งการที่ผู้เสียหายไม่มาศาลหรือไม่อาจสอบผู้เสียหายไว้ เมื่อศาลมีคำสั่งให้เด็กหรือเยาวชนเข้ารับการดำเนินการตามข้อบังคับ ให้ศาลกำหนดเงื่อนไขในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชน ด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งหลายอย่างดังนี้

1. ให้เด็กหรือเยาวชนรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติหรือเจ้าพนักงานอื่น หรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายหรือองค์การด้านเด็ก เข้ารับคำปรึกษาแนะนำ เข้าร่วมกิจกรรมบำบัด เข้ารับการศึกษา หรือฝึกอาชีพหรือวิชาชีพ เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา ตลอดจนเข้ารับการอบรมศีลธรรม จริยธรรม และหน้าที่พลเมือง หรือเข้าร่วมกิจกรรมทางเลือกอื่นที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กหรือเยาวชนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และสนับสนุนให้เด็กหรือเยาวชนสามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างปกติสุข

2. การใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยเพื่อคุมความประพฤติเด็กหรือเยาวชน เช่น ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนเข้าไปในสถานที่หรือท้องที่ใดอันอาจชักนำให้เด็กหรือเยาวชนนั้นกระทำผิด ห้ามออกนอกสถานที่อยู่อาศัยในเวลากลางคืน เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็นหรือได้รับอนุญาตจากบิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือห้ามคบหาสมาคมกับบุคคลที่อาจชักนำไปสู่การกระทำผิด

3. เงื่อนไขอื่นที่จำเป็นแก่การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชน ทั้งนี้ต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนมีอายุครบ 24 ปีบริบูรณ์

ในกรณีที่ศาลเห็นว่าจำเป็นต้องให้นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์หรือบุคคลที่ศาลเห็นสมควรจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามสภาพปัญหาของเด็กหรือเยาวชน ศาลก็มีอำนาจในการตั้งบุคคลดังกล่าวเข้าร่วมได้ การกำหนดเวลาในการดำเนินการตามแผนต้องกำหนดระยะเวลาให้ชัดเจน และต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนมีอายุครบ 24 ปีบริบูรณ์ ในการปฏิบัติตามเงื่อนไขในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ศาลอาจมีคำสั่งให้ปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนชั่วคราว แล้วมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง โดยมีประกัน ไม่มีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้ ในกรณีที่มีพฤติการณ์อื่นใด หรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนเปลี่ยนแปลง ศาลมีอำนาจที่จะเปลี่ยนแปลงวิธีดำเนินการต่อเด็กหรือเยาวชนให้เหมาะสม ทั้งนี้ให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำผิดเงื่อนไขโดยไม่มีเหตุอันควร จนเป็นเหตุให้ไม่เป็นโยชน์ต่อการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชน ให้ศาลยกคดีขึ้นพิจารณาพิพากษา ในกรณีที่

Ref. code: 25646024300078UFD

เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามเงื่อนไขภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ให้ศาลนัดพร้อมเพื่อพิจารณาสั่งยุติคดี จำหน่ายคดีออกจากสารบบความและมีคำสั่งในเรื่องของกลาง

ในกรณีที่ศาลเห็นว่ามีความจำเป็นต้องมีการประเมินสภาพปัญหาของเด็กหรือเยาวชน ศาลอาจมีคำสั่งให้เจ้าพนักงานศาลยุติธรรม นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ หรือขอให้บุคคล หรือองค์กรที่ศาลเห็นสมควรรายงานประเมินสภาพปัญหา พร้อมความเห็นเสนอศาลภายในระยะเวลาที่กำหนด ในการประเมินสภาพปัญหาให้คำนึงถึงปัจจัยด้านร่างกาย สุขภาพจิต และครอบครัวของเด็กหรือเยาวชน รวมทั้งสังคม สิ่งแวดล้อม พฤติการณ์แห่งคดี สาเหตุแห่งการกระทำความผิด แนวโน้มแห่งการกระทำความผิด และความจำเป็นที่เด็กหรือเยาวชนต้องได้รับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของเด็กหรือเยาวชนโดยศึกษาข้อมูลจากรายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน รายงานของกลุ่มงานมาตรการพิเศษแทนการพิพากษาคดีอาญาตามมาตรา 73 วรรคสี่ ของศาลเยาวชนและครอบครัว หรือรายงานข้อเท็จจริงอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง หากศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงไม่เพียงพอ อาจมีคำสั่งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจดำเนินการสอบสืบหาข้อเท็จจริง หรือมีคำสั่งให้เด็กและเยาวชน บิดา มารดา ผู้ปกครองบุคคล หรือองค์กรที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ไปพบเจ้าหนักงานศาลยุติธรรม นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ บุคคลหรือองค์กรที่ศาลเห็นสมควร เพื่อการประเมินสภาปัญหาเพิ่มเติม หรือให้ส่งเด็กหรือเยาวชน บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์กรทีเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยเข้ารับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

ซึ่งกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนในศาลเยาวชนและครอบครัวในประเทศไทย สามารถสรุปได้ตามแผนภาพดังนี้

Ref. code: 25646024300078UFD

ภาพที่ 2.1

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนในศาลเยาวชนและครอบครัวประเทศไทย

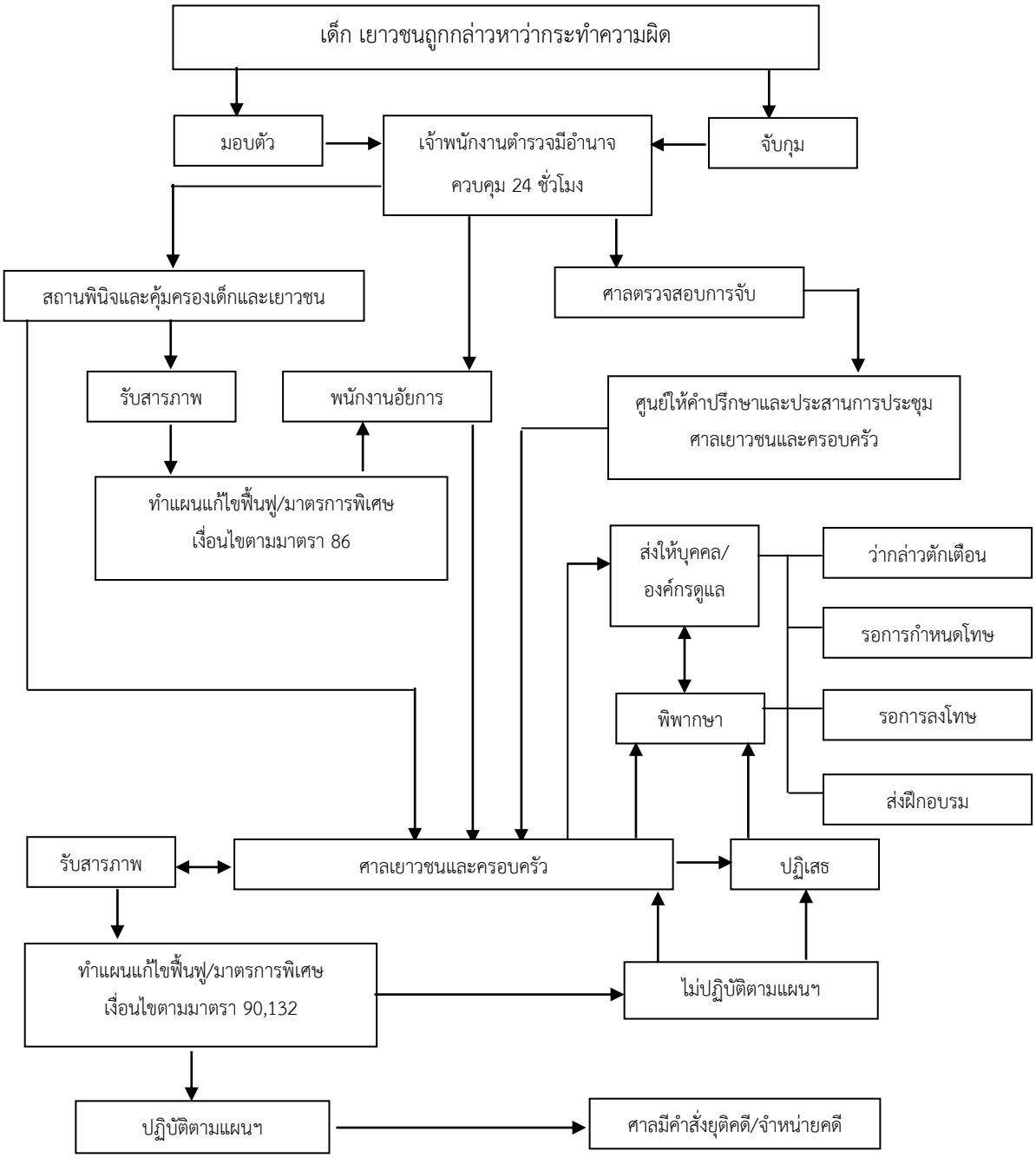

Ref. code: 25646024300078UFD

2.3.2 แนวทางการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา มาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดี มาตรา 132 ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ของศาลเยาวชนและครอบครัว

รายงานแบบสำรวจแนวทางการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 (ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง, 2561) เป็นการสำรวจในช่วงปี พ.ศ.2561 ของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง โดยกำหนดให้ศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค ทั่วประเทศ ดำเนินการส่งเตรียมกรณีศึกษา (Case Study) ที่เป็นผลงานดีเด่นของศาลเยาวชนและครอบครัวแต่ละแห่ง 2-3 กรณี และให้นำเสนอต่ออธิบดีศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ซึ่งมีศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง ประกอบไปด้วย ภาค 1 ได้แก่ ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดลพบุรี, ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดอ่างทอง, ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสระบุรี, ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชัยนาท, ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดนนทบุรี, ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรปราการ และศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสิงห์บุรี ภาค 2 ได้แก่ ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดจันทบุรี ภาค 3 ได้แก่ ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดอำนาจเจริญ, ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสุรินทร์, ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดศรีสะเกษ, ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดยโสธร และศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชัยภูมิ ภาค 4 ได้แก่ ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดหนองบัวลำภู, ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดขอนแก่น, ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดอุดรธานี, ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดหนองคาย, ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเลย, ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดร้อยเอ็ด, ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดมุกดาหาร และศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดนครพนม ภาค 5 ได้แก่ ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดแม่ฮ่องสอน, ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดลำพูน, ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงราย และศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่ ภาค 6 ได้แก่ ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดพิจิตร, ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดตาก, ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสุโขทัย, ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดอุทัยธานี, ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดกำแพงเพชร และศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดนครสวรรค์ ภาค 7 ได้แก่ ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสงคราม ภาค 8 ได้แก่ ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดภูเก็ต, ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดพังงา, ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดนครศรีธรรมราช และศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชุมพร และภาค 9 ได้แก่ ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดพัทลุง, ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสตูล และศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดยะลา

Ref. code: 25646024300078UFD

โดยแต่ละศาลเยาวชนและครอบครัวแต่ละแห่งได้นำเสนอผลการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดี ตามมาตรา 132 ในช่วงปี พ.ศ.2561 ที่ผ่านมา ซึ่งแบ่งแยกตามแต่ละประเภทคดี ประกอบไปด้วย ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด และความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติอื่นๆ และรวมถึงนำเสนอเกี่ยวกับแนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของแต่ละศาลเยาวชนและครอบครัว สามารถสรุปรายละเอียดของการดำเนินการที่ผ่านมาได้ดังนี้

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
1	ลพบุรี	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	1. รายงานตัวที่ศูนย์ให้คำปรึกษาฯ 2. เข้าร่วมกิจกรรมแก้ไขบำบัดฟื้นฟูฯ 3. จัดทำรายงานการทำความดี, การประกอบอาชีพ	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 4. ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด	1. รายงานตัวที่ศูนย์ให้คำปรึกษาฯ 2. นำผลการเรียนมาแสดงการประกอบอาชีพเป็นกิจลักษณะ 3. เข้ากิจกรรมแก้ไขบำบัดฟื้นฟูฯ (คดียาเสพติด: นำผลตรวจปัสสาวะมาแสดงทุกครั้งที่รายงานตัว) 4. รับคำปรึกษาจากผู้พิพากษาสมทบ 5. ห้ามเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษทุกชนิด 6. ห้ามคบหาสมาคมกับบุคคลที่มีความประพฤติที่ไม่ดี

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
					7. ห้ามเที่ยวเตร่เวลากลางคืน 8. ห้ามก่อเหตุทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกาย 9. ให้เชื่อฟังผู้ปกครองอย่างเคร่งครัด 10. ให้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
	อ่างทอง	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	1. ให้เข้ารับการปรึกษาแนะนำจากผู้ให้คำปรึกษา หรือนักจิตวิทยา 2. ให้มีการตรวจสารเสพติดทุกครั้งที่มารายงานตัว 3. ห้ามดื่มสุราหรือของมึนเมาทุกชนิด 4. ให้เข้าร่วมโครงการที่ศาลเยาวชนและครอบครัวกำหนด พร้อมผู้ปกครองเข้าร่วมโครงการตามที่นักจิตวิทยาหรือผู้ให้คำปรึกษาเห็นควร	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 4. ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด	1. ให้เข้ารับการปรึกษาแนะนำจากผู้ให้คำปรึกษาหรือนักจิตวิทยา 2. ให้มีการตรวจสารเสพติดทุกครั้งที่มารายงานตัว 3. ห้ามดื่มสุราหรือของมึนเมาทุกชนิด 4. ให้เข้าร่วมโครงการที่ศาลเยาวชนและครอบครัวกำหนด พร้อมผู้ปกครอง เข้าร่วมโครงการตามที่นักจิตวิทยาหรือผู้ให้คำปรึกษาเห็นควร 5. ให้ศึกษาต่อ

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
			5. ให้ศึกษาต่อ 6. ให้ผู้ปกครองกำกับติดตามดูแลจำเลยใกล้ชิด 7. ให้ไปรายงานตัวต่อผู้นำชุมชนทุกเดือนเพื่อติดตามความประพฤติของจำเลยในชุมชน 8. ให้จำเลยอยู่ในความดูแลของผู้ปกครองตั้งแต่ 19.00 เป็นต้นไป ห้ามจำเลยออกจากบ้านหรือที่พัก โดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้ปกครอง ห้ามเที่ยวเตร่กลางคืน และห้ามคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับการใช้สารเสพติด สุรา สิ่งมึนเมาทุกชนิด (ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์)		6. ให้ผู้ปกครองกำกับติดตามดูแลจำเลยใกล้ชิด 7. ให้ไปรายงานตัวต่อผู้นำชุมชนทุกเดือนเพื่อติดตามความประพฤติของจำเลยในชุมชน และเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนเพื่อเป็นการสร้างจิตสาธารณะ และเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างปกติสุข 8. ให้จำเลยอยู่ในความดูแลของผู้ปกครองตั้งแต่ 19.00 เป็นต้นไป ห้ามจำเลยออกจากบ้านหรือที่พัก โดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้ปกครอง ห้ามเที่ยวเตร่กลางคืน และห้ามคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับการใช้สารเสพติด สุรา สิ่งมึนเมาทุกชนิด (ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์)

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
			9. ให้ไปเข้าวัดปฏิบัติธรรมสัปดาห์ละ 2 วัน (ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ)		9. ให้ไปเข้าวัดปฏิบัติธรรมสัปดาห์ละ 2 วัน (ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ) 10. ให้จำเลยเข้ารับการบำบัดสารเสพติด (ความผิด พ.ร.บ. ยาเสพติด)
	สระบุรี	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 4. ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด	1. เข้ารับคำปรึกษาแนะนำ 2. เข้ากิจกรรมแก้ไขบำบัดฟื้นฟู 3. ทำงานหรือศึกษาเล่าเรียนต่อ 4. บรรเทาเยียวยาความเสียหาย 5. กล่าวคำขอโทษผู้เสียหาย 6. ทำงานบำเพ็ญประโยชน์ 7. ออกเยี่ยมบ้านและสถานที่ทำงาน (ความผิด พ.ร.บ. ยาเสพติด) 8. ทำทัณฑ์บนและวางข้อกำหนด (ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย)	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
	พระนครศรีอยุธยา	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	1. เข้าร่วมกิจกรรมของศาล เช่น บรรพชา 2. รับคำปรึกษาติดตามที่ศูนย์ให้คำปรึกษา 3. ชดใช้ค่าเสียหายกับผู้เสียหาย 4. ขอโทษและขอขมาผู้เสียหาย 5. จดบันทึกพฤติกรรมที่มีผลต่อการกระทำคดี เช่น ตารางการเล่นเกม (ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์) 6. ให้ความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา (ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ) 7. ให้เรียนรู้เกี่ยวกับทักษะที่จำเป็น เช่น การขับขี่รถตามกฎจราจร ทำใบขับขี่ (ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย)	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 4. ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด	1. มารับคำปรึกษาติดตาม 2. เข้าร่วมกิจกรรมตามกำหนด 3. ให้ความรู้ทักษะที่จำเป็น เช่น เรื่องเพศศึกษา การดูแลควบคุมอารมณ์ 4. ตรวจปัสสาวะทุกครั้งที่มารายงานตัว 5. ชดใช้ค่าเสียหาย (ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์) 6. ส่งบำบัดยาเสพติด (ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด) 7. ฝึกทหาร (ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด)

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
	ชัยนาท	1. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	1. ห้ามยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดทุกชนิด 2. ฝึกระเบียบวินัยในชีวิตประจำวัน 3. ฝึกการออมเงินไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย 4. ลดการดื่มน้ำอัดลม 5. ศึกษาต่อให้จบชั้น ม.3 6. บรรพชาไม่น้อยกว่า 15 วัน 7. ห้ามเล่นการพนันทุกชนิด 8. ทำงานเป็นกิจจะลักษณะ 9. เข้ารับคำปรึกษาแนะนำ 10. ให้เลือกคบเพื่อนที่ดี	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด 4. ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติจราจรทางบก	1. เข้ารับคำปรึกษาแนะนำ 2. เข้าร่วมกิจกรรมบำบัด 3. ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน 4. ห้ามคบหาสมาคมกับคนไม่ดี 5. ห้ามเที่ยวเตร่ในเวลากลางคืน 6. ห้ามมั่วสุมหรือก่อความเดือดร้อนรำคาญ 7. ห้ามเสพยาเสพติดสิ่งมึนเมา (ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด) 8. ทำกิจกรรมบริการสังคม

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
	นนทบุรี	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ	1. ให้จำเลยและผู้ปกครองมารายงานตัว ณ ศาลเยาวชนและครอบครัว ตามกำหนดนัด 2. ให้หาการเรียนหรือฝึกวิชาชีพเพิ่มเติมเพื่อหาความรู้ในด้านที่ตนเองสนใจ (ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย) 3. ประพฤติตัวให้เหมาะสม ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด 4. ชดใช้ค่าเสียหายให้กับผู้เสียหายตามที่ได้ตกลงกัน 5. ให้เยาวชนเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและนำผลการเรียนมาแสดงอย่างสม่ำเสมอ (ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ)	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 4. ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด	1. ให้จำเลยรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติและผู้พิพากษาสมทบ ตามที่กำหนด และการรายงานตัวทุกครั้งต้องตรวจปัสสาวะหาสารเสพติด 2. ห้ามยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติดและสิ่งมึนเมาทุกชนิด ห้ามคบสมาคมกับบุคคลที่มีความประพฤติไม่ดี 3. ให้เข้าศึกษาเล่าเรียนโดยตั้งใจศึกษาและนำหลักฐานการศึกษาและผลการศึกษามาแสดงต่อพนักงานคุมประพฤติหรือผู้พิพากษาสมทบ 4. ให้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ช่วยเหลือครอบครัวประกอบอาชีพและเชื่อฟังผู้ปกครองอย่างเคร่งครัด 5. ให้ชดใช้ค่าเสียหายกับผู้เสียหายตามที่ได้ตกลงกัน (ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ)

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
			6. ให้เข้าร่วมกิจกรรมปฏิบัติธรรมกับโครงการของศาลหรือหน่วยงานอื่น (ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ)		6. หลีกเลี่ยงสถานที่ที่จะเกิดเหตุอีก ให้พิจารณาใช้ทางกลับบ้านที่ปลอดภัย เลี่ยงการเผชิญหน้ากับคู่อริ รวมทั้งต้องแจ้งผู้ปกครองเสมอเมื่อจะเดินทางไปไหนนอกเหนือจากชีวิตประจำวัน (ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย)
	สมุทรปราการ	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ	1. ให้รายงานตัวกับผู้พิพากษาสมทบตามระยะเวลากำหนดและตรวจปัสสาวะทุกครั้ง 2. ให้เข้าร่วมการฝึกอาชีพระยะสั้นตามวันและเวลาที่กำหนด 3. ให้เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมพื้นฐานและโครงการครอบครัวสัมพันธ์	1. ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด 2. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 3. ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติพกพาอาวุธ	1. ให้รายงานตัวกับผู้พิพากษาสมทบตามระยะเวลากำหนด และตรวจปัสสาวะทุกครั้ง 2. ให้จำเลยนำใบรับรองการทำงานจากนายจ้างมาแสดงต่อศาลและให้สมัครเรียนการศึกษานอกระบบ หรือสายวิชาชีพ โดยนำหลักฐานการสมัครและผลการเรียนมาแสดงต่อศาล 3. ห้ามจำเลยคบหาสมาคมกับบุคคลที่ประพฤติไม่ดี

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
			4. ห้ามไปมาหาสู่กับผู้เสียหาย (ความผิดเกี่ยวกับเพศ) 5. ชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายตามที่ได้ตกลงกัน 6. ห้ามจำเลยเที่ยวเตร่กลางคืน ห้ามพกพาอาวุธมีดหรือสิ่งผิดกฎหมายทุกชนิด (ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย)		4. ห้ามจำเลยเที่ยวเตร่ในเวลากลางคืนหรือสถานเริงรมณ์ทุกแห่ง เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากผู้ปกครอง 5. ให้จำเลยและผู้ปกครองเข้าร่วมโครงการครอบครัวสัมพันธ์ตามที่กำหนด 6. ให้จำเลยเข้าร่วมโครงการนิติจิตเวช และโครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมพื้นฐาน ตามวันเวลาที่กำหนด (ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย)
	สิงห์บุรี	1. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 2. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	1. ให้ทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ 2. เข้าร่วมกิจกรรมตามที่ศาลกำหนด 3. ให้จำเลยนำผลการศึกษามาแสดง/หลักฐานการทำงานมาแสดง	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 4. ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด	1. ให้จำเลยมารายงานตัวต่อนักจิตวิทยาของศาลเยาวชนและครอบครัว 2. ห้ามจำเลยติดต่อคบหากับผู้เสียหาย (ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ) 3. ให้จำเลยศึกษาที่ กศน. โดยทุกครั้งที่มารายงานตัวต้องนำหลักฐานการสมัครเรียนมาแสดงด้วย

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
			4. เข้ารับคำปรึกษาที่ศูนย์ให้คำปรึกษาฯ 5. ให้จำเลยและผู้ปกครองชำระค่าเสียหายตามที่ตกลงกัน 6. ห้ามจำเลยเที่ยวเตร่ในเวลากลางคืนเว้นแต่ได้รับอนุญาตจากผู้ปกครอง 7. ห้ามจำเลยยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดทุกชนิด	5. ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติจราจรทางบก	4. ให้จำเลยและผู้ปกครองเข้าร่วมโครงการของศาลเยาวชนและครอบครัวกำหนดให้ 5. ให้จำเลยเข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติดในระบบสมัครใจ ให้ครบตามกำหนด 6. ห้ามจำเลยยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดทุกชนิด 7. ห้ามจำเลยคบหาสมาคมกับบุคคลที่มีความประพฤติไม่ดี 8. ห้ามจำเลยขับรถทุกชนิดจนกว่าจะอายุครบ 24 ปีบริบูรณ์ (ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติจราจรทางบก) 9. ห้ามจำเลยเที่ยวเตร่ในเวลากลางคืนหรือออกนอกบ้านในเวลากลางคืน เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากผู้ปกครอง 10. ห้ามจำเลยไปกระทำผิดซ้ำอีกภายใน 2 ปี (ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย)

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
2	จันทุบรี	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	1. รับคำปรึกษาแนะนำกับผู้ให้คำปรึกษาหรือนักจิตวิทยา 2. รายงานตัวต่อผู้พิพากษาสมทบหรือผู้แทนชุมชน 3. ตั้งใจเรียนหนังสือ 4. ทำงานที่เป็นกิจจะลักษณะ 5. เข้าร่วมโครงการตามที่ศาลกำหนด 6. วางกฎระเบียบควบคุมการประพฤติปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน 7. กล่าวคำขอโทษ ขอขมาผู้เสียหาย 8. ชดใช้ค่าเสียหายให้ผู้เสียหาย 9. ทำงานบริการสังคม/จิตอาสา	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 4. ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด	1. รับคำปรึกษาแนะนำกับผู้ให้คำปรึกษาหรือนักจิตวิทยา 2. รายงานตัวต่อผู้พิพากษาสมทบ หรือผู้แทนชุมชน 3. ตั้งใจเรียนหนังสือ 4. ทำงานที่เป็นกิจจะลักษณะ 5. เข้าร่วมโครงการตามที่ศาลกำหนด 6. วางกฎระเบียบควบคุมการประพฤติปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน 7. กล่าวคำขอโทษ ขอขมาผู้เสียหาย 8. ชดใช้ค่าเสียหายให้ผู้เสียหาย 9. ทำงานบริการสังคม/จิตอาสา 10. ส่งบำบัดยาเสพติดที่โรงพยาบาลใกล้บ้าน (ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด)

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
3	อำนาจเจริญ	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย	1. ห้ามจำเลยยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดทุกชนิดและยินยอให้ตรวจหาสารเสพติดทุกครั้งที่มารายงานตัวกับศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำฯ 2. ให้จำเลยเข้ารับการปรึกษาแนะนำจากผู้ให้คำปรึกษาหรือนักจิตวิทยา ตามระยะเวลาที่กำหนด 3. ให้จำเลยใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์โดยการทำงานช่วยเหลือครอบครัว 4. ให้เข้าร่วมจัดทำโครงการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู พร้อมผู้ปกครองต้องเข้าร่วมโครงการที่นักจิตวิทยาหรือผู้ให้คำปรึกษาเห็นควร	1. ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด	1. ให้จำเลยเข้ารับการปรึกษาแนะนำจากผู้ให้คำปรึกษาหรือนักจิตวิทยาตามระยะเวลาที่กำหนด 2. ให้มีการตรวจสารเสพติดทุกครั้งที่มารายงานตัว 3. ให้จำเลยเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมตามที่ศาลจัดขึ้นอย่างน้อย 1 โครงการ 4. ให้จำเลยเข้ารับการบำบัดยาเสพติดที่โรงพยาบาลและนำหลักฐานการเข้ารับการบำบัดมาแสดงทุกครั้งที่มารายงานตัว 5. ให้จำเลยตั้งใจศึกษาอย่างต่อเนื่องหรือทำงานเป็นกิจจะลักษณะ 6. ให้จำเลยบำเพ็ญประโยชน์ในวัด/ชุมชน/ส่วนราชการ โดยให้ลงรายละเอียดการทำงานตามแบบบันทึกการบำเพ็ญประโยชน์ เป็นเวลา 30 ชั่วโมง

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
			5. ให้จำเลยตั้งใจศึกษาอย่างต่อเนื่องหรือทำงานเป็นกิจจะลักษณะ 6. ให้จำเลยบำเพ็ญประโยชน์ในวัด/ชุมชน/ส่วนราชการ โดยให้ลงรายละเอียดการทำงานตามแบบบันทึกการบำเพ็ญประโยชน์ เป็นเวลา 30 ชั่วโมง		7. ห้ามจำเลยคบหากับบุคคลที่มีความประพฤติไม่ดี ห้ามเที่ยวเตร่ในเวลากลางคืน และให้ผู้ปกครองเป็นผู้กำกับ สอดส่อง อบรม อย่างใกล้ชิด
	สุรินทร์	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	1. พบนักจิตวิทยาเพื่อฝึกทักษะชีวิตที่จำเป็น รับคำปรึกษา จิตบำบัด 2. เข้าร่วมโครงการค่ายทหาร ค่ายคุณธรรม 3. บำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ 4. ติดตามผลการเรียน/การทำงาน 5. เยียวยาค่าเสียหาย/กล่าวคำขอโทษ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
			6. เข้าอบรมขอใบอนุญาตขับขี่รถจักรยานยนต์ติดตามผลตรวจปัสสาวะ (ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย) 7. ห้ามจำเลยติดต่อกับผู้เสียหาย (ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ)		
	ศรีสะเกษ	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	1. ให้ผู้ปกครองติดตามเข้มงวดพฤติกรรม 2. ให้เข้าร่วมโครงการตามที่กำหนด 3. ให้ชดใช้เยียวยาผู้เสียหาย 4. ให้ขอโทษผู้เสียหายและญาติ 5. ให้ไปบริการสังคม 6. ติดตามให้จำเลยรายงานตัว 7. ให้ไปเรียนต่อหรือทำงานและรายงานผล	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 4. ความผิดพระราชบัญญัติยาเสพติด	1. ให้ผู้ปกครองติดตามเข้มงวดพฤติกรรม 2. ให้เข้าร่วมโครงการตามที่กำหนด 3. ให้ชดใช้เยียวยาผู้เสียหาย 4. ให้ขอโทษผู้เสียหายและญาติ 5. ให้ไปบริการสังคม 6. ติดตามให้จำเลยรายงานตัว 7. ให้ไปเรียนต่อหรือทำงานและรายงานผล

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
			8. ให้รายงานความประพฤติในชุมชน 9. ให้ความรู้เรื่องทัศนคติทางเพศที่เหมาะสม (ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ)		8. ให้รายงานความประพฤติในชุมชนหรือโรงเรียน 9. ให้ความรู้เรื่องทัศนคติทางเพศที่เหมาะสม (ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ)
	ยโสธร	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	1. ควบคุมพฤติกรรมของจำเลยไม่ให้กระทำผิดซ้ำ 2. เข้าร่วมกิจกรรมแก้ไขบำบัดฟื้นฟู 3. ส่งเสริมการศึกษาเล่าเรียนหรือการประกอบอาชีพสุจริต 4. ติดตามรายงานตัว 5. ชดใช้เยียวยาผู้เสียหาย 6. ทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 4. ความผิดพระราชบัญญัติยาเสพติด 5. ความผิดพระราชบัญญัติการพนัน 6. ความผิดพระราชบัญญัติจราจรทางบก	1. ควบคุมพฤติกรรมของจำเลยไม่ให้กระทำผิดซ้ำ 2. เข้าร่วมกิจกรรมแก้ไขบำบัดฟื้นฟู 3. ส่งเสริมการศึกษาเล่าเรียนหรือการประกอบอาชีพสุจริต 4. ติดตามรายงานตัว 5. ชดใช้เยียวยาผู้เสียหาย 6. ทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ 7. นำชุมชนมาร่วมดูแล (ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์) 8. ให้บำบัดยาเสพติดที่โรงพยาบาลใกล้บ้านหรือบำบัดแบบควบคุม (ความผิดพระราชบัญญัติยาเสพติด)

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
	ชัยภูมิ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 4. ความผิดพระราชบัญญัติยาเสพติด	1. ให้ส่งเยาวชนร่วมกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ตามที่กำหนด เช่น ค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อฝึกระเบียบวินัย, โครงการเสริมสร้างสุขภาวะอนามัยทางเพศแก่เด็กและเยาวชน และค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้เสพยา/ผู้ติดยาเสพติดแบบบูรณาการ เป็นต้น 2. เข้าร่วมบรรพชาสามเณร ตามช่วงระยะเวลาที่กำหนด 3. ให้มารายงานตัวเพื่อรับคำปรึกษาแนะนำที่ศูนย์ให้คำปรึกษาฯ 4. ให้เยาวชนเลือกคบเพื่อน ห้ามดื่มสุรา หรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกประเภท และห้ามยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติดให้โทษทุกชนิด

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
					5. ในกรณีที่เยาวชนกำลังเรียนหนังสืออยู่ ให้เยาวชนตั้งใจศึกษาเล่าเรียน และขอใบรับรองผลการเรียนมาแสดงต่อเจ้าหน้าที่ 6. ควบคุมความประพฤติโดยให้เยาวชนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น อ่านหนังสือ เล่นกีฬา ให้ประพฤติตัวในทางที่เหมาะสม ให้กลับเข้าบ้านไม่เกิน 19.00 น. 7. ในกรณีที่พบว่า เยาวชนมีประวัติการใช้สารเสพติด ให้ส่งเยาวชนเข้ารับการบำบัดฟื้นฟู ในโรงพยาบาลที่เป็นเครือข่าย หรือโรงพยาบาลตามสิทธิการรักษาของเยาวชน (ความผิดพระราชบัญญัติยาเสพติด) 8. ห้ามกระทำผิดซ้ำอีกในระยะเวลาที่ปฏิบัติตามแผน

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
4	หนองบัวลำภู	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 4. ความผิดพระราชบัญญัติยาเสพติด	1. ให้จำเลยมารานงานตัวเพื่อติดตามการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทุกครั้งที่มารางานให้พนักงานคุมประพฤติของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพนองบัวลำภูตรวจปัสสาวะจำเลยและนำผลตรวจปัสสาวะมาแสดงต่อศาล 2. ให้จำเลยตั้งใจศึกษาเล่าเรียนและให้นำผลการเรียนหรือหนังสือรับรองมาแสดงทุกครั้งมารายงานตัว 3. ห้ามจำเลยคบหาสมาคมกับบุคคลที่มีพฤติกรรมไม่ดีห้ามเที่ยวเตร่ในเวลากลางคืนหรือสถานเริงรมย์ทุกแห่งและห้ามเกี่ยวข้องกับยเสพติดให้โทษทุกชนิด 4. ให้จำเลยมาศาลเพื่อร่วมกิจกรรมตามที่ศาลกำหนด

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
	ขอนแก่น	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 4. ความผิดพระราชบัญญัติยาเสพติด	1. รายงานตัวต่อผู้พิพากษาสมทบ 2. ให้เข้าร่วมโครงการตามที่ศาลจัดให้ 3. ห้ามเกี่ยวข้องกับยาเสพติด 4. ห้ามกระทำความผิดอาญาไม่ว่ากรณี ใดๆ 5. ห้ามใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่และรถจักรยานยนต์ เว้นแต่จะได้รับอนุญาต และใช้ได้เฉพาะเวลากลางวัน 6. ให้จำเลยกลับบ้านก่อนเวลา 18.00 น. 7. ห้ามมีรอยสักเพิ่มเติม 8. ให้ทำงานรับจ้างในวันหยุดและให้ช่วยผู้ปกครองทำงานบ้าน โดยให้นำหลักฐานมาแสดง 9. ให้ตรวจปัสสาวะทุกครั้งที่มารายงานตัว 10. ให้ศึกษาให้จบระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นหรือทำงานประกอบอาชีพโดยนำหลักฐานมาแสดง

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
	อุดรธานี	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	1. ให้มารายงานตัวเพื่อรับคำปรึกษาแนะนำจากผู้พิพากษาสมทบตามที่กำหนด 2. ให้ประกอบอาชีพเป็นกิจจะลักษณะหรือช่วยเหลือผู้ปกครองประกอบอาชีพ 3. ให้ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนหนังสือและนำหลักฐานทางการเรียนหรือผลการเรียนมาแสดงต่อผู้พิพากษาสมทบ 4. ห้ามเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษและสิ่งมึนเมาทุกชนิด 5. ห้ามเที่ยวเตร่หรือออกจากบ้านในเวลากลางคืน เว้นแต่ได้รับอนุญาต	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 4. ความผิดพระราชบัญญัติยาเสพติด	1. ให้มารายงานตัวเพื่อรับคำปรึกษาแนะนำจากผู้พิพากษาสมทบตามที่กำหนด 2. ให้ไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติภายในระยะเวลาที่กำหนด และครั้งสุดท้ายให้มารายงานตัวต่อผู้พิพากษาสมทบ 3. ตรวจปัสสาวะหาสารเสพติดทุกครั้งที่มารายงานตัว 4. ให้ประกอบอาชีพเป็นกิจจะลักษณะหรือช่วยเหลือผู้ปกครองประกอบอาชีพ 5. ให้ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนหนังสือ โดยนำหลักฐานการศึกษาหรือผลการเรียนไปแสดงต่อพนักงานคุมประพฤติและผู้พิพากษาสมทบทุกครั้ง

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
			6. ห้ามคบหากับเพื่อหรือบุคคลที่มีความประพฤติไม่ดี 7. ให้ละเว้นความประพฤติใดๆ ที่จะนำไปสู่การกระทำผิดซ้ำ 8. ให้บำเพ็ญสาธารณ-ประโยชน์หรือทำงานบริการสังคมในชุมชน 9. ให้ฝ่ายจำเลยชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายให้ครบถ้วนตามจำนวนและภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ 10. ให้แสดงความขอโทษฝ่ายผู้เสียหาย 11. ตรวจปัสสาวะหาสารเสพติด 12. ห้ามข้องเกี่ยวหรือทำให้ผู้เสียหายรู้สึกไม่ปลอดภัย		6. ห้ามยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษและสิ่งมึนเมาทุกชนิด 7. ห้ามประพฤติตัวไม่ดี 8. ห้ามเที่ยวเตร่หรือออกจากบ้านในเวลากลางคืนเว้นแต่ได้รับอนุญาตจากผู้ปกครอง 9. ให้ทำกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ตามที่พนักงานคุมประพฤติเห็นสมควรเป็นเวลา 20 ชั่วโมง 10. ให้เข้ารับคำปรึกษาเพื่อรับการแก้ไขฟื้นฟูป้องกันการกระทำผิดซ้ำและเข้าร่วมกิจกรรมบำบัดหรือกิจกรรมทางเลือกตามที่นักจิตวิทยาเห็นสมควร 1 โครงการ

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
			13. ให้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็ก เยาวชน และครอบครัวตามเหมาะสม 14. ให้เขียนสมุดบันทึกประจำวันทุกวันและให้ผู้ปกครองลงชื่อรับรอง เพื่อเป็นการติดตามความประพฤติ 15. ให้ขับขี่รถจักรยนต์ด้วยความเร็วที่เหมาะสม สวมหมวกกันน็อคทุกครั้ง ระมัดระวังในการขับขี่ และปฏิบัติตามจราจร (ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย)		11. ให้อยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนตามกำหยดเพื่ออบรมขัดเกลานิสัย ระเบียบวินัย ความประพฤติ รับการศึกษาหรือฝึกหัดวิชาชีพตามความถนัดความสามารถ 12. ให้เข้ารับการคัดกรองที่งานบำบัดผู้ป่วยยาเสพติดที่โรงพยาบาล เพื่อรับการบำบัดรักษาตามโปรแกรมที่โรงพยาบาลกำหนด (ความผิดพระราชบัญญัติยาเสพติด)

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
			16. ให้แต่งงานหรืออยู่กินสามีภรรยาหรือจดทะเบียนสมรสและรับผิดชอบดูแลผู้เสียหาย หากมีบุตรให้ทั้งสองฝ่ายรับผิดชอบเลี้ยงดูบุตรร่วมกับผู้ปกครอง (ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ) 17. ห้ามไม่ให้ทั้งสองฝ่ายคบหากันในลักษณะที่ทำให้เสื่อมเสียและสามารถติดต่อพูดคุยทางโทรศัพท์หรือสังคมออนไลน์ เมื่อได้รับอนุญาตจากผู้ปกครอง (ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ)		

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
	หนองคาย	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	1. บำเพ็ญประโยชน์ในชุมชน 2. ขอโทษและเยียวยาผู้เสียหาย 3. ศึกษาเล่าเรียนหรือประกอบอาชีพ 4. รับคำปรึกษาที่ศูนย์ให้คำปรึกษาฯ 5. ห้ามกระทำความผิดซ้ำไม่ว่าข้อหาใดๆ 6. ห้ามยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดทุกชนิด 7. เข้าร่วมโครงการฯ ตามที่ที่ประชุมเห็นสมควร	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 4. ความผิดพระราชบัญญัติยาเสพติด	1. รายงานตัวต่อผู้พิพากษาสมทบ 2. ชดใช้ค่าเสียหายตามที่ตกลงกัน 3. ให้เข้าร่วมโครงการตามที่กำหนด 4. ห้ามเที่ยวเตร่ในเวลากลางคืน 5. ห้ามยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติด 6. ให้ศึกษาเล่าเรียนหรือประกอบอาชีพเป็นกิจจะลักษณะ 7. บำบัดยาเสพติด (ความผิดพระราชบัญญัติยาเสพติด)
	เลย	ไม่ระบุ	1. ให้มารายงานตัวตามกำหนด 2. หากกำลังเรียน ให้ตั้งใจเรียนหนังสือ โดยนำผลการเรียนมาแสดง 3. ให้ประกอบอาชีพอย่างเป็นกิจจะลักษณะ	ไม่ระบุ	1. ให้มารายงานตัวตามกำหนด 2. หากกำลังเรียน ให้ตั้งใจเรียนหนังสือ โดยนำผลการเรียนมาแสดง 3. ให้ประกอบอาชีพอย่างเป็นกิจจะลักษณะ

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
			4. ห้ามกระทำผิดกฎหมาย ห้ามเกี่ยวข้องกับสิ่งผิดกฎหมาย 5. ห้ามออกนอกบ้านตามเวลาที่กำหนด 6. ห้ามเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและสิ่งมึนเมาทุกชนิด 7. ห้ามตกแต่งและประลองความเร็วรถยนต์ รถจักรยานยนต์ และรถอื่นๆ ทุกประเภท 8. ห้ามเที่ยวเตร่ในเวลากลางคืนหรือสถานบันเทิงเริงรมย์ต่างๆ 9. ห้ามคบค้าสมาคมกับผู้ที่มีความประพฤติไม่ดี		4. ห้ามกระทำผิดกฎหมาย ห้ามเกี่ยวข้องกับสิ่งผิดกฎหมาย 5. ห้ามออกนอกบ้านตามเวลาที่กำหนด 6. ห้ามเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและสิ่งมึนเมาทุกชนิด 7. ห้ามตกแต่งและประลองความเร็วรถยนต์ รถจักร-ยานยนต์และรถอื่นๆ ทุกประเภท 8. ห้ามเที่ยวเตร่ในเวลากลางคืนหรือสถานบันเทิงเริงรมย์ต่างๆ 9. ห้ามคบค้าสมาคมกับผู้ที่มีความประพฤติไม่ดี 10. ให้ทำงานบริการสังคม 11. ให้เข้าร่วมโครงการที่ศาลเห็นสมควร 12. ให้เข้ารับการอบรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ที่สำนักงานขนส่ง (ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย)

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
			10. ให้ทำงานบริการสังคม 11. ให้เข้าร่วมโครงการที่ศาลเห็นสมควร 12. ให้เข้ารับการอบรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ที่สำนักงานขนส่ง (ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย) 13. ห้ามเกี่ยวข้องหรือติดต่อกับผู้เสียหายในทุกกรณี (ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ และความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย) 14. ให้เข้ารับการบำบัดยาเสพติด หากเยาวชนมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด		13. ห้ามเกี่ยวข้องหรือติดต่อกับผู้เสียหายในทุกกรณี (ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ และความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย) 14. ให้เข้ารับการบำบัดยาเสพติด หากเยาวชนมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด 15. ให้เด็กและเยาวชนทำบันทึกประจำวัน 16. ให้บรรพชาเป็นสามเณร เพื่อรับการอบรมธรรมะ 17. ห้ามมีพฤติกรรมการลักขโมย (ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์)

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
			15. ให้เด็กและเยาวชนทำบันทึกประจำวัน 16. ให้บรรพชาเป็นสามเณร เพื่อรับการอบรมธรรมะ		
	ร้อยเอ็ด	1. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ	1. รายงานตัวต่อผู้ให้คำปรึกษา/นักจิตวิทยา 2. เข้าร่วมกิจกรรมของศาลฯ 3. ให้ศึกษาเล่าเรียน/ประกอบอาชีพเป็นกิจจะลักษณะ 4. ห้ามยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดและสิ่งมึนเมาทุกชนิด 5. ห้ามคบหาสมาคมกับเพื่อนที่มีพฤติกรรมเกเร 6. ห้ามเที่ยวเตร่ในเวลากลางคืน และสถานเริงรมย์	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดพระราชบัญญัติยาเสพติด	1. ให้เข้าร่วมกิจกรรมของศาลฯ 2. รายงานตัวเพื่อเข้ารับคำปรึกษาแนะนำจากผู้พิพากษาสมทบ 3. ให้ทำงานบริการสังคม/สาธารณะประโยชน์ 4. ให้ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน/ประกอบอาชีพเป็นกิจจะลักษณะ 5. ห้ามเที่ยวเตร่ในเวลากลางคืน/สถานที่เริงรมย์

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
			7. ห้ามพกพาอาวุธ/วัตถุระเบิด/สิ่งผิดกฎหมายทุกชนิด 8. ห้ามกระทำความผิดซ้ำในคดีอาญา 9. ให้ชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย 10. ให้ทำงานบริการสังคม สาธารณะประโยชน์		
	มุกดาหาร	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	1. รับคำปรึกษาจากนักจิตวิทยา/ผู้พิพากษาสมทบ เป็นเวลา 1 ปี 2. ให้ประกอบอาชีพสุจริต/ศึกษาต่อ 3. ให้เข้าร่วมกิจกรรมของศาล 4. เยียวยาทางจิตใจผู้เสียหายโดยผู้ปกครองและเยาวชนชดใช้ค่าเสียหายและขอโทษผู้เสียหายและผู้ปกครองของผู้เสียหาย	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 4. ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด	1. ให้จำเลยและผู้ปกครองเข้ารับคำปรึกษาแนะนำจากผู้พิพากษาสมทบหรือนักจิตวิทยาที่ศูนย์ให้คำปรึกษา ตามระยะเวลาที่กำหนด 2. ห้ามจำเลยมีหรือพกพาอาวุธ 3. ห้ามจำเลยเสพยาเสพติดหรือสิ่งมึนเมาทุกชนิด 4. ห้ามจำเลยออกเที่ยวเตร่นอกบ้านเว้นแต่ได้รับอนุญาตจากผู้ปกครอง

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
			5. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันอย่างยั่งยืนโดยห้ามก่อเรื่องทะเลาะวิวาทและหมั่นเยี่ยมเยียนช่วยเหลือเกื้อกูลกันตามความเหมาะสม 6. ห้ามเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดหรือของมึนเมาทุกชนิด (ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์) 7. ห้ามออกเที่ยวเตร่กลางคืนเว้นแต่ได้รับอนุญาตจากผู้ปกครอง (ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์) 8. ห้ามคบหาสมาคมกับบุคคลที่ชักนำให้ทำสิ่งผิดกฎหมาย (ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์) 9. ให้จำเลยศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพสุจริต โดยนำหลักฐานการศึกษาหรือหลักฐานการประกอบอาชีพมาแสดงต่อศาล (ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์)	5. ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติจราจรทางบก	5. ห้ามจำเลยกระทำสิ่งผิดกฎหมายทั้งปวง 6. ห้ามจำเลยออกนอกที่อยู่อาศัยในเวลากลางคืนเว้นแต่มีเหตุจำเป็นหรือได้รับอนุญาตจากผู้ปกครอง 7. ให้จำเลยประกอบอาชีพสุจริตหรือศึกษาต่อให้ศึกษาต่อ และนำหลักฐานการศึกษามาแสดงต่อศาล 8. ให้จำเลยช่วยเหลืองานภายในครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ 9. ให้จำเลยหลีกเลี่ยงการคบหากับบุคคลที่อาจชักนำไปสู่การกระทำสิ่งผิดกฎหมาย 10. ให้เข้าร่วมทำกิจกรรมตามที่ศาลกำหนด

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
	นครพนม	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	1. ให้ศึกษาต่อ 2. ห้ามยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดทุกชนิด 3. ชดเชยค่าเสียหายให้กับผู้เสียหาย 4. ให้ทำใบขับขี่จักรยานยนต์ (ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย) 5 ห้ามติดต่อหรือยุ่งเกี่ยวกับผู้เสียหายอีก (ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ)	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 4. ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด	1. รายงานตัวตามที่กำหนดและตรวจปัสสาวะหาสารเสพติด 2. ให้กระทำกิจกรรมบริการสังคม 3. ให้ศึกษาต่อหรือทำงาน 4. ห้ามคบหาบุคคลที่อาจชักนำไปสู่การกระทำผิด 5. ห้ามเข้าไปในสถานที่หรือท้องที่ที่อาจชักนำให้จำเลยกระทำผิดและห้ามออกนอกที่อยู่อาศัยในเวลากลางคืน
5	แม่ฮ่องสอน	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 4. ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด	1. ให้จำเลยรานงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติตามระยะเวลาที่กำหนด 2. ให้จำเลยทำกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณะประโยชน์ตามที่พนักงานคุมประพฤติเห็นสมควรตามที่กำหนด

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
					3. ให้จำเลยเข้ารับการศึกษาหรือฝึกอาชีพหรือประกอบอาชีพเป็นกิจจะลักษณะ 4. ให้จำเลยเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาตลอดจนเข้ารับการอบรมศีลธรรม จริยธรรมและหน้าที่พลเมืองหรือกิจกรรมอื่นที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้จำเลยปรับเปลี่ยนพฤติกรรม 5. ห้ามจำเลยออกนอกสถานที่อยู่อาศัยในเวลากลางคืน เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็นหรือได้รับอนุญาตจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง 6. ห้ามคบหาสมาคมกับบุคคลทีอาจชักจูงไปสู่การกระทำความผิด 7. ห้ามจำเลยเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษและสิ่งมึนเมาทุกชนิด

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
					8. ให้จำเลยมาศาลเมื่อมีการจัดโครงการที่เป็นประโยชน์กับจำเลย โดยให้จำเลยอยู่ในความดูแลของศูนย์ให้คำปรึกษาฯ ของศาล 9. ให้จำเลยเข้ารับการบำบัดฟื้นฟูยาเสพติดที่โรงพยาบาลตามที่กำหนดจนครบโปรแกรม โดยให้แจ้งผลการบำบัดฟื้นฟูต่อพนักงานคุมประพฤติทุกครั้งที่ไปรายงานตัว (ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด)
	ลำพูน	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ	1. ให้จำเลยรายงานตัวต่อผู้บริหารแผนตามระยะเวลาที่กำหนด 2. ห้ามจำเลยดื่มสุราและห้ามยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษทุกชนิด ทุกครั้งที่มารายงานตัวให้มีการตรวจสารเสพติด	1. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 2. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 3. ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด	1. ให้จำเลยรานงานตัวต่อผู้พิพากษาสทบ หรือนักจิตวิทยา ตามระยะเวลาที่กำหนด 2. ให้จำเลยศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และให้นำหนังสือรับรองจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผลการเรียนมาแสดงในวันรายงานตัว ทั้งนี้ผลการเรียนของจำเลยจะต้องไม่ต่ำกว่า 2.00

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
			3. ห้ามจำเลยเที่ยวเตร่ในเวลากลางคืนและให้กลับบ้านไม่เกิน 22.00 น. 4. ให้จำเลยตั้งใจศึกษาเล่าเรียน และประพฤติตนอยู่ในกฎระเบียบของโรงเรียน ให้จำเลยนำผลการเรียนมาแสดงในวันรายงานตัว โดยผลการเรียนของจำเลยพึงได้ไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด 5. ให้จำเลยและผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมที่ศาลจัดขึ้น 6. ให้จำเลยทำงานบริการสังคมหรืองานสาธารณะประโยชน์ตามที่ผู้นำชุมชนกำหนด ตามระยะเวลาที่กำหนด		3. ให้จำเลยเข้ารับการบำบัดรักษาอาการสมาธิสั้นในโรงพยาบาลอย่างต่อเนื่องและให้นำผลการบำบัดมาแสดงแก่ผู้พิพากษาสมทบในวันรายงานตัว (ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ) 4. ให้จำเลยทำงานบริการสังคมหรือสาธารณะประโยชน์ จำนวน 60 ชั่วโมง และนำหนังสือรับรองการทำงานบริการสังคมหรือสาธารณะประโยชน์มาแสดงในวันรายงานตัว 5. ให้จำเลยและผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมที่ศาลจัดขึ้น 6. ห้ามจำเลยคบหากับเพื่อนที่มีพฤติกรรมเกเร ห้ามเที่ยวเตร่ในเวลากลางคืนหรือในสถานเริงรมย์ ห้ามเสพครอบครองหรือจำหน่ายยาเสพติดทุกชนิด

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
			7. ให้จำเลยเคารพและประพฤติปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด 8. ให้จำเลยกล่าวขอโทษแก่ผู้เสียหาย เพื่อแสดงความสำนึกในการกระทำผิดและชดใช้ค่าเสียหายตามจำนวนที่ตกลงกันไว้		7. ให้จำเลยตรวจสารเสพติดและนำผลการตรวจมาแสดงต่อผู้พิพากษาสมทบหรือนักจิตวิทยาในวันรายงานตัว (ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด) 8. ผู้ปกครองจำเลยชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายเป็นจำนวนเงิน 100,000 บาท โดยแบ่งชำระ 33 งวด (ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์)
	เชียงราย	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์/พระราชบัญญัติปราบปรามการค้าประเวณี	1. ให้จำเลยและผู้ปกครองรายงานตัวและพบผู้ให้คำปรึกษาที่ศูนย์ให้คำปรึกษาเพื่อรับคำปรึกษาแนะนำ 2. ให้จำเลยและผู้ปกครองไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติตามระยะเวลาที่กำหนด	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 4. ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด 5. ความผิดพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง	1. ให้จำเลยไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติและยินยอมให้ตรวจปัสสาวะเพื่อหาสารเสพติดทุกครั้ง 2. ให้จำเลยไปรานงานตัวต่อศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำฯ เพื่อจะได้สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือนตามที่เห็นสมควร หรือให้จำเลยและผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการอย่างน้อย 1 ครั้ง

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
			3. ให้จำเลยเข้าร่วมกิจกรรม แก้ไข บำบัดฟื้นฟูที่ศูนย์ให้คำปรึกษาเห็นว่าเหมาะสม 4. ให้จำเลยช่วยงานในสำนักงาน/ทำงานห้องสมุดของโรงเรียน (ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย) 5. ให้จำเลยทำงานบริการสังคมตามที่ศูนย์ให้คำปรึกษาเห็นสมควรเป็นเวลา 18 ชั่วโมง หรือร่วมกิจกรรมจิตอาสาช่วยเหลือผู้ป่วยโรงพยาบาล 6. ห้ามจำเลยคบหาเพื่อนที่มีความประพฤติเกเรเสียหาย ห้ามเที่ยวเตร่ในเวลากลางคืนหรือในสถานเริงรมย์ต่างๆ		3. ให้จำเลยเข้ารับการฝึกอาชีพอย่างน้อย 1 หลักสูตร จากศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดเชียงราย 4. ให้จำเลยทำงานบริการสังคมตามที่ศูนย์ให้คำปรึกษา และจำเลยเห็นสมควร เป็นเวลา 18 ชั่วโมง หรือร่วมกิจกรรมจิตอาสาช่วยเหลือผู้ป่วยโรงพยาบาล 5. ให้จำเลยและผู้ปกครองจำเลยชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย 6. ให้จำเลยเรียนหนังสือต่อในระดับที่สูงขึ้น หรือให้จำเลยฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ และให้นำหลักฐานการสมัครเรียน หรือทำงานมาแสดงต่อศูนย์ให้คำปรึกษาฯ

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
			7. ให้จำเลยแสดงความขอโทษต่อผู้เสียหายและชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย 8. ให้จำเลยบันทึกการใช้ชีวิตประจำวันเพื่อพัฒนาทางด้านความคิด (ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์/พระราชบัญญัติปราบปรามการค้าประเวณี) 9. บิดามารดาจำเลยและชุมชน โดย อสม. และผู้ใหญ่บ้านลงพื้นที่เยี่ยมบ้านจำเลย เพื่อติดตาม สอดส่องพฤติกรรมของจำเลยอย่างสม่ำเสมอ (ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์/พระราชบัญญัติปราบปรามการค้าประเวณี)		7. ห้ามจำเลยยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดและคบหาสมาคมกับบุคคลใดๆ ที่มีความประพฤติไม่ดีอันอาจชักนำไปสู่การกระทำผิดในทำนองเดียวกันอีก 8. ห้ามจำเลยออกนอกสถานที่อยู่อาศัยในเวลากลางคืน เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็นหรือได้รับอนุญาตจากบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่จำเลยอาศัยอยู่ด้วย 9. ให้จำเลยเข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกาย หรือจิตใจหรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด (ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด)

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
					10. ให้ผู้ปกครองจำเลยติดตามพฤติกรรมของจำเลย ให้จำเลยปฏิบัติตามข้อกำหนดที่วางไว้ ห้ามจำเลยมีพฤติกรรมยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติด และคบหาสมาคมกับบุคคลประพฤติไม่ดี ห้ามเที่ยวเตร่ในเวลากลางคืน (ความผิดพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง)
	เชียงใหม่	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์	1. ให้เยาวชนประพฤติตนเป็นคนดี ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดและสิ่งผิดกฎหมายทุกชนิดอยู่ภายใต้การดูแลใกล้ชิดของผู้ปกครอง 2. ให้เยาวชนตั้งใจศึกษาเล่าเรียน/ทำงาน นำผลการเรียน/หนังสือรายงานความประพฤติจากนายจ้างมารายงานต่อศาลในวันนัดรายงานตัว	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 4. ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด 5. ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติจราจรทางบก	1. ให้เยาวชนประพฤติตนเป็นคนดี ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดและสิ่งผิดกฎหมายทุกชนิดอยู่ภายใต้การดูแลของผู้ปกครอง 2. ให้เยาวชนตั้งใจศึกษาเล่าเรียน/ทำงาน นำผลการเรียน/หนังสือรายงานความประพฤติจากนายจ้างมารายงานต่อศาลในวันนัดรายงานตัว

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
			3. เพิ่มความรับผิดชอบและตระหนักถึงผลของการกระทำเรียนรู้กฎเกณฑ์ในสังคม โดยให้เข้าร่วมโครงการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่เหมาะสมตามสภาพปัญหา 4. ให้เยาวชนและผู้ปกครองเข้ารับการปรึกษา แนะนำที่ศูนย์ให้คำปรึกษาฯ เพื่อติดตามผลการปฏิบัติตามแผน และรับการปรึกษา 5. ให้เข้าร่วมโครงการสนับสนุนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามที่ศาลกำหนด		- กรณีประมาท ให้เยาวชนระมัดระวังในการขับขี่ หรือไม่ขับขี่จนกว่าจะได้รับใบอนุญาตขับรถ 3. เพิ่มความรับผิดชอบและตระหนักถึงผลของการกระทำเรียนรู้กฎเกณฑ์ในสังคม โดยให้เข้าร่วมโครงการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่เหมาะสมตามสภาพปัญหา 4. ให้เยาวชนและผู้ปกครองเข้ารับการปรึกษา แนะนำที่ศูนย์ให้คำปรึกษาฯ เพื่อติดตามผลการปฏิบัติตามแผนและรับการปรึกษา 5. ให้เข้าร่วมโครงการสนับสนุนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามที่ศาลกำหนด 6. ให้ผู้ปกครองสนับสนุนให้เยาวชนทำงานและเรียนตามความถนัด

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
			6. เพิ่มความรู้สึกเห็นใจผู้อื่น/มีจิตสาธารณะ โดยให้บำเพ็ญประโยชน์ตามระยะเวลาที่กำหนด และนำหลักฐานการบำเพ็ญประโยชน์มาส่ง 7. ให้ผู้ปกครองสนับสนุนให้เยาวชนทำงานและเรียนตามความถนัด 8. เพิ่มการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการดูแล โดยให้ผู้ปกครองคอยสอดส่องและตักเตือนเรื่องการเที่ยว/การคบเพื่อน ตั้งกฎเกณฑ์การอยู่ร่วมกัน และรายงานศาลเมื่อพบปัญหาหรืออุปสรรค		7. ให้ผู้ปกครองคอยสอดส่องและตักเตือนเรื่องการเที่ยว/การคบเพื่อน ตั้งกฎเกณฑ์การอยู่ร่วมกัน และรายงานศาลเมื่อพบปัญหาหรืออุปสรรค 8. ไม่ยุ่งเกี่ยวหรือสร้างความเดือดร้อนทั้งทางกายและทางใจแก่ผู้เสียหายอีก และไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำ รวมถึงไม่นำข้อมูลที่เกิดขึ้นไปเผยแพร่ไม่ว่าทางวาจา สื่อสังคมออนไลน์ หรือไม่ว่าช่องทางใด 9. เยาวชนและผู้ปกครองประสงค์เยียวยาชดใช้ให้ผู้เสียหายตามจำนวนที่ตกลงกัน

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
			9. ให้ผู้ปกครองคอยสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกทางอารมณ์และรายงานผลทุกครั้งที่มารายงานตัว 10. ไม่ยุ่งเกี่ยวหรือสร้างความเดือดร้อนทั้งทางกายและทางใจแก่ผู้เสียหายอีก และไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำ 11. เยาวชนและผู้ปกครองประสงค์เยียวยาชดใช้ให้ผู้เสียหายตามจำนวนที่ตกลงกัน 12. เพิ่มความตระหนักถึงปัญหาฝึกทักษะการจัดการอารมณ์ เพิ่มการยับยั้งชั่งใจ โดยให้ศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับเพศศึกษาแล้วรวบรวมทำเป็นแผ่นพับ/รายงานมาส่งพร้อมทั้งนำมาแลกเปลี่ยนในวันรายงานตัว (ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ)		

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
6	พิจิตร	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	1. ให้เรียน/ประกอบอาชีพ 2. รับคำปรึกษาทักษะชีวิต/วางแผนอนาคต 3. เข้าร่วมกิจกรรมศิลปะบำบัด/ค่ายฝึกระเบียบวินัย 4. กิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ 5. ฝึกวิชาชีพ 6. บำเพ็ญประโยชน์/บริการสังคม 7. ทำใบอนุญาตขับขี่รถ (ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย) 8. ให้คำปรึกษาครอบครัว 9. ลด เลิก อบายมุข
	ตาก	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	1. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	1. คุมประพฤติกำหนด 2 ปี 2. ให้บ้านพักเด็กฯ กำกับดูแลและรายงานให้ศาลทราบทุก 4 เดือน 3. ให้บ้านพักเด็กฯ ส่งตรวจประเมินทางจิตที่ รพ.พระศรีฯ และพาไปรับการบำบัดอย่างต่อเนื่อง 4. ส่งเรียนที่ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์จนจบ ป.6 5. ให้จำเลยแสดงความรู้สึกและขอโทษผู้เสียหาย

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
	สุโขทัย	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 4. ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด	1. แก้ไขความประพฤติ 2. บำบัดฟื้นฟูร่างกายและจิตใจ 3. พัฒนาเด็กหรือเยาวชน 4. ป้องกันเด็กหรือเยาวชนกระทำผิดอีก 5. บรรเทาความเสียหายแก่ผู้เสียหาย
	อุทัยธานี	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 4. ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด	1. ให้จำเลยและผู้ปกครองมารับคำปรึกษาที่ศูนย์ให้คำปรึกษาฯ 2. ให้จำเลยเข้าร่วมโครงการที่ศาลเห็นสมควร 3. ให้จำเลยทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ตามที่กำหนด เช่น ทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนในกรณีที่ชุมชนมีกิจกรรมสาธารณประโยชน์หรือให้ทำกิจกรรมที่เกี่ยวเนื่องกับความผิด เช่น ไปทำกิจกรรมกับกู้ภัย ทำกิจกรรมกับโรงพยาบาล เป็นต้น	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 4. ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด	1. ให้จำเลยและผู้ปกครองมารับคำปรึกษาที่ศูนย์ให้คำปรึกษาฯ 2. ให้จำเลยเข้าร่วมโครงการที่ศาลเห็นสมควร 3. ให้จำเลยทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ตามที่กำหนด เช่น ทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนในกรณีที่ชุมชนมีกิจกรรมสาธารณประโยชน์ หรือให้ทำกิจกรรมที่เกี่ยวเนื่องกับความผิด เช่น ไปทำกิจกรรมกับกู้ภัย ทำกิจกรรมกับโรงพยาบาล เป็นต้น

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
			4. ให้จำเลยเรียนหรือทำงานที่เป็นกิจจะลักษณะ 5. ให้จำเลยรับผิดชอบงานบ้านหรือช่วยเหลืองานผู้ปกครองตามความเหมาะสม โดยกำหนดงานให้ชัดเจน 6. สุ่มตรวจสารเสพติดกรณีที่จำเลยมีการเสพยาเสพติดมาด้วยหรือมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเสพยาเสพติด 7. ส่งบำบัดสารเสพติดที่โรงพยาบาลใกล้บ้าน ตามโปรแกรมที่กำหนด (ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด) 8. กรณีจำเลยและผู้เสียหายเรียนอยู่โรงเรียนเดียวกัน อาจให้อาจารย์ที่โรงเรียนรายงานผลพฤติกรรมของจำเลย (ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย)		4. ให้จำเลยเรียนหรือทำงานที่เป็นกิจจะลักษณะ 5. ให้จำเลยรับผิดชอบงานบ้านหรือช่วยเหลืองานผู้ปกครองตามความเหมาะสม โดยกำหนดงานให้ชัดเจน 6. สุ่มตรวจสารเสพติดกรณีที่จำเลยมีการเสพยาเสพติดมาด้วย หรือมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเสพยาเสพติด 7. ส่งบำบัดสารเสพติดที่โรงพยาบาลใกล้บ้านตามโปรแกรมที่กำหนด (ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด) 8. กรณีจำเลยและผู้เสียหายเรียนอยู่โรงเรียนเดียวกัน อาจให้อาจารย์ที่โรงเรียนรายงานผลพฤติกรรมของจำเลย (ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย)

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
			9. กรณีจำเลยมีความเหมาะสมที่จะไปเรียนรู้ปฏิบัติธรรมอาจให้จำเลยบวชที่วัดใกล้บ้านอย่างน้อย 7 วัน หรือให้ไปวัดทำบุญปฏิบัติธรรมกับผู้ปกครองตามเหมาะสม 10. ให้จำเลยจัดทำรายงานเรียงความหรือสื่ออื่นๆ ในหัวข้อที่เกี่ยวกับความผิดของจำเลย 11. กำหนดเวลากลับบ้าน ห้ามค้างคืนนอกบ้าน ยกเว้นได้รับอนุญาตจากผู้ปกครองและห้ามทำผิดกฎหมายอีก 12. ทำกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครอง เช่น ไปช่วยขายของหลังเลิกเรียน ไปวัดวันพระ		9. กรณีจำเลยมีความเหมาะสมที่จะไปเรียนรู้ปฏิบัติธรรม อาจให้จำเลยบวชที่วัดใกล้บ้านอย่างน้อย 7 วัน หรือให้ไปวัดทำบุญปฏิบัติธรรมกับผู้ปกครองตามเหมาะสม 10. ให้จำเลยจัดทำรายงานเรียงความ หรือสื่ออื่นๆ ในหัวข้อที่เกี่ยวกับความผิดของจำเลย 11. กำหนดเวลากลับบ้าน ห้ามค้างคืนนอกบ้าน ยกเว้นได้รับอนุญาตจากผู้ปกครองและห้ามทำผิดกฎหมายอีก 12. ทำกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครอง เช่น ไปช่วยขายของหลังเลิกเรียน ไปวัดวันพระ เป็นต้น 13. การช่วยเหลือ ดูแลอื่นๆ ตามที่ผู้เสียหาย หรือจำเลยต้องการทำให้ผู้เสียหาย เช่น การไม่ไปก่อความวุ่นวายหรือทำให้ผู้เสียหวาดกลัว

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
			13. การช่วยเหลือ ดูแลอื่นๆ ตามที่ผู้เสียหายหรือจำเลยต้องการทำให้ผู้เสียหาย เช่น การไม่ไปก่อความวุ่นวาย หรือทำให้ผู้เสียหวาดกลัว		
	กำแพงเพชร	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 4. ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด 5. ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติอาวุธปืน วัตถุระเบิด	1. ให้เด็กหรือเยาวชนมีการใช้เวลาว่างไปในทางที่เหมาะสม เช่น การบำเพ็ญประโยชน์ การทำงานอย่างเป็นกิจจะลักษณะ เป็นต้น 2. ให้เด็กหรือเยาวชนศึกษาเล่าเรียน หรือประกอบอาชีพอย่างเป็นกิจจะลักษณะ 3. ให้เด็กหรือเยาวชนเข้ารับการให้คำปรึกษาหรือฝึกทักษะชีวิตที่จำเป็นต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้มีความเหมาะสม 4. ให้เด็กหรือเยาวชนเข้ารับการฝึกทักษะอาชีพ และให้เก็บออมเงิน	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
			5. ให้เด็กหรือเยาวชนเชื่อฟังคำสอนของบิดามารดา หรือผู้ปกครองอย่างเคร่งครัด 6. ให้เด็กหรือเยาวชนงดเว้นการเที่ยวเตร่ในยามวิกาล งดเว้นการเข้าไปในสถานที่อันอาจชักนำให้กระทำความผิดหรือสิ่งล่อแหลมต่อการเลียนแบบ 7. ให้เด็กหรือเยาวชนกลับเข้าบ้านให้ตรงต่อเวลา ไม่กลับเข้าบ้านเกินกว่าเวลา 22.00 น. 8. ให้เด็กหรือเยาวชนหลีกเลี่ยงการมีพฤติกรรมเสียหายอันอาจให้กระทำความผิดซ้ำได้อีก 9. ให้เด็กหรือเยาวชนเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม แก้ไขบำบัดฟื้นฟูของศาลเยาวชนและครอบครัว หรือหน่วยงานอื่น		

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
			10. ให้เด็กหรือเยาวชนเข้ารับรานงานตัวเพื่อติดตามความประพฤติอย่างต่อเนื่องเป็นระยะตามความเหมาะสม 11. ให้เด็กหรือเยาวชนรับการตรวจสารเสพติดอย่างต่อเนื่องในระหว่างการติดตามแผน หรือเข้ารับการบำบัดยาเสพติดที่โรงพยาบาลหรือสถานบำบัดยาเสพติดในพื้นที่ใกล้เคียง (ความผิดเกี่ยวกับพระราช บัญญัติยาเสพติด)		
	นครสวรรค์	ไม่ระบุ	1. เด็ก เยาวชน และครอบครัวต้องผ่านการทำกิจกรรมอย่างน้อย 1 กิจกรรมตามแผนและเข้าโครงการที่จัดขึ้น เช่น ครอบครัวสัมพันธ์ ค่ายคุณธรรมจริยธรรม บรรพชาสามเณร บวชศีลจาริณี ค่ายครอบครัวอุ่นใจได้ลูกหลานคืน เป็นต้น	ไม่ระบุ	1. เด็ก เยาวชนและครอบครัวต้องผ่านการทำกิจกรรมอย่างน้อย 1 กิจกรรมตามแผนและเข้าโครงการที่จัดขึ้น เช่น ครอบครัวสัมพันธ์ ค่ายคุณธรรมจริยธรรม บรรพชาสามเณร บวชศีลจาริณี ค่ายครอบครัวอุ่นใจได้ลูกหลานคืน เป็นต้น

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
			2. รานงานตัวตามคำสั่งศาลจำนวน 4 ครั้งใน 1 ปี กับผู้พิพากษาสมทบ หรือตามที่ศาลเป็นผู้กำหนด 3. ทำงานบริการสังคมตามแผนในที่ประชุมเป็นผู้กำหนด 4. ให้เด็ก เยาวชน ฝึกอาชีพระยะสั้น		2. รานงานตัวตามคำสั่งศาลจำนวน 4 ครั้งใน 1 ปี กับผู้พิพากษาสมทบหรือตามที่ศาลเป็นผู้กำหนด 3. ทำงานบริการสังคมตามแผนในที่ประชุมเป็นผู้กำหนด 4. ให้เด็ก เยาวชน ฝึกอาชีพระยะสั้น
7	สมุทรสงคราม	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	1. ให้รายงานตัว/ตรวจปัสสาวะ 2. ทำงานบริการสังคม 30 ชั่วโมง 3. ให้เรียนจบ ม.ต้น/ม.ปลาย 4. ให้ทำงานที่เป็นกิจจะลักษณะ 5. เยียวยาจิตใจ/กล่าวขอโทษ/ค่าเสียหาย 6. เข้าร่วมกิจกรรมเพิ่มทักษะชีวิต 7. ช่วยดูแลมารดาผู้เสียหายที่อายุมาก	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 4. ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด	1. ให้รายงานตัว/ตรวจปัสสาวะ 2. ทำงานบริการสังคม 30 ชั่วโมง 3. ให้เรียนจบ ม.ต้น/ม.ปลาย 4. ให้ทำงานที่เป็นกิจจะลักษณะ 5. เข้าร่วมกิจกรรมเพิ่มทักษะชีวิต 6. ห้ามยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดทุกชนิด 7. ส่งบำบัดยาเสพติด (ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด)

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
8	ภูเก็ต	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 3. ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด	1. ให้รายงานตัวกับผู้พิพากษาสมทบหรือนักจิตวิทยาตามระยะเวลาที่กำหนดและทุกครั้งที่มารายงานตัวให้นำผลตรวจปัสสาวะมาแสดงผล 2. ให้จำเลยประกอบอาชีพเป็นกิจจะลักษณะหรือศึกษาเล่าเรียนและนำหลักฐานการเรียนและผลการเรียนมาแสดงเมื่อรายงานตัว 3. ให้บำบัดรักษาอาการติดยาเสพติดให้ครบขั้นตอนแต่ไม่ครบ 6 เดือน และนำหลักฐานการบำบัดรักษามาแสดงเมื่อมารายงานตัว 4. ให้จำเลยเชื่อฟังบิดามารดาอย่างเคร่งครัด	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 4. ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด	1. คุมประพฤติมีกำหนด 1 ปี 2. รายงานตัว 3 เดือนต่อครั้ง 3. นำผลการเรียนมาแสดง 4. ห้ามก่อเหตุร้าย 5. ห้ามเกี่ยวข้องกับยาเสพติด 6. ห้ามคบหากับบุคคลที่มีความประพฤติไม่ดี 7. ห้ามเล่นการพนัน 8. ให้เชื่อฟังผู้ปกครอง 9. ให้ทำงานบริการสังคม 10. ให้เข้าร่วมโครงการศาล 11. ตรวจหาสารเสพติดและไปบำบัดยาเสพติดที่โรงพยาบาลใกล้บ้าน (ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด)

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
			5. ห้ามจำเลยคบหาสมาคมกับบุคคลที่มีความประพฤติไม่ดี และห้ามจำเลยเกี่ยวข้องกับสารเสพติดทุกประเภท 6. ห้ามจำเลยเข้าไปในสถานที่หรือท้องที่ใดอันอาจชักนำให้จำเลยกระทำผิดและห้ามจำเลยเที่ยวเตร่ในเวลากลางคืน เว้นแต่มีเหตุจำเป็นหรือได้รับอนุญาตจากบิดามารดา 7. เข้าร่วมโครงการของศาลอย่างน้อยจำนวน 1 โครงการ (ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย)		
	พังงา	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	1. ให้จำเลยทำใบอนุญาตขับขี่รถจักรยานยนต์และขับขี่รถจักรยานยนต์ด้วยความระมัดระวัง ปฏิบัติตามจราจร	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	1. ให้จำเลยและผู้ปกครองมารายงานตัวและรับคำปรึกษาแนะนำที่ศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำของศาลตามที่กำหนด และตรวจปัสสาวะทุกครั้งที่มารายงานตัว

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
			2. ห้ามจำเลยยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดและของมึนเมาทุกชนิด ห้ามคบหาสมาคมกับบุคคลที่มีพฤติกรรมไม่ดี 3. ให้จำเลยเข้าร่วมกิจกรรมบำบัดทางเลือกอย่างน้อย 1 กิจกรรม 4. ให้จำเลยเข้ารับการบำบัดรักษาอาการยาเสพติดให้โทษ 5. ให้เยาวชนเข้ารับคำปรึกษาแนะนำกับนักจิตวิทยาอย่างน้อย 3 ครั้ง และมีการติดตามประเมินความก้าวหน้าอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเสริมสร้างทักษะในการจัดการและควบคุมอารมณ์อย่างเหมาะสม	4. ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด	2. ให้จำเลยตั้งใจศึกษาเล่าเรียนนำเอกสารหลักฐานกับผลการเรียนมาแสดงต่อเจ้าหน้าที่ศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำ ฯ ทุกครั้งที่มารายงานตัว 3. ให้จำเลยและผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมบำบัดทางเลือก 4. ให้จำเลยประกอบอาชีพเป็นกิจจะลักษณะ 5. ให้จำเลยเข้ารับการบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติดให้โทษ 6. ให้จำเลยเข้ารับการฝึกทักษะด้านอาชีพให้จบตามหลักสูตรที่กำหนด 7. ให้จำเลยทำกิจกรรมบริการสังคมและบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ ตามระยะเวลาที่กำหนด

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
			6. ให้จำเลยตั้งใจศึกษาเล่าเรียนมีผลการเรียนดีขึ้นเรื่อยๆ และให้ประพฤติตนตามระเบียบของสถานศึกษา โดยนำหนังสือรับรองความประพฤติของสถานศึกษาและผลการเรียนมาแสดงต่อผู้ดูแล 7. ให้จำเลยกล่าวคำขอโทษต่อผู้เสียหาย และชดใช้ความเสียหาย 8. ให้จำเลยทำงานบริการสังคมอย่างน้อย 30 ชั่วโมง		8. ห้ามจำเลยเกี่ยวจ้องกับยาเสพติดให้โทษทุกชนิด ห้ามคบหาสมาคมกับบุคคลที่มีความประพฤติไม่ดี ห้ามเที่ยวเตร่ในเวลากลางคืนหรือสถานเริงรมย์ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้ปกครอง
	นครศรีธรรมราช	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 3. ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติจราจรทางบก	1. ไม่ให้จำเลยออกนอกที่อยู่อาศัยตอนกลางคืน หากจำเลยออกนอกบ้านควรมีผู้ปกครองไปด้วย ให้จำเลยไปโรงเรียนทุกวัน ห้ามขาดเรียนเกินจำนวนที่โรงเรียนกำหนด ห้ามทะเลาะวิวาท ห้ามขับรถมอเตอร์ไซด์ผาดโผนและความเร็วห้ามเกิน 60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 4. ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด	1. ให้จำเลยรานงานตัวต่อผู้พิพากษาสมทบหรือนักจิตวิทยา เพื่อรับคำปรึกษาแนะนำที่ศาลตามระยะเวลาที่กำหนด โดยให้ตรวจปัสสาวะทุกครั้งที่มารายงานตัว

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
			2. ให้จำเลยเข้าร่วมโครงการครอบครัวสัมพันธ์ และรานงานตัวที่ศูนย์ให้คำปรึกษาฯ ตามที่กำหนด 3. ให้เยาวชนบำเพ็ญประโยชน์ในโรงเรียนสัปดาห์ละไม่น้อยกว่า 1 วัน 4. ให้จำเลยหลีกเลี่ยงการคบเพื่อนกลุ่มเสี่ยงและห้ามยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติดทุกชนิด 5. ให้จำเลยขอโทษผู้เสียหาย และชดใช้ค่าเสียหายให้กับผู้เสียหายตามที่ตกลงกัน		2. ให้จำเลยประกอบอาชีพเป็นกิจจะลักษณะหรือศึกษาเล่าเรียน โดยนำหลักฐานการศึกษารานงานผลการเรียนและใบรรับรองมาแสดงต่อผู้รับคำปรึกษา 3. ห้ามจำเลยออกนอกสถานที่อยู่อาศัยในเวลากลางคืน เว้นแต่มีเหตุจำเป็น 4. ห้ามจำเลยคบหาเพื่อนกับบุคคลที่อาจจะชักนำไปสู่การกระทำผิด 5. ห้ามจำเลยพกพาอาวุธและสิ่งอื่นที่ก่อให้เกิดอันตรายใดๆ ต่อตนเองและผู้อื่น 6. ห้ามจำเลยเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษทุกประเภท 7. ให้จำเลยเข้าแผนบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนตามโครงการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
			6. ให้จำเลยทำรายงานเกี่ยวกับผลกระทบของการลักทรัพย์ทั้งทางโลกและทางธรรมมานำเสนอศาลรอบแรกที่มารายงานตัว ด้านการศึกษาให้นำเอกสารการเรียนมาในวันรายงานตัว และให้จำเลยหางานทำและช่วยผู้ปกครองทำงานโดยเก็บยางพาราทุกเช้า (ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์) 7. ให้เยาวชนเขียนรายงานเรื่องกฎจราจรวาดภาพประกอบเกี่ยวกับสัญญาณจราจรมาแสดงเมื่อรายงานตัว (ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติจราจรทางบก)		

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
	ชุมพร	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	1. ให้ผู้ปกครองดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด 2. ห้ามเด็กมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมในทุกด้าน 3. ให้ศึกษาต่อและนำผลการศึกษามาแสดง 4. เข้ารับคำปรึกษาและรานงานตัวตามระยะเวลาที่กำหนด 5. ไม่ให้สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้เสียหายอีก 6. ให้เข้าร่วมกิจกรรมกับทางศาลเยาวชนตามที่กำหนด	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 4. ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด 5. ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติอาวุธปืน	1. รายงานตัวต่อผู้พิพากษาสมทบตามที่กำหนดและตรวจปัสสาวะทุกครั้งที่มารายงานตัว 2. ให้ประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อและนำผลการเรียนมาแสดง 3. ห้ามคบกับบุคคลที่มีความประพฤติไม่ดี และห้ามเที่ยวกลางคืน 4. ห้ามเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษหรือสิ่งมึนเมา 5. ทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ตามที่กำหนด 6. เข้าร่วมโครงการ 1-2 โครงการของศูนย์ให้คำปรึกษาฯ 7. ห้ามขับขี่รถโดยไม่ได้รับอนุญาต (ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย)

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
9	พัทลุง	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด	1. ห้ามจำเลยคบหาเพื่อนที่มีความประพฤติเกเรเสียหาย ห้ามเที่ยวเตร่ออกนอกบ้านหลังเวลา 19.00 น. หรือในสถานเริงรมย์ต่างๆ ห้ามพกพาหรือมีอาวุธทุกชนิดไว้ในครอบครอง 2. ให้จำเลยเข้าร่วมโครงการตามที่นักจิตวิทยาประจำศาลตามเห็นสมควร 3. ให้จำเลยและผู้ปกครองรับคำปรึกษาแนะนำฯ ที่ศูนย์ให้คำปรึกษาฯ ตามที่กำหนด 4. ให้จำเลยตั้งใจศึกษาเล่าเรียนจนจบระดับชั้นมัธยม โดยนำหลักฐานการศึกษาหรือรายงานผลการเรียนมาแสดงต่อผู้พิพากษาสมทบผู้รับรายงานตัว

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
					5. ห้ามยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษและสิ่งผิดกฎหมายทุกชนิด โดยให้เจ้าพนักงานตำรวจประจำศาลตรวจปัสสาวะทุกครั้งที่มารายงานตัว 6. ให้จำเลยเข้ารับการบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติดที่โรงพยาบาลใกล้บ้าน
	สตูล	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	1. ประเมินระดับสติปัญญา/บุคลิกภาพ 2. บรรพชาสามเณร/ดาวะห์ 9 คืน 10 วัน (ศาสนาอิสลาม) 3. ทำใบขับขี่รถจักรยานยนต์ 4. เข้าร่วมโครงการตามที่กำหนด เช่น ครอบครัวอุ่นใจได้ลูกหลานคืน, ครอบครัวสัมพันธ์ เป็นต้น 5. รายงานตัวกับเครือข่ายชุมชนตามที่กำหนด	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 4. ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด	1. ประเมินระดับสติปัญญา/บุคลิกภาพ 2. บรรพชาสามเณร/ดาวะห์ 9 คืน 10 วัน (ศาสนาอิสลาม) 3. ทำใบขับขี่รถจักรยานยนต์ 4. เข้าร่วมโครงการตามที่กำหนด เช่น ครอบครัวอุ่นใจได้ลูกหลานคืน, ครอบครัวสัมพันธ์ เป็นต้น 5. รายงานตัวกับเครือข่ายชุมชนตามที่กำหนด 6. รายงานตัวกับผู้พิพากษาสมทบ 3 เดือน/ครั้ง

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 2.1

สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง (ต่อ)

ภาค	ศาลเยาวชนและครอบครัว	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90	ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132	แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132
			6. รายงานตัวกับผู้พิพากษาสมทบ 3 เดือน/ครั้ง 7. ให้ทำงานที่บ้านผู้เสียหายสัปดาห์ละ 2 วัน เวลา 3 เดือน (ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์) 8. บำเพ็ญประโยชน์ในชุมชนที่อยู่อาศัย		7. ให้ทำงานที่บ้านผู้เสียหายสัปดาห์ละ 2 วัน เวลา 3 เดือน (ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์) 8. บำเพ็ญประโยชน์ในชุมชนที่อยู่อาศัย 9. ตรวจสารเสพติดในปัสสาวะทุก 15 วัน (ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด)
	ยะลา	1. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 2. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 3. ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติจราจรทางบก	1. รับคำปรึกษาแนะนำ 2. สมรสตามหลักศาสนาอิสลาม (ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ) 3. เข้าร่วมโครงการบำบัดแก้ไข 4. สอบใบอนุญาตขับขี่รถจักรยานยนต์ (ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติจราจรทางบก) 5. เข้าศึกษาต่อพร้อมนำผลการเรียนมาแสดงเมื่อมารายงานตัว	1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ 3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 4. ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด 5. ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติจราจรทางบก	1. รับคำปรึกษาแนะนำเน้นการควบคุมอารมณ์ (ความผิดเกี่ยวกับชีวิต/ร่างกาย) 2. รับคำปรึกษาแนะนำเน้นความรู้เพศศึกษา (ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ) 3. จำเลยและผู้ปกครองเข้าร่วมโครงการบำบัดแก้ไข 4. จำเลยบำเพ็ญประโยชน์ เช่น ทำความสะอาดและฟังธรรมที่มัสยิด) 5. ประกอบอาชีพสุจริต

จากตารางข้างต้น การใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดี ตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวแต่ละแห่งนั้น สามารถสรุปประเด็นข้อมูลที่น่าสนใจได้ 2 ประเด็น ได้แก่ ประเภทความผิดที่ใช้ในแต่ละมาตรการ และแนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในแต่ละมาตรการ ดังนี้

2.3.3 ประเภทความผิดที่ใช้แต่ละมาตรการ พบว่า มีความแตกต่างกันอยู่ 2 ประเด็นใหญ่ๆ คือ

2.3.3.1 ความแตกต่างของประเภทความผิดที่ใช้แต่ละมาตรการในส่วนของแต่ละภูมิภาค กล่าวคือ

1. ประเภทความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด พบว่า ภาค 1 ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสระบุรี ภาค 6 ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดอุทัยธานี ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดกำแพงเพชร ภาค 8 ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดภูเก็ต ได้นำประเภทความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด มาใช้ในมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 ซึ่งในส่วนของภูมิภาคอื่น ประเภทความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติดนั้นส่วนใหญ่จะใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132

2. ประเภทความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติจราจรทางบก พบว่า ภาค 1 ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชัยนาท ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสิงห์บุรี ภาค 3 ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดยโสธร ภาค 4 ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดมุกดาหาร ภาค 5 ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่ ได้นำประเภทความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติจราจรทางบก ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 แต่ในภาค 8 ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดนครศรีธรรมราช และภาค 9 ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดยะลา ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90

3. การใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 พบว่า ภาค 3 ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชัยภูมิ ภาค 4 ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดหนองบัวลำภู ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดขอนแก่น ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเลย ภาค 5 ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดแม่ฮ่องสอน ภาค 6 ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดพิจิตร ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดตาก ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสุโขทัย ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดนครสวรรค์ ภาค 9 ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดพัทลุง รวม 10 แห่ง ไม่ได้ระบุประเภทความผิดในแต่ละคดี สามารถสรุปได้ว่า ในแต่ละศาลเยาวชนและครอบครัวข้างต้นที่กล่าวมานั้น ไม่ได้มีการใช้มาตรการดังกล่าว

Ref. code: 25646024300078UFD

4. การใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 พบว่า ภาค 1 ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสระบุรี ภาค 3 ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสุรินทร์ ภาค 4 ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเลย ภาค 6 ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดกำแพงเพชร และศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดนครสวรรค์ รวม 5 แห่ง ไม่ได้ระบุประเภทความผิดในแต่ละคดี สามารถสรุปได้ว่า ในแต่ละศาลเยาวชนและครอบครัวข้างต้นที่กล่าวมานั้น ไม่ได้มีการใช้มาตรการดังกล่าว

2.3.3.2 ความแตกต่างของประเภทความผิดที่ใช้แต่ละมาตรการในภูมิภาคเดียวกัน กล่าวคือ ศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 1 ประกอบไปด้วย ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดลพบุรี, ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดอ่างทอง, ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสระบุรี, ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชัยนาท, ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดนนทบุรี, ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรปราการ และศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสิงห์บุรี เมื่อพิจารณาถึงประเภทคดีที่ใช้ในมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาหลังฟ้องตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 พบว่า มีความแตกต่างกันในภูมิภาคเดียวกัน กล่าวคือ ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสระบุรี เป็นเพียงศาลแห่งเดียวที่นำคดีความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด ใช้ในมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาหลังฟ้องตามมาตรา 90 แต่ศาลเยาวชนและครอบครัวอื่นๆ ในภาค 1 ใช้ในมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ทั้งหมด เป็นต้น

โดยในความแตกต่างที่กล่าวมาทั้ง 2 ประเด็นนั้น สามารถสรุปได้ว่า การใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 มีประเด็นในเรื่องของความแตกต่างของการบังคับใช้มาตรการดังกล่าว ส่งผลให้การปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนแตกต่างกัน เพราะ จากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 มีการใช้ในประเภทคดีที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งแท้จริงประเภทความผิดนั้นเป็นลักษณะความผิดเหมือนกัน ดังนั้นความแตกต่างดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อในขั้นตอนของแนวทางการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูลำดับต่อไป

2.3.3.3 แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในแต่ละมาตรการ พบว่า มีแนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่คล้ายคลึงกัน จะมีลักษณะแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่หรือความผิดบางประเภท โดยมีรายละเอียดดังนี้ แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ โดยส่วนใหญ่แนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูทั้งสองมาตรการจะดำเนินการตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกาฯ ซึ่งมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 จะปฏิบัติตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหลังฟ้องคดี พ.ศ.2556 ส่วนมาตรการแทนการพิพากษาคดี ตามมาตรา 132 จะปฏิบัติตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการกำหนดมาตรการแทน

Ref. code: 25646024300078UFD

การพิพากษาคดี พ.ศ.2556 แต่จะมีลักษณะแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่หรือความผิดบางประเภท ซึ่งอาจจะด้วยปัจจัยบริบทเชิงพื้นที่ โดยแนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่ได้ดำเนินการนั้น กิจกรรมที่กำหนดเงื่อนไขต่อเด็กและเยาวชนสามารถจัดหมวดหมู่ของการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน สามารถสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อการแก้ไขความประพฤติ

1.1 ให้ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนหนังสือและนำหลักฐานทางการเรียนหรือผลการเรียนมาแสดงต่อผู้พิพากษาสมทบ

1.2 ให้ประกอบอาชีพเป็นกิจจะลักษณะหรือช่วยเหลือผู้ปกครองประกอบอาชีพ

1.3 ให้จำเลยรานงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติ ตามระยะเวลาที่กำหนด

1.4 เพิ่มความตระหนักถึงปัญหาฝึกทักษะการจัดการอารมณ์ เพิ่มการยับยั้งชั่งใจ โดยให้ศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับเพศศึกษาแล้วรวบรวมทำเป็นแผ่นพับ/รายงานมาส่ง พร้อมทั้งนำมาแลกเปลี่ยนในวันรายงานตัว (ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ)

2. เพื่อการบำบัดฟื้นฟูร่างกายและจิตใจ ได้แก่

2.1 ให้จำเลยเข้ารับการปรึกษาแนะนำจากผู้ให้คำปรึกษาหรือนักจิตวิทยาตามระยะเวลาที่กำหนด

2.2 ให้จำเลยเข้ารับการบำบัดฟื้นฟูยาเสพติดที่โรงพยาบาลตามที่กำหนดจนครบโปรแกรม โดยให้แจ้งผลการบำบัดฟื้นฟูต่อพนักงานคุมประพฤติทุกครั้งที่ไปรายงานตัว (ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด)

2.3 ให้จำเลยเข้ารับการบำบัดรักษาอาการสมาธิสั้นในโรงพยาบาลอย่างต่อเนื่อง และให้นำผลการบำบัดมาแสดงแก่ผู้พิพากษาสมทบในวันรายงานตัว (ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ)

3. เพื่อการพัฒนาเด็กหรือเยาวชน

3.1 ให้จำเลยใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โดยการทำงานช่วยเหลือครอบครัว ทำกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครอง เช่น ไปช่วยขายของหลังเลิกเรียน ไปวัดวันพระ เป็นต้น

3.2 ให้บำเพ็ญสาธารณประโยชน์หรือทำงานบริการสังคมในชุมชน

3.3 ให้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็ก เยาวชนและครอบครัวตามเหมาะสม

3.4 ให้เขียนสมุดบันทึกประจำวันทุกวันและให้ผู้ปกครองลงชื่อรับรองเพื่อเป็นการติดตามความประพฤติ

Ref. code: 25646024300078UFD

3.5 ให้จำเลยเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา ตลอดจนเข้ารับการอบรมศีลธรรม จริยธรรมและหน้าที่พลเมือง หรือกิจกรรมอื่นที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้จำเลยปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

3.6 เพิ่มความรับผิดชอบและตระหนักถึงผลของการกระทำเรียนรู้กฎเกณฑ์ในสังคม โดยให้เข้าร่วมโครงการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่เหมาะสมตามสภาพปัญหา

4. เพื่อการป้องกันเด็กหรือเยาวชนกระทำผิดอีก

4.1 ห้ามเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษและสิ่งมึนเมาทุกชนิด

4.2 ห้ามเที่ยวเตร่หรือออกจากบ้านในเวลากลางคืน เว้นแต่ได้รับอนุญาต

4.3 ห้ามคบหากับเพื่อหรือบุคคลที่มีความประพฤติไม่ดี ละเว้นความประพฤติใดๆ ที่จะนำไปสู่การกระทำผิดซ้ำ

4.4 ห้ามไม่ให้ทั้งสองฝ่ายคบหากันในลักษณะที่ทำให้เสื่อมเสีย และสามารถติดต่อพูดคุยทางโทรศัพท์หรือสังคมออนไลน์ เมื่อได้รับอนุญาตจากผู้ปกครอง (ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ)

5. เพื่อบรรเทาความเสียหายแก่ผู้เสียหาย

5.1 กล่าวคำขอโทษ ขอขมาผู้เสียหาย

5.2 ให้ฝ่ายจำเลยชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายให้ครบถ้วนตามจำนวนและภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้

5.3 การช่วยเหลือ ดูแลอื่นๆ ตามที่ผู้เสียหาย หรือจำเลยต้องการทำให้ผู้เสียหาย เช่น การไม่ไปก่อความวุ่นวาย หรือทำให้ผู้เสียหวาดกลัว

6. อื่นๆ

6.1 บิดามารดาจำเลย และชุมชน โดย อสม. และผู้ใหญ่บ้าน ลงพื้นที่เยี่ยมบ้านจำเลย เพื่อติดตาม สอดส่องพฤติกรรมของจำเลยอย่างสม่ำเสมอ (ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์/ พระราชบัญญัติปราบปรามการค้าประเวณี)

6.2 สมรสตามหลักศาสนาอิสลาม (ความผิดเกี่ยวกับเพศ/เสรีภาพ)

จะเห็นได้ว่า การใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดี ตามมาตรา 132 ของแต่ละศาลเยาวชนและครอบครัวนั้น จะมีความแตกต่างกันในแนวทางการปฏิบัติ ซึ่งในการศึกษาของ ศรัณยา เลิศศาสตร์วัฒนา (2560, น. 235) เรื่อง “กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในศาลเยาวชนและครอบครัว” พบว่า ในการดำเนินงานของศาลเยาวชนและครอบครัวได้จัดทำกิจกรรมหรือโครงการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ศาลเยาวชนและครอบครัวแต่ละศาลมีการจัดกิจกรรมหรือโครงการตามดุลพินิจของผู้พิพากษาหัวหน้าศาลในแต่ละแห่ง ตามงบประมาณที่สามารถจัดหามาเพื่อทำกิจกรรมหรือโครงการ เนื่องจากศาลเยาวชนและครอบครัวมีทุกจังหวัดทั่วประเทศ และเป็น

Ref. code: 25646024300078UFD

อำนาจของผู้พิพากษาหัวหน้าศาลในแต่ละศาลเยาวชนและครอบครัวในการจัดโครงการต่างๆ ทำให้เด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดเหมือนกัน อาจไม่มีโอกาสได้รับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในทิศทางเดียวกัน

2.4 แนวคิดกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนเกิดขึ้นจากแนวคิดที่สังคมมองว่า “เด็กเป็นผู้ที่มีความอ่อนไหวทางอารมณ์ ถูกครอบงำทางความคิดจากบุคคลอื่นได้ง่ายกว่าผู้ใหญ่” การที่เด็กหรือเยาวชนเข้าไปเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทางอาญา เนื่องมาจากเด็กหรือเยาวชนเหล่านั้นอาจได้รับผลกระทบในทางลบจากการกระทำของบุคคลอื่นที่ปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม การกระทำของเด็กหรือเยาวชนที่แสดงออกมาจึงถูกมองว่าเป็นเครื่องหมายที่บ่งบอกให้เห็นถึงเหตุผลสำคัญที่ทำให้รัฐจำเป็นต้องเข้าไปแทรกแซงอำนาจปกครองเด็กของบิดาและมารดา โดยรัฐแสดงบทบาทเป็นเสมือนบิดามารดาของเด็กและเยาวชน ก่อนที่เด็กและเยาวชนจะได้รับผลที่ร้ายแรงมากขึ้น บทบาทในการเข้าแทรกแซงของรัฐดังกล่าวจะต้องพิจารณาถึงประโยชน์สูงสุดที่เด็กและเยาวชนจะได้รับเป็นอันดับแรก กล่าวคือ รัฐจะต้องมีวัตถุประสงค์ในการเข้าแทรกแซงเพื่อการอบรมเลี้ยงดูและปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนมากกว่าที่จะลงโทษเด็กหรือเยาวชน ทั้งนี้เพื่อที่จะทำให้เด็กหรือเยาวชนสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ (วัชราภรณ์ พิมพ์จุฬา, 2547, น. 22)

โดยแนวคิดในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน เริ่มมีพัฒนาการมาตั้งแต่ช่วงปลายศตวรรษที่ 18 โดยก่อนหน้านี้ จะพบว่า ไม่มีแนวความคิดในการแยกกระบวนการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญาออกจากกระบวนการพิจารณาคดีอาญาผู้ใหญ่ จนกระทั่งเริ่มมีแนวคิดในการพิจารณาคดีและการลงโทษผู้กระทำความผิด โดยอาศัยหลักในการพิจารณาว่า บุคคลต้องได้รับโทษในการกระทำความผิดตามผลของการกระทำความผิดที่เกิดขึ้น หากเด็กและเยาวชนกระทำความผิดอาญา ต้องพิจารณาว่าการกระทำความผิดนั้นเกิดจากเจตจำนงที่จะกระทำความผิดของผู้กระทำความผิด หรือเกิดจากเหตุปัจจัยอื่นใด เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาในการกระทำความผิด และการพิจารณาลงโทษเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ นับว่าเป็นแนวคิดแรกที่เริ่มมีแนวคิดในการเรื่องแยกการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนออกจากการพิจารณาคดีผู้ใหญ่ อีกทั้งแนวคิดในเรื่องกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนเริ่มเด่นชัดขึ้นในช่วงศตวรรษที่ 19 ซึ่งเริ่มให้ความสำคัญเกี่ยวกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำความผิด โดยนำแนวทางการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูมาใช้กับผู้กระทำความผิดมากกว่านำแนวทางการลงโทษเพื่อป้องกันสังคม โดยการแยกผู้กระทำความผิดออกจากสังคมเพียงอย่างเดียว (ศรัณยา เลิศศาสตร์วัฒนา, 2560, น. 53) ดังนั้นแล้วปรัชญาในการดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนจะแตกต่างจากการดำเนินคดีอาญากับ

Ref. code: 25646024300078UFD

ผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ กล่าวคือ สำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่นั้นกฎหมายมุ่งเน้นการลงโทษเป็นสำคัญ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ เป็นการแก้แค้นทดแทนและแยกผู้กระทำความผิดออกจากสังคม แต่สำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนนั้นจะมุ่งเน้นการคุ้มครองสวัสดิภาพและอนาคตเด็กและเยาวชน รวมถึงแสวงหามาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ โดยใช้รูปแบบของการสังคมสงเคราะห์ หรือใช้ทางเลือกอันหลากหลายแทนกระบวนการลงโทษในทางอาญาตามกระบวนการยุติธรรมแบบปกติ รวมทั้งการใช้กฎเกณฑ์หรือข้อปฏิบัติอย่างไม่เป็นทางการ และนำเอาวิธีการนอกจากกระบวนการทางศาลมาสนับสนุนกระบวนการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนซึ่งทำให้มีความแตกต่างกระบวนการพิจารณาคดีที่ผู้ใหญ่กระทำความผิด (หทัยชนก โคตรพันธ์, 2556, น. 7) ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนมีการพัฒนาตามแนวคิดและทฤษฎีใหม่ ๆ ทำให้หลักการพื้นฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีการเปลี่ยนแปลง (ศรัณยา เลิศศาสตร์วัฒนา, 2560, น. 63) ซึ่งหลักพื้นฐานดังกล่าวประกอบไปด้วย 2 ลักษณะใหญ่ๆ ได้แก่ แนวคิดการใช้มาตรการทางกฎหมาย (Legalistic Model) ซึ่งแนวคิดของ David Fogel (Rutkowski, 1976) ได้กล่าวไว้ว่า เมื่อมีการกระทำความผิด ผู้กระทำความผิดควรได้รับโทษตามความผิดที่กระทำขึ้น จะเน้นการลงโทษ การกักขัง การพักการลงโทษก็ได้ และมองว่าการจำคุกหรือการกักขังเป็นการทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความกลัว และเป็นการแสดงความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง ทั้งนี้วัตถุประสงค์ของการคุมขังเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูรูปแบบหนึ่งก่อนที่จะได้รับอนุญาตให้กลับคืนสู่สังคม ซึ่งแนวคิดนี้เป็นแนวคิดที่ยึดกฎหมายเป็นหลักการสำคัญ โดยไม่ได้คำนึงถึงตัวผู้กระทำความผิด สภาพแวดล้อมหรือมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิด โดยผู้กระทำความผิดอย่างเดียวกันจะต้องได้รับโทษเท่าเทียมกัน (Equal punishment for equal crime) และการลงโทษต้องเป็นไปอย่างรวดเร็ว แน่นอน โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดต้องเหมาะสมกับความผิดที่ทำลงไป (Let the punishment fir the crime) (สุดสงวน สุธีสาร, 2547, น. 43) ส่วนอีกหนึ่งแนวคิด คือ แนวคิดการใช้มาตรการแบบสวัสดิการ (Welfare Model) แนวคิดนี้จะเน้นการป้องกัน แก้ไข ฟื้นฟูและพัฒนา เพื่อประโยชน์ของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ โดยแนวคิดนี้จะพยายามหาสาเหตุของการกระทำความผิดที่แท้จริงเพื่อให้มีการแก้ไขเด็กและเยาวชนให้ตรงกับสาเหตุ โดยจัดให้มีหน่วยงานเฉพาะในการดูแลเด็กและเยาวชน ดำเนินการโดยคำนึงถึงสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน และเพื่อประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญ ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยได้นำรูปแบบแนวคิดดังกล่าวมาปรับใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของเด็กและเยาวชน ผ่านพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 เช่น การให้คำปรึกษา การจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เด็กหรือเยาวชน บิดามารดา ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนได้เข้าร่วมกิจกรรม หรือให้คำแนะนำในการอบรมเลี้ยงดู ได้รับคำปรึกษาผ่านนักวิชาชีพ เป็นต้น (ศรัณยา เลิศศาสตร์วัฒนา, 2560, น. 66)

Ref. code: 25646024300078UFD

จะเห็นได้ว่า แนวความคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนจะมีรากฐานมาจากแนวความคิดของชาติตะวันตก ซึ่งปรัชญาของการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนกรทำผิดจะแตกต่างจากผู้ใหญ่อย่างสิ้นเชิง กล่าวคือ ผู้ใหญ่จะเน้นการลงโทษ (Punishment) แต่ในส่วนของเด็กและเยาวชน จะเน้นการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู (Rehabilitation) (เดชา สังขวรรณ, 2545, น. 117) อีกทั้งในปัจจุบันกระแสแนวคิดการใช้มาตรการแบบสวัสดิการ ได้รับความนิยมมากขึ้น เนื่องจากการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กของบรรดาประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติ รวมทั้งการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และกระบวนการยุติธรรมชุมชนมาใช้ โดยเชื่อว่าการนำเหยื่อเข้ามาร่วมในกระบวนการยุติธรรมด้วย จะสามารถสร้างความเป็นธรรมให้แก่คู่กรณีได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และพัฒนาเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดจะทำให้กระบวนการแก้ไขมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเพื่อกลับคืนสู่ชุมชนภายหลังจากได้รับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเสร็จเรียบร้อยแล้ว แต่แนวคิดความยุติธรรมก็ไม่ได้ถูกละเลยโดยสิ้นเชิง หากแต่ถูกนำมาผสมผสานเพื่อให้กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้งในด้านการป้องปรามและการแก้ไขฟื้นฟู เพื่อคืนเด็กและเยาวชนกลับสู่สังคมต่อไป

2.4.1 แนวคิด Parens Patriae

Parens Patriae เป็นแนวคิดทางกฎหมายที่ปรากฏมาอย่างช้านานในกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกระบวนการยุติธรรมที่ต้องมีการรักษาผลประโยชน์ของบุคคลบางกลุ่มหรือผลประโยชน์ของส่วนรวม หลัก Parens Patriae เกิดขึ้นแรกเริ่มในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) และมีพัฒนาการต่อเนื่องมาอย่างยาวนาน ในปัจจุบันหลัก Parens Patriae ปรากฏให้เห็นทั้งในรูปคำพิพากษาและบทบัญญัติทางกฎหมายต่างๆ โดยเฉพาะบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำผิด ซึ่งเป็นหนึ่งในกลไกที่ทำให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีลักษณะเฉพาะดังกล่าวบรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้สำหรับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำความผิดในประเทศไทย Parens Patriae ถูกบัญญัติให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ.2494 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ.2494 และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 แม้ว่าต่อมากฎหมายทั้งสามฉบับดังกล่าวจะถูกยกเลิกและมีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 หลักการดังกล่าวก็ยังคงอยู่

Ref. code: 25646024300078UFD

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า การดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดนั้นมีลักษณะพิเศษต่างจากกระบวนการยุติธรรมทั่วไป ภายใต้แนวคิดที่ว่าเด็กและเยาวชนไม่ใช่อาชญากรแต่เป็นบุคลที่ยังขาดวัยวุฒิ ขาดประสบการณ์ และขาดการคิดไตร่ตรองถึงผลดีผลเสียของการกระทำของตน (Less awareness of their act) เมื่อบุคคลเหล่านั้นลงมือกระทำความผิด กฎหมายจึงมีวัตถุประสงค์ที่จะแก้ไขพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ต่างๆ ของเด็กและเยาวชนเหล่านั้น ให้โอกาสและคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน รวมทั้งรักษาความสงบสุขของสังคมส่วนรวมไปพร้อมกัน ในกระบวนการเหล่านี้ เด็กและเยาวชนจะได้รับการปฏิบัติแตกต่างจากผู้กระทำความผิดในคดีอาญาทั่วไป ซึ่งนานาประเทศล้วนให้การยอมรับแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนที่แยกออกจากคดีอาญาทั่วไป

Parens Patriae เป็นแนวคิดทางกฎหมายที่ปรากฏอยู่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งไม่สามารถพบเห็นได้ในคดีอาญาทั่วไป โดย Parens Patriae จะเป็นกลไกที่สำคัญคอยทำหน้าที่ขับเคลื่อนให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนนั้นบรรลุวัตถุประสงค์โดยแนวคิดดังกล่าวนี้ ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนทั้งที่อยู่ในรูปตัวบทกฎหมายและคำพิพากษาของศาลในนานาประเทศทั่วโลก (ปพนธีร์ ธีระพันธ์, 2561, น. 38-39) ซึ่งการให้ความคุ้มครอง การช่วยเหลือ ตลอดจนการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนนั้นเกิดขึ้นมาจากอิทธิพลของหลัก Parens Patriae ที่ซึ่งถือว่ารัฐมิได้มีเฉพาะสิทธิเหนือเด็กและเยาวชนเพียงเท่านั้น แต่ยังมีหน้าที่ในการดูแลเด็กและเยาวชนที่ถูกทอดทิ้ง/ที่ด้อยโอกาสต่างๆ และเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดด้วย โดยหลักการที่สำคัญของแนวคิด Parens Patriae คือ การสันนิษฐานว่าเด็ก คือ ผู้ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ และในกรณีที่เด็กและเยาวชนที่ไม่ได้รับการดูแลจากผู้ปกครอง เด็กและเยาวชนจะต้องได้รับการปกป้องคุ้มครองจากรัฐ ซึ่งหลักการดังกล่าวมีอิทธิพลอย่างมากต่อรูปแบบการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน (Gaines, Kaune & Miller, 2000)

2.4.1.1 ที่มาและขอบเขตของ Parens Patriae

Parens Patriae มีที่มาจากประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ โดยเริ่มเกิดขึ้นในอังกฤษตั้งแต่สมัยที่ยังมีการใช้ระบบศักดินาในการปกครองในสมัยนั้นการใช้อำนาจแห่งการปกครองรัฐอยู่ที่กษัตริย์ โดยกษัตริย์จะใช้อำนาจของตน รวมถึงอำนาจของประชาชนในบางกรณีหากเห็นว่า ประชาชนของตนนั้นไม่สามารถดูแลหรือจัดการเรื่องใดๆ ของตนเองได้แล้ว กษัตริย์ก็จะเข้ามาใช้อำนาจแทน โดยเหตุการณ์แรกที่กษัตริย์อังกฤษใช้อำนาจแทรกแซงในการปกป้องผลประโยชน์ของตัวเด็ก ก็คือ เหตุการณ์ที่กษัตริย์ใช้อำนาจของตนเพื่อรักษาชีวิตของเด็กบนเรือเมื่อเวลาผ่านไปการใช้หลัก Parens Patriae ถูกนำไปปรับใช้ในการแทรกแซงเพื่อปกป้อง

Ref. code: 25646024300078UFD

ผลประโยชน์ของส่วนรวมด้วยเช่นเดียวกัน ในช่วงศตวรรษที่ 19 Parens Patriae ถูกใช้อย่างแพร่หลายมากยิ่งขึ้นทั้งในประเทศอังกฤษและประเทศในแถบอเมริกาเหนือ

ในสหรัฐอเมริกา Parens Patriae ได้ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายในการจัดการคดีที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดในคดีประเภทนี้ รัฐในฐานะผู้มีอำนาจปกครองเด็กสูงสุด (The Supreme Guardian) จะเป็นผู้ดำเนินการต่างๆ เพื่อประโยชน์ของเด็กและเยาวชน แม้ว่าผู้ใช้อำนาจในทางปฏิบัติ คือ ศาลจะเป็นผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ปกป้องผลประโยชน์และอนาคตของเด็กและเยาวชนไว้ให้มากที่สุดซึ่งโดยปกติแล้วอำนาจและหน้าที่ดังกล่าวจะเป็นของพ่อแม่ของเด็กและเยาวชนผู้นั้น อย่างไรก็ตาม การใช้อำนาจในฐานะผู้ปกครองของรัฐก็มิได้มีอยู่อย่างไม่จำกัดแต่อย่างใด การใช้อำนาจปกครองของศาลจะต้องไม่เกินเลยไปจากขอบเขตที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น (ปพนธีร์ ธีระพันธ์, 2561, น. 41-42) ยกตัวอย่างเช่น ในรัฐอิลลินอย (Illinois) ได้มีหลักการใช้ Parens Patriae โดยให้รัฐช้ำอนาจปกครองแทนบิดา มารดา โดยให้ความสำคัญในความต้องการของเด็กและเยาวชนแต่ละราย มากกว่าสนใจในพฤติกรรมการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนด้วยวิธีการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูแทนการลงโทษจำคุก โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่า เด็กไม่มีความจำเป็นต้องเข้าใจหรือรับรู้ในการควบคุมการกระทำของตนเอง ศาลจำเป็นต้องทำหน้าที่ในฐานะผู้ปกครองของเด็กที่จะตัดสินใจว่าสิ่งใดเป็นประโยชน์สูงสุดแก่เด็ก (The Best Interests of the Child) โดยศาลจะให้ความสำคัญในการดูแลสวัสดิการของเด็กและเยาวชน และต้องปฏิเสธการใช้รูปแบบในการลงโทษเหมือนกับการพิจารณาที่เป็นทางการแบบคดีผู้ใหญ่ (ศรัณยา เลิศศาสตร์วัฒนา, 2560, น. 98-99)

ขอบเขตของการใช้อำนาจปกครองของรัฐตกอยู่ภายใต้ข้อจำกัดที่ว่าการตัดสินใจแทนบุคคลที่ไม่อยู่ในภาวะที่พร้อมจะตัดสินใจหรือไม่สามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง เช่น เด็กและเยาวชน หรือบุคคลพิการ นั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลและอยู่บนพื้นฐานของความจำเป็นเท่านั้น หากปราศจากเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าวแล้ว ศาลก็จะไม่สามารถดำเนินการอย่างใดๆ อันเป็นการใช้อำนาจแทนเด็ก เยาวชน พ่อแม่และผู้ปกครองได้เลย อย่างไรก็ดีแนวคิด Parens Patriae ยังถูกพัฒนาและขยายขอบเขตของการปรับใช้ไปยังคดีที่จะมีผลกระทบต่อสาธารณะในรูปแบบต่างๆ เช่น คดีที่จะมีผลกระทบต่อสุขอนามัยของประชาชน คดีที่จะมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน หรือคดีเกี่ยวกับเศรษฐกิจที่ประชาชนอาจได้รับผลกระทบ เป็นต้น นอกจากนี้ในปัจจุบันการใช้อำนาจในฐานะผู้ปกครองแทนบุคคลเหล่านั้นได้ขยายไปถึงองค์กรที่ใช้อำนาจรัฐอื่น เช่น อัยการ (State Attorney) เพื่อทำหน้าที่ฟ้องคดีแทนประชาชนทั่วไปผู้ได้รับความเสียหายหรือได้รับผลกระทบด้านสุขอนามัยและความเป็นอยู่ที่ดีอีกด้วย (ปพนธีร์ ธีระพันธ์, 2561, น. 42-43)

Ref. code: 25646024300078UFD

2.4.1.2 แนวคิด Parens Patriae ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนในประเทศไทย (ปพนธีร์ ธีระพันธ์, 2561, น. 45-522)

นับตั้งแต่ประเทศไทยพยายามที่จะแยกกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั่วไป พบว่า มีการบังคับใช้กฎเกณฑ์ทางด้านกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาดังกล่าวออกเป็น 3 ช่วง ซึ่งปรากฏบัญญัติทางกฎหมายที่มีการอ้างอิงแนวคิด Parens Patriae ดังนี้

ช่วงที่ 1 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ.2494 มาตรา 64 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ศาลปล่อยเด็กหรือเยาวชนไปเพราะไม่มีความผิด ถ้าศาลเห็นว่าควรจะวางเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดเกี่ยวกับความประพฤติของเด็กและเยาวชนนั้นด้วยเพื่อสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กหรือเยาวชนนั้นเอง ก็ให้ศาลมีอำนาจสั่ง ดังต่อไปนี้

1) ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนเข้าไปสถานที่หรือท้องที่ใดๆ อันจะจูงใจให้เด็กหรือเยาวชนประพฤติชั่ว เช่น โรงหญิงโสเภณี สถานที่ที่เล่นการพนัน สถานที่สูบฝิ่น หรือจำหน่ายของมึนเมา

2) ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนออกจากสถานที่อยู่อาศัยในเวลาค่ำคืนเว้นแต่จะมีเหตุจำเป็น

3) ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนคบหาสมาคมกับบุคคลหรือประเภทบุคคลที่ศาลเห็นไม่สมควร

4) ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนกระทำการใดๆ อันจะจูงใจให้เด็กหรือเยาวชนนั้นประพฤติชั่ว

5) ให้เด็กหรือเยาวชนไปรายงานตัวต่อศาลหรือพนักงานคุมประพฤติเป็นครั้งคราว

6) ให้เด็กหรือเยาวชนไปศึกษาหรือประกอบอาชีพเป็นกิจจะลักษณะ

ในกรณีที่ศาลสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรานี้ ให้พนักงานคุมประพฤติมีอำนาจสอดส่องด้วย

ระยะเวลาที่ศาลจะกำหนดเงื่อนไขให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามมาตรานี้จะต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นจะมีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์

ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ศาลจะสั่งให้เด็กหรือเยาวชนไปรับการอบรมในสถานพินิจหรือสำนักงานของคณะกรรมการพินิจและคุ้มครองเด็กแห่งหนึ่งแห่งใดเป็นเวลาไม่เกินกว่าหนึ่งปีก็ได้”

Ref. code: 25646024300078UFD

ช่วงที่ 2 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 มาตรา 100 บัญญัติว่า “ในกรณีศาลพิพากษาว่าเด็กหรือเยาวชนซึ่งเป็นจำเลยไม่มีความผิดและปล่อยเด็กหรือเยาวชนไป ถ้าศาลเห็นว่ามีเหตุอันสมควรจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับความประพฤติของเด็กหรือเยาวชนนั้นด้วยก็ให้ศาลมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติข้อเดียวหรือหลายข้อไว้ในคำพิพากษา ดังต่อไปนี้

1) ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนเข้าไปในสถานที่หรือท้องที่ใดอันจะจูงใจให้เด็กหรือเยาวชนประพฤติชั่ว

2) ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนออกนอกสถานที่อยู่อาศัยในเวลากลางคืน เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็นหรือได้รับอนุญาตจากบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย

3) ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนคบหาสมาคมกับบุคคลหรือประเภทบุคคลที่ศาลเห็นไม่สมควร

4) ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนกระทำการใดอันจะจูงใจให้เด็กหรือเยาวชนนั้นประพฤติชั่ว

5) ให้เด็กหรือเยาวชนไปรายงานตัวต่อศาลหรือพนักงานคุมประพฤติหรือพนักงานสังคมสงเคราะห์ที่ผู้อำนวยการสถานพินิจมอบหมายเป็นครั้งคราว

6) ให้เด็กหรือเยาวชนไปศึกษา เข้ารับการฝึกอบรมหรือประกอบอาชีพเป็นกิจจะลักษณะ

ในการกำหนดเงื่อนไขตามวรรคหนึ่งให้ศาลกำหนดระยะเวลาที่จะให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นด้วย แต่ต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์ เงื่อนไขตามที่ศาลได้กำหนดตามวรรคหนึ่งนั้น ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลเองหรือปรากฏจากรายงานของบุคคลตามมาตรา 101 วรรคหนึ่งว่าข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เกี่ยวแก่การกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติเด็กหรือเยาวชนนั้นได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อศาลเห็นสมควรอาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดหรือทุกข้อก็ได้ หรือจะกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมก็ได้”

นอกจากนี้มาตรา 65 ยังได้บัญญัติไว้ว่า “ก่อนที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจะอนุญาตให้โจทก์ถอนฟ้องคดีที่เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิด ให้ศาลแจ้งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจทราบก่อน ในกรณีเช่นถ้าผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาโดยคำนึงถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนตามมาตรา 63 แล้วเห็นว่าเพื่อสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กหรือเยาวชน สมควรให้มีการคุมความประพฤติของเด็กหรือเยาวชนนั้นก็ให้เสนอความเห็นต่อศาล ถ้าศาลเห็นสมควร ก็ให้ศาลมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของเด็กหรือเยาวชนได้และให้นำมาตรา 100 และมาตรา 101 มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

Ref. code: 25646024300078UFD

ช่วงที่ 3 พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 138 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ศาลพิพากษาปล่อยเด็กหรือเยาวชนไป ถ้าศาลเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนมีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดหรืออยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสถานที่อันอาจชักนำให้กระทำผิดและเพื่อคุ้มครองสวัดิภาพของเด็กหรือเยาวชนนั้น ศาลจะว่ากล่าวตักเตือนเด็กหรือเยาวชน รวมทั้งบิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือองค์การที่รับเลี้ยงดูเด็กหรือเยาวชนก็ได้ ถ้าจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับความประพฤติของเด็กหรือเยาวชนนั้นด้วย ก็ให้ศาลมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติข้อเดียวหรือหลายข้อไว้ในคำพิพากษาเท่าที่จำเป็น ดังต่อไปนี้

1) ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนเข้าไปในสถานที่หรือท้องที่ใดอันอาจชักนำให้เด็กหรือเยาวชนนั้นกระทำผิด

2) ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนออกนอกสถานที่อยู่อาศัยในเวลากลางคืน เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็นหรือได้รับอนุญาตจากบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย

3) ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนคบหาสมาคมกับบุคคลที่อาจชักนำไปสู่การกระทำผิด

4) ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนประพฤติตนอันอาจนำไปสู่การกระทำผิด

5) ให้เด็กหรือเยาวชนไปรายงานตัวต่อศาล พนักงานคุมประพฤติ หรือนักสังคมสงเคราะห์เป็นครั้งคราว

6) ให้เด็กหรือเยาวชนไปศึกษา เข้ารับการฝึกอบรม รับคำปรึกษาแนะนำ รับการรักษาแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ประกอบสัมมาชีพ หรือให้เด็กหรือเยาวชนเข้ารับการอบรมศีลธรรมจริยธรรมและหน้าที่พลเมือง

7) ให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยหรือบุคคลหรือองค์การที่รับเลี้ยงดูเด็กหรือเยาวชนนั้น กระทำหรือห้ามมิให้กระทำการใดๆ เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กหรือเยาวชนตามที่ศาลกำหนด

8) กำหนดเงื่อนไขอื่นใดเพื่อพัฒนาและส่งเสริมความประพฤติของเด็กหรือเยาวชน

ในการกำหนดเงื่อนไขตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลกำหนดระยะเวลาที่จะให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นด้วยเป็นเวลาไม่เกินหนึ่งปี แต่ต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์ เงื่อนไขตามที่ศาลได้กำหนดตามวรรคหนึ่งนั้น ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลเองหรือปรากฏจากรายงานของบุคคลตามมาตรา 139 วรรคหนึ่ง ว่าข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เกี่ยวแก่การกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติเด็กหรือเยาวชนนั้นได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อศาล

Ref. code: 25646024300078UFD

เห็นสมควรอาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดหรือทุกข้อก็ได้ หรือจะกำหนดเงื่อนไขอื่นเพิ่มเติมก็ได้”

และมาตรา 100 บัญญัติว่า “ก่อนที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจะอนุญาตให้โจทก์ถอนฟ้องคดีที่เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิด ให้ศาลแจ้งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจทราบก่อน ในกรณีเช่นนี้ ถ้าผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาโดยคำนึงถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน ตามมาตรา 86 แล้วเห็นว่าเพื่อสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กหรือเยาวชน สมควรให้มีการคุมความประพฤติของเด็กหรือเยาวชนนั้นก็ให้เสนอความเห็นต่อศาล ถ้าศาลเห็นสมควรก็ให้ศาลมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของเด็กหรือเยาวชนได้และให้นำมาตรา 138 และมาตรา 139 มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

นับตั้งแต่ประเทศไทยมีการจัดตั้งศาลและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญาโดยเฉพาะ จนกระทั่งปัจจุบันหลัก Parens Patriae ยังคงอยู่กับกฎหมายทุกฉบับ โดยในกฎหมายช่วงแรกและกฎหมายช่วงที่สองกล่าวคือ ในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ.2494 มาตรา 64 และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวนและครอบครัว พ.ศ.2534 มาตรา 100 จะบัญญัติเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่งกำหนดให้ศาลในฐานะองค์กรผู้ใช้อำนาจของรัฐสามารถวางเงื่อนไขเพื่อรักษาสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดได้ 6 ประการดังที่แสดงไว้ข้างต้น แม้ว่าในคดีที่ขึ้นสู่ศาลคดีเด็กและเยาวชนหรือศาลเยาวชนและครอบครัวนั้นจะถูกพิพากษายกฟ้องก็ตาม นอกจากนี้มาตรา 65 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 ยังได้บัญญัติให้เห็นวิวัฒนาการของหลัก Parens Patriae ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญาของประเทศไทยเพิ่มเติมอีกในกรณีที่ว่า หากจะมีการถอนฟ้องคดีที่เด็กหรือเยาวชนถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิด และถ้าผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ได้พิจารณาถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนที่ได้มีการสืบเสาะแล้วเห็นว่า เพื่อเป็นการรักษาสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กหรือเยาวชนผู้นั้น ควรจะต้องมีการคุมความประพฤติก็สามารถเสนอความเห็นต่อศาลเพื่อให้กำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของเด็กหรือเยาวชนได้ นอกจากนี้ศาลอาจกำหนดมาตรการทั้ง 6 ประการตามมาตรา 100 ร่วมด้วยก็ได้

เมื่อมีการยกเลิกพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 และประกาศใช้พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 อันเป็นกฎหมายที่มีผลบังคับใช้มาจนถึงปัจจุบัน หลัก Parens Patriae ยังคงปรากฏอยู่ให้เห็นเช่นเดิม โดยมาตรา 138 ได้บัญญัติให้

Ref. code: 25646024300078UFD

ศาลสามารถใช้อำนาจรัฐในฐานะผู้ปกครองแห่งรัฐ เพื่อกำหนดมาตรการกับเด็กและเยาวชนผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดได้ ดังนี้

1) ว่ากล่าวตักเตือน

2) กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับความประพฤติ

3) ห้ามมิให้เข้าไปในสถานที่หรือท้องที่ใดอันอาจชักนำให้กระทำผิด

4) ห้ามมิให้ออกนอกสถานที่อยู่อาศัยในเวลากลางคืน เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็นหรือได้รับอนุญาตจากบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย

5) ห้ามมิให้คบหาสามาคมกับบุคคลที่อาจชักนำไปสู่การกระทำผิด

6) ห้ามมิให้ประพฤติตนอันอาจนำไปสู่การกระทำผิด

7) ให้ไปรายงานตัวต่อศาล พนักงานคุมประพฤติหรือนักสังคมสงเคราะห์เป็นครั้งคราว

8) ให้ไปศึกษา เข้ารับการฝึกอบรม รับคำปรึกษาแนะนำรับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ประกอบสัมมาชีพ หรือให้เข้ารับการอบรมศีลธรรม จริยธรรมและหน้าที่พลเมือง

9) กำหนดเงื่อนไขอื่นใดเพื่อพัฒนาและส่งเสริมความประพฤติของเด็กหรือเยาวชน

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ยังได้ขยายขอบเขตของการใช้อำนาจตามหลัก Parens Patriae ของศาลไปสู่การกำหนดข้อห้ามหรือสิ่งที่พึงปฏิบัติของบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การ ซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลหรือองค์การที่รับเลี้ยงดูเด็กหรือเยาวชนอีกด้วย ซึ่งมาตรการต่างๆ ได้แก่

1) การถูกว่ากล่าวตักเตือน

2) การกำหนดให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลหรือองค์การที่รับเลี้ยงดูเด็กหรือเยาวชนนั้น กระทำหรือห้ามมิให้กระทำการใดๆ เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กหรือเยาวชนตามที่ศาลกำหนด ซึ่งมาตรการที่กล่าวมาทั้งหมดต้องเป็นไปเพื่อผลประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนเท่านั้น

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังเห็นว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวประเทศไทย ยังได้นำหลัก Parens Patriae มาใช้ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนผ่านการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาและมาตรการแทนการพิพากษาคดีด้วยเช่นกัน โดยเห็นได้จากในส่วนของโปรแกรม/กิจกรรมที่ทางศูนย์ให้คำปรึกษา แนะนำ และประสานการประชุมเพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กเยาวชนและครอบครัว ได้กำหนดเงื่อนไขสิ่งที่ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยควรพึงปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชน เพื่อให้สามารถปรับปรุง พัฒนาศักยภาพได้ตามเงื่อนไขที่กำหนดขึ้น

Ref. code: 25646024300078UFD

ตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู อีกทั้งเพื่อให้การปฏิบัติตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยจะต้องเข้ามามีส่วนร่วม และแสดงบทบาทของตนเองให้ได้เป็นอย่างดี

2.4.2 แนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เป็นทั้งปรัชญา แนวคิด และกลวิธีในการเยียวยาสร้างความสมัครสมานสามัคคีระหว่างเหยื่ออาชญากรรม ผู้กระทำความผิด และชุมชนขึ้นใหม่อีกครั้ง โดยให้ความสำคัญกับการมองอาชญากรรมในมิติที่ว่า “อาชญากรรมเป็นเรื่องของความขัดแย้งระหว่างบุคคล” (Interpersonal Conflict) ซึ่งเป็นการมองที่ในมิติเชิงซ้อนที่แตกต่างไปจากกระบวนทัศน์เดิมที่มองว่าอาชญากรรมเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนระเบียบกฎเกณฑ์ซึ่งรัฐกำหนดไว้ภายใต้อำนาจอันชอบธรรมเพียงมิติเดียว ทำให้ขาดความสมบูรณ์ คน ชัดในการแก้ปัญหาอาชญากรรมในลักษณะองค์รวม และด้วยแนวคิดใหม่ที่ว่า อาชญากรรม คือ ความขัดแย้งระหว่างปัจเจกบุคคลนี้ทำให้ทั้งสองฝ่ายซึ่งได้แก่ “เหยื่ออาชญากรรม และผู้กระทำความผิด” ตระหนักถึงความรับผิดชอบร่วมกันในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างกันที่เกิดขึ้น ผลที่ตามมาคือ ทำให้เหยื่ออาชญากรรมไม่ถูกกีดกันออกจากกระบวนวิธีการอำนวยความยุติธรรมอย่างสิ้นเชิงในแบบกระบวนทัศน์เดิม แต่เปิดโอกาสให้เหยื่ออาชญากรรมได้มีสิทธิมีเสียง มีโอกาสแสดงท่าทีความรู้สึกต่ออาชญากรรมที่เกิดขึ้น รวมทั้งอาจจะพัฒนานำไปสู่การให้อภัยแก่ผู้กระทำผิดอันเป็นการนำพาสังคมสู่ดุลยภาพที่มีความเอื้ออาทรต่อกันในที่สุด ส่วนผู้กระทำความผิดก็ได้มีโอกาสแสดงความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง รวมทั้งยังได้แสดงความสำนึกผิดอันเป็นการเยียวยาประสานรอยร้าวทางอารมณ์ความรู้สึกระหว่างสมาชิกในสังคมที่บาดหมางโกรธเคืองเข้ากันด้วยอีกครั้ง โดยมีผู้แทนชุมชนเข้าร่วมเป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ยและบูรณาการ และเรียนรู้ที่จะปกป้องตนเองและสังคมจากอาชญากรรมต่อไป (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2547, น. 112-113) โดยสหประชาชาติกำหนดให้ใช้ถ้อยคำสำหรับกิจกรรมและโครงการในลักษณะนี้ว่า Restorative Justice และกำหนดความหมายว่า “การอำนวยความยุติธรรมที่ต้องการทำให้ทุกฝ่ายซึ่งได้รับผลกระทบจากอาชญากรรมได้กลับคืนสู่สภาพดีเช่นเดิม อันเป็นการสร้างความสมานฉันท์ในสังคมเป็นเป้าหมายสุดท้าย

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) เป็นการแก้ไขปัญหาในอนาคตซึ่งมีความสำคัญมากกว่าการกล่าวโทษกันสำหรับพฤติกรรมในอดีตที่เกิดขึ้น ซึ่งวัตถุประสงค์หลัก คือ ต้องการฟื้นฟูความเสียหายให้ทุกฝ่ายที่ได้รับผลกระทบโดยรวมทั้งผู้เสียหาย ผู้กระทำความผิด และชุมชน เพื่อให้มีการชดใช้ มีการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู (กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, 2545, น. 11) ดังนั้นแนวคิดนี้จึงเป็นแนวความคิดโดยมองว่าอาชญากรรมเป็นเรื่องที่ซึ่งบุคคลกระทำต่ออีกบุคคลหนึ่ง ยิ่งกว่าจะมองว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำต่อรัฐ การตอบโต้การกระทำความผิดจึงเน้นไปที่การทำให้ผู้กระทำความผิดรู้ว่าตนเองได้ทำอะไรลงไปทำให้เกิดความเสียหายอย่างไรบ้าง

Ref. code: 25646024300078UFD

กับการสร้างจิตสำนึกให้ผู้กระทำความผิดพยายามกลับตัวให้เป็นคนดี ชดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้น และตั้งใจไม่ไปเกี่ยวข้องแวะกับการกระทำความผิดอีก สำหรับรูปแบบ วิธีการชดใช้ ค่าเสียหาย และมาตรการในการป้องกันการกระทำความผิดอันอาจจะเกิดขึ้นในอนาคต เป็นเรื่องที่ผู้กระทำความผิด ผู้เสียหาย และสมาชิกของคนในชุมชนจะตกลงกันในกระบวนการตกลงที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดได้มีโอกาสมาพูดคุยปรับความเข้าใจกัน ทำความตกลงกัน และให้โอกาสผู้กระทำผิดได้ทำดีไถ่โทษและสามารถกลับตัวมาเป็นคนดีของสังคม (ณัฐวสา ฉัตรไพฑูรย์, 2550, น. 1)

เป้าหมายที่สำคัญของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์นั้น คือ การชดใช้ความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายไม่ว่าจะเป็นความเสียหายทางทรัพย์สิน ทางร่างกาย ทางจิตใจ ดังนั้นผลลัพธ์ในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จึงเป็นการทำให้ผู้เสียหายมีความพอใจและได้รับการเยียวยาซึ่งหมายรวมถึง การได้ระบายความรู้สึกหรือความทุกข์ร้อนที่ตนได้รับและผลที่ตามมาจากการตกเป็นเหยื่อหรือผู้เสียหายของอาชญากรรม โดยใช้กลวิธีเน้นการสร้างความเข้าใจต่อกันโดยเฉพาะผู้กระทำความผิดและผู้เสียหาย ให้ผู้กระทำความผิดทราบถึงความเสียหายที่ตนได้กระทำต่อผู้เสียหายหรือต่อสังคมตลอดจนผลกระทบที่ผู้กระทำความผิดได้ก่อให้เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดนั้น ในขณะเดียวกันผู้เสียหายจะได้เข้าใจถึงสาเหตุที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำลงไป แล้วจึงนำไปสู่การหาทางออกร่วมกันเพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดดังกล่าวระหว่าง ผู้เสียหาย ผู้กระทำความผิด และสังคม ผลลัพธ์ต่อมาคือ เป็นการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ โดยมีกระบวนการกำหนดเงื่อนไขที่ผู้กระทำความผิดต้องปฏิบัติและเป็นหลักประกันวาจะไม่กระทำผิดซ้ำอีก นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานยุติธรรม เพราะกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เน้นความร่วมมือระหว่างผู้เสียหาย ผู้กระทำความผิด และผู้ที่เกี่ยวข้อง สังคม ชุมชน เจ้าพนักงานของรัฐ ศาล และผู้เชี่ยวชาญเพื่อร่วมกันหาทางออกสำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นและป้องกันการกระทำความผิดในอนาคต และข้อสำคัญอย่างหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์คือเป็นมาตรการที่ประหยัดค่าใช้จ่าย เพราะไม่ได้เน้นกระบวนการค้นหาความจริงที่ซึ่งต้องหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ในศาล แต่เน้นการคุ้มครองสวัสดิภาพ การฟื้นฟูรักษาพยาบาล ผู้กระทำความผิด และเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน (ณรงค์ ใจหาญ และคณะ, 2552, น. 37-38)

สามารถสรุปได้ว่า กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มีกระบวนทัศน์ที่แตกต่างจากกระบวนการยุติธรรมแบบปกติ 6 ประการดังนี้

1. กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ให้ความสำคัญเรื่องการเยียวยาความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม ผู้เสียหาย และชุมชน ที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมมากกว่าการให้คุณค่าในเรื่องการลงโทษผู้กระทำความผิด

Ref. code: 25646024300078UFD

2. กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ยกระดับความสำคัญของเหยื่ออาชญากรรมและผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมมากขึ้น โดยอาศัยการมีส่วนร่วมและการให้บริการโดยให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่อและผู้เสียหาย

3. กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เรียกร้องให้ผู้กระทำความผิดแสดงความรับผิดชอบโดยตรงต่อบุคคลและชุมชนที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม หรือได้รับความเสียหายจากการกระทำของตน

4. กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์กระตุ้นและสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามาเกี่ยวข้องในการแสดงความรับผิดชอบของผู้กระทำความผิด และให้การช่วยเหลือสนับสนุนในการตอบสนองความต้องการของเหยื่ออาชญากรรมผู้เสียหายและผู้กระทำความผิด

5. กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ให้ความสำคัญกับการที่ผู้กระทำความผิดแสดงความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน และชดใช้บรรเทาผลร้ายจากการกระทำความผิดมากกว่าการลงโทษอย่างเฉียบขาด

6. กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ตระหนักถึงความรับผิดชอบของชุมชนในการปรับพฤติกรรมของผู้กระทำผิด เนื่องจากมองว่าอาชญากรรมอยู่ในบริบทของสังคมและมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่นๆ ของสังคม ดังนั้นการดำเนินการตามแนวคิดของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จึงต้องมีการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ผู้กระทำความผิด เหยื่ออาชญากรรม ผู้เสียหาย และชุมชน

ทั้งนี้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นการอำนวยความยุติธรรมที่มีเป้าหมายสุดท้าย คือ ต้องการให้ทุกฝ่ายที่ได้รับผลกระทบได้กลับคืนสู่สภาพเดิมและส่งเสริมความปรองดองให้แก่ทุกฝ่าย ซึ่งในหลายประเทศ เช่น นิวซีแลนด์ สหรัฐอเมริกา แคนนาดา ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น สิงคโปร์ รวมทั้งประเทศไทยได้นำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ซึ่งเป็นแนวความคิดใหม่มาใช้จัดการกับปัญหาเด็กและเยาวชนกระทำความผิด โดยมองว่าการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องที่บุคคลหนึ่งกระทำต่ออีกบุคคลหนึ่งมากกกว่ามองว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำต่อรัฐ ประกอบกับต้องการให้เด็กและเยาวชนกลับคืนสู่สังคมโดยเร็ว โดยไม่ต้องการสร้างตราบาปให้กับเด็กและเยาวชน ดังนั้น การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดจึงมุ่งไปที่การทำให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดสำนึกการกระทำผิด และสร้างจิตสำนึกให้กลับตนเป็นคนดี พร้อมทั้งยินยอมชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดขึ้น และให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้มีโอกาสพูดคุยปรับความเข้าใจกันให้โอกาสเด็กและเยาวชนได้ทำความดีเพื่อไถ่โทษ และสามารถกลับตัวเป็นคนดีคืนสู่สังคมได้ (อัจฉรียา ชูตินันท์, 2551, น. 17)

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จึงได้มีการนำมาพัฒนาเพื่อนำไปใช้กับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนในฐานะที่เป็นทางเลือกในการจัดการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนกระทำความผิด โดยมีเหตุผลว่ากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มีความเหมาะสม

Ref. code: 25646024300078UFD

สำหรับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก แนวความคิดในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้กับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้วางองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดไว้ 3 ประการ ดังนี้ (อัจฉรียา ชูตินันท์, 2551, น. 17)

1. มีความรับผิดชอบ (Accountability) เป็นการกำหนดให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดรับผิดชอบต่อความเสียหายและเหยื่ออาชญากรรมที่เป็นผู้ได้รับความเสียหาย โดยการเข้าไปแก้ไขและชดเชยความเสียหายในด้านต่างๆ

2. มีการพัฒนาความสามารถ (Competency Development) เป็นการกำหนดให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้พัฒนาทักษะความสามารถของตน โดยให้ได้รับการฝึกและอบรมวิชาชีพ และมีการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้ประสบการณ์ทำงานด้วยตนเอง

3. มีการปกป้องคุ้มครองชุมชน (Community Protection) เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนปกป้องคุ้มครองชุมชนให้ปลอดภัยโดยเด็กและเยาวชนจะไม่กลับมากระทำความผิดซ้ำอีก

ในส่วนของบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ฝ่ายผู้เสียหาย สมาชิกในชุมชน ตลอดจนกลุ่มวิชาชีพในระบบงานยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน ต่างมีบทบาทสำคัญที่จะทำให้กระบวนการดังกล่าวสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ กล่าวได้ว่า การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้ง 4 ฝ่าย มีบทบาทเพื่อสนองต่อวัตถุประสงค์ของกระบวนการ ดังนี้ (เดชา สังขวรรณ, 2549, น. 1-3)

1. เด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดยต้องมีบทบาทดังนี้ ด้านความรับผิดชอบต่อผลของการกระทำของผู้กระทำความผิด กล่าวคือ เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดต้องแสดงความรับผิดชอบในการกระทำของตนเองและต้องกระทำทุกวิธีทางในการชดใช้เยียวยาแก่ผู้เสียหายและชุมชน ด้านการพัฒนาศักยภาพและความสามารถของผู้กระทำความผิด กล่าวคือ เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดต้องมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และจริงจังในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน โดยได้รับการคาดหวังว่าจะได้ประสบการณ์และทักษะใหม่ที่ได้รับเพื่อใช้เป็นทรัพยากรสำคัญในการปฏิบัติภารกิจโดยแนวทางที่ถูกต้องและชอบธรรม และด้านการเพิ่มความปลอดภัยให้ชุมชน กล่าวคือ เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้รับมอบหมายและคาดหวังให้มีส่วนร่วมในกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพ และกิจกรรมเชิงสมานฉันท์ในโครงการต่างๆ รวมทั้งบทบาทให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและเยาวชนคนอื่นๆ ให้หลีกเลี่ยงพฤติกรรมการกระทำความผิด

Ref. code: 25646024300078UFD

2. ผู้เสียหาย เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ผู้เสียหายต้องมีบทบาท ดังนี้ ด้านความรับผิดชอบต่อผลของการกระทำของผู้กระทำความผิด กล่าวคือ ผู้เสียหายได้รับการคาดหวังให้มีส่วนร่วมอย่างจิงจังในทุกขั้นตอนในกระบวนการสมานฉันท์ หากผู้เสียหายพึงประสงค์ บันทึกและรวบรวมหลักฐานที่ยืนยันถึงผลกระทบที่มีต่อสภาพจิตใจและเศรษฐกิจ ผู้เสียหายต้องมีบทบาทและควรเข้าร่วมในกระบวนการด้วยความสมัครใจ และมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรการที่ใช้ดำเนินการกับผู้กระทำความผิด ด้านการพัฒนาศักยภาพและความสามารถของผู้กระทำความผิด กล่าวคือ ผู้เสียหายต้องมีบทบาทในการให้ข้อมูลในกระบวนการบำบัดฟื้นฟู ให้คำแนะนำในการให้บริการสังคมแก่ผู้กระทำความผิด และผู้เสียหายต้องเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียหายเพื่อให้ทุกฝ่ายตระหนักถึงความเสียหายที่เกิดขึ้น และด้านการเพิ่มความปลอดภัยให้ชุมชน กล่าวคือ ผู้เสียหายต้องมีบทบาทในการให้ข้อมูลเพิ่มเติมแก่ชุมชนอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับความปลอดภัยและความจำเป็นในการควบคุมผู้กระทำความผิดและสนับสนุนให้การคุ้มครองผู้เสียหาย

3. สมาชิกในชุมชน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ สมาชิกในชุมชนต้องมีบทบาท ดังนี้ ด้านความรับผิดชอบต่อผลของการกระทำของผู้กระทำความผิด กล่าวคือสมาชิกในชุมชนต้องมีส่วนร่วมโดยเป็นอาสาสมัคร และเข้าร่วมเป็นกรรมการชุมชนเพิ่มพัฒนางานบริการชุมชน และมีบทบาทในการช่วยเหลือให้ผู้กระทำความผิดบรรลุถึงความรับผิดชอบตามข้อผูกพัน ด้านการพัฒนาศักยภาพและความสามารถของผู้กระทำความผิด กล่าวคือ สมาชิกชุมชนต้องมีบทบาทในการสร้างโอกาสต่างๆ ให้แก่เด็กและเยาวชน ตลอดจนสร้างความรู้สึกในการเป็นเจ้าของในชุมชนและท้องถิ่นให้แก่เด็กและเยาวชน และด้านการเพิ่มความปลอดภัยให้ชุมชน กล่าวคือ สมาชิกในชุมชนต้องมีบทบาทเสมือนหนึ่งเป็นผู้ปกครองเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด รวมทั้งเป็นพี่เลี้ยง และเป็นผู้ให้ข้อมูลแก่ระบบงานยุติธรรมในด้านความปลอดภัย นอกจากนี้สมาชิกในชุมชนต้องแสดงบทบาทต่อปัญหาต่างๆ ของชุมชนที่ส่งผลต่อการเกิดอาชญากรรม รวมทั้งต้องเฝ้าระวังด้านอาชญากรรมและความปลอดภัยในชุมชน

4. กลุ่มวิชาชีพในระบบงานยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ กลุ่มวิชาชีพในระบบงานยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนต้องมีบทบาทดังนี้ ด้านความรับผิดชอบต่อผลของการกระทำของผู้กระทำความผิด กล่าวคือ กลุ่มวิชาชีพในระบบงานยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน มีหน้าที่และบทบาทในการอำนวยความสะดวกในด้านการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และมีบทบาทในการควบคุมการเยียวยาชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหาย รวมทั้งมีบทบาทสร้างความเข้าใจแก่ชุมชนในบทบาทของตัวเอง ด้านการพัฒนาศักยภาพและความสามารถของผู้กระทำความผิดกล่าวคือกลุ่มวิชาชีพในระบบงานยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน

Ref. code: 25646024300078UFD

มีหน้าที่ในการพัฒนาบทบาทของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในอันที่จะฝึกปฏิบัติและแสดงออกซึ่งความสามารถและศักยภาพของตนเอง

และด้านการเพิ่มความปลอดภัยให้ชุมชน กล่าวคือ กลุ่มวิชาชีพในระบบงานยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนมีหน้าที่ในการพัฒนาแรงจูงใจให้เด็กและเยาวชนบรรลุเป้าหมายในการควบคุมสอดส่องความประพฤติ รวมทั้งบทบาทในการพัฒนาศักยภาพในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของกลุ่มต่างๆ ในชุมชน

จะเห็นได้ว่าบทบาทของบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้ง 4 ฝ่าย ต่างมีความสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สำหรับเด็กและเยาวชนและบทบาทต่างๆ ล้วนเป็นไปอย่างสอดคล้องและเพื่อตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดไม่ว่าจะเป็นการมีความรับผิดชอบ การพัฒนาความสามารถ ตลอดจนการปกป้องคุ้มครองชุมชน ซึ่งนอกจากเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด และการชดเชยเยียวยาแก่ผู้เสียหายแล้ว ยังทำให้ทุกฝ่ายที่ได้รับผลกระทบจากอาชญากรรมได้กลับคืนสู่สภาพเช่นเดิมอันเป็นการสร้างความสมานฉันท์ในสังคมและช่วยเสริมสร้างความปลอดภัยให้แก่สังคม

2.4.3 แนวคิดการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน

แนวคิดการประชุมกลุ่มครอบครัวนี้เกิดขึ้นในประเทศนิวซีแลนด์ ตั้งแต่ปี ค.ศ.1989 โดยนำกฎหมายว่าด้วยเด็ก เยาวชน และครอบครัว ค.ศ.1989 (Children Young Person and Their Families Act 1989) มาปรับใช้กับกระบวนการพิจารณาคดี ซึ่งเป็นกฎหมายที่เน้นย้ำวิธีการหลีกเลี่ยงการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนโดยศาลเด็กและเยาวชนอย่างชัดเจน ได้กำหนดเงื่อนไขในการจับกุมเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ในทางปฏิบัติกฎหมายได้บัญญัติให้ใช้มาตรการในการเบี่ยงเบนโดยไม่ต้องฟ้องเยาวชนต่อศาล ทั้งนี้ต้องได้รับความยินยอมจากผู้กระทำความผิดและผู้เสียหาย จึงไม่ใช่เงื่อนไขในการที่จะต้องฟ้องร้องเสมอไป (นิศรา รัตรเกียรติกานต์, 2558, น. 70) ประเทศนิวซีแลนด์ใช้มาตรการเบี่ยงเบนคดีออกจากกระบวนการยุติธรรม โดยใช้ การประชุมกลุ่มครอบครัว (Family Group Conference: FGC) โดยผู้ประสานการประชุมจะปฏิบัติงานภายใต้การบริการของ The Children, Young Persons and Their Families Services (CYFS) เป็นหน่วยงานของภาครัฐที่คอยให้คำปรึกษาแก่ครอบครัวของเด็กและเยาวชน โดยมีผู้ประสานการประชุมกลุ่มครอบครัวด้านเยาวชน (Youth Justice Co-Ordinator) เป็นผู้ดำเนินการหลักในการจัดประชุมกลุ่ม ซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมได้แก่ เด็กเยาวชน และครอบครัวฝ่ายผู้กระทำผิด เหยื่อ เจ้าหน้าที่ตำรวจ นักจิตวิทยา ผู้แทนในชุมชน และข้อมูลรายงานที่ได้จากนักสังคมสงเคราะห์ ซึ่งผลการประชุมดังกล่าว ผู้ประสานการประชุมฯ จะเป็นผู้บันทึก ข้อเสนอแนะ และแผนการแก้ไขที่ได้จากการประชุมดังกล่าว เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ทั้งนี้จะมีการทำงานประสานงานกับตำรวจ นักสังคมสงเคราะห์วิชาชีพ เพื่อสอดส่องดูแล การกระทำ

Ref. code: 25646024300078UFD

ความผิดของเด็กและเยาวชน ศึกษาสาเหตุการกระทำความผิด ตลอดจนให้คำปรึกษาตามวันเวลาที่นัดหมายไว้ (Stephen, 2008)

ในระยะเวลาต่อมาแนวคิดการประชุมกลุ่มครอบครัวได้มีการนำมาปรับใช้ในออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และไทย โดยทั่วไปแล้วการประชุมกลุ่มครอบครัวจะมีลักษณะคล้ายๆ กับเรื่องการประนีประนอมข้อพิพาทที่เปิดโอกาสให้คู่กรณีเข้าร่วมในกระบวนการสามารถแสดงความรู้สึกและเปิดเผยข้อเท็จจริงจากการกระทำความผิดเพื่อนำไปสู่การเจรจาหาข้อตกลง แต่การประชุมกลุ่มครอบครัวจะเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นๆ และชุมชนเข้ามาร่วมในกระบวนการระงับข้อพิพาท หรืออีกนัยหนึ่งการประชุมกลุ่มครอบครัวจะแตกต่างจากการประนอมข้อพิพาทตรงที่นอกจากผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดแล้ว บุคคลอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นคนในครอบครัวของคู่กรณี คนรู้จัก ตำรวจ ทนายความ และผู้แทนของคนในชุมชนจะเข้ามาร่วมในกระบวนการนี้ด้วย โดยในครั้งแรกได้มีการนำการประชุมกลุ่มครอบครัวมาใช้กับเยาวชนที่กระทำความผิด แต่ต่อมาได้มีการนำมาใช้กับการกระทำความผิดของผู้ใหญ่ด้วย ตามรูปแบบการประชุมกลุ่มครอบครัวแล้วมักจะประกอบด้วยผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 12 คน และมีขั้นตอนกำหนดไว้ชัดเจน เริ่มจากจะมีผู้ประสานงานอธิบายถึงขั้นตอนของกระบวนการประชุม และผู้กระทำความผิดเริ่มพูดถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นรวมถึงสาเหตุที่กระทำความผิด จากนั้นจะให้ผู้เสียหายพูดถึงเรื่องราวของตน แสดงความรู้สึกรวมทั้งตั้งคำถามเกี่ยวกับการกระทำความผิด และจะให้คนในครอบครัว และเพื่อนของคู่กรณีทั้งสองฝ่ายแสดงความคิดเห็นและความรู้สึก โดยจะเริ่มจากทางฝ่ายของผู้เสียหายก่อน หลังจากนั้นผู้ประสานงานจะนำที่ประชุมเจรจาว่า จะทำอย่างไรเพื่อชดใช้ความเสียหายจากการกระทำความผิดดังกล่าว ซึ่งผู้เสียหาย คนในครอบครัว จะมีโอกาสพูดว่าต้องการให้ผู้กระทำความผิดและคนในครอบครัวต้องปฏิบัติอย่างไรบ้าง การเจรจาจเจรจากันไปเรื่อยๆ จนกว่าจะได้ข้อยุติ ซึ่งจะมีการบันทึกไว้ทุกขั้นตอน และบ่อยครั้งที่การประชุมกลุ่มครอบครัวจะไม่ได้ข้อยุติเฉพาะเรื่องการชดใช้ค่าเสียหายแต่รวมไปถึงข้อตกลงที่จะไม่ไปกระทำผิดซ้ำ ซึ่งในที่นี้คนในครอบครัวของผู้กระทำผิดตลอดจนคนในชุมชนต้องช่วยกันทำหน้าที่สอดส่อง ไม่ให้ผู้กระทำผิดนั้นไปกระทำผิดกติกาของชุมชน หรือแสดงพฤติกรรมที่ขัดต่อหลักเกณฑ์ที่ชุมชนยอมรับอีก กล่าวคือ การประชุมกลุ่มครอบครัวไม่เพียงแต่คำนึงถึงการชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายเท่านั้น แต่จะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของคนในชุมชนด้วย ไม่ให้มีการกระทำความผิดซ้ำอีก (ณัฐวสา ฉัตรไพฑูรย์, 2550, น. 28-29) นอกจากประเทศนิวซีแลนด์แล้ว ประเทศออสเตรเลียก็เป็นอีกประเทศหนึ่งที่ได้นำรูปแบบและวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวมาปรับใช้ และนำไปปฏิบัติในหลายชุมชนและในเมือง เพื่อใช้ในการเบี่ยงเบนคดีของผู้กระทำความผิดที่อายุยังน้อยจากศาลหรือเป็นทางเลือกแทนการพิพากษาคดี ซึ่งการประชุมกลุ่มครอบครัวเป็นรูปแบบหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ซึ่งต้องการให้ผู้กระทำความผิดแสดงความรับผิดชอบ ยอมรับกับสิ่งที่ได้กระทำ และชดเชยค่าความเสียหายต่อผู้เสียหาย

Ref. code: 25646024300078UFD

(Australian Law Reform Commission, 1997) โดยได้ใช้ชื่อว่า Wagga wagga ในมลรัฐออสเตรเลียตะวันตก ได้นำการประชุมกลุ่มครอบครัวไปประยุกต์เช่นเดียวกันแต่แตกต่างจากประเทศนิวซีแลนด์ เพราะจะอาศัยเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือครูในโรงเรียนเป็นผู้จัดและดำเนินการประชุม นอกจากนี้เมือง Brisbane ในมลรัฐควีนแลนด์ก็ได้มีการพัฒนาวิธีการจากการประชุมกลุ่มรูปแบบเดิมๆ มาเป็นการเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมยิ่งขึ้นโดยการเรียกการประชุมกลุ่มครอบครัวที่ประยุกต์แล้วนั้นว่า "Community Conferencing" หรือการประชุมกลุ่มของชุมชน และใช้รูปแบบการประชุมกลุ่มดังกล่าวกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

นอกจากนี้ยังมีอีกหลายประเทศทั่วโลกที่นำวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวไปใช้อย่างแพร่หลาย ไม่ว่าจะเป็นประเทศสหรัฐอเมริกา หรือยุโรป โดยเฉพาะประเทศเนเธอร์แลนด์ได้เปิดกระบวนทัศน์ใหม่ โดยให้นักสังคมสงเคราะห์เป็นผู้นำในการดำเนินการประชุมกลุ่มครอบครัวมุ่งแสดงให้เห็นว่า นักสังคมสงเคราะห์มิใช่ผู้ที่จะช่วยเหลือครอบครัว แต่เป็นครอบครัวต่างหากเป็นส่วนสำคัญที่จะต้องช่วยตนเอง ส่วนนักสังคมสงเคราะห์จะเป็นเพียงผู้ประสานการดำเนินการประชุมเท่านั้น และจะไม่ตัดสินใจแทนครอบครัว (วันชัย รุจนวงศ์, 2549, น. 16)

หลักการและเหตุผลในการนำกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ในส่วนของการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน มีหลักการและเหตุผล โดยสรุปได้ดังนี้

1) การประชุมกลุ่มครอบครัวเป็นมาตรการเสริมกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่ไม่ได้กระทำความผิดร้ายแรงและควรได้รับโอกาสโดยการให้เด็กและเยาวชนนั้นเยียวยาความเสียหายโดยใช้กระบวนการทางเลือกแทนกระบวนการยุติธรรมปกติ

2) เป็นการให้โอกาสเด็กและเยาชนได้กลับตัวและแก้ไขความเสียหายที่เกิดจากการกระทำของตน โดยไม่ต้องมีตราบาปติดตัวอันจะเป็นผลร้ายต่ออนาคตของเด็กและเยาวชน

3) เด็กหรือเยาวชนต้องรับสารภาพด้วยความสมัครใจ และรับผิดชอบต่อการกระทำผิดของตน

4) เด็กหรือเยาวชนต้องพยายามแก้ไขผลร้ายจากการกระทำความผิดของตนที่เกิดกับผู้เสียหาย

5) ครอบครัวและชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการกระทำคามผิดของเด็กหรือเยาวชน

6) ผู้เสียหายจะต้องมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลความทุกข์ หรือความเสียหายที่ได้รับและพูดคุยกับเด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหา

Ref. code: 25646024300078UFD

7) การขอโทษอย่างจริงใจโดยเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดต่อผู้เสียหายเป็นปัจจัยในความสำเร็จ

8) อาจให้มีการชดใช้ความเสียหายเป็นทรัพย์ ทำงานชดใช้ หรือกระทำการอย่างอื่นแก่ผู้เสียหายตามความเหมาะสม หรือทำงานบริการสังคม

9) ครอบครัวเป็นผู้ประชุมกำหนดโทษและมาตรการที่จะแก้ไขเยียวยาเด็กหรือเยาวชนนั้นเอง ภายใต้หลักการที่ว่า ไม่มีใครหวังดีเกินกว่าพ่อแม่หรือครอบครัวของเด็กหรือเยาวชนเอง แต่มาตรการในการลงโทษและแก้ไขนั้นต้องได้รับความเห็นชอบจากทุกฝ่าย ทั้งจากผู้เสียหายและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

10) เด็กหรือเยาวชนต้องรู้สึกว่าถูกลงโทษโดยพ่อแม่ ไม่ใช่คนแปลกหน้า

11) โทษที่จะลงต้องไม่ทำลายชีวิตปกติในครอบครัวและสังคม โดยเด็กหรือเยาวชนจะต้องไม่ถูกผลักดันให้กลับมากระทำความผิดซ้ำอีก

12) ข้อตกลงในการลงโทษเด็กหรือเยาวชนที่ครอบครัวกำหนดต้องทำเป็นหนังสือและต้องได้รับความเห็นชอบจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด และครอบครัวของเด็กหรือเยาวชนต้องปฏิบัติตามนั้น

13) หากเด็กหรือเยาวชนปฏิบัติได้ครบถ้วนตามข้อตกลงก็จะไม่ถูกดำเนินคดีและถือเสมือนว่าเด็กหรือเยาวชนไม่เคยกระทำความผิดมาก่อนเลย

14) หากเด็กหรือเยาวชนไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงได้ครบถ้วน เด็กหรือเยาวชนก็จะถูกดำเนินคดีตามกระบวนการต่อไป

15) ในกรณีไม่มีครอบครัว หรือครอบครัวไม่รับผิดชอบ ภาครัฐหรือองค์กรเอกสารอื่นจะเข้าทำหน้าที่แทน (หทัยชนก โคตรพันธ์, 2556, น. 28-29)

ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่า รูปแบบการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีหลักการพื้นฐานจากความเชื่อที่ว่า ครอบครัวเป็นสถาบันที่มีสิทธิในการตัดสินใจใดๆ ที่ยังผลกระทบโดยตรงกับครอบครัว และเป็นหน่วยที่มีศักยภาพในการตัดสินใจถ้าสมาชิกในครอบครัวได้มีส่วนร่วม มีความพร้อมและให้ร่วมมือในการให้ข้อมูลที่จำเป็นในการตัดสินใจแก้ไขปัญหารวมทั้งความเชื่อที่ว่าการตัดสินใจใดๆ ที่มาจากบุคคลในครอบครัวนั้นจะเป็นการตัดสินใจที่มีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จมากกว่าการตัดสินใจโดยบุคคลภายนอกครอบครัว โดยการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ให้ความสำคัญกับเด็กและเยาวชน บิดามารดา และญาติ ในกระบวนการการตัดสินใจที่เกิดจากการประชุมปรึกษาหารือกันในการแก้ไขปัญหาโดยใช้แนวทางในการเสริมสร้างศักยภาพ (Empowerment) ให้กับครอบครัวในกระบวนการตัดสินใจ ในขณะเดียวกันระบบการคุ้มครองเด็กและเยาวชนยังคงใช้เป็นหลักการสำคัญเบื้องต้นในการคุ้มครองเด็กและเยาวชนผู้ซึ่งกำลังเผชิญกับปัญหาในชะตากรรมของตนเองในช่วงระยะเวลาของการประชุมดังกล่าวหลักการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการประชุม

Ref. code: 25646024300078UFD

กลุ่มครอบครัวและชุมชนสะท้อนให้เห็นถึงแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการประชุมในหลายๆ แนวทาง เป็นต้นว่า การคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กและสมาชิกคนอื่นๆ ในครอบครัว การให้สมาชิกในครอบครัวเป็นฝ่ายตัดสินใจในทางเลือกใดๆ โดยตนเอง การให้ครอบครัวเป็นศูนย์กลางในการดำเนินการประชุม การเสริมสร้างศักยภาพของสมาชิกครอบครัว การเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์รวมทั้งแนวทางการประสานงานร่วมกันของฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดหลักของการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ได้แก่ การร่วมประชุมปรึกษาหารือกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวของเด็กและเยาวชน บุคลากรในกลุ่มสหวิชาชีพที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ตามกฎหมาย และบุคคลที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ที่ให้ความสำคัญกับครอบครัวเพื่อวางแผนคุ้มครองความปลอดภัยแก่เด็กและเยาวชนที่อยู่ในภาวะเสี่ยงหรือตกอยู่ในภาวะของการถูกทอดทิ้งหรือถูกทารุณกรรม แนวคิดการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนใช้รูปแบบที่เน้นความเข้มแข็ง (Strengths-based model) ในการดำเนินการเพื่อเพิ่มพูนศักยภาพให้แก่ครอบครัวในการให้การคุ้มครองและการสอดส่องดูแลเด็กและเยาวชนที่ตกอยู่ในภาวะเสี่ยงและแนวคิดดังกล่าวมีพื้นฐานในทางทฤษฎีที่สำคัญได้แก่ ทฤษฎีเน้นมิติความเข้มแข็งของผู้รับบริการ (Strengths perspective theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มีเป้าหมายในการเปิดโอกาสให้ผู้รับบริการรายบุคคลและชุมชนเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงและการกำหนดอนาคตของตนเอง และทฤษฎีความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative justice theory) ซึ่งทฤษฎีที่เปิดมิติใหม่ของงานยุติธรรมที่เน้นความสำคัญของฝ่ายต่างๆ ในกระบวนการกระทำผิดทางอาญาโดยเฉพาะผู้เสียหายที่ควรได้รับการเยียวยารวมทั้งการให้ความสำคัญต่อกระบวนการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำผิด การประชุมกลุ่มครอบครัวจึงเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ครอบครัวและผู้เกี่ยวข้องในชุมชนกลับมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในครอบครัวเป็นเบื้องต้นก่อนที่จะให้รัฐโดยเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐเข้ามามีส่วนในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการจัดทำแผนในการคุ้มครองเด็กและเยาวชนโดยการประชุมปรึกษาหารือกันภายใต้ค่านิยมที่สำคัญๆ ได้แก่ ครอบครัวมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชีวิตเด็กและเยาวชน การให้ความสำคัญแก่บริบททางวัฒนธรรมของครอบครัวในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกันของสมาชิกภายในครอบครัวและการให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการวางแผนอนาคตของตนเอง (เดชา สังขวรรณ, 2560, น. 72-73)

2.4.4 แนวคิดการเบี่ยงเบนคดี

การหันเหคดี หรือการเบี่ยงเบนคดี (Diversion) ผู้กระทำผิดเป็นแนวคิดในการแบ่งเบาภาระคดีที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก โดยใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือกเข้ามาช่วยในการเบี่ยงเบนคดี ซึ่งอาจจะใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เข้ามาเป็นเครื่องมือในการดำเนินการของกระบวนการยุติธรรม โดมุ่งหมายที่จะทำให้ผู้ที่กระทำผิดทางอาญานั้นได้ออกจากกระบวนการยุติธรรม โดยจะนำบุคคลที่เป็นผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการปรับปรุงแก้ไข เยียวยา แทนการนำผู้กระทำความผิดนั้นไปดำเนินคดี ทั้งนี้ก็เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดได้กลับไปใช้ชีวิตในสังคม

Ref. code: 25646024300078UFD

ได้ตามปกติ และยังเป็นการช่วยลดภาระด้านทางคดี งบประมาณ กำลังคน และเวลาของหน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรม

การเบี่ยงเบนผู้กระทำความผิดออกจากกระบวนการยุติธรรม หมายถึง กระบวนการที่มีหลักการในการนำผู้กระทำความผิดออกจากกระบวนการยุติธรรมที่ทำอย่างเป็นทางการ โดยการแนะนำให้บุคคลเหล่านี้เข้าสู่กระบวนการแก้ไข ปรับปรุง เพื่อเป็นการป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวถูกตีตรา ตราหน้าหรือประจานจากสังคมว่าเป็นผู้กรทำผิดหรือคนเลว ซึ่งแนวคิดดังกล่าวกำเนิดขึ้นในช่วงปี ค.ศ.1960 เป็นการใช้ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดโดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนและหาทางแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด เช่น การบำบัดฟื้นฟู การฝึกวิชาชีพ การหางาน การส่งเสริมให้ประกอบอาชีพ และเมื่อผู้กระทำความผิดสามารถปฏิบัติได้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จะไม่มีการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดคนดังกล่าวต่อไป และทั้งนี้จุดประสงค์ของการเบี่ยงเบนคดี คือการที่ทำให้ผู้ที่กระทำผิดที่ไม่ร้ายแรงไม่ต้องเข้าสู่สถานพินิจหรือเรือนจำ โดยใช้วิธีการฟื้นฟูเยียวยาแทนการลงโทษ และหวังให้ผู้กระทำความผิดสำนึกในการกระทำของตนและกลับตัวเป็นคนดีและสามารถใช้ชีวิตร่วมกับคนในสังคมได้อย่างปกติสุข ประโยชน์ของการเบี่ยงเบนผู้กระทำความผิดออกจากกระบวนการยุติธรรมในทางอาชญาวิทยาเห็นว่าเป็นการทำให้กระบวนการยุติธรรมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะเป็นการช่วยลดปริมาณคดีที่ขึ้นสู่ศาล ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี ทั้งยังเป็นการดีต่อตัวผู้กระทำผิด โดยที่จะได้รับการเยียวยาแก้ไข โดย พรชัย ขันตี (2553, น. 289) และดาริน ดรุณกานต์ (2553, น. 7) ซึ่งในปัจจุบันมีรูปแบบการเบี่ยงเบนหลายรูปแบบ เริ่มตั้งแต่การเบี่ยงเบนผู้กระทำความผิดตั้งแต่ในชั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจ เมื่อผู้กระทำความผิดถูกนำตัวมาส่งพนักงานสอบสวน ชั้นก่อนมีการฟ้องคดีในชั้นพนักงานอัยการ ชั้นการพิจารณาของศาล จนถึงก่อนมีคำพิพากษา รวมไปถึงหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษา และผู้กระทำความผิดถูกส่งตัวไปคุมขังที่เรือนจำ (พรชัย ขันตี, 2553, น. 290)

การเบี่ยงเบนคดีของกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน รัฐบาลและกระทรวงยุติธรรมได้มีนโยบายที่จะนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาเป็นมาตรการในการหันเหคดีสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เพื่อช่วยลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลรวมถึงเป็นการใช้มาตรการที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน โดยการสร้างมาตรการทางเลือกแทนการควบคุมตัว หรือหลีกเลี่ยงการใช้สถาบันต่างๆ เพื่อประโยชน์ของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดจะไม่ต้องถูกตีตราให้เกิดความอับอาย และเสียชื่อเสียง โดยมีนโยบายที่จะนำเอากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้เป็นยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหาปริมาณคดีที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่มากเกินไป เนื่องจากกระบวนการนี้จะเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหากระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่สาเหตุของปัญหา โดยการแก้ปัญหาตั้งแต่ครอบครัวของเด็กและเยาวชน โดยการให้ครอบครัว

Ref. code: 25646024300078UFD

และชุมชนของเด็กและเยาวชนนั้นมีบทบาทในการช่วยแก้ปัญหาจากการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน อีกทั้งการเยียวยาผู้เสียหายจนเป็นที่พอใจ (ธวัชชัย ไทยเขียว, 2549, น. 25)

ดังนั้นแล้ว การเบี่ยงเบนคดี (Diversion) เป็นกระบวนการในการดำเนินการกับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดโดยไม่ต้องผ่านกระบวนการยุติธรรม เช่น ตำรวจ อัยการ ราชทัณฑ์ เป็นต้น โดยใช้มาตรการหันเหคดีที่เด็กกระทำผิดออกจากการดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมปกติ แล้วส่งตัวเด็กที่กระทำผิดเข้าสู่โปรแกรมของชุมชนหรือองค์กรเอกชนที่เป็นอิสระจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งในการพิจารณานำไปปฏิบัตินั้นมีข้อพิจารณาอยู่หลายประการ ได้แก่ ความผิดส่วนใหญ่เป็นความผิดทีไม่รุนแรง แต่ได้รับการตอบสนองที่รุนแรงเกินไป เด็กและเยาวชนจะถูกตราบาปเมื่อต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นทางการ รอยมลทิน (Stigma) ที่เกิดขึ้นกับตัวเด็กและเยาวชนจะทำให้เกิดผลกระทบในทางลบแก่เด็กและเยาวชน อาจทำให้เด็กและเยาวชนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนไปในทางที่เลวร้าย และกลายเป็นอาชญากร และอาจจำกัดการดำเนินชีวิตในสังคมของเด็กและเยาวชนและเพื่อเป็นการค้นหาทางเลือกอื่นในการจัดการกับเด็กและเยาวชนกระทำผิด นอกเหนือจากวิธีการของกระบวนการยุติธรรม เป็นต้น (กฤศ จิรภาสพงศา, 2552, น. 27)

2.5 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

แนวคิดการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟูผู้กระทำผิดได้มีการพัฒนาเรื่อยมาจนกระทั่งได้มีการนำมาใช้ปฏิบัติแก่ผู้กระทำผิดทั้งในเรือนจำ สถานบำบัดแก้ไขผู้กระทำผิด และการใช้ชุมชนในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด ซึ่งอาศัยเทคนิคต่างๆ ที่ทำให้ผู้กระทำผิดได้กลับตนเป็นคนดี เช่น การศึกษา การฝึกวิชาชีพ การอบรมทางศีลธรรม ศาสนา การบำบัดทางการแพทย์ การให้การสงเคราะห์ในด้านต่างๆ ในการปฏิบัติกับผู้กระทำทั้งเป็นแบบรายบุคคล แบบกลุ่ม และการใช้ชุมชน เช่น การคุมประพฤติ การพักการลงโทษ การลดวันต้องโทษ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ แนวคิดนี้จึงมุ่งเน้นแก้ไขผู้กระทำผิดมากกว่ามุ่งหมายในการลงโทษ การแก้ไข ฟื้นฟูผู้กระทำผิดไม่ใช่จุดมุ่งหมายสุดท้าย แต่เป็นหนทางสำหรับจุดหมายที่สูงกว่า คือ การป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม การแก้ไข ฟื้นฟูผู้กระทำผิดต้องแก้ไขไปตามสาเหตุ เหตุผลที่ต้องลงโทษเพื่อการแก้ไข ฟื้นฟู เพราะผู้กระทำผิดมิได้มีสันดานเป็นผู้ร้าย แต่ที่กระทำผิดก็เพราะสภาพแวดล้อม ซึ่งการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟูนี้ จะต้องกระทำโดยอาศัยหลักมนุษยธรรม และหลักพฤติกรรมศาสตร์แทน (ทัศนีย์ ลักขณาภิชนชัช, 2549, น. 20)

โดยแนวคิดการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดจะมุ่งเน้นการแก้ไขฟื้นฟูมากกว่าการลงโทษ และสนับสนุนวิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคล ตลอดจนชี้ให้เห็นว่าอาชญากรรมเป็นผลของความบกพร่องที่มีมาแต่กำเนิด ความไม่สมดุลทางอารมณ์ ความผิดปกติทางจิต ความขัดแย้งระหว่างอีโก้ (Ego) และซูเปอร์อีโก้ (Superego) หรือผลของการให้การศึกษาอบรมในทางที่ผิดตาม

Ref. code: 25646024300078UFD

แนวคิดนี้วิธีการแก้ไขที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์จะถูกนำมาใช้ในการแก้ไขฟื้นฟูเพื่อลดอาชญากรรมในอนาคต โดยที่ปรัชญาของการแก้ไขฟื้นฟู เพื่อลดอาชญากรรมของมาร์ค แอนเซล (Marc Ancel) มีวิวัฒนาการมาจากแนวความคิดหลายประการ ซึ่งแนวความคิดประการที่หนึ่ง คือ การคุ้มครองสังคมจากอาชญากร จะต้องมีการกระทำที่นอกเหนือไปจากการทำให้ผู้กระทำความผิดรู้สึกสำนึกในความผิด อีกแนวความคิดหนึ่ง คือ การลดพฤติกรรมที่ผิดกฎหมายของอาชญากรเป็นสิ่งที่พึงปรารถนา ส่งเสริมด้านการศึกษาใหม่ และประการสุดท้ายความคิดด้านมนุษยธรรม กล่าวคือ ก่อให้เกิดแนวความคิดในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดอย่างมีมนุษยธรรม (Marc, 1966, pp. 28-30)

อย่างไรก็ดีตามแนวคิดที่มุ่งต่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด วิธีการแก้ไขแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ การแก้ไขเป็นรายบุคคล และการแก้ไขเป็นรายกลุ่ม

1. การแก้ไขเป็นรายบุคคล วัตถุประสงค์ของการแก้ไขเป็นรายบุคคล คือ การทำให้ผู้รับการแก้ไขรับเอาการควบคุมต่างๆ ของสังคม เพื่อนำไปเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพ ความเชื่อ หรือแรงจูงใจต่างๆ เพื่อว่าผู้รับการแก้ไขจะละเว้นจากการประกอบอาชญากรรมโดยสมัครใจ (Seymour, 1967, p. 233) พฤติกรรมของคนเกิดขึ้นจากการสนองตอบต่อสิ่งเร้าทางสิ่งแวดล้อม หรือภายในตนเอง ซึ่งทั้งสิ่งเร้าและการสนองตอบต่อสิ่งเร้านี้ เชื่อกันว่าอาจควบคุมโรคต่างๆ การแก้ไขเป็นรายบุคคลนี้ใช้กระบวนการความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลแบบหนึ่งต่อหนึ่ง เช่นเดียวกันกับความสัมพันธ์ระหว่างลูกศิษย์กับครู หรือระหว่างนักจิตวิทยาคลินิกกับคนไข้ที่กำลังอยู่ในระหว่างการวิเคราะห์หาสาเหตุความสัมพันธ์แบบหนึ่งต่อหนึ่งที่ถูกนำมาประยุกต์ใช้กับผู้กระทำความผิดในชุมชน หรือในทัณฑสถานบำบัด และเชื่อกันว่าผู้กระทำความผิดได้เตรียมพร้อมที่จะยอมรับเอาบริการด้านต่างๆ จากผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหาไปจนจบกระบวนการแก้ไขฟื้นฟู

วิธีการแก้ไขฟื้นฟูเป็นรายบุคคลที่สำคัญ คือ วิธีการให้คำปรึกษาแนะนำทางจิต วิธีการให้คำปรึกษาแนะนำแบบนี้มีอยู่มากมายหลายอย่างที่ใช้โดยผู้เชี่ยวชาญอื่นๆ นอกเหนือไปจากนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ ยกตัวอย่างเช่น ครูเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำทางจิตในโรงเรียนเพราะเหตุว่าโรงเรียนจะต้องแก้ไขปัญหามากมาย เช่น อุบัติเหตุบนท้องถนน ครอบครัวแตกแยก ความผิดปกติทางเพศและความผิดปกติทางสมอง เป็นต้น หรือการจัดให้มีการละเล่นเพื่อความบันเทิง เช่น การกีฬาก็เป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นวิธีการแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดได้อีกอย่างหนึ่ง

สำหรับวิธีการให้คำปรึกษาแนะนำทางจิตที่ใช้โดยนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ เน้นความสามารถของผู้แก้ไขในการที่จะแก้ไขปัญหาของผู้รับการแก้ไขซึ่งมีอยู่หลายวิธีการโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับบทบาทของผู้แก้ไข บทบาทของผู้รับการแก้ไข และลักษณะของความสัมพันธ์ที่ประสงค์จะให้มีขึ้นระหว่างผู้แก้ไขกับผู้รับการแก้ไข สำหรับบทบาทของผู้แก้ไข จากรายงานของผู้เชี่ยวชาญหลายคน พบว่า มีทั้งที่ชัดเจนและไม่ชัดเจน มีทั้งให้ความอบอุ่นใจและการไม่ให้ความอบอุ่นใจแก่ผู้รับการแก้ไข มีทั้งให้ผู้รับการแก้ไขระลึกถึงสิ่งที่เกิดขึ้นกับตัวเขาในอดีตและให้ผู้รับ

Ref. code: 25646024300078UFD

การแก้ไขค้นหาทางแก้ไขปัญหาในปัจจุบัน และการเน้นให้ผู้รับการแก้ไขเกิดสติปัญญามองเห็นปัญหาของเขาได้ นอกจากนี้ก็ยังมีวิธีการสนับสนุนที่จะช่วยเหลือผู้รับการแก้ไขด้วยวิธีการชักจูงใจ ให้คำแนะนำให้ผ่อนคลายความตึงเครียดและให้ความมั่นใจวิธีการแก้ไขเหล่านี้มุ่งที่จะให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในบุคลิกภาพของผู้รับการแก้ไขอย่างถาวร (McCary & Sheer, 1955, pp. 2-3)

2. การแก้ไขแบบกลุ่มนักทฤษฎีที่เกี่ยวกับวิธีการแก้ไขแบบกลุ่มมองปัญหาอาชญากรรมว่าเป็นเรื่องที่เกิดจากอิทธิพลของกลุ่ม การที่บุคคลจะประกอบอาชญากรรมไม่ใช่สืบเนื่องมาจากโครงสร้างทางบุคลิกภาพแต่อย่างเดียว แต่เป็นผลของการที่บุคคลผูกพันอยู่กับกลุ่มต่างๆ ที่มีทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมเกี่ยวกับอาชญากรรมด้วย เป็นที่ยอมรับกันว่าบุคลิกภาพของคนโดยทั่วไปได้มาจากความสัมพันธ์ทางสังคมในแต่ละสังคมในทำนองเดียวกันกลุ่มก็มีส่วนสร้างลักษณะอุปนิสัยให้แก่สมาชิกในกลุ่มไม่น้อย เช่น ในเรื่องการแสดงออกในทางก้าวร้าวหรือในการให้ความร่วมมืออาชญากรรมก็อาจเกิดขึ้นได้เมื่อบุคคลได้รับความพอใจจากการเข้าร่วมในกิจกรรมของกลุ่มที่มุ่งไปในทางนั้นและในทำนองเดียวกันอิทธิพลของกลุ่มก็อาจชักจูงบุคคลให้ออกห่างจากการประกอบอาชญากรรมได้ด้วยเช่นกัน

การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด การพิจารณาคดีที่เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดแล้วศาลมีอำนาจพิพากษาหรือสั่งให้ดำเนินการเพื่อแก้ไขความประพฤติของเด็กหรือเยาวชนนั้นได้ 2 วิธี (สุรางคนา กมลละคร, 2559, น. 21-23) คือ

1. การใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน กล่าวคือ วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 วิธี ได้แก่

1.1 วิธีการที่ยังไม่ตัดอิสรภาพ ได้แก่ ว่ากล่าวตักเตือนเด็กหรือเยาวชนนั้น แล้วปล่อยตัวไป มอบตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นให้แก่ บิดามารดาหรือผู้ปกครอง โดยวางข้อกำหนดให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองต้องระวังมิให้เด็กหรือเยาวชนนั้น ก่อเหตุร้าย มอบตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นให้แก่บุคคล หรือองค์กรที่ศาลเห็นสมควรเพื่อให้ดูแล อบรม และสั่งสอน และปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไป โดยศาลกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติเด็กหรือเยาวชนนั้น

1.2 วิธีการตัดอิสรภาพ ได้แก่ ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปยังโรงเรียนหรือศูนย์ฝึกและอบรมหรือสถานที่ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อฝึกและอบรมเด็กหรือเยาวชนตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

2. การลงโทษทางอาญา กล่าวคือ ศาลเยาวชนและครอบครัวโดยปกติจะไม่พิพากษาให้ลงโทษทางอาญา ซึ่งจะต้องเปลี่ยนโทษในทางอาญา เป็นวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน เพราะวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวนั้นมุ่งที่จะแก้ไขเยียวยา ให้เด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดสามารถกลับตัวเป็นคนดีมากกว่าที่จะมุ่งลงโทษ ดังนั้น ศาลเยาวชนและครอบครัวจึงมักจะเปลี่ยนโทษจำคุกหรือปรับเป็นการใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน ได้แก่ การเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัย ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 39 (1) กักกัน เช่น เป็น

Ref. code: 25646024300078UFD

การส่งตัวไปรับการฝึกและอบรมยังศูนย์ฝึกและอบรมของสถานพินิจฯ แต่ต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบ 24 ปีบริบูรณ์ เปลี่ยนโทษจำคุกเป็นการส่งตัวไปควบคุม เพื่อฝึกและอบรมยังศูนย์ฝึกและอบรม หรือสถานแนะนำทางจิต หรือเปลี่ยนโทษปรับเป็นการคุมประพฤติ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 วิธีการคุมประพฤติของศาลเยาวชนและครอบครัว กล่าวคือ เมื่อศาลเยาวชนและครอบครัว พิจารณาคดีที่เด็กและเยาวชนต้องหาว่ากระทำผิดทางอาญาแล้ว เห็นว่า เด็กและเยาวชนนั้นมีความผิด แต่เห็นว่ายังไม่สมควรที่จะตัดอิสรภาพ โดยส่งตัวไปรับการฝึกและอบรมยังศูนย์ฝึกและอบรมของสถานพินิจฯ เพราะยังสามารถแก้ไขความประพฤติ โดยวิธีไม่ตัดอิสรภาพได้ ศาลจะพิพากษาว่าจำเลยมีความผิด และศาลจะมอบตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นให้แก่บิดามารดา หรือผู้ปกครอง โดยศาลกำหนดเงื่อนไขเพื่อควบคุมความประพฤติบางประการให้เด็กหรือเยาวชนนั้นปฏิบัติโดยมีพนักงานคุมประพฤติ (Probation Officer) ทำหน้าที่ ติดตาม สอดส่อง ดูแล เด็กหรือเยาวชนนั้นให้สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าว ทั้งนี้ ศาลอาจสั่งให้เพิกถอนหรือเพิ่มเติมเงื่อนไขต่างๆ ดังกล่าวได้ขึ้นอยู่กับความประพฤติของเด็กและเยาวชนที่เปลี่ยนแปลงไป

2.2 การฝึกและอบรม การฝึกและอบรม เป็นวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนแบบจำกัดอิสรภาพ ศาลเยาวชนและครอบครัวจะใช้วิธีการนี้ เมื่อศาลเห็นว่า หากใช้วิธีการแบบไม่จำกัดอิสรภาพ เช่น การคุมประพฤติจะไม่ได้ผลในการแก้ไขความประพฤติของเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดนั้น การพิพากษาให้ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดไปรับการฝึกและอบรมนั้น ศาลอาจพิพากษาให้ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปรับการฝึกและอบรมโดยตรง หรือพิพากษาว่า ให้จำคุกเป็นเวลากี่ปีแล้วเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นส่งตัวไปรับการฝึกและอบรมก็ได้

จะเห็นได้ว่า การแก้ไขเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด มีรูปแบบหลัก 2 รูปแบบตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 จะมุ่งเน้นการใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน คือ วิธีการที่ไม่จำกัดอิสรภาพเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้กับเด็กและเยาวชนได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และกำหนดให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูอีกด้วย ดังนั้นแนวทางดังกล่าวจึงเป็นแนวทางที่จำเป็นต้องมีครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมทุกกิจกรรม/โครงการที่กำหนดเงื่อนไขขึ้น โดยผู้พิพากษา ผู้พิพากษาสมทบ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ พนักงานคุมประพฤติ เป็นต้น

Ref. code: 25646024300078UFD

2.5.1 แนวคิดเกี่ยวกับงานสังคมสงเคราะห์กับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรม

2.5.1.1 หลักการ แนวทางและการบริหารงานสังคมสงเคราะห์

สารานุกรมทางสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ (Encyclopedia of Social Work) (ยุพา วงศ์ไชย และทิพาภรณ์ โพธิ์ถวิล, 2542, น. 345) ได้รวบรวมคำจำกัดความของงานสังคมสงเคราะห์ของนักวิชาการด้านสังคมสงเคราะห์ทั้งไทยและต่างประเทศไว้ โดยมีรายละเอียดดังนี้ Richmond (1992) ให้ความหมายว่า งานสังคมสงเคราะห์เป็นกระบวนการพัฒนาบุคลิกภาพของคนโดยการปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้วยกัน และระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมทางสังคมรูปแบบที่ปรากฏในขณะนั้น คือ องค์กรสาธารณะกุศล และBertha (1935) ให้คำจำกัดความสังคมสงเคราะห์ว่า หมายถึง เป็นงานที่ช่วยเหลือคนในการปรับตัวให้สอดคล้องกับครอบครัว กลุ่ม และชุมชน ส่วน Boehm (1958) ให้คำจำกัดความสังคมสงเคราะห์ที่มีผู้ใช้กันมากว่า เป็นการส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ทางสังคมของบุคคลแต่ละคนและกลุ่ม โดยใช้กิจกรรมซึ่งมีจุดเน้นอยู่ที่ความสัมพันธ์ทางสังคม อันประกอบกันขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อม กิจกรรมเหล่านี้อาจจัดได้เป็น 3 กลุ่ม คือ การฟื้นฟูความสามารถที่บกพร่องไป การใช้ทรัพยากรของบุคคลและสังคม และการป้องกันการทำหน้าที่ทางสังคมที่เสียไป และSkidmore (1964) อธิบายว่า งานสังคมสงเคราะห์เป็นทั้งศิลป์ วิทยาศาสตร์ และวิชาชีพในการช่วยเหลือมนุษย์ โดยเน้นให้รู้จักป้องกันและแก้ไขปัญหาของตนเอง ปัญหาของครอบครัว ปัญหาของกลุ่มและชุมชน รวมทั้งช่วยให้คนในชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน สามารถมีชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข ซึ่งในการนี้จำเป็นต้องอาศัยวิธีการสังคมสงเคราะห์หลายวิธีประกอบกัน อันได้แก่ วิธีการสังคมสงเคราะห์เฉพาะราย วิธีการสังคมสงเคราะห์กลุ่มชน การจัดระเบียบชุมชน การวิจัยและการบริหารงานสังคมสงเคราะห์

ในขณะที่ ยุพา วงศ์ไชย กล่าวว่า สังคมสงเคราะห์ (Social Work) คือศาสตร์และศิลป์ของการจัดหาบริการเพื่อช่วยส่งเสริมความสามารถของบุคคลให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และดำรงชีพอยู่ได้อย่างเป็นสุข และนงลักษณ์ เทพสวัสดิ์ สรุปไว้ว่า การสังคมสงเคราะห์เป็นศาสตร์ เป็นศิลป์ และเป็นวิชาชีพในการที่จะช่วยเหลือผู้ประสบความทุกข์ยาก เดือดร้อน ซึ่งไม่สามารถช่วยตนเองได้ ให้มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาของเขาต่อไป ทั้งโดยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้เพื่อบรรเทาความต้องการและปัญหาทั้งของบุคคล กลุ่มชน และชุมชน โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ ช่วยเขาเพื่อให้เขาช่วยตนเองได้ ส่วน ศรีทับทิม พานิชพันธ์ สรุปความหมายของสังคมสงเคราะห์ว่าเป็นทั้งวิชาชีพ กระบวนการ วิธีการ และการปฏิบัติหรือการกระทำ ซึ่งต้องอาศัยทั้งศาสตร์ (Science) และศิลปะ (Art) (ยุพา วงศ์ไชย และทิพาภรณ์ โพธิ์ถวิล, 2542, น. 345)

Ref. code: 25646024300078UFD

จากการให้คำจำกัดความสามารถสรุปได้ว่า งานสังคมสงเคราะห์ คือ การนำเอาทรัพยากรต่างๆ มาใช้อย่างเป็นศิลปะและวิธีการทางวิทยาศาสตร์เพื่อช่วยเหลือและตอบสนองความต้องการของบุคคล กลุ่ม ชุมชน เพื่อให้เขาสามารถช่วยเหลือตนเองได้ งานสังคมสงเคราะห์เป็นงานที่ต้องเข้าไปแก้ไขเกี่ยวกับมนุษย์ นักสังคมสงเคราะห์จึงต้องทำงานเกี่ยวข้องกับบุคคล กลุ่มและชุมชนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่เกิดขึ้น ดังนั้นนักสังคมสงเคราะห์จึงจำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องของมนุษย์และศาสตร์ต่างๆ เช่น จิตวิทยา สังคมวิทยา มานุษยวิทยา ชีววิทยา เศรษฐศาสตร์ เป็นต้น โดยให้ความเชื่อมั่นในศักยภาพของมนุษย์ เป้าหมายของงานสังคมสงเคราะห์นั้นเป็นกิจกรรมหรือการกระทำที่เป็นการป้องกันปัญหาและพัฒนาผู้รับบริการ โดยอาศัยหลักการวิธีการ กระบวนการปฏิบัติงานทางด้านสังคมสงเคราะห์ เพื่อให้ผู้รับบริการมีคุณภาพชีวิตที่ดี อันนำไปสู่การพัฒนาสังคมโดยรวม นับได้ว่างานสังคมสงเคราะห์เป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่จะนำไปสู่เป้าหมายของงานสวัสดิการสังคม ปรัชญาที่สำคัญในการปฏิบัติงาน คือ การช่วยเหลือบุคคล กลุ่มและชุมชนให้สามารถช่วยตนเองได้ ซึ่งโดยหลักการแล้วงานสังคมสงเคราะห์มุ่งเน้นการบริหารและการจัดหาบริการให้แก่บุคคล เพื่อส่งเสริมให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข งานสังคมสงเคราะห์จึงเป็นกระบวนการหนึ่งซึ่งทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนและระบบต่างๆ ในสังคม ซึ่งเป็นการช่วยเหลือบุคคล กลุ่มชน และชุมชน ด้วยการให้คำแนะนำ การจัดหาบริการต่างๆ ในชุมชน เป็นต้น

งานสังคมสงเคราะห์ในกระบวนการยุติธรรมอาญามีความสำคัญในส่วนของการบำบัดแก้ไขผู้กระทำผิดและในกระบวนการยุติธรรม นักสังคมสงเคราะห์ด้านการบำบัดแก้ไขผู้กระทำผิดได้รับการจ้างให้ปฏิบัติงานในศาล พนักงานพักการลงโทษ (Parole Officer) เจ้าหน้าที่คุมประพฤติ (Probation Officer) รวมทั้งการปฏิบัติงานด้านการราชทัณฑ์ (Correctional Officer) นักสังคมสงเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจะเริ่มต้นการทำงานตั้งแต่มีการจับกุมและไปสิ้นสุดลงที่บุคคลนั้นได้รับการปล่อยตัว นักสังคมสงเคราะห์บางคนมีหน้าที่ให้บริการในฐานะหรือทำงานกับเยาวชนที่กระทำความผิดในโปรแกรมการหันเหคดีออกจากกระบวนการยุติธรรม ซึ่งนักสังคมสงเคราะห์จะต้องใช้วิธีการแทรกแซงในภาวะวิกฤต (Crisis Intervention) หรือบริการส่งต่อ (Referral Services) ในช่วงเวลาที่ถูกจับกุม โปรแกรมเหล่านี้จะช่วยนำคนออกไปจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและนำไปสู่การจัดบริการด้านชุมชนที่มีความเหมาะสมมากกว่า นอกจากนี้นักสังคมสงเคราะห์จะเป็นผู้จัดเตรียมประวัติทางด้านสังคมและทำการประเมินผลเป็นรายบุคคลด้านจิตสังคม (Psychosocial Assessment) ที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลเพื่อให้ศาลใช้ในการพิจารณาคดี ถ้านักสังคมสงเคราะห์ผู้นั้นปฏิบัติงานในฐานะพนักงานคุมประพฤติ นักสังคมสงเคราะห์ผู้นั้นก็จะต้องใช้วิธีการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล ครอบครัว หรือใช้กลุ่มในการให้คำปรึกษาแนะนำ และการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ถูกกล่าวหาเพื่อให้

Ref. code: 25646024300078UFD

พวกเขาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งเป็นลักษณะงานที่เหมาะสมในส่วนของการปฏิบัติงานด้านการคุมประพฤติและป้องกันการสะสมปัญหาจากการพัฒนา นักสังคมสงเคราะห์ที่ปฏิบัติงานในส่วนของราชทัณฑ์หรือในสถานที่มีการควบคุมตัว จะต้องจัดให้มีการให้คำปรึกษาและการให้บริการในส่วนของการติดต่อกับโลกภายนอก ซึ่งจะต้องครอบคลุมไปถึงครอบครัว การสร้างศักยภาพ และการประสานงานบริการกับเครือข่ายในชุมชน ซึ่งจะจัดให้มีการสนับสนุนช่วยเหลือแก่บุคคลเหล่านั้นเมื่อได้รับการปล่อยตัว ถ้าบุคคลเหล่านั้นได้รับการพักการลงโทษ นักสังคมสงเคราะห์จะต้องเป็นนักสังคมสงเคราะห์ด้านการพักการลงโทษหรือทำงานในบ้านกึ่งวิถี (Half Way House) ที่ซึ่งบุคคลเหล่านั้นอาจจะต้องเข้าไปพักอาศัยก่อนเมื่อไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างสมบูรณ์เมื่อกลับคืนสู่ชุมชน (Morales & Sheafor, 2002) นอกเหนือจากนี้งานนักสังคมสงเคราะห์ในหน่วยงานราชทัณฑ์ถูกนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูด้านสุขภาพจิต ด้านการใช้สารเสพติด ด้านการศึกษาและการฝึกวิชาชีพ โดยการใช้ทักษะการประสานงานเป็นรายบุคคล (Case Coordination Skill) เป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากสภาพปัญหาของผู้กระทำผิดมีความหลากหลายและความต้องการขอรับบริการก็มีมากเช่นเดียวกัน นักสังคมสงเคราะห์อาจจะต้องปฏิบัติกับผู้กระทำผิดเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มเล็กๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือในการปรับปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและสามารถปรับตัวให้สามารถใช้ชีวิตในสถานที่ควบคุมได้ (Dubois & Miley, 2002)

ทั้งนี้ สุดจิต เจนนพกาญจน์ (2546, น. 434) ได้กล่าวถึง การพัฒนากระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนไทย ในด้านของบทบาทของนักสังคมสงเคราะห์ไว้ว่าควรมีบทบาทในการจัดบริการสังคมในด้านต่างๆ ให้แก่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เช่น บริการด้านการศึกษา ด้านสุขภาพอนามัย ด้านที่อยู่อาศัย ด้านการจัดหางาน บริการด้านสังคม ที่เน้นเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเป็นศูนย์กลางให้มีจำนวนเพียงพอ ได้คุณภาพมาตรฐานและมีประสิทธิภาพ รวมถึงบทบาทในการให้บริการเชิงเครือข่ายที่เชื่อมโยงระหว่างผู้กระทำความผิด ผู้เสียหาย และชุมชน ตลอดจนควรมีการบูรณาการทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนของเด็กและเยาวชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เน้นบทบาทในการดำเนินงานเชิงรุก กล่าวคือ การลงพื้นที่ทำงานด้านการป้องกันและพัฒนาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด มากกว่าการดำเนินงานในเชิงรับ กล่าวคือ เมื่อเกิดปัญหาการกระทำความผิดขึ้นแล้วจึงดำเนินการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ทั้งนี้ในการพัฒนาด้านวิชาชีพนักสังคมสงเคราะห์ในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนไทย ควรมีการกำหนดขอบเขตการทำงานของนักสังคมสงเคราะห์ เพิ่มจำนวนบุคลากรให้ได้สัดส่วนกับจำนวนเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ส่งเสริมในการยกระดับคุณภาพนักสังคมสงเคราะห์ให้มีความรู้ทางด้านวิชาการที่เกี่ยวข้องมากขึ้น รวมถึงความรู้ทางด้านเทคนิควิธีการต่างๆ ที่จำเป็นในการปฏิบัติงานโดยเฉพาะในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู (สุดจิต เจนนพกาญจน์, 2546, น. 434)

Ref. code: 25646024300078UFD

2.5.1.2 ขั้นตอน วิธีการและรูปแบบการปฏิบัติงานด้านสังคมสงเคราะห์ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน

การปฏิบัติงานของนักสังคมสงเคราะห์สามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดหรือให้บริการแก่ผู้รับบริการไม่เพียงแต่ในระดับบุคคลเท่านั้น ครอบครัว กลุ่ม ชุมชนที่นักสังคมสงเคราะห์เข้าไปเกี่ยวข้องก็สามารถนำวิธีการทางสังคมสงเคราะห์มาใช้ได้ด้วยเช่นกัน ดังนั้น เทคนิคและทักษะจึงเป็นที่รวมของศิลปะเพื่อใช้ในการทำงานให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี อย่างไรก็ตามเทคนิคและทักษะของนักสังคมสงเคราะห์จำเป็นต้องพัฒนาควบคู่ไปกับความรู้ ทัศนคติต่อวิชาชีพโดยนักสังคมสงเคราะห์จะต้องรู้ถึงจุดมุ่งหมายในการทำงานว่าจะใช้เทคนิคและทักษะเหล่านี้เพื่ออะไร และนำไปใช้ได้อย่างไร รวมทั้งจะก่อให้เกิดผลอย่างไร ในการปฏิบัติงานจึงจำเป็นต้องอาศัยเทคนิคและทักษะเหล่านี้อยู่เสมอ และเทคนิคและทักษะที่จำเป็นต้องนำมาใช้กับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด มีดังนี้

1. การสัมภาษณ์ (Interviewing) โดยทั่วๆ ไป หมายถึง การพบปะกันระหว่างคน 2 คนหรือมากกว่านั้น โดยมีการนัดกันล่วงหน้า เพื่อสนทนากันในบางเรื่อง หรืออาจหมายถึงการป้อนคำถามเพื่อต้องการคำตอบอย่างมีจุดมุ่งหมายก็ได้ การสัมภาษณ์ไม่ใช่การสนทนา (Conversation) แต่เป็นสิ่งที่มีจุดมุ่งหมายจึงจำเป็นต้องมีการเตรียมตัว (Preparation) และการฝึกหัด ในการสัมภาษณ์เพื่อให้ความช่วยเหลือ ผู้ทำการสัมภาษณ์ต้องมีพื้นฐานในการพัฒนาการสนทนาให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายโดยการมีส่วนร่วมของผู้ถูกสัมภาษณ์ กระบวนการสัมภาษณ์ในการให้ความช่วยเหลือ ประกอบด้วย การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้สัมภาษณ์กับผู้ถูกสัมภาษณ์ ซึ่งมีปฏิกิริยาโต้ตอบและเกิดกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ก็เพื่อนำมาสู่การแก้ไขปัญหาของผู้ถูกสัมภาษณ์ โดยวัตถุประสงค์การสัมภาษณ์ คือ เพื่อหาข้อเท็จจริงจากการสัมภาษณ์ และให้ข้อเท็จจริงแก่ผู้ถูกสัมภาษณ์ นอกจากนี้ยังมีวัตถุประสงค์พิเศษเฉพาะด้านอีก คือ (1) เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานบางอย่างที่เป็นประโยชน์ในการทำงานขั้นตอนไป ซึ่งก็คือ ข้อมูลเฉพาะด้านที่ผู้ถูกสัมภาษณ์สามารถจะให้ได้เมื่อเกิดความไว้เนื้อเชื่อใจ ทำให้มีผลต่อการวิเคราะห์ วินิจฉัยที่ตรงกับปัญหาและความต้องการที่แท้จริงได้ (2) เพื่อให้การบำบัดในเบื้องต้น เนื่องจากการสัมภาษณ์ในการให้ความช่วยเหลือเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ระบายความรู้สึกต่างๆ รวมทั้งบอกเล่าสิ่งที่เป็นปัญหาเหล่านี้ถือว่าเป็นการให้การบำบัดในเบื้องต้น คือ ผู้รับบริการเกิดความสบายใจไปแล้วส่วนหนึ่ง และ (3) เพื่อให้ได้รับทั้งข้อมูลและการบำบัดพร้อมๆ กันไป วัตถุประสงค์ข้อนี้เป็นผลที่ควรเกิดขึ้นจากการสัมภาษณ์ (สุรางค์รัตน์ วศินารมณ์, 2542, น. 35-38)

2. การเยี่ยมบ้าน (Home Visiting) จากแนวคิดที่ว่าการเยี่ยมบ้านเป็นวิธีการอย่างหนึ่งสำหรับการแสวงหาข้อเท็จจริงประกอบการสัมภาษณ์ในขั้นการแรกรับ และการกำหนดแนวทางการให้ความช่วยเหลือซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการติดตามผล

Ref. code: 25646024300078UFD

และประเมินผลให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น ในการเยี่ยมบ้านมีวัตถุประสงค์สำคัญดังนี้ (1) เพื่อเข้าใจถึงสภาพปัญหาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม โดยปกติปัญหาที่เกิดขึ้นกับคนนั้นจะต้องมีสาเหตุมาจากภายในตนเองและจากสิ่งแวดล้อมภายนอก การเยี่ยมบ้านจึงเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่อยู่ในขั้นการแสวงหาข้อเท็จจริงเพื่อให้ได้ข้อมูลมากขึ้นจากการที่ได้ทำการสัมภาษณ์ไปแล้ว (2) เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นระหว่างผู้ทำงานกับเด็กเยาวชนและครอบครัว ในการให้ความช่วยเหลือก็คือการสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้ทำงานกับเด็กเยาวชน ถึงแม้ว่าสัมพันธภาพส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในระหว่างการสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้านก็เป็นเรื่องหนึ่งที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีได้ รวมทั้งยังเป็นแนวทางให้เกิดการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งจากตัวของเด็ก/เยาวชนจากสิ่งแวดล้อมเดิมมาใช้ (3) เพื่อเสริมสร้างแนวทางการปรับตัวของเด็ก/เยาวชน ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมของตนเองได้อย่างปกติ ในเรื่องการปรับตัวมีส่วนสำคัญในการบำบัดทั้งทางตรงและทางอ้อม การได้ข้อมูลเพิ่มเติมทั้งทางสังคม อารมณ์ และจิตใจ และสภาพแวดล้อมภายนอก จะมีส่วนช่วยในการบำบัดเด็กเยาวชน การได้มีโอกาสไปเยี่ยมบ้านและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน จะเป็นการสร้างบรรยากาศของการเสริมสร้างแนวทางการปรับตัวในสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปได้มากขึ้น และ(4) เพื่อการติดตามผลและการประเมินผล การเยี่ยมบ้านเป็นงานที่สำคัญของผู้ปฏิบัติงานกับเด็กเยาวชนที่นำมาใช้ในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนที่ได้กำหนดไว้ของเด็กเยาวชน ผลจากการติดตามสามารถนำมาใช้ในการปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการปฏิบัติงานของตนเอง (สุรางค์รัตน์ วศินารมณ์, 2542, น. 49-52)

3. การให้คำแนะนำปรึกษา การให้คำปรึกษาเป็นทักษะทางวิชาชีพ (Professional Skill) อย่างหนึ่งทางด้านสังคมสงเคราะห์นักสังคมสงเคราะห์เป็นผู้นำกระบวนการแนะแนวและแนะนำมาใช้ร่วมกับการให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือผู้รับการปรึกษาหรือผู้รับบริการตามแนวทางสังคมสงเคราะห์ ในการปฏิบัติงานกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด โดยมีความหมาย คือ การให้คำปรึกษาเป็นการให้คำแนะนำอย่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยให้ผู้รับบริการได้รู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง และสิ่งแวดล้อมได้ดียิ่งขึ้น ตลอดจนมีความสามารถในการพัฒนาและปรับปรุงตนเองและคนใกล้ชิด รู้จักการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และความสำคัญ คือ การให้การปรึกษาเป็นงานหนึ่งที่นักสังคมสงเคราะห์ใช้ร่วมกับการสัมภาษณ์โดยมีจุดประสงค์ให้การปรึกษาเป็นทักษะที่ช่วยให้นักสังคมสงเคราะห์สามารถเข้าถึงข้อเท็จจริงของผู้รับการปรึกษา ทั้งนี้ในทางสังคมสงเคราะห์มีองค์ประกอบในกระบวนการให้การปรึกษา 3 ประการ คือ การใช้ความรู้ (Knowledge) อย่างเหมาะสม มีทัศนคติ (Attitude) ที่ดีต่องานที่ทำ และมีทักษะ (Skill) ในการทำงาน (นงลักษณ์ เอมประดิษฐ์, 2541, น. 50-51)

Ref. code: 25646024300078UFD

4. การปฏิบัติงานด้านสังคมสงเคราะห์โดยใช้รูปแบบครอบครัวเป็นฐาน การให้ความสำคัญกับครอบครัวเป็นหลัก โดยใช้ครอบครัวเป็นฐานในการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ที่เชื่อว่าครอบครัวแต่ละครอบครัวมีความสามารถ ความเข้มแข็ง และศักยภาพที่สามารถดูแลสมาชิกในครอบครัวได้ รวมทั้งการส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการสังคมสงเคราะห์ การค้นหาปัญหาร่วมกันของครอบครัว เช่น การเสริมสร้างให้ครอบครัวมีอำนาจในตนเอง การกระตุ้นให้สมาชิกครอบครัวเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง จนสามารถทำให้ครอบครัวสามารถทำหน้าที่ของตนเองได้ บริการครอบครัวเป็นฐานอาจเป็นลักษณะของกิจกรรมทางเลือกทั้งนอกบ้านและในบ้านโดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อแสดงถึงศักยภาพและพลังของครอบครัว การใช้ครอบครัวเป็นฐานจะช่วยให้สมาชิกในครอบครัวได้รู้จักความพร้อมที่ตนเองมีอยู่ พลังของครอบครัวจะสามารถจัดการกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับครอบครัวได้ ศักยภาพของครอบครัวถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่การทำงานกับชุมชนต่อไป (2) การส่งเสริมการทำหน้าที่ของครอบครัวให้เข้มแข็งขึ้น การใช้ครอบครัวเป็นฐานในการปฏิบัติงาน ถือเป็นการจัดบริการทางเลือกให้กับครอบครัวเพื่อให้สมาชิกในครอบครัวได้ทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบในการจัดการและจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นให้กับผู้ที่มีปัญหาในครอบครัว แทนการให้หน่วยงานเป็นผู้นำบริการไปให้แก่ครอบครัวที่บ้าน กิจกรรมและบริการอาจจะมีอยู่นอกบ้านได้ในรูปของกลุ่ม สมาคม ชมรม และองค์กรต่างๆ โดยสมาชิกในครอบครัวจะเป็นผู้เลือกบริการที่ตรงกับความต้องการของครอบครัว และ(3) การป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น การให้สมาชิกในครอบครัวได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลสมาชิกที่มีปัญหา เช่น ผู้ป่วยในครอบครัวจะเป็นการช่วยลดค่าใช้จ่าย เสียเวลาน้อยลง รวมทั้งทำให้หน่วยงานของรัฐที่มีข้อจำกัดด้านงบประมาณและบุคลากรสามารถพัฒนาบริการให้มีคุณภาพมากขึ้น แทนที่จะมุ่งจัดบริการเชิงปริมาณแต่ขาดคุณภาพ

5. การติดตาม (Follow up) และประเมินผล (Evaluation) การทำงานหรือการปฏิบัติงานในส่วนใดก็ตาม กระบวนการหนึ่งที่สำคัญของการทำงานก็คือ การติดตามผลการทำงานว่ามีความก้าวหน้ามากน้อยเพียงใด โดยวัตถุประสงค์หลักของการติดตามและประเมินผลคือ เพื่อช่วยให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ผลของการติดตามจะนำมาใช้เพื่อการวางแผนแก้ไขปรับปรุง รวมทั้งช่วยส่งเสริมให้การทำงานนั้นๆ บรรลุจุดมุ่งหมาย หรือในฐานะที่เป็นผู้ให้บริการช่วยเหลือผู้อื่นก็จำเป็นต้องมีการติดตามว่าบริการที่ให้ไปนั้นถูกต้องตามความต้องการของผู้รับบริการและมีประสิทธิภาพ ซึ่งการติดตามและประเมินผลจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานทราบถึงผลการทำงานว่าเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือมีปัญหาและอุปสรรค เพื่อทีจะนำมาใช้ในการปรับเปลี่ยนแผนและแก้ไขตามสถานการณ์ และช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานตัดสินที่จะแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสมมากยิ่งขึ้นและกระทำได้อย่างทันท่วงที ทั้งนี้กระบวนการติดตามประเมินผลจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อการให้บริการหรือการให้ความช่วยเหลือได้เริ่มต้นขึ้น และได้มีการกำหนดไว้ใน

Ref. code: 25646024300078UFD

ขั้นตอนการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งผู้ปฏิบัติงานจะต้องเข้าใจถึงเป้าหมาย จุดประสงค์ แนวทางและวิธีการที่ให้ความช่วยเหลืออย่างละเอียด จะต้องเข้าใจว่าสิ่งเหล่านี้มีประโยชน์ต่อการวางแผน การดำเนินการ และความเชื่อถือได้ในผลของการประเมิน นอกจากนี้ สิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานหรือการให้ความช่วยเหลือจะต้องนำมาใช้ในการติดตามและประเมินผลด้วย ทั้งนี้การติดตามและประเมินผลนั้นไม่สามารถกระทำได้ในแบบที่ตายตัวเพราะสถานการณ์ปัญหาและพฤติกรรมของแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน โดยการปฏิบัติงานจะใช้การติดตามและประเมินผลในกรณีดังต่อไปนี้ (1) เมื่อมีผู้มาขอรับบริการในขณะที่ทำการแรกรับ ผู้ปฏิบัติงานต้องทำการตัดสินใจต่อสภาพธรรมชาติเบื้องต้นของปัญหา ประเมินความสามารถของบุคคล ความพร้อม และความเหมาะสมของการให้ความช่วยเหลือที่หน่วยงานมีให้ว่าตรงกับผู้มาขอรับบริการหรือไม่ ดังนั้นในขั้นตอนนี้การประเมินผลเบื้องต้นจึงมีความจำเป็นต้องนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน (2) การติดตามความเป็นไปของผู้รับบริการถือว่าเป็นความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยต้องประเมินถึงทัศนคติ สภาพทางอารมณ์ การแสดงออก และความสามารถในการแก้ไขปัญหาของผู้มาขอรับบริการ โดยจะต้องประเมินตั้งแต่จุดแรกที่มีการพบถึงขั้นตอนที่จะยุติการให้ความช่วยเหลือว่าผู้มาขอรับบริการได้รับประสบการณ์อย่างไรบ้างจากผลการให้ความช่วยเหลือ (3) เมื่อสิ้นสุดกระบวนการให้ความช่วยเหลือ โดยประเมินความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้มาขอรับบริการ การประเมินว่าการดำเนินงานสามารถบรรลุวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายทั้งของผู้มาขอรับบริการและหน่วยงาน (4) ความเห็นของผู้มาขอรับบริการต่อการดำเนินงานของผู้ปฏิบัติงานและวิธีการให้ความช่วยเหลือว่ามีประโยชน์ต่อผู้มาขอรับบริการมากน้อยเพียงใด และหน่วยงานจะต้องทำการปรับปรุงให้เกิดประโยชน์และสอดคล้องกับความต้องการของผู้มาขอรับบริการ (5) การประเมินขั้นตอนต่างๆ ของการให้ความช่วยเหลือควรมีการติดตามและประเมินผลเพื่อปรับปรุงการให้บริการและการปฏิบัติงานของผู้ทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้การปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์สำหรับเด็กและเยาวชนในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตราการพิเศษในชั้นก่อนฟ้องตามมาตรา 86 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน มีแนวทางดังนี้

Ref. code: 25646024300078UFD

ภาพที่ 2.2

การปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์สำหรับเด็กและเยาวชนในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษในชั้นก่อนฟ้องตามมาตรา 86 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553

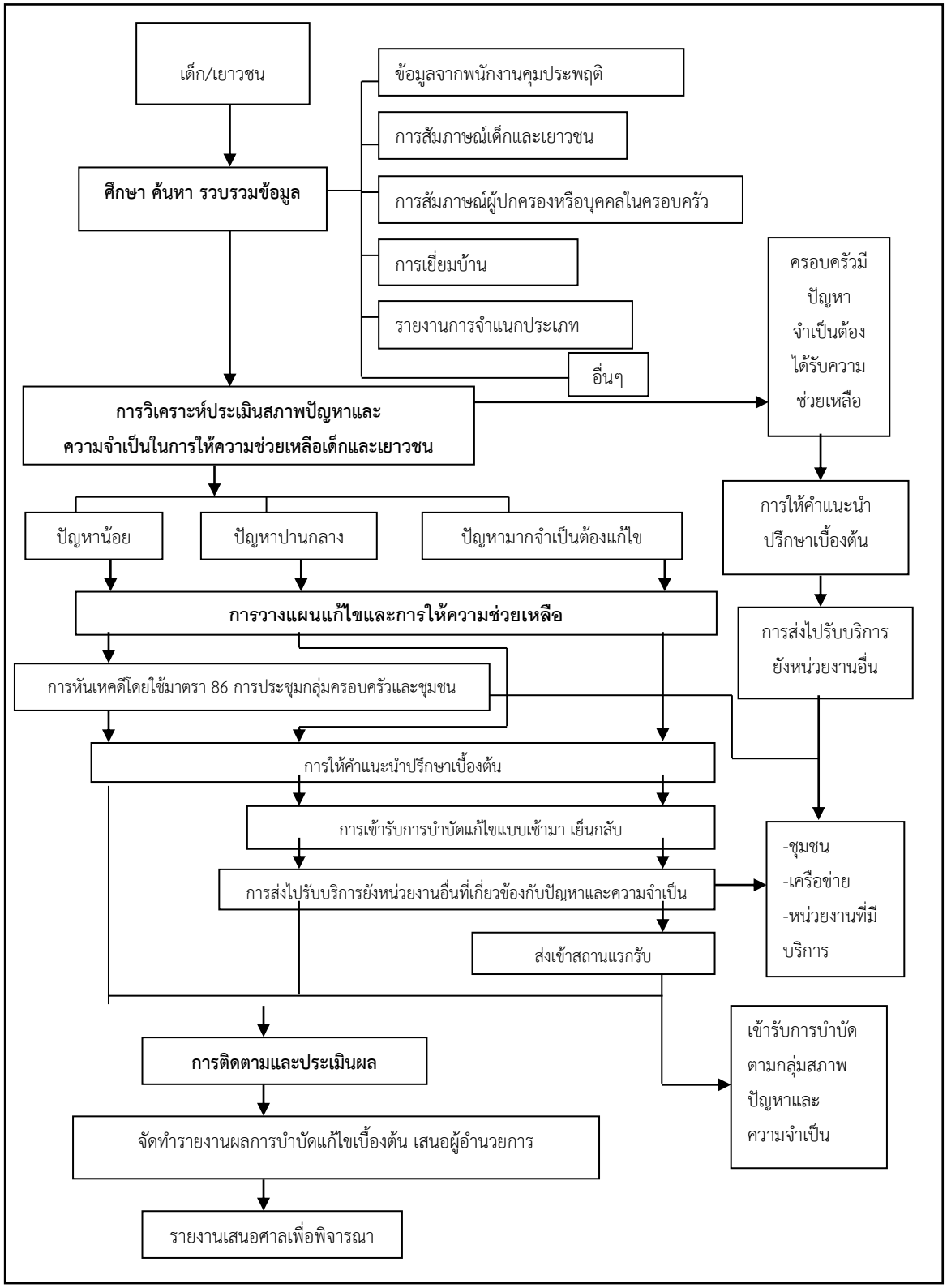

Ref. code: 25646024300078UFD

จากแผนภาพดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปรายละเอียดเกี่ยวกับการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ได้ 3 ระยะ ดังนี้ (1) ระยะเริ่มต้น (แรกรับตัว) ในระยะแรกรับตัวนี้นักสังคมสงเคราะห์จะต้องทำการการสร้างสัมพันธภาพที่ดีให้เกิดขึ้นกับ เด็กและเยาวชน บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง เพื่อให้เกิดความไว้วางใจที่จะให้ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงต่างๆ แก่นักสังคมสงเคราะห์ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะนำมาใช้ในการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูและการสงเคราะห์ช่วยเหลือทั้งในภาวะวิกฤต (Crisis Intervention) ในระยะต่อไป (2) ระยะบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเบื้องต้น การดำเนินการวางแผนบำบัดแก้ไขฟื้นฟู เพื่อให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชนนั้นจำเป็นต้องมี การจัดเตรียมวิธีการปฏิบัติไว้เป็นการล่วงหน้าและกำหนดวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติหรือการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอนเพื่อกำหนดกิจกรรมในการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูอย่างต่อเนื่องให้แก่เด็กและเยาวชน และ(3) การปฏิบัติงานของนักสังคมสงเคราะห์ตามมาตรา 86 โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ซึ่งนักสังคมสงเคราะห์จะสามารถปฏิบัติงานเป็นผู้ประสานการประชุมได้นั้นจะต้องผ่านกระบวนการฝึกอบรมทางด้านนี้มาก่อน หากยังไม่ได้รับการฝึกอบรมสามารถศึกษาวิธีการได้จากเจ้าหน้าที่ที่เคยปฏิบัติงานมาก่อนและสามารถเป็นผู้เข้าร่วมประชุมเพื่อแสดงความคิดเห็นได้[44]

โดยสรุปภาพรวม บทบาทและลักษณะงานสังคมสงเคราะห์ที่เกี่ยวกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน คือ การศึกษา รวบรวม วิเคราะห์ ข้อมูลของเด็กและเยาวชนทางด้านครอบครัว สังคม สภาพแวดล้อม รูปแบบการดำเนินชีวิต เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อดำเนินการจำแนกประเภทและวางแผนการบำบัดฟื้นฟูเป็นรายบุคคล การบำบัดฟื้นฟูเด็กเยาวชนและครอบครัว เพื่อช่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ทัศนคติ และเตรียมความพร้อมภายหลังปล่อยของเด็กและเยาวชนให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตในสังคม การประสานความร่วมมือกับบุคคลและองค์กรเครือข่ายเพื่อระดมทรัพยากรในการให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในและนอกสถานควบคุม การปฏิบัติงานด้านยุติธรรมสมานฉันท์ในเรื่องการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเพื่อลดจำนวนเด็กและเยาวชนที่เข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรมทั้งก่อนและหลังที่ศาลมีคำพิพากษา การติดตามและให้บริการทางด้านสังคมสงเคราะห์แก่เด็กและเยาวชนภายหลังการปล่อยตัวเพื่อให้ความช่วยเหลือตามสภาพปัญหาและความจำเป็น และการปฏิบัติงานเชิงรุกโดยการให้ความรู้แก่ชุมชนเพื่อป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

---

[44] สรุปจากขั้นตอนการปฏิบัติงานของนักสังคมสงเคราะห์กลุ่มประสานกิจกรรมชุมชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

Ref. code: 25646024300078UFD

2.5.2 บทบาทงานด้านสังคมสงเคราะห์ในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนตามหลักสากล

ในช่วงปี 2013 The United Nations Children's Fund ได้ตีพิมพ์บทความที่ชื่อว่า "บทบาทของการทำงานด้านสังคมสงเคราะห์ในกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน" (The Role of Social Work in Juvenile Justice) (UNICEF, 2013) ขึ้นมาเพื่อเป็นแนวทางในการทำงานของนักสังคมสงเคราะห์ในการทำงานกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด โดย UNICEF (2013) (UNICEF, 2013) มองว่า เด็กและเยาวชนที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น มักจะเป็นเด็กและเยาวชนที่มาจากครอบครัวที่ประสบปัญหายากจน ปัญหาการใช้สารเสพติด รวมทั้งอาจจะมีพฤติกรรมปลีกตัวออกจากสังคม โรงเรียน เป็นกลุ่มเยาวชนที่ถูกกีดกันออกจากการใช้ชีวิตประจำวัน ฯลฯ จนทำให้พวกเขาต้องเข้าสู่กระบวนการของการดำเนินคดี เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าพวกเขาจะเป็นผู้ที่กระทำผิดจริง แต่เนื่องจากมาตรา 40 ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (the Convention on the Rights of the Child) ระบุเอาไว้อย่างชัดเจนว่า ถึงแม้ว่าเด็กจะเป็นผู้ที่กระทำความผิดจริง แต่พวกเขามีสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติ ในลักษณะที่คำนึงถึง "ความปรารถนาในการส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคม" Convention on the Rights of the Child ดังนั้นจำเป็นจะต้องมีการประสาน สนับสนุน ครอบครัวของเด็กและเยาวชนให้สามารถเข้าร่วมกระบวนการดังกล่าวด้วย รวมถึงให้การสนับสนุนเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ ซึ่งจะต้องจัดเตรียมกระบวนการหลังจากได้รับการปล่อยตัวด้วย

ทั้งนี้ในช่วงที่ผ่านมาหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมไม่สามารถดำเนินการเพียงลำพังได้จะต้องมีความร่วมมือกับภาคสังคม (Social sector) เพราะหากไม่มีความร่วมมือดังกล่าวจะส่งผลทำให้เด็กและเยาวชนพลาดโอกาสในการได้รับการสนับสนุน การเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรม สถานการณ์และสิ่งแวดล้อมของเด็กและเยาวชน ด้วยเหตุนี้กลุ่มที่จะต้องเข้ามาร่วมทำงานด้านนี้ คือ นักสังคมสงเคราะห์ แม้ว่าในความเป็นจริงแล้ววิธีการทำงานของนักสังคมสงเคราะห์และเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมจะมีความแตกต่างกันอย่างมากก็ตาม แต่เพราะความแตกต่างด้านพันธกิจในการทำงานนี้ จะกลายเป็นการเติมเต็มและประสานความร่วมมือที่จะช่วยในการทำงานด้านสิทธิเด็กให้สมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้ทางองค์การสหประชาชาติ หรือUN จึงได้รวบรวมแนวทางการทำงาน ภารกิจหลักที่ควรทำของนักสังคมสงเคราะห์ขึ้นมา เนื้อหาหลักมาจากประสบการณ์การทำงานของนักสังคมสงเคราะห์ในภาคยุโรปกลางและยุโรปตะวันออก (The Central and Eastern European: CEE) เครือรัฐเอกรัฐ (Commonwealth of Independent States: CIS)

Ref. code: 25646024300078UFD

2.5.2.1 ขอบเขตของการทำงานด้านสังคมสงเคราะห์ (UNICEF, 2013, p. 3) การทำงานด้านสังคมสงเคราะห์ในภูมิภาคต่างๆ จำเป็นต้องคำนึงของเขตและรูปแบบของการกระทำ รวมทั้งกำหนดแนวทางการเข้าไปแทรกแซงในกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนภายใต้ข้อตกลงการทำงานสังคมสงเคราะห์สากลในความสัมพันธ์กับกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน

สหพันธ์แรงงานสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ (the International Federation of Social Workers: IFSW) ได้กำหนดแนวทางสำคัญเอาไว้ 3 ประการ คือ

1. นักสังคมสงเคราะห์ต้องส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงทางสังคม บนพื้นฐานของความต้องการและปัญหาของแต่ละบุคคลและสาเหตุที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ของปัญหาที่บุคคลและกลุ่มเยาวชนเผชิญอยู่

2. นักสังคมสงเคราะห์ต้องแก้ปัญหาในเรื่องความสัมพันธ์ของมนุษย์ (Human Relationships) ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ภายในชุมชนที่กว้างขึ้น หรือเมื่อเผชิญหน้ากับเจ้าหน้าที่และตัวแทนของพวกเขา

3. นักสังคมสงเคราะห์ต้องเพิ่มขีดความสามารถของผู้คนในการเสริมสร้างความเป็นอยู่ที่ดี พร้อมกันนี้ IFSW ยังเน้นว่าเนื่องจากอาชีพนักสังคมสงเคราะห์ต้องใช้ทฤษฎีพัฒนาการของมนุษย์ ทฤษฎีทางสังคมวิทยาและระบบสังคมเข้ามาช่วยในการเปลี่ยนแปลงการจัดการทางสังคม ด้วยเหตุนี้งานสังคมสงเคราะห์จึงต้องตั้งอยู่บนหลักการของสิทธิมนุษยชนและความยุติธรรมทางสังคม

วิธีการในการทำงานกับกระบวนการยุติธรรมมีแนวทางเบื้องต้น ดังนี้ (UNICEF, 2013, p. 4)

1. ทำงานร่วมกัน แต่เป็นอิสระจากกัน นี่เป็นการป้องกันการทำงานทับซ้อนกันของงานสังคมสงเคราะห์และงานในกระบวนการยุติธรรมเบื้องต้น โดยคำนึงถึงการเข้าถึงบริหารทางสังคมของเด็ก เยาวชน และครอบครัวของพวกเขาอย่างเหมาะสมก่อน จากนั้นจึงจะพัฒนาไปสู่การช่วยเหลือเชิงรุกในการแก้ปัญหาของแต่ละครอบครัว

2. ทำงานเชื่อมต่อกับระบบยุติธรรม นักสังคมสงเคราะห์ควรเข้าไปมีส่วนร่วมเมื่ออยู่ในขั้นตอนของการขับกุ่ม สอบปากคำ ดำเนินคดี ในกรณีที่เด็กและเยาวชนอายุต่ำกว่าเกณฑ์ และมีแนวโน้มว่าจะอยู่ในกลุ่มเสี่ยง เช่นเป็นเด็กไร้บ้าน ไม่มีผู้ปกครองดูแล และในกรณีที่ผู้ปกครองถูกจับกุ่ม นักสังคมสงเคราะห์ก็ต้องเข้าไปทำงานกับเด็กและเยาวชนรับรองความเป็นอยู่ของพวกเขา

3. การทำงานภายในระบบยุติธรรม นักสังคมสงเคราะห์อาจเข้าไปช่วยงานกระบวนการยุติธรรมได้ในหลายระดับ อาจจะเริ่มตั้งแต่การจับกุม หรือการดำเนินคดี

Ref. code: 25646024300078UFD

โดยวิธีการที่เสนอข้างต้น ถือเป็นการป้องกันในระดับแรกเริ่ม เป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการทำงานสังคมสงเคราะห์ การทำงานสังคมสงเคราะห์ในกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน นักสังคมสงเคราะห์ต้องทำตัวเป็นตัวเชื่อมที่จะเข้าไปเชื่อมช่องโหว่ในกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน โดยมีแนวทางการทำงานดังนี้ (UNICEF, 2013, p. 6-7)

1. ช่วยตั้งแต่แรกเมื่อถูกจับกุม นักสังคมสงเคราะห์ต้องอยู่กับเด็กตั้งแต่แรกเมื่อเด็กถูกจับกุมตัว โดยที่นักสังคมสงเคราะห์อาจเสนอแนวทางอื่นที่ไม่ต้องคุมขังเด็ก แต่เลือกวิธีอื่นที่จะยังคงสามารถติดตามเด็กได้

2. เตรียมรายงานการสอบสวนถึงสถานการณ์และพฤติกรรมของเด็ก รายงานเหล่านี้ที่ให้ข้อมูลภูมิหลัง ข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กและเยาวชนจะช่วยนำเสนอให้เห็นปัญหาที่เด็กเผชิญ และจะช่วยในการพิจารณาการดำเนินคดีที่เหมาะสมได้

3. การจัดการคำสั่ง นักสังคมสงเคราะห์สามารถที่จะเสนอแนวทางการดูแลที่เหมาะสมให้กับเด็กและเยาวชนได้

4. การดูแลเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิด นักสังคมสงเคราะห์มีความสามารถในการรับผิดชอบภายใต้คำสั่งดูแล ไม่เพียงเฉพาะแค่ตัวเด็กแต่รวมถึงครอบครัวของพวกเขาด้วย ขณะเดียวกันนักสังคมสงเคราะห์ก็มีอำนาจที่จะมอบหมายหน้าที่นี้ต่อให้กับชุมชน หรือหน่วยงานอื่นได้เช่นกัน

5. ให้การสนับสนุนและดูแล นักสังคมสงเคราะห์สามารถระดมทุนช่วยเหลือทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นเพื่อให้มีการหาทางแก้ไขที่ดีเหมาะสม

6. เตรียมความพร้อมหลังการปล่อยตัว นักสังคมสงเคราะห์ต้องทำงานอย่างหนักเพื่อให้แน่ใจว่าเมื่อเด็กและเยาวชนพ้นโทษไปพวกเขาจะสามารถกลับเข้าสู่สังคมได้

7. การสนับสนุนแนวทางต่างๆ หลังการพ้นโทษ (Aftercare) ไม่ว่าจะเป็นการปล่อยตัวออกจากที่คุมขังในระดับใดก็ตาม นักสังคมสงเคราะห์จะต้องเข้าไปดูแล ให้ความคุ้มครองพร้อมกับต้องมีการประเมินปัจจัยเสี่ยงของเด็ก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสภาพแวดล้อม ชุมชน ครอบครัว มิตรภาพ เด็กและเยาวชนเหล่านั้นอาจต้องการความช่วยเหลือ เพื่อที่จะสร้างภูมิคุ้มกันไม่ให้กลับไปกระทำผิดซ้ำอีกครั้ง

แนวทางการปรับปรุงบทบาทของนักสังคมสงเคราะห์ในงานของกระบวนการยุติธรรม แนวทางหลักที่งานสังคมสงเคราะห์ถูกคาดหวังให้มีการปรับปรุงการทำงานทำงานกับเด็กและเยาวชนที่ทำผิดกฎหมาย คือ การปรับเปลี่ยนวิธีการทำงาน จากการช่วยเหลือมาสู่การผลักดันและอื่นๆ เพื่อให้แน่ใจว่าวิธีการนั้นๆ จะมีศักยภาพมากพอและจะนำไปสู่การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็กในระบบยุติธรรม นอกจากการปรับเปลี่ยนวิธีการแล้ว สิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึง คือ การสร้าง

Ref. code: 25646024300078UFD

ความไว้วางใจ การเคารพซึ่งกันและกันของนักสังคมสงเคราะห์และเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม โดยมีอย่างน้อย 5 เงื่อนไขที่ควรพิจารณา ดังนี้ (UNICEF, 2013, p. 8-9)

1) งานสังคมสงเคราะห์ต้องมีบทบาทเป็นที่ยอมรับและเป็นทางการ

2) นักสังคมสงเคราะห์ต้องได้รับการฝึกอบรมมาอย่างเพียงพอที่จะทำให้ประสบความสำเร็จ

3) งานสังคมสงเคราะห์ต้องได้รับทรัพยากรที่เพียงพอ ทั้งทรัพยากรมนุษย์และวัตถุ เพื่อจะให้การทำงานประสบความสำเร็จ

4) บทบาทและความรับผิดชอบของนักสังคมสงเคราะห์กับเจ้าหน้าที่คนอื่นๆ ในกระบวนการยุติธรรมจะต้องมีการกำหนดข้อตกลงอย่างชัดเจนเอาไว้ล่วงหน้า

5) นักสังคมสงเคราะห์และเจ้าหน้าที่ต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมต้องสามารถนำเสนอความคิดเห็น แนวทางการสร้างความร่วมมือ แนวทางกลยุทธ์เพื่อที่จะนำมาปรับปรุงแนวทางการทำงานร่วมกันได้อย่างเป็นรูปธรรม

2.5.3 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการรายกรณี (Case Management (CM))

แนวคิดการจัดการรายกรณี (Case Management) เกิดขึ้นในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ระหว่าง ปี ค.ศ.1971-1985 ในประเทศสหรัฐอเมริกา เนื่องมาจากสาเหตุของความสลับซับซ้อนของผู้ใช้บริการ ทำให้นักสังคมสงเคราะห์ต้องให้บริการที่มีระยะเวลายาวนานขึ้นส่งผลต่อภาวะงานล้นมือ และไม่มีประสิทธิภาพลักษณะการทำงานเป็นการวิ่งตามแก้ปัญหามากกว่าทำงานในเชิงป้องกันที่เน้นการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงระบบงาน และการทำงานส่วนใหญ่เป็นการทำงานแบบแยกส่วนไม่สามารถช่วยให้ผู้ใช้บริการได้ประโยชน์อย่างเต็มที่ การนำวิธีการจัดการรายกรณี (Case Management) มาใช้ โดยแรกเริ่มมาจากหน่วยงานด้านสาธารณสุข ซึ่งเป็นการทำงานในโครงการดูแลสุขภาพทั้งในครอบครัวและชุมชน (In-home and community-based services) ต่อมาได้มีการขยายงานและเกิด Case Manager ขึ้นในหน่วยงานบริการสังคมหลากหลายหน่วยงาน โดยเฉพาะงานที่ทำกับกลุ่มเป้าหมาย เด็ก เยาวชนหลายๆ กลุ่ม เช่น งานในสถานสงเคราะห์ บ้านพักเด็ก เป็นต้น ปัจจุบันมีการขยายบทบาทของ Case Manager ในส่วนของงานกระบวนการยุติธรรมด้วย เป็นการทำงานกับเด็กเยาวชนที่อยู่ในความดูแลของหน่วยงานคุ้มครองเด็ก โดยพวกเขาทำหน้าที่ในการค้นหา ประเมินทรัพยากร จัดหาที่พักที่ปลอดภัยให้กับเด็ก เยาวชน และยังคอยติดตาม ดูความเป็นไปและความสามารถในการปรับตัวของเด็กเยาวชนกับสังคมแวดล้อมในทุกระดับ (อภิญญา เวชยชัย, 2550, น. 15)

2.5.3.1 ความหมายของการจัดการรายกรณี (Miley et al., 2004, p. 355, อ้างถึงใน โสภา อ่อนโอภาส, 2555) ได้ให้ความหมายของการจัดการรายกรณีไว้ว่า “บริการการจัดการรายกรณีเป็นการส่งมอบบริการโดยบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือทีมจัดตั้ง รวบรวมประสาน และบำรุงรักษา

เครือข่าย ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการที่ให้บริการช่วยเหลือและออกแบบบริการเพื่อให้ผู้ใช้บริการที่มีความต้องการจำเป็นที่ซับซ้อนได้เข้าถึงแหล่งทรัพยากรจนกระทั่งสามารถทำหน้าที่ทางสังคมได้อย่างเหมาะสม” ผู้จัดการรายกรณีต้องทำงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพเพื่อจัดการ การให้บริการสำหรับผู้ใช้บริการเฉพาะรายผู้จัดการรายกรณี จะต้องเป็นผู้ค้นหา สนับสนุน และสร้างความมั่นใจว่าผู้ใช้บริการในระบบการให้บริการได้รับบริการ การบำบัดรักษา การดูแลรวมทั้งโอกาสต่างๆ ที่เขาสมควรได้รับตามสิทธิในการกลับมาทำหน้าที่ทางสังคมได้อย่างเหมาะสม

สมาคมนักสังคมสงเคราะห์ระหว่างประเทศ (NASW) ได้ให้ความหมายว่า การจัดการรายกรณีทางสังคมสงเคราะห์เป็นวิธีการให้บริการความช่วยเหลือที่นักสังคมสงเคราะห์ประเมินความต้องการ ความจำเป็นของผู้ใช้บริการและครอบครัว จึงประสานความร่วมมือติดตามประเมินผลและพิทักษ์สิทธิเพื่อให้ได้มาซึ่งบริการหรือทรัพยากรที่จำเป็นต่อการคลี่คลายปัญหาที่ซับซ้อน

ดังนั้น สรุปความหมายของการจัดการรายกรณีทางสังคมสงเคราะห์ คือ วิธีการให้บริการที่นักสังคมสงเคราะห์ประเมินความต้องการจำเป็นของผู้ใช้บริการและครอบครัว ประสานความร่วมมือดำเนินการช่วยเหลือ จัดสรรทรัพยากรจากระบบบริการ ติดตามประเมินผลทั้งในส่วนของผู้ใช้บริการและระบบผู้ให้บริการจากหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนพิทักษ์สิทธิ เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรที่จำเป็นต่อการคลี่คลายปัญหาที่ซับซ้อนของผู้ใช้บริการ

2.5.3.2 รูปแบบการจัดการรายกรณีในงานสังคมสงเคราะห์ (Model of case management in Social Work) เมื่อมีแนวคิดการจัดการรายกรณีได้ถูกประยุกต์ใช้อย่างแพร่หลาย จึงมีการพัฒนารูปแบบการปฏิบัติงานตามแนวคิดการจัดการรายกรณีหลากหลายรูปแบบ ดังต่อไปนี้ (โสภา อ่อนโอภาส, 2555)

1. Broker service Model หรือExpended-broker Model รูปแบบตัวกลางหรือนายหน้าซึ่งผู้จัดการรายกรณีจะมีบทบาทหน้าที่ประสานเชื่อมโยงผู้ใช้บริการสู่บริการทรัพยากรที่ต้องการจำเป็นและประสานระหว่างผู้ให้บริการที่แตกต่างหลากหลายสังกัดให้ทำงานร่วมกันหรือรับช่วงต่อกันได้อย่างมีระบบเหมาะสมกับการช่วยเหลือผู้ใช้บริการตามแผนส่วนบุคคลที่วางไว้หน้าที่เฉพาะของผู้จัดการตามรูปแบบดังนี้ คือ 1.1) การประเมินความต้องการจำเป็นของผู้ใช้บริการอย่างองค์รวม 1.2) วางแผนเฉพาะราย 1.3) ประสานเชื่อมโยงสู่ผู้ให้บริการตามแหล่งต่างๆ 1.4) ติดตามประเมินผล และ1.5) พิทักษ์สิทธิ

รูปแบบนี้เกิดขึ้นเมื่อมีแนวคิดการลดการพึ่งพาสถาบัน (Deinstitutionalization) เพื่อใช้กับผู้ใช้บริการที่มีปัญหาซับซ้อนซึ่งต้องใช้บริการที่หลากหลาย และค่อนข้างมีกฎระเบียบหรือการบริการที่ยุ่งยาก โดยเฉพาะในระบบของการให้บริการในชุมชน Moore

Ref. code: 25646024300078UFD

(1990)จุดอ่อนของรูปแบบนี้ คือ การที่คาดหวังว่าผู้จัดการสามารถเชื่อมโยงส่งต่อผู้ใช้บริการเข้าสู่แหล่งบริการทาง Clinical ได้โดยที่ผู้จัดการเองไม่ต้องมีความสามารถในเชิง Clinic เพราะ เชื่อว่าโดยระบบแล้วการให้บริการ ควรเป็นความเชี่ยวชาญเฉพาะของผู้ให้บริการด้านนั้นๆ ผู้จัดการไม่จำเป็นต้องทำงานเฉพาะด้านเป็นเพียงแค่ตัวกลางหรือนายหน้าก็เพียงพอ

2. Clinical Case Management Model รูปแบบนี้ถูกพัฒนาขึ้นมาด้วยการตระหนักว่า ผู้จัดการจะต้องทำหน้าที่ให้บริการตรงแก่ผู้ใช้บริการด้วยมิใช่เพียงแต่การประสานเชื่อมโยงเท่านั้น Kanter (1989) อธิบายว่ารูปแบบคลินิกนี้ ผู้จัดการรายกรณีให้บริการใน 4 กรณีกว้างๆ ดังนี้ 1) ขั้นเริ่มต้นประกอบด้วย แรกรับ ประเมินและวางแผน 2) ขั้นการเข้าแทรกแซงช่วยเหลือบริบทแวดล้อม คือ การเชื่อมโยงส่งต่อสู่แหล่งทรัพยากรในชุมชน การสนับสนุนช่วยเหลือครอบครัว หรือผู้ดูแลผู้ใช้บริการบำรุงรักษา และขยายเครือข่ายทางสังคมประสานและร่วมมือกับบุคลากรการแพทย์และโรงพยาบาล และหน่วยงานพิทักษ์สิทธิ 3) ช่วยเหลือผู้ใช้บริการ ประกอบด้วยการทำจิตบำบัดชั่วคราว เป็นระยะๆ การอบรม/สอนทักษะการดำรงชีวิตตามลำพัง การให้ความรู้ด้านจิตสังคมแก่ผู้ป่วย 4) การเข้าแทรกแซงผู้ป่วยในสถานการณ์แวดล้อม เช่น การช่วยเหลือในภาวะวิกฤต การติดตามผลแม้ว่ารูปแบบนี้จะคล้ายคลึงกับรูปแบบตัวกลางหรือนายหน้าขึ้นอยู่กับความเข้มข้นของการทำหน้าที่ของผู้จัดการ ในรูปแบบนี้ผู้จัดการจะต้องมีทักษะเฉพาะด้านมากขึ้น เช่น จิตบำบัด การให้การศึกษา จิตสังคม เป็นต้น

3. Assertive Community Treatment (ACT) Model หรือAssertive Continuous Care Teamsรูปแบบนี้เป็นผลมาจากการที่ Stein และTest (1980) ริเริ่มโครงการทางเลือกซึ่งใช้ชุมชนเป็นฐานในการรักษาดูแลผู้ป่วยจิตเสชมากกว่าใช้โรงพยาบาล ซึ่งเติมเรียกว่า Program for Assertive Community Treatment (PACT) เป็นการพัฒนาชุดการให้บริการเฉพาะทางให้ตรงกับความต้องการของผู้ป่วยจิตเวชที่มีความเจ็บป่วยที่รุนแรงเรื้อรัง เป็นชุดบริการที่ประมวลรวมความเชี่ยวชาญของนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องแต่ละด้านมาร่วมกันการแก้ไขช่วยเหลือผู้ป่วยในคราวเดียวกัน

รูปแบบ ACT จึงให้บริการโดยทีมสหวิชาชีพ ซึ่งปกติประกอบด้วยจิตแพทย์ พยาบาล และผู้จัดการอย่างน้อย 2 คน หลักการพื้นฐานของรูปแบบของ ACT มีดังนี้ 1) อัตราส่วนผู้ป่วยต่อผู้ให้บริการต่ำ (10: 1 คน) 2) การให้บริการส่วนใหญ่อยู่ในชุมชนหรือบ้านองผู้ใช้บริการมากกว่าในที่ทำงานหรือโรงพยาบาล 3) นับภาระงานเป็นทีมมากกว่ารายบุคคล 4) ให้บริการตลอด 24 ชั่วโมง 5) บริการตรงส่วนใหญ่ให้บริการโดยทีมสหวิชาชีพ ไม่ใช่ผู้แทนหรือตัวกลาง และ6) ไม่จำกัดระยะเวลาให้บริการ โดยรูปแบบนี้เน้นการให้บริการตรงที่บ้านหรือชุมชนของผู้ใช้บริการและมักจะไม่ส่งต่อบริการถ้าไม่จำเป็น เพราะต้องการช่วยเหลือ สนับสนุนผู้ใช้บริการในกิจกรรมประจำวันการช่วยเหลือตนเองให้ได้ เช่น การซื้อของ ซักผ้า การเดินทาง

Ref. code: 25646024300078UFD

4. Intensive Case Management Model (ICM Model) รูปแบบนี้พัฒนาขึ้นมาจากความต้องการที่จะตอบสนองต่อจำนวนผู้ใช้บริการที่เพิ่มสูงขึ้นในงานจิตเวชจนเกิดความตระหนักว่าการจัดการรายกรณีแบบเดิมไม่เหมาะสม เพราะใช้ค่าใช้จ่ายสูงเพื่อแก้ไขปัญหานี้ จึงมีรูปแบบ ICM ที่มีอัตราส่วนผู้ใช้บริการต่ำและนำไปให้บริการในสถานที่หรือชุมชนของผู้ใช้บริการ และเป็นการช่วยให้มีทักษะในการใช้ชีวิตประจำวัน ความแตกต่างระหว่าง ACT กับ ICM คือ การนับภาระงาน ซึ่ง ICM จะให้บริการตรงเพียงคนเดียว หรือ2 คนไม่ใช่การยกทีมไปพร้อมกันเหมือน ACT

5. The Strengths Case Management Model รูปแบบการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้ใช้บริการ Rapp (1993) ได้สรุปลักษณะเด่นของรูปแบบไว้ ดังนี้ 1) เน้นที่ความเข้มแข็งของบุคคล/ผู้ใช้บริการมากกว่าพยาธิวิทยา 2) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้บริการกับผู้ใช้บริการเป็นสิ่งสำคัญ 3) การเข้าแทรกแซงช่วยเหลืออยู่บนพื้นฐานการตัดสินใจด้วยตนเองของผู้ใช้บริการ 4) ชุมชน คือ แหล่งทรัพยากรอันอุดมสมบูรณ์มิใช่อุปสรรคในการช่วยเหลือ 5) การติดต่อช่วยเหลือและบริการเกิดขึ้นในชุมชนมิใช่สภาพที่ทำงานของผู้ให้บริการหรือโรงพยาบาล และ 6) ผู้ป่วย/ผู้ใช้บริการมีศักยภาพในการเรียนรู้เติบโต และเปลี่ยนแปลงได้

6. The Rehabilitation Case Management Model รูปแบบการฟื้นฟูคล้ายคลึงกับรูปแบบการสร้างเสริมความเข้มแข็งการฟื้นฟูเน้นความสำคัญของระบบการให้บริการแบบรายกรณีที่ให้บริการตามความต้องการและเป้าหมายของผู้ใช้บริการรายบุคคลมากกว่าการตั้งเป้าโดยนักวิชาชีพที่ให้ความช่วยเหลือ ลักษณะเด่นของรูปแบบ คือ การเน้นเครื่องมือในการประเมินและการรักษารวมทั้งทักษะการอยู่รวมกันในชุมชน และการรักษาเป้าหมายส่วนบุคคล

รูปแบบต่างๆ เหล่านี้อาจมีการเหลื่อมล้ำทับซ้อนแล้วแต่ผู้ให้บริการจะจำกัดขอบเขตและวิธีการให้บริการของตนอย่างไร โดยสรุป K. T. Mueser และคณะ ได้รวมกลุ่มของรูปแบบไว้เป็น 3 รูปแบบกว้างๆ คือ

รูปแบบที่ 1 Standard Case Management ประกอบด้วย Broker Model และClinical Case Management Model

รูปแบบที่ 2 Rehabilitation-Oriented Community Care ประกอบด้วย Strengths Model กับ Rehabilitation Model

รูปแบบที่ 3 Intensive Comprehensive Care ประกอบด้วย ACT และ ICM

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัย มีความเห็นว่า รูปแบบที่ 2 Rehabilitation-Oriented Community Care ที่ K. T. Mueser และคณะได้แบ่งไว้ในรูปแบบการจัดการรายกรณีในงานสังคมสงเคราะห์นั้น เป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมสำหรับการศึกษาครั้งนี้ เนื่องจากเป็นรูปแบบที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชน

Ref. code: 25646024300078UFD

และครอบครัว พ.ศ.2553 และเพื่อศึกษาเป็นแนวทางการพัฒนาการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ที่มีการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดี มาตรา 132 วรรค 1

2.5.3.3 ความหมาย/คำจัดกัดความของผู้จัดบริการสังคม (Case Manager)

1. เป็นผู้ปฏิบัติงานด้านการบริการสังคม มีหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างผู้ประสบปัญหากับแหล่งทรัพยากรหรือแหล่งความช่วยเหลืออื่นๆ โดยทำให้ผู้ประสบปัญหารู้จักแหล่งทรัพยากรและกล้าเข้าถึงบริการต่างๆ มากขึ้น และพร้อมกับทำงานกับระบบการดำเนินงานในหน่วยงาน เพื่อให้หน่วยงานลดข้อจำกัด ปรับกฎเกณฑ์หรือระเบียบที่เคร่งครัดให้มีความยืดหยุ่นและง่ายต่อการเข้าถึงมากขึ้น

2. เป็นวิชาชีพหนึ่งในงานบริการสังคม เป็นผู้บริหารจัดการให้เกิดการคิดการวางแผนร่วมกับนักวิชาชีพสาขาต่างๆ โดยเป็นผู้ประสานจัดกระบวนการ จัดการวางแผนหรือบางครั้งทำหน้าที่เป็นนายหน้าต่อรอง ผลักดันให้เกิดการบริการที่ดีที่สุดแก่ผู้รับบริการ

3. เป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่ทำงานด้านบริการสังคม ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา ประสานให้กับผู้รับบริการรับทราบ เข้าใจ เข้าถึงข้อมูลที่สำคัญเพื่อใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาโดย Case Manager มีหน้าที่ประสานกับนักวิชาชีพต่างๆ แลกเปลี่ยนข้อมูลคิด วางแผน ดำเนินการแก้ไขปัญหาร่วมกัน ไกล่เกลี่ยประสานให้เกิดข้อสรุปที่เหมาะสมในสถานการณ์นั้นๆ ติดตามงาน ประเมินงานและความก้าวหน้าของผู้รับบริการเพื่อดูผลที่เกิดจากการทำงาน (Output) และศึกษาถึงผลที่ตามมา (Outcome) รวมทั้งผลกระทบที่จะเกิดขึ้น (Impact) จากตัวของผู้รับบริการและครอบครัว

กล่าวโดยสรุป การทำงานเป็น Case Manager นั้นจะต้องเป็นผู้บริหารจัดการให้เกิดบริการที่มีคุณภาพ ดำเนินการอย่างเป็นระบบ เป็นกระบวนการ สร้างหลักประกันในการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จและผู้รับบริการได้รับการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของตนได้ตลอดจนพัฒนาศักยภาพเข้าสู่วิถีชีวิตปกติได้มากที่สุด (สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2564)

2.5.3.4 กระบวนการบริหารจัดการรายกรณี กระบวนการดำเนินงานของผู้จัดการบริการสังคม (Case Manager) ในงานคุ้มครองเด็กและเยาวชน สามารถแบ่งออกเป็นกระบวนการทำงานได้อย่างกว้างๆ ดังนี้ (อภิญญา เวชยชัย, 2562, น. 16-19)

1. การรับทราบสถานการณ์ปัญหาเด็ก (Intake) เนื่องจากผู้จัดการบริการสังคม จะมิใช่บุคคลที่ทำงานเดี่ยวโดยลำพัง และมิใช่งานตั้งรับอยู่ในหน่วยงานของตนเอง แต่เป็นงานในลักษณะเชิงรุก เพราะความเป็นธรรมชาติของการอยู่ในพื้นที่ ในบทบาทที่สัมพันธ์กับการให้บริการในท้องถิ่น ทำให้การทำงานมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัวและชุมชน พื้นฐานความสัมพันธ์เช่นนี้เป็น

Ref. code: 25646024300078UFD

ผลดีที่จะทำให้ Case Manager รับทราบปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กได้รวดเร็วกว่าเจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน ดังนั้น เมื่อได้รับทราบสถานการณ์ปัญหาเด็ก Case Manager ต้องมีการสอบถามหรือแสวงหาข้อเท็จจริงเบื้องต้นก่อนถึงข้อมูล รายละเอียด สถานการณ์ความรุนแรงของปัญหา ผลกระทบของปัญหาต่อเด็ก เยาวชน บุคคลที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแสวงหาข้อมูลด้านทรัพยากร ทั้งในส่วนของครอบครัวและหน่วยงานที่ควรเข้ามามีส่วนร่วมในระดับต้น

การรับทราบปัญหานี้ จะมิใช่เพียงการรับรู้สถานการณ์จากคำบอกเล่าฟังต่อๆ มา เท่านั้น แต่ต้องมีการแสวงหาข้อมูล ข้อเท็จจริงในรายละเอียดเพิ่มเติม เพื่อนำไปสู่การประเมินความช่วยเหลือขั้นอื่นๆ ต่อไปในขั้นตอนการปฏิบัติงานดังกล่าว Case Manager ควรเป็นฝ่ายเตรียมประสานทีมงานที่มาจากสหวิชาชีพไว้ล่วงหน้าก่อน เมื่อได้รับทราบกรณีปัญหาเด็ก Case Manager จะทำหน้าที่สอบถาม สืบค้นข้อเท็จจริงเบื้องต้นในระดับหนึ่ง เพื่อให้มีข้อมูลพื้นฐานในการประมวล แลกเปลี่ยนกับทีมงานสหวิชาชีพในขั้นต่อไป

2. การคัดกรองและส่งต่อ (Pre-Screening & Referral) ในหลายกรณีอาจมีผู้เข้าใจว่าการส่งต่อ คือ ขั้นตอนสุดท้ายของการทำงานในหน่วยงานแต่ปัจจุบัน การส่งต่อ คือ การคัดกรองสถานการณ์ปัญหาในเบื้องต้น ว่ามีความรุนแรงเกินกว่ากำลังของหน่วยงานในพื้นที่จะรับมือได้หรือไม่ หากมีการประเมินสถานการณ์ปัญหาร่วมกัน และพบว่า เป็นกรณีเด็กได้รับการกระทำที่รุนแรง และเด็กมีความบอบช้ำมาก ทั้งกาย จิตใจ อารมณ์ และการทำร้ายเด็กที่เกิดขึ้นมาแล้วเป็นเวลานาน มีความถี่ซ้ำๆ กรณีเหล่านี้จัดว่าเป็นตัวชี้วัดที่บ่งบอกว่า เด็กต้องการการดูแลอย่างเร่งด่วนจากผู้ประกอบวิชาชีพเฉพาะทาง เช่น จิตแพทย์ การทำจิตบำบัด ดังนั้น กระบวนการส่งต่อในกรณีที่พบความร้ายแรงของปัญหา จึงมีความสำคัญในการทำให้เด็กเข้าสู่บริการที่ถูกต้องเหมาะสม รวดเร็ว ทันต่อความต้องการ Case Manager จะสามารถช่วยให้ข้อมูลในการพิจารณาส่งต่อไปยังบุคคล สถานที่ที่เหมาะสมเพื่อให้เด็กได้รับความช่วยเหลือทันท่วงที และทำให้เด็กไม่ถูกละเลยอยู่ในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมเป็นเวลานาน การส่งต่อนี้อาจจะหมายถึง การส่งเด็กเข้ากระบวนการคุ้มครองเด็ก โดยนักสังคมสงเคราะห์ หรือนักวิชาชีพอื่นในสหวิชาชีพก็ได้ จัดว่าเป็นกระบวนการคัดกรองงบเบื้องต้น เพื่อให้ความคุ้มครองโดยเร่งด่วนอย่างเป็นระบบต่อไป

3. การประเมินสภาวะเด็กและครอบครัว (Assessment) กรณีที่เด็กยังอยู่ในครอบครัว ญาติหรืออยู่ในพื้นที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบของ Case Manager โดย Case Manager และทีมสหวิชาชีพสามารถเริ่มต้นประเมินสภาวะเด็กและครอบครัวอย่างเป็นทางการได้ ทั้งนี้หมายถึงการประเมินปัญหา ความต้องการของเด็ก ในระยะแรก ประเมินสภาวะสุขภาพทางกาย จิตใจ สภาวะอารมณ์ พัฒนาการความสัมพันธ์ทางสังคม ความสามารถในการทำบทบาทหน้าที่ตามวัย ความพร้อมทางสติปัญญา ความพร้อมทางอารมณ์ สภาวะทางเศรษฐกิจ สภาพการเลี้ยงดูของครอบครัว มาตรฐานการเลี้ยงดู ปัจจัยเสี่ยงที่เด็กได้รับหรืออาจได้รับในอนาคต ความรู้ ความเข้าใจของครอบครัว

Ref. code: 25646024300078UFD

ในการดูแลเด็ก ความสนใจของครอบครัว ผู้ปกครองในการร่วมมือสนับสนุนเพื่อแก้ปัญหาเด็ก ทั้งนี้ การประเมินสภาวะเด็กและครอบครัวเป็นกระบวนการทำงานที่มีรายละเอียดมาก และผู้จัดการบริการสังคมจำเป็นต้องติดต่อประสานหน่วยงาน นักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องมาร่วมประเมินสภาวะทางด้านสังคมของเด็กและครอบครัวตามหลักวิชาชีพ ผลที่ได้จากการประเมินสภาวะแต่ละด้าน Case Manager จะนำมาประมวลเสนอในการประชุมทีมสหวิชาชีพ เพื่อทบทวนความความเป็นไปได้ของข้อมูล ข้อเท็จจริง ซักถามรายละเอียดและหาบทสรุปที่สามารถอธิบายสถานการณ์เด็กและครอบครัวได้อย่างชัดเจน ก่อนเข้าสู่ลำดับขั้นตอนต่อไป

4. การจัดทำแผนการบริการ (Care Planning) กระบวนการจัดทำแผนการบริการ เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องจากการประเมินสภาวะเด็กและครอบครัว เมื่อประเมินสภาวะทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านที่ดี และด้านที่เป็นข้ออ่อนของปัญหาแล้ว โดยทั่วไป Case Manager จะทำหน้าที่ประสานกับเด็กหรือครอบครัวของเด็ก เพื่อสอบถามความต้องการและทางเลือกที่เด็กและครอบครัวสนใจเป็นลักษณะแผนรายบุคคล (Individual Plan) ก่อน แผนรายบุคคลนี้จะช่วยให้ทีมงานสหวิชาชีพสามารถเข้าใจความต้องการของเด็กและครอบครัวที่เป็นอิสระก่อน และสามารถประเมินศักยภาพหรือวุฒิภาวะในการมองปัญหาจากด้านของเด็กและครอบครัว ว่าอยู่บนความเป็นจริงไหมอย่างไร หลังจากนั้น Case Manager และทีมงานสหวิชาชีพจะร่วมกันวางแผนและพัฒนาเป้าหมายการช่วยเหลือ โดยร่วมกันกำหนดทางเลือกในการให้บริการ การวางแผนระยะสั้น ระยะยาว การประสานติดต่อแหล่งทรัพยากร การพัฒนา สภาวะสุขภาพกาย จิตใจ อารมณ์ที่เด็กได้รับผลกระทบ ทั้งนี้อาจมีการแลกเปลี่ยนกับเด็กและครอบครัวเป็นระยะ ๆ เพื่อให้เด็กและครอบครัวสามารถติดตามแผนการแก้ไขปัญหาของตน และเตรียมพร้อมในการดำเนินการตามแผน การกำหนดแผนงานเพื่อคุ้มครองเด็กนี้นั้น จะต้องวางแผนให้สอดคล้องกับความเป็นจริง ปัญหาและฐานทรัพยากรในชีวิตของเด็กและสร้างกิจกรรมทางเลือกต่างๆ ให้หลากหลาย รวมถึงระบุความชัดเจนในการกำหนดตัวบุคคล หรือนักวิชาชีพที่จะเข้ามารับผิดชอบในกิจกรรมแต่ละด้านตามแผนที่วางไว้

แผนพัฒนารายบุคคล เป็นส่วนหนึ่งของแผนการบริการ เพราะเป็นแผนการบริการที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงโดยตรงกับตัวเด็ก เป็นการออกแบบร่วมกัน โดยเริ่มจากความต้องการของเด็ก ครอบครัว และทีมสหวิชาชีพ ผู้จัดการบริการสังคมมักจะทำหน้าที่ประสานกับตัวเด็ก หรือเด็กและครอบครัวให้มีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการของตนเองให้ทีมสหวิชาชีพทราบด้วยเป็นระยะ ในขั้นตอนนี้บางครั้งแผนรายบุคคลที่เด็กและครอบครัวต้องการ อาจไม่สอดคล้องกับแผนการบริการของทีมสหวิชาชีพ ผู้จัดการบริการสังคม ต้องทำหน้าที่ในการประสานความเข้าใจไกล่เกลี่ยความต้องการของทั้งสองฝ่ายให้ยืนอยู่บนสถานการณ์ที่เป็นจริง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายระยะยาวในชีวิตของเด็ก และครอบครัว

Ref. code: 25646024300078UFD

5. การดำเนินการตามแผน (Implementation) การทำงานของ Case Manager อาจไม่ใช่ผู้ปฏิบัติงานที่ต้องทำทุกอย่างเอง เพราะแผนงานบางแผนจะเริ่มเกี่ยวพันกับหน่วยงานกับผู้ประกอบวิชาชีพที่เขาจะใช้ความรู้เฉพาะด้านของเขามาทำงานกับเด็ก แต่ Case Manager จะทำหน้าที่ในการติดต่อ ประสาน เสมือนเป็นนายหน้าให้เด็กได้เข้าถึงบริการอย่างเหมาะสม การดำเนินการตามแผนนี้ Case Manager จะทำหน้าที่ทั้งการจัดหา ประสานการบริการ ให้แก่เด็กและครอบครัว ขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่สนับสนุน สร้างเสริมให้เด็กและครอบครัวเข้าสู่บริการอย่างเต็มใจ มั่นใจ และให้ความร่วมมือในการเปลี่ยนแปลงเป้าหมายชีวิตของตนไปสู่เป้าหมายระยะยาว หากการดำเนินการตามแผนประสบปัญหาหรืออุปสรรคใดๆ Case Manager จะทำหน้าที่ประสานให้ผู้ประกอบวิชาชีพ หรือหน่วยงานตระหนักถึงปัญหาและร่วมคิดหาแนวทางแก้ไขปัญหาในระบบการบริการไปพร้อมกันด้วย

6. การกำกับ ติดตาม (Monitoring) การกำกับติดตามเป็นกระบวนการที่อาจจะกล่าวได้ว่าเป็นความรับผิดชอบหลักของ Case Manager เพราะจะเป็นผู้ประสาน ติดตามการดำเนินงาน ทั้งในส่วนของนักวิชาชีพอื่นที่แบ่งกันรับผิดชอบในแต่ละเรื่อง และทั้งการติดตามดูความเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการของเด็กและครอบครัว ต่อการตอบสนองบริการหรือกิจกรรมต่างๆ การกำกับติดตามนี้เป็นการติดตามผลจากแผนการบริการหรือแผนพัฒนารายบุคคลที่ได้ร่วมกันวางข้อตกลงไว้ และหากพบว่ายังมีขั้นตอนใดในกระบวนการที่เป็นปัญหา จะต้องประสาน ผลักดัน หรือนำประเด็นเข้าสู่การประชุมในครั้งต่อไป เพื่อหาทางออกร่วมกัน

7. การทบทวนและประเมินสภาวะซ้ำ (Reassessment) เป็นกระบวนการที่เป็นผลจากการกำกับติดตาม เนื่องจากอาจมีสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปของเด็ก ครอบครัว สภาพแวดล้อม หรือแม้แต่การดำเนินงานของทีมสหวิชาชีพเอง เพื่อประเมินว่า บริการที่จัดให้ตรงกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของเด็กครอบครัว หรือไม่ รวมทั้งตัดสินใจว่าจำเป็นจะต้องให้บริการต่อ หรือเปลี่ยนบริการ หรือหยุดการให้บริการ เมื่อผู้จัดการบริการสังคม มีการทบทวนและประเมินสภาวะซ้ำใหม่อีกครั้งหนึ่งจะช่วยให้สามารถปรับและทบทวนแผนการดำเนินการหรือแผนรายบุคคลไปพร้อมกันด้วย ทั้งนี้อาจมีการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการให้บริการ การเปลี่ยนแปลงหน่วยงานและบทบาทความช่วยเหลือ หรือการกำหนดเป้าหมายใหม่และควรมีการจัดวางเงื่อนไขเวลาใหม่ให้สอดคล้องกับแผนการบริการที่มีการปรับเปลี่ยนใหม่ด้วย

8. การยุติการบริการ (Disengagement) การยุติการให้บริการ หมายถึงกระบวนการที่การดำเนินงานเป็นไปตามแผน จนก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่ดีแก่เด็ก เด็กสามารถใช้ชีวิตอย่างปกติสุข มีความสามารถในการพึ่งตนเอง มีความมั่งคงปลอดภัย หรืออาจหมายถึงการยุติการให้บริการหรือเพิกถอนการให้บริการ อันเนื่องจากเด็กออกนอกพื้นที่ขาดการติดต่อ หรือได้มีการส่งต่อเพื่อรับบริการใหม่ และอยู่ในระบบความคุ้มครองใหม่แล้ว อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการยุติการ

Ref. code: 25646024300078UFD

ให้บริการจะเกิดขึ้น แต่ผู้จัดการบริการสังคมยังคงมีภารกิจในการส่งต่อข้อมูลของเด็กให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือหน่วยงานที่รับการส่งต่อได้รับทราบ เพื่อประโยชน์ในการทราบประวัติและการวางแผนบริการใหม่ต่อไป

ทั้งนี้จากบทความ Making the Case for Social Work Case Management (n.d., p.2) ได้ชี้ให้เห็นถึงเหตุผลของการที่นักสังคมสงเคราะห์จะเป็นผู้จัดการรายกรณี (Case Manager) ที่มีประสิทธิภาพได้ เนื่องจากว่า นักสังคมสงเคราะห์มีคุณสมบัติลักษณะเฉพาะในการทำหน้าที่เป็นผู้จัดการรายกรณี และรากฐานของงานด้านสังคมสงเคราะห์เกี่ยวข้องกับงานด้านการจัดการรายกรณี ได้แก่ การแสวงหาเครือข่ายบริการให้ตามความต้องการ และการพิทักษ์สิทธิของผู้ใช้บริการ นักสังคมสงเคราะห์มีระบบการทำงานที่เกี่ยวกับการประเมินสภาพแวดล้อมโดยผ่านการพิจารณาปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและผลกระทบจากปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อผู้ใช้บริการในเชิงลักษณะรายกรณี ซึ่งถือว่าลักษณะดังกล่าวเป็นหลักการพื้นฐานของการจัดการรายกรณีอย่างครอบคลุม อีกทั้งการศึกษาของสังคมสงเคราะห์จะมุ่งเน้นไปที่มุมมองของศักยภาพของผู้ใช้บริการเป็นหลัก นักสังคมสงเคราะห์จะใช้จุดแข็งของผู้ใช้บริการในการทำงานเพื่อให้ได้รับผลลัพธ์ต่อผู้ใช้บริการในเชิงบวก

จากกระบวนการบริหารจัดการรายกรณีทั้ง 8 กระบวนการข้างต้นที่ผู้ศึกษาได้ทบทวนวรรณกรรมมานี้นั้น จะเป็นองค์ประกอบในการสร้างประเด็นคำถามต่อในด้านแนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในลำดับต่อไป

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิทยานิพนธ์ บทความต่างๆ หรืองานวิจัยที่มีความใกล้เคียงกับประเด็นเรื่องที่ทำการศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย

สุมนทิพย์ จิตสว่าง และปิยะพร ตันณีกุล (2558, น. บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การประเมินผลการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งการประเมินประสิทธิภาพในการดำเนินคดีของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 และเพื่อศึกษาแนวทางการหันเหคดีเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเป็นการวิจัย

Ref. code: 25646024300078UFD

เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนรวมทั้งประชาชนทั่วไปในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล จำนวน 372 คน และเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ปฏิบัติงาน ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด พ่อแม่ ผู้ปกครอง เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด และประชาชนทั่วไป รวมจำนวน 45 คน ผลการศึกษา พบว่า หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมประสบปัญหาในแต่ละขั้นตอนของการปฏิบัติงานตั้งแต่การจับกุมเด็กและเยาวชน การนำตัวเด็กและเยาวชน ขาดแคลนที่ปรึกษากฎหมาย การฟ้องคดีเด็กและเยาวชน การใช้ดุลยพินิจพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน การหันเหคดีเด็กและเยาวชน การดำเนินการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะการปฏิบัติตามมาตรา 86 เนื่องจากความยุ่งยากของการปฏิบัติงานตามกฎหมายกำหนด ปัญหาความเข้าใจของกระบวนการยุติธรรมต่อหลักการและเจตนารมณ์ของกฎหมาย ลักษณะของกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนมากเกินไป ขาดแคลนบุคลากรและงบประมาณในการปฏิบัติงาน ขาดการบูรณาการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อำนาจตุลาการและอำนาจบริหารที่มีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อความเป็นอิสระในการปฏิบัติงานและการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ปัญหาสภาพแวดล้อมของสังคมไทยที่กระตุ้นให้เด็กและเยาวชนกระทำผิดที่มีจำนวนและความรุนแรงมากขึ้น อันส่งผลต่อทัศนคติของประชาชนส่วนหนึ่งที่ต้องการให้เด็กและเยาวชนได้รับการปฏิบัติที่มีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งกระบวนการยุติธรรมประสบปัญหาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในแต่ละขั้นตอนอันนำไปสู่ประสิทธิภาพด้านผลผลิต โดยเด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งไม่ได้เข้าสู่กระบวนการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูที่เหมาะสม และส่งผลต่อปัญหาประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ คือ การกระทำผิดซ้ำรวมทั้งเด็กและเยาวชนในสังคมส่วนหนึ่งกระทำผิดโดยไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย ทั้งนี้มีข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ การปรับแก้กฎหมายให้ยืดหยุ่นและเอื้อต่อการปฏิบัติงานการอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงานให้มีความเข้าใจต่อเจตนารมณ์ของกฎหมายตรงกัน มีมาตรฐานและมีความเป็นเอกภาพในการปฏิบัติงานร่วมกัน การมีหน่วยงานกลางหรือหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการให้คำแนะนำ ปรึกษาแก่ผู้ปฏิบัติงานที่ประสบปัญหาในการปฏิบัติงาน การกำหนดวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมกับพฤติกรรมการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน การสร้างระบบการจำแนกเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด การคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม ควรให้อำนาจตุลาการและอำนาจบริหารแยกจากกันอย่างชัดเจน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนควรมีกฎหมายเฉพาะในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด การหันเหคดีเด็กและเยาวชนทั้งก่อนและขณะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมที่มีกระบวนการจำแนกที่มีประสิทธิภาพ การใช้มาตรการเลี่ยงกระบวนการยุติธรรมให้ได้มากที่สุด การให้ชุมชนและครอบครัวมีส่วนร่วมในการบำบัดแก้ไข และการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่มีความประพฤติดีให้ได้รับการเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาเพื่อให้สามารถพ้นโทษได้ก่อนกำหนด

Ref. code: 25646024300078UFD

ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์ และคณะ (2558) ศึกษาเรื่อง “การติดตามประเมินผลโครงการนำร่องในการนำเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับผู้กระทำผิดในระบบงานคุมประพฤติ” โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินและติดตามผลโครงการนำร่องในการนำเครื่องมือการควบคุมด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในระบบงานคุมประพฤติ เพื่อศึกษาปัญหาและข้อจำกัดในการดำเนินการโครงการ และเพื่อนำผลที่ได้จากการประเมินและติดตามผล มาพัฒนาแนวทางการนำเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ระบบงานคุมประพฤติต่อไป โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยแบบผสานวิธี โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากผู้ที่ถูกใช้ Electronic monitoring (EM) จำนวนอย่างน้อย 83 คน และเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ จำนวนทั้งสิ้น 14 คน จาก (1) กลุ่มผู้สั่งใช้ EM ได้แก่ ผู้พิพากษา (2) กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ EM ได้แก่ ผู้บริหารองค์กร พนักงานคุมประพฤติ (3) ญาติของผู้ที่ถูกใช้ EM และ (4) ผู้เสียหาย ผลการศึกษาเชิงปริมาณ พบประเด็นที่น่าสนใจ คือในการทดสอบแบบประเมินของผู้ถูกคุมประพฤติ พบว่า ด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว ชุมชน สังคม จะมีค่าเฉลี่ยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางเกือบทั้งหมด แสดงว่า ผู้ถูกคุมความประพฤติมีทัศนะคติที่ดีต่อการใช้เครื่อง EM ส่วนอีกด้านหนึ่ง คือ ผลของการใช้ EM จะมีค่าเฉลี่ยส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากเกือบทั้งหมด แสดงว่าผู้ถูกคุมความประพฤติเห็นประโยชน์ในการใช้เครื่อง EM ที่เกิดกับตนเองและครอบครัวในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนและการไม่กลับไปคบกับคนที่นำไปสู่ทางเสียหายเป็นการช่วยให้การดำเนินชีวิตของตนเองดีขึ้น ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการถูกสั่งใช้ EM ดีกว่า การถูกลงโทษจำคุก ทำให้ผู้ถูกใช้ EM มีพฤติกรรมไปในทางบวก แต่ก็ยังพบว่า เครื่อง EM ยังมีอุปสรรคสำหรับการใช้งานต่อผู้กระทำผิด และต้องการให้ปรับปรุงแก้ไข ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพในภาพรวม พบว่า การใช้ EM สามารถตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของโครงการนำร่อง และตอบวัตถุประสงค์เชิงนโยบายการแก้ไขฟื้นฟูที่กรมคุมประพฤติตั้งเป้าหมายไว้ อีกทั้งยังลดจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำได้ เพียงยังมีปัญหาทางเทคโนโลยีหรือความเสถียรของเครื่องมือเท่านั้น ส่วนผลกระทบต่อครอบครัว ชุมชนและสังคม และผลกระทบต่อสุขภาวะกายและจิตยังไม่ปรากฏในการติดตามประเมินครั้งนี้ แต่ผู้เสียหายบางรายแสดงความรู้สึกเป็นห่วงในเรื่องของความปลอดภัยแม้ผู้กระทำผิดจะถูกติด EM ก็ตาม

ข้อเสนอแนะในเชิงการปฏิบัติงาน พบว่า ด้านตัวผู้กระทำผิดหรือผู้ถูกใช้ EM ควรใช้สำหรับผู้กระทำผิดไม่ติดนิสัยหรือมิได้กระทำผิดโดยสันดาน และไม่ควรเป็นผู้กระทำผิดที่ชอบใช้ความรุนแรง นอกจากนี้ควรเป็นผู้มีงานทำ หรือมีศักยภาพในการหางานทำ หรือหากยังไม่มีงานทำควรมีครอบครัวที่สามารถให้การสนับสนุนทางกายและทางใจได้ โดยสามารถใช้ได้กับผู้ใหญ่และเยาวชน แต่จะต้องมีข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับตัวผู้ถูกใช้ EM ซึ่งมาจากรายงานการสืบเสาะของพนักงานคุมประพฤติ อีกทั้งควรมีการประเมินความเสี่ยง ความต้องการ (Risk & Needs Assessment) ของผู้ที่ถูกใช้ EM ส่วนด้านประเภทคดี ระดับการใช้ และระยะเวลาการใช้ EM คือควรใช้ในคดีที่มิใช่ความผิดไม่ร้ายแรงมาก และอาจพิจารณาไปที่ตัวบุคคลมากกว่าฐานความผิด

Ref. code: 25646024300078UFD

เนื่องจากผู้กระทำผิดบางรายเข้าไปเกี่ยวข้องกับคดีที่มีโทษหนักแต่มิได้เป็นผู้มีบทบาทสำคัญ และควรนำมาใช้เพื่อเสริมวัตถุประสงค์ในการควบคุม ดูแล เฝ้าระวัง และแบ่งระดับความเข้มของการใช้ตามความเหมาะสมของคดี และการใช้ในระหว่างคุมความประพฤติ ควรประเมินทุก 3-6 เดือน ว่าจำเป็นต้องใช้ต่อไปหรือไม่

สิงห์ชัย สุวรรณพงษ์ (2555) ศึกษาเรื่อง มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 86 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงความเป็นมาของการบัญญัติกฎหมายการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 86 และศึกษาแนวทางปฏิบัติของหน่วยงานกระบวนการยุติธรรม สถานพินิจ พนักงานอัยการ และศาลมีความเห็นการตีความและการใช้กฎหมายแตกต่างกันอย่างไร รวมถึงแนวทางการแก้ไขปัญหา เพื่อใช้กฎหมายให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นการวิจัยเชิงเอกสารโดยศึกษาจากเอกสาร บทสัมภาษณ์และสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ผลการศึกษา พบว่า ปัญหาของการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา มาตรา 86 ได้แก่ ผู้บังคับใช้กฎหมายประสบปัญหาความชัดเจนของบทบัญญัติตามมาตรา 86 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ซึ่งบัญญัติให้การจัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายด้วย ก่อให้เกิดปัญหาในการตีความคดีความผิดต่อรัฐที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 5 ปีว่าสามารถใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาได้หรือไม่ นอกจากนี้การพิจารณาเด็กหรือเยาวชนเข้าแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรา 86 เจตนารมณ์ของกฎหมายมิได้เน้นเรื่องการเยียวยาผู้เสียหายเป็นหลัก แต่มุ่งเน้นว่าทำอย่างไรจึงจะทำให้เด็กหรือเยาวชนสามารถกลับเข้ามาอยู่ในสังคมได้ หากผู้อำนวยการสถานพินิจฯ ไม่ได้วิเคราะห์กาย จิต สังคม หาสาเหตุการกระทำผิดอย่างแท้จริงและสร้างองค์กรเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเพื่อให้เด็กหรือเยาวชนสำนึกในผลแห่งการกระทำอย่างแท้จริง ก็จะทำให้เด็กและเยาวชนกลับมากระทำผิดอีก ก็จะมิได้สัมฤทธิ์ผลตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่แก้ไขใหม่

ปิยะนุช เงินคล้าย และคณะ (2556) ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินความท้าทายและโอกาสจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาโอกาสและความท้าทายที่เกิดขึ้นจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 เพื่อวิเคราะห์ปัญหาจากการนำพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ไปปฏิบัติ เพื่อหารูปแบบและแนวทางในการพัฒนากฎหมายและระบบงานในกระบวนการยุติธรรมที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

Ref. code: 25646024300078UFD

และเพื่อนำผลการประเมินมาวิเคราะห์หาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน โดยใช้การวิจัยแบบผสานวิธี ซึ่งในการศึกษาเชิงคุณภาพมีทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และในการศึกษาเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามกับกลุ่มเจ้าหน้าที่ที่ดูแลเด็กในขั้นตอนต่างๆ เช่น ตำรวจ สถานพินิจฯ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา รวมจำนวนทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า 150 คน ผลการศึกษา พบว่า การดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าว ซึ่งมีบทบัญญัติตามกฎหมายทั้ง 18 หมวด 206 มาตรา เป็นบทบัญญัติที่ดี หากได้รับการส่งเสริมและพัฒนาระบบที่เกี่ยวข้องจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาเด็กและเยาวชน อย่างไรก็ตาม จากการติดตามข้อเท็จจริงหลังการบังคับใช้กฎหมาย ผลการศึกษา พบความท้าทายหลายประการ กล่าวคือ เด็กและเยาวชนมีโอกาสในหลายขั้นตอนที่จะได้รับมาตรการแก้ไขบำบัดพฤติกรรมแทนการดำเนินคดีอาญา หากแต่เมื่อเด็กผ่านกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูชนิดต่างๆ หรือผ่านการคุมประพฤติด้วยข้อกำหนดต่างๆ เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่ายยังคงเชื่อกันว่า มาตรการเหล่านั้นไม่ได้ผลโดยตัวเลขการกระทำผิดซ้ำยังไม่ลดลง แม้บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมเองก็มีจำนวนมากที่ไม่เชื่อมั่นในกระบวนการเหล่านี้ ทำให้ไม่เห็นความสำคัญในการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน เจ้าหน้าที่หลายคนอยากให้กลับไปใช้วิธีการแบบเก่า ใช้การลงโทษให้หลาบจำ ความร่วมมือในการบังคับใช้กฎหมายในคนกลุ่มนี้จึงมีน้อย มองว่า การคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนเป็นเรื่องยุ่งยาก ไม่เกิดประโยชน์ รวมทั้งเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ตามกฎหมายยังตีความการบังคับใช้กฎหมายไม่ตรงกัน และประสบปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรด้านสถานที่ งบประมาณและอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการแก้ไขฟื้นฟู รวมทั้งขาดแคลนบุคลากร และผู้ชำนาญการ

ปุณยวัจน์ ไตรจุฑากาญจน์ (2561) ศึกษาเรื่อง “การสำรวจความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนของผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความคิดเห็นแนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนของผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน รวมถึงแสวงหาแนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนของผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจาก พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และผู้พิพากษาสมทบ ในพื้นที่ของเขตอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง รวมจำนวนทั้งสิ้น 100 คน จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 128 ราย คิดเป็นร้อยละ 78.13

ทั้งนี้จากผลสำรวจความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนต่อกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของเด็กและเยาวชนในการใช้มาตรการพิเศษต่างๆ ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 พบว่า ในภาพรวมผู้ปฏิบัติงาน “เห็นด้วย” กับการใช้มาตรการพิเศษต่างๆ ตามพระราชบัญญัติ

Ref. code: 25646024300078UFD

ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.40 โดยประเด็นที่ผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่ “เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง” คือ ด้านการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อย มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.47 รองลงมาคือ ด้านการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.29 ด้านการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาและมาตรการแทนการพิพากษาคดี มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.22 และด้านการจำแนกจัดประเภทเด็กและเยาวชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.95 ตามลำดับ ส่วนความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานต่อแนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของเด็กและเยาวชนในการใช้มาตรการพิเศษต่างๆ ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 นั้น พบว่า ในภาพรวมผู้ปฏิบัติงาน “เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง” กับแนวทางการพัฒนาดังกล่าวที่จะนำมาเป็นเครื่องมือในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในการใช้มาตรการพิเศษต่างๆ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.27 โดยประเด็นแนวทางการพัฒนาดังกล่าวผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่ เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง กับทั้ง 3 แนวทาง ได้แก่ การจัดการายกรณี (Case Management) เป็นแนวทางที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 3.55 รองลงมา คือ รูปแบบ Rehabilitation - Oriented Community Care มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.08 และการพัฒนาระบบของศาลเยาวชนและครอบครัวในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.99 ตามลำดับ

โดยมีข้อเสนอแนะต่อศาลเยาวชนและครอบครัว ดังนี้ ศาลเยาวชนและครอบครัวจำเป็นต้องมีนโยบายการพัฒนาและการดำเนินงานที่ชัดเจนเพื่อให้การใช้มาตรการพิเศษมีความเป็นเอกภาพ และควรมีรูปแบบการฝึกอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่เหมาะแก่สถานการณ์ของผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน รวมถึงแนวทางการคัดสรรผู้พิพากษาสมทบเพื่อไปดำรงตำแหน่ง ในศาลเยาวชนและครอบครัวเพิ่มเติม เช่น พิจารณาจากประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ การอบรม การทำงานหรือปฏิบัติงานด้านเด็กและเยาวชน แนวทางกำหนดผู้บริหารแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นการพิจารณาคดีซึ่งควรจะมีสหวิชาชีพร่วมด้วย เช่น นักสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น และควรมีแนวทางระบุหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบในการติดตามเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดหลังปล่อย และระบุผู้รับผิดชอบหลักในการติดตามเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดหลังปล่อย รวมถึงการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมเด็กและเยาวชนก่อนปล่อยทุกกรณี ส่วนข้อเสนอแนะต่อผู้ปฏิบัติงานด้านกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานด้านเด็กและเยาวชน จำเป็นต้องบูรณาการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับเด็กและเยาวชน รวมถึงครอบครัวเป็นระยะๆ เพื่อติดตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และการปรับเปลี่ยนโครงการ/กิจกรรม การแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ผู้ปฏิบัติงานด้านเด็กและเยาวชน จะต้องจัดวางเงื่อนไขเวลาของแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูใหม่ให้สอดคล้องกันจำเป็นต้องมีการกำกับเพื่อปฏิบัติตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และประเมินความสามารถที่จะปฏิบัติตามแผนเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน กับ เด็กและเยาวชนเป็นปัจจัยสำคัญใน

Ref. code: 25646024300078UFD

การแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ดังนั้น แนวทางการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจำเป็นต้องกระตุ้นให้เด็กและเยาวชนค้นหาเป้าหมายชีวิตที่ดีงามของตนเอง และสร้างความเชื่อแก่ผู้ปฏิบัติงานว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดสามารถเรียนรู้เติบโตและสามารถเปลี่ยนแปลงได้เป็นสิ่งสำคัญ

สถิตย์ ถาวงษ์กลาง (2555) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัญหาการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินคดีทางอาญากับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 โดยใช้การวิจัยเชิงเอกสาร ผลการศึกษา พบว่า 1.การดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชนของพนักงานสอบสวนในเรื่องอำนาจการจับกุมเด็กและเยาวชน ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 66 ไม่สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989 ซึ่งมีกฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน 2. กฎหมายไม่ได้กำหนดถึงคุณสมบัติที่เกี่ยวกับประสบการณ์ของผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมาย และการตั้งข้อรังเกียจที่ปรึกษากฎหมาย จึงควรกำหนดให้ที่ปรึกษากฎหมายจะต้องเคยว่าความคดีเด็กและเยาวชน และเด็กและเยาวชนสามารถตั้งข้อรังเกียจที่ปรึกษากฎหมายได้ 3.การแจ้งข้อกล่าวหาและสอบปากคำเด็กหรือเยาวชน หากการแจ้งข้อกล่าวหาของพนักงานสอบสวนดำเนินการไปโดยไม่มีที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชนร่วมอยู่ด้วยย่อมมีผลให้การแจ้งข้อกล่าวหานั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย อันเป็นเงื่อนไขสำคัญของการฟ้องคดีของพนักงานสอบสวนที่ทำให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้องคดี

นิศรา รัตรเกียรติกานต์ (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่อง มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา: ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้แทนชุมชนในการจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูในชั้นก่อนฟ้อง โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวคิดและมาตรการระหว่างประเทศในการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดตลอดจนการจัดรูปแบบขั้นตอนและบุคคลที่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในคดีเด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องในประเทศไทย เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหา อุปสรรคและประสิทธิภาพเกี่ยวกับรูปแบบและขั้นตอนในการจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนตลอดจนการกำหนดตัวบุคคลในรูปของคณะกรรมการที่ร่วมประชุมเพื่อจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพสังคมไทย เพื่อศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับแบบและขั้นตอนในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนและการกำหนดตัวบุคคลในรูปคณะกรรมการที่ร่วมประชุมเพื่อจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูและเด็กและเยาวชนในประเทศไทยกับต่างประเทศ เพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับรูปแบบและขั้นตอนในการนำมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีมาใช้กับเด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องตลอดจนคณะกรรมการจัดทำแผน

Ref. code: 25646024300078UFD

แก้ไขฟื้นฟูโดยกำหนดให้ผู้แทนชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฟื้นฟูทุกครั้ง ทั้งนี้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องเป็นการศึกษาโดยการวิจัยจากเอกสาร รวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ ประกอบกับข้อมูลสัมภาษณ์ของบุคคลในกระบวนการยุติธรรม จากแบบสอบถามบุคคลที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน

ผลการศึกษา พบว่า เด็กและผู้ใหญ่ที่กระทำความผิดนั้นมีความแตกต่างกันทั้งในเรื่องวุฒิภาวะ การตระหนักรู้ถึงผลกระทบที่เกี่ยวเนื่องจากการกระทำผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กในช่วงวัยรุ่น ซึ่งร่างกายและจิตใจมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก และการจัดการกับปัญหาเด็กกระทำผิดโดยการควบคุมตัวเด็กจำนวนมากในสถานพินิจนั้นเป็นการตัดโอกาสเด็กออกจากสังคมโดยปกติ จากสภาพปัญหาดังกล่าว จึงมีแนวคิดในการหันเหเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดออกจากกระบวนการยุติธรรม พร้อมทั้งแก้ไขฟื้นฟูการกระทำผิดไปด้วย มากกว่าที่จะนำเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เพื่อหันเหเด็กออกจากกระบวนการยุติธรรมซึ่งประเทศไทยมีกฎหมายรองรับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดยวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนไว้อย่างกว้าง ๆ ซึ่งปัจจุบันได้มีการตราพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ขึ้น จึงทำให้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 ถูกยกเลิก ต่อมาจึงได้มีการตรา พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 นำเอามาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาตรา 86 มาใช้แทนมาตรา 63 (เดิม) มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา เป็น มาตรการทางเลือกที่ใช้กระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในคดีที่พิจารณาแล้วเห็นว่า เด็กหรือเยาวชนอาจกลับตนเป็นคนดีได้ โดยไม่ต้องฟ้อง ภายใต้หลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดเพื่อการแก้ไขปรับเปลี่ยนความประพฤติของเด็กหรือเยาวชน อย่างไรก็ตาม ไม่มีกฎหมายบัญญัติถึงเรื่องการประชุมกลุ่มไว้ชัดแจ้งให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย จึงยังเป็นกระบวนการที่ยังไม่สามารถปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันได้ อีกทั้งยังต้องคำนึงถึงบุคคลที่เข้าร่วมในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายหรือไม่ ในทางปฏิบัติผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความเข้าใจถึงกระบวนการอย่างถ่องแท้ ตลอดจนมีการประสานงานระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้อง จะเห็นว่าการประชุมกลุ่มครอบครัวที่ประเทศไทยนำมาปรับใช้กับการกระทำความผิดของเด็กเพื่อฟื้นฟูและแก้ไขเด็กให้มีความสำนึก และเพื่อให้กลับตนเป็นคนดีนั้นมีข้อดี แต่การนำมาใช้ยังติดขัดในทางปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมาย ตลอดการประสานงานระหว่างองค์กรที่จะทำให้การประชุมกลุ่มครอบครัวเกิดปัญหาในทางปฏิบัติเมื่อนำมาใช้ ทั้งนี้มีข้อเสนอแนะ คือ เสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ในมาตรา 87 คือ ในการจัดแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรา 86 ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจเชิญฝ่ายเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ฝ่าย

Ref. code: 25646024300078UFD

ผู้เสียหาย และนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ ผู้แทนชุมชนที่เด็กหรือเยาวชนมีถิ่นที่อยู่ปกติ ที่ปรึกษาทางกฎหมาย พนักงานอัยการ หากเห็นสมควรอาจเชิญเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยก็ได้ เพื่อให้สอดคล้องเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่เน้นแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชน โดยให้ชุมชนและครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมแก้ไข และคุ้มครองสิทธิเด็ก การบรรเทาผลร้าย ชดเชยความเสียหาย สร้างความสงบสุขแก่ชุมชนและสังคม

ณรงค์ สุธรรมโกศล (2550, น. บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ทัศนะของผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนร่วมในการประชุมต่อการนำการประชุมกลุ่มเยียวยาเชิงสมานฉันท์มาทดลองใช้ในศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความเป็นมา รูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนของการนำการประชุมกลุ่มเยียวยาเชิงสมานฉันท์มาทดลองใช้ในศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง เพื่อศึกษาทัศนะของผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนร่วมในการประชุมต่อการนำการประชุมกลุ่มเยียวยาเชิงสมานฉันท์มาทดลองใช้ในศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง และเพื่อแสวงหาแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการประชุมกลุ่มเยียวยาเชิงสมานฉันท์และกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยใช้การวิจัยแบบผสานวิธี มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ จากผู้พิพากษา ผู้พิพากษาสมทบ พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน ที่ปรึกษากฎหมาย นักจิตวิทยา ผู้กระทำผิด ผู้ปกครองผู้กระทำผิด ผู้เสียหาย ผู้ปกครองผู้เสียหาย และอาสาสมัครเครือข่ายชุมชนหรือตัวแทนชุมชนและเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้บริหารและอดีตผู้บริหารศาลเยาวชนและครอบครัวกลางและศาลจังหวัดนนทบุรีแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว รวมจำนวนทั้งสิ้น 100 คน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าการประชุมกลุ่มเยียวยาเชิงสมานฉันท์มีประโยชน์และเป็นผลดีต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ผู้เสียหาย ครอบครัว ชุมชน และกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน ทั้งนี้มีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ศาลเยาวชนและครอบครัวกลางควรประชาสัมพันธ์และแจ้งข้อมูลในการประชุมกลุ่มเยียวยาเชิงสมานฉันท์ในแต่ละครั้งแก่ผู้เข้าร่วมประชุมให้ทราบล่วงหน้าเพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมสามารถเตรียมความพร้อมก่อนการประชุมและให้การดำเนินการประชุมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ควรปรับใช้รูปแบบการประชุมกลุ่มให้จำนวนผู้เข้าร่วมการประชุมมีความเหมาะสมกับกระบวนการยุติธรรมไทย และควรให้ผู้เข้าร่วมการประชุมทุกฝ่ายร่วมมือในการจัดสรรเวลาการประชุมกลุ่ม และการนัดหมายในการเข้าร่วมประชุม ควรจัดการอบรมบุคลากรจากหลายวิชาชีพที่มีส่วนร่วมในการประชุมกลุ่มให้เกิดความเข้าใจในการประชุม เพื่อเพิ่มจำนวนบุคลากรในการปฏิบัติงานการประชุมกลุ่มมากขึ้น อีกทั้งควรแก้ไขกฎหมายให้อำนาจศาลสั่งระงับคดีและยกเลิกความผิด กรณีที่เด็กและเยาวชนปฏิบัติตามแผนการเยียวยาจากการประชุมกลุ่มเรียบร้อยแล้ว โดยไม่ต้องพิพากษาคดี เพื่อมิให้เด็กและเยาวชนถูกตีตรา สำนักงานศาลยุติธรรมควรเสนอออก

Ref. code: 25646024300078UFD

กฎหมายออกมารองรับ กำหนดนโยบายให้ศาลเยาวชนและครอบครัวทั่วประเทศนำมาใช้ และปรับโครงสร้างของศาลเยาวชนและครอบครัวให้มีฝ่ายหรือส่วนงานที่รับผิดชอบการประชุมกลุ่มโดยตรง

จิตรา วีรบุรีนนท์ และคณะ (2549) ได้ศึกษาเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ในการนำวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาใช้ในการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด: ศึกษาเฉพาะกรณีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน วัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในจังหวัดต่างๆ รวมทั้งสิ้น 44 จังหวัด และศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางสังคมและเศรษฐกิจในส่วนของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ชุมชน สังคม ผู้เสียหาย และองค์กรในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งเน้นการศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่อผลสัมฤทธิ์ทางสังคมและเศรษฐกิจ และเสนอแนวทางการปรับปรุงแก้ไข โดยมีการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้อง 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มพนักงานคุมประพฤติ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยาในฐานะเจ้าหน้าที่ผู้ประสานการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน กลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจ อัยการ ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัว ผู้นำชุมชนหรือผู้นำสังคม กลุ่มเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด กลุ่มผู้เสียหาย กลุ่มบิดามารดา หรือผู้ปกครองเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด และกลุ่มบิดามารดาผู้ปกครองหรือผู้เกี่ยวข้องกับผู้เสียหาย

ผลการศึกษา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ของการนำวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวมาใช้ในการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนในกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ตามความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ประสานการประชุมกลุ่มครอบครัว ตำรวจ อัยการ ผู้พิพากษา ผู้นำชุมชน หรือผู้นำสังคมอยู่ในระดับมาก ส่วนผลสัมฤทธิ์ในด้านอื่นพบว่ามีประสิทธิผล ส่วนความพึงพอใจของผู้รับบริการอยู่ในระดับกลาง ส่วนความเสมอภาคและความโปร่งใสในการดำเนินงาน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางและระดับมากที่สุด ในประเด็นหรือแนวโน้มในการนำเอาวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาใช้ในการแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดนั้น ในความเห็นของเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการข้างต้น เห็นด้วยเป็นอย่างมาก โดยควรถ่ายโอนการดำเนินการให้แก่ชุมชนประชาสังคมในการประชุมกลุ่ม ไม่ใช่เน้นการใช้อำนาจรัฐ และควรนำมาใช้ในชั้นจับกุมของตำรวจ ระหว่างการพิจารณาคดี และภายหลังการพิจารณาคดี ยกเว้น คดีฆ่า ข่มขืน ส่วนความเห็นในกลุ่มผู้เสียหาย หรือเด็กและเยาวชน หรือบิดามารดาของผู้เกี่ยวข้อง เห็นควรนำมาใช้เป็นส่วนใหญ่ แต่ก็ยังมีบางส่วนที่ไม่เห็นด้วย

เวนิกา ฤทธาคนี (2550, น. บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การให้คำปรึกษาของผู้พิพากษาสมทบแก่เด็กและเยาวชนที่ศาลสั่งให้คุมประพฤติ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการให้คำปรึกษาและแนะนำของผู้พิพากษาสมทบแก่เด็กและเยาวชนจังหวัดนนทบุรีมีคำสั่งให้มีการรายงานตัวและคุมประพฤติ ความคิดเห็นความต้องการและความคาดหวังของเด็กและเยาวชนและผู้ปกครองที่ศาลจังหวัดนนทบุรีแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวมีคำสั่งให้มีการรายงานตัวและคุมประพฤติที่มีต่อ

Ref. code: 25646024300078UFD

ผู้พิพากษาสมทบ และปัญหาอุปสรรคในการติดตามดูพฤติกรรมของของเด็กและเยาวชนที่ศาลจังหวัดนนทบุรีแผนกคดีเด็กและเยาวชนและครอบครัวมีคำสั่งให้มีการรายงานตัวและคุมประพฤติ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากเด็กและเยาวชนที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดนนทบุรีมีคำสั่งให้คุมประพฤติและต้องมารายงานตัวกับผู้พิพากษาสมทบ รวมจำนวน 100 คน ผลการศึกษา พบว่า ประสิทธิผลการให้คำปรึกษาและแนะนำของผู้พิพากษาสมทบทำให้เกิดจิตสำนึกในความผิด และทำให้มีแผนในการดำเนินชีวิต ทำให้สามารถแยกแยะสิ่งที่ดีและสิ่งที่ไม่ดีได้ดียิ่งขึ้นในระดับมาก เด็กและเยาวชนมีความต้องการความช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการเดินทางและต้องการความช่วยเหลือในการศึกษาเล่าเรียน ในระดับมาก ปัญหาและอุปสรรคในการรายงานตัว คือ ค่าใช้จ่ายในการเดินทางมารายงานตัวช่วงเวลาที่ต้องมารายงานตัว จำนวนครั้งในการมารายงานตัวถี่เกินไป และระยะทางในการเดินทางซึ่งเห็นว่าเป็นปัญหาและอุปสรรคทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง

สิริลักษณ์ จานุกิจ (2552, น. บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ทัศนะของผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง: ศึกษาเฉพาะกรณีการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษา ทบทวน แนวคิด ทฤษฎี และข้อกฎหมาย เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ศึกษาทัศนะของผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ในการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางที่เคยปฏิบัติงานในศาลเยาวชนและครอบครัวกลางจำนวน 3 คน และผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางที่ปฏิบัติงานอยู่ในศาลเยาวชนและครอบครัวกลางจำนวน 8 คน ผลการศึกษาพบว่า ทัศนะของผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางสามารถให้ความคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้ แม้จะมีปัญหาในทางปฏิบัติบางประการที่ทำให้ไม่สามารถคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้บ้าง เนื่องจากอาจจะมีข้อบกพร่องในเรื่องของข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับตัวเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด หรือความผิดพลาดอื่นๆ ในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ส่วนอื่นก่อนที่คดีจะมาถึงศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง สุดท้ายพบว่าปัญหา อุปสรรค ที่สำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมีดังนี้ การคัดเลือกผู้พิพากษาที่มีความรู้ ความเข้าใจในสิทธิเด็กและเยาวชน การจัดอบรมหลักสูตรเฉพาะเรื่องการคุ้มครองเด็กและเยาวชนให้กับผู้พิพากษาที่จะมาปฏิบัติงานในศาลเยาวชนและครอบครัว ตัวบทกฎหมายควรจะต้องมีการปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัย การขาดการประสานงานหรือขอความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก จำนวนปริมาณคดีมีมากไม่สอดคล้องกับผู้พิพากษา การแยกสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนออกจากศาลเยาวชนและครอบครัว ทำให้การบริหารงานไม่สอดคล้องและเชื่อมโยงกัน การขาดงบประมาณในการจัดกิจกรรมและโครงการต่างๆขาดการมีส่วนร่วมของครอบครัวและสังคม ทัศนคติของสังคมไม่เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้กลับตัวเป็นพลเมืองดี สภาพครอบครัว สังคม และเศรษฐกิจ และการศึกษาไม่ได้รับการเอาใจใส่จากครอบครัว

Ref. code: 25646024300078UFD

อารณีย์ วิวัฒนาภรณ์ (2560) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการองค์การด้านเด็กและเยาวชนเพื่อรองรับคำสั่งและคำพิพากษาของศาลในศาลเยาวชนและครอบครัว มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดทั้งก่อนและหลังมีคำพิพากษา เพื่อศึกษาบทบาทของศาลเยาวชนและครอบครัวในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน และเพื่อศึกษารูปแบบการจัดตั้งและแนวทางการปฏิบัติงานขององค์การด้านเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 เพื่อรองรับคำสั่งก่อนและหลังมีคำพิพากษาของศาลเยาวชนและครอบครัว รวมทั้งเกิดการพัฒนาเครือข่ายการติดตามประเมินผล และการช่วยเหลือสงเคราะห์เด็กและเยาวชนและการปฏิบัติงานด้านการบำบัด ฟื้นฟูในกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนเพื่อมิให้กระทำความผิดซ้ำ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการวิจัยทางเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก 9 คน และกรณีศึกษาจากโครงการสานรักครอบครัวสร้างรั้วสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต จำนวน 8 คดี

ผลการศึกษา พบว่า สาเหตุหลักในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนเกิดจากปัจจัยที่แตกต่างกันซึ่งเปลี่ยนแปลงตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมทางตะวันตก โดยเฉพาะสาเหตุหลักที่เหตุได้ชัดเจนเกิดจากลักษณะของครอบครัวและสภาพแวดล้อม ตลอดจนการใช้ชีวิตในวัยเด็กซึ่งมีผลต่อคุณภาพของเด็กในการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ นั่นหมายถึง พื้นฐานของครอบครัวมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการปลูกฝังพฤติกรรม และจิตสำนึกให้แก่เด็กและเยาวชน อย่างไรก็ตาม เมื่อเด็กและเยาวชนกระทำผิดตามกฎหมายไม่ถือว่าเด็กและเยาวชนเป็นอาชญากรโดยสันดานแต่จะเป็นเพียงผู้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนเท่านั้น แม้ว่าเด็กและเยาวชนจะกระทำผิดร้ายแรงเพียงใดก็จะได้รับการยกเว้นโทษหรือรับโทษน้องลง จึงเป็นเหตุให้ผู้ใหญ่จ้างวานเด็กและเยาวชนให้กระทำผิด ประกอบกับอัตราโทษที่จะได้รับเด็กและเยาวชนก็ไม่เกรงกลัวต่อการกระทำผิดเช่นกัน ด้วยเหตุนี้เองทำให้พบว่าปัจจุบันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนมีความรุนแรงมากขึ้นส่งผลให้บุคคลในสังคมเกิดความหวาดกลัว หวาดระแวงต่อพฤติกรรมดังกล่าวของเด็กและเยาวชนและอยู่ในสังคมอย่างไม่มีความสุข และจากการศึกษาผ่านกรณีศึกษา พบว่า เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงดีขึ้นและเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ยั่งยืน รวมทั้งบิดามารดาและผู้ปกครอง ก็เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเช่นกัน ทำให้ครอบครัวเข้มแข็ง อบอุ่นและเข้าใจกันมากขึ้น เด็กและเยาวชนกระทำผิดซ้ำลดลง

ในส่วนของข้อเสนอแนะด้านนโยบาย พบว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวควรมีนโยบายในการกำหนดเกณฑ์และเงื่อนไขต่างๆ ในการรับจดแจ้งองค์การด้านเด็กและเยาวชนเพื่อสนับสนุนและรองรับการปฏิบัติงานของศาลเยาวชนและครอบครัว และให้เกิดการบูรณาการเครือข่ายด้านการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนร่วมกับภาคเอกชน หรือภาคประชาสังคมและชุมชน ซึ่งการบูรณาการเครือข่ายด้านการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ควรกำหนดเป็นนโยบายด้านกระบวนการ

Ref. code: 25646024300078UFD

ยุติธรรมเด็กและเยาวชนของรัฐบาล เพื่อให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง และทราบบทบาทการปฏิบัติงานของตนเองอย่างชัดเจน พร้อมทั้งจัดตั้งคณะกรรมการบริหารงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน เพื่อกำกับนโยบาย ติดตาม ส่งเสริม ตรวจสอบและพัฒนาด้านการดำเนินงานขององค์การด้านเด็กและเยาวชน ส่วนข้อเสนอแนะด้านการปฏิบัติ พบว่า ผลักดันให้สำนักงานคุมประพฤติแยกส่วนการปฏิบัติงานด้านเด็กและเยาวชนเป็นการเฉพาะ เพื่อรองรับการปฏิบัติงานตามคำสั่งและคำพิพากษาของศาลเยาวชนและครอบครัว นอกจากนี้ต้องมีกระบวนการติดตามพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนระหว่างชั้นสอบสวน ชั้นพิจารณา และชั้นหลังศาลมีคำพิพากษา เพื่อมิให้เด็กและเยาวชนหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ

2.6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ

The Annie E. Casey Foundation (2010) ได้ทำการรวบรวมข้อมูลการทำงานตามแบบจำลองมิสซูรี (The Missouri Model) ที่ดำเนินการมาเกือบ 30 ปี ออกมาเป็นคู่มือในการบูรณาการการฝึกฝนฟื้นฟูเยาวชนผู้ที่กระทำผิด เผยแพร่ให้สาธารณชนและหน่วยงานของรัฐที่สนใจนำไปใช้เป็นคู่มือในการทำงานกับเด็กและเยาวชน สืบเนื่องมาจากปัญหาสำคัญของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดจนถูกดำเนินคดีในประเทศสหรัฐอเมริกาไม่เพียงมีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้น ๆ แต่ยังพบว่า 70- 80% ของเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวจากศูนย์เยาวชนเหล่านั้นกลับมาถูกดำเนินคดีใหม่ในช่วงเวลา 2-3 ปี สำหรับความผิดครั้งใหม่ เด็กและเยาวชนหลังจากพ้นโทษพวกเขาปฏิเสธการกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาและลงเอยด้วยการไปทำงานใช้แรงงานได้ค่าจ้างราคาถูก ทั้งนี้ Feld (1999) นักวิชาการชั้นนำด้านกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน จากมหาวิทยาลัยมินเนสโซตา (University of Minnesota) กล่าวว่า ผลจากการวิจัยประเมินผลของเขาบ่งชี้ว่า “ผู้ต้องขังที่กระทำความผิดที่อยู่ในสถาบันดูแลเด็กและเยาวชนขนาดใหญ่ มักจะไม่ได้รับการฟื้นฟูอย่างมีประสิทธิภาพนัก ซึ่งนั่นอาจจะเป็นผลเสียต่อตัวพวกเขาเอง” สิ่งเหล่านี้ไม่เพียงฟ้องให้สังคมอเมริกัน เห็นว่า พวกเขาปล่อยปละละเลยกลับปัญหาเหล่านี้มายาวนานมากแค่ไหน และกำลังทำให้สังคมอเมริกันไม่ปลอดภัยทั้งในด้านกายภาพและทางจิตใจ ที่ผ่านมารัฐบาลอุดหนุนเงินมากกว่า 6 พันล้านเหรียญดอลลาร์ ต่อปี ในการแก้ไขปัญหาของเยาวชน และในหลายรัฐค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อปีสูงกว่า 200,000 เหรียญดอลลาร์ ซึ่งพลเมืองอเมริกันผู้เสียภาษีและผู้กำหนดนโยบายการบริหารรัฐได้ตั้งคำถามกลับมาที่รัฐว่าเราควรจะหันมาเผชิญหน้าและแก้ไขปัญหานี้อย่างจริงจังได้อย่างไร สังคมอเมริกันในช่วงต้นทศวรรษที่ 21 จึงได้พยายามคิดหาวิธีการปฏิรูปวิธีการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนและยอมรับว่าวิธีการแบบเดิมที่พวกเขาทำอยู่นั้นไม่ได้สร้างผลสำเร็จในระดับที่น่าพึงพอใจ จนนำไปสู่ 2 วิธีการ คือ

Ref. code: 25646024300078UFD

1. การใช้วิธีการการลดจำนวนประชากรที่ถูกคุมขังในสถาบันราชทัณฑ์เยาวชน โดยการคัดกรองเยาวชนที่มีอันตรายน้อยที่สุดคืนสู่สาธารณะ ใช้วิธีการเยียวยาผ่านบทบาทของชุมชน และเข้าสู่โครงการดูแล รัฐหลายรัฐ เช่น Alabama, California, Louisiana, New York, North Carolina, Ohio, Texas เป็นต้นก็ใช้วิธีการ และสามารถลดจำนวนเยาวชนที่ถูกจองจำได้ อัตราการเกิดอาชญากรรมก็ลดลงเช่นกัน แต่ทั้งนี้ก็ต้องแลกมาด้วยการที่ประชาชนในรัฐต้องจ่ายภาษีอย่างหนักเพื่อคงไว้ซึ่งระบบในการควบคุมดูแลเยาวชนดังกล่าว

2. แนวทางที่สองนี้คิดค้นขึ้นมาโดย The State of Missouri's juvenile corrections agency (แผนกดูแลเด็กและเยาวชน) และThe Division of Youth Services (DYS) พวกเขาจะให้ความสนใจเยาวชนกลุ่มเล็กที่ต้องถูกแยกออกจากชุมชนด้วยคำนึงถึงความปลอดภัยสาธารณะ หลังจากที่โครงการฝึกอบรมเยาวชนแบบเดิม มิสซูรี่ได้ทำการปรับขนาดสถาบันราชทัณฑ์ให้เล็กลง แต่เพิ่มจำนวนราชทัณฑ์ให้มากขึ้นและกระจายไปทั่วภูมิภาค และแทนที่จะใช้วิธีการควบคุมดูแลโดยเจ้าพนักงาน มิสซูรี่เสนอให้ใช้รูปแบบประสบการณ์บำบัดที่สามารถออกแบบมาอย่างรอบคอบเพื่อตรงกับความต้องการของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ช่วยให้พวกเขาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างยั่งยืนและเตรียมพร้อมสำหรับการกลับเข้าสู่ชุมชน

ทั้งนี้คู่มือที่ผลิตโดยมูลนิธิ Annie E. Casey นี้ให้ความสนใจในแนวทางของมิสซูรี่ (Missouri's approach) จึงได้มีการรวบรวมองค์ความรู้และประสบการณ์ทำงานตามแนวทางของมิสซูรี่ (Missouri's approach) มีเนื้อหาสำคัญดังนี้

แนวทางของมิสซูรี (Missouri's approach) ถูกนำไปใช้แบบสุ่มในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ในปี 2001 ศูนย์นโยบายเยาวชนอเมริกัน (The American Youth Policy Center) ระบุว่ามิสซูรีเป็น " แนวทางชี้แนะ" ที่จะมาปฏิรูปความยุติธรรมของเด็กและเยาวชน และในปี 2003 มูลนิธิ Annie E. Casey ได้จัดทำโครงการเยาวชนของรัฐมิสซูรีขึ้นมา ในการจัดการแก้ไขปัญหาเยาวชนขนาดใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นการใช้รูปแบบโรงเรียนฝึกอบรม โปรแกรมการปฏิรูปหรือศูนย์การพัฒนาเยาวชน หลังจากนั้นมาก็มีหลายรัฐทยอยเข้าไปดูงานที่มิสซูรี และพบเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นอย่างมาก เด็กและเยาวชนพวกเขาเต็มไปด้วยความสุภาพ ความมั่นใจ และเปิดกว้างโดยที่มองข้ามเรื่องจำนวนปีของการรับโทษของเด็กและเยาวชนไป บทความใน New York Time (October 28, 2007) กล่าวว่า แนวทางของมิสซูรีคือ "รูปแบบที่ถูกต้องสำหรับการดำเนินการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน"

ลักษณะสำคัญของแนวทางของมิสซูรี The Division of Youth Services (DYS) ได้ทำการออกแบบระบบบำบัดรักษาที่มีเอกลักษณ์ ออกมาเป็นรูปแบบการแก้ไขของเยาวชนในรัฐมิสซูรี (the Missouri youth corrections model) และได้รับการพัฒนาและปรับแต่งอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาหลายปี มีลักษณะสำคัญ 6 ประการ คือ

Ref. code: 25646024300078UFD

1. มิสซูรีจัดให้เยาวชนที่ต้องการความช่วยเหลืออยู่ในสถานอบรมเล็กๆ ซึ่งตั้งอยู่ใกล้กับบ้านและครอบครัวของเยาวชน มากกว่าที่จะส่งไปในโรงเรียนฝึกอบรมที่มีขนาดใหญ่และไกล

2. มิสซูรีใช้ระบบกลุ่มเล็กดูแลอย่างใกล้ชิด และใช้กระบวนการบำบัดกลุ่ม (group treatment) อย่างเข้มงวด แทนที่จะใช้วิธีการแยกเยาวชนหรือปล่อยให้พวกเขาดูแลตนเองอยู่ท่ามกลาง ฝูงชนที่หลงผิดด้วยกัน

3. มิสซูรีให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการรักษาความปลอดภัยให้กับเยาวชน ไม่เพียงความปลอดภัยที่มาจากความก้าวร้าวทางร่างกาย แต่ยังมาจากการเยาะเย้ยและการล่วงละเมิดทางอารมณ์ ดูแลโดยพนักงานของสถานที่อบรม โดยใช้ความสัมพันธ์แบบเพื่อน มากกว่าจะใช้เทคนิคการบีบบังคับ แบบที่เคยใช้ในระบบแก้ไขเยาวชน

4. มิสซูรีช่วยให้เยาวชนที่ถูกคุมขังสามารถพัฒนาทักษะด้านวิชาการ เตรียมความพร้อมและการมีวิธีการสื่อสารที่มุ่งปรับปรุงความสามารถในการประสบความสำเร็จหลังจากการปล่อยตัว โดยจะเป็นการทำงานเชิงลึกเพื่อปรับปรุงพฤติกรรมติดค้างที่อยู่ลึกลงไปในจิตใจที่ยังไม่อาจแก้ไขได้

5. มิสซูรีดึงสมาชิกในครอบครัวเข้ามาร่วมเป็นหุ้นส่วนในกระบวนการรักษา และเป็นพันธมิตรในการร่วมกันดูแลหลังปล่อย (the Aftercare Transition) มากกว่าที่จะปล่อยให้ครอบครัวแยกออกไปและมองเยาวชนในฐานะคนที่มีปัญหา

6. มิสซูรีให้การสนับสนุนและการกำกับดูแลเยาวชนที่ย้ายกลับไปอยู่บ้าน จะมีการดำเนินการวางแผนการดูแลหลังการเลี้ยงดูอย่างเข้มข้น มีการให้คำปรึกษาแก่เยาวชนอย่างใกล้ชิดในสัปดาห์สำคัญแรกหลังการปล่อยตัว ผลักดันให้พวกเขากลับเข้าสู่ระบบการศึกษา หางาน และมีการลงทะเบียนพวกเขาให้เข้ามาร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรในชุมชนของพวกเขา

จากประสบการณ์ของมิสซูรี่ในการจัดทำโครงการทางเลือกเพื่อดูแลเยาวชนหลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการยุติธรรม เกือบ 30 ปี แสดงให้เห็นว่า แนวทางของมิสซูรีสามารถแก้ไขปัญหาของเยาวชนได้ผลลัพธ์ที่ดีกว่ารัฐอื่นๆ โดยไม่ทำลายงบประมาณของรัฐ พร้อมทั้งนำเสนอแนวทางที่มีมนุษยธรรมข้อ จำกัด และแนวทางที่เป็นบวกมากขึ้น โดยสามารถสรุปแนวทางได้ดังนี้

1. เลิกวิธีการทำงานผ่านสถาบันขนาดใหญ่ แต่หันมาสร้างสถาบัน ชุมชนขนาดเล็ก เหมือนรูปแบบบ้าน ที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกการรักษาต่างๆ รองรับ

2. ใช้รูปแบบการดูแลแบบตัวต่อตัว (Individual Care) ที่อยู่ในกลุ่มการรักษากลุ่มใหญ่ ใช้ระบบการรักษาความปลอดภัยผ่านการสร้างความสัมพันธ์ (Safety Through Relationships and Supervision, not Correction Coercion) และใช้การควบคุมทางสายตามากกว่าที่จะปล่อยให้เยาวชนโดดเดี่ยวและถูกแบ่งแยก

Ref. code: 25646024300078UFD

3. จัดให้มีการพัฒนาเยาวชนแบบเร่งรัดโดยเสนอให้มีผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาเยาวชน (Building skills for Success) แทนที่จะใช้เจ้าพนักงานคอยกำกับดูแล

4. เน้นเรื่องการดูแลเด็กและเยาวชนหลังเสร็จสิ้นกระบวนการยุติธรรม (Focus on Aftercare)

ด้วยเหตุนี้แนวทางของมิสซูรี่ถือได้ว่าประสบความสำเร็จ คือ สามารถมีตัวเลขการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนต่ำกว่ารัฐอื่นๆ อีกทั้งรายงานบันทึกการกระทำผิดก็ลดลง และที่สำคัญใช้งบประมาณที่น้อยกว่ารัฐอื่นอีกด้วย แนวทางของมิสซูรีจึงเป็นแนวทางที่จะนำมาท้าทายกับปัญหาเรื่องระบบยุติธรรมของเด็กและเยาวชน อย่างไรก็ตาม แม้ที่ผ่านมาแนวทางของมิสซูรีจะถือว่าประสบความสำเร็จ ได้รับการอ้างถึงอย่างกว้างขวางและได้รับการยกย่องบ่อยครั้ง แต่ก็มักจะมีแนวโน้มใหม่ๆ ในการกระทำความผิดของเยาวชนเกิดขึ้นอยู่เรื่อยๆ วิธีที่ดีที่สุดคือการสกัดกั้นการเข้าสู่ระบบการดำเนินการยุติธรรมของเด็กและเยาวชน จะต้องมีการแทรกแซงตั้งแต่แรก (Early Intervention) ที่มีความหลากหลายและมีประสิทธิภาพโดยดึงชุมชนเข้ามาร่วมแก้ไข การทำงานของมูลนิธิ Annie E. Casey ประกอบกับงานวิจัยอีกหลายชิ้นชี้ให้เห็นถึงการใช้วิธีการเข้าไปแทรกแซงและสนับสนุน ได้ผลดีกว่าการใช้วิธีการกักกัน สนับสนุนให้พวกเขาอยู่ที่บ้านแทนการถูกคุมขัง

Andrew Becroft (January, 2015) ได้นำเสนอรายงานในการประชุม เรื่อง It's All Relative: the Absolute Importance of the Family in Youth Justice (a New Zealand Perspective) โดยรายงานดังกล่าว ได้จัดทำขึ้นเพื่อเสนอในการประชุม World Congress on Juvenile Justice ณ กรุงเจนีวิ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ วันที่ 26-30 มกราคม 2558 ซึ่งรายงานดังกล่าว ได้กล่าวถึงความสำคัญของครอบครัวที่มีความเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ตามกฎหมาย Young Persons and their Family Act 1989 การเข้ามามีส่วนร่วมของครอบครัวในกรณีที่เด็กและเยาวชนถูกดำเนินคดี การมีส่วนร่วมในการะชุมกลุ่มครอบครัว รูปแบบการประชุมกลุ่มครอบครัวในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาคดีของศาล/ตามคำสั่งศาล การเข้าร่วมโครงการที่จัดไว้สำหรับเด็กและเยาวชนกับครอบครัว เช่น โครงการเพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้น กิจกรรมการสร้างความรู้ ความเชี่ยวชาญให้กับผู้ปกครอง การพูดคุยสื่อสารระหว่างครอบครัวกับเด็กและเยาวชน การเสริมสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างเด็กและเยาวชนกับผู้ปกครองหรือครอบครัว การพัฒนาครอบครัวเกี่ยวกับการเรียนรู้และทักษะในการทำงาน เป็นต้น

จากรายงานดังกล่าว สามารถสรุปสาระสำคัญได้ว่า ครอบครัวมีหน้าที่สำคัญในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน ทั้งนี้เป็นการยากที่จะระบุว่าจะต้องมีหน้าที่อย่างไรบ้าง เนื่องจากว่าประสบการณ์ของครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีของเด็กและเยาวชน หรือครอบครัวเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน

Ref. code: 25646024300078UFD

และอาจจะกล่าวได้ว่าครอบครัวเป็นส่วนหนึ่งในความเสี่ยงของการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน อีกทั้งมีหลักการที่เชื่อได้ว่า เมื่อมีการแก้ไขครอบครัว หรือครอบครัวได้รับการแก้ไขแล้วจะส่งผลต่อในการป้องกันไม่ให้เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ครอบครัวถือว่าเป็นศูนย์กลางที่ส่งผลกระทบต่อการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนโดยตรง จึงจำเป็นต้องเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน

Erin Beth Somers (2011) ทำการศึกษาในหัวข้อว่า “The role of social workers in reducing recidivism rates for juvenile offenders” มหาวิทยาลัย California State University, Sacramento สืบเนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกามีอัตราการจองจำผู้ต้องขังสูงที่สุดแห่งหนึ่งของโลก โดยที่หนึ่งในจำนวนผู้ต้องหานั้นมีเด็กและเยาวชนรวมอยู่ด้วย งานวิจัยของโซเมอร์สมีจุดเริ่มต้นมาจากจำนวนผู้ต้องขังที่เป็นเด็กและเยาวชน โดยพบว่า ในแต่ละปีจะมีเด็กและเยาวชนทั่วประเทศสหรัฐอเมริกากระทำความผิดราว 200,000 คน และเมื่อเวลาผ่านไปเยาวชนส่วนใหญ่ได้กลับเข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนอีกครั้ง หรือไม่ก็ย้าย เข้าไปสู่กระบวนการยุติธรรมสำหรับผู้ใหญ่ ผู้ต้องขังจำนวน 2 ใน 3 ที่ถูกปล่อยตัวกลับมากระทำผิดซ้ำและเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมภายในเวลา 3 ปี เช่นเดียวกับเยาวชนผู้กระทำผิด เยาวชน 2 ใน 3 ที่ถูกจับกุม จำนวน 1 ใน 3 ของเยาวชนถูกจับกุมอีกครั้งภายในเวลา 1-2 ปีหลังจากได้รับการปล่อยตัว โดยโซเมอร์ส กล่าวว่ากระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนในแคลิฟอร์เนียปัจจุบันกำลังล้มเหลว เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกลับเข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรมใหม่อีกครั้งหรือไม่ก็ถูกดำเนินคดีในระบบกระบวนการยุติธรรมสำหรับผู้ใหญ่มากถึงในอัตรา 55-76% ซึ่งถือเป็นอัตราที่สูงที่สุดในประเทศ สำหรับ โซเมอร์สรูปแบบจำลองเพื่อนำเยาวชนกลับคืนสู่สังคมที่มีอยู่เดิมในแคลิฟอร์เนียไม่เพียงจะล้าสมัยและไม่ได้มีการปรับปรุงที่เน้นประเด็นเรื่องการฟื้นฟู แต่สภาพแวดล้อมของสังคมที่แคลิฟอร์เนียยังมีแนวโน้มที่จะส่งเสริมการใช้ความรุนแรงที่เพิ่มขึ้นและสร้างความต่อเนื่องที่จะกระทำผิดซ้ำ นำไปสู่การผลักดันให้เยาวชนกลายเป็นอาชญากรในอนาคต โดยโซเมอร์ส เสนอให้ควรมีการทำงานด้านสังคมสงเคราะห์ร่วมกับนักจิตวิทยาในระดับของการสร้างความเชื่อมโยงและบูรณาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักสังคมสงเคราะห์ต้องเป็นผู้ช่วยเหลืออย่างเต็มที่เพื่อให้แน่ใจว่าการพัฒนาของชุมชนมีประสิทธิผลและปลอดภัยมากขึ้น ด้วยเหตุนี้วัตถุประสงค์ในการศึกษาของโซเมอร์ส คือ การเติมเต็มช่องว่างด้านงานสังคมสงเคราะห์ในประเด็นเรื่องการออกแบบรูปแบบปฏิบัติการเพื่อนำเยาวชนกลับคืนสู่สังคม และตั้งเป้าหมายในการกำหนดรูปแบบการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดอัตราการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน หรือที่โซเมอร์สใช้คำว่า “ปิดประตูการกลับมากระทำความผิดซ้ำ”

ผลการศึกษาของโซเมอร์ส ยืนยันว่า บทบาทการทำงานด้านสังคมสงเคราะห์สำหรับเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดนั้นควรจะให้ความสำคัญกับการออกแบบรูปแบบวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดใน “การกลับคืนสู่สังคม” พร้อมกับคิดค้นวิธี “การแทรกแซงเพื่อลด

Ref. code: 25646024300078UFD

ความเสี่ยงในการที่จะกระทำผิดซ้ำ” ซึ่งโซเมอร์ส เสนอให้นักสังคมสงเคราะห์ทำงานร่วมกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและนักจิตวิทยาเพื่อปรับปรุงบริการด้านการดูแลฟื้นฟูเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดหลังพ้นโทษ (Aftercare) และช่วยพัฒนาโปรแกรมในเชิงบูรณาการเพื่อปรับปรุงผลจากการกระทำของเยาวชนให้กลับคืนสู่สังคมได้ซึ่ง ความสามารถและความร่วมมือของชุมชน (Community-Based Supports For Youth) ถือเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จที่จะมีส่วนช่วยลดอัตราการกลับมากระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน ชุมชนที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะชุมชนที่มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดทำโครงการดูแลหลังพ้นโทษโดยคนในชุมชนเองถือเป็นกำลังใจให้กับเด็กและเยาวชนผู้เคยกระทำผิดอย่างยิ่ง อีกทั้งยังเป็นการขยายรูปแบบการจัดทำโมเดลหลังพ้นโทษที่เคยเป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานไปสู่การวางแนวทางการจัดทำโมเดลเพื่อฟื้นฟูเยียวยาแบบองค์รวมมากขึ้น การทำงานร่วมกันของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ นักสังคมสงเคราะห์ หน่วยงานช่วยเหลืออื่นๆ และชุมชน เป็นรูปแบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพสูงที่สามารถช่วยลดอัตราการกระทำผิดซ้ำ

ทั้งนี้โซเมอร์สได้หยิบยก โมเดลแบบจำลองของ Wilson and Howell (1993) ที่เสนอหลักการทำงานของนักสังคมสงเคราะห์ที่ทำกับเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดมีหลักการ 5 ข้อหลัก ดังนี้ (1) เสริมสร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัวในความรับผิดชอบหลักในการปลูกฝังค่านิยมให้กับเด็กและเยาวชน (2) สนับสนุนสถาบันสังคมหลักในการพัฒนาเยาวชนที่มีความรับผิดชอบ (3) ส่งเสริมการป้องกันการกระทำผิดเพราะเป็นแนวทางที่ประหยัดต้นทุนมากที่สุด (4) ควรเข้าแทรกแซงทันทีเมื่อเด็กและเยาวชนเริ่มมีพฤติกรรมการกระทำผิด และ(5) ใช้ระบบการคัดแยกและควบคุมเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดร้ายแรง รุนแรง และทำความผิดเรื้อรัง ที่ไม่อาจใช้ระบบการเข้าแทรกแซงตั้งแต่เมื่อเริ่มกระทำความผิดได้ ในผลงานของ วิลสัน และโฮเวลล์ ยังกล่าวอีกว่า นักสังคมสงเคราะห์ควรสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับรากหญ้า และช่วยให้ชุมชนยืนด้วยตนเองในการให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชน ขณะเดียวกัน กระบวนการยุติธรรมทางอาญาและการทำงานด้านสังคมสงเคราะห์ต้องทำงานร่วมกันและทำงานข้ามสาขาแบบสหวิทยาการ ด้วยเพราะรูปแบบความร่วมมือจากชุมชนนี้ต้องใช้องค์ความรู้ทั้ง 2 สาขาเข้ามาช่วยดำเนินการ

1. การปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ ในประเด็นการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ นักสังคมสงเคราะห์ต้องมีความรับผิดชอบในการหารูปแบบการปฏิบัติงานเชิงบูรณาการเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุด คือ การลดอัตราการกลับมากระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน มีการบันทึกไว้ในกรณีศึกษาว่า การที่ใช้วิธีการบำบัดเพียงอย่างเดียวไม่ได้ผลกับเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดนัก แต่หนึ่งในวิธีที่มีประสิทธิภาพที่สุดในการพัฒนาโปรแกรมและการบริการ (program and services) สำหรับกลุ่มเยาวชนผู้กระทำความผิด พร้อมทั้งพัฒนาแผนการสร้างความเปลี่ยนแปลง โดยดึงครอบครัว เพื่อน โรงเรียน ชุมชน องค์กร ที่จะช่วยให้คำปรึกษา เพื่อจะช่วยเยาวชนเข้าสู่ระบบการสนับสนุนและมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการนำเยาวชนเข้าสู่กระบวนการคืนสู่สังคม ด้วยเหตุนี้นักสังคมสงเคราะห์ที่

Ref. code: 25646024300078UFD

ปฏิบัติงานสังคมต้องรู้จักปรับตัว มีความคิด และมีความสร้างสรรค์ในการทำงานกับยาวชน พร้อมกันนี้ต้องยอมรับว่าเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิด นักสังคมสงเคราะห์ไม่อาจใช้รูปแบบเดียวกันในการจะช่วยให้กระบวนการกลับคืนสู่สังคม นั่นจึงทำให้นักสังคมสงเคราะห์ต้องพัฒนากลยุทธ์ที่ครอบคลุมในการทำงานกับเยาวชนกลุ่มนี้และตระหนักถึงอุปสรรคสำคัญที่มีอยู่สำหรับเยาวชนกลุ่มนี้เช่นกัน

2. คำแนะนำเชิงนโยบายในงานสังคมสงเคราะห์ ผลงานของโซเมอร์สต้องการที่จะกระตุ้นให้นักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม และนักจิตวิทยาทำงานร่วมกันเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานสูงสุดเพื่อเด็กและเยาวชน จากนั้นควรมีการวางเป้าหมายในเชิงนโยบายไม่ใช่แค่เพียงทำงานร่วมกับหน่วยงานด้านการดูแลอื่น แต่ควรมีนโยบายปรับปรุงการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเข้ามารับบริการ รวมไปถึงต้องมีการขยายโครงการ มีการการระดมทุนเพื่อช่วยในการจัดทำของกลุ่มเยาวชนที่มาช่วยทำงาน เอื้อเฟื้อด้านที่พัก การให้คำปรึกษา การส่งเสริมการศึกษา สิ่งเหล่านี้ควรต้องมีการระบุอย่างชัดเจนในการทำงานด้านสังคมสงเคราะห์กับเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิด บทบาทของนักสังคมสงเคราะห์ในการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ คือการช่วยให้เยาวชนสามารถเข้ามาร่วมในระบบการให้บริการที่ซับซ้อนเหล่านี้ และควรช่วยให้เยาวชนวางแผนเพื่อความสำเร็จของตัวเอง นักสังคมสงเคราะห์ต้องมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในฐานะที่เป็นผู้สนับสนุนและในบางครั้งก็อาจต้องมีบทบาทเป็นนักเคลื่อนไหวรณรงค์ในชีวิตของพวกเขา เพื่อที่จะมั่นใจได้ว่าเยาวชนของเรานั้นจะสามารถเติบโตขึ้นไปเป็นพลเมืองที่ดีและมีความสุขในสังคมของพวกเราเอง

Ian Blakeman (2008) ได้นำเสนอบทความเกี่ยวกับ The Youth Justice system of England and Wales ในงาน the 139th International Training Course visiting experts' papers. United Nations Asia and Far East Institute for The Prevention of Crime and The Treatment of Offenders ซึ่งบทความกล่าวถึง ระบบกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนในประเทศอังกฤษและเวลส์ ซึ่งได้ศึกษาถึงกระบวนการที่จัดขึ้นนอกศาลเยาวชน ได้ทำในลักษณะป้องกันก่อนที่เด็กและเยาวชนจะมีการกระทำความผิดขึ้น และก่อนที่จะส่งเด็กหรือเยาวชนมายังศาลเยาวชน จะมีการสืบเสาะถึงภูมิหลังของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด ลักษณะของการกระทำความผิด วิธีการควบคุมเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด การเปรียบเทียบกับการกระทำความผิด และการใช้วิธีในการควบคุมตัวเด็กและเยาวชนในต่างประเทศ ศึกษาการทำงานของหน่วยงานที่ดูแลเด็กและเยาวชนที่ถูกควบคุมเพื่อตรวจสอบว่าเด็กและเยาวชนได้รับการคุ้มครองโดยปลอดภัยและเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้หรือไม่ ศึกษาถึงการทำงานเพื่อลดความเสี่ยงของเด็กและเยาวชนนากรกระทำความผิดซ้ำ และศึกษากลุ่มเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซึ่งทำงาน

Ref. code: 25646024300078UFD

ร่วมกับผู้ที่ดูแลเด็กแกละเยาวชน อีกทั้งศึกษาอนาคตในความเป็นไปได้ที่จะมีการพัฒนาระบบกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน

ผลการศึกษาพบว่า ระบบการพิจารณาของศาลเยาวชน มีอำนาจพิจารณาและพิพากษาคดีที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิด โดยจะพิจารณาคดีเกือบทั้งหมดที่เด็กหรือเยาวชนอายุที่ต่ำกว่า 18 ปีที่กระทำความผิด และมีอำนาจในการพิพากษาหรือมีคำสั่งให้ควบคุม หรือให้เด็กหรือเยาวชนฝึกอบรมได้มากถึง 24 เดือน ในกระบวนการพิจารณาเมื่อเด็กหรือเยาวชนถูกดำเนินคดีและตั้งข้อหา ศาลเยาวชนจะเป็นผู้พิจารณาว่าเด็กหรือเยาวชนจะถูกควบคุมตัวหรือไม่ จะสอบคำให้การของเด็กหรือเยาวชน ถ้าเด็กหรือเยาวชนให้การปฏิเสธ ศาลเยาวชนจะพิจารณาถึงพยานหลักฐานว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดจริงหรือไม่ หากเด็กหรือเยาวชนให้การรับสารภาพ ศาลเยาวชนจะพิจารณาว่าจะดำเนินการอย่างไร ในกรณีที่เป็นคดีร้ายแรง ศาลเยาวชนอาจจะส่งเรื่องไปยังศาลแขวงได้เพื่อให้พิจารณาและพิพากษาคดี ซึ่งศาลเยาวชนเป็นแผนกหนึ่งในศาลแขวง ทั้งนี้ศาลเยาวชนจะมีลักษณะการพิจารณาคดีที่เป็นทางการน้อยกว่าศาลแขวง

สิทธิของเด็กและเยาวชนตามกฎหมาย พบว่า มีสิทธิที่จะมีที่ปรึกษาทางกฎหมาย ในส่วนของขั้นตอน กระบวนการก่อนที่เด็กหรือเยาวชนจะเข้ามาในกระบวนการยุติธรรม และเมื่อเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลเยาวชน พบว่า มีการนำหลักกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) มาใช้ในการแก้ไขปัญหา หลักการเบี่ยงเบนคดี (Diversion) ซึ่งในแต่ละขั้นตอนจะมีเจ้าหน้าที่/หน่วยงานต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ นักจิตวิทยา เจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นที่มีอำนาจในการดูแลเด็กและเยาวชน ซึ่งการดำเนินการกับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดมีหลายวิธีการ เช่น การตำหนิ ว่ากล่าวตักเตือน (Reprimand) หรือการเตือนครั้งสุดท้าย (Final Warning) และการทำข้อตกลงร่วม (Commitment) ซึ่งจะเบี่ยงเบนคดีทำให้เด็กหรือเยาวชนไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในชั้นศาล หรือการนำกระบวนการทางสังคมโดยใช้ชุมชน โรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแล ติดตามเด็กและเยาวชน เช่น มีคำสั่งของชุมชนให้แก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชน ให้เด็กหรือเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน ให้เด็กหรือเยาวชนจ่ายค่าชดเชยค่าปรับ และมีการจัดทำแผนการปฏิบัติตามคำสั่ง (Action Plan Order) เพื่อให้เด็กและเยาวชนรวมทั้งครอบครัวปฏิบัติตามเงื่อนไข เช่น การให้เด็กหรือเยาวชนทำกิจกรรมบริการสังคม เป็นต้น

ในส่วนของโปรแกรมหรือโครงการในการดูแลเด็กและเยาวชนจะเกิดจากข้อตกลงร่วมกันจากการประชุมกลุ่มครอบครัว (Family Group Conference) ซึ่งจะประกอบไปด้วยสมาชิกจากตัวแทนของหน่วยงานต่างๆ เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ ตัวแทนจากโรงเรียน เจ้าหน้าที่เกี่ยวกับสุขภาพและการพัฒนาสังคม โดยโครงการหรือโปรแกรมจะมีให้กับทั้งเด็กหรือเยาวชน ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน เช่น โครงการในการป้องกันพฤติกรรมในการต่อต้านสังคม จะกำหนดให้เด็กอายุ 8-13 ปี ที่พิจารณาแล้วมีความเสี่ยงสูงที่จะกระทำความผิดต้องเข้าร่วมโปรแกรมดังกล่าว หรือโครกงร

Ref. code: 25646024300078UFD

ที่เกี่ยวข้องกับผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน เพื่อกำหนดให้มีการพัฒนาทักษะในการทำงาน เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนมีความเสี่ยงที่กระทำความผิด โครงการการจัดให้ผู้ปกครองได้รับคำปรึกษา แนะนำ เกี่ยวกับพฤติกรรมและนิสัยของเด็กและเยาวชน โปรแกรมการพัฒนาทักษะการติดต่อสื่อสารระหว่างเด็กและเยาวชนกับครอบครัว เนื่องจากเห็นว่า ครอบครัวเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญกับความเสี่ยงในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน และเน้นการมีส่วนร่วมของโรงเรียนเข้ามาเสริม เพื่อให้เด็กและเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เพื่อการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยสำหรับเด็กดและเยาวชน อีกทั้งเป็นการลดพฤติกรรมหรือความเสี่ยงในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนอีกด้วย

ทั้งนี้จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่างๆ ทำให้ทราบถึง แนวความคิดกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน แนวความคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ แนวคิดเกี่ยวกับการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา และมาตรการแทนการพิพากษาคดี หลักเกณฑ์ รูปแบบ ขั้นตอนต่างๆ ที่ใช้จัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนของศาลเยาวชนและครอบครัวแนวคิดการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน รวมทั้งแนวคิดเกี่ยวกับงานสังคมสงเคราะห์กับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งสามารถนำไปสู่การสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษา รวมถึงการตั้งประเด็นคำถามต่างๆ เพื่อพัฒนาเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในแบบสัมภาษณ์การวิจัยในครั้งนี้

Ref. code: 25646024300078UFD

2.7 กรอบแนวคิดในการศึกษา (Conceptual Framework)

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553”

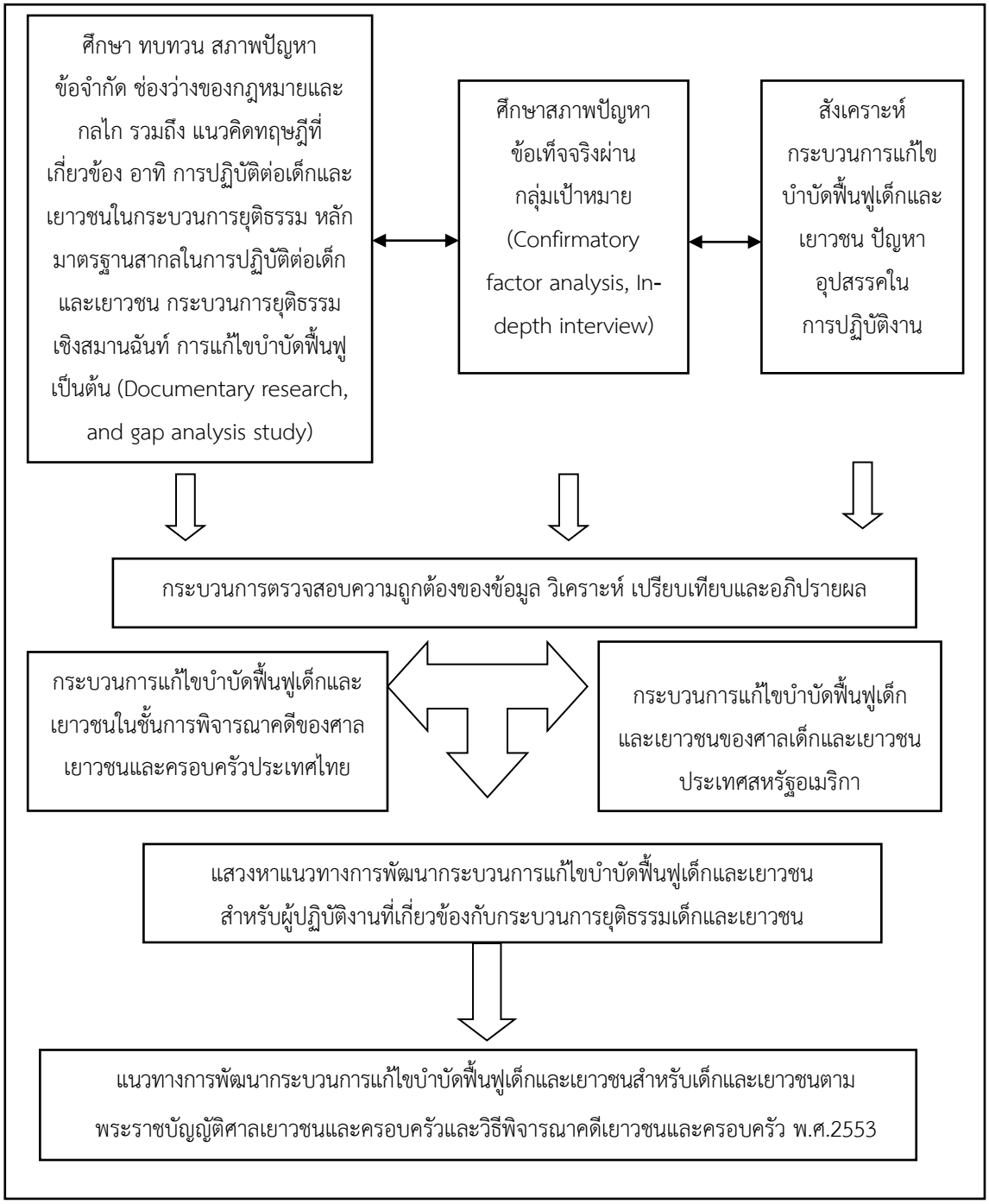

Ref. code: 25646024300078UFD

บทที่ 3
ระเบียบวิธีการศึกษา

3.1 วิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการศึกษาแบ่งออกเป็นดังนี้

1. การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Study) โดยใช้ข้อมูลจากเอกสารเป็นหลักสำคัญของการวิจัยครั้งนี้ กล่าวคือ ศึกษาทบทวนวิเคราะห์แนวคิด/ทฤษฎี กฎหมาย อนุสัญญา ข้อบังคับ และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนของไทย เช่น ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็ก กฎแห่งกรุงปักกิ่ง อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ยุทธศาสตร์ต้นแบบและมาตรการทางปฏิบัติของสหประชาชาติว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อเด็กในสาขาการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา และมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา มาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดี มาตรา 132 วรรค 1 รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีต่างๆ เช่น หลักการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative justice) แนวคิดการประชุมกลุ่มครอบครัวในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด และงานสังคมสงเคราะห์กับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรม รวมถึงกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของศาลเด็กและเยาวชนของเมืองซานดิเอโก ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา แนวทางการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด โปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และองค์กร/เครือข่ายที่ปฏิบัติงานร่วมกับศาลเยาวชนและครอบครัว

2. วิธีการศึกษาภาคสนาม (Field Study) โดยผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 27 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

2.1 ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน ได้แก่ ผู้พิพากษา ผู้พิพากษาสมทบ นักจิตวิทยาประจำศาลฯ ที่ปรึกษากฎหมาย ผู้อำนวยการสถานพินิจฯ นักสังคมสงเคราะห์ พนักงานคุมประพฤติ และนักจิตวิทยาประจำสถานพินิจฯ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาตรา 86 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 วรรค 1 รวมจำนวนทั้งสิ้น 15 คน

Ref. code: 25646024300078UFD

2.2 เด็กและเยาวชน ผู้ปกครอง ซึ่งปฏิบัติตามเงื่อนไขมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดี ตามมาตรา 132 วรรค 1 จำนวน 4 กรณีศึกษา รวมทั้งสิ้น 8 คน

2.3 ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้แก่ กรมคุมประพฤติ และองค์กร SAY San Diego จำนวน 4 คน

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดประชากรเป้าหมาย คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดี ตามมาตรา 132 วรรค 1 ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง โดยใช้กระบวนการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นการเลือกตัวอย่างที่ผู้ศึกษาได้ดำเนินการพิจารณาเลือกตัวอย่างด้วยตนเอง ประกอบด้วย ผู้พิพากษา ผู้พิพากษาสมทบ นักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัว ที่ปรึกษากฎหมาย ผู้อำนวยการสถานพินิจฯ นักสังคมสงเคราะห์ พนักงานคุมประพฤติ นักจิตวิทยาประจำสถานพินิจฯ และเด็กและเยาวชน ผู้ปกครอง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. กลุ่มตัวอย่างผู้พิพากษา: เป็นผู้พิพากษาที่ปฏิบัติหน้าที่ที่ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง และทำหน้าที่ในการพิจารณาคดี พิพากษาคดีของเด็กและเยาวชนที่มีคำพิพากษาให้ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 หรือมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 วรรค 1 กับคดีของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด จำนวน 2 คน

2. กลุ่มตัวอย่างผู้พิพากษาสมทบ: เป็นผู้พิพากษาสมทบที่ปฏิบัติหน้าที่ที่ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง และทำหน้าที่ในการดำเนินเป็นผู้ประสานการประชุมกลุ่ม กับคดีของเด็กและเยาวชนที่มีคำพิพากษาจากผู้พิพากษาใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 หรือมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 วรรค 1 กับคดีของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดที่จะจัดการประชุมทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนระหว่างผู้กระทำความผิด ครอบครัวของผู้กระทำความผิด ผู้เสียหาย และครอบครัวของผู้เสียหาย จำนวน 2 คน

3. กลุ่มตัวอย่างนักจิตวิทยาประจำศาลฯ: เป็นนักจิตวิทยาที่ทำหน้าที่ที่ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง และทำหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ตามคำพิพากษาจากผู้พิพากษาใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 วรรค 1 กับคดีของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด จำนวน 4 คน

Ref. code: 25646024300078UFD

4. กลุ่มตัวอย่างที่ปรึกษากฎหมาย: ทนายความซึ่งสอบผ่านการอบรมตามหลักสูตรที่กำหนดและได้รับการขึ้นทะเบียน ให้เป็นที่ปรึกษากฎหมายที่ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง จำนวน 1 คน

5. กลุ่มตัวอย่างผู้อำนวยการสถานพินิจฯ: ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนซึ่งปฏิบัติหน้าที่ที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพ จำนวน 1 คน

6. กลุ่มตัวอย่างนักสังคมสงเคราะห์: นักสังคมสงเคราะห์ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพ และมีประสบการณ์การจัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ตามมาตรการพิเศษ ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 จำนวน 2 คน

7. กลุ่มตัวอย่างพนักงานคุมประพฤติ: พนักงานคุมประพฤติซึ่งปฏิบัติหน้าที่ที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพ และมีประสบการณ์การจัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ตามมาตรการพิเศษ ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 จำนวน 2 คน

8. กลุ่มตัวอย่างนักจิตวิทยาประจำสถานพินิจฯ: เป็นนักจิตวิทยาที่ทำหน้าที่ที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและยเวชน และกรุงเทพ และมีประสบการณ์การจัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ตามมาตรการพิเศษ ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 จำนวน 1 คน

9. กลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชน ครอบครัว: เป็นครอบครัวของฝ่ายเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ที่ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ได้มีพิจารณาคดี และมีคำพิพากษาใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 จำนวน 2 คดี และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 วรรค 1 จำนวน 2 คดี และมารายงานตัวตามคำสั่งของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง โดยแบ่งเป็นผู้ปกครอง 4 คน เด็กและเยาวชน 4 คน รวมทั้งหมด 8 คน

10. กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก ประเทศสหรัฐอเมริกา: เป็นพนักงานคุมประพฤติ โดยจะต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในส่วนของการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนตามคำสั่งของศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก จำนวน 3 คน และประธานกรรมการบริหาร องค์กร SAY San Diego 1 คน รวมทั้งหมด 4 คน

ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวทั้ง 10 กลุ่ม จำนวน 27 คน จะเป็นการเปิดมุมมองทัศนคติของแต่ละกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อกระบวนการในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนทั้งในศาลเยาวชนและครอบครัวประเทศไทย และศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก ประเทศสหรัฐอเมริกา รวมถึงปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติงาน และแนวทางในการพัฒนาการแก้ไข

Ref. code: 25646024300078UFD

บำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงที่ได้จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นข้อเท็จจริงที่ปราศจากอคติ เป็นข้อเท็จจริงที่สามารถเชื่อถือได้และเป็นประโยชน์อย่างสูงสุดต่อการศึกษาวิจัยและการหาแนวทางในการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุดต่อผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรมอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนในการดำเนินการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi Structured Interview) โดยกำหนดลักษณะของคำถามที่มีลักษณะเปิดกว้าง มีความยืดหยุ่นได้พอสมควร มีการนำคำสำคัญมาใช้ประกอบการชี้นำในการสัมภาษณ์ โดยลักษณะของคำถามนี้สามารถที่จะปรับเปลี่ยนถ้อยคำให้มีความเหมาะสมกับผู้ถูกสัมภาษณ์แต่ละท่าน ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

โดยการสัมภาษณ์เจาะลึกนี้นั้น ต้องการให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็น ให้คำอธิบาย รายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับกระบวนการในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ตลอดจนกล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน และแนวทางในการพัฒนาการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ในแต่ละมุมมองของผู้ถูกสัมภาษณ์แต่ละท่าน ซึ่งแบบสัมภาษณ์เชิงลึกของการศึกษาในพื้นที่ประเทศไทยนี้ จะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ แบบสัมภาษณ์สำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน แบบสัมภาษณ์สำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้ปกครอง และแบบสัมภาษณ์สำหรับกลุ่มเด็กและเยาวชน

ในส่วนของแบบสัมภาษณ์เชิงลึกของการศึกษาในพื้นที่ประเทศสหรัฐอเมริกา จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ แบบสัมภาษณ์สำหรับกลุ่มตัวอย่างพนักงานคุมประพฤติ และแบบสัมภาษณ์สำหรับกลุ่มตัวอย่างประธานกรรมการบริหาร องค์กร SAY San Diego

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีแนวทางและขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลอยู่ 2 แนวทาง ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ เอกสารทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

Ref. code: 25646024300078UFD

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ เอกสารวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้ศึกษาได้ศึกษาแหล่งข้อมูลต่างๆ และแหล่งข้อมูลจากส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบและสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก รวมทั้งเป็นส่วนประกอบในกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลในการศึกษาวิจัยต่อไป

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

2.1 การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกในพื้นที่ประเทศไทย ซึ่งผู้ศึกษาได้กำหนดแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนการแนวทางการปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. ผู้ศึกษาจะทำหนังสือขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากวิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ถึง อธิบดีศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง และอธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เพื่อขออนุญาตเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างข้างต้น

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล โดยผู้ศึกษาจะใช้การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความเข้าใจ เกี่ยวกับกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ปัญหาอุปสรรค และแนวทางในการพัฒนาการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน โดยจะใช้การบันทึกเสียงไว้ทั้งหมด ซึ่งจะแบ่งขั้นตอนไว้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ก่อนการเข้าเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ศึกษาจะติดต่อผู้ให้สัมภาษณ์ก่อน เพื่อทำการกำหนด วัน เวลา และสถานที่ พร้อมส่งแบบสัมภาษณ์ไปให้แก่ผู้ให้สัมภาษณ์เตรียมตัวล่วงหน้าก่อนถึงวันสัมภาษณ์จริง

ขั้นตอนที่ 2 ผู้ศึกษาจะทำหนังสือขอสัมภาษณ์จากวิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยแจ้ง วัน เวลา และสถานที่ ที่จะเข้าสัมภาษณ์ให้แก่ผู้ให้สัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ศึกษาทำการสัมภาษณ์ โดยผู้ศึกษาเอง จะสัมภาษณ์ตามประเด็นแบบสัมภาษณ์ โดยจะอาศัยเครื่องมือในการบันทึกเสียง เพื่อให้ได้ประเด็นที่ครบถ้วน

2.2 การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกในพื้นที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งผู้ศึกษาได้กำหนดแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนการแนวทางการปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. ผู้ศึกษาจะประสานกับอาจารย์ที่ปรึกษาต่างประเทศให้ติดต่อกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในพื้นที่ของศาลเด็กและเยาวชนของเมืองซานดิเอโก โดยได้กำหนดหน่วยงานองค์กรภาครัฐ และภาคประชาสังคม

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล โดยผู้ศึกษาจะใช้เครื่องมือการประชุมออนไลน์ ผ่านโปรแกรมออนไลน์ ได้แก่ Zoom หรือMS Team เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ขั้นตอน กระบวนการที่เกี่ยวกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ปัญหาอุปสรรคที่พบเจอ โดยจะใช้การบันทึกวิดีโอไว้ทั้งหมด ซึ่งจะแบ่งขั้นตอนไว้ดังนี้

Ref. code: 25646024300078UFD

ขั้นตอนที่ 1 ก่อนวันการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาจะติดต่อประสานผู้ให้สัมภาษณ์ผ่าน อีเมล์ก่อน เพื่อทำการกำหนด วัน เวลา และพร้อมส่งคำบรรยายประเด็นการศึกษาของผู้ศึกษาแบบสั้นๆ และแบบสัมภาษณ์ไปให้แก่ผู้ให้สัมภาษณ์เตรียมตัวล่วงหน้าก่อนถึงวันสัมภาษณ์จริง

ขั้นตอนที่ 2 เมื่อถึงวันนัดหมายสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาทำการสัมภาษณ์กับผู้ให้สัมภาษณ์ โดยผู้ศึกษาเองผ่านโปรแกรมออนไลน์ ได้แก่ Zoom หรือMS Team และผู้ศึกษาจะสัมภาษณ์ตามประเด็นในแบบสัมภาษณ์ และแลกเปลี่ยนข้อมูลการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูระหว่างของประเทศไทยให้แก่ผู้ให้สัมภาษณ์ด้วย โดยการสัมภาษณ์จะได้ขออนุญาตบันทึกวิดีโอไว้ เพื่อให้ได้ประเด็นที่ครบถ้วน

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้จะใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยเป็นการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่มีเนื้อหา บทความต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่ ผู้พิพากษา ผู้พิพากษาสมทบ นักจิตวิทยา ที่ปรึกษากฎหมาย ผู้อำนวยการสถานพินิจฯ นักสังคมสงเคราะห์ พนักงานคุมประพฤติ และเด็กและเยาวชน ครอบครัว ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดี ตามมาตรา 132 วรรค 1 รวมถึงผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก ประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน 27 คน

ทั้งนี้จะนำข้อมูลดิบที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเทป จากนั้นผู้ศึกษาจึงวิเคราะห์ข้อมูลจากบทสัมภาษณ์ซึ่งเป็นข้อมูลที่จะสะท้อนการให้ความหมายต่อประเด็นต่างๆ ของผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ ทัศนคติ และวิเคราะห์กรณีศึกษาในการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดี ตามมาตรา 132 วรรค 1 ของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ที่มีการดำเนินการจัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน และการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อหาแบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างความหมายในประเด็นต่างๆ และการอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ จากมุมมองของผู้ถูกสัมภาษณ์เพื่อหาข้อสรุปแล้วเข้าใจภาพรวมความแตกต่างและความคล้ายคลึงกันของความคิดเห็น ความรู้สึก ความเชื่อ ค่านิยม และการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การนำเอาข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าเชิงเอกสาร บทสัมภาษณ์มาจัดกระทำให้เป็นระบบ และหาความหมายแยกองค์ประกอบ เปรียบเทียบการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูระหว่างประเทศไทย

Ref. code: 25646024300078UFD

และประเทศสหรัฐอเมริกา รวมทั้งเชื่อมโยงและหาความสัมพันธ์ของข้อมูล เพื่อให้สามารถนำไปสู่ความเข้าใจต่อแนวทางในการพัฒนาการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน และทั้งหมดของการวิเคราะห์นี้เพื่อนำไปสู่วัตถุประสงค์ในการศึกษา

3.6 การนำเสนอผลการศึกษา

นำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามประเด็นการศึกษา อภิปรายเชิงเหตุผลทุกประเด็นแล้วนำมาเสนอผลการศึกษาลักษณะเนื้อความเชิงพรรณนา เพื่อนำเอาผลการศึกษากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ปัญหาอุปสรรค และเปรียบเทียบการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูระหว่างประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา รวมถึงแนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนของผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน ที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติของศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 เพื่อสามารถนำมาปรับหรือประยุกต์ใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนในประเทศไทยต่อไป

3.7 การรับรองจริยธรรมการวิจัยในคน (Ethical Consideration: EC)

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553” นี้ผ่านการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยในคน จากคณะอนุกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ชุดที่ 2 สาขาสังคมศาสตร์ ทั้งนี้ข้อมูลจากการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มประชากรที่ศึกษาจะไม่มีการเปิดเผยชื่อ นามสกุล หรือรายละเอียดที่ระบุตัวตน และไม่มีการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลหรือรายละเอียดอันจะเป็นการระบุตัวบุคคลที่เกี่ยวข้อง การนำเสนอกรณีศึกษาเป็นเพียงตัวอย่างเพื่อแสดงให้เห็นถึงรูปแบบการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของเด็กและเยาวชนเท่านั้น เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ถึงแนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในลำดับต่อไป

ทั้งนี้โครงการฯ ได้รับการพิจารณาอนุมัติด้านจริยธรรมการวิจัยในคนเรียบร้อยแล้ว โดยมีเลขหนังสือรับรองเลขที่ 023/2563 (ภาคผนวก ก)

Ref. code: 25646024300078UFD

บทที่ 4
แนวทางการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดีตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553

ในส่วนนี้จะเป็นการนำเสนอผลการศึกษาเพื่อแสดงให้เห็นถึงแนวทางการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดีตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 โดยรวบรวมข้อมูลการศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กลุ่มตัวอย่างซึ่งประกอบด้วย ผู้พิพากษา ผู้พิพากษาสมทบ นักจิตวิทยา ที่ปรึกษากฎหมาย เด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด และผู้ปกครองเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด จากศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง รวมทั้งผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา และพนักงานคุมประพฤติ จากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร รวมจำนวนทั้งสิ้น 23 คน ทั้งนี้ผลการศึกษาสามารถแบ่งออกเป็น 3 หัวข้อใหญ่ ได้ดังนี้

4.1 หลักการและกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดโดยการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาและมาตรการแทนการพิพากษาคดี

4.2 ปัญหาอุปสรรคในกระบวนการการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี

4.3 แนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี

โดยมีรายละเอียดในแต่ละหัวข้อ ดังต่อไปนี้

4.1 หลักการและกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดโดยการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาและมาตรการแทนการพิพากษาคดี

จากหลักการและกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 พบว่า การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว คือ มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 ในขณะที่ชั้นก่อนฟ้องคดีของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจะใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 86 อีกทั้งยังมีมาตรการแทนการพิพากษาคดี ตามมาตรา 132 ซึ่งเป็นการกำหนดมาตรการในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชน

Ref. code: 25646024300078UFD

ก่อนมีคำพิพากษา ทั้งนี้ในการนำมาตรการทั้งสามมาตราดังกล่าวมาใช้เพื่อการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดนั้นจะขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ในแต่ละมาตรา

โดยมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 จะนำมาใช้กับคดีที่เข้าหลักเกณฑ์ ดังนี้ คดีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดนั้นเป็นคดีที่มีอัตราโทษจำคุกสูงสุดไม่เกิน 20 ปี เด็กและเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน เด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดสำนึกในการกระทำเป็นคดีที่มีผู้เสียหายและผู้เสียหายให้ความยินยอม พฤติการณ์แห่งคดีไม่เป็นภัยร้ายแรงต่อสังคมเกินควร และถ้าหากได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายให้จัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู จึงจะดำเนินการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูผ่านรูปแบบการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนและจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูโดยเชิญบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด ผู้ปกครองเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด ผู้เสียหาย ผู้ปกครองผู้เสียหาย นักจิตวิทยา ผู้พิพากษาสมทบซึ่งเป็นผู้ประสานการประชุม (Facilitator) และอาจมีบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด เช่น ผู้แทนชุมชน สถานศึกษา เจ้าของสถานประกอบการ เป็นต้น หลังจากได้แผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่ได้รับความยินยอมจากทั้งฝ่ายเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด ผู้ปกครองเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด และฝ่ายผู้เสียหายเรียบร้อยแล้ว จะเสนอต่อศาลเพื่อพิจารณาเห็นชอบ หากศาลเห็นชอบจะกำหนดให้มีผู้บริหารแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูซึ่งผู้บริหารแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะเป็นกลไกในการติดตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและให้เด็กและเยาวชนเริ่มปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูทันทีโดยระยะเวลาของแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะใช้ระยะเวลาประมาณ 1 ปี

ในขณะที่มาตรการแทนการพิพากษาคดี ตามมาตรา 132 วรรค 1 จะมีการกำหนดเงื่อนไข หรือแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู โดยอาจไม่จำต้องมีการดำเนินการจัดประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเพื่อจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเหมือนในมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 ซึ่งการดำเนินการตามมาตรา 132 วรรค 1 จะมี 2 แนวทาง คือ ผู้พิพากษากำหนดเงื่อนไขระบุลงในแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนรายบุคคล และอีกแนวทางหนึ่ง คือ นักจิตวิทยาเป็นผู้ออกแบบแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูร่วมกับเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดและผู้ปกครองเด็กหรือเยาวชนจากนั้นจะเสนอแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเพื่อให้ศาลอนุมัติเห็นชอบ อย่างไรก็ตาม แม้ผู้พิพากษาจะกำหนดเงื่อนไขในแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูมาให้แล้ว แต่หากนักจิตวิทยาเห็นว่าควรมีเงื่อนไขอื่นๆ เพิ่มเติมที่เหมาะสมกับสภาพครอบครัวและปัญหาของเด็กและเยาวชนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดก็สามารถเพิ่มเติมเงื่อนไขอื่นๆ เข้าไปได้ในแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและเสนอศาลอนุมัติเห็นชอบ โดยระยะเวลาของแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะใช้ระยะเวลาประมาณ 1 ปี (สัมภาษณ์วันที่ 9 มิถุนายน 2563, นักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง คนที่ 4)

Ref. code: 25646024300078UFD

ในส่วนของการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องคดีตามมาตรา 86 ของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จะนำมาใช้กับคดีที่เข้าหลักเกณฑ์ ดังนี้ ถ้าเป็นคดีที่มีความผิดเล็กน้อย คดีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดนั้นเป็นคดีที่มีอัตราโทษจำคุกสูงสุดไม่เกิน 5 ปี เด็กหรือเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน เป็นคดีที่มีผู้เสียหายและถ้าหากผู้เสียหายให้ความยินยอมจึงจะดำเนินการจัดประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน แต่หากคดีนั้นไม่มีผู้เสียหายก็สามารถจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูได้ และเชิญบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด ผู้ปกครองเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด ผู้เสียหาย ผู้ปกครองผู้เสียหาย นักสังคมสงเคราะห์ซึ่งเป็นผู้ประสานการประชุม (Facilitator) และผู้ติดตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู นักจิตวิทยา พนักงานคุมประพฤติ และอาจมีบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน เช่น ชุมชน สถานศึกษา สหวิชาชีพจากหน่วยงานภายนอก องค์กรพัฒนาเอกชนหรือ NGOs ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านเด็กและเยาวชนในพื้นที่ เป็นต้น จากนั้นจะเสนอแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูแก่พนักงานอัยการเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ หากพนักงานอัยการเห็นชอบตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และเสนอต่อศาลอนุมัติเห็นชอบจากนั้นจึงให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูทันที โดยจะมีนักสังคมสงเคราะห์เป็นผู้ติดตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและรายงานเสนอพนักงานอัยการว่าเด็กได้ปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเรียบร้อยหรือไม่ หากเด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเป็นที่เรียบร้อยแล้ว พนักงานอัยการจะสั่งไม่ฟ้องคดี โดยระยะเวลาของแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะใช้ระยะเวลาประมาณ 6 เดือน หรือ1 ปี (นักสังคมสงเคราะห์ประจำสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพฯ คนที่ 1 และ คนที่ 2, สัมภาษณ์, 17-18 สิงหาคม 2563)

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 4.1

สรุปแนวทางการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว และชั้นก่อนฟ้องคดีของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

ประเด็น	การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553		
	ชั้นก่อนฟ้องคดี	ชั้นการพิจารณาคดี	
มาตรการที่บังคับใช้	มาตรา 86 (มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา)	มาตรา 90 (มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา)	มาตรา 132 วรรค 1 (มาตรการแทนการพิพากษาคดี)
หลักเกณฑ์การดำเนินการ	อัตราโทษจำคุกสูงสุดไม่เกิน 5 ปี เด็กหรือเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน เด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดสำนึกในการกระทำของตนเอง หากเป็นคดีที่มีผู้เสียหายจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหาย	อัตราโทษจำคุกสูงสุดไม่เกิน 20 ปี เด็กหรือเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน เด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดสำนึกในการกระทำของตนเอง พฤติการณ์แห่งคดีไม่เป็นภัยร้ายแรงต่อสังคมเกินควรเป็นคดีที่มีผู้เสียหายและได้รับความยินยอมโดยผู้เสียหาย	ศาลเห็นว่าพฤติการณ์แห่งคดียังไม่สมควรจะมีคำพิพากษา บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยร้องขอ ศาลสอบถามผู้เสียหายแล้ว
ขั้นตอนการดำเนินการ	เมื่อเด็กหรือเยาวชนถูกนำตัวไปสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน พนักงานคุมประพฤติจะเป็นผู้พบเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดก่อนเพื่อสอบปากคำและดูพฤติการณ์คดี ดูประวัติของเด็กหรือเยาวชน จากนั้นส่งให้นักจิตวิทยาทำการวิเคราะห์เด็กหรือเยาวชนโดยใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อประเมินความเสี่ยงและความจำเป็นโดยผล	เมื่อมีการพิจารณาคดี ศาลจะพิจารณารายงานสรุปข้อเท็จจริงและรายงานจากศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไขบำบัด ฟื้นฟู เด็ก เยาวชนและครอบครัวประจำศาลเยาวชนและครอบครัวที่เด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดได้มารายงานตัวตามมาตรา 73 วรรคท้าย[45] และเมื่อศาล	แนวปฏิบัติมีความคล้ายคลึงกับมาตรา 90 แต่จะไม่มีผู้เสียหายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และไม่ต้องดำเนินการจัดประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเพื่อจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู กล่าวคือคดีที่ไม่เข้าเกณฑ์ตามมาตรา 90 ศาลจะดำเนินการใช้มาตรา 132 วรรค 1 แทน

[45] มาตรา 73 วรรคท้ายตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 “การมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่ผู้ดูแลตามวรรคหนึ่งหรือการปล่อยชั่วคราว หากปรากฏต่อศาลว่าเด็กหรือเยาวชนมีความจำเป็นต้องเข้ารับการบำบัดรักษา หรือรับคำปรึกษาแนะนำ หรือเข้าร่วมกิจกรรมบำบัดใดๆ ให้ศาลมีอำนาจกำหนดมาตรการเช่นว่านั้นด้วยก็ได้”

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 4.1

สรุปแนวทางการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว และชั้นก่อนฟ้องคดีของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (ต่อ)

ประเด็น	การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553		
	ชั้นก่อนฟ้องคดี	ชั้นการพิจารณาคดี	
มาตรการที่บังคับใช้	มาตรา 86 (มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา)	มาตรา 90 (มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา)	มาตรา 132 วรรค 1 (มาตรการแทนการพิพากษาคดี)
	การประเมินต้องอยู่ในระดับต่ำหรือระดับปานกลาง คือ มีปัญหาเล็กน้อยที่สามารถแก้ไขได้ และนักสังคมสงเคราะห์จะวิเคราะห์ทางด้านสังคมสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับเด็กหรือเยาวชน จากนั้นจะมีการประชุมนักวิชาชีพในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเพื่อทำ Treatment plan หากผลการประเมินเด็กหรือเยาวชนอยู่ในระดับที่ผ่านเกณฑ์และครบเงื่อนไข พนักงานคุมประพฤติจะเสนอความเห็นต่อผู้อำนวยการสถานพินิจเพื่อจัดประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน หากผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้อง ให้จัดทำแผนแก้ไข	พิจารณาเห็นแล้วว่า คดีนี้เข้าหลักเกณฑ์ ผู้เสียหายยินยอมและเหมาะสมที่จะนำเข้าสู่กระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ศาลจะมีคำสั่งทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและมอบให้ศูนย์ให้คำปรึกษาและแนะนำฯ จัดทำแผนแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูโดยนักจิตวิทยาจะประสานกับผู้พิพากษาสมทบ หลังจากนั้นจะมีการกำหนดวันประชุมกลุ่มครอบครัวฯ เพื่อจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและการวางมาตรการเงื่อนไขต่างๆ ในแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ผู้พิพากษาสมทบที่ผ่านการอบรมเป็นผู้ประสานการประชุม (Facilitator) จะทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะแนวทาง	ศาลอาจมีคำสั่งให้ปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนชั่วคราวแล้วมอบตัวให้บิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย โดยกำหนดเงื่อนไข เช่น ให้เด็กหรือเยาวชนรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติหรือเจ้าพนักงานอื่นหรือบุคคลใดหรือองค์การด้านเด็ก เข้ารับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู รับคำปรึกษาแนะนำ เข้าร่วมกิจกรรมบำบัดหรือกิจกรรมทางเลือกหรือให้ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์ ในการนี้ศาลมีอำนาจ

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 4.1

สรุปแนวทางการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว และชั้นก่อนฟ้องคดีของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (ต่อ)

ประเด็น	การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553		
	ชั้นก่อนฟ้องคดี	ชั้นการพิจารณาคดี	
มาตรการที่บังคับใช้	มาตรา 86 (มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา)	มาตรา 90 (มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา)	มาตรา 132 วรรค 1 (มาตรการแทนการพิพากษาคดี)
	บำบัดฟื้นฟูให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติและหากจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองเด็กหรือเยาวชนอาจกำหนดให้บิดา มารดา ผู้ปกครองบุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยปฏิบัติด้วยก็ได้ ทั้งนี้เพื่อแก้ไขปรับเปลี่ยนความประพฤติของเด็กหรือเยาวชน บรรเทา ทดแทนหรือชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่ชุมชนและสังคม แล้วเสนอความเห็นประกอบแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต่อพนักงานอัยการเพื่อพิจารณา ทั้งนี้ การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายและเด็กหรือเยาวชนด้วย เมื่อพนักงานอัยการได้รับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและความเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจแล้ว หากมีข้อสงสัยอาจ	และเป็นคนกลางควบคุมการประชุมปรึกษาหารือกันระหว่างฝ่ายผู้กระทำผิดและฝ่ายผู้เสียหายว่าแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะออกมาอย่างไร หลังจากได้แผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่ได้รับความยินยอมจากทั้งสองฝ่ายเรียบร้อยแล้ว ลำดับต่อมาจะเสนอศาลเพื่อพิจารณาเห็นชอบ หากศาลเห็นชอบจะกำหนดให้มีผู้บริหารแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูซึ่งผู้บริหารแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะเป็นกลไกในการติดตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและให้เด็กและเยาวชนเริ่มปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูทันทีหลังจากศาลเห็นชอบให้ดำเนินการตามนั้นและให้มีคำสั่งจำหน่ายคดีไว้ชั่วคราว หากศาลไม่เห็นชอบให้ดำเนินกระบวนพิจารณาต่อไป	สั่งให้บิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยเข้าร่วมกิจกรรมหรือรับคำปรึกษาแนะนำด้วยก็ได้ ทั้งนี้หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไข ตลอดจนวิธีการประเมินสภาพปัญหาการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู การเตรียมความพร้อมเพื่อมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้บิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย ให้เป็นไปตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 4.1

สรุปแนวทางการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว และชั้นก่อนฟ้องคดีของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (ต่อ)

ประเด็น	การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553		
	ชั้นก่อนฟ้องคดี	ชั้นการพิจารณาคดี	
มาตรการที่บังคับใช้	มาตรา 86 (มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา)	มาตรา 90 (มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา)	มาตรา 132 วรรค 1 (มาตรการแทนการพิพากษาคดี)
	สอบถามผู้อำนวยการสถานพินิจหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาได้ถ้าพนักงานอัยการไม่เห็นชอบด้วยกับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้สั่งแก้ไขแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหรือสั่งดำเนินคดีต่อไปและให้ผู้อำนวยการสถานพินิจแจ้งคำสั่งของพนักงานอัยการให้พนักงานสอบสวนและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ หากพนักงานอัยการเห็นว่าแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูได้เป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชนแล้วเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมให้พนักงานอัยการเห็นชอบกับแผนดังกล่าว และให้มีการดำเนินการตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูดังกล่าวได้ทันทีพร้อมทั้งรายงานให้ศาลทราบ ในกรณีที่ปรากฏข้อเท็จจริงแก่ศาลว่ากระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้ศาลพิจารณา		

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 4.1

สรุปแนวทางการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว และชั้นก่อนฟ้องคดีของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (ต่อ)

ประเด็น	การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553		
	ชั้นก่อนฟ้องคดี	ชั้นการพิจารณาคดี	
มาตรการที่บังคับใช้	มาตรา 86 (มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา)	มาตรา 90 (มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา)	มาตรา 132 วรรค 1 (มาตรการแทนการพิพากษาคดี)
	สั่งตามที่เห็นสมควรศาลต้องมีคำสั่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับรายงาน ทั้งนี้ให้ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาออกข้อกำหนดเกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินการของศาลด้วย		
หน่วยงานและกลไกสำคัญ	สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน	ศาลเยาวชนและครอบครัว (ศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กเยาวชนและครอบครัว ศูนย์ให้คำปรึกษาเพื่อแนะนำและช่วยเหลือผู้เสียหายและครอบครัวในคดีอาญา)	ศาลเยาวชนและครอบครัว (ศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กเยาวชน และครอบครัว)
ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู	นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา พนักงานคุมประพฤติ เด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด ผู้ปกครองเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด ผู้เสียหาย ผู้ปกครองผู้เสียหาย ชุมชน โรงเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อื่นๆ (ถ้ามี)	นักจิตวิทยา ผู้พิพากษาสมทบ เด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด ผู้ปกครองเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด ผู้เสียหาย ผู้ปกครองผู้เสียหาย ชุมชน โรงเรียน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อื่นๆ (ถ้ามี)	- ผู้พิพากษาเป็นผู้กำหนดแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและเงื่อนไข หรือ - นักจิตวิทยา ร่วมกับเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด ผู้ปกครองเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด จัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

ตารางที่ 4.1

สรุปแนวทางการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว และชั้นก่อนฟ้องคดีของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (ต่อ)

ประเด็น	การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553		
	ชั้นก่อนฟ้องคดี	ชั้นการพิจารณาคดี	
มาตรการที่บังคับใช้	มาตรา 86 (มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา)	มาตรา 90 (มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา)	มาตรา 132 วรรค 1 (มาตรการแทนการพิพากษาคดี)
ผู้ประสานการประชุม/ผู้ติดตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู	นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา หรือพนักงานคุมประพฤติที่ผ่านการอบรมจากกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน	นักจิตวิทยาหรือผู้พิพากษาสมทบที่ผ่านการอบรมและได้รับการแต่งตั้ง (ผู้ประสานการประชุม)	นักจิตวิทยาหรือผู้พิพากษาสมทบที่ได้รับมอบหมาย
บทบาทผู้เสียหายในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู	หากเป็นคดีที่มีผู้เสียหายจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหาย โดยผู้เสียหายจะสมัครใจและให้ความยินยอมให้มีการดำเนินการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเพื่อจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูและเข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวฯ แสดงความรู้สึกให้อภัยและยอมรับในแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และแสดงความคิดเห็นต่อแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาสภาพจิตใจและค่าเสียหายที่เหมาะสม	สมัครใจและให้ความยินยอมให้มีการดำเนินการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเพื่อจัดทำแผนแก้ไขบำบัด ฟื้นฟูและเข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวฯ แสดงความรู้สึกให้อภัยและยอมรับในแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และแสดงความคิดเห็นต่อแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาสภาพจิตใจและค่าเสียหายที่เหมาะสมโดยศูนย์ให้คำปรึกษาเพื่อแนะนำและช่วยเหลือผู้เสียหายฯ ประจำศาลเยาวชนและครอบครัว	ผู้เสียหายไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 4.1

สรุปแนวทางการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว และชั้นก่อนฟ้องคดีของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (ต่อ)

ประเด็น	การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553		
	ชั้นก่อนฟ้องคดี	ชั้นการพิจารณาคดี	
มาตรการที่บังคับใช้	มาตรา 86 (มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา)	มาตรา 90 (มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา)	มาตรา 132 วรรค 1 (มาตรการแทนการพิพากษาคดี)
บทบาทวิชาชีพในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู	นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา พนักงานคุมประพฤติ	นักจิตวิทยา	นักจิตวิทยา
ระยะเวลาของแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและการติดตามการดำเนินการตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู	ช่วงเวลา 6 เดือน ถึง 1 ปี และการติดตามการดำเนินการตามแผนนั้นจะกำหนดให้เด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดมารายงานตัวและเข้าร่วมกิจกรรมกับนักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยา เดือนละ 1 ครั้ง หรือ 3-4 เดือนต่อครั้ง ขึ้นอยู่กับสภาพของครอบครัวและสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิด ทั้งนี้นักสังคมสงเคราะห์จะลงพื้นที่ติดตามเยี่ยมบ้านของเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดโดยพิจารณาเป็นรายกรณีไป	ส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงเวลาขั้นต่ำ 1 ปี และการติดตามการดำเนินการตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะกำหนดให้เด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด และผู้ปกครองมารายงานตัวกับ ผู้พิพากษาสมทบหรือนักจิตวิทยาเฉลี่ยเดือนละ 1 ครั้ง หรือ 3-4 เดือนต่อครั้ง ขึ้นอยู่กับสภาพของครอบครัวและสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชน โดยต้องเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต่างๆ ที่ทางศาลเยาวชนและครอบครัวกำหนดขึ้นในเงื่อนไขตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู	ส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงเวลาขั้นต่ำ 1 ปี และการติดตามการดำเนินการตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะกำหนดให้เด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด และผู้ปกครองมารายงานตัวกับผู้พิพากษาสมทบหรือนักจิตวิทยา เฉลี่ยเดือนละ 1 ครั้ง หรือ 3-4 เดือนต่อครั้ง ขึ้นอยู่กับสภาพของครอบครัวและสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชน โดยต้องเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ที่ทางศาลกำหนดขึ้นในเงื่อนไขตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

Ref. code: 25646024300078UFD

ทั้งนี้ในส่วนของกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดีนี้ ผู้วิจัยจะมีการนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องคดีควบคู่ไปด้วยเพื่อเป็นการสะท้อนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ซึ่งจะทำให้เห็นประเด็นความแตกต่างระหว่างในการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง กับ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร โดยจะพิจารณาผ่านองค์ประกอบในการแก้ไขผู้กระทำผิด ทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) ผู้กระทำผิด (Clients) (2) ผู้แก้ไข (Change Agent) (3) สถานที่แก้ไขผู้กระทำผิด (Correctional Settings) และ(4) วิธีการแก้ไข (Correctional Methods) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1.1 ผู้กระทำผิด (Clients) กล่าวคือ เด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดและเข้ามาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 หรือมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 วรรค 1 เพื่อกำหนดเงื่อนไขในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู โดยในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนนั้นผู้ปกครองของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูด้วย ทั้งนี้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า เด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดส่วนใหญ่ มองว่าการเข้ามาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 หรือมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 วรรค 1 นั้นเป็นสิ่งที่ดีเพราะมาตรการเหล่านี้ถือเป็นการให้โอกาสแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดหรือพลาดพลั้งไปและช่วยทำให้มีการปรับเปลี่ยนวิธีคิดและพฤติกรรมให้ดีขึ้นในหลาย ๆ แง่มุม และการที่เด็กหรือเยาวชนไม่ต้องถูกส่งตัวเข้าไปอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนหรือศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่ซึ่งเด็กหรือเยาวชนเหล่านี้จะไม่ต้องถูกจำกัดอิสรภาพ อีกทั้งทำให้ได้กลับมามองทบทวนตนเองใหม่ และกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนี้มุ่งให้ผู้กระทำผิดมีโอกาสกลับตัวกลับใจ ผ่านโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่ทางศาลเยาวชนและครอบครัวจัดทำขึ้นเพื่อกำหนดเป็นมาตรการเงื่อนไขในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมรวมถึงป้องกันการกระทำผิดซ้ำและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้กระทำผิดได้

> . . . คิดว่ากระบวนการแก้ไขฯ มีข้อดี คือ เด็กได้ปรับปรุงตัวได้แก้ไขในสิ่งที่ตนเองทำผิดพลาดไป ผมก็มีการปรับปรุงตัวเองดีขึ้น ทั้งเรื่องการเรียนและเข้าบ้านเร็วขึ้น ผมกลับบ้านเร็ว เพราะเขากลัวจะเกิดเรื่องซ้ำ ก็บอกให้เรารระมัดระวังตัวอย่าให้เกิดเรื่องซ้ำ และผมก็ไม่อยากไปอยู่สถานพินิจฯ . . . (เยาวชนคนที่ 3 มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา มาตรา 90, สัมภาษณ์, 23 กรกฎาคม 2563)

Ref. code: 25646024300078UFD

> . . . เวลามาที่ศาลเยาวชนฯ เขาก็จะสอนแต่สิ่งดีๆ บอกว่าอย่าไปยุ่งกับเพื่อนที่ไม่ดี อย่าไปเสพยาเสพติด และเขาก็ให้ตรวจปัสสาวะทุกครั้ง ได้มาร่วมกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ มีแม่มาร่วมด้วยทุกครั้งและมาทำกิจกรรมทั้งวัน ช่วงแรกเข้ากิจกรรม EQ/MQ และไปเข้าค่ายคุณธรรมกิจกรรมนี้ก็ดีมีพระมาสอน ไปร่วมกิจกรรม 3 วันไปกับแม่ด้วย พระก็สอนธรรมะ และสอนให้ทำความดี ไปเข้าค่ายคุณธรรมที่ จ.นครปฐม คือกิจกรรมเขาอยากให้วัยรุ่นอยู่กับพ่อกับแม่เพราะส่วนมากวัยรุ่นจะอยู่กับเพื่อนไม่อยากอยู่กับพ่อแม่ และให้มาทำกิจกรรมร่วมกับพ่อแม่ให้รู้ว่าอยู่กับพ่อแม่แล้วอบอุ่น ส่วนใหญ่ผมก็มากับแม่ เพราะพ่อทำงาน และเขาบอกว่าอย่าออกบ้านตอนกลางคืน เพราะไม่รู้ว่าเวลากลางคืนจะมีการแข่งรถอีกไหม ก็กลัวจะไปโดนอีกเขาให้กลับบ้านเร็ว ผมก็ทำตามทุกอย่างที่เขาเขียนไว้ในแผนแก้ไขฯ ทั้งหมด . . . (เยาวชนคนที่ 4 มาตราแทนการพิพากษาคดี มาตรา 132 วรรค 1, สัมภาษณ์, 23 กรกฎาคม 2563)

ในขณะเดียวกันผู้ปกครองของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด เห็นว่ากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเป็นกระบวนการที่ดีที่จะช่วยอบรมสั่งสอนหรือขัดเกลาพฤติกรรมของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดให้ดีขึ้น เพราะมีผู้ที่คอยช่วยอบรมสั่งสอนแทนผู้ปกครองที่บางทีอาจไม่มีเวลาด้วยเงื่อนไขปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ต้องทำมาหากินหาเช้ากินค่ำจนบางทีไม่มีเวลาคอยชี้แนะหรืออบรมดูแลบุตรเท่าที่ควร และในขณะเดียวกันก็ช่วยทำให้ผู้ปกครองเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดได้ปรับบทบาทหน้าที่ของตนเองใหม่ด้วยเช่นกัน ทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการกำกับดูแลบุตร มีความเข้มงวดและเอาใจใส่มากขึ้น เพื่อไม่ให้บุตรกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก อีกทั้งผู้ปกครองเองก็มองว่ามาตรการดังกล่าวจะทำให้บุตรของตนไม่ต้องเข้าไปอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน หรือศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เนื่องจากมีความกังวลและเป็นห่วงถ้าหากบุตรต้องเข้าไปอยู่ในสถานพินิจฯ หรือศูนย์ฝึกและอบรมฯ และอาจทำให้เสียเวลามากยิ่งกว่าการที่ต้องมาเข้าร่วมกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู อีกทั้งเด็กและเยาวชนจะได้ไม่ขาดโอกาสในการดำเนินชีวิตปกติ ทั้งการเรียนหรือเด็กและเยาวชนบางรายที่ต้องช่วยแบ่งเบาภาระงานผู้ปกครอง และอีกประเด็นหนึ่งซึ่งผู้ปกครองเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดมองว่าเป็นสิ่งสำคัญมากอีกประการหนึ่งจากกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรา 90 คือกระบวนการดังกล่าวจะมีคนกลาง ซึ่งคือผู้แก้ไข (นักจิตวิทยา และผู้ประสานการประชุม) เข้ามาช่วยเจรจาไกล่เกลี่ยและต่อรองกับผู้เสียหายและหาข้อตกลงร่วมกันได้ในแนวทางที่เหมาะสมได้

> . . . กระบวนการต่างๆ คิดว่าดี เพราะลูกได้ไปเข้าอบรมและร่วมกิจกรรมต่างๆ ศาลเยาวชนฯ มีกิจกรรมให้ทำเยอะ อีกทั้งกระบวนการนี้มีคนกลางมาช่วยคุย มาช่วยเจรจาให้ ดีกว่าที่เราไปคุยกับผู้เสียหายเอง เพราะคุยกันไม่รู้เรื่อง แต่เขามาช่วยเราพูด เพราะเราเคยคุยกับผู้เสียหายโดยตรงแล้ว ผู้เสียหายก็จะเอาแต่เงินอย่างเดียว เขาจะเรียกเอาเงินเป็นล้านสองล้านบาท ซึ่งเราก็ไม่มีเงิน เราจน ทำงานรับจ้าง แต่พอมีกระบวนการนี้

Ref. code: 25646024300078UFD

ขึ้นมา เขาก็มาคุยให้ ช่วยประสานกันทั้งสองฝ่าย ว่าจะเอาอย่างไร มันก็ดีตรงนี้ เพราะเราคนจน ก็ได้การช่วยเหลือตรงนี้ ถ้าเราไปคุย เขาไม่ยอมหรอก เพราะผู้เสียหายเขาขึ้นศาลแพ่งฯ แต่ที่นี่เขายอม ถ้ามีคนกลางก็จะดี เขาช่วยพูด... (ผู้ปกครองคนที่ 1 มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา มาตรา 90, สัมภาษณ์, 13 กรกฎาคม 2563)

. . . คิดว่ากระบวนการแก้ไขฯ นี้ก็ดี เพราะเราก็นำสิ่งที่เขาสอนไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันและปรับปรุงลูกให้ดีขึ้น เขาให้เข้าร่วมกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ทั้งวัน แต่อีก 1 วันต้องเข้าร่วมทั้งแม่และลูก แต่ก่อนที่จะเข้ากิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ ได้ไปร่วมกิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรม เขาก็ให้แม่ไปร่วมกิจกรรมกับลูก กิจกรรมก็ดี ตอนเช้าเขาก็ให้นั่งสมาธิและมีกิจกรรมแบ่งกลุ่ม และมีพระมาสอนมาเทศน์ให้ฟัง ทั้งหมดจำนวน 2 คืน 3 วัน ช่วงระยะเวลาก็คิดว่าพอดีสำหรับเรานะ แต่บางคนที่เขาทำงาน เขาก็จะคิดว่ามันนานเกินไป และสำคัญคือ ไม่อยากให้ลูกต้องเข้าไปอยู่สถานพินิจฯ หรือศูนย์ฝึกอบรมฯ ไม่อยากให้เขาต้องไปอยู่ในนั้น เพราะเราเป็นห่วงลูก . . . (ผู้ปกครองคนที่ 4 มาตราแทนการพิพากษาคดี มาตรา 132 วรรค 1, สัมภาษณ์, 23 กรกฎาคม 2563,)

. . . ถือว่ามาตรการนี้ของทางศาลเยาวชนฯ เขาได้ให้โอกาสลูกเรา และลูกก็เรียนหนังสือ เขาก็ไม่อยากให้เด็กมีประวัติไม่ดี และพอจบคดีทำแผนแก้ไขฯ เสร็จเขาก็จะทำเรื่องล้างประวัติ พอลูกไปทำงานที่ไหนก็จะได้ไม่มีประวัติคดีติดตัว เพราะตอนนี้ลูกอายุ 18 ปี แต่ถ้าเกิน 18 ปีไปแล้วไม่ได้ ลูกได้ปรับปรุงตัวเองมากขึ้น เพราะเราก็เป็นห่วงเขาเรื่องการคบเพื่อน แต่ตอนนี้เขาก็อยู่บ้านไม่ไปไหน ก็ให้เพื่อนมาหาที่บ้านแทน และเพื่อนก็มานอนค้างที่บ้าน แต่ก็ยังอยู่ในสายตาเรา ก็คือดีตรงที่ลูกเราเรียนอยู่ด้วย ถ้าลูกไม่ได้เรียนก็กลัวว่าเขาจะไปเกเรมากกว่านี้ ก็ดีที่เขายังสนใจเรียนหนังสือ . . . (ผู้ปกครองคนที่ 3 มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา มาตรา 90, สัมภาษณ์, 23 กรกฎาคม 2563)

4.1.2 ผู้แก้ไข (Change Agent) ผู้แก้ไขถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูโดยกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นการพิจารณาคดี คือ มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 จะมีผู้แก้ไขที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้พิพากษา ผู้พิพากษาสมทบ (ผู้ประสานการประชุม) นักจิตวิทยา และที่ปรึกษากฎหมาย ในส่วนของมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 วรรค 1 จะมีผู้แก้ไขที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้พิพากษา ผู้พิพากษาสมทบ และนักจิตวิทยา

Ref. code: 25646024300078UFD

ส่วนกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นก่อนการพิจารณาคดีตามมาตรา 86 มีผู้แก้ไขที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานพินิจฯ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา และพนักงานคุมประพฤติ ซึ่งจากการเก็บรวบรวมข้อมูลมีข้อค้นพบที่สำคัญเกี่ยวกับด้านการปฏิบัติงานของผู้แก้ไขในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดในแต่ละประเด็นดังต่อไปนี้

4.1.2.1 บทบาทหน้าที่ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด ในส่วนนี้จะแบ่งบทบาทหน้าที่ของผู้แก้ไข ออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 1. บทบาทหน้าที่ในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นการพิจารณาคดี และ2. บทบาทหน้าที่ในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นก่อนฟ้องคดี โดยจะมีรายละเอียดแยกตามบทบาทหน้าที่ของผู้แก้ไขที่เกี่ยวข้องในแต่ละส่วน ดังนี้

1. บทบาทหน้าที่ในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นการพิจารณาคดี คือ ผู้แก้ไขที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดในศาลเยาวชนและครอบครัวซึ่งในชั้นการพิจารณาคดีนั้น จะเป็นการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา มาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดี มาตรา 132 วรรค 1 โดยมีผู้แก้ไขที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1.1 ผู้พิพากษา บทบาทหน้าที่หลักของผู้พิพากษาในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด คือ การพิจารณาคดี การเป็นผู้บริหารศูนย์ให้คำปรึกษาฯ ซึ่งจะต้องมีหน้าที่พิจารณาหลักเกณฑ์ต่างๆ ว่าเข้ามาตรการพิเศษหรือไม่ และการพิจารณาเห็นชอบหรืออนุมัติแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

> . . . บทบาทหน้าที่ คือ จะต้องพิจารณาคดีว่าคดีใดที่ควรจะเข้ามาตรา 90 หรือมาตรา 132 และปัจจุบันนี้เป็นผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่ดูแลศูนย์ให้คำปรึกษาฯ ด้วย ซึ่งจะต้องตรวจ ดูแผนแก้ไขฯ ที่ผู้ประสานการประชุมกลุ่มฯ ทำมาทั้งหมดและดูแลกระบวนการพิจารณาของผู้พิพากษาที่ส่งเข้ามาตามมาตรา 90 กับ มาตรา 132 ว่าที่ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนแต่ละท่านส่งมานั้นเข้าหลักเกณฑ์ตามมาตรา 90 หรือมาตรา 132 ถูกต้องหรือไม่ หลังจากนั้นจะต้องมาตรวจแผนแก้ไขฯ ของผู้ประสานการประชุมกลุ่มฯ ว่าตามที่ผู้ประสานการประชุมกลุ่มฯ เสนอแผนแก้ไขฯ มานั้นเข้าหลักเกณฑ์ถูกต้องหรือไม่ และหากเห็นว่าถูกต้องมีการจัดทำแผนแก้ไขฯ เรียบร้อย ก็ส่งให้ผู้พิพากษาจัดทำสำนวนเพื่อพิจารณาแผนแก้ไขฯ ว่าผ่านหรือไม่ . . . (ผู้พิพากษาประจำศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง คนที่ 1, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2563)

- ผู้พิพากษาสมทบ บทบาทหน้าที่หลักของผู้พิพากษาสมทบในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด แบ่งเป็น 2 หน้าที่หลัก คือ (1) การทำหน้าที่หน้าบัลลังก์ โดยผู้พิพากษาสมทบจะต้องขึ้นเวรบัลลังก์ตามตารางเวรเพื่อให้รูปคดีมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นในลักษณะที่ว่า ถ้ามีเด็กและเยาวชนก็ต้องมีผู้พิพากษาสมทบเข้าร่วมด้วย ซึ่งในการทำหน้าที่หน้าบัลลังก์นั้น กำหนดให้องค์คณะจะต้องประกอบไปด้วย 4 ท่าน องค์คณะผู้พิพากษา 2 ท่าน และผู้พิพากษา

Ref. code: 25646024300078UFD

สมทบ 2 ท่าน โดยผู้พิพากษาสมทบนั้นจะเป็นผู้หญิงอย่างน้อย 1 ท่าน หรือทั้ง 2 ท่านก็ได้ในการขึ้นบัลลังก์ แต่จะเป็นผู้พิพากษาสมทบผู้ชายทั้ง 2 ท่านไม่ได้ เพราะเกิดจากมุมมองที่ว่าผู้พิพากษาสมทบผู้หญิงจะมีลักษณะความเป็นแม่สูง มีความละเอียดอ่อน และมองเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดเปรียบเสมือนลูก โดยผู้พิพากษาสมทบจะให้เด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดเรียกตนเองว่าแม่ จึงมีการใช้คำว่า “แม่ศาล” ซึ่งหมายถึงผู้พิพากษาสมทบ อีกทั้งมองว่าความเป็นผู้หญิงจะทำให้มีความเข้าอกเข้าใจกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดได้ดีและลุ่มลึกมากยิ่งขึ้น

> . . . หน้าที่หลักของผู้พิพากษาสมทบอย่างหนึ่ง คือ การขึ้นเวรบัลลังก์ ต้องไปเติมเต็มให้ครบองค์คณะฯ เมื่อขึ้นบัลลังก์องค์คณะจะต้องมี 4 ท่าน องค์คณะ 2 ท่าน และผู้พิพากษาสมทบ 2 ท่านซึ่งจะเป็นผู้หญิงทั้ง 2 ท่านก็ได้แต่ถ้ามีผู้พิพากษาสมทบผู้ชาย 1 ท่าน จะมีผู้หญิงอีก 1 โดยไม่ปล่อยให้ผู้พิพากษาสมทบเป็นผู้ชายทั้งคู่เพราะเน้น คือ ความเป็นแม่ แม่คือเพศที่ละเอียดอ่อน จะมองเห็นถึงสภาพปัญหาที่เกิดกับเด็กหรือเยาวชน และเมื่อเสร็จขั้นตอนการพิจารณาคดีแล้ว ทางองค์คณะฯ ก็จะให้เกียรติผู้พิพากษาสมทบได้พูดคุยกับเด็กและเยาวชนด้วย . . . (ผู้พิพากษาสมทบคนที่ 1, สัมภาษณ์, 16 พฤษภาคม 2563)

และ (2) การทำหน้าที่ ณ ศูนย์ให้คำปรึกษา แนะนำ และประสานการประชุม เพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็ก เยาวชนและครอบครัว โดยในส่วนนี้ผู้พิพากษาสมทบจะมีบทบาทสำคัญ ได้แก่ การเป็นผู้ให้คำปรึกษา การเป็นผู้ประสานการประชุมกลุ่มฯ (Facilitator) และการเป็นผู้บริหารแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ซึ่งผู้พิพากษาสมทบจะเริ่มเข้ามามีบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษาเมื่อเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดได้รับการประกันตัว และถูกกำหนดให้เข้ารับคำปรึกษา ณ ศูนย์ให้คำปรึกษาฯ และนัดหมายตามตารางการให้คำปรึกษา ส่วนหน้าที่การเป็นผู้ประสานการประชุมกลุ่มฯ ผู้พิพากษาสมทบจะต้องผ่านการอบรมการเป็นผู้ประสานการประชุมกลุ่มฯ (โดยจะประสานการประชุมกลุ่มฯ ตามมาตรา 90 ร่วมกับนักจิตวิทยา และเชิญทั้งฝ่ายผู้กระทำผิด และฝ่ายผู้เสียหายเข้าร่วมการประชุมกลุ่มฯ) และหลังจากที่การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วนั้น จะมีการกำหนดว่าใครจะเป็นผู้รับผิดชอบในแต่ละมาตรการหรือเป็นผู้บริหารแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ซึ่งในบางกรณีผู้พิพากษาสมทบจะได้รับหน้าที่เป็นทั้งผู้ประสานการประชุมกลุ่มฯ และผู้บริหารแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูด้วย

> . . . ดิฉันเป็นผู้ประสานการประชุมฯ ในมาตรา 90 จะทำหน้าที่ประสานการประชุมและมีการไกล่เกลี่ย ด้านซ้ายเป็นจำเลย ด้านขวาเป็นผู้เสียหาย และแจ้งถึงสิ่งที่เด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดจะต้องปฏิบัติตามแผนแก้ไขฯ ที่นักจิตวิทยาจะเป็นผู้ทำแผนแก้ไขฯ มาให้ และดูแลประสานการประชุมให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ซึ่งถ้าเด็กไม่ได้ประกันตัวออกมาก็ทำไม่ได้ คือเขาไม่รับสารภาพ เขาคิดว่าไม่ผิด จะสู้คดี ซึ่งก็จะเป็นอีกกรณีหนึ่ง

Ref. code: 25646024300078UFD

แต่ทีนี่คนที่ประกันตัวออกมาก็จะนำค่าประกันคืนให้ตอนจบคดี แต่คนที่ไม่ได้ประกันตัวก็ออกมาไม่ได้ . . . (ผู้พิพากษาสมทบคนที่ 2, สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2563)

"ทำหน้าอีกอย่างหนึ่งคือ เป็นผู้ให้คำปรึกษา ซึ่งการให้คำปรึกษามันคืองาน counselling ทั้งนี้ความสำคัญอยู่ตรงที่การบันทึกความจริง ถ้าเด็กเกเร ก็ต้องระบุไปเลยว่า เกเร" (ผู้พิพากษาสมทบคนที่ 2, สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2563)

"หน้าที่หลักของผู้พิพากษาสมทบ คือ การดูแลเยาวชน การบริหารแผนแก้ไขฯ ทั้งนี้แล้วแต่ว่าจะได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ใดบ้างในแต่ละคดี" (ผู้พิพากษาสมทบคนที่ 1, สัมภาษณ์, 16 พฤษภาคม 2563)

1.2 นักจิตวิทยา บทบาทหน้าที่หลักของนักจิตวิทยาในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด คือ การประเมินสภาพปัญหาเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดตามหลักจิตวิทยาเพื่อจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู การเป็นผู้ให้คำปรึกษา และการเป็นผู้ช่วยประสานการประชุมฯ ซึ่งในบทบาทหน้าที่ของนักจิตวิทยานั้นเปรียบเสมือนฟันเฟืองใหญ่และมีบทบาทสำคัญในการดำเนินการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของศาลเยาวชนและครอบครัว เพราะเมื่อเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดและผู้ปกครองเด็กหรือเยาวชนเข้ามารับคำปรึกษาที่ศูนย์ให้คำปรึกษาฯ นักจิตวิทยาจะเป็นผู้มีหน้าที่หลักในการพิจารณาส่งต่อเด็กหรือเยาชนที่กระทำผิดให้กับผู้พิพากษาสมทบ โดยจะพิจารณาจากผลการประเมินความเสี่ยงของเด็กหรือเยาวชนแต่ละรายว่าอยู่ในระดับใด และทำการส่งต่อให้ผู้พิพากษาสมทบ นอกเหนือจากนี้นักจิตวิทยายังทำหน้าที่เป็นตัวกลางทำความเข้าใจ และเจรจาต่อรองระหว่างฝ่ายผู้กระทำผิดกับฝ่ายผู้เสียหายเพื่อให้สามารถตกลงกันได้ด้วยดี ต้องการให้เกิดสถานการณ์ win-win ทั้งสองฝ่ายโดยเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดได้รับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูส่วนผู้เสียหายได้รับการคุ้มครองสิทธิและการเยียวยาและชดเชยค่าเสียหายตามสิทธิและความเหมาะสม

"ให้คำปรึกษาแก่จำเลยและผู้เสียหาย พร้อมผู้ปกครองตามที่ศาลฯ มีคำสั่ง" (นักจิตวิทยาคนที่ 3, สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2563)

. . . บทบาทหน้าที่ คือ นักจิตวิทยาทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยประสานการประชุมฯ ถ้าหากเป็นมาตรา 90 จะต้องใช้ทักษะเยอะ เพราะต้องมีการเจรจาต่อรอง ต้องมีการเจรจากับผู้เสียหาย ก็อาจจะเกิดข้อขัดแย้งกันเวลาที่ประสานการประชุมฯ ผู้เสียหายอาจจะมองว่าทำผิดกับฉัน เช่น เมื่อวานนี้ มีคนหนึ่งโดนฟันข้อมือขาด ทำกับฉันตั้งเยอะแยะและให้เงินแค่นี้และมาต่อรองอีก ผู้เสียหายก็มองว่ามันไม่แฟร์สำหรับเขา บางคนก็บอกว่าโดนฟันกลับบ้างไหม และเดี๋ยวฉันหาเงินมาคืนคุณเอาไหม ซึ่งก็จะเป็นลักษณะนี้ เพราะฉะนั้นการเจรจาต่อรอง คนเป็นผู้ประสานการประชุมฯ ต้องคิดขึ้นมาเลยทันทีเพื่อให้เกิดสถานการณ์ win-win ทั้งสองฝ่าย . . . (นักจิตวิทยาคนที่ 4, สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2563)

Ref. code: 25646024300078UFD

. . . ขั้นตอนส่วนใหญ่ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะมีทั้งการให้คำปรึกษา ตรวจประเมินดูพฤติกรรม ส่วนในมาตรา 90,132 ซึ่งมีจุดประสงค์ในการติดตาม และควบคุมพฤติกรรมซึ่งนักจิตวิทยาจะต้องให้คำปรึกษาให้ตรงกับลักษณะชีวิตของเยาวชนในปัจจุบันขณะนั้นและค่อยๆ กำจัดปัจจัยเสี่ยงของเยาวชนให้เยาวชนไม่ทำผิดซ้ำ . . . (นักจิตวิทยาคนที่ 1, สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2563)

. . . ตอนนี้มีทั้งการ Counselling โดยนักจิตวิทยา กับ Counselling โดยผู้พิพากษาสมทบ เพราะฉะนั้นคุณภาพหรือQuality มันต่างกันอยู่แล้ว ระหว่างนักจิตวิทยากับผู้พิพากษาสมทบแต่ก่อนที่จะจัดสำนวนให้นักจิตวิทยาหรือผู้พิพากษาสมทบ จะมีการคัดกรองผ่านนักจิตวิทยาก่อน คือเราจะแบ่งเด็กเป็น 3 กลุ่มได้แก่ เสี่ยงต่ำ เสี่ยงกลาง เสี่ยงสูง เพราะฉะนั้นเด็กที่มีความเสี่ยงต่ำจะจัดสำนวนให้ผู้พิพากษาสมทบ โดยกลุ่มเสี่ยงต่ำคือ มีปัญหานิดๆหน่อยๆ ครอบครัวเด็กโอเคอยู่ พฤติการณ์แห่งคดีไม่ร้ายแรง แต่ถ้ากรณีที่พฤติการณ์คดีร้ายแรงหรือกระทำผิดซ้ำ หรือมีพยาธิสภาพอย่างอื่น หรือมีประวัติการทำร้ายตนเอง หรือการใช้สารเสพติดหลายชนิดเป็นเวลาติดต่อกัน คือ กลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มเสี่ยงกลางถึงสูง ก็จะจัดสำนวนให้นักจิตวิทยา เพราะฉะนั้นดีกรีของการ Counselling ก็จะต่างกัน. . . (นักจิตวิทยาคนที่ 1, สัมภาษณ์, มิถุนายน 2563)

1.3 ที่ปรึกษากฎหมาย บทบาทหน้าที่ของที่ปรึกษากฎหมายนั้นในทางปฏิบัติจะไม่ได้มีบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนกระทำผิดมากนัก เพียงแต่จะเข้าไปเกี่ยวข้องในช่วงแรกของกระบวนการในการให้คำปรึกษากับฝ่ายเด็กหรือเยาวชนผู้ดกระทำผิดที่มีปัญหาในข้อกฎหมายเสียมากกว่า ซึ่งถ้าหากเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดยินยอมเข้าสู่กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา มาตรา 90 ที่ปรึกษากฎหมายจะไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการดังกล่าว ซึ่งที่ปรึกษากฎหมายเป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งในบัลลังก์เท่านั้น กล่าวคือ ที่ปรึกษากฎหมายจะเข้าร่วมในบัลลังก์ด้วยทั้งในวันพิจารณาคดีและวันสุดท้ายที่คดีจะสิ้นสุดคือหลังจากที่เด็กหรือเยาวชนได้ปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และจำหน่ายคดีออกจากระบบ

. . . บทบาทของที่ปรึกษากฎหมายในทางปฏิบัติไม่ค่อยมี คือ การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเด็กหลังจากที่ลงจากบัลลังก์แล้วไปพบกับนักจิตวิทยา โดยที่ปรึกษากฎหมายก็เหมือนจะโดนกันออกมา ซึ่งก็จะไม่รู้ว่ามีกระบวนการอย่างไรต่อจากนั้นเขาอาจจะมองว่าที่ปรึกษากฎหมายทำเฉพาะข้อกำหนด และถ้ามีปัญหาข้อกฎหมายถึงจะเข้าไปเกี่ยวข้อง ซึ่งพอจริงๆ แล้วก็ไม่มีปัญหาอะไรเพราะว่าเด็กหรือเยาวชนยอมที่จะแก้ไขบำบัดฟื้นฟู . . . (ที่ปรึกษากฎหมาย, สัมภาษณ์, 13 กรกฎาคม 2563)

Ref. code: 25646024300078UFD

"บทบาทของที่ปรึกษากฎหมายในมาตรการพิเศษค่อนข้างน้อยแต่จะตัดที่ปรึกษากฎหมายออกไปก็ไม่ได้ คืออยากให้ที่ปรึกษากฎหมายมีบทบาท ซึ่งเป็นบทบาทที่เป็นไปตามบทบาทที่แท้จริงไม่ใช่เอามาเป็นไม้ประดับ" (ที่ปรึกษากฎหมาย, สัมภาษณ์, 13 กรกฎาคม 2563)

กล่าวโดยสรุป บทบาทหน้าที่ของผู้แก้ไขในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นการพิจารณาคดี จะประกอบไปด้วยผู้แก้ไขใน 4 บทบาทได้แก่ ผู้พิพากษา ผู้พิพากษาสมทบ นักจิตวิทยา และที่ปรึกษากฎหมาย ทั้งนี้จะเห็นได้ว่ากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นการพิจารณาคดี ผู้ที่มีบทบาทหน้าที่หลักในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู คือ นักจิตวิทยากับผู้พิพากษาสมทบ ซึ่งเป็นผู้ให้คำปรึกษาผ่านศูนย์ให้คำปรึกษา แนะนำ และประสานการประชุม เพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กเยาวชนและครอบครัว อีกทั้งนักจิตวิทยายังมีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญทางวิชาชีพ คือ การประเมินและวิเคราะห์สภาพปัญหาเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดแต่ละราย ทั้งการประเมินพฤติกรรม ลักษณะนิสัย ภาวะทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญาของเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดรวมทั้งการประเมินผู้ปกครองเด็กและเยาวชน ส่วนผู้พิพากษาสมทบมีบทบาทหน้าที่ที่จะต้องเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนโดยตรงตั้งแต่ต้น คือ การทำหน้าที่หน้าบัลลังก์ จนจบกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู นอกเหนือจากนี้ในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 ผู้พิพากษาสมทบจะมีอีกบทบาทหนึ่ง คือ การเป็นผู้ประสานการประชุม (Facilitator) ในขณะที่ผู้พิพากษาจะมีบทบาทหน้าที่ในการพิจารณาคดี และพิจารณาแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่นำเสนอมาจากศูนย์ให้คำปรึกษาฯ ส่วนที่ปรึกษากฎหมายนั้นจะยังไม่ค่อยมีบทบาทมากนักในกระบวนการการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาชนที่กระทำผิด ทั้งนี้ผู้แก้ไขจะมีบทบาทหน้าที่ไม่แตกต่างกันในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูไม่ว่าจะเป็นมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 วรรค 1 อย่างไรก็ตามการทำหน้าที่ของผู้แก้ไขนั้นจะยึดหลักตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 เป็นกรอบและแนวทางการดำเนินงานเพื่อปรับใช้ให้เหมาะสมในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดตามบทบาทหน้าที่ของตนเองโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนและถ้าหากกรณีที่มีผู้เสียหายก็จะได้รับการเยียวยาสภาพจิตใจและค่าเสียหายที่เหมาะสม

2. กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นก่อนฟ้องคดี คือ ผู้แก้ไขที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดในชั้นก่อนฟ้องคดีของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนโดยจะดำเนินการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 86 โดยมีผู้แก้ไขที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

Ref. code: 25646024300078UFD

2.1 ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน บทบาทหน้าที่ของผู้อำนวยการสถานพินิจฯ ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดที่เข้ามาตรา 86 นั้นจะเป็นการมอบหมายผู้แทนหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องโดยตรงเข้าร่วมประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เนื่องจากว่ามุมมองของผู้อำนวยการฯ อาจจะมองการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูได้ไม่รอบด้านหากเทียบกับนักวิชาชีพโดยตรง อีกทั้งการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดแต่ละรายนั้นงานด้านนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ และพนักงานคุมประพฤติจะมีส่วนสำคัญที่เกี่ยวข้องโดยตรงเพราะสามารถเข้าใจสภาพปัญหาเด็กหรือเยาวชนได้ลุ่มลึกมากกว่าโดยเฉพาะการค้นหาสาเหตุการกระทำผิดของเด็กหรือเยาวชนแต่ละรายเพื่อจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู แต่ทั้งนี้ตามหลักการบทบาทหน้าที่ของผู้อำนวยการสถานพินิจฯ ก็จะมีหน้าที่ตามที่กรอบกฎหมายกำหนดไว้อยู่แล้ว

> . . . จากประสบการณ์ที่เคยอยู่สถานพินิจฯ ขนาดเล็กมาก่อน และได้มีโอกาสเข้าร่วมมาตรา 86 บ่อยครั้งมากกว่าอยู่สถานพินิจฯ ขนาดใหญ่ (กรุงเทพฯ) โดยที่นี่ (สถานพินิจฯ กรุงเทพฯ) จะมีการมอบหมายผู้แทนหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้เข้าร่วมประชุมฯ แทนและในการดูแลและแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กแต่ละราย ต้องเป็นนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ เพราะเด็กที่พลาดพลั้งเข้ามาถือว่าเป็นผู้ป่วย . . . (ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรุงเทพฯ, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2563)

2.2 นักสังคมสงเคราะห์ บทบาทของนักสังคมสงเคราะห์ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้น มีอยู่ 2 บทบาทหลัก ได้แก่ (1) นักสังคมสงเคราะห์ส่วนงานในกลุ่มประสานกิจกรรมชุมชนโดยมีหน้าที่ในการทำงานร่วมกับเด็กหรือเยาวชนที่ได้รับการประกันหรือปล่อยตัวชั่วคราวที่รอการพิพากษา และทำงานร่วมกับสังคม ชุมชนภายนอกโดยการลงพื้นที่ติดตามเยี่ยมบ้านในแต่ละชุมชนที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดอาศัยอยู่ อีกทั้งในมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาตรา 86 นักสังคมสงเคราะห์จะต้องทำหน้าที่จำแนกและวิเคราะห์ทางด้านสภาพสังคมที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด จากนั้นจะประชุมร่วมกับสหวิชาชีพในสถานพินิจฯ และทำหน้าที่เป็นผู้ประสานการประชุม (Facilitator) กลุ่มครอบครัวและชุมชน รวมถึงการติดตาม (Follow up) ให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจนเสร็จสิ้นกระบวนการ และ(2) นักสังคมสงเคราะห์ในงานสถานแรกรับ จะทำหน้าที่เกี่ยวกับการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนที่ถูกควบคุมตัวในสถานพินิจฯ หรือดูแลเด็กหรือเยาวชนที่รอการพิพากษา

> . . . นักสังคมสงเคราะห์ในสถานพินิจฯ กรุงเทพฯ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ นักสังคมสงเคราะห์ส่วนประสานงานกิจกรรมชุมชนคือทำมาตรา 86 ที่ต้องทำงานกับสังคมชุมชนภายนอกและเด็กที่ประกันหรือปล่อยตัวชั่วคราวที่รอการพิพากษา และนักสังคมสงเคราะห์ส่วนสถานแรกรับ คือทำการบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือดูแลเด็กในส่วนของการควบคุมตัวที่รอ

การพิพากษา โดยงานนักสังคมสงเคราะห์ส่วนประสานงานกิจกรรมชุมชน คือ มาตรา 86 เป็นการจำแนกเด็ก และเด็กที่พนักงานคุมประพฤติเล็งเห็นว่ามีความเสี่ยงสูง กลาง ต่ำ โดยเด็กที่อยู่ในลักษณะความเสี่ยงปานกลาง-สูง คือกลุ่มเด็กที่มีปัญหาหลายๆ ด้าน และส่งให้นักจิตวิทยาทำการวิเคราะห์เด็ก ส่วนนักสังคมสงเคราะห์จะวิเคราะห์ทางด้านสังคมที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก จากนั้นจะมีการประชุมนักวิชาชีพในสถานพินิจฯ และส่วนของการทำหน้าที่เป็นผู้ประสานการประชุมฯ ตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา (มาตรา 86) คือ ประสานการประชุมฯ เชิญอัยการ พนักงานคุมประพฤติ (เจ้าของสำนวน) และนักสังคมสงเคราะห์ หลังจากที่แผนแก้ไขฟื้นฟูฯ ผ่านแล้ว นักสังคมสงเคราะห์จะทำหน้าที่ follow up ให้เด็กปฏิบัติตามแผนแก้ไขฟื้นฟูฯ จนเสร็จสิ้นกระบวนการ และรวบรวมรายงานส่งให้กับอัยการทำคำสั่งไม่ฟ้อง และแจ้งเด็กมาเพื่อทำเรื่องเคลียร์ประวัติ... (นักสังคมสงเคราะห์สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรุงเทพฯ คนที่ 1, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2563)

2.3 นักจิตวิทยา บทบาทของนักจิตวิทยาในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จะเน้นในส่วนของการค้นหาสาเหตุปัญหาการกระทำผิดของเด็กหรือเยาวชน การจำแนกเพื่อหาสาเหตุ สภาพปัญหาและความเสี่ยงต่อการกระทำผิดซ้ำ ซึ่งมุ่งเน้นการค้นหาความคิด (Cognitive) ของเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำความผิด เพื่อนำไปสู่การวางแผนการปรับพฤติกรรมในลำดับต่อไป โดยนักจิตวิทยาจะใช้เทคนิคที่เรียกว่า Forensic Cognitive Behavioral Therapy (Forensic CBT) เพื่อบำบัดในการปรับความคิดและการปรับพฤติกรรมในกระบวนการของเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

. . . บทบาทหน้าที่ คือ การจำแนกเพื่อหาสาเหตุปัญหา สภาพปัญหา หรือ R & N เดิมเราใช้ need กับ risk แต่นักจิตวิทยาจะมี Forensic CBT คือจำแนกเพื่อหาสาเหตุและความเสี่ยงต่อการกระทำผิดซ้ำคืออันเดียวกับอันเดิมเพียงแต่ไฮไลท์ของ FCBT คือ เรื่องของ Cognitive ความคิดของผู้กระทำผิด มองว่าเพราะเด็กคิดแบบนี้ ฉะนั้นจะให้ไปเรียนหนังสือ ไปปรับพฤติกรรม ฯลฯ แต่ถ้าความคิดของเด็กเป็นแบบนี้ มันก็แก้ไม่ได้ เพราะฉะนั้นจึงมีแนวคิดนี้เข้ามา ฉะนั้นนักจิตวิทยาต้องมาจำแนก นอกจากจำแนกสภาวะสุขภาพจิต bio psycho และsocial ก็ต้องมีเรื่องนี้ด้วยเพื่อแก้ไขไม่ให้กระทำผิดซ้ำ ไม่ใช่หาสาเหตุอย่างเดียว เพราะฉะนั้นต้องจำแนกเพื่อหาสาเหตุ สภาพปัญหา และปัจจัยเสี่ยงของการกระทำผิดซ้ำ . . . (นักจิตวิทยาสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรุงเทพฯ, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2563)

Ref. code: 25646024300078UFD

2.4 พนักงานคุมประพฤติ บทบาทของพนักงานคุมประพฤติในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เนื่องจากพนักงานคุมประพฤติจะเป็นวิชาชีพแรกที่ได้พบกับเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด โดยจะทำหน้าที่เป็นผู้สอบปากคำกับเด็กหรือเยาวชน ผู้ปกครอง ผู้เสียหาย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ เช่น ชุมชน หรือโรงเรียนโดยละเอียด และหากมีความจำเป็นจะลงพื้นที่ไปสอบปากคำเพิ่มเติม เพื่อแสวงหาข้อมูลภูมิหลัง (Background of Life) ได้แก่ สภาพครอบครัว การเรียน วิธีคิด ทัศนคติ สภาพความเป็นอยู่ กลุ่มเพื่อน ที่มาที่ไปของปัญหาการกระทำผิด สาเหตุการกระทำผิด โอกาสในการกระทำผิดซ้ำ หลังจากนั้นจะมาจำแนกสาเหตุต่างๆ เพื่อหาแนวทางการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนต่อไป รวมถึงการอธิบายถึงข้อกฎหมายต่างๆ วัตถุประสงค์และประโยชน์ของมาตรการพิเศษในกรณีที่เข้าเกณฑ์มาตรา 86 แนวทางที่เด็กหรือเยาวชน ผู้กระทำผิดและผู้ปกครองจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขต่างๆ เพื่อให้ได้รับทราบข้อมูลอย่างครบถ้วนและสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง

> . . . ทำการสอบปากคำเด็ก ผู้ปกครอง ผู้เสียหาย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ ทั้งชุมชนและโรงเรียน ลงไปในพื้นที่ และดำเนินงานโดยยึดตามหลักกฎหมาย คือ การหาข้อมูลสาเหตุการกระทำผิด คุยรายละเอียดเกี่ยวกับเด็กทั้งเรื่องในครอบครัว อาชีพผู้ปกครอง ภูมิลำเนา การศึกษา การเลี้ยงดูเริ่มตั้งแต่เด็กตื่นขึ้น ชีวิตประจำวันต่างๆ คือเราต้องรู้จักเด็ก ตั้งแต่หัวจรดเท้า และถ้าหากรู้จักเด็กละเอียดแล้วก็มาจำแนกเพื่อช่วยเหลือแก้ไข . . . (พนักงานคุมประพฤติสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรุงเทพฯ คนที่ 1, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2563)

> . . . สอบถามพูดคุยกับเด็ก เพื่อให้รู้ว่าปัญหามีอะไรบ้าง ที่มาที่ไปของการถูกดำเนินคดี ข้อมูลพื้นฐานสภาพครอบครัวความเป็นอยู่ การเรียน วิธีคิดและทัศนคติของเด็ก กลุ่มเพื่อน เพื่อดูว่าสาเหตุที่เด็กกระทำความผิดเพราะอะไร และเด็กมีความสำนึกมากน้อยแค่ไหน และการกลับตัวเป็นคนดี คือเด็กสามารถปรับปรุงตนเองได้มากน้อยแค่ไหนหรือสมควรได้รับโอกาสหรือไม่ ดูแนวโน้มการก่อความเดือดร้อนในสังคมว่ามีหรือไม่ และสิ่งที่จะช่วยทำให้เด็กออกจากสภาพการกระทำผิดซ้ำหรือสภาพความเสื่อมโทรมของสังคม คือต้องดูว่าจะทำอย่างไรเพื่อแก้ปัญหาตรงนั้นได้ ถ้าหากสาเหตุการกระทำผิดของเด็กมาจากครอบครัว ก็ต้องดูว่าพ่อแม่พร้อมที่จะดูแลแก้ไขเด็กหรือไม่ ถ้าพ่อแม่พร้อมที่จะดูแลแก้ไข และเด็กเองมีความสำนึกและพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขตนเอง เราก็จะเลือกให้เด็กเข้ามาในมาตรการพิเศษ (มาตรา 86) เพื่อวางแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็ก โดยที่จะพูดคุยกับครอบครัวเด็กก่อนว่า ถ้าหากจะเสนอข้อเสนอตรงนี้ขึ้นมาเพื่อจะใช้กับเด็กแล้วพ่อแม่พร้อมที่จะดูแลและให้ความร่วมมือหรือไม่ และก่อนที่คุยกับพ่อแม่เราก็คุยกับเด็กก่อนว่าถ้าให้โอกาสตรงนี้เด็กพร้อมที่ปรับตัวแก้ไขไหม ถ้าเด็กพร้อมเราก็จะ

ไปถามพ่อแม่ว่าเรามีมาตรการตรงนี้ในการให้โอกาสเด็ก และตัวเด็กเองมีข้อเสนอมาแล้วว่าจะปรับปรุงแก้ไขตนเอง เป็นคนดีของสังคมไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำ และพ่อแม่เห็นด้วยและดูแล้วว่าจะเป็นไปในแนวทางตรงนี้ได้หรือไม่ และพ่อแม่จะมีส่วนในการช่วยเหลือดูแลในสิ่งที่เด็กนำเสนอมาหรือไม่ ถ้าหากพ่อแม่รับรู้รับทราบพร้อมที่จะให้ความร่วมมือและปรับปรุงแก้ไขเด็ก เราถึงจะเลือกเด็กคนนี้เข้ามามาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีทางอาญา . . . (พนักงานคุมประพฤติสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรุงเทพฯ คนที่ 2, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2563)

จะเห็นได้ว่า บทบาทหน้าที่ในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นก่อนการพิจารณาคดี ที่มีผู้แก้ไขอยู่ 4 บทบาท ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา และพนักงานคุมประพฤติ พบว่า กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นก่อนการพิจารณาคดี ผู้ที่มีบทบาทหน้าที่หลักในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ได้แก่ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา และพนักงานคุมประพฤติ โดยเป็นการทำงานร่วมกันของทีมสหวิชาชีพ (Multidisciplinary professional team) กล่าวคือ เมื่อเด็กหรือเยาวชน ผู้ปกครอง (ฝ่ายผู้กระทำผิด) เข้ามายังสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จะผ่านการให้คำปรึกษาจากพนักงานคุมประพฤติในประเด็นข้อกฎหมาย การสอบปากคำ อธิบายถึงข้อกฎหมายต่างๆ วัตถุประสงค์และประโยชน์ของมาตรการพิเศษ แนวทางที่ผู้ปกครองจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขต่างๆ เพื่อให้สามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง หลังจากนั้น นักจิตวิทยาทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและการค้นหาสาเหตุปัญหา เพื่อจำแนกสาเหตุ สภาพปัญหา และความเสี่ยงต่อการกระทำผิดซ้ำผ่านเทคนิคบำบัดในการปรับความคิดและการปรับพฤติกรรมในกระบวนการของเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม และนักสังคมสงเคราะห์ให้คำปรึกษา การประสานข้อมูลต่างๆ ทั้งจากการสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน จำแนก วิเคราะห์ทางด้านสังคมที่เกี่ยวข้องกับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด จากนั้นกระบวนการภายในจะมีการประชุมหารือในแต่ละกรณีร่วมกันในลักษณะสหวิชาชีพ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ตรวจสอบข้อมูลร่วมกัน เพื่อกำหนดแนวทางการปฏิบัติเบื้องต้น ทั้งนี้นักสังคมสงเคราะห์ยังทำหน้าที่เป็น ผู้ประสานการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน รวมถึงการติดตาม (Follow up) ให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตั้งแต่ต้นจนเสร็จสิ้นกระบวนการ อาจจะกล่าวได้ว่าบทบาทหน้าที่ของผู้แก้ไขในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นก่อนการพิจารณาคดี จะมีการแยกบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน กล่าวคือ พนักงานคุมประพฤติ จะพิจารณาด้านข้อกฎหมายคดีความ หลักเกณฑ์ตามมาตรการพิเศษ นักจิตวิทยาพิจารณาด้านการประเมินสภาวะทางร่างกายจิตใจ ความคิด ทัศนคติ การจำแนกเพื่อหาสาเหตุปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน และนักสังคมสงเคราะห์ พิจารณาด้านการประเมินสภาพแวดล้อมทางสังคมของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด สภาพความเป็นอยู่ ทั้งการการสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้านและการติดตามผลจนเสร็จสิ้นกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ส่วนผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครอง

Ref. code: 25646024300078UFD

เด็กและเยาวชนนั้น จะเป็นการมอบหมายผู้แทนหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้เข้าร่วมประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนแทน และมีหน้าที่ตามหลักการที่กฎหมายกำหนด

4.1.2.2 ทักษะที่สำคัญและจำเป็นในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด

ในส่วนนี้จะกล่าวถึงทักษะที่สำคัญและจำเป็นของผู้แก้ไขในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด ซึ่งจะแบ่งออกเป็น 2 กระบวนการ ได้แก่ (1) ทักษะที่สำคัญและจำเป็นในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นการพิจารณาคดี และ(2) ทักษะที่สำคัญและจำเป็นในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นก่อนฟ้องคดี โดยจากการเก็บรวบรวมข้อมูลสามารถสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

1. ทักษะที่สำคัญและจำเป็นในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นการพิจารณาคดี คือ ทักษะของผู้แก้ไขที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดในศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งในชั้นการพิจารณาคดีนั้นจะเป็นการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา มาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดี มาตรา 132 วรรค 1 ทั้งนี้ทักษะที่สำคัญและจำเป็นในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นการพิจารณาคดีของผู้แก้ไขที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ผู้พิพากษา ทักษะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับผู้พิพากษาในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด ได้แก่ (1) ทักษะด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างมาก โดยจะต้องเข้าใจว่าศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นศาลที่มุ่งเน้นการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูมากกว่าการพิพากษาลงโทษและต้องคำนึงถึงบทบาทของศาลเยาวชนและครอบครัวในฐานะสถาบันหลักในการ มุ่งเน้นดำเนินการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนแทนการดำเนินการในทางอาญา โดยการพัฒนาทางจิตสังคม การบำบัดด้านพฤติกรรมและด้านความคิดสติปัญญาและมีกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่ทำให้เด็กและเยาวชนเกิดความคิดที่มีเหตุและผล ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีเนื่องจากเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมในการกระทำผิดหรือเสี่ยงต่อการกระทำผิดจะมีสาเหตุที่มาของปัญหาทางด้านพฤติกรรมในระดับรายบุคคลที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละราย และได้รับการเลี้ยงดูในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างหลากหลายกันออกไป ทั้งนี้ ผู้พิพากษาที่ย้ายมาจากศาลจังหวัดส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นการพิพากษาลงโทษ ซึ่งยังขาดความเข้าใจ ความชัดเจนและความละเอียดอ่อนในเรื่องของการใช้มาตรการพิเศษในแต่ละคดีเด็กหรือเยาวชนที่เกิดขึ้น (2) ทักษะด้านการสื่อสาร กล่าวคือ ผู้พิพากษาต้องสามารถสื่อสารและอธิบายให้ฝ่ายโจทก์ ฝ่ายผู้เสียหายเข้าใจถึงหลักการและวัตถุประสงค์ของมาตรการพิเศษ หรือการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความตระหนักร่วมกันเกี่ยวกับเจตนารมณ์และเป้าหมายสำคัญสูงสุดของมาตรการพิเศษและการที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ หลังจากกำหนดใช้มาตรการพิเศษซึ่งหากไม่สามารถอธิบาย

Ref. code: 25646024300078UFD

ให้กับฝ่ายโจทก์ ฝ่ายผู้เสียหายให้เข้าใจได้ว่าบุคคลเหล่านี้มีส่วนสำคัญในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ก็จะส่งผลให้ไม่สามารถจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูได้ ซึ่งฝ่ายผู้เสียหายถือเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในการดำเนินการเพื่อให้การจัดทำแผนแก้ไขสำเร็จลุล่วงไปได้

> . . . ต้องมีความเข้าใจและมองว่าศาลเยาวชนฯ ต้องเป็นศาลที่แก้ไขมากกว่าพิพากษา เพราะตามกฎหมายระบุไว้อยู่แล้ว คือ ต้องยึดตรงนี้ เพราะว่าการเข้าสู่ตำแหน่งของผู้พิพากษาศาลเยาวชนฯ บางทียังมีปัญหาเกี่ยวกับทัศนะมุมมองในการทำงานเพราะเน้นตัดสินกันเยอะ แต่บางทีเข้าใจว่าระบบผู้พิพากษาเดี๋ยวก็ย้ายๆ และบางคนมาจากศาลจังหวัด พอมาแล้วก็จะถนัดในการพิพากษาลงโทษบางทีข้อลึกซึ้งในมาตรา 90 กับ 132 เขายังไม่เข้าใจ บางแห่งก็เลยทำได้น้อย . . . (ผู้พิพากษาคนที่ 2, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2563)

> . . . หากว่าเราไม่มีความรู้หรือไม่เข้าใจในมาตรการอย่างแท้จริง และไม่แม่นยำในเรื่องของขั้นตอนพฤติการณ์กระทำผิด ก็จะทำให้ความคิดค่อนข้างแกว่งและจะทำให้ไม่สามารถแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหรือทำแผนแก้ไขฯ ออกมาได้ดี เพราะฉะนั้นทักษะความรู้เรื่องกฎหมาย, เรื่องของความชัดเจนว่าจะแก้ไขเด็กเยาวชนเข้าตามมาตราใด เป็นสิ่งสำคัญ . . . (ผู้พิพากษาคนที่ 1, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2563)

> . . . ทักษะการสื่อสาร ทั้งการพูด การฟัง การคิด การวิเคราะห์ เพราะถ้าเกิดว่าการที่เราสื่อสารและอธิบายให้โจทก์ คู่ความเขาไม่เข้าใจ และกระบวนการที่เขาจะเข้ามามีส่วนร่วมก็อาจจะไม่อยากเข้ามา เพราะกระบวนการตามมาตรา 90 ถ้าเราไม่สามารถที่จะพูดอธิบายให้กับผู้เสียหายเข้าใจว่าเขามีส่วนสำคัญที่จะต้องเข้ามาประชุมในวันที่มีการทำแผนฯ และก็จะไม่สามารถทำแผนฯ ได้ถ้าหากผู้เสียหายไม่มาในวันนั้นเพราะตามมาตรา 90 แล้วผู้เสียหายเป็นคนที่สำคัญที่สุด เพราะถ้าเขาไม่มาในวันนั้นแผนฯ ก็คือล้มและไม่สามารถที่จะทำอะไรได้ เพราะฉะนั้นทักษะการพูด การอธิบายและก็การคิดวิเคราะห์ต่างๆ คิดว่าสำคัญและมีส่วนเกี่ยวข้อง . . . (ผู้พิพากษาคนที่ 1, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2563)

1.2 ผู้พิพากษาสมทบ ทักษะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับผู้พิพากษาสมทบในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด ได้แก่ (1) ทักษะการมีส่วนร่วมต่อหน้าที่ กล่าวคือ จะต้องมีความมุ่งมั่น ตั้งใจทำงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เมื่อมีนัดหมายให้คำปรึกษาหรือประสานการประชุมในแต่ละครั้งจะต้องมาตามนัดหมาย และมีการศึกษาทบทวนเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในแต่ละมาตราของกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการทำหน้าที่ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และมีความเข้าใจถึงสาระสำคัญของมาตรการพิเศษเพื่อถ่ายทอดหรืออธิบายต่อผู้เสียหายให้มีความเข้าใจต่อหลักการและกระบวนการหรือสิทธิประโยชน์ที่ผู้เสียหายพึงได้รับ และความใส่ใจต่อเด็กหรือเยาวชน

Ref. code: 25646024300078UFD

และครอบครัวทั้งฝ่ายผู้กระทำผิดและฝ่ายผู้เสียหาย โดยจะต้องมีมุมมองต่อเด็กหรือเยาวชนด้วยจิตใจที่เอื้ออาทรพร้อมให้โอกาสและอยากจะช่วยเหลือเพื่อการแก้ไขและพัฒนา และ(2) ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ กล่าวคือ ก่อนการให้คำปรึกษาหรือก่อนเริ่มการประชุมกลุ่มฯ ผู้พิพากษาสมทบจะต้องแนะนำตัวในที่ประชุม การใช้สายตา (Eye Contact) ท่าทางการพูดคุยแบบหน้าตายิ้มแย้ม แสดงความเข้าอกเข้าใจแก่ทุกฝ่าย ทั้งต่อเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด เพื่อทำให้เด็กหรือเยาวชนไว้วางใจซึ่งถือเป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีต่อแนวทางการให้คำปรึกษาหรือการประสานการประชุม

"ดิฉันมีความตั้งใจในการทำงาน(ในแต่ละนัดดิฉันไม่เคยพลาด) และอ่านทบทวนกฎเกณฑ์ กระบวนการ สำนวนในแต่ละคดี และทำไฮไลท์ในส่วนที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เสียหายเพื่อให้เขาอ่าน และส่วนของจำเลยก็ไฮไลท์ในส่วนที่เขาจะได้ประโยชน์เช่นกัน" (ผู้พิพากษาสมทบคนที่ 2, สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2563)

> . . . ถ้าเรามีใจ ถ้าใจเรามา มันนำพาจะเกิดความเมตตา คือมองเด็กด้วยความเมตตา มองเขาเหมือนเป็นลูก แต่ลูกเราสมบูรณ์เพราะเราเลี้ยงลูกด้วย ความรักความอบอุ่นและความเข้าใจ เพราะฉะนั้นเด็กคนนี้เราต้องเริ่มจากความรักที่เราจะให้เขา โอเคเราอาจจะไม่ได้สปอยเขาหรือรักเขาเท่าลูกเรา แต่เราก็ให้ความรักเขาเสมือนลูกเรา บางอย่างเราไม่ได้ก้าวล่วงจนเขาเป็นลูกเราแท้ๆ แต่ความรักเราให้แน่นอนเมื่อความรักและใจมา เราจะต้องสัมผัสเขาด้วยความอบอุ่น . . . (ผู้พิพากษาสมทบคนที่ 1, สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2563)

> . . . ขั้นตอนแรก คือ ผู้ประสานการประชุมจะเข้ามาก่อนและแนะนำตัวในที่ประชุมและคุยแบบหน้าตายิ้มแย้ม (สวัสดีทุกท่านค่ะ ดิฉันเป็นผู้พิพากษาสมทบ แต่วันนี้จะมาทำหน้าที่ ประสานการประชุมฯ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับทั้งสองฝ่าย ในขณะเดียวกันเพื่อประโยชน์ที่เด็กเยาวชนได้ คือทางเขาจะต้องได้รับการอบรมเพื่อที่เขาจะได้กลับเข้าสู่สังคมของเขาได้ สังคมแรกคือ บ้านของเขาเอง ชุมชนของเขาและเขาสามารถเดินได้โดยไม่มีใครมองว่าเขาเป็นนักโทษ) . . . (ผู้พิพากษาสมทบคนที่ 2, สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2563)

1.3 นักจิตวิทยา ทักษะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับนักจิตวิทยาในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด ได้แก่ (1) ทักษะการให้คำปรึกษา กล่าวคือ นักจิตวิทยาจะต้องมีทักษะนี้เป็นพื้นฐานการทำงานในการพูดคุย ปรึกษา เพื่อค้นหาสาเหตุการกระทำผิด ค้นหาจุดแข็ง ความสามารถของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด เพื่อจะประกอบเป็นข้อมูลพื้นฐานของการวางแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู (2) ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ กล่าวคือ ทักษะที่ผู้ให้คำปรึกษาทุกคนต้องมีในการเข้าถึงเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด รวมถึงครอบครัว เพื่อสร้างความไว้วางใจเชื่อใจกันทั้งสองฝ่าย (3) ทักษะการฟังอย่างตั้งใจ กล่าวคือ เป็นทักษะที่สำคัญต่อการทราบข้อมูลต่าง ๆ ของเด็ก

Ref. code: 25646024300078UFD

หรือเยาวชน และครอบครัว และนำมาประมวลผลในการวางแผนลำดับต่อไป และ (4) ทักษะการเจรจาต่อรอง กล่าวคือ ในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน นักจิตวิทยาจะต้องมีการเจรจาต่อรองระหว่างฝ่ายผู้กระทำผิด และฝ่ายผู้เสียหาย ทั้งในการกำหนดเงื่อนไข การชดเชยค่าเสียหาย เป็นต้น เพื่อให้เกิดสถานการณ์ที่ทั้งสองฝ่ายรู้สึก win-win ต่อปัญหาที่เกิดขึ้นกล่าวคือเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดได้รับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูส่วนผู้เสียหายได้รับการคุ้มครองสิทธิและการเยียวยาและชดเชยค่าเสียหายตามสิทธิและความเหมาะสม

"นักจิตวิทยาจะต้องให้คำปรึกษาให้ตรงกับลักษณะชีวิตของเยาวชนในปัจจุบันขณะนั้นและค่อยๆ กำจัดปัจจัยเสี่ยงของเยาวชนให้เยาวชนไม่ทำผิดซ้ำ" (นักจิตวิทยาคนที่ 1, สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2563)

"ทักษะที่จำเป็น คือ ทักษะการให้คำปรึกษา ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ ทักษะการฟังอย่างเข้าใจปัญหามีส่วนสำคัญทำให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจตนเอง-ผู้อื่น-บริบทที่เกี่ยวข้อง มองเห็นปัญหาและตัดสินใจเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเองได้"(นักจิตวิทยาคนที่ 3, สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2563)

> . . . หากเป็นมาตรา 90 จะต้องใช้ทักษะเยอะ เพราะต้องมีการเจรจาต่อรอง ต้องมีการเจรจากับผู้เสียหาย ก็อาจจะเกิดข้อขัดแย้งกันเวลาที่ประสานการประชุมฯ ผู้เสียหายอาจจะมองว่าทำผิดกับฉัน เช่น เมื่อวานนี้ มีคนหนึ่งโดนฟันข้อมือขาด ทำกับฉันตั้งเยอะแยะ และให้เงินแค่นี้และมาต่อรองอีก ผู้เสียหายก็มองว่ามันไม่แฟร์สำหรับเขาบางคนก็บอกว่าโดนฟันกลับบ้างไหม และเดี๋ยวฉันหาเงินมาคืนคุณเอาไหม ซึ่งก็จะเป็นลักษณะนี้ เพราะฉะนั้นการเจรจาต่อรอง คนเป็นผู้ประสานการประชุมฯ ต้องคิดขึ้นมาเลยทันที เพื่อให้เกิดสถานการณ์ win-win ทั้งสองฝ่าย . . . (นักจิตวิทยาคนที่ 4, สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2563)

จะเห็นได้ว่า ทักษะที่สำคัญและจำเป็นในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นการพิจารณาคดีนั้น จะประกอบด้วยทักษะที่สำคัญ ได้แก่ ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ เน้นในเรื่องของการสร้างความไว้วางใจระหว่างผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย ผ่านการสื่อสารทางสีหน้าท่าทาง คำพูด ที่จะต้องอธิบายให้ฝ่ายผู้กระทำผิด และฝ่ายผู้เสียหายสามารถเข้าใจซึ่งกันและกัน มีการเจรจาต่อรองให้เกิดสถานการณ์ที่เรียกว่า win-win ทั้งสองฝ่าย และสำหรับนักจิตวิทยากับผู้พิพากษาสมทบ จะเป็นทักษะการให้คำปรึกษา ที่จะต้องมีการทบทวนข้อมูลของคดี และการพูดคุยปรึกษา เพื่อค้นหาสาเหตุการกระทำผิด ค้นหาจุดแข็ง ความสามารถ ของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด เพื่อจะประกอบเป็นข้อมูลพื้นฐานของการวางแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู สำหรับผู้พิพากษาจะเป็นเรื่องของทักษะการสร้างความเข้าใจต่อบทบาทของศาลเยาวชนและครอบครัว กล่าวคือ ศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นศาลที่มุ่งเน้นการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูมากกว่าการพิพากษาลงโทษ และต้องมีทักษะ

Ref. code: 25646024300078UFD

การสื่อสาร กล่าวคือ สามารถสื่อสารและอธิบายให้ฝ่ายโจทก์ ฝ่ายผู้เสียหาย เข้าใจถึงหลักการและวัตถุประสงค์ของมาตรการพิเศษ หรือการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความตระหนักร่วมกันเกี่ยวกับเจตนารมณ์และเป้าหมายสำคัญสูงสุดของมาตรการพิเศษและการที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ หลังจากกำหนดใช้มาตรการพิเศษ

2. ทักษะที่สำคัญและจำเป็นในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นก่อนฟ้องคดี คือ ทักษะของผู้แก้ไขที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งในชั้นก่อนฟ้องคดีนั้น จะเป็นการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา ตามมาตรา 86 ทั้งนี้ทักษะที่สำคัญและจำเป็นในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นก่อนฟ้องคดีของผู้แก้ไขที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดดังนี้

2.1 นักสังคมสงเคราะห์ ทักษะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับนักสังคมสงเคราะห์ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด ได้แก่ (1) ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ กล่าวคือ ต้องสร้างความสนิทสนมทำให้เด็กและผู้ปกครองไว้วางใจให้ได้ บรรยากาศการพูดคุยเหมือนคุยกับบุคคลในครอบครัวเดียวกัน (2) ทักษะการสังเกต กล่าวคือ การสังเกตการแสดงออกทั้งทางสีหน้า แววตา ท่าทาง ลักษณะการตอบคำถามของเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด ครอบครัว และผู้เสียหาย (3) ทักษะการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากผู้ที่มีประสบการณ์การทำงาน ทักษะต่างๆ ร่วมกันของทีมสหวิชาชีพ และ(4) ทักษะการฟัง กล่าวคือ การฟังทั้งจากผู้ที่มีประสบการณ์ทำงาน การประชุมทีมสหวิชาชีพ และฟังอย่างตั้งใจจากเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด และผู้ปกครอง ผู้เสียหาย เป็นต้น

. . . ทักษะที่มาจากประสบการณ์การทำงาน คือ การสังเกต การเรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์ทำงาน การทำงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพ ทักษะการฟังคือฟังทั้งจากผู้ที่มีประสบการณ์การทำงาน ฟังจากตัวเด็ก และผู้ปกครอง รวมถึงการประชุมกับทีมสหวิชาชีพและทักษะพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับงานสังคมสงเคราะห์ทั้งหมด . . . (นักสังคมสงเคราะห์สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรุงเทพฯ คนที่ 1, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2563)

“อย่างแรก คือ ต้องทำให้เด็กและผู้ปกครองไว้วางใจ ให้ความสนิท เวลานั่งคุยก็เหมือนคุยกับคนในครอบครัวเดียวกัน และเขาจะไว้ใจทั้งเด็กและพ่อแม่ คือต้องสร้าง friendship ระหว่างเรากับเขาให้ได้” (นักสังคมสงเคราะห์สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรุงเทพฯ คนที่ 2, สัมภาษณ์, 18 สิงหาคม 2563)

2.2 นักจิตวิทยา ทักษะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับนักจิตวิทยาในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด คือ ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ โดยมองว่าในการสร้างสัมพันธภาพนั้น ต้องเป็นการสร้างสัมพันธภาพในเชิงบำบัด ไม่ใช่เป็นการสร้างสัมพันธภาพเชิงทั่วไป เนื่องจากว่าเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดเป็นเด็กกลุ่มพิเศษที่ต้องได้รับการแก้ไขบำบัด

Ref. code: 25646024300078UFD

ฟื้นฟูซึ่งแตกต่างจากเด็กทั่วไปซึ่งการสร้างสัมพันธภาพนี้เป็นการสร้างความเป็นมิตร (Rapport Relationship)

> . . . ทักษะที่สำคัญในการทำงานกับเด็ก คือ ไม่ได้มองเหมือนเคสที่ทำงานในโรงพยาบาล คือ คนไข้อยากรักษาแล้วเดินมาหา แต่อันนี้คือเราอยากรักษาเขาเพราะฉะนั้น Rapport คือ การสร้างสัมพันธภาพในเชิง Profession Relationship ไม่ใช่ Relationship ธรรมดา แต่เป็น Profession คือ การสร้างสัมพันธภาพในเชิงบำบัดไม่ใช่ในเชิงทั่วไป และเด็กเหล่านี้เป็นเด็กพิเศษ และไม่ใช่แบบเด็กพิเศษในโรงเรียน ซึ่งครูก็ไม่ได้มีเด็กพวกนี้ไว้สอน . . . (นักจิตวิทยาสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรุงเทพฯ, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2563)

2.3 พนักงานคุมประพฤติ ทักษะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับพนักงานคุมประพฤติในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด ได้แก่ (1) ทักษะความรู้ด้านกฎหมาย กล่าวคือ พนักงานคุมประพฤติจะต้องทราบข้อกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กหรือเยาวชน เพื่อทราบว่าคดีที่เกิดขึ้นเป็นคดีเกี่ยวกับอะไร และมีข้อกฎหมายอะไรเกี่ยวข้องบ้าง (2) ทักษะในการสื่อสาร กล่าวคือ พนักงานคุมประพฤติจะต้องมีการสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด การพูดคุย การใช้จิตวิทยาวัยรุ่นเข้ามาเสริม เพื่อค้นหาข้อมูล สาเหตุการกระทำผิด แต่บางครั้งจะใช้อุปกรณ์เสริมแทนการชวนคุย เช่น การให้เด็กหรือเยาวชนวาดภาพประกอบ เป็นต้น และ(3) ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ กล่าวคือ จะใช้แนวทางการพูดคุยลักษณะเปิดใจกับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด ว่าเหตุใดทำไมจึงต้องมาอยู่ที่สถานพินิจฯ เพราะอะไรศาลเยาวชนและครอบครัวจึงส่งให้มาที่สถานพินิจฯ และต้องมองว่าเขา คือ ลูกหลานคนหนึ่ง

> . . . โดยตำแหน่งพนักงานคุมประพฤติต้องใช้กฎหมายมาเป็นหลักในการดำเนินงานอยู่แล้ว มีทักษะความรู้ด้านกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็ก ดูว่าคดีนี้เป็นอะไรอย่างไร และทักษะในการสื่อสาร การพูดคุย จิตวิทยาวัยรุ่น ทักษะการสร้างความสนิท การคุยกับเด็กกับวัยรุ่น คือวิธีการจะต่างกันตามช่วงอายุเด็ก บางทีคุยไปให้เด็กวาดรูปเล่นไปด้วย แต่โดยส่วนใหญ่ทักษะก็คือ อาศัยจากประสบการณ์ตนเอง . . . (พนักงานคุมประพฤติสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรุงเทพฯ คนที่ 1, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2563)

> . . . เริ่มต้นต้องเปิดใจ คือ เปิดใจก่อนว่าที่เด็กเข้ามาตรงนี้ เพราะอะไร และเราเป็นใคร ทำไมถึงต้องมาทำตรงนี้ และเมื่อเด็กรู้ว่าเพราะอะไรถึงมาตรงนี้ เราก็ต้องสอบถามไปว่าวันนี้มาทำไมไม่มาได้ไหม ทำไมถึงต้องมาตรงนี้ บางทีเด็กก็บอกว่า ศาลฯ ให้มา เราก็จะถามว่า เพราะอะไรศาลฯ ถึงให้มาเขาก็บอกว่าทำผิดและตำรวจนำตัวมาส่ง เราก็จะบอกให้เขาหาต้นตอว่าสาเหตุที่เขามานั่งตรงนี้เพราะอะไร เป็นการชี้ทางเบื้องต้นว่านี้

คือสาเหตุที่เราต้องมาตรงนี้ เพราะว่าเราจะต้องค้นหาในสิ่งที่เขากระทำในเบื้องต้น จนกระทั่งมาเป็นเหตุที่เขามานั่งอยู่ตรงนี้ คือต้องย้อนกลับไปในสิ่งที่เขากระทำผิดมา พอเราพูดให้เขารู้ว่าสาเหตุที่เขามาตรงนี้เพราะอะไร เด็กก็จะเริ่มไว้ใจเรา และพอเด็กเริ่มไว้ใจเรา เราก็จะต้องพูดคุยและให้ความเป็นกันเองกับเด็ก คือ จะพยายามไม่ให้มีการแบ่งว่าเขาเป็นเด็กที่กระทำผิดมา โดยมองว่าเขา คือ ลูกหลาน และให้ใจกับเขา เด็กก็จะให้ใจเรากลับมา . . . (พนักงานคุมประพฤติสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพฯ คนที่ 2, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2563)

จะเห็นได้ว่า ทักษะที่สำคัญและจำเป็นในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นก่อนฟ้องคดีนั้น จะเป็นทักษะที่สำคัญของความเป็นวิชาชีพ อันดับแรก คือ ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ ซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้แก้ไขกับผู้ถูกแก้ไข ที่จะต้องให้เกิดขึ้นอย่างเป็นมิตร เกิดความสนิทสนมกัน เพื่อที่จะได้มาเรียนรู้ประสบการณ์พื้นหลัง ประสบการณ์ในปัจจุบันของแต่ละกรณี ทักษะต่อมา คือ ทักษะความรู้ด้านกฎหมาย ซึ่งซึ่งหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะต้องอาศัยข้อกฎหมายเข้ามาประกอบการพิจารณาเป็นหลัก ทักษะต่อมา คือ ทักษะการสังเกตและทักษะการสื่อสาร เป็นทักษะที่ผู้แก้ไขจะต้องใช้ไหวพริบและประสบการณ์ของตนเองมาประกอบการพิจารณา พูดคุย การใช้จิตวิทยาวัยรุ่นเข้ามาเสริม แต่บางครั้งจะใช้อุปกรณ์เสริมแทนการชวนคุย เช่น การให้เด็กหรือเยาวชนวาดภาพประกอบ เป็นต้น เพื่อค้นหาข้อมูล สาเหตุการกระทำผิด และสะท้อนว่าผู้ถูกแก้ไขจะมีความเสี่ยงต่อการกระทำผิดซ้ำระดับใด หรือตกอยู่ในกลุ่มเสี่ยงระดับใด และทักษะที่สะท้อนการทำงานร่วมกันระหว่างทีมสหวิชาชีพ คือ ทักษะการเรียนรู้ พบว่า เมื่อมีการให้คำปรึกษาแก่ผู้ถูกแก้ไขของแต่ละวิชาชีพแล้ว จะมีการประชุมหารือเกี่ยวกับข้อมูลในแต่ละรายกรณี นำข้อมูลที่ได้จากแต่ละวิชาชีพมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ซึ่งจะทำให้ข้อมูลที่สรุปออกมาในแต่ละรายกรณีนั้นมีความลุ่มลึกและมีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลซึ่งกันและกัน

4.1.3 สถานที่แก้ไขผู้กระทำผิด (Correctional Settings) การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด องค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่ง คือ สถานที่การแก้ไขผู้กระทำผิด ซึ่งตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่หลักในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด คือ ศาลเยาวชนและครอบครัว และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1.3.1 ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง สถานที่สำหรับแก้ไขผู้กระทำผิดจะดำเนินการผ่าน ศูนย์ให้คำปรึกษา แนะนำ และประสานการประชุม เพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กเยาวชนและครอบครัว ซึ่งเมื่อมีเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดเข้ามายังศูนย์ให้คำปรึกษาฯ นั้น จะมีนักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัว เป็นผู้ดำเนินการหลักในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูผ่านการให้คำปรึกษาฯ การกำหนดเข้าเงื่อนไขผ่านโปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต่างๆ

Ref. code: 25646024300078UFD

โดยที่ศูนย์ให้คำปรึกษา แนะนำ และประสานการประชุม เพื่อแก้ไขบำบัด ฟื้นฟู เด็ก เยาวชนและครอบครัวนั้น ได้จัดตั้งขึ้นตามมาตรา 73 วรรคท้าย ที่บัญญัติไว้ว่า "การมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่ผู้ดูแลตามวรรคหนึ่งหรือการปล่อยชั่วคราวหากปรากฏต่อศาลว่าเด็กหรือเยาวชนมีความจำเป็นต้องเข้ารับการบำบัดรักษา หรือรับคำปรึกษาแนะนำหรือเข้าร่วมกิจกรรมบำบัดใดๆ ให้ศาลมีอำนาจกำหนดมาตรการเช่นว่านั้นด้วยก็ได้" ด้วยบทบัญญัติดังกล่าวทำให้ทางศาลเยาวชนและครอบครัวต้องจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาฯ เกิดขึ้น เพื่อเป็นสถานที่รองรับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด ซึ่งในศูนย์ให้คำปรึกษาฯ นั้น จะมีการแบ่งห้องเป็นสัดส่วน เช่น ห้องให้คำปรึกษาฯ ห้องประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน โดยจะมีโต๊ะกลม เก้าอี้ และพื้นที่ต่างๆ เพียงพอสำหรับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน หากมีกรณีการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา มาตรา 90 ซึ่งจะมีผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งฝ่ายผู้กระทำผิด ฝ่ายผู้เสียหาย ผู้พิพากษาสมทบ (ผู้ประสานการประชุม) นักจิตวิทยา และผู้แทนชุมชน (หากมี) เข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ทั้งนี้สถานที่การประชุมให้อยู่ในบริเวณศาลและไม่ปะปนกับการพิจารณาคดีธรรมดา หากมีเหตุจำเป็นและเพื่อความสะดวกของทุกฝ่าย ผู้ประสานการประชุมอาจกำหนดการประชุม ณ สถานที่อื่นอันสมควรก็ได้ โดยต้องขอความเห็นชองจากศาล[46]

ในปี พ.ศ.2562 ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาเพื่อแนะนำและช่วยเหลือผู้เสียหายและครอบครัวในคดีอาญา และได้เปิดศูนย์นำร่องไว้ในหลายจังหวัด อาทิ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สุพรรณบุรี กาญจนบุรี ระยอง ราชบุรี ฉะเชิงเทรา เชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน ร้อยเอ็ด ภูเก็ต สงขลา นราธิวาส เป็นต้น โดยที่ศูนย์ให้คำปรึกษาเพื่อแนะนำและช่วยเหลือผู้เสียหายและครอบครัวในคดีอาญา จัดตั้งขึ้นมาเพื่อให้ผู้เสียหายได้รับคำแนะนำในเรื่องสิทธิและประโยชน์ที่ผู้เสียหายพึงจะได้รับการช่วยเหลือตามกฎหมายจากภาครัฐและจากผู้ต้องหาหรือจำเลยตามแนวทางกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดยจะมีผู้ให้คำปรึกษาที่ผ่านการฝึกอบรมเป็นอย่างดีไว้ให้บริการให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้เสียหายและครอบครัวในคดีอาญาโดยสมัครใจและไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ซึ่งในการดำเนินงานของศูนย์ให้คำปรึกษาเพื่อแนะนำและช่วยเหลือผู้เสียหายฯ นี้จะดำเนินการในเรื่องของการให้คำปรึกษาเบื้องต้นเพื่อช่วยเหลือและแจ้งสิทธิที่ผู้เสียหายพึงจะได้รับตามกฎหมาย สัมภาษณ์เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงตนเองไปในทางบวก วิเคราะห์ปัจจัยทางจิตและสังคมผู้เข้ารับคำปรึกษา และหากพบว่ามีความจำเป็นเร่งด่วนจะส่งต่อผู้เข้ารับคำปรึกษาไปรับการช่วยเหลือเพิ่มเติมด้วยวิธีการที่เหมาะสม

---

[46] ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหลังฟ้องคดี พ.ศ.2556 ข้อ 15 (2) วรรคสอง

Ref. code: 25646024300078UFD

> . . . หลังจากที่เรามีศูนย์ให้คำปรึกษาผู้เสียหายฯ เราก็จะคุยกับเขาตั้งแต่เริ่มที่ตำรวจจับกุมตัว (มาตรา 73 วรรคท้าย) คือเริ่มตั้งแต่ก่อนที่จะมีการฟ้องคดี โดยให้คำปรึกษาเด็กและเยาวชนควบคู่ไปกับผู้เสียหาย และผู้ให้คำปรึกษาก็จะเป็นคนๆเดียวกัน เพื่อจะได้รู้ข้อมูลของทั้งสองฝ่าย ในกรณีนี้พอเข้าไปที่ศูนย์ผู้เสียหายฯ และเรียกผู้เสียหายเข้ามา เราก็จะอธิบายขั้นตอนต่างๆ ของวิธีการตามมาตรา 90 เพื่อให้เขารู้สิทธิประโยชน์ที่เขาจะมีมีอะไรบ้าง สิทธิตามกฎหมายและสิทธิตามที่เขาจะไปเรียกค่าทดแทนตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทน เขามีสิทธิอะไรอย่างไรบ้าง สิทธิค่ารักษาอย่างไร ตลอดจนมาตรา 90 ว่าถ้าหากเขาเข้าไปเขาจะมีประโยชน์อะไร ส่วนใหญ่แล้วผู้เสียหายก็มักจะถามว่า เขากลัวว่ามันจะเสียเวลาถ้าหากเข้ามาในการจัดทำแผนฯ อีกเราก็ต้องอธิบายให้เขาฟังว่าเขามาศาลฯ ในวันที่นัดพิจารณา 1 ครั้ง และถ้าเกิดว่ามีการจัดทำแผนฯ ก็จะเพิ่มมา 1 ครั้งแต่เรามีส่วนร่วมในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เรามีส่วนร่วมที่จะออกแบบแผนฯ ได้ว่าอยากให้เด็กหรือเยาวชนทำอะไรอย่างไรกับเราเรามีโอกาสได้คุยกับเขา ได้รู้ว่าทำไมเขาถึงเลือกเราเป็นเหยื่อ พอเราอธิบายตรงนี้ให้เขาฟังหลังจากนั้นมาเราก็จะถามเขาว่าถ้าเป็นกรณีอย่างนี้อาจจะเสียเวลา 1 วันแต่ว่ามีความปลอดภัยทุกอย่างก็ไม่ต้องกังวลอะไรก็ถามว่าเขาอยากจะเข้าไหม เขาก็บอกว่าเขาอยากจะเข้า พอถึงเวลาที่มาศาลเยาวชนฯ เราก็จะส่งข้อมูลให้กับผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนว่าผู้เสียหายรายนี้ลักษณะเป็นอย่างนี้ ถูกกระทำอย่างนี้ เขามีความประสงค์ต้องการอย่างนี้ เขาเข้าใจในมาตรา 90 และอยากจะเข้าสู่กระบวนการในขั้นตอนของมาตรา 90 หลังจากนั้นก็จะลื่นไหล จะไม่มีกรณีที่ว่าวันนั้นผู้เสียหายไม่มาและแผนฯ ล้มเพราะเขาก็จะเข้าใจมากขึ้น . . . (ผู้พิพากษาคนที่ 1, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2563)

โดยการดำเนินงานของศูนย์ให้คำปรึกษาเพื่อแนะนำและช่วยเหลือผู้เสียหายฯ มุ่งให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานต่อบุคคล 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มผู้เสียหายที่ได้ร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานตำรวจเพื่อให้ดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดในคดีอาญาทุกประเภทที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่า 5 ปี ขึ้นไป[47] (2) กลุ่มผู้เสียหายที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายอื่น เช่น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว และ(3) กลุ่มผู้เสียหายที่อยู่ใน

---

[47] ส่วนผู้เสียหายในคดีอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 5 ปี นั้น ไม่อยู่ในกลุ่มเป้าหมายที่ศูนย์ฯ จะเชิญชวนเข้ารับคำปรึกษา ทั้งนี้ เพื่อมิให้ซ้ำซ้อนกับคดีที่ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจะเชิญผู้เสียหายเข้าร่วมประชุมเพื่อจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูก่อนฟ้องตามมาตรา 86 เว้นแต่ผู้เสียหายในคดีดังกล่าวมีความประสงค์จะขอเข้ารับคำปรึกษากับศูนย์ฯ เอง

Ref. code: 25646024300078UFD

ระหว่างการพิจารณาคดี โดยผู้เสียหายหรือครอบครัวแถลงต่อศาลว่าประสงค์เข้ารับคำปรึกษา คำแนะนำ หรือศาลเห็นว่าผู้เสียหายจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือ เยียวยาทางด้านอารมณ์ จิตใจ หรือทรัพย์สิน และศาลมีคำสั่งให้ผู้เสียหายเข้าสู่กระบวนการของศูนย์ให้คำปรึกษา

4.1.3.2 สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร สถานที่การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะดำเนินการผ่านคลินิกให้คำปรึกษาเด็กและครอบครัวอบอุ่น ซึ่งจะจัดห้องให้คำปรึกษาแยกเฉพาะส่วนเอาไว้ สำหรับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด และครอบครัว (ฝ่ายผู้กระทำผิด) มารับการให้คำปรึกษา กับนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ ซึ่งจะสัมภาษณ์ ค้นหาสาเหตุการกระทำผิด สภาพชีวิตความเป็นอยู่ ครอบครัว ชุมชน อีกทั้งจะมีพนักงานคุมประพฤติคอยให้คำปรึกษาถึงเรื่องของข้อกฎหมาย สอบปากคำเด็กเยาวชน และครอบครัว โดยการให้คำปรึกษาจะแยกแต่ละครั้งว่า ฝ่ายผู้กระทำผิดจะพบพนักงานคุมประพฤติเป็นอันดับแรก และต่อมาจะพบนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ ตามลำดับ ส่วนฝ่ายผู้เสียหาย จะพบพนักงานคุมประพฤติในเรื่องของการสอบปากคำ ให้ข้อมูลถึงพฤติการณ์คดี ความเสียหายที่เกิดขึ้น และแนวทางการเยียวยาที่ต้องการจะได้รับ และเข้าพบสัมภาษณ์เบื้องต้นกับนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ในลำดับถัดไป

4.1.4 วิธีการแก้ไข (Correctional Methods) ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดนั้น วิธีการแก้ไขถือเป็นกระบวนการสำคัญที่จะช่วยแก้ไขและพัฒนาทางจิตสังคม (Psychosocial development) แก้ไขบำบัดด้านพฤติกรรมและด้านความคิดสติปัญญา (Cognitive behavioral therapy) และเป็นกระบวนการที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดเกิดความคิดที่มีเหตุและผล ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีสามารถกลับไปดำเนินชีวิตในชุมชนและสังคมได้อย่างปกติสุขโดยผู้กระทำผิดไม่หวนไปกระทำความผิดซ้ำ รวมถึงการให้ผู้ปกครองได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมและปรับบทบาทใหม่ในการดูแลเด็กและเยาวชนผ่านการเข้าร่วมโปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต่าง ๆ โดยวิธีการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมจะดำเนินการผ่านข้อกำหนดและข้อบังคับประธานศาลฎีกาเป็นหลัก ดังนี้

1. วิธีการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นก่อนฟ้องคดี ได้แก่

1.1 มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 86 จะใช้ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยแนวทางการพิจารณากระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูชั้นก่อนฟ้องคดี พ.ศ.2557

2. วิธีการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นการพิจารณาคดี ได้แก่

2.1 มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 จะใช้ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหลังฟ้องคดี พ.ศ.2556 และ

Ref. code: 25646024300078UFD

2.2 มาตรการแทนการพิพากษาคดี มาตรา 132 จะใช้ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการกำหนดมาตรการแทนการพิพากษาคดี พ.ศ. 2556

ทั้งนี้ในแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดจะมีการกำหนดมาตรการและเงื่อนไข ต่างๆ เป็นรายบุคคลและมีการออกแบบแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูสำหรับเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดให้มีความเหมาะสม และผู้ปกครองเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดจะต้องเข้าร่วมโปรแกรมการแก้ไขต่างๆ ที่ได้กำหนดไว้ในแผนแก้ไขซึ่งโปรแกรมและสถานที่ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะแตกต่างกันออกไปตามแต่เครือข่ายสนับสนุน และงบประมาณขององค์กร

โดยโปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดในชั้นการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง พบว่า แผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดในแต่ละรายจะมีการระบุมาตรการต่างๆ ประกอบไปด้วย 5 มาตรการหลัก ได้แก่ (1) เพื่อการแก้ไขความประพฤติ (2) เพื่อการบำบัดฟื้นฟูร่างกายและจิตใจ (3) เพื่อการพัฒนาเด็กหรือเยาวชน (4) เพื่อการป้องกันเด็กหรือเยาวชนกระทำผิดอีก และ(5) เพื่อบรรเทาความเสียหายแก่ผู้เสียหาย ทั้งนี้รายละเอียดของแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะปรับไปตามสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดและความต้องการของผู้เสียหาย และเด็กหรือเยาวชน ผู้กระทำผิดและผู้ปกครองจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมกับโครงการต่างๆ ที่ทางศาลเยาวชนและครอบครัวกำหนดขึ้นในเงื่อนไขตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ซึ่งโครงการหรือกิจกรรมในชั้นการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวกลางนั้นมีความหลากหลาย ซึ่งจะควบคุมโดยฝ่ายส่วนมาตรการพิเศษและคุ้มครองสวัสดิภาพ ซึ่งในแผนปฏิบัติงาน ปีงบประมาณ 2565 พบว่า มีกิจกรรมหลัก 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมครอบครัวอุ่นใจได้ลูกหลานคืน กิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ กิจกรรมค่ายคุณธรรมจริยธรรม และกิจกรรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม (E.Q.-M.Q.) โดยมีรายละเอียดในแต่ละกิจกรรม ดังตารางต่อไปนี้

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 4.2

โครงการ/กิจกรรมในชั้นการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง

โครงการ/กิจกรรม	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม/ระยะเวลา		สถานที่
	เด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด	ผู้ปกครอง	
พัฒนาความฉลาดทาอารมณ์และเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม (E.Q.-M.Q.)			ห้องกิจกรรมชั้น 1 ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง
ครั้งที่ 1	ครึ่งวัน	ครึ่งวัน	
ครั้งที่ 2	ครึ่งวัน		
ครั้งที่ 3	ครึ่งวัน		
ครั้งที่ 4	ครึ่งวัน		
ครั้งที่ 5	ครึ่งวัน	ครึ่งวัน	
ครอบครัวสัมพันธ์			ห้องกิจกรรมชั้น 1 ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง
ครั้งที่ 1	-	1 วัน	
ครั้งที่ 2	1 วัน	1 วัน	
ครอบครัวอุ่นใจได้ลูกหลานคืน	6 คืน 7 วัน	1 คืน 2 วัน	ค่ายนวมินทราชินี จังหวัดชลบุรี
ค่ายคุณธรรมจริยธรรม	2 คืน 3 วัน	2 คืน 3 วัน	ศูนย์กลางการปฏิบัติธรรมพุทธสถานตุลาการเฉลิมพระเกียรติ ตำบลคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

Ref. code: 25646024300078UFD

นอกจากนี้ทางฝ่ายส่วนมาตรการพิเศษและคุ้มครองสวัสดิภาพ ได้กำหนดกิจกรรมเพื่อพัฒนาและแก้ไขตามความสนใจอื่นๆ อีกด้วย เช่น โครงการบรรพชาสามเณร โครงการฝึกอาชีพศิลปะ ประดิษฐ์ งานฝีมือ โครงการกิจกรรมศาลสัมพันธ์ครอบครัวเข้มแข็ง (คลินิกจิตสังคม) กิจกรรมฝึกอาชีพ “สานฝันฟุตบอล” โครงการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) และโครงการฝึกอาชีพตัดเย็บเสื้อผ้า บุรุษ สตรี และเครื่องใช้ที่ทำด้วยผ้าและหนัง เป็นต้น ซึ่งแต่ละโครงการจะกำหนดให้ผู้พิพากษาสมทบที่ได้รับมอบหมายเป็นหัวหน้าโครงการในการดำเนินการแต่ละกิจกรรม ซึ่งในแต่ละโครงการนั้นจะครอบคลุมกลุ่มเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดที่เข้ามาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดี ตามมาตรา 132 วรรค 1 โดยระยะเวลาของแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะอยู่ในระยะเวลาประมาณ 1-2 ปี แล้วแต่กรณี และการติดตามการดำเนินการตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และจะกำหนดให้มารายงานตัวกับผู้พิพากษาสมทบหรือนักจิตวิทยา 3-4 เดือนต่อครั้ง หรือเดือนละครั้งขึ้นอยู่กับสภาพของครอบครัวและปัญหาของเด็กและเยาวชน

ส่วนโปรแกรมการแก้ไขในชั้นก่อนฟ้องคดีของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน พบว่า แผน การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะปรับไปตามสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดและความต้องการของผู้เสียหายแต่ละราย แต่ในรายละเอียดของแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูมุ่งเน้นการสร้างระเบียบให้กับเด็กและเยาวชน เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน อีกทั้งในแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะระบุให้ผู้ปกครองเด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมกับเด็กและเยาวชนให้มากที่สุดในการปฏิบัติตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูดังกล่าว โดยแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูมุ่งเน้นว่าหากผู้ถูกแก้ไขยังอยู่ในวัยเรียน จะให้ผู้ถูกแก้ไขต้องได้รับการศึกษาเล่าเรียนต่อไป โดยนำหลักฐานการเรียนมาแสดงในวันที่ต้องมารายงานตัว และกำหนดมาตรการเกี่ยวกับป้องกันการกระทำผิดซ้ำ เช่น ห้ามยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติดให้โทษทุกชนิด กำหนดระยะเวลากลับเข้าบ้าน ห้ามคบเพื่อนหรือบุคคลที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการกระทำผิดกฎหมาย และมาตรการเกี่ยวกับการพัฒนาปรับพฤติกรรม ให้ผู้ถูกแก้ไขทำกิจกรรมช่วยเหลือชุมชน บำเพ็ญประโยชน์ในสถานที่สาธารณะตามที่กำหนด โดยให้ผู้ถูกแก้ไขมารายงานตัวต่อนักสังคมสงเคราะห์ที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนตามที่กำหนด ทั้งนี้ระยะเวลาของแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะอยู่ในระยะเวลาประมาณ 6 เดือน แต่ไม่เกิน 1 ปี แล้วแต่กรณีขึ้นอยู่กับสภาพของครอบครัวและปัญหาของเด็กและเยาวชน

ทั้งนี้จากวิธีการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดทั้งในชั้นก่อนฟ้องคดีและในชั้นการพิจารณาคดี จะแบ่งประเด็นการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ประเด็นหลักที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

Ref. code: 25646024300078UFD

4.1.4.1 ความสอดคล้องและเหมาะสมของแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูกับสภาพปัญหาของเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด จากวิธีการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดในชั้นก่อนฟ้องคดีและในชั้นการพิจารณาคดีตามแนวทางการปฏิบัติของศาลเยาวชนและครอบครัว และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยการออกแบบแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูกับสภาพปัญหาของเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดต้องมีลักษณะให้สอดคล้องและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างของแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ได้กำหนดให้มีการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีทางอาญาแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดทางอาญาบางรายที่มีพฤติกรรมการกระทำผิดที่ไม่มีผลกระทบที่รุนแรงและไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน และเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดสำนึกในการกระทำของตนเอง

เป้าหมายเบื้องต้นของมาตรการพิเศษ คือ การผันคดีเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการทางอาญา และเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนได้รับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและพัฒนาทางด้านกาย จิต สังคมอย่างต่อเนื่องแทนการดำเนินคดีอาญาหรือการพิพากษาคดี และผู้เสียหายได้รับการคุ้มครองสิทธิและการเยียวยาและชดเชยค่าเสียหายตามสิทธิและความเหมาะสม รวมถึงสังคมและชุมชนได้รับการป้องกันความเสียหายและความรุนแรงจากการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

ทั้งนี้จากการเก็บข้อมูลกับผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด ในส่วนของผู้แก้ไขและผู้ถูกแก้ไข พบว่า ผู้แก้ไขส่วนใหญ่ เห็นว่าแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้นมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพปัญหาของเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด เนื่องจากว่ามีการนำรูปแบบการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเข้ามาใช้ตามมาตรา 86 ในชั้นก่อนฟ้องคดี และมาตรา 90 ในชั้นการพิจารณาคดี ทั้งนี้เด็กหรือเยาวชนที่เข้ามาตรา 132 วรรค 1 แม้ว่าจะไม่ได้ใช้รูปแบบการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน แต่ในการกำหนดเงื่อนไขหรือมาตรการต่าง ๆ ในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้นจะดำเนินการเป็นรายกรณี และการทำงานร่วมกันของทีมสหวิชาชีพในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน โดยพิจารณาตามสภาพปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนาทางด้านกาย จิต สังคมของเด็กและเยาวชนในแต่ละรายกรณี เช่น พิจารณาจากประสบการณ์พื้นหลัง พฤติการณ์ของคดี ความสัมพันธ์ในครอบครัว และปัญหาสถานการณ์ปัจจุบันของเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด เป็นต้น อย่างไรก็ตาม พบว่า ในประเด็นการนำชุมชนหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับผู้ถูกแก้ไข เช่น สถาบันการศึกษา สถานประกอบการ เป็นต้น เข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนยังเป็นปัญหาในทางปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ที่ไม่สามารถนำเข้ามามีส่วนร่วมได้ เนื่องด้วยบริบทของพื้นที่กรุงเทพมหานครที่มีลักษณะความเป็นชุมชนเมือง ดังนั้นบทบาทของชุมชนหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในการเข้าร่วมในการประชุมกลุ่มครอบครัวและ

Ref. code: 25646024300078UFD

ชุมชน จึงเป็นเรื่องยากประกอบกับปัจจัยต่างๆ ที่ไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมดังกล่าว เช่น ครอบครัว เด็กและเยาวชนรู้สึกอับอาย และยังเกรงกลัวการเป็นที่ไม่ยอมรับของชุมชนรวมถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับผู้ถูกแก้ไขในอนาคต นอกเหนือจากนี้ยังมีประเด็นเกี่ยวกับการชดเชยเยียวยาต่อผู้เสียหาย ซึ่งเป็นมาตรการสำคัญที่จะส่งผลต่อความสำเร็จของแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เนื่องจากว่าการชดเชยเยียวยาต่อผู้เสียหายจะสัมพันธ์กับสถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวผู้ถูกแก้ไขด้วยเช่นกัน

> . . . จริงๆ ในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู มันดีที่สุดแล้วเท่าที่เคยมีกฎหมายเยาวชนมาเพราะมีการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ แต่คราวนี้ถ้าหากถามว่าแผนฯ มีความเหมาะสมหรือไม่อย่างไรนั้น ผู้ประสานการประชุม มีส่วนสำคัญในการจัดทำแผนฯ ว่าแผนฯ นั้นออกมาแล้วมันโอเคหรือไม่ คือ ศาลเยาวชนฯกลาง อันนี้จะมีปัญหา ปัญหา คือ แม้กระทั่งข้างบ้านยังไม่คุยกันเลย เพราะฉะนั้นการที่จะหาผู้ใหญ่บ้าน กำนัน บทบาทของชุมชนจะไม่มีเลย ส่วนครูอาจารย์ ก็จะมีปัญหา คือถ้าต่างจังหวัดเขายังแฟร์คือไม่เป็นไร แต่ถ้ากรุงเทพฯ เจอแล้วก็ไล่ออก ถ้าเป็นโรงเรียนดังๆ หรือไม่ดังก็แล้วแต่...ซึ่งเราก็ควรจะต้องคุยกับกระทรวงศึกษาธิการ หรือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ว่าถ้าเกิดมีกรณีแบบนี้ ไม่ใช่ให้เขาไล่เด็กออก เพราะว่าเรากำลังจะจัดทำแผนฯ และศาลเยาวชนฯ ก็ไม่ได้พิพากษาว่าเด็กกระทำความผิดเลย เราต้องการจะช่วยเหลือเด็ก . . . (ผู้พิพากษาคนที่ 1, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2563)

> . . . คิดว่าสอดคล้อง และดีมาก มีการปรับแผนฯ ให้เหมาะสมกับเด็ก ไม่ได้มีแผนฯ ตายตัว แต่คิดว่าแผนฯ ที่มีออกมา 5 มาตรการอย่างนี้ คือบางเรื่องเราอาจจะติด แต่เราก็ต้องหาทางแก้ไข เช่น เรื่องการชดเชยผู้เสียหาย ซึ่งมันมีผลกับเศรษฐกิจด้วยคือเศรษฐกิจไม่ดีทั้งแม่หรือตัวเยาวชนที่หางานพิเศษทำเขาก็ลำบาก . . . (ผู้พิพากษาสมทบคนที่ 2, สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2563 และผู้พิพากษาสมทบคนที่ 1, สัมภาษณ์, 16 พฤษภาคม 2563)

> . . . แผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูมีความเหมาะสม เพราะออกแบบ แผนฯ ตามสิ่งที่เด็กได้นำเสนอและสามารถทำได้ เป็นการให้โอกาสเด็กในการกลับตัว ยืดหยุ่นตามสถานการณ์ในปัจจุบันของเด็กและเยาวชน เช่น ขยายระยะเวลาปฏิบัติตามแผนฯ กรณีที่เด็กเยาวชนไม่สามารถปฏิบัติตามได้ภายในระยะเวลาที่กำหนดโดยมีเหตุผลสมควร อีกทั้งมีผู้เสียหายร่วมออกแบบแผนฯ ตามสิ่งที่ผู้เสียหายต้องการ และรู้สึกว่าตนได้รับการชดใช้เยียวยาอย่างแท้จริง และมีความสอดคล้อง เพราะมีการให้คำปรึกษา ก่อนที่จะหาสาเหตุ พอให้คำปรึกษาเสร็จก็จะรู้ว่าเด็กคนนี้กระทำผิดด้วยสาเหตุอะไร เราก็ออกแบบ

Ref. code: 25646024300078UFD

แผนฯ ให้ตรงกับตัวเด็ก เพราะฉะนั้นคือจะไม่ใช่การออกคำสั่ง . . . (นักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัวกลางคนที่ 3 และคนที่ 4, สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2563)

. . . คิดว่าสอดคล้อง เพราะว่าแผนแก้ไขฯ จะใช้เฉพาะบุคคล ที่เรากำหนดขึ้นมาจากการประชุมฯ และทุกคนเห็นด้วยต่อแผนแก้ไขฯ แต่จะมาติดตรงที่ไม่มีชุมชนเข้าร่วม คือ ถ้าหากชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากก็จะดี แต่การเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนในกรุงเทพฯ ยังเป็นปัญหาเพราะไม่ค่อยมีชุมชนให้ความร่วมมือ และเราจะรู้ว่าเด็กคนนี้เป็นอย่างไร เช่น เด็กเที่ยวเตร่ในเวลากลางคืน และกลับบ้านหลังเที่ยงคืน คือ เขาอยู่ผิดที่ผิดเวลา เลยโดนจับ การให้แผนแก้ไขฯ คือกำหนดให้เข้าบ้านเร็วขึ้น และห้ามเด็กออกไปในสถานที่ที่เขามั่วสุม เช่น ห้ามไปร้านเกม คือ ถ้าเรารู้ปัญหาตรงไหนก็ตัดตรงนั้น เช่น เด็กมีเวลาว่างและไปมั่วสุมกับเพื่อน เราก็กำหนดในแผนแก้ไขฯ ว่าให้ไปช่วยผู้ปกครองทำงานประกอบอาชีพค้าขาย โดยให้ผู้ปกครองให้ค่าจ้างวันละ 100 บาทเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้เด็กอยากทำงาน เพราะเขามีแรงจูงใจเขาก็จะอยากทำ โดยที่เด็กแต่ละคนก็จะมีแผนแก้ไขฯ ต่างกัน คือเราต้องดูว่าเด็กคนไหนเป็นอย่างไร . . . (พนักงานคุมประพฤติสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรุงเทพฯ คนที่ 1 และคนที่ 2, สัมภาษณ์, วันที่ 17 สิงหาคม 2563)

ในส่วนของผู้ถูกแก้ไข ได้แก่ เด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด และผู้ปกครอง มีความเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับผู้แก้ไขที่เห็นว่าวิธีการแก้ไขโดยการกำหนดมาตรการ เงื่อนไขต่างๆ ในแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด เนื่องจากโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ได้ให้เด็กหรือเยาวชนเป็นผู้เลือกตามความสนใจ หากมีความสนใจในกิจกรรมใดก็สามารถเข้าร่วมได้ และระยะเวลาการเข้าร่วมในแต่ละกิจกรรมต้องไม่กระทบกับการเรียนของเด็กหรือเยาวชน นอกเหนือจากนี้ผู้ปกครองยังมองว่าการได้มาเข้าร่วมกิจกรรมกับทางศาลเยาวชนและครอบครัวส่งผลให้พฤติกรรมของบุตรพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นขึ้น ถึงแม้ว่าบางโครงการหรือกิจกรรมที่กำหนดมานั้นจะใช้ระยะวลานานเกินไปและมีเงื่อนไขให้ปฏิบัติเป็นจำนวนมากเนื่องด้วยเพราะผู้ปกครองต้องประกอบอาชีพและมีเงื่อนไขด้านเศรษฐกิจ

. . . กิจกรรมแต่ละกิจกรรมเหมาะสมดีแล้ว ทำให้เด็กได้คิดได้ปรับปรุงตัวเอง ช่วงโควิดที่เราไม่มีเงิน ลูกเขาก็ไม่ขอเงิน เขาก็ได้คิดได้เข้าใจมากขึ้น เขาได้เงินวันละ 30-50 บาท แต่ปกติเขาก็ไม่ค่อยขอเงิน เขาก็จะรู้จักเก็บเงินไว้ . . . (ผู้ปกครองเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด มาตรา 90 คนที่ 3 และผู้ปกครองเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด มาตรา 132 วรรค 1 คนที่ 4, สัมภาษณ์, 23 กรกฎาคม 2563)

Ref. code: 25646024300078UFD

. . . กิจกรรมต่างๆ เขาก็จะให้เราเลือก ให้เราดูว่าเราสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมไหม ผมคิดว่ากิจกรรมแค่นี้พอแล้ว ส่วนผมก็ไม่มีที่จะเสนอกิจกรรมอื่นๆ เพิ่มเติม ส่วนกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ผมไม่ได้ไปเข้าร่วมเพราะว่าไม่ทันแล้ว เขาจัดไปแล้ว แต่เขาก็ไม่ได้ให้เราต้องเข้าร่วม จะมีแต่กิจกรรมค่ายคุณธรรมฯ ที่ผมต้องมาเข้าร่วมแค่นั้น ส่วนกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ก็มีให้ทำ ส่วนใหญ่ก็จะเรื่องเรียนเขาก็จะให้นำใบเกรดมาให้ดูด้วยเวลามาที่ศาลเยาวชนฯ . . . (เด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด มาตรา 90 คนที่ 3, สัมภาษณ์, 23 กรกฎาคม 2563)

. . . คิดว่าโครงการเยอะไป แต่ก็ยอมรับได้เพราะถ้าเราทำได้ ลูกก็จะได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ปัจจุบันพฤติกรรมลูกเปลี่ยน คือมีความใจเย็นลง ร้องไห้ได้ ไหว้พ่อแม่ได้ เขาก็สอนให้เด็กรักพ่อแม่ ให้เด็กรับฟังพ่อแม่ ไม่ให้เถียง ต่อไปก็ต้องมาทุกเดือน มาพร้อมกันได้ก็จะมาเป็นครอบครัว เราก็จะหาเวลามาให้พร้อมกันเดือนละครั้ง . . . (ผู้ปกครองเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด มาตรา 90 คนที่ 1, สัมภาษณ์, 13 กรกฎาคม 2563)

4.1.4.2 ผลของการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่มีต่อการป้องกันการกระทำผิดซ้ำและการกลับคืนสู่สังคมของเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด จากแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่กำหนดมาตรการเงื่อนไขต่างๆ กับเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดและครอบครัวเด็กหรือเยาวชน ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขในระยะเวลาตั้งแต่ 6 เดือน-1 ปี หรือ1-2 ปี แล้วแต่กรณีนั้น จากข้อมูลการศึกษา พบว่าผู้แก้ไขส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นในระดับหนึ่ง (ประมาณ 70-80%) ต่อผลจากการดำเนินการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูสามารถป้องกันการกระทำผิดซ้ำและกลับคืนสู่สังคมได้ เนื่องจากว่าการสำนึกในการกระทำของเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด และการให้อภัยของผู้เสียหายจากการได้รับการเยียวยาและชดเชยความเสียหาย และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ถูกแก้ไขสามารถทำให้การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเป็นไปได้ด้วยดี รวมถึงระยะเวลาที่ทางผู้แก้ไขได้ดูแลติดตามและสนับสนุนช่วยเหลือ มีการพัฒนาปรับความคิดและพฤติกรรมต่างๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมของเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดและครอบครัวเด็กหรือเยาวชนด้วย ความพร้อมของเด็กหรือเยาวชนและครอบครัว สภาพแวดล้อมที่อาศัยอยู่ ทักษะพื้นฐานของเด็กหรือเยาวชนด้วย แต่เชื่อมั่นว่าเด็กหรือเยาวชนจำนวนหนึ่งที่เข้าสู่กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูสามารถกลับคืนสู่สังคมได้ อย่างไรก็ตามในแง่ของการประเมินผลความสำเร็จของแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่ได้รับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูทั้งในชั้นก่อนฟ้องคดีและในชั้นระหว่างการพิจารณาคดีนั้นสามารถวัดความสำเร็จของแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูได้เฉพาะในระดับที่เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติได้ครบตามเงื่อนไขที่ได้กำหนดไว้ในแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและไม่หวนกลับไปกระทำความผิดตามระยะเวลาที่กำหนดไว้เท่านั้น ทั้งนี้หากจะประเมินว่าเด็กและเยาวชนที่

Ref. code: 25646024300078UFD

ผ่านกระบวนการดังกล่าวประสบความสำเร็จในระดับที่ได้รับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูได้อย่างแท้จริงหรือไม่ และมากน้อยเพียงใดนั้นยังเป็นประเด็นที่ยังไม่มีความชัดเจน ทั้งนี้สาเหตุส่วนหนึ่ง คือ ระบบของกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ยังไม่ได้มีการพัฒนาแนวทางการดำเนินการเพื่อรองรับการประเมินผลในเชิงคุณภาพอย่างแท้จริง เนื่องจากว่าการติดตามประเมินผลยังอยู่ในระดับเบื้องต้น กล่าวคือ ให้เด็กหรือเยาวชนและผู้ปกครองมาตามวันเวลานัดหมายของการประเมินติดตามผล และประเมินตามสภาพที่เห็นในวันที่มารายงานตัวเพียงเท่านั้น แต่การติดตามประเมินโดยลงไปยังพื้นที่หรือชุมชนที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ยังไม่ได้ดำเนินการอย่างจริงจังและเพียงพอ จึงยังไม่เห็นสภาพแวดล้อมและบริบทที่อยู่อาศัย การประเมินจึงยังไม่สามารถลงในรายละเอียดในเชิงคุณภาพได้ ดังนั้นในแง่ของผลการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาและมาตรการแทนการพิพากษาคดีในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน จึงพบได้เพียงแค่จำนวนที่เก็บรวบรวมในเชิงปริมาณซึ่งถือว่าได้ผลสำเร็จในเชิงกระบวนการและเชิงปริมาณเท่านั้น

> . . . คิดว่าสามารถช่วยให้เด็กและเยาวชนสามารถเป็นคนดีต่อสังคมได้ สังเกตจากสถิติการสำเร็จ และกระบวนการที่มีการติดตามอย่างยาวนาน และการใช้มาตรา 90 เป็นผลทำให้เด็กมีพฤติกรรมดีขึ้น เพราะนอกจากจะแก้ไขที่ตัวเด็กและครอบครัวแล้ว จะแก้ไขระบบใน eco system ด้วย เพราะฉะนั้นถือว่าแก้ไขทั้ง 3 จุดและโดยรวมเด็กน่าจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ดีกว่าและที่สำคัญหัวใจของมาตรา 90 คือ เราไม่ได้บังคับให้เด็กทำเวลาจัดทำแผนฯ และทำให้เด็กที่กระทำผิดเกิดความสำนึก และให้ผู้เสียหายให้โอกาสด้วยความจริงใจ ทำให้เด็กเยาวชนรู้สึกขอบคุณผู้เสียหายที่ให้โอกาสและอยากกลับตัวหรือเปลี่ยนแปลงตนเอง...” (สัมภาษณ์ วันที่ 9 มิถุนายน 2563, นักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัวกลางคนที่ 1 คนที่ 2 คนที่ 3และคนที่ 4)
>
> “...ถ้าจะประเมินก็คือ 70-80% คิดว่าช่วยให้เด็กสมารถกลับคืนสู่สังคมชุมชนได้โดยไม่กระทำผิดซ้ำ เพราะที่ผ่านมาตั้งแต่ปี พ.ศ 2559-2560 มีจำนวนเกือบ 200 กว่ารายและไม่ประสบความสำเร็จจำนวนไม่เกิน 20 ราย นอกนั้นประสบความสำเร็จและกลับไปใช้ชีวิตตามปกติของเขา . . . (นักสังคมสงเคราะห์สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพฯ คนที่ 1, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2563)
>
> . . . เชื่อมั่นว่ามาตรการพิเศษสามารถที่จะช่วยเหลือเด็กได้ แต่ก็ขึ้นอยู่กับครอบครัวและตัวของเด็กแต่ละคนด้วย เช่น ถ้าเด็กบางคนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี ครอบครัวไม่พร้อม ถึงแม้ว่าเราใช้มาตรการพิเศษกับเด็ก แต่โอกาสการกระทำผิดซ้ำของเขาก็ยังมี แต่กรณีที่ครอบครัวมีความพร้อม โอกาสการกระทำผิดซ้ำของเด็กก็จะไม่มี . . . (พนักงานคุมประพฤติสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรุงเทพฯ คนที่ 2, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2563)

Ref. code: 25646024300078UFD

. . . ได้ผลเพราะเป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่เป็นเครื่องมือที่ดีที่สุดแล้ว ตั้งแต่มาตรา 90 มาตรา 132 มันสามารถที่จะให้มุมมองที่ว่า เราเป็นคนตัดสินอย่างเดียว แต่ให้การมีส่วนร่วม ทั้งผู้เสียหาย ร่วมทั้งจำเลยได้แก้ไขการกระทำความผิดของตนเอง คือเหมือนกับว่าพอเราใช้มาตรา 90 ทางจำเลยก็ได้มีโอกาสในการพูด ได้แสดงความรู้สึก และทำให้เขาสำนึกในการกระทำความผิดและอยากจะแก้ไขในการกระทำความผิดและผู้เสียหายเองก็จะได้รู้ว่าที่เขาทำไปเป็นเพราะอะไร ก็จะเกิดการเห็นอกเห็นใจกัน การให้อภัยกันเพราะฉะนั้นมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดี คิดว่ามาตรา 90 ทำให้สังคม ชุมชน ผู้เสียหาย และตัวเขาเองที่ได้แก้ไขและจะทำให้เขาไม่ไปสู่การกระทำผิดซ้ำ . . . (ผู้พิพากษาคนที่ 1, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2563)

. . . คิดว่าได้ผล ระยะเวลาของเราที่จะดูแลเขาต่อจากนี้ไป เมื่อผู้พิพากษาโอเคกับแผนฯ ซึ่งมีกำหนดระยะเวลา จากนั้นพอกลับมา เราก็จะมีแบบฟอร์มการคุยติดตามงาน ซึ่งต่อไปหน้าที่ดิฉัน คือ ผู้บริหารแผนฯ ไม่ใช่ผู้ประสานการประชุมฯ แล้ว ผู้บริหารแผนฯ ก็จะต้องกรอกแบบฟอร์ม ซึ่งถือเป็นหน้าที่ คือ เราจะทำอย่างไรที่จะไม่ให้ผู้ปกครองโกหกเรา (บางทีผู้ปกครองก็จะบอกว่า ลูก หลาน ดี กลับไปแล้วดีทุกอย่าง แต่จริงๆ ยังเลวเหมือนเดิม) ตรงนี้เราจะมีวิธีแก้ไขอย่างไรเพื่อให้เขาร่วมมือกับเราด้วย ด้วยผลลัพธ์สมมติถ้าพี่คุยเด็กสัก 10 คน และถ้าพี่ได้เด็กปรับพฤติกรรมมา 1 คน พี่ก็ดีใจแล้ว . . . (ผู้พิพากษาสมทบคนที่ 2, สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2563, และผู้พิพากษาสมทบคนที่ 1, สัมภาษณ์, 16 พฤษภาคม 2563,)

4.2 ปัญหาอุปสรรคในกระบวนการการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี

ส่วนนี้จะเป็นการนำเสนอถึงปัญหาอุปสรรคในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี กล่าวคือ มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 วรรค 1 โดยจะพิจารณาใน 5 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านการปฏิบัติงาน (2) ด้านสถานที่การแก้ไขบำบัดฟื้นฟู (3) ด้านการประสานงานต่างๆ (4) ด้านข้อกฎหมาย และ (5) ด้านนโยบายการปฏิบัติงาน โดยมีรายละเอียดในแต่ละด้านดังนี้

4.2.1 ด้านการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้น ผู้แก้ไขมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีมาตรา 132 วรรค 1 ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาระบบยุติธรรมเด็กและ

Ref. code: 25646024300078UFD

เยาวชนที่เน้นมาตรการและวิธีการที่ไม่จำกัดอิสรภาพสำหรับเด็กและเยาวชนเป็นหลัก จึงเป็นหน้าที่ผู้แก้ไขทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกันดำเนินการให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันโดยยึดประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ โดยผู้แก้ไขในการดำเนินการไม่ว่าจะเป็นผู้พิพากษา ผู้พิพากษาสมทบและนักจิตวิทยาศาลเยาวชนและครอบครัว ต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ เช่น แนวทางการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว การสร้างระบบการประเมินติดตามเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำความผิด การสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานต่างๆ ภายนอกในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู การให้คำปรึกษา การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน และการเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมเพื่อการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เป็นต้น

ทั้งนี้ปัญหาและอุปสรรคที่พบด้านการปฏิบัติงานในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี นั้นสามารถสรุปรายละเอียดตามกลุ่มผู้แก้ไขได้ดังต่อไปนี้

4.2.1.1 กลุ่มผู้พิพากษา ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางได้สะท้อนถึงปัญหาและอุปสรรคด้านการปฏิบัติงานว่า ประเด็นความรู้ความเข้าใจของผู้พิพากษาในการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวนั้นจะต้องมีการทำความเข้าใจถึงแนวทางการพิจารณาใหม่เนื่องจากแนวคิดและแนวทางปฏิบัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนมีทิศทางที่เปลี่ยนแปลงแตกต่างไปจากแนวทางหรือแนวปฏิบัติในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนในรูปแบบเดิม กล่าวคือ มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาตรา 90 เป็นมาตรการผันคดีเด็กและเยาวชนออกจากการดำเนินคดีทางอาญาและเน้นการดำเนินการตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 จึงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวทางตามเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าว รวมถึงมาตรการแทนการพิพากษาคดีมาตรา 132 วรรค 1 ที่ผู้พิพากษาจะเป็นผู้กำหนดเงื่อนไขวิธีการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และจะนำเงื่อนไขเหล่านี้กำหนดให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติ และเมื่อเด็กหรือเยาวชนปฏิบัติครบถ้วนจะให้สิทธิการฟ้องคดีอาญาระงับไป แต่ในปัจจุบันนี้การเข้ามาทำหน้าที่ของผู้พิพากษามีระบบการแต่งตั้งโยกย้ายโดยพิจารณาจากความอาวุโสหรืออายุงานเป็นหลัก เพราะฉะนั้นผู้พิพากษาที่ได้รับการแต่งตั้งโยกย้ายให้มาประจำศาลเยาวชนและครอบครัวที่มาจากศาลอื่นๆ อาจจะยังขาดทักษะประสบการณ์ ความรู้ความเข้าใจ รวมถึงทัศนคติมุมมองต่อการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนเนื่องจากกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนเป็นกระบวนการที่มีความละเอียดอ่อน ต้องใช้ความรู้ความชำนาญและทักษะเฉพาะ ผู้พิพากษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของกระบวนการ แก้ไขบำบัดฟื้นฟู และการยอมรับของผู้พิพากษาถือเป็นหัวใจหลัก อีกทั้งผู้พิพากษาเป็นหัวหน้าทีมของการทำงานทั้งหมด ถ้าหากผู้พิพากษาไม่เข้าใจกระบวนการก็จะไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ด้วยดี และจะส่งผลต่อแนวทางการพิจารณาการดำเนินการใช้มาตรการ

Ref. code: 25646024300078UFD

พิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีมาตรา 132 วรรค 1 เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อเด็กและเยาวชน นอกเหนือจากนี้ประเด็นปัญหาอุปสรรคอีกอย่างหนึ่ง คือ การติดตามเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดที่ยังไม่มีระบบการติดตามและการสอดส่องดูแลเด็กหรือเยาวชนที่จะต้องปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูอย่างเข้มงวดเท่าที่ควร โดยผู้พิพากษา มองว่าหากมีหน่วยงานต่าง ที่เกี่ยวข้องภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยติดตามจะทำให้การติดตามสอดส่องพฤติกรรมเด็กหรือเยาวชนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

> . . . ปัญหาอุปสรรคในเรื่องเกี่ยวกับองค์ความรู้หรือว่าทัศนคติ มุมมอง ซึ่งบางทีเราคิดว่าเรื่องนี้มันน่าจะทำแผนแก้ไขฯ ได้ น่าจะเข้าสู่กระบวนการตามมาตรา 90 และน่าจะถามผู้เสียหายได้ แต่ทำไมผู้พิพากษาท่านถึงเลือกใช้มาตรา 132 โดยส่วนใหญ่ก็จะบอกว่ายุ่งยาก ผู้เสียหายไม่ค่อยมาและพอผู้เสียหายไม่มา แผนแก้ไขฯ ก็ล้ม หรือบางท่านก็จะบอกว่า ตอนแรกก็ใช้มาตรา 90 แต่พอผู้เสียหายไม่มาก็เปลี่ยนวันนั้นเลยมาใช้มาตรา 132 แทน . . . (ผู้พิพากษาคนที่ 1, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2563)
>
> . . . การโยกย้ายผู้พิพากษามายังศาลเยาวชนและครอบครัวตอนนี้ใช้หลักอาวุโส และจะต้องผ่านการอบรม 2-3 วัน กล่าวคือ คนที่จะอยู่ศาลเยาวชนฯ จะมีการอบรม 2-3 วัน การอบรมจะมีการปรับ mindset ของเขา บางคนคือไม่เข้าใจภาพกว้างของศาลเยาวชนและครอบครัว เพราะผู้พิพากษาอายุยังน้อยและเขายังไม่มีครอบครัวหรือบางคนก็เคยอยู่ศาลจังหวัดมาก่อน ก็จะคุ้นชินกับการลงโทษ ขาดความเข้าใจในการทำงานและเถียงกับเราก็มี เขาบอกว่า “อยู่ศาลจังหวัดก็ลงโทษแบบนี้แหละ” แต่เราบอกว่าบางทีน้องลงโทษเท่าผู้ใหญ่เลย และไม่นำเด็กไปแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ดังนั้นกลไกหรือประสิทธิภาพในการอบรมมันต้องเข้มข้นขึ้น และในการติดตามสอดส่องคือถ้าเรามีการเขียนเรื่องของการสอดส่องสักนิดหนึ่งก็จะเป็นประโยชน์ หรือบางครั้งเราก็กำหนดให้เขาสอดส่องและพูดคุยกับทางคุมประพฤติ . . . (ผู้พิพากษาคนที่ 2, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2563)
>
> . . . พอเป็นหัวหน้าศาลเยาวชนฯ เราอยากจะเป็นต่ออีกแต่ปรากฏว่าเขาจะต้องดันเราให้เป็นหัวหน้าศาลจังหวัด คือเป็นเบอร์หนึ่งใหญ่ขึ้นไป แต่เราไม่ถนัด เพราะยังอยากที่จะทำศาลเยาวชนฯ เพราะคิดว่าถ้าเป็นหัวหน้าศาลเยาวชนฯ จะดีกว่าจะทำงานตรงตามความถนัดที่อยากทำ ก็เลยต้องย้ายมาเป็นหัวหน้าศาลเยาวชนฯ อีกจังหวัดหนึ่งแทนโดยให้เพื่อนซึ่งมีอาวุโสมากกว่าเป็นหัวหน้าศาลจังหวัดนั้น คือเราก็ต้องจับมือกับเพื่อนเราต้องหาว่าคนไหนที่อาวุโสกว่าเรา เพราะเขาดูจากอาวุโสไม่ได้ดูว่าเรามีความประสงค์ หรือความชำนาญทางนี้ . . . (ผู้พิพากษาคนที่ 1, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2563)

Ref. code: 25646024300078UFD

4.2.1.2 กลุ่มผู้พิพากษาสมทบ ผู้พิพากษาสมทบได้สะท้อนปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการปฏิบัติงานว่า ผู้พิพากษาสมทบมีหลายหน้าที่ในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูทั้งเป็นผู้ให้คำปรึกษา ผู้ประสานการประชุม (Facilitator) ผู้ติดตามแผนแก้ไข และผู้บริหารแผนแก้ไข เป็นต้น โดยการทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษาเด็กหรือเยาวชนและครอบครัวของเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดนั้นพบปัญหา เช่นว่า เด็กหรือเยาวชนและครอบครัวบางรายไม่ให้ความร่วมมือในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเท่าที่ควรส่งผลต่อวิธีการกำหนดเงื่อนไขและมาตรการต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายผู้กระทำผิด คือ เด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดและครอบครัวเด็กหรือเยาวชน ส่วนฝ่ายผู้แก้ไข คือ ผู้พิพากษาสมทบนั้น พบว่า ประสบการณ์หรือทักษะของผู้พิพากษาสมทบมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชน ทั้งนี้ผู้พิพากษาสมทบมาจากพื้นฐานอาชีพที่หลากหลายแตกต่างกันไปซึ่งแต่ละคนล้วนมาทำหน้าที่ด้วยความสมัครใจประกอบกับสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่พร้อมและเอื้อในการทำงานเป็นผู้พิพากษาสมทบให้ศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งบางคนอาจมีประสบการณ์ตรงในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กหรือเยาวชนมาก่อน หรือบางคนที่ไม่มีประสบการณ์ก็อาจยังมองภาพรวมปัญหาของเด็กหรือเยาวชนไม่ออก นอกจากนี้ยังพบปัญหาอุปสรรคในด้านการปฏิบัติงานในลักษณะต่างๆ อาทิ ผู้พิพากษาสมทบที่ทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาบางรายยังขาดความรู้ความเข้าใจในบางเรื่องอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาเด็กหรือเยาวชน เช่น ระบบของการเรียนของเด็กหรือเยาวชนในโรงเรียนนอกระบบหรือรูปแบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทักษะและเทคนิคของผู้พิพากษาสมทบแต่ละคนด้วยเพราะผู้ที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนทักษะในการให้คำปรึกษา อย่างไรก็ตามผู้พิพากษาสมทบที่ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานการประชุมจะต้องผ่านการอบรมเป็นผู้ประสานการประชุมจากศาลเยาวชนและครอบครัว เพราะในชั้นการพิจารณาคดีผู้พิพากษาสมทบที่ทำหน้าที่ในการจัดการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาตรา 90 นั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องผ่านการฝึกอบรมมาเป็นอย่างดีก่อนที่จะได้รับการมอบหมายให้ดำเนินงานและสามารถบริหารแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

> . . . ไม่ว่าจะเป็นมาตรา 90 หรือการให้คำปรึกษาฯ บางทีเด็กพร้อมให้ความร่วมมือแต่ครอบครัวเด็กไม่พร้อมให้ความร่วมมือมันก็ไปต่อไม่ได้ หรือถึงแม้ว่าเด็กพร้อมจะปรับปรุงแก้ไข แต่เด็กไม่ได้อยู่กับเรา 24 ชั่วโมง ไม่ได้อยู่กับเราทุกวัน เราคุยกับเขาเต็มที่แค่ 1-2 ชั่วโมง บางครั้งที่มารายงานตัวผู้ปกครองของเด็กก็มักจะบอกว่า “คุณแม่ศาลเดี๋ยวหนูต้องไปขายของแล้ว” แต่เราก็ว่าเขาไม่ได้เพราะเขาต้องทำมาหากิน นี่คือปัญหาใหญ่ คือผู้ปกครองยังไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควรอาจจะเนื่องด้วยข้อจำกัดทางเศรษฐกิจ . . . (ผู้พิพากษาสมทบคนที่ 1, สัมภาษณ์, 16 พฤษภาคม 2563)

Ref. code: 25646024300078UFD

. . . ผู้พิพากษาสมทบต้องเข้าถึงหน่วยงาน เช่น ที่เราให้เขาไปเรียน กศน. เราถึงไหมกับ กศน. เราต้องสื่อสารกับ กศน. อย่างพี่พี่อาจจะโชคดี คือ รู้จักกับครู กศน. พี่ก็โทรไปสอบถามทางโรงเรียน กศน. คือผู้พิพากษาสมทบอาจจะไม่รู้ว่าเด็กไม่ไปเรียน แต่มีใบลงทะเบียนมาให้ เพราะฉะนั้นนอกจากใบลงทะเบียนจะต้องมีใบทำการบ้าน เพราะการเรียน กศน. ต้องเรียนทุกอาทิตย์ ถ้าขาดเกิน 4 อาทิตย์คือเด็กไม่มีสิทธิ์สอบและไม่จบตามที่แจ้งไว้ คือ เราต้องเข้าถึงหน่วยงาน ในลักษณะการเจาะลึกสอบถามข้อมูล ซึ่งอาจจะเปลืองเวลามาก และต้องบอกให้เด็กพูดความจริงอย่าโกหก มีปัญหาอะไรก็บอกมาตรงๆ ไปเรียนหรือไม่ไปเรียน พี่ก็มีวิธีของพี่ คือบอกเด็กว่าให้นำการบ้านมาส่ง ถ้าครบ 5 ครั้งแม่ศาลจะมีรางวัลให้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิธีการของแต่ละคน แต่ผู้พิพากษาสมทบที่มาทำตรงนี้แต่ละท่านก็จะมีกิจการมีงานส่วนตัวของแต่ละท่านด้วย การที่ท่านมาให้คำปรึกษาฯ ก็ถือว่าท่านเสียสละเวลามาพอสมควรแล้ว . . . (ผู้พิพากษาสมทบคนที่ 1, สัมภาษณ์, 16 พฤษภาคม 2563)

. . . การให้คำปรึกษามันคืองาน counselling ทั้งนี้ความสำคัญอยู่ตรงที่การบันทึกความจริง ถ้าเด็กเกเรก็ต้องระบุไปเลยว่าเกเร แต่ปัญหาของเด็กและเยาวชนบางทีเราก็นึกไม่ถึงและมองไม่ออกเพราะต้องบอกว่าผู้พิพากษาสมทบที่มาทำงานตรงนี้คือครอบครัวสมบูรณ์กันทั้งนั้น พอมาเจอเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดเหล่านี้ คือมันคนละอย่างกับที่เราเคยเห็นซึ่งแตกต่างกับการเลี้ยงดูลูกที่เรามี . . . (ผู้พิพากษาสมทบคนที่ 2, สัมภาษณ์, 16 พฤษภาคม 2563)

. . . จริงๆ แล้ว ผู้พิพากษาสมทบก็คือจิตอาสา มันเป็นงานจิตอาสาที่มีหน่วยงานใหญ่รองรับที่มีเกียรติด้วย คือผู้พิพากษาสมทบมาทำประโยชน์ตรงนี้ให้เด็กเยาวชน แต่ความจริงแล้วผู้พิพากษาสมทบได้ประโยชน์ ซึ่งได้ประโยชน์ในการที่จะเป็นโปรไฟล์ของตนเองและฉันเป็นผู้พิพากษาสมทบ คือความจริงแล้วผู้พิพากษาสมทบได้ประโยชน์จากตรงนี้ แต่สิ่งที่เราคิดว่าเราก้าวมาตรงนี้เพราะเราอยากทำอะไร . . . (ผู้พิพากษาสมทบคนที่ 1, สัมภาษณ์, 16 พฤษภาคม 2563)

4.2.1.3 กลุ่มนักจิตวิทยา นักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัวกลางส่วนใหญ่ได้สะท้อนถึงปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการปฏิบัติงานว่า การมีภาระงานที่มากและหลากหลายเกินกว่าหน้าที่ของการเป็นนักจิตวิทยาเนื่องจากบุคลากรไม่เพียงพอจึงต้องรับผิดชอบงานหลายส่วน ทั้งการให้คำปรึกษา การเป็นผู้ประสานการประชุม การติดตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู รวมไปถึงทำหน้าที่ในงานธุรการและงานเอกสารต่างๆ เช่น การจัดทำโครงการและงบประมาณค่าพาหนะเดินทาง นัดหมายการประชุม และทำหนังสือราชการประสานงานผู้เกี่ยวข้องในการประชุม

กลุ่มครอบครัวและชุมชน รวมไปถึงการบริการและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้พิพากษาสมทบ และการทำเอกสารส่งต่อให้ผู้พิพากษาสมทบ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจกระทบเวลาและประสิทธิภาพในภาระงานหลักของนักจิตวิทยาไม่ว่าจะเป็นการให้คำปรึกษา การประเมินความเสี่ยงและความจำเป็นของเด็กหรือเยาวชน การคัดกรองและจำแนกเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด การใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาตรา 90 ทั้งนี้ภาระงานที่มากเกินไปของนักจิตวิทยารวมทั้งการขาดแคลนบุคลากรถือเป็นปัญหาและอุปสรรคอย่างมากต่อกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้มีคุณภาพเพราะปัจจุบันนี้ทำงานได้แต่เชิงปริมาณ (จำนวนของคดี) ซึ่งทำให้ยากต่อการดำเนินงานและติดตามรายละเอียดได้อย่างละเอียดรอบคอบและมีประสิทธิภาพได้ทุกรายกรณี เนื่องจากบุคลากรที่มีอยู่ยังไม่เพียงพอต่อภาระงาน เพราะนักจิตวิทยาที่ต้องดำเนินการให้คำปรึกษาหรือบำบัดแก้ไขตามมาตรา 73 วรรคท้าย และมาตรการแทนการพิพากษาคดีมาตรา 132 วรรค 1 ที่กำหนดให้เด็กหรือเยาวชนอยู่ในเงื่อนไขโดยการคุมประพฤติเด็กหรือเยาวชนที่ต้องมารายงานตัวกับนักจิตวิทยา หรือเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางศาลเยาวชนและครอบครัวกำหนด ถึงแม้ว่าที่ศาลเยาวชนและครอบครัวกลางมีตำแหน่งนักจิตวิทยาจำนวน 4 คน แต่ปริมาณงานที่มากขึ้นทำให้มีจำนวนไม่เพียงพอ จึงควรพิจารณาเพิ่มอัตราและควรมีการกำหนดตำแหน่งนักสังคมสงเคราะห์วิชาชีพเพิ่มเข้ามา เพื่อดำเนินการในระบบโดยเฉพาะด้านการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

> . . . นักจิตวิทยามีภาระงานมากเกินไป เพราะบางอย่างเป็นงานของธุรการแต่เนื่องจากกำลังคนน้อยจึงต้องเฉลี่ยงานกัน เช่น การออกหนังสือเชิญ การนัดหมายประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน แต่ก็ไม่ใช่ทุกคนที่ทำได้ คืออย่างเราอยู่ที่นี่มา 8 ปีก็เลยจะตอบคำถามได้ จะรู้ข้อมูลต่างๆ ไม่ว่าจะหนังสือราชการ หรือเอกสารการทำโครงการต่างๆ คือ นักจิตวิทยาก็ต้องทำเองทั้งหมด และต้องทำเรื่องรับค่าเดินทาง ให้คำปรึกษาอยู่ก็ต้องวิ่งไป-มาถ่ายเอกสารสำเนาบัตรประชาชน และต้องเตรียมเอกสารหลายอย่าง คือเวลาหมดไปกับการทำเอกสารต่างๆ แล้ว ซึ่งเป็นเรื่องของอัตรากำลัง เราพยายามบริหาร แต่ไม่ว่าจะมีโครงการอะไรใหม่ๆ เข้ามา ก็ต้องร่วมประชุมเพื่อที่จะให้มันเกิดการพัฒนา แต่งานประจำเราก็ยังต้องทำอยู่ คือกลับไปที่โต๊ะทำงานก็มีเอกสารให้พิมพ์จำนวนมาก คือน่าเสียดายที่เราไม่เหมือนโรงพยาบาลที่หมอก็ทำหน้าที่หมอ พยาบาลก็ทำหน้าที่พยาบาล และนักจิตวิทยาก็ทำหน้าที่นักจิตวิทยา แต่ที่นี่เราเป็น general คือต้องทำทุกอย่างและพอมีคดีใดเข้ามาตรการพิเศษเราก็ต้องทำตามกรอบของงาน . . . (นักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง คนที่ 3, สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2563)

Ref. code: 25646024300078UFD

"ขาดนักสังคมสงเคราะห์ในการติดตามถือเป็นสิ่งที่จำเป็นมากเพราะเป็นพื้นฐานการแก้ไขแบบระยะยาว" (นักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง คนที่ 4, สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2563)

"อยากให้มีนักสังคมสงเคราะห์เพิ่มมาสักหนึ่งคนก็ยังดี แต่นี่ไม่มีเลย คือทำงานทุกวันนี้ถ้าเราจะไปหาคุมประพฤติ ก็ไปหาแบบต้องรู้จักเป็นการส่วนตัว ซึ่งมันก็ส่วนน้อย และการรับเคสต่างๆ ก็มีข้อจำกัดเยอะ เพราะถ้ามีเคส Admit เราก็ต้องส่งต่อ คือคิดว่าการมีนักสังคมสงเคราะห์จะช่วยได้" (นักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง คนที่ 3, สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2563)

นอกเหนือจากนี้ปัญหาอุปสรรคด้านการปฏิบัติงานที่พบ คือ การนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้นเป็นเรื่องยากสำหรับพื้นที่กรุงเทพมหานคร ดังนั้นส่วนใหญ่จึงไม่ได้มีการนำระบบชุมชน (Eco system) เข้ามามีส่วนร่วมเท่าใดนักในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เนื่องจากสภาพสังคมความเป็นเมืองแบบต่างคนต่างอยู่ มีความเป็นปัจเจกสูง ชุมชนไม่ได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตของเด็กหรือเยาวชนมากนัก เพราะฉะนั้นการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนส่วนใหญ่จึงมีแต่ฝ่ายผู้กระทำผิดและฝ่ายผู้เสียหายเป็นหลักเท่านั้น ซึ่งอาจจะไม่ครอบคลุมถึงเจตนารมณ์ของการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา มาตรา 90 อีกทั้งความไม่พร้อมของชุมชนรวมถึงยังไม่มีการจัดระบบเครือข่ายในชุมชนในการให้การสนับสนุนและความช่วยเหลือ

> . . . กระบวนการประสานชุมชนไม่มี Ecosystem เด็กบางรายไม่ได้เรียน ไม่ได้ทำงาน ชุมชนและผู้นำชุมชนไม่ได้มีบทบาทในชีวิตเด็กเยาวชน ทำให้ผู้ที่มีอิทธิพลกับชีวิตของเด็กหรือเยาวชนมีแต่ผู้ปกครองที่เลี้ยงดูมา ซึ่งฝ่ายผู้เสียหายก็เป็นเช่นเดียวกับฝ่ายจำเลย ทำให้เมื่อมีการประชุมก็จะมีแต่ฝ่ายจำเลยและฝ่ายผู้เสียหาย แต่ทั้งนี้ Ecosystem คือต้องเอาชุมชนที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยกันแก้ไข ไม่ว่าจะ มาตรา 90 หรือมาตรา 132 แต่ในกรุงเทพฯ คือบ้านใครบ้านมัน ระบบ Ecosystem ไม่มีผลกับเด็กหรือเยาวชนเลย ขนาดพ่อแม่เด็กยังไม่เอาเลย และถ้าเป็น Ecosystem เขาก็ไม่สนใจ แต่ควรมีชุมชนหรือระบบ Ecosystem เข้ามามีบทบาทโดยอยากให้ชุมชนเป็นผู้บริหารแผนแก้ไขและช่วยดูแลเด็ก . . . (นักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง คนที่ 4, สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2563)

ส่วนประเด็นการไม่ได้รับความร่วมมือจากครอบครัวเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู พบว่า เป็นอีกหนึ่งปัญหาอุปสรรค กล่าวคือ นักจิตวิทยาไม่สามารถควบคุมครอบครัวของเด็กหรือเยาวชนได้ เพราะกระบวนการแก้ไขที่ต่อเนื่องจากการให้คำปรึกษา (Counseling) ตั้งแต่มาตรา 73 วรรคท้าย จนมาถึงมาตรา 90 และมาตรา 132 วรรค 1 นั้น ผู้ปกครองหรือครอบครัวต้องมาเข้าร่วมในกระบวนการด้วยทุกครั้ง ทั้งนี้ผู้ปกครองบางรายต้อง

Ref. code: 25646024300078UFD

หยุดงานเพื่อมาศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างรายวัน ครอบครัวหาเช้ากินค่ำ หากขาดงานก็จะขาดรายได้ในแต่ละวัน ซึ่งในกระบวนการแก้ไขเหล่านี้ครอบครัวและเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดต้องมาศาลเยาวชนและครอบครัวบ่อยครั้ง โดยครอบครัวมองว่าเป็นภาระและไม่มีเวลาให้ความร่วมมือเท่าที่ควรเพราะต้องประกอบอาชีพ อีกทั้งครอบครัวมีคิดว่าระยะเวลาของแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูใช้ระยะเวลายาวนานเกินไป แต่อย่างไรก็ตามในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ครอบครัวถือเป็นผู้ดูแลหลัก (Key person) โดยต้องเป็นผู้ดูแลเด็กหรือเยาวชนอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะในวันนัดหมายเพื่อจัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้น ครอบครัวจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วม แต่บางครอบครัวไม่สามารถเข้าร่วมได้ จึงทำให้ต้องมีการปรับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและขยายเวลาออกไป โดยนักจิตวิทยาไม่สามารถควบคุมสิ่งแวดล้อมของเด็กหรือเยาวชนและครอบครัวได้ ซึ่งประเด็นนี้มีความเกี่ยวโยงกับเงื่อนไขทางด้านเศรษฐกิจของครอบครัวเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดอีกทั้งเงื่อนไขทางเศรษฐกิจของฝ่ายผู้กระทำผิดยังเกี่ยวข้องกับประเด็นเรื่องค่าเสียหายสำหรับรายที่ต้องเข้ามาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 เนื่องจากฝ่ายผู้กระทำผิดไม่มีเงินมาชำระค่าเสียหายซึ่งประเด็นเรื่องค่าเสียหายเป็นเงื่อนไขหนึ่งที่ทำให้แผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูส่วนใหญ่ดำเนินการไม่สำเร็จ ดังนั้นหากเป็นไปได้ควรให้มีการตกลงเยียวยาค่าเสียหายให้เรียบร้อยก่อนในห้องพิจารณาคดีของศาล ซึ่งจะทำให้ระยะเวลาและขั้นตอนในการดำเนินการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนที่จะจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูสามารถทำได้เร็วขึ้นเพราะไม่ต้องมีขั้นตอนการตกลงค่าเสียหายอีก

> . . . ปัญหา คือ เราไม่สามารถ Control ครอบครัวของเด็กได้จากการที่ Counselling ตั้งแต่มาตรา 73 ผู้ปกครองเด็กลางานบ่อยมาก ประมาณ 7-8 ครั้ง และพอมาจัดทำแผนแก้ไข ต้องลางานอีกซึ่งสิ่งเหล่านี้มันกระทบกับครอบครัว ส่วนใหญ่เด็กที่กระทำความผิดมีฐานะไม่ดี ประมาณ 80-90% ฐานะยากจน เพราะฉะนั้นในหนึ่งวันเด็กและครอบครัวมาหาเราแล้ว ผู้ปกครองก็ต้องหยุดงาน ส่วนใหญ่ก็จะเป็นแรงงานรายวัน พอเขาหยุดงานบ่อยๆ มันมีผลกระทบแน่นอน ก่อนที่จะเข้ามาตรา 90 หรือมาตรการพิเศษอะไรก็ตาม เราคิดว่าเด็กคนนี้น่าจะให้แม่ที่เป็น Key person ของเด็กมาร่วมแก้ไข และเป็นปัจจัยหลักที่จะสามารถช่วยเหลือเด็กได้ แต่ปรากฏว่าถึงวันที่จะจัดทำแผนแก้ไข อาจจะด้วยเศรษฐกิจหรือลางานไม่ได้ หรือลามาบ่อยแล้วและจะถูกไล่ออกจากงาน และจะไปเอาป้า น้า อา หรือคนอื่นมาแทนที่ไม่สามารถดูแลเด็กได้ใกล้ชิด คือเราไม่สามารถ control สิ่งแวดล้อมของเด็กได้เลย . . . (นักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง คนที่ 2, สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2563)

Ref. code: 25646024300078UFD

> . . . ควรมีการตกลงเรื่องค่าเสียหายหรือการเยียวยาตั้งแต่วันพิจารณาคดี แล้วบันทึกในรายงานกระบวนการพิจารณาคดีก่อนส่งมาทำแผนแก้ไข คือมองว่าเรื่องเงินสำคัญ แต่ถ้าคุยเรื่องเงินไม่ลงตัว ก็อยากให้บันทึกไว้ว่ายังไม่ได้คุยหรือตกลงกัน แต่ถ้าคุยไว้แล้วก็บันทึกลงไปเลย คือจะมีบางเคสที่มีการเขียนไว้ให้ แต่บางเคสท่านผู้พิพากษาก็ไม่ได้เขียนไว้ให้ แต่พอมาพูดกันข้างล่างก็ปรากฏว่าพูดไม่ตรงกันและมันก็จะไม่จบสักที แต่ถ้าบันทึกเป็นหนังสือแล้ว เราก็จะแค่ทำเรื่องพฤติกรรมเด็ก และดูว่าผู้เสียหายต้องการอะไร ก็คือเขียนตามนั้น และโดยส่วนใหญ่ความต้องการผู้เสียหาย คือ ไม่อยากจะเจอกับฝ่ายผู้กระทำผิดอีกแล้ว นอกจากทวงเงินเพราะเงินยังให้ไม่ครบ . . . (นักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง คนที่ 3, สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2563)

ส่วนอีกประเด็นหนึ่งที่นักจิตวิทยามองว่าเป็นปัญหาอุปสรรคด้านการปฏิบัติงาน คือ การที่ ผู้พิพากษาสมทบบางคนยังขาดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองในการเป็นผู้ให้คำปรึกษา การประสานการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน หรือการบริหารแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ซึ่งผู้พิพากษาสมทบบางคนยังเน้นการสั่งสอนว่ากล่าวตักเตือน รวมถึงการสื่อสารของผู้พิพากษาสมทบบางคนมีผลต่อความรู้สึกเกรงกลัวของเด็กหรือเยาวชน เพราะเป็นในลักษณะการอบรมสั่งสอน การขู่หรือแกมบังคับมากกว่าการพยายามทำความเข้าใจกับเด็กหรือเยาวชนในแต่ละราย ซึ่งอาจทำให้เด็กหรือเยาวชนไม่กล้าพุดคุยให้ข้อมูลได้อย่างเปิดใจ อีกทั้งผู้พิพากษาสมทบบางคนยังยึดติดกับค่านิยมในแบบเดิมๆ เชื่อมโยงกับศีลธรรมมากกว่ามองในเชิงพฤติกรรมของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด

> . . . เราต้องพยายามให้เด็กรู้สึกสำนึกในการกระทำ แต่ไม่ใช่จะยัดเยียดความผิดให้เด็ก แต่ให้เขารู้สึกสำนึกกับสิ่งที่กระทำและจะได้ออกมาจากหัวใจที่เป็นธรรมชาติของเขา และมันจะเกิดความรู้สึกว่าคราวต่อไปอย่าไปทำกับคนอื่นแบบนี้อีก แต่ถามว่าถ้ามุมมองของผู้พิพากษาสมทบบางท่านก็จะบอกว่า “ก็นี่ไง มันเป็นเวรกรรม” หรือ“ถ้าเป็นแบบนี้ หนูต้องไปทำบุญ เดี๋ยวก็จะหาย” คือผู้พิพากษาสมทบบางท่านไม่ได้มองเรื่องการที่จะเน้นให้เขาปฏิบัติอย่างไรเพื่อให้เขารู้สำนึก ให้เขาไม่กลับไปทำผิดซ้ำอีก คือ ผู้พิพากษาสมทบมองเพียงผิวแต่เรามองไปถึงราก เพราะฉะนั้นพอเราแก้ราก เด็กก็จะค่อยๆ เจริญเติบโตและจะเริ่มเข้าใจและมองสังคมดีขึ้นและอยากช่วยเหลือสังคม . . . (นักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง คนที่ 4, สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2563)

อย่างไรก็ตามผู้พิพากษาสมทบส่วนหนึ่งทำหน้าที่ได้ดีและเข้าใจบทบาทตนเองในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู หรือการเป็นผู้ประสานการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนได้ดี แต่ผู้พิพากษาสมทบบางคนจะยังไม่มีทักษะการบันทึกหรือไม่ถนัดเขียนเพราะถ้าหากต้องบันทึก

Ref. code: 25646024300078UFD

ประเด็นสำคัญๆ ไม่สามารถเขียนได้ หรือการกรอกข้อมูลรายละเอียดโดยไม่เขียนสาระสำคัญของปัญหาเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด รวมไปถึงในเรื่องการติดตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ผู้พิพากษาสมทบบางคนที่เป็นผู้ประสานการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนไม่ติดตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูด้วยตนเอง โดยเข้าใจว่าทำหน้าที่ประสานการประชุมกลุ่มครอบครัวในครั้งแรกก็ถือว่าจบหน้าที่แล้ว ทั้งนี้ถึงแม้ว่าการทำงานด้านนี้ผู้พิพากษาสมทบต้องมีความพร้อมในด้านจิตใจ การเสียสละ และมีใจที่ต้องการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนอยู่แล้วก็ตาม แต่ผู้พิพากษาสมทบจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูได้อย่างลึกซึ้งหรือเข้าใจเป้าหมายของการใช้มาตรการพิเศษด้วยเช่นกัน เนื่องจากปัญหาของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดนั้นมีความซับซ้อนและละเอียดอ่อนอันเนื่องมาจากปัจจัยในระดับต่างๆ ทั้งจากระดับบุคคล คือ จากตัวเด็กหรือเยาวชนเอง และระดับครอบครัวชุมชน และสังคมสิ่งแวดล้อมต่างๆ เพราะฉะนั้นผู้พิพากษาสมทบที่เข้ามาทำหน้าที่ต้องได้รับการยอมรับและรับรองอย่างเหมาะสม ได้รับการฝึกฝนและอบรมที่ดีเป็นที่เชื่อถือในการดำเนินการในระบบและกระบวนการดังกล่าว เพราะผู้ประสานการประชุมมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งโดยผู้ที่มาทำหน้าที่ดังกล่าวจะต้องเป็นผู้ที่มีองค์ความรู้เป็นอย่างดีเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน มีความเข้าใจต่อบทบาทและอิทธิพลของครอบครัวและชุมชนที่มีต่อพฤติกรรมเด็กและเยาวชน มีความเข้าใจในกระบวนการในการใช้มาตรการพิเศษ และความเข้าใจระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำความผิด รวมทั้งปัจจัยสาเหตุต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมดังกล่าว ผู้ที่ทำหน้าที่ประสานการประชุมต้องมีทักษะและความเชี่ยวชาญและผ่านการฝึกอบรมเป็นอย่างดีจึงจะสามารถจัดการประชุมและสามารถบริหารแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

> . . . ผู้พิพากษาสมทบบางท่านยังไม่ค่อยเข้าใจบทบาทและชอบสั่งสอนมากกว่าฟังเด็ก ผู้ประสานการประชุมฯ บางท่านสามารถประสานการประชุมได้ดี แต่พอเวลาเขียนจับประเด็นสำคัญๆ ไม่ได้ หรือคิดแผนแก้ไขฯ ไม่ค่อยเหมาะสมกับตัวเด็ก โดยบางท่านทำกิจกรรมใดก็พยายามจะให้เด็กเข้ากิจกรรมของตนเอง และผู้ประสานการประชุมฯ บางท่านไม่มาติดตามแผนด้วยตัวเอง โดยเข้าใจว่ามีหน้าที่ประสานการประชุมฯ ครั้งแรกแล้วจบ . . . (นักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง คนที่ 4, สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2563)

"ผู้พิพากษาสมทบที่เป็นผู้ประสานการประชุมกลุ่มฯ บางท่านกรอกข้อมูลในแบบฟอร์มไม่ละเอียดโดยขาดรายละเอียดที่สำคัญๆ หรือเขียนน้อยเกินไป ซึ่งบางท่านแจ้งว่ากรอกเอกสารไม่เป็น ไม่มั่นใจ ต้องการให้นักจิตวิทยาช่วยกรอกข้อมูลให้ และบางรายต้องให้นักจิตวิทยาเป็นผู้เขียนแทน" (นักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง คนที่ 3, สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2563)

Ref. code: 25646024300078UFD

4.2.2 ด้านสถานที่การแก้ไขบำบัดฟื้นฟู สถานที่ในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูกับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดนั้นถือเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งของกระบวนการที่จะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู โดยปัจจุบันศาลเยาวชนและครอบครัวกลางได้มีศูนย์ให้คำปรึกษา แนะนำ และประสานการประชุม เพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็ก เยาวชนและครอบครัว และศูนย์ให้คำปรึกษาเพื่อแนะนำและช่วยเหลือผู้เสียหายและครอบครัวในคดีอาญาซึ่งเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ทั้งนี้ปัญหาและอุปสรรคด้านสถานที่การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้น จากการศึกษาพบว่า ผู้แก้ไขหรือผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่มีมุมมองในสองลักษณะ คือ กลุ่มที่มองว่าไม่มีปัญหาอุปสรรคใดๆ กับกลุ่มที่มองว่าในแง่สถานที่ยังมีปัญหาอุปสรรคอยู่บ้าง แต่โดยภาพรวมศาลเยาวชนและครอบครัวกลางถือว่ามีความพร้อมในด้านสถานที่การแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ทั้งสถานที่ในการให้คำปรึกษา การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน และการติดตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู รวมไปถึงสถานที่ในการจัดกิจกรรมสำหรับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เช่น กิจกรรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม (E.Q.- M.Q.) และกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ เป็นต้น อีกทั้งยังมีห้องสำหรับการจัดการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนที่เป็นสัดเป็นส่วนและมีจำนวนที่เพียงพอต่อจำนวนผู้รับบริการ นอกเหนือจากศูนย์ให้คำปรึกษา แนะนำ และประสานการประชุม เพื่อแก้ไขบำบัด ฟื้นฟู เด็ก เยาวชนและครอบครัว ศาลเยาวชนและครอบครัวกลางได้มีการจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาเพื่อแนะนำและช่วยเหลือผู้เสียหายและครอบครัวในคดีอาญาขึ้นมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คำปรึกษาและช่วยเหลือเยียวยาด้านจิตใจเบื้องต้นแก่ผู้เสียหายและครอบครัว รวมทั้งการแจ้งสิทธิตามกฎหมายและประโยชนที่ผู้เสียหายพึงได้รับจากรัฐให้ผู้เสียหายทราบ ตลอดจนหลักการแนวความคิด วิธีการ ประโยชน์และผลลัพธ์ที่ผู้เสียหายพึงได้รับในการเข้าร่วมจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 90 ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทั้งแก่ผู้เสียหาย เด็กหรือเยาวชนและชุมชนอีกด้วย

“คือ เราเคยทำงานที่โรงพยาบาลมาก่อน ประมาณ 10 กว่าปี พอมาเจอที่ศาลเยาวชนฯ ที่นี่ก็รู้สึกว่าเป็นสถานที่ที่หรู กว้างขวาง และมีอุปกรณ์ครบครัน” (นักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง คนที่ 4, สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2563)

“สถานที่คิดว่าไม่มีปัญหา คือ สถานที่ที่นี่ค่อนข้างจะเพียงพอ และสถานที่ในการจัดกิจกรรมภาพรวมก็คิดว่าเหมาะสม เพราะมีโซนกิจกรรม หรือถ้าหากอยากได้ห้องใหญ่เราก็เปิดใช้ห้องใหญ่ได้ เพียงแต่ห้องให้คำปรึกษาฯ ยังไม่มีปุ่มสัญญาณขอความช่วยเหลือฉุกเฉิน” (นักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง คนที่ 2 และ คนที่ 3, สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2563)

Ref. code: 25646024300078UFD

ทั้งนี้ในส่วนของปัญหาอุปสรรคที่พบเกี่ยวกับด้านสถานที่จะเป็นเรื่องของระบบความปลอดภัย เช่น สถานที่ที่ใช้เป็นห้องสำหรับให้คำปรึกษาเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดและห้องสำหรับการจัดประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ยังไม่มีปุ่มสัญญาณขอความช่วยเหลือฉุกเฉิน หรือจอมอนิเตอร์ เป็นต้น

> . . . บางครั้งเด็กที่เข้ามาตีรันฟันแทงน่ากลัวหรือเด็กติดยาคุยไม่รู้เรื่อง นักจิตวิทยาเขาก็จะส่งเจ้าหน้าที่มายืนคอยดูให้ เพราะว่าเวลาที่คุยมันจะเป็นห้องส่วนตัว บางทีเราก็ขอไปว่าเยาวชนคนนี้น่ากลัวนิดหนึ่ง เขาก็จะมียาม หรือ รปภ. มายืนใกล้ๆ เพราะเราก็เป็นผู้พิพากษาสมทบผู้หญิงสูงอายุ เราก็ไม่รู้ว่าเด็กเยาวชนจะของขึ้นตอนไหน คือเราก็ต้อง protect ตัวเอง . . . (ผู้พิพากษาสมทบ คนที่ 1, สัมภาษณ์, 16 พฤษภาคม 2563)

นอกเหนือจากนี้ คือ การสร้างบรรยากาศของสถานที่แก้ไขบำบัดฟื้นฟู โดยกลุ่มผู้พิพากษาได้สะท้อนว่า สถานที่หรือห้องสำหรับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนยังไม่เหมาะสมเท่าใดนัก เพราะเมื่อเข้ามาแล้วจะทำให้รู้สึกอึดอัดกับบรรยากาศของห้องประชุมกลุ่ม แต่ด้วยลักษณะโครงสร้างของอาคารปัจจุบันทำให้ไม่สามารถปรับได้ แต่อาจจะต้องจัดรูปแบบการจัดห้องสำหรับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนใหม่ เนื่องจากว่าในปัจจุบันเป็นลักษณะห้องประชุมที่มีความเป็นทางการมากเกินไป เช่น อาจจะต้องมีรูปภาพติดผนัง หรือจัดสถานที่เป็นรูปแบบการพูดคุยไกล่เกลี่ยกัน มีมุมที่ให้นั่งพูดคุยหารือ มีการจัดดอกไม้ประดับบนโต๊ะเพื่อทำให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลายกับทุกฝ่าย และบรรยากาศไม่ตึงเครียดจนเกินไปหรือสร้างบรรยากาศการพูดคุยที่เป็นกันเองมากขึ้น

> . . . สถานที่ในการประชุมฯ ที่ศาลเยาวชนฯ กลาง ลักษณะสถานที่ยังไม่เหมาะสม เพราะเวลาเข้าไปแล้วรู้สึกว่ามันอึดอัดมาก เพราะบรรยากาศไม่ใช่ คือมันน่าจะมีรูปภาพมีหน้าต่างให้มองแล้วรู้สึกว่าพอเข้ามาแล้วรู้สึกสบายใจ มีดอกไม้หรืออะไรที่มันสร้างบรรยากาศ หากเทียบกับของศาลเยาวชนฯ ต่างจังหวัดที่ได้จัดสถานที่ไว้ และทำในรูปแบบไกล่เกลี่ย ลักษณะเป็นห้องไกล่เกลี่ย จะมีโซฟานั่งคุยกันสบายๆ แต่พอมาที่ศาลเยาวชนฯ กลาง คือมันไม่ตรง ไม่ตอบโจทย์ อึดอัดที่สุด และบรรยากาศในการประสานการประชุมฯ ก็เลยทำให้ไอเดียหรือความคิดต่างๆ ไม่ค่อยมี แต่ของศูนย์เพื่อแนะนำและช่วยเหลือผู้เสียหายฯ ในการพูดคุยกับผู้เสียหาย มีมุมโซฟานั่งคุยกันสบายๆ มีเครื่องดื่มและมีการพูดคุยสอบถามปัญหา . . . (ผู้พิพากษา คนที่ 1, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2563)

4.2.3 ด้านการประสานงานต่างๆ ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี พบว่า มีการประสานงานในสองลักษณะคือ การประสานงานภายในหน่วยงาน และการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกศาลเยาวชนและครอบครัว ทั้งนี้การประสานงานภายในหน่วยงานโดยรวมไม่มีปัญหาอุปสรรคมากนัก โดยเป็นการประสานงานระหว่างผู้แก้ไข ประกอบด้วย

3 กลุ่มหลัก ได้แก่ ผู้พิพากษา ผู้พิพากษาสมทบ และนักจิตวิทยา ซึ่งคือการทำงานเป็นทีมภายในศาล ระบบภายในศาลซึ่งทุกฝ่ายจะต้องรู้และเข้าใจตรงกัน และต่างฝ่ายต่างเคารพแนวทางในความคิดเห็นและการตัดสินใจในทางวิชาชีพซึ่งกันและกัน และมีการทำความเข้าใจกับกลุ่มบุคลากรสายต่างๆ ระหว่างหน่วยงานภายใน ซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างมากและทุกฝ่ายทำงานประสานกันได้ และการที่ศาลได้นำเอาผู้พิพากษาสมทบเข้ามาดำเนินการในระบบและกระบวนการนั้นสามารถทำได้แต่ต้องทำความเข้าใจและมีการฝึกอบรมอย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดความเข้าใจและดำเนินการตามแนวทางเดียวกัน ส่วนปัญหาอุปสรรคในการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก พบว่า ในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนนั้น ศาลเยาวชนและครอบครัวต้องทำงานร่วมกับหน่วยงานภายนอกหลายฝ่าย ทั้งทำงานควบคู่กับหน่วยงานในระบบงานยุติธรรมด้วยกัน เช่น สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กล่าวคือ การทำงานเป็นทีมภายในศาลและการทำงานเป็นทีมระหว่างกันทั้งในส่วนของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกับทีมศาลเยาวชนและครอบครัวที่มีความต่อเนื่องของการทำงานระยะยาวและสม่ำเสมอ หรือหน่วยงานอื่นๆ เช่น สถานพยาบาล โรงพยาบาล เป็นต้น รวมถึงหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม หรือชุมชน เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู อาจจะเข้ามามีส่วนร่วมทั้งในบทบาทของการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน หรือเป็นผู้สอดส่องดูแลพฤติกรรมของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดหลังจากได้กำหนดมาตรการ เงื่อนไขตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูแล้ว และในการประสานงานดังกล่าวนั้น จะต้องมีผู้ประสานงานกับหน่วยงานดังกล่าวโดยตรง พบว่า การประสานงานต่างๆ ในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูมีปัญหาและอุปสรรคอยู่มาก เนื่องด้วยบริบทของพื้นที่กรุงเทพมหานคร การประสานงานระหว่างหน่วยงานไม่มีการเชื่อมโยงกัน ขาดการบูรณาการงานร่วมกัน ต่างคนต่างทำในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในเฉพาะหน่วยงานของตนเองเท่านั้น (ขาดโซ่ข้อกลางที่จะเชื่อมโยงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง) หรือเกิดความซ้ำซ้อนในการทำงาน ทั้งนี้การประสานระหว่างหน่วยงานโดยเฉพาะระบบการส่งต่อเด็กและเยาวชน (Refer) เพื่อรับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู พบว่า ยังไม่มีหน่วยงานรับการส่งต่อจากศาลเยาวชนและครอบครัวเพื่อการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้ได้ผลอย่างจริงจังมากยิ่งขึ้นแม้ว่าจะมีการทำข้อตกลงหรือ MOU ระหว่างหน่วยงานร่วมกันแล้วก็ตาม อีกทั้งปัจจุบันไม่มีโรงพยาบาลตุลาการเฉลิมพระเกียรติรองรับเด็กหรือเยาวชนจากศาลเยาวชนและครอบครัวแล้วนั้น ส่งผลให้การประสานไปยังสถานพยาบาลหรือโรงพยาบาลอื่นๆ กระทำได้ยากยิ่งขึ้น เนื่องจากจะถูกสอบถามถึงเรื่องระบบความปลอดภัย การประสานงานในส่วนนี้จึงยังเป็นปัญหาอุปสรรคอยู่โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและความจำเป็นของเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิด ซึ่งต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก แต่อย่างไรก็ตามศาลเยาวชนและครอบครัวต้องทำงานในลักษณะเชิงรุก (Proactive) ให้มากขึ้นโดยทำงานกับครอบครัวและชุมชน เพื่อจะสามารถทำให้ชุมชน

Ref. code: 25646024300078UFD

เข้าใจทิศทางและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชุมชนร่วมกับครอบครัวได้เพิ่มขึ้น

> . . . สิ่งที่ขาดของศาลเยาวชนฯ คือ ขาดเรื่องของการเชื่อมต่อ เช่น การส่งต่อ การประสานงาน การ connect ระหว่างหน่วยงาน เช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) คือ เรา MOU กับทุกที่แต่พอถึงเวลาทำงานจริง ไม่มีใครรับงานต่อจากเราที่เป็นชิ้นเป็นอัน และเมื่อก่อนมีโรงพยาบาลตุลาการฯ โอเคมากเลย คือมีระบบที่ดูแลเด็ก เด็กคนนี้แย่มาขนาดนี้และใช้ยาเสพติดและมีอาการจิตเวช คือ ให้เป็นผู้ป่วยนอกถ้ามีอาการไม่แย่มาก แต่ถ้ามีอาการจิตเวชด้วยก็เป็นผู้ป่วยใน แค่เราโทรกริ๊งเดียวคุณมีรถมารับเรา เช่นเมื่อเร็วๆ นี้ พอมีปัญหาคุณมีรถมารับเราเราไปได้เลย แต่พอไม่มีโรงพยาบาลตุลากรฯ พอประสานไปโรงพยาบาลอื่นๆ เขาก็ไม่เอา บางโรงพยาบาลบอกถ้าคุณจะส่งมาต้องมีเจ้าหน้าที่ของศาลเยาวชนฯ ไปเฝ้า และถามว่าให้พ่อแม่ไปเฝ้าได้ไหม ก็ไม่ได้ ถ้ามีพ่อแม่มาเฝ้าก็ต้องมีเจ้าหน้าที่ของศาลเยาวชนฯ มาอีก 1 คน คือแล้วใครจะไปเฝ้า เพราะ รปภ. ก็ไปได้แค่ส่งเพราะฉะนั้นก็จะมีปัญหาเรื่องการประสานงานในกรณีที่เคสเร่งด่วน . . . (นักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง คนที่ 4, สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2563)
>
> . . . การประสานงานกับเครือข่ายเป็นสิ่งสำคัญถ้าหากสมมติว่าเราคุยกันในภาครัฐหรือภาคเอกชนให้เขาเข้าใจ แต่เนื่องจากว่าปัจจุบันการทำงานมันไร้ทิศทาง เพราะว่าเมื่อก่อนนี้สถานพินิจฯ กับศาลเยาวชนฯ อยู่ด้วยกัน แต่พอแยกแล้ว ก็ไม่มีที่จะมาร่วมกันหรือคุณทำอย่างไรและเราไปในแนวทางเดียวกัน หรือว่าตอนนี้เขาคิดอะไรอยู่และเราทำไปแนวทางนี้ไหมเพื่อจะได้ไปในทิศทางเดียวกัน แต่ปรากฏว่า ณ ตอนนี้ คือต่างคนต่างทำและบางทีทำและมันซ้ำซ้อน เพราะฉะนั้นการพัฒนาระบบการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตรงนี้มันเลยแยกออกจากกัน ทั้งๆ ที่เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขฟื้นฟูเด็ก แต่ปรากฏว่าทั้งองค์กรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) คือต่างคนต่างทำ . . . (ผู้พิพากษาคนที่ 1, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2563)
>
> . . . ขาดการสร้างเครือข่ายต่างๆ ถ้าเป็นไปได้ในระดับกระทรวง คือ บางทีเซ็นMOU และไม่ขับเคลื่อน ทุกวันนี้ปัญหามันอยู่ที่ “โซ่ข้อกลาง” เราไม่ได้ตัวเชื่อม กล่าวคือ ต่างคนต่างทำ คุณมีงบประมาณคุณก็ทำไป ผมไม่มีงบประมาณคุณเอาเด็กผมไปแก้ไขได้ไหม มันไม่ได้ยากเลย เอาเด็กของผมไปเข้าแก้ไขที่สถานแรกรับฯ ของคุณก่อน และเดี๋ยวผมจะไปหาทีมสหวิชาชีพไประดมแก้ไขฯ เด็กดีให้ออกมา เราไม่ได้ว่าศาลเยาวชนฯ

เพียงแต่ว่ามันยังไม่เอื้อกันคือในกรุงเทพฯ มัน link กันยาก. . . (ผู้พิพากษาคนที่ 2, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2563)

"ซึ่งปัญหาของเราคือตั้งแต่ที่ไม่มีโรงพยาบาลตุลาการฯ เราไม่มีที่ส่งและพอจะส่งที่อื่นก็จะมีข้อจำกัด คือ เราไม่มีเจ้าหน้าที่ตามไปดูแล และพอไม่มีโรงพยาบาลตุลาการฯ เราก็เลยขาดแขนขาในการส่งต่อ" (นักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง คนที่ 4, สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2563,)

"คือ ผู้ประสานการกระชุมฯ จะได้รับการอบรมมา ก็จะพยายามแนะนำเอาโรงเรียน ชุมชน มาช่วย แต่ต่างจังหวัดทำได้ง่ายกว่า แต่ที่นี่โครงสร้างใหญ่ ถ้าต่างจังหวัดก็เล็กกว่าและทำได้ง่ายกว่า แต่ผู้บริหารเขาก็พยายามจะผลักดัน แต่เราก็คิดถึงผลเพราะเครือข่ายเป็นเรื่องสำคัญซึ่งเราต้องสร้างเครือข่าย" (ผู้พิพากษาคนที่ 2, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2563,)

4.2.4 ด้านข้อกฎหมาย ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี ผู้แก้ไขส่วนใหญ่มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า โดยภาพรวมด้านข้อกฎหมายไม่พบปัญหาอุปสรรคมากนักในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เนื่องจากว่าหลักเกณฑ์ เงื่อนไขของการเข้าสู่มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีมาตรา 132 วรรค 1 รวมไปถึงการกำหนดเงื่อนไข มาตรการในแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในแต่ละมาตรามีกรอบกฎหมายเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน และถือว่าเป็นกฎหมายที่มีผลทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบของกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนไปสู่แนวทางใหม่โดยการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเจตนารมณ์ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาระบบยุติธรรมเด็กและเยาวชนให้เข้าสู่ระบบงานยุติธรรมที่เน้นมาตรการและวิธีการที่ไม่จำกัดอิสรภาพสำหรับเด็กและเยาวชนโดยยึดประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ แต่ทั้งนี้ประเด็นปัญหาอุปสรรคที่พบในด้านข้อกฎหมายนั้นจะเป็นเรื่องของการนำไปใช้ ซึ่งขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้พิพากษาว่าจะพิจารณาคัดกรองคดีใดเข้ามาตรการใด โดยมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 วรรค 1 นั้นผู้พิพากษาจะเป็นผู้กำหนดเงื่อนไข แผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ซึ่งผู้พิพากษาจำเป็นจะต้องมีองค์ความรู้ สามารถวิเคราะห์สภาพปัญหาของเด็กหรือเยาวชนได้และกำหนดแผนแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพปัญหา เพราะปัจจุบันโปรแกรมหรือกิจกรรมที่ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอาจจะไม่เพียงพอที่จะรองรับกับความหลากหลายของสภาพปัญหาเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดรวมไปถึงการใช้ดุลยพินิจในมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 วรรค 1 ที่เปิดกว้างมากเกินไป ทั้งนี้หากผู้พิพากษาบางคนมองว่าการนำผู้เสียหายเข้ามามีส่วนร่วมตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาตรา 90 เป็นเรื่องที่ยุ่งยาก และต้องมีผู้เกี่ยวข้องค่อนข้างมาก ดังนั้น

Ref. code: 25646024300078UFD

เพื่อความรวดเร็วในการดำเนินการทางผู้พิพากษามักจะใช้มาตรา 132 วรรค 1 แทน เนื่องจากไม่มีเงื่อนไขเรื่องผู้เสียหาย โดยผู้พิพากษาสามารถกำหนดเงื่อนไขได้เลย อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติหากคดีที่มีผู้เสียหาย ควรจะพิจารณาถึงการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 เป็นหลักก่อน อีกทั้งการใช้มาตรการต่างๆ ตามกฎหมายฉบับนี้เป็นกระบวนการที่มีความละเอียดอ่อน ต้องใช้ความรู้ความชำนาญและทักษะของผู้ดำเนินการทุกฝ่าย

> . . . หลักเกณฑ์ดีแล้ว แต่อยู่ที่คนที่สามารถจะคิดวิเคราะห์ แก้ไขปัญหาหรือแนะนำได้หรือไม่ คือ มาตรา 132 เป็นเรื่องที่ศาลกำหนดแผนแก้ไขฯ ฉะนั้นศาลจะต้องมีองค์ความรู้ เพราะตอนนี้โปรแกรมก็จะมีแต่ซ้ำๆ เดิมๆ เพราะฉะนั้นผู้พิพากษาต้องวิเคราะห์สภาพปัญหาเด็กให้ได้ และควรจะให้เด็กไปเข้ากิจกรรมบำบัดหรือกิจกรรมทางเลือก ต้องให้มันตรงกับสภาพปัญหาของเขา แต่ผู้พิพากษารุ่นใหม่บางทียังอ่อนประสบการณ์ และพอมาทำแผนแก้ไขฯ ก็จะทำไม่ค่อยเป็น อาจจะให้ไปรายงานตัวให้ไปทำนั่นทำนี่ก็ยังมีปัญหาบ้าง อีกทั้งมาตรา 132 จะขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้พิพากษาและทัศนคติคือเขามองว่าการเรียกผู้เสียหายมานั้นมันยุ่งยาก เพราะมาตรา 132 ดุลพินิจมันกว้าง ศาลจะให้ทำ 1 ปี หรือ1ปีครึ่ง หรือ6 เดือน คือ อยากจะกำหนดแผนแก้ไขฯ อย่างไรก็ได้ ซึ่งตรงนี้ก็ไม่ค่อยเห็นด้วย เพราะจริงๆ แล้วคือถ้ามีผู้เสียหายเราต้องดูมาตรา 90 เป็นหลัก แต่ไม่ใช่ว่าคุณเอามาตรา 132 ขึ้นมาก่อนและมาตรา 90 ตามมา . . . (ผู้พิพากษาคนที่ 1, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2563)

> . . . กระบวนการในปัจจุบันมีความเหมาะสมแล้ว ขาดแต่เพียงความเข้าใจของผู้พิพากษาในการใช้งานจึงไม่เลือกใช้หรือใช้โดยไม่เข้าใจ อีกทั้งมาตรา 90 กฎหมายและเจตนารมณ์ดีมีวิธีขั้นตอนที่ชัดเจน แต่มีความซับซ้อนหากทุกคนเกิดความเข้าใจถึงเจตนารมณ์และขั้นตอนอย่างแท้จริงจะได้ประโยชน์ และประสิทธิภาพสูงสุด . . . (นักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง คนที่ 1, สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2563)

> . . . มาตรา 90 ในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู มันดีที่สุดแล้วเท่าที่เคยมีกฎหมายเยาวชนมา เพราะมีการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ แต่คราวนี้ถ้าหากถามว่าแผนแก้ไขฯ มีความเหมาะสมหรือไม่อย่างไรนั้น อย่างที่บอกว่า ผู้ประสานการประชุมฯ มีส่วนสำคัญในการจัดทำแผนแก้ไขฯ โดยมาตรา 90 เป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่เป็นเครื่องมือที่ดีที่สุดแล้ว เพราะจากเดิมเป็นเพียงยุติธรรมกระแสหลักอย่างเดียว คือ ศาลเยาวชนฯ ดูจากรายงาน และอยากจะพิจารณาลงโทษอะไรก็ทำไป และถามว่าผู้เสียหายจะได้รับการเยียวยาหรือไม่ ก็เป็นเรื่องของผู้เสียหายที่จะไปฟ้องร้องเอาเอง แต่พอมีมาตรการแทนการพิจารณา ตั้งแต่มาตรา 90 มาตรา 132 ให้

การมีส่วนร่วมทั้งผู้เสียหาย ร่วมทั้งจำเลยได้แก้ไขการกระทำความผิดของตนเอง . . . (ผู้พิพากษาคนที่ 1, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2563)

4.2.5 ด้านนโยบายการปฏิบัติงาน ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี ปัญหาอุปสรรคด้านนโยบายการปฏิบัติงานที่พบ คือ รูปแบบของกิจกรรม โครงการในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู กล่าวคือ การกำหนดรูปแบบของกิจกรรม โครงการ ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะขึ้นอยู่กับงบประมาณ และดุลยพินิจของผู้บริหาร หากแนวทางนโยบายการปฏิบัติงานของผู้บริหารที่แตกต่างกันไปในแต่ละวาระของผู้บริหารส่งผลให้การกำหนดแนวทางปฏิบัติอาจจะไม่ต่อเนื่อง เพราะเมื่อนโยบายการปฏิบัติงานของผู้บริหารคนเก่าและคนใหม่ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน นโยบายการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูก็จะเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ส่วนในการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีมาตรา 132 วรรค 1 นั้นเป็นรูปแบบของมาตรการทางกฎหมายซึ่งถือเป็นนโยบายแห่งรัฐที่ทางผู้พิพากษาจะต้องปฏิบัติตามกรอบของกฎหมายอยู่แล้ว

. . . ถ้าอธิบดีมา 2 ปีและท่านมุ่งในเชิงรุก หัวไปทางนี้คนก็จะไปตาม แต่พอท่านย้ายไปและอธิบดีอีกท่านมาอันเดิมไม่เอาแล้วนโยบายอันนี้ไม่ทำแล้วเปลี่ยนและปรับใหม่อีกทั้งๆ ที่สิ่งนั้นทำมาจะดีแล้วก็ดรอปลงไป เหมือนหัวหน้าศาลเยาวชนฯ ต่างจังหวัดเช่นกัน ถ้าหัวหน้าศาลเยาวชนฯ บอกว่าไม่นิยมให้ทำมาตรา 90 หรือไม่เห็นด้วยเพราะไม่ชอบที่จะต้องไปหาเครือข่าย มันคือจะอยู่ในรูปแบบนี้ เพราะฉะนั้นจะเห็นเลยว่าสถิติจากทั่วประเทศศาลเยาวชนฯ ไหนที่มาตรา 90 น้อย ศาลเยาวชนฯ ใดที่ทำแต่มาตรา 132 ทั้งๆ ที่ทำมาตรา 90 ได้ แต่ไม่ทำ . . . (ผู้พิพากษาคนที่ 1, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2563)

. . . ถ้าผู้บริหารรุ่นไหนสนใจเรื่องโครงการกิจกรรมแก้ไขมากๆ ก็จะทำให้มีกิจกรรมรองรับเด็กของเรา หรือถ้าผู้บริหารไม่ได้สนใจเรื่องปัญหาไม่มีการประชุมกันบ่อยๆ ก็ไม่เกิดการแก้ไข คือพวกเราขึ้นอยู่กับเจ้านาย อยู่ที่นโยบายที่เขามอง แต่คือเขามาแล้วก็ไป ซึ่งถ้าอะไรที่ยังทำไม่สำเร็จ เขาควรจะให้เป็นนโยบายสืบทอดไว้เลย เพื่อจะได้ทำต่อ เพราะรุ่นต่อไปเขาอาจจะไม่ทำ คือ ผู้พิพากษาบางคนที่เข้ามาไม่ได้อยู่ศาลเยาวชนฯ มาก่อน พอเขาอยู่ศาลผู้ใหญ่มาก่อน เขาก็จะไม่เข้าใจ หรือนโยบายเปลี่ยนแปลงทุกครั้งที่เปลี่ยนคณะผู้บริหาร ทำให้ขาดความต่อเนื่องบางครั้งต้องทำงานซ้ำซ้อนจากที่เคยทำไปแล้ว เพื่อตอบสนองนโยบายของผู้บริหารคณะใหม่ . . . (สัมภาษณ์ วันที่ 9 มิถุนายน 2563, นักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง คนที่ 3)

Ref. code: 25646024300078UFD

. . . หากเราทำตามนโยบายหรือยึดนโยบายมันก็จะเปลี่ยนไปเปลี่ยนมาอยู่ตลอดเวลา แต่ถ้าหากสำนักงานศาลยุติธรรมสนับสนุนศาลเยาวชนฯ ว่าควรจะเป็นแบบนี้มีแผนอะไรที่ทำเหมือนกันและออกไปสู่ทั่วกัน เช่นให้ศาลเยาวชนฯ มีแผนในการพัฒนารูปแบบนี้ เพราะฉะนั้นไม่ว่าจะเปลี่ยนอธิบดีหรือเปลี่ยนหัวหน้าศาลเยาวชนฯ มันก็คือต้องทำตามหลักเกณฑ์ของสำนักงานศาลยุติธรรม ถ้าเป็นไปอย่างนี้เพื่อการพัฒนาและไม่ว่าใครจะมาแต่หลักการนี้ยังมีอยู่ . . . (ผู้พิพากษา คนที่ 1, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2563)

. . . ตอนนี้เรามีผู้พิพากษาสมทบที่ผ่านการอบรม แต่ว่าพออบรมไปแล้วไม่มีเคสให้ทำก็จะลืม ซึ่งผู้พิพากษาสมทบได้ผ่านการอบรมมาหมดแล้วในเรื่องของเทคนิคการไกล่เกลี่ย การประสานการประชุม มีการให้ทำ workshop มีเคสจริงให้ลองฝึกทำ แต่ปรากฏว่าพอไปทำแล้วต้องขึ้นกับนโยบายของศาลเยาวชนฯ นั้นๆ และการใช้ดุลพินิจให้เข้ามาตรา 90 หรือมาตรา 132 เพราะฉะนั้นถ้าหากว่าศาลเยาวชนฯ นั้นไม่ค่อยมีมาตรา 90 การอบรมมาก็ไม่ได้นำไปใช้ ทีแรกก็มีไฟแต่ว่าไม่มีเคสให้เขาทำ เขาก็ลืม . . . (ผู้พิพากษา คนที่ 1, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2563)

จากปัญหาอุปสรรคในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี สามารถสรุปสาระสำคัญในแต่ละด้านได้ ดังต่อไปนี้

1) ด้านการปฏิบัติงาน

ในส่วนของด้านการปฏิบัติงานในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู พบว่ามีปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องหลายประการในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ทั้งในส่วนของผู้พิพากษา ผู้พิพากษาสมทบ นักจิตวิทยา และครอบครัวของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด ดังนี้

1.. ปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจในแนวทางการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว กล่าวคือ เนื่องด้วยระบบการแต่งตั้งโยกย้ายผู้พิพากษาใช้หลักพิจารณาจากความอาวุโส มิได้พิจารณาจากความเชี่ยวชาญหรือประสบการณ์ในการทำงานด้านคดีเด็กและเยาวชน ส่งผลให้เมื่อผู้พิพากษามาประจำตำแหน่งที่ศาลเยาวชนและครอบครัว จึงขาดทักษะประสบการณ์ความรู้ความเข้าใจ รวมถึงมุมมองทัศนคติต่อการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนที่มีความเฉพาะด้านในการพิจารณาคดีที่จะต้องพิจารณาองค์ประกอบเฉพาะของเด็กและเยาวชนแต่ละรายกรณีที่มีสภาพปัญหาแตกต่างกันไป ซึ่งจะส่งผลต่อแนวทางการพิจารณาการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีมาตรา 132 วรรค 1

1.2 ปัญหาด้านทักษะผู้ให้คำปรึกษาและผู้ประสานการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน กล่าวคือ ในการให้คำปรึกษาแก่เด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด รวมถึงครอบครัวของทั้งสองฝ่าย ผู้พิพากษาสมทบในฐานะเป็นผู้ให้คำปรึกษา ดังนั้นทักษะหรือประสบการณ์ของ

Ref. code: 25646024300078UFD

ผู้พิพากษาสมทบมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ด้วยพื้นฐานและประสบการณ์ของแต่ละคนที่แตกต่างกัน ทำให้การทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาบางคนขาดความรู้ความเข้าใจในบางเรื่องอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาเด็กหรือเยาวชน อีกทั้งในเรื่องการติดตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ผู้พิพากษาสมทบบางรายที่เป็นผู้ประสานการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนไม่ติดตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูด้วยตนเอง โดยเข้าใจว่าทำหน้าที่ประสานการชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในครั้งแรกก็ถือว่าจบหน้าที่แล้ว

1.3 ปัญหาด้านภาระงานที่ได้รับผิดชอบ กล่าวคือ ภาระหน้าที่หลักของนักจิตวิทยาในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนนั้น ได้แก่ การให้คำปรึกษา การประเมินความเสี่ยงและความจำเป็น การคัดกรองและจำแนกเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด แต่เนื่องด้วยภาระงานที่รับผิดชอบส่วนเกินมาจากภาระหน้าที่หลักนั้น มีหลายประการ ได้แก่ การทำหน้าที่ในงานธุรการและงานเอกสารต่างๆ เช่น การจัดทำโครงการและงบประมาณ ค่าพาหนะเดินทาง นัดหมายการประชุม และทำหนังสือราชการประสานงานผู้เกี่ยวข้องในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน รวมไปถึงการบริการและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้พิพากษาสมทบ และการทำเอกสารส่งต่อให้ผู้พิพากษาสมทบ ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติภาระหน้าที่หลัก ทำให้การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้นได้ผลแต่เชิงปริมาณ (จำนวนของคดี) ซึ่งทำให้ยากต่อการดำเนินงานและติดตามรายละเอียดได้อย่างละเอียดรอบคอบและมีประสิทธิภาพได้ทุกรายกรณี

1.4 ปัญหาด้านความร่วมมือจากครอบครัว เด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด กล่าวคือ ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากครอบครัว ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่ด้วย ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดเงื่อนไขและมาตรการต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากว่าครอบครัวถือเป็นผู้ดูแลหลัก (Key person) ต้องเป็นผู้ดูแลเด็กหรือเยาวชนอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันนัดหมายเพื่อจัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้น ครอบครัวจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วม แต่ในทางปฏิบัติพบว่า บางครอบครัวไม่สามารถเข้ามาร่วมได้ ซึ่งสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจของครอบครัว จึงทำให้ต้องมีการปรับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและขยายเวลาออกไป ซึ่งเป็นประเด็นที่ไม่สามารถควบคุมสิ่งแวดล้อมของเด็กหรือเยาวชนและครอบครัวได้

1.5 ปัญหาด้านการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู กล่าวคือ การนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้นเป็นเรื่องยากลำบาก โดยเฉพาะในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เนื่องจากสภาพสังคมความเป็นเมืองแบบต่างคนต่างอยู่ มีความเป็นปัจเจกสูง ชุมชนไม่ได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตของเด็กหรือเยาวชนมากนัก ดังนั้นส่วนใหญ่จึงไม่ได้มีการนำระบบชุมชน (Ecosystem) เข้ามามีส่วนร่วมมากนักในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

Ref. code: 25646024300078UFD

2) ด้านสถานที่การแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

ในส่วนของด้านสถานที่ในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู พบว่า ส่วนใหญ่ภาพรวมของสถานที่การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของศาลเยาวชนและครอบครัวกลางมีความพร้อมในด้านสถานที่ ได้แก่ ห้องการให้คำปรึกษา ห้องการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน รวมไปถึงสถานที่ในการจัดกิจกรรมสำหรับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ในด้านของสภาพปัญหา คือ เรื่องของระบบความปลอดภัย เช่น ห้องให้คำปรึกษาเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดและห้องการจัดประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนยังไม่มีปุ่มสัญญาณขอความช่วยเหลือฉุกเฉิน (Emergency Button) หรือจอมอนิเตอร์ และต้องปรับเปลี่ยนบรรยากาศของห้องประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เนื่องจากปัจจุบันห้องประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนนั้นมีลักษณะการจัดห้องประชุมที่เป็นทางการมากเกินไป โดยการปรับเปลี่ยนนั้นอาจจะจัดสถานที่เป็นรูปแบบการพูดคุยไกล่เกลี่ยกัน เช่น เพิ่มมุมโซฟาให้นั่งพูดคุยหารือ หรือการตกแต่งจัดดอกไม้ประดับบนโต๊ะ เพื่อทำให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลายกับทุกฝ่าย สร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองมากขึ้น

3) ด้านการประสานงานต่างๆ

ในส่วนของด้านการประสานงานในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู พบว่า ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด มีการประสานงานอยู่ 2 ลักษณะ ได้แก่ การประสานงานภายในหน่วยงาน และการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกศาลเยาวชนและครอบครัว ทั้งนี้จะพบว่า ปัญหาด้านการประสานงานในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนนั้นจะเป็นการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก กล่าวคือ การประสานระหว่างหน่วยงานโดยเฉพาะระบบการส่งต่อเด็กและเยาวชน (Refer) เพื่อรับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู พบว่า ยังไม่มีหน่วยงานรับการส่งต่อจากศาลเยาวชนและครอบครัวเพื่อการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้ได้ผลอย่างจริงจังมากยิ่งขึ้นแม้ว่าจะมีการทำข้อตกลง หรือ MOU ระหว่างหน่วยงานร่วมกันแล้วก็ตาม อีกทั้งปัจจุบันโรงพยาบาลตุลาการเฉลิมพระเกียรติไม่ได้เป็นสถานที่รองรับเด็กหรือเยาวชนจากศาลเยาวชนและครอบครัวแล้วนั้นส่งผลให้ต้องประสานไปยังสถานพยาบาล หรือโรงพยาบาลอื่นๆ แทน ซึ่งก็กระทำได้ยาก เนื่องจากจะถูกสอบถามถึงเรื่องความปลอดภัยของสถานพยาบาลและบุคคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลนั้นรวมถึงการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูระหว่างหน่วยงานไม่มีการเชื่อมโยงกัน ขาดการบูรณาการงานร่วมกันต่างคนต่างทำในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในเฉพาะหน่วยงานของตนเองเท่านั้น

4) ด้านข้อกฎหมาย

ในส่วนของด้านข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู พบว่า ประเด็นของข้อกฎหมาย หลักเกณฑ์ เงื่อนไขของการเข้าสู่มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีมาตรา 132 วรรค 1 นั้นไม่มีปัญหาใดๆ จะมีเพียงแต่ในส่วนของการพิจารณาการใช้ดุลยพินิจของผู้พิพากษาในการพิจารณาว่า คดีใดจะเข้า

มาตรการใด ซึ่งมาตรการแทนการพิพากษาคดีมาตรา 132 วรรค 1 เปิดกว้างในการใช้ดุลยพินิจเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ผู้พิพากษาบางคนมองว่าการนำผู้เสียหายเข้ามามีส่วนร่วมตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาตรา 90 เป็นเรื่องที่ยุ่งยาก และต้องเกี่ยวข้องกับผู้คนค่อนข้างมากเพื่อความรวดเร็วในการดำเนินการ จึงทำให้ผู้พิพากษามักจะใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีมาตรา 132 วรรค 1 แทนเนื่องจากมาตรการแทนการพิพากษาคดีมาตรา 132 วรรค 1 นั้นไม่มีเงื่อนไขเรื่องผู้เสียหาย ดังนั้นในทางปฏิบัติหากเป็นคดีที่มีผู้เสียหายผู้พิพากษาควรจะพิจารณาถึงการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 เป็นหลักก่อน

5) ด้านนโยบายการปฏิบัติงาน

ในส่วนของด้านนโยบายการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู พบว่า แนวทางนโยบายการปฏิบัติงานของผู้บริหารที่มีการเปลี่ยนแปลงตามวาระในทุก ๆ 1-2 ปี ส่งผลต่อการกำหนดแนวทางของรูปแบบกิจกรรมและโครงการในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้นขาดความต่อเนื่อง ซึ่งอาจทำให้รูปแบบการจัดกิจกรรมและโครงการการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูสำหรับเด็กและเยาวชนที่ควรจะมีรูปแบบเดียวกันหรือในลักษณะเดียวกันนั้นอาจมีความแตกต่างกันส่งผลทำให้เด็กและเยาวชนขาดโอกาสในการเข้ารับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูอย่างเท่าเทียม

4.3 แนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี

ส่วนนี้เป็นการนำเสนอถึงแนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดในชั้นการพิจารณาคดีที่มีการดำเนินการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 วรรค 1 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 โดยจะนำเสนอถึงแนวทางเพื่อพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นการพิจารณาคดี

จากการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดซึ่งได้นำมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 วรรค 1 มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน เพื่อให้ได้ทราบว่ากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดที่ได้ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันนี้มีรูปแบบการดำเนินงานที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการใช้มาตรการพิเศษในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนเพื่อมุ่งแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อเด็กและเยาวชนได้อย่างสมดุลและมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด และหากมีข้อควรพัฒนาหรือปรับปรุงแก้ไขควรจะดำเนินการไปในทิศทางและภายใต้หลักเกณฑ์เงื่อนไขแนวทางใด ซึ่งจากการเก็บรวบรวมข้อมูลสามารถสรุป

Ref. code: 25646024300078UFD

แนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี ออกเป็น 2 ประเด็นใหญ่ ดังนี้

4.3.1 รูปแบบกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์สูงสุดแก่เด็กและเยาวชนในประเทศไทย ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาและมาตรการแทนการพิพากษาคดี (2) ด้านการจำแนกจัดประเภทเด็กและเยาวชน (3) ด้านแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน และ (4) ด้านการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อย

4.3.2 รูปแบบการจัดการรายกรณี (Case Management)

โดยมีรายละเอียดในแต่ละหัวข้อ ดังนี้

4.3.1 รูปแบบกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์สูงสุดแก่เด็กและเยาวชนในประเทศไทย หลังจากที่ได้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดีจากการดำเนินการตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 วรรค 1 แล้วนั้น จึงนำไปสู่การแสวงหารูปแบบกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

4.3.1.1 ด้านการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา และมาตรการแทนการพิพากษาคดี ด้านนี้ถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาระบบยุติธรรมเด็กและเยาวชนของไทยให้เข้าสู่ระบบงานยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่พึงประสงค์โดยเน้นมาตรการและวิธีการที่ไม่จำกัดอิสรภาพของเด็กและเยาวชนเป็นหลัก จึงเป็นหน้าที่ที่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันดำเนินการให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันโดยยึดประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ อีกทั้งมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาและมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ยังคงไว้ซึ่งแนวทางการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดที่สำคัญตามรูปแบบของกระบวนการยุติธรรมโดยการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู (Rehabilitation) ทั้งนี้เมื่อกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนมีทิศทางของการปรับเปลี่ยนในระดับแนวคิดของระบบจึงมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงแนวทางในระดับปฏิบัติซึ่งจะมีความเชื่อมโยงกับผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงไม่ว่าจะเป็นผู้พิพากษา ผู้พิพากษาสมทบ และนักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลหลักที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดีที่มีการดำเนินการตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาและมาตรการแทนการพิพากษาคดี ทั้งนี้จากปัญหาและอุปสรรคที่พบเกี่ยวกับการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาและมาตรการแทนการพิพากษาคดี ไม่ว่าจะ

Ref. code: 25646024300078UFD

เป็นเรื่องของแนวนโยบายของผู้บริหารศาลเยาวชนและครอบครัว ระบบการแต่งตั้งโยกย้ายผู้พิพากษา ความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานรวมถึงองค์ความรู้และทักษะที่จำเป็น องค์ประกอบผู้เข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู รวมทั้งการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการพิจารณาคดี เป็นต้น โดยผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่ ผู้พิพากษา ผู้พิพากษาสมทบ และนักจิตวิทยา ได้เสนอแนวทางการพัฒนาในด้านดังกล่าวต่อการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายในการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาและมาตรการแทนการพิพากษาคดี และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อเด็กและเยาวชน โดยแนวทางการพัฒนามีประเด็นหลักๆ ที่เกี่ยวข้องหลายประการซึ่งสามารถสรุปรายละเอียดในแต่ละประเด็นได้ดังต่อไปนี้

1. แนวทางด้านนโยบายและระบบการแต่งตั้งโยกย้ายผู้พิพากษา ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มีบทบาทสำคัญในการพิจารณาคดี กำหนดแนวทางต่างๆ ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย โดยปัจจุบันการแต่งตั้งโยกย้ายผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวนั้นใช้หลักการอาวุโสเป็นเกณฑ์หลักในการพิจารณาคัดเลือกผู้พิพากษา ทั้งนี้หากผู้พิพากษาที่ย้ายมาอยู่ศาลเยาวชนและครอบครัวอาจจะไม่เข้าใจกระบวนการและไม่ยอมรับในกระบวนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูก็จะส่งผลให้ไม่สามารถดำเนินการได้ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายได้ เพราะการพิจารณาคดีต้องเป็นผู้พิพากษาเป็นผู้พิจารณาโดยเป็นเจ้าของสำนวน ซึ่งจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และผู้พิพากษาต้องเป็นผู้นำในการทำงาน นอกจากนี้การใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาและมาตรการแทนการพิพากษาคดี ตามกฎหมายฉบับนี้เป็นกระบวนการที่มีความละเอียดอ่อน อีกทั้งในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนจำเป็นจะต้องใช้หลักการพิจารณาคดีที่ต้องใช้ความรู้ความชำนาญและทักษะเฉพาะเนื่องจากว่าคดีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดมีปัจจัยและสาเหตุการกระทำผิดที่ซับซ้อนแตกต่างจากการะทำความผิดของผู้ใหญ่ ทั้งสภาพปัญหาสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการกระทำผิดของเด็กหรือเยาวชน และด้วยอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กซึ่งส่งผลให้ทางสำนักงานศาลยุติธรรมต้องดำเนินการแก้ไขกฎหมาย และวิธีการปฏิบัติจะต้องสอดคล้องกับอนุสัญญาด้วยแล้วนั้น จะเห็นได้ว่าศาลเยาวชนและครอบครัวมีแนวทางพิจารณาคดีในด้านการแก้ไขบำบัดมากกว่าการลงโทษ ดังนั้นผู้พิพากษาต้องเข้าใจบทบาทใหม่ของศาลเยาวชนและครอบครัวโดยสะท้อนภาพลักษณ์ของศาลเยาวชนและครอบครัวต่อบทบาทในการเป็นสถาบันหลักในการคุ้มครองป้องกันและแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เพราะฉะนั้นหากคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) ปรับนโยบายแนวทางการโยกย้ายผู้พิพากษาที่จะมาดำรงตำแหน่งที่ศาลเยาวชนและครอบครัวโดยพิจารณาจากความเชี่ยวชาญโดยต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนและคดีเด็กและเยาวชน จะส่งผลให้ผู้พิพากษาที่จะมาดำรงตำแหน่งประจำศาลเยาวชนและ

Ref. code: 25646024300078UFD

ครอบครัวเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ และความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานส่งผลต่อแนวทางการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา และมาตรการแทนการพิพากษาคดีที่มีการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดเป็นแนวทางหลักให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

> . . . ควรที่จะต้องคัดผู้พิพากษาที่จะมาอยู่ศาลเยาวชนและครอบครัว เพราะตอนนี้ใช้หลักอาวุโส บางคน คือ ไม่เข้าใจหรือบางคนเคยอยู่ศาลจังหวัดมาก่อนก็จะคุ้นชินกับการลงโทษ คือ จริงๆ อยากจะให้ศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นศาลชำนัญพิเศษ ซึ่งตอนนี้มีศาลอุทธรณ์ชำนัญพิเศษ เพราะด้วยนโยบายของสำนักงานศาลยุติธรรม เช่น ศาลแรงงานก็เป็นศาลชำนัญพิเศษ ศาลทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งศาลเยาวชนฯ จริงๆ แล้ว ควรที่จะเป็นศาลชำนัญพิเศษ แต่เขามองว่าศาลเยาวชนฯ ใครก็ทำได้ ซึ่งมันไม่ใช่ใครก็ทำได้ และก็ควรที่จะสร้างผู้เชี่ยวชาญในศาลเยาวชนฯ ไม่ใช่ว่ามาแล้วก็ไป และมองว่าศาลเยาวชนฯ เป็นศาลเล็กบางทียังสลัดความเป็นศาลจังหวัดไม่ได้ และนโยบายก็ต้องชัดเจนด้วย เพราะศาลเยาวชนและครอบครัวจะไม่เน้นการพิพากษาลงโทษเหมือนกับศาลจังหวัด . . . (ผู้พิพากษาคนที่ 1 และ คนที่ 2, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2563)

จากระบบการแต่งตั้งโยกย้ายผู้พิพากษาดังกล่าวส่งผลต่อแนวนโยบายของผู้บริหารศาลเยาวชนและครอบครัวในเรื่องของแนวทางปฏิบัติ ความชัดเจน ระเบียบข้อบังคับต่างๆ ที่ส่งผลให้การกำหนดแนวทางปฏิบัติไม่ต่อเนื่อง ทำให้ความเข้าใจของผู้ปฏิบัติงานไม่ตรงกัน ซึ่งถ้าหากผู้พิพากษาที่มีความเชี่ยวชาญหรือมีประสบการณ์ด้านเด็กและเยาวชนมาดำรงตำแหน่งแล้วนั้น ทำให้ผู้ปฏิบัติงานเข้าใจและสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างสอดคล้องในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน มีความเข้าใจสภาพปัญหาของเด็กหรือเยาวชนที่เข้ามายังศาลเยาวชนและครอบครัว นโยบายการดำเนินงานมีความต่อเนื่องไม่แปรผันตามวาระการทำงานของผู้บริหารหรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัว ทั้งนี้อีกหนึ่งแนวทางในเรื่องของนโยบายผู้บริหารศาลเยาวชนและครอบครัว คือ ศาลยุติธรรมจะต้องสนับสนุนศาลเยาวชนและครอบครัวให้มีนโยบายที่เป็นแนวทางปฏิบัติหรือแผนการพัฒนาหลักเพื่อเป็นแนวทางการทำงานที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจะต้องยึดถือปฏิบัติให้เป็นแนวทางเดียวกัน อีกทั้งเพื่อการที่เด็กและเยาวชนจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันระหว่างพื้นที่หรือนโยบายในแต่ละศาลเยาวชนและครอบครัว แต่หากศาลเยาวชนและครอบครัวบางพื้นที่ที่มีบริบทของพื้นที่แตกต่างกัน เช่น ศาลเยาวชนและครอบครัวพื้นที่กรุงเทพมหานคร ศาลเยาวชนและครอบครัวพื้นที่ปริมณฑล และศาลเยาวชนและครอบครัวพื้นที่ต่างจังหวัด สามารถออกประกาศเพื่อเป็นแนวปฏิบัติเฉพาะบริบทในพื้นที่นั้นๆ ได้เพื่อให้สอดคล้องในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนของพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งมีลักษณะที่ยืดหยุ่นตามบริบทของปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก

Ref. code: 25646024300078UFD

และเยาวชนทั้งในระดับรายบุคคลและในระดับของสภาพแวดล้อมและวิถีชุมชนของเด็กและเยาวชนแต่ละราย

> . . . ถ้าหากเราทำตามนโยบายหรือยึดนโยบายมันก็จะเปลี่ยนไปเปลี่ยนมาอยู่ตลอดเวลาหรือจริงๆ แล้วถ้าหากสำนักงานศาลยุติธรรม สนับสนุนศาลเยาวชนฯ ว่าควรจะเป็นแบบนี้มีแผนอะไรที่ทำเหมือนกันและออกไปสู่ทั่วกัน เช่น ของศาลเยาวชนฯ จะให้มีแผนในการพัฒนาแบบนี้ รูปแบบนี้ เพราะฉะนั้นไม่ว่าจะเปลี่ยนอธิบดีหรือเปลี่ยนหัวหน้าศาลฯ มันก็คือต้องทำตามหลักเกณฑ์ของสำนักงานศาลยุติธรรมถ้าเป็นไปอย่างนี้เพื่อการพัฒนาและไม่ว่าใครจะมาแต่ว่าหลักการนี้ยังมีอยู่ ปัจจุบันนี้ คือ ถ้าอธิบดีมา 2 ปีถ้าท่านมุ่งในเชิงรุก หัวไปทางนี้คนก็จะไปตามแต่พอย้ายไปและอธิบดีอีกท่านมาอันเดิมไม่เอาแล้วนโยบายอันนี้ไม่ทำ แล้วเปลี่ยนและปรับใหม่อีก ทั้งๆ ที่สิ่งนั้นทำมาจะดีแล้วก็ดร๊อปลงไป เหมือนหัวหน้าศาลฯ ต่างจังหวัดเช่นกันถ้าหัวหน้าศาลเยาวชนฯ บอกว่าไม่นิยมให้ทำมาตรา 90 ไม่เห็นด้วย ไม่ชอบที่จะต้องไปหาเครือข่าย ซึ่งนโยบายการทำงานจะอยู่ในรูปแบบนี้ . . . (ผู้พิพากษาคนที่ 1, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2563)

2. องค์ประกอบผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน รูปแบบการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาตรา 90 เพื่อจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของเด็กและเยาวชนแต่ละราย มีองค์ประกอบหลัก คือ ฝ่ายผู้กระทำผิด ฝ่ายผู้เสียหาย ผู้พิพากษาสมทบ (ผู้ประสานการประชุม) และนักจิตวิทยา เนื่องด้วยบริบทของพื้นที่กรุงเทพมหานครซึ่งมีสภาพความเป็นชุมชนเมือง การนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมยังคงเป็นเรื่องยากและเป็นปัญหาในทางปฏิบัติที่ไม่สามารถนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และยังไม่ค่อยมีอาสาสมัครที่จะเข้ามาช่วยเหลือในกระบวนการนี้มากเท่าใดนัก เพราะฉะนั้นการดำเนินการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของศาลเยาวชนและครอบครัวกลางจึงไม่มีชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากนัก แต่อย่างไรก็ตามเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดแล้วนั้น จำเป็นจะต้องมีระบบสภาพแวดล้อม (Eco System) เครือข่ายชุมชนของเด็กหรือเยาวชนเข้ามาร่วมด้วย ซึ่งเป็นบุคคลที่เด็กร้องขอ หรือสอบถามความสมัครใจของเด็กและเยาวชนในการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เพราะผู้แก้ไขมองว่ายังจำเป็นที่จะต้องมีชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมกลุ่มครอบครับและชุมชนด้วย เพราะท้ายที่สุดแล้วเด็กหรือเยาวชนต้องกลับไปอยู่ร่วมกับชุมชน ทั้งนี้หากชุมชนหรือบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนก็จะส่งผลดีเกิดประโยชน์ต่อเด็กหรือเยาวชนในแง่ของการสนับสนุนและช่วยเหลือติดตาม ซึ่งชุมชนในที่นี้อาจไม่ได้หมายความเฉพาะผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เท่านั้นแต่อาจหมายรวมถึงองค์กรที่เกี่ยวข้องด้านเด็กหรือเยาวชน ยกตัวอย่างเช่น องค์กรสาธารณะประโยชน์ (NGOs) ด้านเด็กและเยาวชน แพทย์ บุคลากรด้านสาธารณสุข ครู อาสาสมัครในชุมชนอย่างไรก็ตามศาลเยาวชนและครอบครัวจะต้องสร้างความเข้าใจกับชุมชนและหน่วยงานภายนอก

ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการเข้าร่วมประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ผลดีของกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เพื่อไม่ให้เป็นการสร้างผลกระทบต่ออนาคตของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด ซึ่งถ้าหากมีระบบสภาพแวดล้อมในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนจะสามารถช่วยในการสอดส่องดูแลพฤติกรรมของเด็กหรือเยาวชนกระทำผิดได้ ทั้งนี้ศาลเยาวชนและครอบครัวจึงควรให้สังคม ชุมชน และหน่วยงานภายนอกรับทราบและเข้าใจอย่างชัดเจนต่อบทบาทของศาลเยาวชนและครอบครัวกับการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา

> . . . ควรเป็นกระบวนการที่คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชน และผู้ที่มีส่วนร่วมในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เน้น Eco-system คือต้องเอาชุมชนที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยกัน เช่น ครูที่ปรึกษา, ครูประจำชั้น, ครูฝ่ายปกครอง กรณีที่เด็กเยาวชนเรียนหนังสือในระบบปกติ ควรมีบทบาทให้ชุมชนเป็นผู้บริหารแผนฯ และช่วยดูแลเด็กในการแก้ไขไม่ว่าจะ มาตรา 90 หรือมาตรา 132 ชุมชนที่มี อสม. เข้มแข็ง สมมติเด็กคนนี้เกเรแล้วในต่างจังหวัดเอาชุมชนเข้ามาบริหารแผนฯ ถ้าเด็กเกเรเขามีการประสานมีการสอดส่องอันนั้นจะได้ผล ซึ่งในกรุงเทพฯ ได้ผลเหมือนกัน แต่จะได้ผลในชุมชนแออัดที่เขามี อสม. เข้มแข็ง แต่ในกลุ่มบ้านคนรวยบางทีก็ไม่สนใจ ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ต้องดูระบบของสิ่งแวดล้อมเด็กเยาวชนด้วย . . . (นักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง คนที่ 2, คนที่ 3 และ คนที่ 4, สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2563)

> . . . คือ การที่มีบุคคลข้างนอกเข้ามาแล้วเป็นประโยชน์ต่อเด็ก พี่ก็โอเคนะ หมายถึงว่าถ้ามาแล้วยึดประโยชน์ของเด็กสูงสุด เด็กหรือครอบครัวของเด็กเกิดประโยชน์สูงสุด พี่ก็ถือว่าดี หรือองค์กรใดๆ ก็ตามที่คิดว่ามาแล้ว มาเพิ่มประโยชน์ เพิ่มศักยภาพเพิ่มความรู้ความเข้าใจให้เด็ก หรือมีช่องทางให้เด็กได้เดิน มีที่ให้เด็กได้ยืน พี่เชื่อว่าทุกคนหรือเด็กและเยาวชนที่มาตั้งใจว่าฉันอยากมีความสำเร็จ ฉันอยากมีแบบนั้นแบบนี้ ฉันเห็นเพื่อนมีความสำเร็จ แต่ฉันจะเดินตรงไหน เพราะความเป็นฉันเดินไม่ถูกเพราะพ่อแม่ฉันก็ยังให้ไม่ได้ พ่อแม่ฉันจะชี้แนะอย่างไรให้ลูก และด้วยสิ่งเร้าต่างๆ รอบตัวที่ต้องรับผิดชอบ และต้องทำมาหากิน แต่พี่เชื่อว่าเด็กทุกคนก็รู้สึกว่าฉันอยากเรียนอันนี้ หรือฉันอยากเป็นแบบนั้นแบบนี้ เพราะฉะนั้นคนที่มามีช่องทางไหม มีที่ยืนให้เด็กไหม . . . (ผู้พิพากษาสมทบคนที่ 1, สัมภาษณ์, 16 พฤษภาคม 2563)

ส่วนอีกองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการประชุมครอบครัวและชุมชนตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาตรา 90 คือ การชดเชยความเสียหายให้แก่ฝ่ายผู้เสียหาย เพื่อที่ทางฝ่ายผู้เสียหายและฝ่ายผู้กระทำผิดได้มีความเข้าใจและลดปัญหาการกระทำความผิดหรือความขัดแย้งต่อกันในอนาคตได้ โดยเด็กหรือเยาวชนเข้าใจความรู้สึกและผลที่ผู้เสียหายได้รับ เพราะว่าในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนจะทำให้เด็กหรือเยาวชนได้

Ref. code: 25646024300078UFD

แสดงออกถึงความรู้สึกในการกระทำและรับผิดชอบต่อการกระทำของตน และแสวงหาแนวทางในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนร่วมกันตลอดจนกำหนดมาตรการในการป้องกันมิให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิดอีก โดยให้คำนึงถึงความรู้สึกและจิตใจของผู้เสียหาย รวมทั้งการชดเชยเยียวยาความเสียหายแก่ผู้เสียหาย ซึ่งในทางปฏิบัติหากเป็นไปได้ควรให้มีการตกลงเยียวยาค่าเสียหายให้เรียบร้อยก่อนในห้องพิจารณาคดีของศาล ซึ่งจะทำให้ระยะเวลาและขั้นตอนในการดำเนินการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนที่จะจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูสามารถทำได้เร็วขึ้น เพราะไม่ต้องมีขั้นตอนการตกลงค่าเสียหายอีก

> . . . ควรมีการตกลงเรื่องค่าเสียหายหรือการเยียวยาตั้งแต่วันพิจารณาคดี แล้วบันทึกในรายงานกระบวนการพิจารณาคดีก่อนส่งมาทำแผนแก้ไข คือมองว่าเรื่องเงินสำคัญ แต่ถ้าคุยเรื่องเงินไม่ลงตัว ก็อยากให้บันทึกไว้ว่ายังไม่ได้คุยหรือตกลงกัน แต่ถ้าคุยไว้แล้วก็บันทึกลงไปเลย และถ้าบันทึกเป็นหนังสือแล้ว เราก็จะแค่ทำเรื่องพฤติกรรมเด็ก และดูว่าผู้เสียหายต้องการอะไร ก็คือเขียนตามนั้น ซึ่งโดยส่วนใหญ่ความต้องการผู้เสียหายคือ ไม่อยากจะเจอกับฝ่ายผู้กระทำผิดอีกแล้ว นอกจากทวงเงินเพราะเงินยังให้ไม่ครบ . . . (นักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง คนที่ 3, สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2563)

3. การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ประกอบในการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว กล่าวคือ การดำเนินการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 นั้น จะต้องมีเงื่อนไขเรื่องความยินยอมของผู้เสียหาย หากผู้เสียหายยินยอมถึงจะดำเนินการใช้มาตรการพิเศษเพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดโดยใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ซึ่งเมื่อได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายแล้วนั้น ในเงื่อนไขของหลักเกณฑ์ผู้เสียหายจะต้องมาเข้าร่วมประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนด้วยตนเอง แต่ในปัจจุบันพบว่ามีการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 ได้ในปริมาณที่น้อยหรือบางรายไม่ประสบความสำเร็จนั้น สาเหตุส่วนหนึ่งก็เนื่องมาจากผู้เสียหายไม่สามารถมาเข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนตามที่ศาลเยาวชนและครอบครัวนัดหมายได้ จึงทำให้เด็กหรือเยาวชนบางรายเสียโอกาสในการดำเนินการตามมาตรการพิเศษเพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ทั้งๆ ที่คดีเข้าเกณฑ์ที่จะใช้มาตรการดังกล่าวได้ แต่ติดปัญหาที่ผู้เสียหายไม่สะดวกที่จะเดินทางมาเข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวได้ ทั้งนี้แนวทางพัฒนาในการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญานั้นหากมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในศาลเยาวชนและครอบครัวจะช่วยอำนวยความสะดวกและลดข้อจำกัดในเรื่องการมาเข้าร่วมประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของผู้เสียหายลงไปได้หรือใช้วิธีการอย่างอื่นแทนการให้ผู้เสียหายเดินทางมาศาลเยาวชนและครอบครัว เพราะปัจจุบันความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทางการการสื่อสารสามารถพูดคุยหรือประชุมออนไลน์ (Video Conference) ผ่านแอพพลิเคชั่นต่างๆ

เช่น Line Facebook Zoom Facetime และ VDO call เป็นต้น ซึ่งสามารถใช้ง่านผ่านโทรศัพท์มือถือได้ ซึ่งหากนำเทคโนโลยีเหล่านี้มาปรับใช้เพื่อเปิดช่องทางและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เสียหายมากขึ้น วิธีการดังกล่าวจะช่วยในการแบ่งเบาภาระของผู้เสียหายได้

> . . . ในวันที่ผู้พิพากษามีการจัดทำแผนแก้ไขฯ คือผู้เสียหายยินยอมแต่เขาจะต้องมีการจัดทำแผนฯ อาจจะโดยการใช้เทคโนโลยีหรือใช้วิธีการอย่างอื่นได้ เช่น การประชุมกลุ่มฯ ผ่านสมาร์ทโฟน หรือ VDO Conference ต่างๆ เขาทำได้ไหมหรือว่าวันนั้นเขาติดจริงๆ คุยผ่านทางนี้ได้ไหมโดยไม่ต้องเดินทางมาที่ศาลเยาวชนฯ หรือว่าเขามาครั้งแรกแล้วแต่ไม่เสร็จเขาสามารถที่จะจดบันทึกได้ไหมว่าวันนี้เขามาทำแผนแก้ไขฯ แล้วในส่วนของเขาและเขายินยอม แต่แผนแก้ไขฯ ยังไม่เสร็จ และอาจจะคุยกันทางโทรศัพท์ หรือทางแอพพลิเคชั่นไลน์ โดยเขาไม่ต้องมาได้ไหม เพราะคิดว่าถ้าหากผู้เสียหายมาครั้งเดียวโดยเขาลงลายลักษณ์อักษร เพราะปัจจุบันนี้เทคโนโลยีมีมากมายและโดยส่วนใหญ่เด็กก็มี บางทีพ่อแม่ก็ลางานไม่ได้ ซึ่งมันก็เป็นอุปสรรค . . . (ผู้พิพากษาคนที่ 1, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2563)

4.3.1.2 ด้านการจำแนกจัดประเภทเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิด การจำแนกเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยในการคัดกรองเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดเข้าสู่กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูด้วยแนวทางที่เหมาะสม โดยเบื้องต้นในการจำแนกเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดจะมีการจำแนกคัดกรองเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดโดยการประเมินระดับความเสี่ยงและความจำเป็นตามหลักจิตวิทยา โดยนักจิตวิทยาของศาลเยาวชนและครอบครัวซึ่งมีวิธีการประเมินระดับความเสี่ยงและความจำเป็นผ่านเครื่องมือ ที่เรียกว่า Screening Test เป็นเครื่องมือการวัดระดับ EQ ดูด้านอารมณ์ จิตใจ ระดับความเสี่ยง สารเสพติด และ Psycho Test เป็นเครื่องมือการวัดระดับ IQ สติปัญญา บุคลิกภาพ สภาพของเด็กหรือเยาวชน ซึ่งในการประเมินเด็กหรือเยาวชนผ่านแบบประเมินตามหลักจิตวิทยาจะคัดกรองเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเสี่ยงต่ำ กลุ่มเสี่ยงกลาง และกลุ่มเสี่ยงสูง โดยกลุ่มเสี่ยงต่ำ คือ เด็กหรือเยาวชนที่มีปัญหาไม่หนักมาก ครอบครัวอยู่ในระดับดี ไม่มีประวัติการกระทำผิดซ้ำ พฤติการณ์แห่งคดีไม่ร้ายแรง ส่วนกลุ่มเสี่ยงกลางและเสี่ยงสูง คือ เด็กหรือเยาวชนที่มีพฤติการณ์แห่งคดีร้ายแรงหรือมีประวัติการกระทำผิดซ้ำ มีการใช้สารเสพติดหลายชนิดเป็นเวลานานติดต่อกัน และสภาพปัญหามีความซับซ้อน ทั้งนี้กลุ่มเด็กหรือเยาวชนที่มีผลการประเมินความเสี่ยงและความจำเป็นในระดับต่ำ นักจิตวิทยาจะจัดส่งสำนวนให้แก่ผู้พิพากษาสมทบเป็นผู้ให้คำปรึกษาและนำเข้าสู่กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต่อไป ส่วนกลุ่มเด็กหรือเยาวชนที่มีผลการประเมินความเสี่ยงและความจำเป็นอยู่ในระดับกลางถึงระดับสูงผู้ให้คำปรึกษาจะเป็นนักจิตวิทยา

Ref. code: 25646024300078UFD

> . . . ก่อนที่เราจะประเมินว่าเด็กคนนี้เสี่ยงต่ำ ปานกลาง หรือสูง คือ เราก็ดูและอ่านทั้งหมดและมาดูว่าเด็กคนนี้เสี่ยงต่ำเพราะไม่เคยกระทำความผิดเลย มีพ่อแม่อยู่ด้วยกันครบ เวลาว่างก็ไปช่วยงาน ส่วนเสี่ยงปานกลาง เช่น เด็กยังใช้ยาเสพติดอยู่บ้าง กระทำความผิดครั้งแรก ส่วนเสี่ยงสูง คือ กระทำผิดมาแล้วหลายครั้ง และใช้ยาเสพติดมามากหลายอย่าง และครั้งล่าสุดยังใช้ยาเสพติดอยู่ อันนี้คือเสี่ยงสูง และจะมีแบบประเมินอีกอันหนึ่งที่เป็น choice ให้เลือกว่า คุณเคยมีพฤติกรรมเสี่ยงเหล่านี้บ้างไหม อันนี้เป็นอีกตัวที่พิจารณาด้วย คือ ประเมินพฤติกรรมตั้งแต่เสี่ยงต่ำ เช่น แค่ผิดระเบียบ หนีเรียนไปจนถึงข้อสุดท้าย เช่น แลกคู่นอนกับคนต่างเพศ หรือทำร้ายร่างกายตนเอง อันนี้ก็คือจะเริ่มเสี่ยงสูงแล้วถ้ามีการเลือกข้อหลังๆ มาก . . . (นักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง คนที่ 4, สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2563)

จะเห็นได้ว่าการจำแนกจัดประเภทเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดีนั้น มีนักวิชาชีพ คือนักจิตวิทยาเพียงอย่างเดียวที่ทำหน้าที่ในการประเมินสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนรวมถึงความเสี่ยงและความจำเป็น อีกทั้งวิธีการจำแนกจะเป็นลักษณะของการวัด EQ และ IQ ผ่านเครื่องมือของนักจิตวิทยาเพียงเท่านั้น ซึ่งแตกต่างกับการจำแนกจัดประเภทเด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องคดี กล่าวคือ ในชั้นก่อนฟ้องคดีจะมีวิธีการจำแนกเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดผ่านทีมสหวิชาชีพ ประกอบด้วย นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ และพนักงานคุมประพฤติภายในหน่วยงานอีกทั้งมีการให้คำปรึกษาโดยนักสังคมสงเคราะห์ (Social Work Counseling) และนักจิตวิทยา (Psycho Counseling) โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนกระทำความผิดที่มีปัญหาทางจิตใจร่วมด้วย ซึ่งแต่ละวิชาชีพจะมีเครื่องมือและวิธีการจำแนกเด็กและเยาวชนที่แตกต่างกัน และมีการประชุมร่วมกันระหว่างทีมสหวิชาชีพ (Case Conference) ว่าเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงระดับใด ซึ่งทำให้มีการตรวจเช็คข้อมูลและระดมความคิดวิเคราะห์ในแต่ละรายกรณีร่วมกันได้อย่างถูกต้องแม่นยำและสอดคล้องกับสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนมากขึ้น อีกทั้งในบางกรณีข้อมูลที่ได้มีความแตกต่างกันหรือไม่ตรงกันก็จะทำให้สามารถตรวจทานข้อมูลซึ่งกันและกันได้ ทั้งนี้แนวทางการพัฒนา คือ หากในชั้นการพิจารณาคดีมีวิชาชีพใดวิชาชีพหนึ่ง เช่น นักสังคมสงเคราะห์เพิ่มเข้ามาจะส่งผลต่อการจำแนกเด็กหรือเยาวชนที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเนื่องจากมีเครื่องมือของวิชาชีพนั้นเข้ามาทำงานร่วมกัน และช่วยแบ่งเบาภาระการทำงานของนักจิตวิทยาด้วย

4.3.1.3 ด้านแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน แผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ที่ได้หลังจากการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ซึ่งประกอบไปด้วย ฝ่ายผู้กระทำผิด ฝ่ายผู้เสียหาย ผู้พิพากษาสมทบ นักจิตวิทยา และผู้แทนชุมชน (หากมี) ในการดำเนินการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาตรา 90 นั้น ได้มีการกำหนดแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ออกเป็น 5 มาตรการหลัก ได้แก่ (1) เพื่อการแก้ไขความประพฤติ (2) เพื่อการบำบัดฟื้นฟูร่างกายและจิตใจ (3) เพื่อ

Ref. code: 25646024300078UFD

การพัฒนาเด็กหรือเยาวชน (4) เพื่อการป้องกันเด็กหรือเยาวชนกระทำผิดอีก และ(5) เพื่อบรรเทาความเสียหายแก่ผู้เสียหาย ทั้งนี้รายละเอียดของแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้นมีการปรับให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดและความต้องการของผู้เสียหาย โดยเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดและผู้ปกครองจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ที่ทางศาลเยาวชนและครอบครัวกำหนดขึ้นภายใต้เงื่อนไขของแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ส่วนมาตรการแทนการพิพากษาคดีมาตรา 132 วรรค 1 เป็นการกำหนดเงื่อนไขหรือมาตรการในแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนและการเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการโดยผู้พิพากษา หรือผู้พิพากษากำหนดให้นักจิตวิทยาเป็นผู้กำหนดเงื่อนไขมาตรการกับเด็กหรือเยาวชน และส่งแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูดังกล่าวให้ศาลเห็นชอบและอนุมัติให้ดำเนินการตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

ทั้งนี้ด้านแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้น มีแนวทางการพัฒนาในสองแนวทาง คือ (1) โครงการหรือกิจกรรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และ (2) ผู้ให้คำปรึกษาและผู้บริหารแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. โครงการหรือกิจกรรมในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู พบว่า โครงการหรือกิจกรรมในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่ดำเนินการในปัจจุบันนั้นเป็นกิจกรรมที่เน้นการบำบัดด้านพฤติกรรมและด้านสติปัญญา และเป็นกระบวนการที่ทำให้เด็กและเยาวชนเกิดความคิดที่มีเหตุและผล ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีเนื่องจากเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมในการกระทำผิดหรือเสี่ยงต่อการกระทำผิดจะมีสาเหตุที่มาของปัญหาทางด้านพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละรายและได้รับการเลี้ยงดูในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างหลากหลายกันออกไป นอกเหนือจากนี้ยังมีกิจกรรมฝึกวิชาชีพตามความสนใจ โดยมุ่งเน้นที่เด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดเป็นหลัก ซึ่งในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ นั้น จะใช้ระบบความสมัครใจ แต่ถ้าหากเด็กหรือเยาวชนไม่สนใจหรือช่วงวันเวลาจัดกิจกรรมตรงกับวันที่เด็กหรือเยาวชนเรียนหนังสือนั้น นักจิตวิทยาหรือผู้พิพากษาสมทบจะพยายามหากิจกรรมอื่นทดแทนที่เด็กหรือเยาวชนสามารถเข้าร่วมได้ ซึ่งกิจกรรมหลักพื้นฐานเป็นกิจกรรมบำบัดแก้ไข ยกตัวอย่างเช่น กิจกรรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม (E.Q.-M.Q.) กิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ กิจกรรมครอบครัวอุ่นใจได้ลูกหลานคืน และกิจกรรมค่ายคุณธรรมจริยธรรม และมีกิจกรรมอื่นๆ ได้แก่ โครงการบรรพชาสามเณร โครงการฝึกอาชีพศิลปะ ประดิษฐ์ งานฝีมือ โครงการกิจกรรมศาลสัมพันธ์ครอบครัวเข้มแข็ง (คลินิกจิตสังคม) กิจกรรมฝึกอาชีพ “สานฝันฟุตบอล” โครงการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) และโครงการฝึกอาชีพตัดเย็บเสื้อผ้า บุรุษ สตรี และเครื่องใช้ที่ทำด้วยผ้าและหนัง เป็นต้น ซึ่งแต่ละกิจกรรมจะเป็นลักษณะของการให้เด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดเข้าร่วมพร้อมกับผู้ปกครอง ทั้งนี้วิทยากรก็มีส่วนสำคัญที่ช่วยจะทำให้กิจกรรมนั้นดำเนินไปได้ด้วยดีและบรรลุวัตถุประสงค์ของกิจกรรมด้วย

Ref. code: 25646024300078UFD

. . . กิจกรรมที่มีอยู่ในปัจจุบันเป็นกิจกรรมบำบัดและกิจกรรมฝึกวิชาชีพที่ออกแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ เพราะฉะนั้นคาดว่าจะสามารถให้ความรู้แก่เด็กเยาวชนได้อย่างแท้จริง ปกติกิจกรรมจะมีทุกเดือนและกิจกรรมเยอะ ถ้าเด็กเข้ามาตรา 73 เจอนักจิตวิทยาเราจะให้คำปรึกษา และถ้าสมัครใจก็จะให้เข้าหรือถ้าไม่สมัครใจ และนักจิตวิทยาหรือผู้พิพากษาสมทบดูแล้วว่าเด็กติดเรียนก็สงสารไม่ให้เข้าหรือให้เข้ากิจกรรมอื่นที่เป็นช่วงวันศุกร์-เสาร์-อาทิตย์ ที่ไม่กระทบกับการเรียน แต่ถ้าศุกร์-เสาร์-อาทิตย์ แล้วเด็กยังลาเรียนไม่ได้ก็จะหากิจกรรมอื่นที่เหมาะกับเด็ก เช่น ฝึกอาชีพที่เด็กสนใจหรือเพิ่มทักษะ แต่ถ้ากิจกรรมหลักๆ พวกบำบัดแก้ไข ก็จะมีกิจกรรม EQ ครอบครัวสัมพันธ์ ค่ายคุณธรรมจริยธรรม อุ่นใจได้ลูกหลานคืน อันนี้จะเป็นกิจกรรมบำบัดเด็กและผู้ปกครอง แต่ทั้งนี้กิจกรรมส่วนใหญ่ที่มีตอนนี้ คือ เน้นที่ตัวเด็กไม่ได้เน้นที่ครอบครัวหรือเชิงรุกเลย และคุณภาพของกิจกรรมก็จะแปรผันตรงกับความสามารถของวิทยากรประจำกิจกรรมนั้นๆ . . . (นักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง คนที่ 1, คนที่ 2 และ คนที่ 4, สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2563)

ทั้งนี้กลุ่มผู้พิพากษา มองว่า โครงการหรือกิจกรรมที่มีอยู่ยังไม่ครบวงจรของการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดเท่าใดนัก อีกทั้งจะต้องพัฒนาเครือข่ายในการทำกิจกรรม ต้องมีการบูรณาการร่วมกับองค์กรอื่นๆ ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่ภาครัฐเท่านั้น ต้องมีองค์กรภาคประชาสังคม องค์กรสาธารณะประโยชน์ที่มีพันธกิจทำงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนรองรับ จึงเห็นว่าควรจะต้องเข้าไปสร้างเครือข่ายรองรับให้มีโครงการหรือกิจกรรมที่สามารถส่งต่อเด็กหรือเยาวชนไปแก้ไขหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดได้

. . . กิจกรรมมันยังไม่ครบวงจร เพราะด้วยระบบโครงสร้างที่ใหญ่ทำให้การบูรณาการกันมันยังทำได้ยากผู้พิพากษาสมทบเขาก็จะเสนอกิจกรรมอะไรเยอะแยะ แต่มันเป็นกิจกรรมที่ไม่เห็นเป็นรูปธรรมและนำไปปฏิบัติจริงได้เลย ควรมีการสร้างเครือข่ายในพื้นที่ไว้ เช่น ตอนเป็นหัวหน้าศาลเยาวชนฯ ต่างจังหวัด จะมีเครือข่ายเยอะไปสร้างเครือข่าย โดยไปพบผู้ว่าฯ เสนอว่าเด็กกระทำผิดมา เราก็ต้องแก้ไขเขาให้ได้และคืนคนดีและไม่ให้เขากระทำผิดซ้ำ ศาลเยาวชนฯ มีงบประมาณน้อยอยู่แล้ว และถ้าแต่ละหน่วยงานไม่ร่วมมือกัน ต่างคนต่างทำก็ไม่ได้ผล . . . (ผู้พิพากษาคนที่ 2, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2563)

. . . ไม่มีกิจกรรมพื้นฐานสำหรับเด็กเสี่ยงสูง กลาง ต่ำ หรือกิจกรรมเฉพาะกลุ่มเด็กเสี่ยง แต่จะเลือกกิจกรรมตามความเหมาะสมของเด็กที่เด็กสามารถเข้าร่วมได้เพราะถ้าบีบคั้นกิจกรรมใส่ลงไปถ้าเขาเข้าไม่ได้ก็จะเหมือนว่าเขาไม่ให้ความร่วมมือและมองว่าเด็กปฏิบัติไม่ครบตามแผนฯ คือ เราดูว่าเด็กสามารถเข้าได้ และเด็กจำเป็นต้องเข้าไหม เช่น

Ref. code: 25646024300078UFD

เด็กก้าวร้าว หรือตัวเด็กดีหรือพ่อแม่แย่ ซึ่งอันนี้ก็ให้เข้ากิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ให้ความเข้าใจเรื่องการเลี้ยงลูก ทั้งนี้การเลือกกิจกรรมควรเลือกให้สอดคล้องกับปัญหาเยาวชนบางอย่างไม่ match กับสิ่งที่เด็กต้องการ . . . (สัมภาษณ์ วันที่ 9 มิถุนายน 2563, นักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง คนที่ 2 และคนที่ 4)

ส่วนเกณฑ์การคัดเลือกโครงการหรือกิจกรรมนั้นจะเลือกกิจกรรมตามความเหมาะสมของเด็กเยาวชนที่สามารถเข้าร่วมได้และจำเป็นต้องเข้ากิจกรรมนั้นๆ กล่าวคือ ปัจจุบันทางนักจิตวิทยาหรือผู้พิพากษาสมทบใช้ความสมัครใจและความสนใจของเด็กหรือเยาวชนเป็นหลัก หากเด็กหรือเยาวชนไม่สนใจหรือช่วงวันเวลาจัดกิจกรรมตรงกับวันที่เด็กหรือเยาวชนเรียนหนังสือนั้น นักจิตวิทยาหรือผู้พิพากษาสมทบจะพยายามหากิจกรรมอื่นทดแทนที่เด็กหรือเยาวชนสามารถเข้าร่วมได้ ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีโครงการ/กิจกรรมพื้นฐานสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีความเสี่ยงสูง เสี่ยงกลาง หรือเสี่ยงต่ำ ดังนั้นลักษณะของโครงการ/กิจกรรมที่กำหนดให้เด็กหรือเยาวชนเข้าร่วม ควรจะมีการพัฒนาและปรับปรุงให้ทันต่อบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เพราะขณะนี้โครงการหรือกิจกรรมยังไม่มีกลไกมารองรับที่สามารถช่วยเหลือ สนับสนุนเด็กหรือเยาวชนได้ ซึ่งแนวทางการพัฒนา คือ มีความจำเป็นต้องมีหน่วยงานหรือฝ่ายที่รับผิดชอบงานพัฒนาโครงการ/กิจกรรมพื้นฐานสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีความเสี่ยงสูง เสี่ยงกลาง หรือเสี่ยงต่ำ โดยจะต้องได้รับการสนับสนุน การพัฒนาอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดโครงการ/กิจกรรมที่หลากหลายมากขึ้น

2. ผู้ให้คำปรึกษาและผู้บริหารแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู โดยหลักการผู้บริหารแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในการดำเนินการตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาตรา 90 นั้นจะเป็นบุคคลเดียวกับผู้ประสานการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ซึ่งก็คือผู้พิพากษาสมทบ แต่ทั้งนี้ในแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะมีการระบุผู้รับผิดชอบในแต่ละมาตรการหรือเงื่อนไขไว้ด้วย เช่น มาตรการที่ 1 เพื่อการแก้ไขความประพฤติ อาจจะกำหนดผู้ดูแลหรือผู้รับผิดชอบเป็นผู้ปกครองของเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด เป็นต้น ซึ่งผู้บริหารแผนจะเป็นผู้กำหนดไว้ในแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ทั้งนี้เหตุที่กำหนดให้ผู้ประสานการประชุมกับผู้บริหารแผนเป็นบุคคลคนเดียวกันนั้นเพราะว่าผู้ประสานการประชุมจะเป็นผู้ที่มีเครือข่ายและกลไกต่างๆ ที่สามารถเสนอการสนับสนุนและช่วยเหลือระบุลงไปในแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูได้ ดังนั้นผู้ประสานการประชุมจะทำหน้าที่เองทั้งหมดโดยจะเป็นทั้งผู้ประสานการประชุมและผู้บริหารแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู แต่ในทางปฏิบัติยังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนในการทำหน้าที่ดังกล่าวอยู่ โดยผู้ประสานการประชุมบางคนเข้าใจว่าตนเองทำหน้าที่เป็นผู้ประสานการประชุมในครั้งแรกของการประชุมเพียงเท่านั้น ส่วนครั้งต่อไปให้เป็นหน้าที่ของนักจิตวิทยา โดยไม่ทราบว่าการเป็นผู้ประสานการประชุมจะต้องเป็นผู้บริหารแผนด้วยจนกว่าแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้นจะสำเร็จเสร็จสิ้นกระบวนการ ส่วนการให้คำปรึกษาจะเป็นนักจิตวิทยาและผู้พิพากษาสมทบเป็นผู้ให้คำปรึกษา ในทางปฏิบัติพบว่า ผู้ให้คำปรึกษาบางคนเน้นการสั่งสอนว่า

Ref. code: 25646024300078UFD

กล่าวตักเตือน รวมถึงการสื่อสารของผู้ให้คำปรึกษาบางคนมีผลต่อความรู้สึกเกรงกลัวของเด็กหรือเยาวชน เพราะเป็นลักษณะของการอบรมสั่งสอน การขู่หรือแกมบังคับมากกว่าการพยายามทำความเข้าใจกับเด็กหรือเยาวชนในแต่ละราย ดังนั้นแนวทางการพัฒนา คือ ต้องสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนให้แก่ผู้ประสานการประชุมว่าหากเป็นผู้ประสานการประชุมแล้วนั้นจะต้องตระหนักในหน้าที่ของตนเอง เนื่องจากว่าผู้ประสานการประชุมได้ผ่านการอบรมการเป็นผู้ประสานการประชุมและได้รับมอบหมายให้ดำเนินการจากศาลเยาวชนและครอบครัวเรียบร้อยแล้ว และอบรมพัฒนาทักษะการให้คำปรึกษา รวมถึงกำหนดคุณสมบัติพื้นฐานของผู้ให้คำปรึกษา โดยเน้นการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องในการใช้การปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น

4.3.1.4 ด้านการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อย ระบบการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังการปล่อยตัวนั้นยังไม่มีการดำเนินการที่ชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรม โดยผู้แก้ไขเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า ระบบการติดตามดูแลหลังปล่อยถือเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง และเป็นหลักการพื้นฐานในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในระยะยาว แต่ติดเงื่อนไขของกฎหมายที่ยังไม่ให้อำนาจและรองรับในการปฏิบัติงานในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดีหรือมอบหมายให้ใครเป็นผู้มีหน้าที่ในการติดตามประเมินผลหลังจากเด็กหรือเยาวชนออกจากกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามเงื่อนไข อีกทั้งยังไม่มีการติดตามประเมินผลระหว่างแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในเชิงรุกภายใต้ระยะเวลาเท่าที่ควร เนื่องจากว่าการติดตามประเมินผลยังอยู่ในระดับเบื้องต้น กล่าวคือ กำหนดให้เด็กหรือเยาวชน ครอบครัวมาตามวันเวลานัดหมายของการประเมินติดตามผล และประเมินตามสภาพที่เห็นในวันที่มารายงานตัวเพียงเท่านั้น แต่การติดตามประเมินโดยลงไปยังพื้นที่หรือชุมชนที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ยังไม่ได้ดำเนินการอย่างจริงจังและเพียงพอ จึงยังไม่เห็นสภาพแวดล้อมและบริบทที่อยู่อาศัย การประเมินจึงยังไม่สามารถลงในรายละเอียดในเชิงคุณภาพได้ ดังนั้นในแง่ของผลการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู จึงพบได้เพียงแค่จำนวนที่เก็บรวบรวมในเชิงปริมาณเท่านั้นซึ่งถือว่าได้ผลสำเร็จในเชิงกระบวนการและเชิงปริมาณเท่านั้น และยังขาดการสร้างระบบเครือข่ายสนับสนุนและดูแลช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัจจุบันแนวปฏิบัติในการติดตามนั้นเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างผู้พิพากษาสมทบกับเด็กหรือเยาวชนหรือความเอาใจใส่ของผู้พิพากษาสมทบแต่ละคนซึ่งผู้พิพากษาสมทบต้องการเห็นเองว่าเด็กหรือเยาวชนที่อยู่ในความดูแลของตนนั้นไม่ได้กลับไปกระทำผิดซ้ำอีกและสามารถดำรงอยู่ในสังคมได้จริง

ทั้งนี้แนวทางการพัฒนา คือ ควรมีระบบการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังการปล่อยตัว ซึ่งการติดตามดูแลนั้นจะต้องเริ่มต้นหลังจากปิดคดีหรือจำหน่ายคดีออกจากระบบแล้ว โดยเริ่มแรกอาจจะสอบถามถึงความสมัครใจของผู้ปกครองเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดว่าเห็นด้วยหรือไม่อย่างไร หากมีโครงการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังการปล่อย เพื่อที่จะได้ชี้แนะหรือหากมีปัญหาอะไรสามารถสอบถามพูดคุยได้ โดยนักจิตวิทยาเสนอว่า เรื่องระบบการติดตาม

Ref. code: 25646024300078UFD

ดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อย ควรเป็นวิชาชีพนักสังคมสงเคราะห์ เพราะนักสังคมสงเคราะห์มีทักษะทางวิชาชีพและมีประสบการณ์กับกระบวนการทำงานที่เชี่ยวชาญกับครอบครัวและชุมชนมากกว่า อีกทั้งศาลเยาวชนและครอบครัวโดยส่วนใหญ่ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนยังไม่คุ้นกับกระบวนการทำงานกับครอบครัวและชุมชน มักจะเป็นกระบวนการทำงานกับเด็กและและเยาวชนเป็นกลุ่มซึ่งก็ยังมีปัญหาในการดำเนินการ โดยเห็นว่าการมีนักสังคมสงเคราะห์จะมาช่วยเติมเต็มและสามารถทำงานร่วมกันได้แบบสหวิชาชีพและเข้าใจสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนในแต่ละรายได้แบบองค์รวมได้ ทั้งนี้ การติดตามดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยที่ติดขัดนั้น อาจจะเป็นเรื่องของบุคลากรที่ว่าจะกำหนดให้ใครเป็นผู้ติดตามโดยระยะเวลาในการติดตามควรจะมีระยะเวลาขั้นต่ำ คือ 1-2 ปี ซึ่งในช่วงระยะแรกของการติดตามภายหลังปล่อยอาจจะอยู่ที่ระยะเวลา 1 เดือน 3 เดือน และ6 เดือน หากไม่มีปัญหาอะไรเกิดขึ้น อาจจะทุกๆ 3 เดือนจนครบกำหนดระยะเวลา ส่วนแนวทางที่ผู้พิพากษาสมทบเสนอว่า ควรมีการแก้ไขกฎหมายเพื่อรองรับการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อย โดยกำหนดเพิ่มไว้เป็นมาตรการหนึ่งในแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน

> . . . ปัจจุบันยังไม่มีระบบติดตามหลังปล่อย ซึ่งควรมีการติดตามได้ และมีกฎหมายรองรับว่าสามารถทำได้ เรื่องระบบติดตามฯ คือ เราขาดนักสังคมสงเคราะห์ คือการติดตาม ถือเป็นสิ่งที่จำเป็นมากเพราะเป็นพื้นฐานการแก้ไขฯ แบบระยะยาว ควรจะ 2 ปี คือภายในช่วงระยะการติดตามช่วงแรก อาจจะเป็นภายใน 1 เดือน 3 เดือน 6 เดือน และถ้าหากไม่มีอะไรมากก็อาจจะทุก 3 เดือนหรือก็อาจจะ 6 เดือน แต่ก็ควรจะทุก 3 เดือนเป็นเวลา 2 ปี . . . (นักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัวกลางคนที่ 4, สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2563)
>
> . . . เห็นด้วยว่าควรมีการติดตามฯ แต่การติดตามเราก็ควรต้องบอกกับเด็กและเยาวชนหลังจากปิดคดีแล้ว ศาลเยาวชนฯ จะมีการติดตามก็ถามครอบครัวด้วยว่าจะเข้าโครงการติดตามฯ นี้หรือไม่ เพื่อที่จะได้ชี้แนะหรือว่าถ้าหากเขามีปัญหาอะไรเขาก็จะได้สอบถามหรือคุยกับเราได้ ส่วนผู้ติดตามคิดว่าน่าจะเป็นศาลเยาวชนฯ เอง นักจิตวิทยาผู้พิพากษาสมทบ หรือนักสังคมสงเคราะห์ และผู้ที่เกี่ยวข้องฯ ในการทำงาน . . . (ผู้พิพากษาคนที่ 1, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2563)
>
> . . . ปัจจุบันศาลเยาวชนและครอบครัวยังไม่มีตำแหน่งนักสังคมสงเคราะห์ มองว่า ถ้ามีนักสังคมสงเคราะห์จะสามารถติดตามเด็กเยาวชนในแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูได้ดี เช่น การเยี่ยมบ้านเด็กหรือเยาวชน การหาเครือข่ายสนับสนุนในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และการส่งต่อ เป็นต้น ซึ่งนักสังคมสงเคราะห์มีทักษะทางวิชาชีพด้านนี้ดีกว่านักจิตวิทยาและเห็นว่าการมีนักสังคมสงเคราะห์จะมาช่วยเติมเต็มและสามารถทำงานร่วมกันได้

แบบสหวิชาชีพและเข้าใจสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนในแต่ละรายได้แบบองค์รวม เพราะสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนมีทั้ง ชีว-จิต-สังคม (Bio-psycho-social) เพราะหากมองในมุมของ “นักวิชาชีพ” จะทราบว่าไม่สามารถทำหน้าที่แทนกันได้ อีกทั้งนักจิตวิทยาจะได้ทำหน้าที่ตามวิชาชีพของตนเองได้อย่างเต็มที่เพื่อให้การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนมีประสิทธิภาพและคุณภาพมากยิ่งขึ้น . . . (นักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง คนที่ 3 และ คนที่ 4, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2563 และนักจิตวิทยาประจำสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร, สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2563)

. . . หากเขียนลงไปมาตรการอีกหนึ่งมาตรการคิดว่าดี ควรเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ ซึ่งจริงๆ ถ้าคุยกับผู้ปกครองคิดว่าผู้ปกครองจะแฮปปี้ เพราะบ่อยครั้งที่ผู้ปกครองอยากให้เราดูแลเขาต่อ แต่นั่นจบแผนแก้ไขฯ แล้ว แต่ถ้าดูแลเขาต่อ เหมือนกับเขายังมีเราเป็นร่มอันหนึ่งที่คอยกางไม่ให้ลูกไปเกเรที่ไหน ยังมีเราคอยดูแล แล้วระหว่างนั้นเด็กจะโตขึ้น เขาก็จะคิดได้ และปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตัวเอง . . . (ผู้พิพากษาสมทบคนที่ 2, สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2563)

4.3.2 รูปแบบการจัดการรายกรณี (Case Management) การใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาและมาตรการแทนการพิพากษาคดีนั้น เป็นกระบวนการในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูซึ่งเป็นกระบวนการทำงานในลักษณะเป็นรายกรณีที่ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการแก้ไขปัญหาของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเป็นรายกรณี (Individual case) โดยเน้นการวิเคราะห์ถึงสาเหตุและปัจจัยของพฤติกรรมการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนเป็นรายบุคคลซึ่งต้องการการบูรณาการความรู้ความชำนาญและความเชี่ยวชาญของบุคลากรวิชาชีพต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน และมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านตามความแตกต่างของปัญหาเด็กและเยาวชนในแต่ละรายที่ต่างกันไป ซึ่งแนวคิดการจัดการรายกรณีนี้เป็นการดูแลแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดเป็นรายบุคคลตามสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นของเด็กหรือเยาวชนแต่ละรายโดยมุ่งเน้นการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้รับบริการ โดยบริการตามความต้องการและเป้าหมายของผู้รับบริการรายบุคคลผ่านเครื่องมือการประเมินและรักษา และการส่งกลับคืนชุมชนและสังคมได้อย่างปกติสุขและไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำอีกผ่านความเชื่อมั่นของผู้จัดการรายกรณี (Case Manager) ว่าผู้รับบริการมีศักยภาพในการเรียนรู้ เติบโต และสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองได้

โดยรูปแบบการจัดการรายกรณีนั้นจะเป็นการประเมินเชิงลึกกับเด็กหรือเยาวชนถึงสาเหตุการกระทำความผิดซึ่งต้องอาศัยการทำงานร่วมกันของทีมสหวิชาชีพ (Multidisciplinary Professional Team) โดยมีผู้จัดการรายกรณีเป็นผู้ทำหน้าที่หลัก หลังจากนั้นจะมีการประเมินความเสี่ยงและความจำเป็นความต้องการช่วยเหลือของเด็กหรือเยาวชน และครอบครัว ผ่านวิธีการ

Ref. code: 25646024300078UFD

ประสานทรัพยากร การพิทักษ์สิทธิ การติดตามประเมินผล การเยี่ยมบ้านเป็นรายกรณีเพื่อแก้ไขปัญหารายบุคคลที่มีความซับซ้อน ซึ่งจากข้อมูลการศึกษา พบว่า ผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่เห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าหากมีการนำรูปแบบการจัดการรายกรณีมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวนั้นถือเป็นรูปแบบที่ดี กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะได้มีการพัฒนาในเชิงลึกที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นแนวทางที่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและอย่างยั่งยืน อีกทั้งการจัดการรายกรณีจะช่วยติดตามดูแลสอดส่องพฤติกรรมของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดได้ แต่ทั้งนี้ในทางปฏิบัติอาจจะต้องมีการเพิ่มบุคลากรวิชาชีพอื่นๆ เข้ามาช่วยสนับสนุนและเติมเต็มการดำเนินงานของนักจิตวิทยาในกระบวนการพัฒนาและจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเริ่มตั้งแต่การคัดกรองคดี พิจารณาหลักเกณฑ์ที่เข้าข่ายและเหมาะสมในการดำเนินการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู รวมทั้งการวิเคราะห์สภาพปัญหาอย่างลุ่มลึกในรายละเอียด การประสานทรัพยากรต่างๆ การส่งต่อเด็กและเยาวชน (Refer) เพื่อรับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้ได้ผลอย่างจริงจังมากยิ่งขึ้น การติดตามประเมินผล การเยี่ยมบ้านแต่ละรายบุคคล เป็นต้น นอกเหนือจากนี้การแก้ไขกฎหมายหรือข้อบังคับต่างๆ เพื่อรองรับการดำเนินการมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา และมาตรการแทนการพิพากษาคดีโดยการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหรือมีกฎหมายรับรองเพื่อให้เอื้อต่อลักษณะการทำงานของบุคลากรของศาลเยาวชนและครอบครัวที่จะสามารถดำเนินการติดตามประเมินผลเด็กและเยาวชนภายหลังการปล่อยได้

> . . . คิดว่าดีและควรทำ เพราะที่ทำมานี้แค่เบื้องต้น อ่านสำนวนและทำเท่านั้นเอง แต่ยังไม่เป็นรูปแบบที่เจาะลึกลงไปในแต่ละรายเท่าไหร่ เพียงได้อ่านสำนวนได้รู้ว่าเด็กคนนี้มีชีวิตอย่างไร คือเหมือนเราได้ดูหนังม้วนนี้ไปแล้ว แต่ดูแบบหยาบ ไม่ได้มานั่งวิเคราะห์ลงลึกอย่างจริงจังช่วยกันทั้ง 3-4 ฝ่าย เช่น นักจิตวิทยา ผู้พิพากษาสมทบ ผู้พิพากษา แต่ควรจะมีแบบ Case Management เพื่อดูว่าจะจัดการหรือช่วยเหลือเด็กคนนี้ได้อย่างไร . . . (ผู้พิพากษาสมทบคนที่ 2, สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2563)
>
> . . . เห็นด้วย เนื่องจาก Case Management จะช่วยติดตามดูแลสอดส่องพฤติกรรมของเด็กเยาวชนที่กระทำผิดได้ เช่น Case Manager 1 คน ดูแลติดตาม Case 3 เคส เคยมีโครงการขึ้นมาในสมัยก่อน ตอนนั้นคือ มีการทำแบบ manual กับใช้ระบบ IT ซึ่งก่อนโควิดได้คุยกับทางดิจิทัล คือการทำแอพพลิเคชั่นติดตามหรือใช้ระบบเครือข่าย . . . (นักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัวกลางคนที่ 3, สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2563)

Ref. code: 25646024300078UFD

"ในการทำ Case Management เราจะดูว่าเด็กรายไหนควรจะทำซึ่งจะไม่ได้ทำทั้งหมดหรือทุกราย ส่วนการติดตามนั้นเราไม่สามารถติดตามแบบลงไปเยี่ยมบ้านได้ เพราะจำนวนเคสเยอะและเป็นเรื่องของเขตอำนาจของศาลเยาวชนฯ ที่ไม่แน่ใจว่าจะสามารถทำได้หรือไม่" (นักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัวกลางคนที่ 4, สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2563,)

ทั้งนี้จากอัตรากำลังศาลเยาวชนและครอบครัวที่มีอยู่ขณะนี้ คือ นักจิตวิทยาทำหน้าที่เป็นผู้จัดการรายกรณี (Case Manager) แต่ด้วยบุคลากรที่ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานส่งผลให้ผู้พิพากษาสมทบต้องเข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้จัดการเป็นรายกรณี (Case Manager) ด้วยเนื่องจากมีมุมมองว่าผู้พิพากษาสมทบเป็นผู้ที่สามารถเข้าถึงเด็กและเยาวชนได้และเป็นบุคคลที่เด็กและเยาวชนไว้ใจ อีกทั้งมีความพร้อมในด้านจิตใจ การเสียสละและมีใจที่ต้องการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนอยู่แล้ว แต่อย่างไรก็ตามหลักการว่าด้วยการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้นผู้จัดการรายกรณี (Case Manager) เป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อกระบวนการ เพราะเป็นบุคคลที่ซึ่งจะสามารถทำการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเป็นรายกรณี เริ่มตั้งแต่ต้นกระบวนการจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ โดยจะพิจารณาถึงเรื่องของศักยภาพ ความสามารถของเด็กและเยาวชนแต่ละราย การประสานทรัพยากรในชุมชน จะทำให้สามารถวางแผนแก้ไขให้ตรงกับสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชน ดังนั้นรูปแบบการจัดการรายกรณีนั้น หากไม่มีผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ที่เชี่ยวชาญหรือนักวิชาชีพเฉพาะด้านการเข้าถึง เข้าใจสภาพปัญหา และบริบทสภาพแวดล้อมของเด็กและเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนไม่สามารถสำเร็จในระดับเชิงคุณภาพได้ แม้ว่าจะได้รับความช่วยเหลือจากองค์กรหรือเครือข่ายต่างๆ มากเพียงใดก็ตาม

อีกทั้งในด้านของระบบการติดตามประเมินผลของแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้นควรมีผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและเหมาะสมกับการจัดการเป็นรายกรณีด้วย ซึ่งจะเป็นผู้ที่ประกอบด้วยทักษะทางด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทักษะในด้านการให้คำปรึกษา ทักษะการสัมภาษณ์ ทักษะการเยี่ยมบ้าน ทักษะการติดตามประเมินผล เป็นต้น ฉะนั้นหากมีแนวทางการพัฒนาที่จะทำให้การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนมีประสิทธิภาพได้นั้นจำเป็นต้องมีอัตรากำลังนักสังคมสงเคราะห์วิชาชีพในชั้นการพิจารณาคดีประจำศาลเยาวชนและครอบครัวเช่นเดียวกับนักสังคมสงเคราะห์ในชั้นก่อนการพิจารณาคดีประจำสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เพื่อให้เกิดกระบวนการติดตามเด็กและเยาวชนที่อยู่ในกระบวนการของแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงการแสวงหาเครือข่ายสนับสนุนเพื่อรองรับแนวทางการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน อีกทั้งยังสามารถช่วยแบ่งเบาภาระงานของนักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัวได้อีกด้วย เพราะปัจจุบันอัตรานักจิตวิทยาที่ประจำอยู่ศาลเยาวชนและครอบครัวยังไม่สอดคล้องกับภาระงานหรือปริมาณคดีเด็กและเยาวชนที่เข้ากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาตรา

Ref. code: 25646024300078UFD

90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดี มาตรา 132 วรรค 1 ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553

จะเห็นได้ว่า การดำเนินการในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูปัจจุบันถือว่าอยู่ในระดับที่ดี แต่ควรมีการพัฒนากระบวนการอย่างจริงจังและให้ชัดเจนในหลายประเด็น ดังที่กล่าวมาข้างต้น แนวทางการพัฒนาจะมีทั้งในเชิงนโยบายและในเชิงปฏิบัติการ ได้แก่ นโยบายของผู้บริหารศาลเยาวชนและครอบครัว ระบบการแต่งตั้งโยกย้ายผู้พิพากษา องค์ประกอบผู้ที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ประกอบในการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว การกำหนดตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาชีพเพิ่มเติม การพัฒนาโครงการ/กิจกรรมพื้นฐาน การให้องค์กรภาคประชาสังคม/เครือข่ายด้านเด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู การกำหนดบทบาทของผู้บริหารแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และสร้างระบบการติดตามภายหลังการปล่อยตัว เป็นต้น แนวทางการพัฒนาดังกล่าวจะเป็นองค์ประกอบที่จะเพื่อเพิ่มแนวทางการปฏิบัติที่หลากหลาย และเพิ่มประสิทธิภาพในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูสำหรับผู้ปฏิบัติงาน และสามารถรองรับกับสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้

Ref. code: 25646024300078UFD

บทที่ 5
การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก ประเทศสหรัฐอเมริกา และอภิปรายผลการศึกษา

บทนี้จะนำเสนอถึงผลการศึกษากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนของศาลเด็กและเยาวชนในต่างประเทศ โดยพื้นที่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เมืองซานดิเอโก ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งการศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) กับผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ได้แก่ กรมคุมประพฤติ และองค์กร SAY San Diego เพื่อแสดงให้เห็นถึงกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด โดยผลการศึกษาประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้

5.1 ข้อมูลทั่วไปและหลักการสำคัญของศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก

5.2 แนวทางการปฏิบัติต่อคดีของเด็กและเยาวชน

5.3 หน่วยงาน/องค์กรเครือข่ายที่ปฏิบัติงานร่วมกับศาลเด็กและเยาวชน

5.4 บทวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดของศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก ประเทศสหรัฐอเมริกา

5.5 อภิปรายผลการศึกษา

โดยสรุปรายละเอียดในแต่ละส่วนได้ดังต่อไปนี้

5.1 ข้อมูลทั่วไปและหลักการสำคัญของศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก

ศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก (Juvenile Court in County of San Diego) เป็นศาลหนึ่งที่อยู่ภายใต้ศาลสูงสุดของรัฐแคลิฟอร์เนีย (Superior court of California) ดำเนินการภายใต้หลักกฎหมาย Superior Court of California, County of San Diego, Juvenile Division Rule ฉบับปรับปรุง ค.ศ.2021 ซึ่งศาลเด็กและเยาวชนของเมืองซานดิเอโกมีทั้งหมดจำนวน 3 แห่ง โดยแบ่งออกเป็น 3 โซนตามเขตเมือง ได้แก่ ศาลเด็กและเยาวชนกลาง (Juvenile Court Central) ศาลเด็กและเยาวชน สาขาเขตตะวันออก (East County Branch) และศาลเด็กและเยาวชน สาขาเขตเหนือ (North County Regional Center) ซึ่งขอบเขตอำนาจในการพิจารณาคดีของศาลเด็กและเยาวชนนั้น จะยึดตามรหัสไปรษณีย์ของบ้านผู้อยู่อาศัยในเมืองซานดิเอโก ยกตัวอย่างเช่น หากมีเด็ก

Ref. code: 25646024300078UFD

หรือเยาวชนผู้กระทำผิดอาศัยอยู่บ้านในเขตรหัสไปรษณีย์ 92071 เด็กหรือเยาวชนรายนั้นต้องไปรายงานตัวที่ศาลเด็กและเยาวชน สาขาเขตตะวันออก (East County Branch) เป็นต้น

โดยศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาคดีเด็กหรือเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี และบุคคลที่อยู่ภายใต้การอุปการะ (Nonminor dependent) อายุระหว่าง 18-21 ปี โดยศาลเด็กและเยาวชนไม่มีการพิจารณาคดีโดยคณะลูกขุน ผู้พิพากษาจะตัดสินว่าเด็กหรือเยาวชนก่ออาชญากรรมหรือไม่ และหากกระทำความผิดจริงเด็กหรือเยาวชนผู้นั้นจะอยู่ภายใต้การดูแลควบคุมของศาลเด็กและเยาวชนในรัฐแคลิฟอร์เนีย โดยกรมคุมประพฤติจะมีหน้าที่รับผิดชอบในการกำกับ ดูแล โดยตรงกับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด ในกระบวนการของศาลเด็กและเยาวชน พนักงานคุมประพฤติจะต้องเตรียมรายงานที่เกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน หรือเรียกว่ารายงานด้านสังคม (Social Study) เพื่อให้ผู้พิพากษาพิจารณา โดยเนื้อหารายงานจะประกอบไปด้วยการกระทำความผิด คำชี้แจงของผู้เสียหาย (ถ้ามี) การประเมินประวัติการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชน (ถ้ามี) สภาพแวดล้อมของครอบครัว การเข้าชั้นเรียนและพฤติกรรมในโรงเรียน การใช้สารเสพติดหรือปัญหาสุขภาพจิต และการใช้ชีวิตโดยรวมในชุมชน ซึ่งรายงานดังกล่าวจะมีคำแนะนำเงื่อนไขการคุมประพฤติ เพื่อช่วยให้เด็กหรือเยาวชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ในการกำหนดบทลงโทษของศาลจะขึ้นอยู่กับความรุนแรงของความผิดที่เกิดขึ้น เด็กหรือเยาวชนอาจถูกควบคุมอยู่ในสถานที่ควบคุมที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ ทั้งการกักบริเวณในฟาร์ม สถานที่ควบคุมเด็กและเยาวชน (Juvenile detention or Juvenile Hall) หรือสถานที่ควบคุมตัวกรมคุมประพฤติและการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของรัฐแคลิฟอร์เนีย (The California Department of Corrections and Rehabilitation-CDCR) อีกทั้งศาลเด็กและเยาวชนมีแนวทางการพิจารณาคดีผ่านหลักประโยชน์ 3 ประการ ได้แก่ ความปลอดภัยสาธารณะและการคุ้มครองสังคม การแก้ไขความสูญเสีย ความเสียหายและการบาดเจ็บของผู้เสียหาย และยึดผลประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชน โดยศาลจะมุ่งเน้นไปที่การแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ความรับผิดชอบ และการพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชน โดยผ่านการเข้าแทรกแซงและให้บริการที่สอดคล้องกับผลประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชน และเพื่อให้เด็กหรือเยาวชนต้องรับผิดชอบ ช่วยเหลือผู้เสียหาย และฟื้นฟูชุมชนแล้ว ศาลเด็กและเยาวชนจะให้เด็กหรือเยาวชนรับรู้ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหายให้ผู้เสียหายมีส่วนร่วมในการประชุมระหว่างผู้เสียหายกับผู้กระทำความผิด (ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความยินยอมของผู้เสียหายว่าจะเข้าร่วมหรือไม่) รับผิดชอบค่าเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหาย โดยเป้าหมายของกระบวนการของศาลเด็กและเยาวชน คือ ต้องการช่วยให้ผู้กระทำความผิดเป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของสังคมที่ปฏิบัติตามกฎหมาย และเป็นสมาชิกที่มีประสิทธิภาพในครอบครัวและชุมชน (Administrative office of the courts, 2006, pp. 2-3) ซึ่งบทบาทหลักของศาลเด็กและเยาวชน คือ การสร้างความปลอดภัยทางสังคมและปกป้องเด็กและเยาวชนภายใต้การพิจารณาแต่ละเขตอำนาจศาล การส่งเสริมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน

Ref. code: 25646024300078UFD

และการปกป้องความเป็นส่วนตัวของเด็กและเยาวชนที่ (อาจจะ) ต้องพึ่งพาอำนาจศาล รวมไปถึงการพิจารณาคดีของศาลเด็กและเยาวชนจะต้องไม่เปิดเผยต่อสาธารณะ

5.1.1 หลักการพิจารณาคดีของศาลเด็กและเยาวชนจะแบ่งตามประเภทของคดี มี 2 กรณี (Superior Court of California-County of San Diego: Juvenile: Juvenile Dependency) ได้แก่

1. คดีการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน (Juvenile Delinquency) (Superior Court of California-County of San Diego: Juvenile: Juvenile Dependency) ซึ่งในกรณีนี้จะเริ่มต้นขึ้นเมื่อเด็กหรือเยาวชนถูกตั้งข้อหาการกระทำผิดหรือละเมิดทางกฎหมาย หากศาล พบว่าข้อกล่าวหาดังกล่าว เป็นความผิดจริง เด็กหรือเยาวชนผู้นั้นจะอยู่ภายใต้การควบคุม (Ward) ของศาลเด็กและเยาวชน และโดยปกติจะถูกสั่งให้คุมประพฤติภายใต้ข้อกำหนดและเงื่อนไขที่ออกแบบมาเพื่อควบคุม ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กหรือเยาวชน และสามารถปรับตัวให้เป็นผู้ที่เคารพต่อหลักกฎหมาย สามารถกลับตนเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนและสังคมต่อไป ทั้งนี้ในการพิจารณาคดีของศาลเด็กและเยาวชนว่าจะกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติ หรือหากมีความจำเป็นที่เด็กหรือเยาวชนจะต้องถูกควบคุม ไม่ได้อาศัยอยู่ที่บ้านหรือครอบครัว อุปการะแล้ว ศาลจะต้องคำนึงให้เกิดความสมดุลระหว่างผลประโยชน์ของการปกป้องและคุ้มครองของสังคม การชดใช้เยียวยาความเสียหายต่อผู้เสียหาย และผลประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนด้วย

นอกจากนี้ยังมีการพิจารณาคดีของศาลคดียาเสพติดของเด็กและเยาวชน เป็นรูปแบบของโครงการที่ปฏิบัติกับเด็กหรือเยาวชนที่ถูกคุมประพฤติจากคดียาเสพติด และต้องการเลิกยาเสพติด โดยเป็นความร่วมมือระหว่าง ศาลเด็กและเยาวชน สำนักงานอัยการเขต สำนักงานคุมประพฤติ สำนักงานทนายความ สำนักงานสาธารณสุขและบริการประชาชน และหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย โดยเป็นการทำงานร่วมกัน ซึ่งจัดโปรแกรมที่หลากหลาย และมีการกำกับดูแลที่สอดคล้องกันเพื่อสนับสนุน และช่วยเหลือเด็กหรือเยาวชนได้หลุดพ้นจากปัญหายาเสพติด ศาลคดียาเสพติดของเด็กและเยาวชนจะเน้นให้เด็กหรือเยาวชนปรากฏตัวต่อศาลบ่อยครั้ง มีการสุ่มตรวจสารเสพติด และการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มและครอบครัว

2. คดีเด็กและเยาวชนที่อยู่อาศัยกับผู้อุปถัมภ์ (Juvenile Dependency) (Superior Court of California-County of San Diego: Juvenile: Juvenile Dependency) ถูกกระทำความรุนแรง หรือละเลยทอดทิ้งจากผู้ปกครอง ครอบครัว หรือผู้ดูแล โดยเป้าหมายของการพิจารณาคดีลักษณะนี้ คือ การป้องกันเด็กหรือเยาวชน หรือพยายามรักษาความสัมพันธ์ภายในครอบครัวให้กลับมาเป็นอย่างเดิมมากที่สุด ซึ่งในขั้นแรก ศาลจะเป็นผู้ตัดสินว่า ข้อกล่าวหาเรื่องการล่วงละเมิดเด็ก หรือการละเลยทอดทิ้งเด็กเป็นความผิดจริงหรือไม่ และควรให้เด็กหรือเยาวชนต้องออกจากการปกครองของผู้ปกครองหรือผู้ดูแลหรือไม่ และมอบอำนาจให้ศาลเป็นผู้ดูแลเบื้องต้น

Ref. code: 25646024300078UFD

และเมื่อพิจารณาแล้วว่าเด็กหรือเยาวชนไม่ได้รับประโยชน์สูงสุดหากส่งคืนให้กับผู้ปกครอง ลำดับต่อไป คือ การจัดหาครอบครัวอุปถัมภ์ให้กับเด็กหรือเยาวชนคนนั้น

นอกจากในการพิจารณาคดีด้านนี้แล้วนั้นทางศาลเด็กและเยาวชนมีโปรแกรมเกี่ยวกับการบำบัดยาเสพติด ซึ่งโปรแกรมนี้มีไว้สำหรับผู้ปกครองหรือผู้ดูแลที่เป็นผู้อุปถัมภ์เด็กหรือเยาวชน จะเข้ามาช่วยบำบัดยาเสพติดสำหรับผู้ปกครองหรือผู้ดูแลที่มีปัญหาด้านการใช้ยาเสพติด โดยโปรแกรมนี้จะมุ่งบำบัดให้ผู้ปกครองหลุดพ้นจากปัญหายาเสพติด ผ่านการควบคุม ดูแลอย่างใกล้ชิด ซึ่งจะมีหน่วยงานในชุมชนที่เข้าร่วม ได้แก่ หน่วยงานด้านสาธารณสุขและบริการประชาชน (Health and Human Services Agency) หน่วยงานบริการด้านเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยาเสพติด (Alcohol and Drug Services) ที่ปรึกษาของเขตพื้นที่ (County Counsel) และหน่วยงานบริการทางกฎหมายเกี่ยวกับผู้อุปถัมภ์ของซานดิเอโก (Dependency Legal Services of San Diego) และผู้พิทักษ์สิทธิประจำศาล (Court-Appointed Special Advocate-CASA)[48] โดยกลุ่มนี้ เป็นกลุ่มอาสาสมัครที่ช่วยเหลือศาลและนักสังคมสงเคราะห์ในการให้ความเห็นว่า แนวทางหรือวิธีที่ดีที่สุดในการช่วยเหลือ ปกป้อง คุ้มครอง เด็ก หรือบุคคลที่อยู่ภายใต้การอุปการะ ควรเป็นอย่างไร โดยกลุ่มอาสาสมัครจะได้รับการคัดเลือก ฝึกอบรม และดูแลโดยหน่วยงานภาคประชาสังคมที่มีชื่อว่า Voices for Children ซึ่งจะมีสำนักงานอยู่ในศาลประจำภูมิภาคแต่ละแห่ง (The Regional Courthouses) และศาลเด็กและเยาวชนหลัก (The main Juvenile Court)

นอกจากนี้ศาลเด็กและเยาวชนยังมีการพิจารณาคดีอีก 4 ลักษณะ ได้แก่ การรับเลี้ยงบุตรบุญธรรม (Adoptions), การให้ความเป็นอิสระจากการปกครองดูแล (Emancipation), การจดทะเบียนสมรสของบุตร (A Child's application for permission to marry) รวมถึงคดีจราจรและคดีความผิดเล็กน้อย (Traffic and minor offenses committed by a child)

5.2 แนวทางการปฏิบัติต่อคดีของเด็กและเยาวชน

แนวทางการปฏิบัติต่อคดีของเด็กหรือเยาวชนนั้น พบว่า เมื่อคดีขึ้นสู่ชั้นศาลและมีการพิจารณาคดีขึ้น แนวทางการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนนั้นจะแตกต่างกัน ทั้งในเรื่องของการพิจารณาคดี การกำหนดเงื่อนไข บุคลากรที่เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน และแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูแต่ละบุคคล เป็นต้น โดยจะสามารถแบ่งออกได้ 2 แนวทาง ได้แก่ คดีการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน กับคดีเด็กและเยาวชนที่อยู่อาศัยกับผู้อุปถัมภ์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

---

[48] Superior Court of California, County of San Diego, Division VI Juvenile, Chapter 1 Juvenile Rules, Rule 6.1.13

Ref. code: 25646024300078UFD

5.2.1 คดีการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน (Juvenile Delinquency) เมื่อศาลตัดสินแล้วว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดจริง ศาลจะพิจารณาคดีโดยยึดบนพื้นฐานการปกป้อง ช่วยเหลือ และบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชน และเพื่อช่วยป้องกันความปลอดภัยทางชุมชน โดยได้มีรายละเอียดขั้นตอนต่างๆ ต่อการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด[49] ดังนี้

1. เมื่อเด็กหรือเยาวชนถูกจับกุม และเข้าสู่กระบวนการของศาลเด็กและเยาวชน จะมีแนวทางการพิจารณาอยู่ 2 แนวทาง คือ ปล่อยตัวกลับบ้าน และไม่ปล่อยตัวกลับบ้าน

- กรณีปล่อยตัวกลับบ้าน ศาลจะอนุญาตให้ปล่อยเด็กหรือเยาวชนกลับบ้านพร้อมกับผู้ปกครอง หรือศาลจะเป็นผู้นำเด็กหรือเยาวชนกลับบ้าน ต่อมาผู้ปกครองจะได้รับจดหมายให้มารายงานตัวต่อศาลเด็กและเยาวชน หรือกรมคุมประพฤติ และจะให้มีการพูดคุย ปรึกษากับทนายความในคดีดังกล่าวโดยไม่มีค่าใช้จ่าย

- กรณีไม่ปล่อยตัวกลับบ้าน เด็กหรือเยาวชนจะถูกส่งตัวไปยังกรมคุมประพฤติ โดยถูกควบคุมตัวอยู่ในสถานที่ควบคุม (Juvenile Hall) ของกรมคุมประพฤติ และพนักงานจับกุมจะติดต่อผู้ปกครองทันที และแจ้งว่าเด็กหรือเยาวชนคนนั้นถูกควบคุมตัวอยู่

โดยสิทธิทางกฎหมายของเด็กหรือเยาวชนเมื่อถูกจับกุม สามารถโทรศัพท์ได้ 2 ครั้ง ใน 1 ชั่วโมงตั้งแต่ถูกจับกุม โดยสายแรกจะต้องเป็นการโทรหาผู้ปกครอง ผู้ดูแล หรือผู้ว่าจ้างงาน และสายที่สองจะต้องเป็นการโทรหาทนายความ แต่หากเด็กหรือเยาวชนอยู่ภายใต้การดูแลของครอบครัวอุปถัมภ์หรือสถานสงเคราะห์ สามารถโทรหาผู้ปกครองอุปถัมภ์หรือนักสังคมสงเคราะห์ได้ หากเด็กหรือเยาวชนต้องการทนายความ สามารถมีสิทธิในการร้องขอทนายความได้ โดยทนายความจะเป็นทนายที่ผ่านการอบรม มีความรู้เฉพาะด้านในคดีเด็กและเยาวชน และได้รับการแต่งตั้งจากศาลเด็กและเยาวชน

หากเด็กหรือเยาวชนต้องการพบพนักงานคุมประพฤติ สามารถร้องขอได้ และระหว่างการพูดคุย พนักงานคุมประพฤติจะช่วยค้นหาแนวทางที่ดีที่สุดของแต่ละรายกรณี ซึ่งข้อมูลที่มีการพูดคุยกันระหว่างพนักงานคุมประพฤติ กับเด็กหรือเยาวชน และผู้ปกครอง และจะมีการบันทึกรายงาน นำเสนอให้ศาล หรือพนักงานอัยการรับทราบได้ โดยแนวทางการปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติ จะมีอยู่ 3 แนวทาง ได้แก่

1. หากการกระทำผิดของเด็กหรือเยาวชนเป็นคดีที่ไม่รุนแรง หรือเป็นการกระทำผิดกฎหมายครั้งแรก พนักงานคุมประพฤติสามารถว่ากล่าวตักเตือน และปล่อยให้เด็กหรือเยาวชนกลับบ้านได้

---

[49] See JV-060-INFO, Juvenile Justice Court: Information for Parents

2. พนักงานคุมประพฤติอาจจะเสนอให้เด็กหรือเยาวชนเข้าสู่โปรแกรมการหันเหคดีแทนการนำส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปยังศาลเด็กและเยาวชน ซึ่งแต่ละพื้นที่จะมีความแตกต่างของเงื่อนไขและโปรแกรม หากเด็กหรือเยาวชนและผู้ปกครองตกลง และพร้อมปฏิบัติตามโปรแกรมดังกล่าว และเมื่อเด็กหรือเยาวชนปฏิบัติครบทุกเงื่อนไข คดีจะไม่ถูกส่งไปยังศาลเด็กและเยาวชน โดยระยะเวลาของโปรแกรมจะอยู่ที่ขั้นต่ำ 6 เดือน

3. หากการกระทำผิดของเด็กหรือเยาวชนเป็นคดีที่รุนแรง พนักงานคุมประพฤติจะส่งคดีของเด็กหรือเยาวชนไปยังพนักงานอัยการ และหากพนักงานอัยการส่งฟ้อง จะมีการส่งคำฟ้องไปยังศาลเด็กและเยาวชน

หากเด็กหรือเยาวชนอยู่ในสถานที่ควบคุม (Juvenile Hall) ของกรมคุมประพฤติหลังจากถูกจับกุม พนักงานคุมประพฤติสามารถตัดสินใจ ได้ 2 กรณี คือ ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนรายนั้น หรือปล่อยให้เด็กหรือเยาวชนรายนั้นกลับบ้านพร้อมกับผู้ปกครองหรือผู้ดูแล หากพนักงานคุมประพฤติปล่อยให้กลับบ้านนั้น ก่อนจะปล่อยกลับบ้านจะมีการสอบถามกับพนักงานอัยการถึงรูปคดี และมีการวางรูปแบบกำหนดเงื่อนไขการปฏิบัติตนของเด็กหรือเยาวชนรายนั้นเมื่ออาศัยอยู่บ้าน แต่หากเด็กหรือเยาวชนถูกควบคุมตัว การเขียนคำร้องจะต้องเสร็จสิ้นภายใน 48 ชั่วโมง หลังจากจับกุม และการพิจารณาคดีในการควบคุมตัวของศาล (Detention hearing) ในวันถัดไป แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น หากเด็กหรือเยาวชนอายุต่ำกว่า 8 ปี จะไม่มีสิทธิในการเอาสำเนาคำร้อง ซึ่งศาลสามารถตัดสินให้ปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชน หรือควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนในสถานที่ควบคุมดังกล่าวได้ จนกว่าจะมีการนัดพิจารณาอีกครั้ง หรือจนกว่าคดีจะสิ้นสุด

คำร้องของคดีมีรายละเอียดที่กล่าวถึงว่า เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดทางกฎหมาย และศาลเด็กและเยาวชนจะเป็นผู้พิจารณาตัดสินจากคำร้องข้างต้นว่า เด็กหรือเยาวชนกระทำผิดจริงหรือไม่ ซึ่งคำร้องของคดี สามารถแบ่งออกได้ 2 ลักษณะ ได้แก่

1. A601 Petition คำร้องส่วนนี้เป็นการเขียนคำร้องโดยพนักงานคุมประพฤติโดยข้อหาการกระทำผิด ได้แก่ การหนีออกจากบ้าน (Run away) การโดดเรียนหลายครั้ง (Skipping school a lot) การฝ่าฝืนข้อกำหนดเงื่อนไข (Breaking curfew) การไม่เคารพเชื่อฟังผู้ปกครองหรือผู้ดูแล (Regularly disobeyed a parent or guardian) หากศาลเด็กและเยาวชนตัดสินว่ากระทำความผิดจริง เด็กหรือเยาวชนผู้นั้นจะอยู่ภายใต้การควบคุมของศาลเด็กและเยาวชน ซึ่งศาลมีอำนาจในการติดตาม สอดส่องเด็กหรือเยาวชนผู้นั้น อีกทั้งจะต้องเคารพคำสั่งของศาลด้วย

2. A602 Petition คำร้องส่วนนี้เป็นการเขียนคำร้องโดยพนักงานอัยการ โดยข้อหาการกระทำผิด ได้แก่ ความผิดแบบลหุโทษ (การลักขโมย การทะเลาะชกต่อย) หรือความผิดทางอาญา (การขโมยรถ การจำหน่ายยาเสพติด การข่มขืน การฆาตกรรม) และเมื่อหากศาลเด็กและเยาวชนตัดสินว่ากระทำความผิดจริงตามคำร้องของพนักงานอัยการ ศาลสามารถสั่งให้เด็กหรือ

Ref. code: 25646024300078UFD

เยาวชนคนนั้นเข้าสู่การคุมประพฤติ เด็กหรือเยาวชนผู้นั้นต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของศาลเด็กและเยาวชน หรือสั่งให้เด็กหรือเยาวชนผู้นั้นถูกคุมขังในเรือนจำ

ทั้งนี้หากเป็นคดีทางอาญาที่รูปแบบของคดีมีความรุนแรง พนักงานอัยการสามารถสอบถามไปยังศาลเด็กและเยาวชนในการส่งคดีไปพิจารณาของศาลผู้ใหญ่ได้ โดยจะต้องมีองค์ประกอบรายละเอียดของคดี 2 กรณี คือ 1. เด็กหรือเยาวชนมีอายุ 14 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป 2. การกระทำความผิดกฎหมายในคดีที่มีความรุนแรง เช่น การฆาตกรรม และพยายามฆ่า การลอบวางเพลิง การปล้นด้วยอาวุธที่อันตรายหรือร้ายแรง การข่มขืน ลักพาตัว การจี้รถ (Carjacking) การครอบครองอาวุธปืนและยาเสพติดบางชนิด และการหลบหนีจากสถานควบคุมเด็กและเยาวชน

บทบาทหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ จะทำหน้าที่ในการสอบสวนสถานการณ์ สืบเสาะภูมิหลังของเด็กหรือเยาวชนในปัจจุบัน และเขียนรายงานให้กับศาลเด็กและเยาวชน รวมถึงสอดส่องพฤติกรรมของเด็กหรือเยาวชนว่าได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดหรือเงื่อนไขที่ศาลสั่งไว้ได้ครบถ้วนหรือไม่

รายงานของพนักงานคุมประพฤติ จะมีรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลของเด็กหรือเยาวชนที่อธิบายถึงชีวิตของเด็กหรือเยาวชนที่บ้าน ครอบครัว บุคคลที่เด็กหรือเยาวชนรู้จักดี รายงานของโรงเรียน ข้อหาการกระทำผิด และประวัติการกระทำความผิดที่ผ่านมา ข้อมูลของผู้เสียหาย และข้อเสนอแนะให้กับทางศาลที่ควรปฏิบัติหรือการกำหนดเงื่อนไขต่อเด็กหรือเยาวชนหากศาลเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนคนนั้นกระทำผิดจริง โดยรายงานของพนักงานคุมประพฤติจะนำเสนอให้กับทางศาลอยู่ 3 การพิจารณาคดี ได้แก่ Detention hearing, Disposition hearing และReview hearing (โดยรายละเอียดการพิจารณาคดีจะอยู่ในส่วนต่อไป)

ทั้งนี้หลักเกณฑ์การพิจารณาว่าเด็กหรือเยาวชนคนใดสามารถเข้าสู่การจัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูโดยชุมชน หรือจะถูกควบคุมตัวสถานที่ควบคุม (Juvenile Hall) นั้น จากการสัมภาษณ์ Chrystal Sweet (Division Chief, Placement Division, San Diego County Probation Department, 2021) ได้อธิบายว่า หลักเกณฑ์สำคัญที่ใช้พิจารณา คือ

1. ระดับความเสี่ยงของเด็กหรือเยาวชนต่อชุมชน กล่าวคือ หากเด็กหรือเยาวชนมีความเสี่ยงต่อชุมชนระดับต่ำ จะได้รับการปล่อยตัวกลับบ้านและส่งเข้ารับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูผ่านโปรแกรม/กิจกรรมโดยชุมชน ซึ่งระยะเวลาของแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูน้อยที่สุด คือ 30 วัน และยาวนานที่สุด คือ 1-2 ปี หากเด็กหรือเยาวชนมีความเสี่ยงต่อชุมชนระดับสูง จะถูกส่งเข้ารับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในสถานที่ควบคุม (Juvenile Hall) และระยะเวลาของการควบคุมตัวจะน้อยที่สุด คือ 30 วัน และยาวนานที่สุด 9 เดือน โดยพนักงานคุมประพฤติจะประเมินระดับความเสี่ยงผ่านเครื่องมือการประเมินความเสี่ยงและความสามารถในการฟื้นฟู (San Diego Risk and Resiliency Checkup-II (SDRRC-II))

Ref. code: 25646024300078UFD

2. ประเภทของคดีที่กระทำความผิด กล่าวคือ หากเป็นคดีความผิดเล็กน้อย เช่น การหนีออกจากบ้าน (Run away), การโดดเรียนหลายครั้ง (Skipping school a lot), การฝ่าฝืนข้อกำหนดเงื่อนไข (Breaking curfew) และการไม่เคารพเชื่อฟังผู้ปกครองหรือผู้ดูแล (Regularly disobeyed a parent or guardian) เด็กหรือเยาวชนจะได้รับการปล่อยตัวกลับบ้านและส่งเข้ารับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูผ่านโปรแกรม/กิจกรรมโดยชุมชน แต่หากเป็นคดีความผิดรุนแรง เช่น การทำร้ายร่างกาย การขโมยรถ การจำหน่ายยาเสพติด การข่มขืน การฆาตกรรม เด็กหรือเยาวชนจะถูกส่งเข้ารับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในสถานที่ควบคุม (Juvenile Hall)

5.2.2 เมื่อคำร้องถูกส่งฟ้องไปยังศาล ศาลเด็กและเยาวชนจะทำหน้าที่ในการพิจารณาคดีตามคำร้องที่พนักงานอัยการส่งฟ้อง โดยในการพิจารณาคดีจะมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

การพิจารณาคดีในชั้นศาล ผู้ที่สามารถเข้ารับฟังการพิจารณาคดี ประกอบไปด้วย เด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด ผู้ปกครองหรือผู้ดูแล ผู้เสียหาย ทนายความฝ่ายจำเลย พนักงานอัยการ และพนักงานคุมประพฤติ ในช่วงระยะเวลาการติดต่อก่อนมาศาล หากเด็กหรือเยาวชนถูกควบคุมตัว ศาลจะแจ้งเด็กหรือเยาวชนและผู้ปกครองผ่านจดหมายให้ทราบภายใน 5 วันก่อนถึงวันพิจารณาคดี แต่หากเด็กหรือเยาวชนไม่ได้ถูกควบคุมตัว ศาลจะแจ้งเด็กหรือเยาวชนและผู้ปกครองผ่านจดหมายหรืออีเมล์ ให้ทราบภายใน 10 วันก่อนถึงวันพิจารณาคดี โดยประเภทในการพิจารณาคดีจะแบ่งออกเป็น 6 ลักษณะหลัก ดังนี้

1. Detention Hearing เป็นการพิจารณาครั้งแรก หลังจากคำร้องถูกส่งฟ้องไปยังที่ศาล โดยพนักงานคุมประพฤติ หรือพนักงานอัยการจะเป็นผู้แจ้งวันการพิจารณาครั้งแรก ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนถูกควบคุมตัว ศาลจะพิจารณาว่าเด็กหรือเยาวชนผู้นั้นจะได้รับการปล่อยตัวกลับบ้าน หรือต้องถูกควบคุมตัว จนกระทั่งการพิจารณาคดีครั้งต่อไป ซึ่งหากเด็กหรือเยาวชนไม่ได้ถูกควบคุมตัว การพิจารณาครั้งต่อไปนั้นจะใช้ระยะเวลาไม่เกิน 30 วันหลังจากคำร้องส่งฟ้องถึงศาล และเด็กหรือเยาวชน และผู้ปกครอง จะได้รับคำร้องก่อน 10 วันที่จะถึงวันพิจารณาคดี

2. Jurisdiction Hearing Part 1 (Pre-trial) หรือInitial Hearing ในขั้นตอนนี้จะเกิดขึ้นนับจาก 15 หลังได้รับคำฟ้องเกี่ยวกับการกระทำความผิด เป็นการพิจารณาของผู้พิพากษาว่าเด็กหรือเยาวชนผู้นั้นได้กระทำความผิดตามคำสั่งฟ้องจริงหรือไม่ ผู้พิพากษาจะสอบถามเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดว่า จะยอมรับ หรือปฏิเสธข้อหาดังกล่าวหรือไม่ โดยทนายความของจำเลยจะพิจารณาผ่านหลักฐาน และแจ้งถึงผลการตัดสินที่น่าจะเป็นไปได้ และให้คำแนะนำแก่เด็กหรือเยาวชนกับสิ่งที่ต้องปฏิบัติ ซึ่งหากเด็กหรือเยาวชนยอมรับว่ากระทำผิดจริง ไม่นำคดีขึ้นสู่การพิจารณา (Trial) ผู้พิพากษาจะตัดสินว่า เด็กหรือเยาวชนผู้นั้นกระทำผิดจริงตามคำฟ้อง (และจะข้ามขั้นตอนไปยัง Disposition Hearing) แต่หากเด็กหรือเยาวชนปฏิเสธข้อหาข้างต้น ผู้พิพากษาก็จะนำคดีขึ้นสู่การพิจารณาในวันอื่นตามที่นัดหมายในชั้นการพิจารณาคดี

3. Jurisdiction Hearing Part 2 (Trial) ในขั้นตอนนี้พนักงานอัยการจะแสดงหลักฐานเพื่อพิสูจน์ตามข้อหาที่สั่งฟ้อง หลังจากนั้นทนายความของจำเลยจะแสดงหลักฐานเพื่อต่อสู้คัดค้าน ผู้พิพากษาจะพิจารณาบนหลักฐานทั้งหมด และตัดสินว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดจริงหรือไม่

3.1 ผลการพิจารณาว่า เด็กหรือเยาวชนไม่ได้กระทำผิด ผู้พิพากษาจะยกคำฟ้อง และหากเด็กหรือเยาวชนอยู่ในสถานที่ควบคุมตัว ก็จะได้รับการปล่อยตัวกลับบ้าน

3.2 ผลการพิจารณาว่า เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด คดีจะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาลำดับต่อไปว่า ผู้พิพากษาจะกำหนดว่าเด็กหรือเยาวชนผู้นั้นจะต้องปฏิบัติตน กำหนดเงื่อนไขและสถานที่เด็กหรือเยาวชนจะต้องอาศัยเป็นอย่างไรบ้าง โดยกระบวนการพิจารณาจะพิจารณาทันทีหรือเป็นวันอื่นก็ได้ และหากเด็กหรือเยาวชนผู้นั้นถูกควบคุมตัวอยู่แล้ว ผู้พิพากษาจะให้เด็กหรือเยาวชนผู้นั้นถูกควบคุมตัวหรือปล่อยตัวก็ได้ จนกว่าจะถึงการพิจารณาคดีต่อไป อีกทั้งหากเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ในต่างเมือง ศาลจะโอนคดีให้กับศาลเด็กและเยาวชนที่เด็กหรือเยาวชนผู้นั้นอาศัยอยู่

4. Disposition Hearing เมื่อผู้พิพากษาตัดสินแล้วว่าเด็กหรือเยาวชนผู้นั้นกระทำผิดจริง ในการพิจารณาส่วนนี้จะเป็นการกำหนดโทษ หรือคำสั่งเพื่อปกป้อง และแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชน ผู้นั้นและปกป้องความปลอดภัยของชุมชน โดยผู้พิพากษาจะกำหนดคำสั่งได้ดังนี้

4.1 ให้อาศัยอยู่ที่บ้านและปฏิบัติตามเงื่อนไขของการคุมประพฤติอย่างเคร่งครัด ภายในระยะเวลา 6 เดือนขึ้นไป

4.2 ให้อาศัยอยู่ที่บ้าน และมีพนักงานคุมประพฤติสอดส่องอย่างใกล้ชิดปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ผู้พิพากษากำหนด

4.3 ให้อาศัยอยู่บ้านเครือญาติ ครอบครัวอุปถัมภ์ หรือการบำบัดแบบอยู่บ้าน (A residential treatment program) โดยมีพนักงานคุมประพฤติสอดส่องอย่างใกล้ชิด และปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ผู้พิพากษากำหนด

4.4 เข้าอยู่ในสถานที่ควบคุม และถูกคุมประพฤติ

4.5 เข้าอยู่ในสถานที่ควบคุมตัวแผนกเด็กและเยาวชนของกรมคุมประพฤติและการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของรัฐแคลิฟอร์เนีย (Division of Juvenile Justice (DJJ) of the California Department of Corrections and Rehabilitation)

อีกทั้งผู้พิพากษาสามารถกำหนดเงื่อนไขให้เด็กหรือเยาวชน และผู้ปกครองเข้ารับการให้คำปรึกษา หรือทำกิจกรรมครอบครัว หรือกิจกรรมอื่นๆ ก็ได้

5. Hearings on Motions ศาลตัดสินคำร้องผ่านข้อกฎหมายที่มีผลกระทบต่อคดี

Ref. code: 25646024300078UFD

6. Review Hearings เป็นการพิจารณาคดีที่ให้ศาลสามารถตรวจสอบว่า เด็กหรือเยาวชนที่ถูกคุมประพฤติ หรือเข้ารับการบำบัดรักษา หรืออยู่ในครอบครัวอุปถัมภ์มีความคืบหน้ามีการทำกิจกรรมใดๆ ตามเงื่อนไขหรือไม่ โดยศาลจะต้องมีการพิจารณาอยู่ในช่วง 6 เดือนต่อครั้ง

จากประเภทในการพิจารณาคดีทั้ง 6 ลักษณะข้างต้น สามารถสรุปขั้นตอนกระบวนการทางกฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด โดยมีรายละเอียดในสาระสำคัญและระยะเวลาในการดำเนินคดี ดังนี้

1. การควบคุมตัว (Custody): เด็กหรือเยาวชนจะถูกควบคุมตัวเมื่อที่กระทำความผิดทางกฎหมายที่จะสามารถกักขังไว้ชั่วคราว เช่น เด็กหรือเยาวชนเป็นภัยคุกคามต่อตัวเขาเองหรือทางสาธารณะ ถ้าเด็กหรือเยาวชนถูกควบคุมตัว การพิจารณาคดีเพื่อการควบคุมตัว (Detention Hearing) จะต้องดำเนินการโดยเร็วที่สุดไม่เกิน 72 ชั่วโมงหลังจากถูกจับกุม

2. คำฟ้องเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน (Delinquency Petition): สำนักงานอัยการจะยื่นคำฟ้องการกระทำความผิด โดยระบุว่า เด็กหรือเยาวชนได้กระทำความผิด ซึ่งหากพิจารณาถึงการกระทำความผิดนั้นจะถือว่าเป็นอาชญากรรมหากผู้ใหญ่เป็นผู้กระทำ

3. การพิจารณาคดีเพื่อการควบคุมตัว (Detention Hearing): วัตถุประสงค์ของการพิจารณาขั้นนี้ เพื่อการพิจารณาว่าเด็กหรือเยาวชนจำเป็นต้องถูกควบคุมตัวหรือไม่

4. การพิจารณาคดีขั้นเบื้องต้น (Initial Hearing): หากเด็กหรือเยาวชนไม่ได้ถูกควบคุมตัว การพิจารณาคดีนี้จะเกิดขึ้นภายใน 15 วันนับจากวันที่ได้ยื่นคำฟ้องเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ทั้งนี้สิทธิในการพิจารณาคดีขั้นตอนนี้มักจะได้รับการยกเว้น ดังนั้นการพิจารณานี้อาจจะเกิดขึ้นหลังจากระยะเวลา 15 วันก็ได้ และจะมีความเป็นไปได้ที่คดีอาจจะถูกยกฟ้องไปในการพิจารณาคดีเพื่อการควบคุมตัวและการพิจารณาคดีขั้นเบื้องต้น

5. การพิจารณาเพื่อตัดสินคดี (Jurisdictional Hearing): ในการพิจารณาส่วนนี้เด็กหรือเยาวชนสามารถยอมรับข้อกล่าวหาได้ หรือโต้แย้งข้อกล่าวหา โดยรัฐต้องพิสูจน์พยานหลักฐานโดยปราศจากข้อสงสัยอันมีเหตุอันควรว่าเด็กหรือเยาวชนได้กระทำตามที่ถูกกล่าวหา ซึ่งผู้พิพากษาจะตัดสินว่าเด็กหรือเยาวชนได้กระทำความผิดหรือไม่ หากผู้พิพากษาไม่เห็นว่าข้อกล่าวหาเป็นความจริงให้ยกคำร้องและคดีสิ้นสุดลง แต่หากพบว่าข้อกล่าวหาเป็นจริง ให้ดำเนินการพิจารณาคดีขั้นต่อไป

6. การพิจารณาเพื่อการจำหน่ายคดี (Dispositional Hearing): ในการพิจารณาคดีขั้นนี้จะสามารถเกิดขึ้นได้ทันทีหรืออีก 10 วัน หลังจากผ่านการพิจารณาเพื่อตัดสินคดี โดยผู้พิพากษาจะตัดสินว่าควรกำหนดคำสั่งรูปแบบใดกับเด็กหรือเยาวชน เช่น ควบคุมตัว หรือไม่ควบคุมตัว ให้คุมประพฤติ แนวทางการชดใช้ผู้เสียหาย บริการชุมชน การให้คำปรึกษา เป็นต้น

Ref. code: 25646024300078UFD

7. การพิจารณาเพื่อทบทวน (Review Hearing): ในการพิจารณาขั้นนี้เป็นการนัดพิจารณาเพื่อดูความก้าวหน้าและผลการปฏิบัติของเด็กหรือเยาวชนภายใต้การดูแลคุมประพฤติก่อนปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนจากเงื่อนไขการสอดส่องดูแลของพนักงานคุมประพฤติ ถ้าหากมีผลการปฏิบัติที่สอดคล้องกับแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และเด็กหรือเยาวชนมีความปลอดภัยหากกลับสู่การดูแลของผู้ปกรอง โดยการพิจารณาดังกล่าวจะมีการพิจารณาครั้งแรกหลังผ่านการพิจารณาเพื่อการจำหน่ายคดี (Dispositional Hearing) มาแล้ว 6 เดือน และการพิจารณาครั้งต่อไป ในทุกๆ 6 เดือนต่อครั้ง และผู้พิพากษาจะพิจารณาถึงแนวทางการปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนจากเงื่อนไขการสอดส่องดูแลของพนักงานคุมประพฤติในการพิจารณาเพื่อทบทวนในครั้งสุดท้าย ทั้งนี้สำหรับเด็กหรือเยาวชนที่อยู่ในสถานที่ควบคุมตัวกรมคุมประพฤติและการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของรัฐแคลิฟอร์เนีย (The California Department of Corrections and Rehabilitation-CDCR) จะอยู่ภายใต้การพิจารณาขอคณะกรรมการการพักการลงโทษของเด็กและเยาวชน (The Youthful Offender Parole Board)

ดังนั้นจึงสามารถสรุปแนวทางการพิจารณาคดีการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนของศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโกได้ตามแผนภาพ (Administrative office of the courts, 2006, p. 4) ดังนี้

Ref. code: 25646024300078UFD

ภาพที่ 5.1

การพิจารณาคดีการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนของศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก

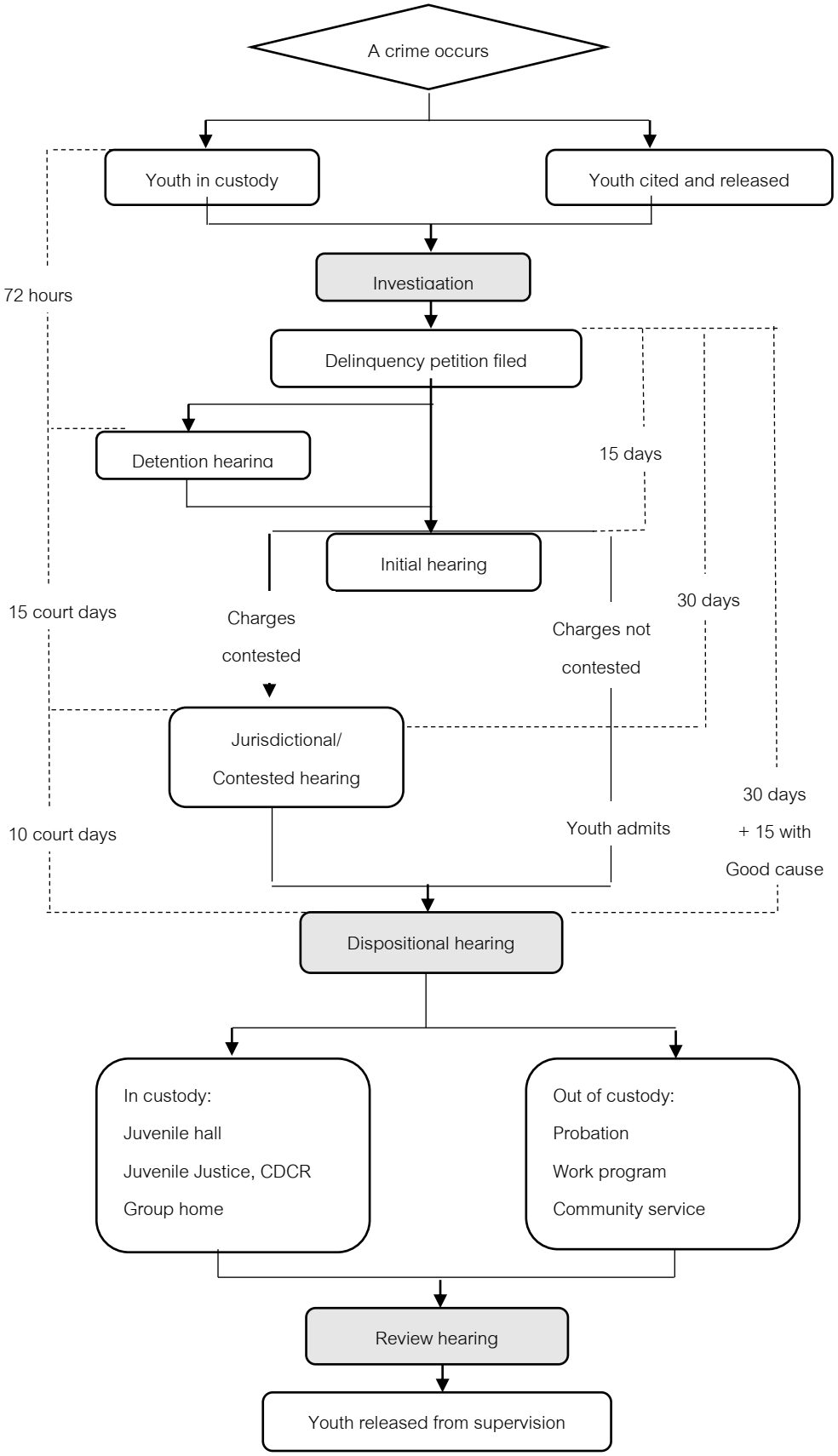

หากผู้พิพากษากำหนดให้เด็กหรือเยาวชนถูกคุมประพฤติ พนักงานคุมประพฤติจะเป็นผู้สอดส่องดูแล และทำงานร่วมกับเด็กหรือเยาวชนผู้นั้น ซึ่งเด็กหรือเยาวชนจะต้องปฏิบัติตนตามกฎหมาย คำสั่งของศาล และเงื่อนไขของการคุมประพฤติ ซึ่งพนักงานคุมประพฤติจะเข้ามาสนับสนุนเด็กหรือเยาวชนทั้งในเรื่องของการเรียน การทำงาน หรือการฝึกงาน การให้คำปรึกษา และโปรแกรมการบำบัดชุมชน โดยพนักงานคุมประพฤติจะพบเด็กหรือเยาวชน 2 ครั้งต่อสัปดาห์ หรือเดือนละครั้ง แล้วแต่กรณี และหากผู้พิพากษากำหนดให้เด็กหรือเยาวชนอยู่ในการดูแลของครอบครัวอุปถัมภ์ หรือสถานที่เหมาะสม พนักงานคุมประพฤติจะต้องจัดหาสถานที่ให้เด็กหรือเยาวชนผู้นั้นโดยจะเป็นบ้านเครือญาติ บ้านครอบครัวอุปถัมภ์ที่ได้รับแต่งตั้ง สถานบำบัดทางแพทย์ที่ได้รับอนุญาต และสถานบำบัดที่มีโปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

หากศาลสั่งให้เด็กหรือเยาวชนไปยังสถานที่ที่ปลอดภัยของเมือง (A secure county facility) ได้แก่ ไร่ฟาร์ม แคมป์ หรือสถานควบคุมของเด็กและเยาวชน โดยที่สถานที่จะต้องตั้งอยู่ใกล้กับครอบครัว หรือสถานที่แก้ไขบำบัดฟื้นฟูในพื้นที่ที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่

หากศาลส่งเด็กไปยังสถานที่ควบคุมตัวแผนกเด็กและเยาวชน (Division of Juvenile Justice (DJJ)) เด็กหรือเยาวชนจะถูกส่งไปในกรณีที่มีการกระทำความผิดในคดีที่มีความรุนแรง หรือต้องการได้รับการบำบัดรักษาอย่างเข้มงวด (Intensive Treatment)

หากคดีเด็กหรือเยาวชนถูกโอนย้ายคดีไปพิจารณาคดีในศาลผู้ใหญ่ และเมื่อคดีถูกพิจารณาเสร็จสิ้นและมีความผิด เด็กหรือเยาวชนนั้นจะสามารถถูกส่งไปควบคุมขังในศาลผู้ใหญ่ได้ แต่จะมีเงื่อนไขว่า

ก) หากเด็กหรือเยาวชนอายุระหว่าง 14-18 ปี จะถูกควบคุมตัวอยู่ในสถานที่ควบคุมตัวแผนกเด็กและเยาวชน (Division of Juvenile Justice) แม้ว่าโทษจะถูกกำหนดให้อยู่ในศาลผู้ใหญ่

ข) หากโทษจำคุกของเด็กหรือเยาวชนถึงกำหนดก่อนที่เด็กหรือเยาวชนผู้นั้นยังอายุไม่ถึง 25 ปีบริบูรณ์ เด็กหรือเยาวชนผู้นั้นจะถูกควบคุมตัวอยู่ในสถานที่ควบคุมตัวแผนกเด็กและเยาวชน (Division of Juvenile Justice) จนครบกำหนดของโทษจำคุก

ค) หากโทษจำคุกของเด็กหรือเยาวชนนั้นมีระยะเวลานานส่งผลให้เด็กหรือเยาวชนผู้นั้นอายุเกิน 25 ปีเมื่อมีคำสั่งจำคุก เด็กหรือเยาวชนผู้นั้นจะถูกควบคุมตัวอยู่ในสถานที่ควบคุมตัวแผนกเด็กและเยาวชนจนถึงอายุ 18 ปีบริบูรณ์ หลังจากนั้นจะถูกย้ายมาจำคุกในคุกผู้ใหญ่จนครบโทษจำคุก

ในประเด็นของการชดเชยความเสียหาย ศาลสามารถสั่งให้ผู้ปกครองต้องเสียค่าปรับ หากศาลตัดสินว่า ผู้เสียหายจะต้องได้รับการชดเชยความเสียหาย ผู้ปกครอง หรือเด็กหรือเยาวชนจะมีความรับผิดชอบที่เท่าๆ กัน ในการชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้น ซึ่งแนวทางการชดเชยความเสียหายนั้นจะเป็นการชำระเงินให้กับผู้เสียหาย โดยอิงกับความเสียหายที่เกิดขึ้น เช่น มูลค่า

Ref. code: 25646024300078UFD

ทรัพย์สินที่ถูกขโมย หรือชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้น ค่ารักษาพยาบาล และค่าเสียหายที่ไม่ได้ไปประกอบอาชีพ ซึ่งหากคดีของเด็กหรือเยาวชนเสร็จสิ้นแล้ว แต่การชดเชยความเสียหายดังกล่าวยังไม่ครบถ้วน ในประเด็นการชดเชยดังกล่าวจะถูกโอนคดีไปให้กับศาลแพ่ง (Civil Judgment) ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเครดิตของผู้ปกครอง (Credit Score)

การแสดงความรับผิดชอบของผู้ปกครองต่อกรณีการกระทำผิดของเด็กหรือเยาวชนนั้น บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองจะเกี่ยวข้องตามคำสั่งของศาล ซึ่งเมื่อผู้พิพากษาตัดสินแล้วว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดจริงตามคำร้อง[50] (Petition) บทบาทของผู้ปกครองต้องรับผิดชอบ คือ ต้องชดเชยกับความเสียหายที่เด็กหรือเยาวชนกระทำ และต้องดูแล ปกป้องไม่ให้เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดในอนาคต โดยศาลจะกำหนดให้ผู้ปกครองไปเข้าร่วมการอบรม เข้ารับให้คำปรึกษา หรือเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือเด็กหรือเยาวชน

หากเด็กหรือเยาวชนอยู่ภายใต้การดูแลในสถานที่อุปถัมภ์ (Foster Care) หรืออยู่ในสถานที่ควบคุม (In custody) ผู้ปกครองจะต้องใกล้ชิดกับเด็กหรือเยาวชนให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เข้าร่วมสนับสนุนกิจกรรม โครงการของเด็กหรือเยาวชน และให้เด็กหรือเยาวชนเคารพกฎคำสั่งของศาล เช่น

1. ห้ามออกจากสถานที่ที่กำหนดโดยไม่ได้รับอนุญาต

2. ร่วมกันค้นหาประเด็น สาเหตุการกระทำความผิด เรียนรู้ชีวิตของเด็กหรือเยาวชน เพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กหรือเยาวชนกลับสู่ครอบครัว

3. เรียนรู้แนวทางการป้องกันและสนับสนุนสร้างสภาพแวดล้อมให้กับเด็กหรือเยาวชนสามารถกลับสู่โรงเรียน หรือการทำงานได้

4. ปรับปรุง หรือพัฒนาแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของเด็กหรือเยาวชน โดยมุ่งให้เด็กหรือเยาวชนได้รับผิดชอบต่อการกระทำผิดที่เกิดขึ้น

ซึ่งหากผู้ปกครองต้องการทราบถึงแหล่งทรัพยากรเพื่อสนับสนุนในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของเด็กและเยาวชนนั้น สามารถสอบถามพนักงานคุมประพฤติที่รับผิดชอบเด็กหรือเยาวชนได้ เพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรในชุมชน ได้แก่ กลุ่มบำบัดฟื้นฟูผู้ปกครองหรือผู้ดูแล ศูนย์ให้คำปรึกษา สำนักงานเขตโรงเรียน โรงพยาบาลในชุมชน ศูนย์สุขภาพจิต ที่จะมีประโยชน์ต่อโปรแกรมหรือกิจกรรมที่ศาลได้กำหนดให้ และหากมีคำถามเพิ่มเติมสามารถสอบถามทนายความได้เช่นกัน

---

[50] ในคดีเด็กและเยาวชนจะใช้ว่า “คำร้อง” ส่วนคดีผู้ใหญ่จะใช้ว่า “คำฟ้อง”

Ref. code: 25646024300078UFD

5.2.3 บทบาทและสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

คำว่า “ผู้เสียหาย” หรือ“เหยื่อ” ในที่นี้หมายถึง บุคคลที่ถูกกระทำจากผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นอาชญากร รวมถึงผู้ปกครองของผู้เสียหายด้วยหากผู้เสียหายอายุต่ำกว่า 18 ปี และญาติสนิทด้วยหากผู้เสียหายเสียชีวิต

สิทธิของผู้เสียหายประกอบด้วย 3 ประการ (Administrative office of the courts, 2006, p. 2) ดังนี้

1. การได้รับชดเชยจากความเสียหาย

ส่วนนี้ผู้เสียหายมีสิทธิหลายประการที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินและการสูญเสียทางการเงินอันเป็นผลจากอาชญากรรม เช่น มีสิทธิเรียกเงินที่สูญเสียอันเป็นผลมาจากการก่ออาชญากรรม, การเรียกเงินเพื่อกู้คืนความสูญเสียนั้นสามารถเรียกจากผู้ปกครองของเด็กหรือเยาวชนได้ และมีสิทธิได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการฟ้องทั้งหมดของเด็กหรือเยาวชน และผู้ปกครองในศาลแพ่งเพื่อชดใช้ความเสียหายของคุณ

2. การได้รับข้อมูลเกี่ยวกับคดี

ส่วนนี้ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะได้รับประกาศและข้อมูลที่สำคัญของคดี เช่น ผู้เสียหายจะมีสิทธิในการเข้าร่วมการพิจารณาคดีของศาลด้วยตนเอง ทางไปรษณีย์ หรือทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์, ได้รับการแจ้งสิทธิและบริการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียหายทั้งหมด และมีสิทธิในการได้รับสำเนาเอกสารศาลบางฉบับ เช่น คำฟ้องของคดี บันทึกรายงานการพิจารณาคดี และคำสั่งพิพากษาและจำหน่ายคดี ทั้งนี้หากคดีเกี่ยวข้องกับความผิดทางอาญา หากผู้เสียหายได้รับเอกสารที่เป็นความลับและจงใจเปิดเผยข้อมูลดังกล่าว ถือว่าเป็นความผิดทางอาชญากรรม

3. การเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของศาลเด็กและเยาวชน

ส่วนนี้ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะได้รับอนุญาตให้มีส่วนร่วมในคดีของศาลเด็กและเยาวชน เพราะในบางสถานการณ์การเข้ามามีส่วนร่วมในคดีจะส่งผลให้ผู้เสียหายสามารถรู้สึกว่าทุกอย่างอยู่ในความควบคุมของตนเองได้ (Sense of Control) ซึ่งการมีส่วนร่วมดังกล่าวจะขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้เสียหาย เช่น ผู้เสียหายสามารถเข้าร่วมการพิจารณาคดีได้ รวมถึงสามารถให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียหายเข้าได้มากสูงสุด 2 คน ในกรณีที่ผู้เสียหายถูกระบุว่าเป็นเหยื่อ ผู้เสียหายสามารถยื่นคำชี้แจงผลกระทบต่อผู้เสียหายต่อพนักงานคุมประพฤติ และคำชี้แจงดังกล่าวจะถูกบันทึกในรายงานของพนักงานคุมประพฤติที่จะส่งให้ทางศาล และกรมคุมประพฤติจะแจ้งข้อมูลให้ผู้เสียหายทราบเกี่ยวกับการประชุมระหว่างผู้เสียหายกับผู้กระทำความผิด หรือระดับผลกระทบของผู้เสียหายที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่อยู่อาศัย

Ref. code: 25646024300078UFD

โดยการมีส่วนร่วมของผู้เสียหายในการพิจารณาคดีการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนของศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก มี 3 ขั้นตอน ได้แก่

1. ขั้นตอนการสืบสวน (Investigation) ผู้เสียหายสามารถให้ข้อมูลต่างๆ กับพนักงานคุมประพฤติ โดยจะมีการพูดคุยถึงความเสียหายที่เกิดขึ้น และมีการคำนวณถึงค่าใช้จ่ายที่ทางผู้เสียหายต้องการ ระยะเวลาในการชำระ อีกทั้งจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับเงื่อนไขการฟ้องร้องในคดีทางแพ่งด้วย ทั้งนี้กระบวนการสืบสวนนี้จะดำเนินการจนแล้วเสร็จโดยพนักงานคุมประพฤติ

2. ขั้นตอนการพิจารณาเพื่อการจำหน่ายคดี (Dispositional Hearing) ผู้เสียหายสามารถเข้าสังเกต เข้าร่วม และกล่าวอธิบายถึงมุมมองของตนเองได้ โดยสิ่งที่พูดคุยในขั้นตอนการพิจารณาครั้งนี้จะเป็นผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้กระทำผิดต้องปฏิบัติตาม รวมถึงคำสั่งการชดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้น ทั้งนี้หากผู้เสียหายไม่ประสงค์จะเข้าร่วมการพิจารณาครั้งนี้สามารถส่งข้อมูลเป็นหนังสือแจ้งต่อทางศาลเด็กและเยาวชนได้ภายใน 60 วันก่อนจะถึงการพิจารณาเพื่อการจำหน่ายคดี

3. ขั้นตอนการพิจารณาเพื่อทบทวน (Review Hearing) ในส่วนนี้หากเด็กหรือเยาวชนถูกควบคุมอยู่ในสถานที่ควบคุมตัวกรมคุมประพฤติและการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของรัฐแคลิฟอร์เนีย (The California Department of Corrections and Rehabilitation-CDCR) ผู้เสียหายสามารถส่งหนังสือแจ้งต่อคณะกรรมการพิจารณาการพักการลงโทษให้พิจารณาทบทวนได้ และต้องแจ้งล่วงหน้าภายใน 30 วันก่อนการพิจารณาเพื่อทบทวน โดยหนังสือข้างต้น อาจจะเป็นคำแถลงที่เป็นลายลักษณ์อักษร หรือวิดีโอเทปบันทึกก็ได้ ทั้งนี้ผู้เสียหายและผู้ที่เกี่ยวข้องเพียงหนึ่งคนสามารถเข้าร่วมรับฟังได้ หรือหากผู้เสียหายไม่สะดวก สามารถให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียหาย จำนวน 2 คนเข้าร่วมแทนได้

จะเห็นได้ว่า บทบาทและสิทธิของผู้เสียหายมีส่วนร่วมในแนวทางการพิจารณาคดีการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนของศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโกหลายขั้นตอนตั้งแต่ต้นกระบวนการ จนสิ้นสุดกระบวนการพิจารณาคดี และมีสิทธิที่จะได้รับในด้านค่าชดเชยจากความเสียหายที่เกิดขึ้น ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องคดี และการเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาคดี ทั้งนี้บทบาทและสิทธิของผู้เสียหายจะขึ้นอยู่กับความยินยอมของผู้เสียหายเป็นหลัก ในขั้นตอนของกระบวนการพิจารณาคดีและการจัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้นไม่บังคับว่าผู้เสียหายจะต้องเข้าร่วมก็ได้ จากการสัมภาษณ์ Chrystal Sweet พบว่า หากเป็นคดีอาชญากรรมที่รุนแรง (Violent Felony) ผู้เสียหายบางรายจะเข้ามามีส่วนร่วมในช่วงขั้นตอนของการสืบสวนเท่านั้น แต่หากเป็นคดีอื่นๆ ผู้เสียหายจะไม่ประสงค์เข้าร่วม ทั้งนี้ในส่วนขั้นตอนการพิจารณาเพื่อการจำหน่ายคดี และขั้นตอนการพิจารณาเพื่อทบทวน พบว่า ส่วนใหญ่ผู้เสียหายไม่ประสงค์เข้าร่วม

Ref. code: 25646024300078UFD

5.2.4 วิธีการเก็บรักษาบันทึกประวัติคดีเด็กหรือเยาวชนกระทำผิดของศาลเด็กและเยาวชน

ในการเก็บรักษาบันทึกประวัติคดีเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด ศาลเด็กและเยาวชนจะเก็บบันทึกประวัติคดีของเด็กหรือเยาวชนเป็นความลับอย่างมาก ทั้งนี้ในทางกฎหมายได้อนุญาตให้ส่วนราชการสามารถดูประวัติคดีของเด็กหรือเยาวชนได้ เช่น หากเด็กหรือเยาวชนจะเข้าร่วมสมัครทหาร หรือหน่วยงานรัฐบาลกลาง เป็นต้น

โดยรายละเอียดการเก็บรักษาบันทึกประวัติคดีเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด มี 3 ลักษณะ ดังนี้

1. การเก็บรักษาประวัติเมื่อคำร้องถูกยกฟ้อง (Sealing at dismissal) หากศาลเด็กและเยาวชนยกฟ้องคดีของเด็กหรือเยาวชนนั้น โดยไม่มีการอำนาจควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชน ศาลจะต้องเก็บรักษาประวัติเด็กหรือเยาวชนไว้

หากศาลได้ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนไว้ และหลังจากนั้นยกฟ้องคดี เพราะเด็กหรือเยาวชนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขคุมประพฤติอย่างดี ศาลเด็กและเยาวชนจะต้องเก็บรักษาประวัติคดีเด็กหรือเยาวชนและสำเนาคำสั่งการรักษาประวัติให้เด็กหรือเยาวชนโดยมีแบบฟอร์ม JV-596-INFO[51]

หากเด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามโปรแกรมหันเหคดีของการคุมประพฤติ สำนักงานคุมประพฤติจะต้องเก็บรักษาประวัติคดีเด็กหรือเยาวชนคนนั้น และแจ้งให้เด็กหรือเยาวชนทราบ

2. การเก็บรักษาประวัติเมื่อมีคำร้องขอ (Sealing on request) หากเด็กหรือเยาวชนไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขคุมประพฤติ หรือปฏิบัติตามโปรแกรมหันเหคดีของการคุมประพฤติได้ ศาลจะไม่สามารถยกฟ้องคดีได้ และการบันทึกคดีจะไม่ได้เก็บรักษาความลับไว้อย่างอัตโนมัติ เด็กหรือเยาวชนสามารถร้องขอได้ดังนี้

- สอบถามศาลเด็กและเยาวชนให้พิจารณาคำพิจารณาของพนักงานคุมประพฤติอีกครั้ง และให้มีคำสั่งรักษาความลับประวัติคดีของเด็กหรือเยาวชนคนนั้น
- สอบถามศาลเด็กหรือเยาวชนภายหลังสำหรับเรื่องรักษาความลับประวัติคดีโดยผ่านแบบฟอร์ม JV-595-INFO[52]

---

[51] See JV-596-INFO, Sealing of Records for Satisfactory Completion of Probation

[52] See JV-595-INFO, How to Ask the Court to Seal Your Records

Ref. code: 25646024300078UFD

หากเด็กหรือเยาวชนถูกควบคุมโดยอำนาจของศาลในการกระทำความผิดที่อยู่ในกฎหมายของ Welfare and Institutions Code section 707(b)[53] และการกระทำทางเพศอื่นๆ ที่

---

[53] (b) This subdivision is applicable to any case in which a minor is alleged to be a person described in Section 602 by reason of the violation of one of the following offenses:

(1) Murder.

(2) Arson, as provided in subdivision (a) or (b) of Section 451 of the Penal Code.

(3) Robbery.

(4) Rape with force, violence, or threat of great bodily harm.

(5) Sodomy by force, violence, duress, menace, or threat of great bodily harm.

(6) A lewd or lascivious act as provided in subdivision (b) of Section 288 of the Penal Code.

(7) Oral copulation by force, violence, duress, menace, or threat of great bodily harm.

(8) An offense specified in subdivision (a) of Section 289 of the Penal Code.

(9) Kidnapping for ransom.

(10) Kidnapping for purposes of robbery.

(11) Kidnapping with bodily harm.

(12) Attempted murder.

(13) Assault with a firearm or destructive device.

(14) Assault by any means of force likely to produce great bodily injury.

(15) Discharge of a firearm into an inhabited or occupied building.

(16) An offense described in Section 1203.09 of the Penal Code.

(17) An offense described in Section 12022.5 or 12022.53 of the Penal Code.

(18) A felony offense in which the minor personally used a weapon described in any provision listed in Section 16590 of the Penal Code.

(19) A felony offense described in Section 136.1 or 137 of the Penal Code.

(20) Manufacturing, compounding, or selling one-half ounce or more of a salt or solution of a controlled substance specified in subdivision (e) of Section 11055 of the Health and Safety Code.

Ref. code: 25646024300078UFD

กำหนดให้เด็กหรือเยาวชนต้องถูกบันทึกลงทะเบียนเป็นผู้กระทำความผิดทางเพศ เด็กหรือเยาวชนผู้นั้นจะต้องร้องขอให้ศาลรักษาความลับประวัติคดี เมื่ออายุ 21 ปีบริบูรณ์ หากเด็กหรือเยาวชนผู้นั้นถูกส่งไปยังในสถานที่ควบคุมตัวแผนกเด็กและเยาวชน (Division of Juvenile Justice) และเมื่ออายุ 18 ปีบริบูรณ์ หากเด็กหรือเยาวชนผู้นั้นไม่ได้ถูกส่งไปยังในสถานที่ควบคุมตัวแผนกเด็กและเยาวชน (Division of Juvenile Justice) ทั้งนี้ประวัติคดีของเด็กหรือเยาวชนในบางกรณี พนักงานอัยการจะสามารถดูประวัติได้

3. การไม่อนุญาตให้เปิดเผยประวัติ (Sealing not allowed) หากศาลเด็กและเยาวชนพบว่า เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดเกี่ยวกับคดีทางเพศซึ่งอยู่ในกฎหมายของ Welfare and Institutions Code section 707(b) ตอนอายุ 14 ปีบริบูรณ์ หรือมากกว่านั้น ซึ่งเด็กหรือเยาวชนจะต้องถูกบันทึกลงทะเบียนเป็นผู้กระทำความผิดทางเพศ หลังจากนั้นศาลเด็กและเยาวชนไม่สามารถเปิดเผยประวัติ การกระทำความผิดได้

---

(21) A violent felony, as defined in subdivision (c) of Section 667.5 of the Penal Code, which also would constitute a felony violation of subdivision (b) of Section 186.22 of the Penal Code.

(22) Escape, by the use of force or violence, from a county juvenile hall, home, ranch, camp, or forestry camp in violation of subdivision (b) of Section 871 if great bodily injury is intentionally inflicted upon an employee of the juvenile facility during the commission of the escape.

(23) Torture as described in Sections 206 and 206.1 of the Penal Code.

(24) Aggravated mayhem, as described in Section 205 of the Penal Code.

(25) Carjacking, as described in Section 215 of the Penal Code, while armed with a dangerous or deadly weapon.

(26) Kidnapping for purposes of sexual assault, as punishable in subdivision (b) of Section 209 of the Penal Code.

(27) Kidnapping as punishable in Section 209.5 of the Penal Code.

(28) The offense described in subdivision (c) of Section 26100 of the Penal Code.

(29) The offense described in Section 18745 of the Penal Code.

(30) Voluntary manslaughter, as described in subdivision (a) of Section 192 of the Penal Code.

5.2.5 คดีเด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่กับผู้อุปถัมภ์[54] (Juvenile Dependency) เป้าหมายหนึ่งของศาลเด็กและเยาวชนที่มีแผนกการพิจารณาคดีด้านนี้ คือ ต้องการช่วยเหลือประเด็นของเด็กหรือเยาวชนที่อาศัยอยู่กับผู้อุปถัมภ์ให้ได้รับการแก้ไขโดยเร็วที่สุด โดยศาลต้องการความร่วมมือและความช่วยเหลือของผู้อุปถัมภ์ด้วย เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน ดังนั้นหากผู้อุปถัมภ์ไม่ต้องการให้ศาลเข้ามาเกี่ยวข้องในระยะยาว ผู้อุปถัมภ์จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขของศาลภายในระยะเวลาที่กำหนด

หากเด็กหรือเยาวชนต้องอยู่ภายใต้การดูแลของศาล ศาลจะสามารถกำหนดเงื่อนไขให้กับผู้อุปถัมภ์ เด็กหรือเยาวชน และนักสังคมสงเคราะห์ ดำเนินการตามเงื่อนไขต่างๆ เพื่อให้เด็กหรือเยาวชนได้รับการปกป้อง คุ้มครอง โดยศาลสามารถกำหนดให้เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ในบ้านเดียวกันกับ ผู้อุปถัมภ์ได้ ภายใต้การดูแล สอดส่องของศาล หรือศาลกำหนดให้อยู่ในสถานที่อื่นใดที่ไม่ใช่บ้านของผู้อุปถัมภ์ก็ได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับคำร้องที่ศาลได้รับ โดยแนวทางการปฏิบัติมี 5 ขั้นตอนหลัก ได้แก่

1. เรื่องของทนายความ ผู้ปกครองเด็กหรือเยาวชนสามารถมีทนายความเป็นตัวแทนในศาลได้ และหากผู้ปกครองไม่สามารถจ้างทนายความได้ ศาลจะแต่งตั้งทนายความให้กับผู้ปกครอง ทั้งนี้ผู้ปกครองจะต้องจ่ายค่าทนายความให้กับศาลเด็กและเยาวชนตามความสามารถที่จะจ่ายได้ โดยทนายความจะทำหน้าที่เป็นผู้ที่รักษาผลประโยชน์ของเด็กหรือเยาวชน อีกทั้งศาลจะแต่งตั้งให้ผู้พิทักษ์สิทธิประจำศาล (Court-Appointed Special Advocate-CASA) เข้ามาช่วยเหลือเด็กหรือเยาวชนด้วยก็ได้

2. การพิจารณาคดีครั้งแรก หากเด็กหรือเยาวชนอยู่ในสถานที่อื่นใดที่ไม่ใช่บ้านของผู้อุปถัมภ์ ผู้พิพากษาจะพิจารณาว่า เด็กหรือเยาวชนจะคงอยู่ที่เดิม หรือกลับไปอาศัยอยู่กับผู้ปกครอง และหากเด็กหรือเยาวชนจะไม่ได้กลับไปอยู่กับผู้ปกครอง ผู้พิพากษาจะแจ้งกับนักสังคมสงเคราะห์ หรือทนายความของผู้ปกครอง ว่าเด็กหรือเยาวชนจะไปอยู่กับใคร หรือสถานที่ใดที่จะต้องดูแลเด็กหรือเยาวชนผู้นั้นก่อนจะถึงการพิจารณาคดีครั้งต่อไป ทั้งนี้ผู้ปกครองสามารถไปเยี่ยมเด็กหรือเยาวชนได้เสมอ

3. การพิจารณาคดีครั้งต่อไป หากผู้พิพากษาพิจารณาว่าเอกสารคำร้องนั้นเป็นความจริงหรือไม่ ผู้ปกครองมีสิทธิเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดี แม้ว่าเด็กหรือเยาวชนจะอาศัยกับผู้ปกครองหรือไม่ หากผู้ปกครองยอมรับว่าเอกสารคำร้องนั้นเป็นความจริงทุกส่วนหรือบางส่วน หรืออนุญาตให้ผู้พิพากษาพิจารณาจากรายงานที่ได้รับจากนักสังคมสงเคราะห์ ซึ่งการพิจารณาคดีจะไม่มีการพิจารณาในประเด็นเหล่านี้ โดยรายงานดังกล่าวจะเป็นข้อมูลการสืบสวน สอบสวนที่เกี่ยวข้องกับ

---

[54] See JV-055, The Dependency Court: How it works

Ref. code: 25646024300078UFD

ความสัมพันธ์ของผู้ปกครอง และบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กหรือเยาวชน อีกทั้งในรายงานจะมีข้อคำแนะนำของนักสังคมสงเคราะห์ระบุว่าสถานที่ที่เหมาะสมของเด็กหรือเยาวชนสำหรับอยู่อาศัยใน 6 เดือนข้างหน้าก่อนจะถึงการพิจารณาคดีครั้งต่อไป และสิ่งที่ผู้ปกครอง และบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กหรือเยาวชนควรปฏิบัติเพื่อให้ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

และหากผู้พิพากษาตัดสินแล้วว่าเอกสารคำร้องนั้นเป็นความผิดจริง ผู้พิพากษาจะกำหนดให้เด็กหรือเยาวชนเป็นผู้ที่ต้องได้รับการอุปถัมภ์ของศาล ซึ่งหมายถึงว่า สิทธิการดูแลเด็กหรือเยาวชนของผู้ปกครองมีอย่างจำกัด และเด็กหรือเยาวชนผู้นั้นจะไม่ได้อยู่ภายใต้การควบคุมของผู้ปกครองแล้ว

อีกทั้งจะมีแผนบุคคลในแต่ละกรณีที่จะต้องกำหนดเงื่อนไขโดยนักสังคมสงเคราะห์และผู้ปกครองร่วมกัน ซึ่งแผนบุคคลดังกล่าวจะต้องนำเสนอให้ศาลเด็กและเยาวชนรับทราบ หลังจากนั้นศาลจะพิจารณาแผนดังกล่าว และอาจจะสั่งให้ดำเนินการตามแผนบุคคลดังกล่าวทั้งหมดหรือบางส่วนก็ได้ ซึ่งแผนบุคคลดังกล่าวจะต้องมีการกำหนดเงื่อนไขดังต่อไปนี้

1. กำหนดให้เข้าเรียนเกี่ยวกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตร (Parenting classes)
2. กำหนดให้ได้รับการให้คำปรึกษารายบุคคล (Individual counseling)
3. กำหนดให้ได้รับการให้คำปรึกษาแบบครอบครัว (Family counseling)
4. กำหนดให้เข้ารับการรักษาบำบัดผู้ติดสุรา และสารเสพติด (Treatment for abuse of alcohol and other drugs)
5. กำหนดให้เข้าร่วมโปรแกรมหรืออบรมแบบพิเศษ (Special programs and classes)
6. กำหนดให้มีช่วงเวลาไปเที่ยวกับบุตร (Visitation with your child)

หากเด็กหรือเยาวชนไม่ได้อาศัยอยู่กับผู้ปกครอง และแผนบุคคลมีคำสั่งอนุมัตินักสังคมสงเคราะห์จะสามารถเพิ่มเติมลงไปแผนบุคคลอีก 2 เงื่อนไข คือ 1. การให้บริการที่จะช่วยเหลือให้ผู้ปกครองกับเด็กหรือเยาวชนกลับมาอาศัยอยู่ร่วมกัน และ 2. การให้บริการการช่วยเหลือทางกฎหมายในกรณีที่ผู้ปกครองกับเด็กหรือเยาวชนไม่สามารถกลับมาอาศัยอยู่ร่วมกันได้ โดยจะต้องระบุแนวทางถึงการหาผู้อุปการะเป็นบุตรบุญธรรม หรือหาผู้ปกครอง/ผู้ดูแลที่ได้รับการแต่งตั้งตามกฎหมาย

หรือในช่วงเวลาใดก็ตามที่ผู้ปกครองถูกระงับการอยู่อาศัยร่วมกับเด็กหรือเยาวชน และผู้ปกครองไม่สนใจที่จะเข้าร่วมบริการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับเด็กหรือเยาวชนให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อีกครั้ง ผู้ปกครองสามารถแจ้งกับนักสังคมสงเคราะห์ และทนายความโดยจะช่วยอธิบายให้กับผู้ปกครองทราบถึง 1. บริการที่จะไม่เข้าร่วมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง

ผู้ปกครองกับเด็กหรือเยาวชนให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อีกครั้ง 2. แนวทางการสละสิทธิเลี้ยงดูบุตรของผู้ปกครอง และ 3. การช่วยพัฒนาแผนชีวิตถาวรของเด็กหรือเยาวชน

4. เมื่อกำหนดแผนบุคคลและมีคำสั่งให้ปฏิบัติตามแล้วนั้น ลำดับต่อไปที่ผู้ปกครองจะต้องปฏิบัติ จะประกอบไปด้วย 6 แนวทาง

4.1 นักสังคมสงเคราะห์จะเข้ามาช่วยผู้ปกครองให้สามารถได้รับการบริการตามแผนบุคคลของเด็กหรือเยาวชน ซึ่งส่วนนี้เป็นส่วนสำคัญที่จะเป็นจุดเริ่มต้นของแผนบุคคลของเด็กหรือเยาวชนให้มีความเป็นไปได้ และเป็นจุดสำคัญที่จะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับเด็กหรือเยาวชนให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อีกครั้ง

4.2 ศาลจะตรวจสอบกรณีของเด็กหรือเยาวชนอย่างน้อยทุกๆ 6 เดือน เริ่มตั้งแต่การพิจารณาคดีครั้งแรก โดยศาลจะพิจารณาว่าเด็กหรือเยาวชนผู้นั้นจะต้องอยู่ภายใต้การอุปถัมภ์ของศาลหรือไม่ และหากเด็กหรือเยาวชนนั้นถูกให้ออกจากบ้านของผู้ปกครองแล้ว เด็กหรือเยาวชนสามารถกลับบ้านได้หรือไม่ เป็นต้น

4.3 หากเด็กหรือเยาวชนอายุต่ำกว่า 3 ปี เมื่อผู้ปกครองถูกระงับการดูแลเด็กหรือเยาวชนผู้นั้น และผู้ปกครองไม่ได้เข้าร่วมในโปรแกรมบำบัดตามคำสั่งศาล หรือไม่ได้ติดต่อหรือเยี่ยมเด็กหรือเยาวชนในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา ศาลจะสั่งให้ระงับแผนบุคคลของเด็กหรือเยาวชนดังกล่าว และหากเด็กหรือเยาวชนนั้นมีพี่น้องด้วย พี่น้องก็จะถูกระงับการดูแลจากผู้ปกครองเช่นกัน

4.4 หากเด็กหรือเยาวชนอายุมากกว่า 3 ปี และเด็กหรือเยาวชนยังไม่ได้กลับไปอยู่อาศัยร่วมกับผู้ปกครองหลังจากผ่านไป 6 เดือนแล้ว ศาลจะสั่งให้มีแผนบุคคล หรือการบริการต่างๆ เพิ่มเติมอีก 6 เดือน

4.5 หากบริการการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับเด็กหรือเยาวชนให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อีกครั้งสิ้นสุดลงหลังจากผ่าน 12 เดือนไปแล้ว เว้นแต่ศาลจะตัดสินว่ามีความเป็นไปได้สูงว่าเด็กหรือเยาวชนจะสามารถอยู่ร่วมกับผู้ปกครองได้ภายใน 18 เดือนนับแต่เมื่อพนักงานตำรวจหรือนักสังคมสงเคราะห์ได้ดูแลเด็กหรือเยาวชนคนนั้น

4.6 หากเงื่อนไขบริการต่างๆ สิ้นสุดลง ศาลจะกำหนดวันพิจารณาแผนชีวิตถาวรของเด็กหรือเยาวชน

อีกทั้งหากศาลพิจารณาให้เด็กหรือเยาวชนกลับสู่การดูแลของผู้ปกครอง ผู้ปกครองจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งนั้นทันที เพราะว่า หากศาลมีคำสั่งให้พิจารณาแผนชีวิตถาวรของเด็กหรือเยาวชนแล้วนั้น แสดงว่าผู้ปกครองจะไม่มีสิทธิในการดูแลเด็กหรือเยาวชนแล้ว และจะไม่มีโปรแกรม หรือกิจกรรมช่วยเหลือการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับเด็กหรือเยาวชนให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อีกครั้งแล้ว

Ref. code: 25646024300078UFD

5. เมื่อศาลกำหนดให้จัดทำแผนชีวิตถาวรของเด็กหรือเยาวชนแล้วนั้น ส่งผลให้เด็กหรือเยาวชนจะไม่สามารถกลับสู่การดูแลของผู้ปกครอง และจะกำหนดพิจารณาแผนภายใน 4 เดือนหลังจากที่กำหนดให้ทำแผนชีวิตถาวรของเด็กหรือเยาวชน

ในการพิจารณาคดีนี้นั้น ศาลจะมีแนวทางคำสั่งอยู่ 3 แนวทาง ได้แก่ 1. ระงับสิทธิในการดูแลเด็กหรือเยาวชนของผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ปกครองจะไม่มีสิทธิทางกฎหมายในการดูแลเด็กหรือเยาวชน และจัดให้เด็กหรือเยาวชนอยู่ในสถานะรอรับเป็นบุตรบุญธรรม 2. แต่งตั้งผู้ดูแลให้มีสิทธิในการเลี้ยงดู ดูแลเด็กหรือเยาวชน และ 3. จัดให้เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ในสถานที่อุปถัมภ์ในระยะยาว

หากเด็กหรือเยาวชนได้มีครอบครัวใหม่มารับเป็นบุตรบุญธรรม ผู้ปกครอง เด็กหรือเยาวชน และครอบครัวใหม่จะต้องทำสัญญา ข้อตกลงเกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรม โดยจะมีทนายความอธิบายถึงข้อกฎหมาย และข้อตกลงการรับเลี้ยงบุตรบุญธรรม (Kinship Adoption Agreement)

ทั้งนี้ทั้งนั้นบทบาทหน้าที่ของนักสังคมสงเคราะห์ตามกฎหมายของศาลเด็กและเยาวชนซานดิเอโก จะมีหน้าที่สำคัญเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชนที่อยู่อาศัยกับผู้อุปถัมภ์ (Juvenile Dependency) โดยนักสังคมสงเคราะห์จะต้องเขียนรายงานประกอบการพิจารณาคดีให้กับทางศาลเด็กและเยาวชน โดยเนื้อหารายละเอียดจะต้องประกอบไปด้วย ประวัติพื้นหลังของเด็กหรือเยาวชน ลักษณะความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง เช่น อยู่อาศัยกับผู้ปกครองตามกฎหมาย, ผู้อุปถัมภ์ หรืออาศัยอยู่ภายใต้การดูแลของหน่วยงาน เป็นต้น การอบมรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง ผลการตรวจปัสสาวะ การเข้าร่วมกิจกรรม เช่น การเข้ารับการให้คำปรึกษา โปรแกรมบำบัดต่างๆ ฯลฯ อีกทั้งในรายงานฉบับดังกล่าวจะต้องมีความคิดเห็นของนักสังคมสงเคราะห์ที่จะให้ข้อแนะนำ ข้อกำหนด หรือเงื่อนไขต่างๆ ที่เหมาะสมกับเด็กหรือเยาวชนผู้ที่กระทำความผิด ทั้งนี้รายงานดังกล่าวจะใช้เป็นหลักฐานประกอบในระหว่างการพิจารณาคดี (Jurisdiction Hearing) และการพิจารณาคดีกำหนดโทษหรือคำสั่ง (Disposition Hearing)

โดยนักสังคมสงเคราะห์ที่ซึ่งทำรายงานให้ศาลเด็กและเยาวชนพิจารณาคดี จะเป็นนักสังคมสงเคราะห์จากหน่วยงานสุขภาพและบริการมนุษย์ของเมืองซานดิเอโก (Health and Human Service Agency of San Diego County-HHSA)

5.3 หน่วยงาน/องค์กรเครือข่ายที่ปฏิบัติงานร่วมกับศาลเด็กและเยาวชน

องค์กร/เครือข่ายที่ปฏิบัติงานร่วมกับทางศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโกนั้นมีทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานกับศาลเด็กและเยาวชน ซึ่งได้แก่ กรมคุมประพฤติ (Probation Department), หน่วยงานสุขภาพและบริการมนุษย์ (Health and

Ref. code: 25646024300078UFD

Human Service Agency), สำนักงานอัยการเขต (District Attorney's Office), สำนักงานทนายความ (Public Defender's Office), คณะกรรมการกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน (Juvenile Justice Commission), สำนักงานให้คำปรึกษาเมืองซานดิเอโก (County Counsel), Voice of Children และSAY San Diego เป็นต้น

โดยในส่วนนี้จะนำเสนอให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่ขององค์กร/เครือข่าย จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงการเก็บข้อมูลผ่านการวิจัยเชิงเอกสารของแต่ละหน่วยงานเกี่ยวกับประเด็นด้านการมีส่วนร่วมในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน กลุ่มนักวิชาชีพ โปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู สถานที่การแก้ไขบำบัดฟื้นฟู (ถ้ามี) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.3.1 กรมคุมประพฤติ (Probation Department)

กรมคุมประพฤติเมืองซานดิเอโก เริ่มก่อตั้งเมื่อปี ค.ศ.1907 ตามคำสั่งของศาลสูงสุดของรัฐแคลิฟอร์เนีย (Superior court of California) โดยหลักการทำงาน คือ มุ่งให้เกิดความปลอดภัยสาธารณะและลดจำนวนการกระทำผิดซ้ำ ปัจจุบันพนักงานคุมประพฤติทำหน้าที่สอดส่องดูแล (Supervise) ทั้งผู้ใหญ่และเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด รวมจำนวนมากกว่า 10,000 คน รวมถึงเด็กหรือเยาวชนอีกประมาณ 200 คนที่อยู่ในสถานที่ควบคุมของกรมคุมประพฤติ (Juvenile Facilities) ภาระงานของกรมคุมประพฤติจะแบ่งการทำงานออกเป็น 2 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายบริการฟื้นฟูผู้ใหญ่กลับคืนสู่สังคมและบริการดูแลสอดส่องโดยชุมชน (Adult Reintegration and Community Supervision Services) และฝ่ายพัฒนาเด็กและเยาวชน และการสนับสนุนจากชุมชน (Youth Development and Community Support Services)

ในปี 2018 จากรายงานด้านสถิติประจำปีของกรมคุมประพฤติเมืองซานดิเอโก พบว่า มีเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดถูกส่งมายังกรมคุมประพฤติ จำนวน 3,238 คน (County of San Diego Probation Department, 2018, p. 32) โดยเป็นคดีอาชญากรรมระหว่างบุคคล (Crime Against Person) มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 1,406 คน คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมา คือ คดีอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สิน (Crime Against Property) จำนวน 641 คน คิดเป็นร้อยละ 19 และคดีเกี่ยวกับยาเสพติดและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จำนวน 590 คน คิดเป็นร้อยละ 17 อีกทั้งมีเด็กหรือเยาวชนที่อยู่ภายใต้การดูแลของกรมคุมประพฤติ จำนวน 2,813 คน แบ่งเป็น เพศชาย จำนวน 2,235 คน (79%) และเพศหญิง จำนวน 578 คน (21%) (County of San Diego Probation Department, 2018, p. 25)

Ref. code: 25646024300078UFD

กรมคุมประพฤติเมืองซานดิเอโกเป็นหน่วยงานหลักที่สำคัญในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดโดยทำงานร่วมกับศาลเด็กและเยาวชน กล่าวคือ พนักงานคุมประพฤติจะมีหน้าที่หลักในการดูแลเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด ในส่วนของภาระงานจะมีหน้าที่ในการทำรายงานและเสนอความคิดเห็นให้กับผู้พิพากษาเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาคดี ทั้งในเรื่องของประวัติพื้นหลังของเด็กหรือเยาวชน พฤติกรรมของเด็กหรือเยาวชน ผลการประเมินความเสี่ยงแต่ละบุคคล พื้นฐานของครอบครัวของเด็กหรือเยาวชน และโปรแกรม/กิจกรรมที่เด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดเข้าร่วม ทั้งนี้พบว่าในปี ค.ศ.2018 หน่วยงานภายนอกที่ส่งเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดมาให้กับกรมคุมประพฤติมากที่สุด ได้แก่ สำนักงานอัยการ กับ ศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก (District Attorney's Office/ Juvenile Court) จำนวน 2,042 คน จาก 3,199 คน คิดเป็นร้อยละ 64 (County of San Diego Probation Department, 2018, p. 34)

โปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่ดำเนินการผ่านกรมคุมประพฤติพบว่า โปรแกรมหรือกิจกรรม หรือการบริการต่างๆ จะครอบคลุมทั้งในด้านการป้องกัน คุ้มครอง และแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน กล่าวคือ กรมคุมประพฤติจะมีโปรแกรมที่มุ่งลดความเสี่ยงในการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชน แต่หากเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดแล้วจะมีโปรแกรม/กิจกรรม เข้าไปแทรกแซง ช่วยเหลือให้เด็กหรือเยาวชนมีทางเลือก ไม่ให้เข้าสู่กระบวนการควบคุมตัว และหากเด็กหรือเยาวชนมีปัญหาลักษณะเฉพาะ เช่น ปัญหาด้านยาเสพติด, ปัญหาทางจิตเวช และปัญหาทางเพศ (Sex Education) เป็นต้น จะมีระบบส่งต่อให้กับหน่วยงานหรือกลุ่มสหวิชาชีพเพื่อบำบัดรักษาเด็กหรือเยาวชน โดยมีโปรแกรมและบริการอยู่ 4 ลักษณะ (San Diego County Probation Department-Juvenile Community Supervision) ได้แก่ โปรแกรมด้านการป้องกัน (Prevention Programs) บริการด้านการแทรกแซง/ศาลเด็กและเยาวชน (Intervention/Court Services) โปรแกรมด้านการสอดส่องดูแล (Supervision Programs) และโปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู (Treatment Programs) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. โปรแกรมด้านการป้องกัน (Prevention Programs) เป็นโปรแกรมที่กรมคุมประพฤติจะเข้าร่วมการทำงานกับชุมชน ตำรวจ และโรงเรียน ซึ่งจะสนับสนุนงบประมาณให้กับชุมชนเพื่อดำเนินกิจกรรมด้านการป้องกันมุ่งหวังที่ต้องการลดปัจจัยเสี่ยงต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน กล่าวคือ ทางกรมคุมประพฤติไม่ต้องการให้เด็กและเยาวชนเข้าไปมีความเสี่ยงในการกระทำความผิด ลดโอกาสการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในแต่ละชุมชน และลดจำนวนเด็กหรือเยาวชนในการเข้าสู่ระบบยุติธรรมของเด็กและเยาวชน ซึ่งในโปรแกรมด้านการป้องกัน จะมีโปรแกรมหลักๆ อยู่ 4 โปรแกรม ได้แก่

1.1 โปรแกรมสอดส่องเด็กและเยาวชนที่มีความเสี่ยงในการกระทำความผิด (Juvenile At-Risk for Offending) (San Diego County Probation Department-Juvenile At-

Risk for Offending) ซึ่งกรมคุมประพฤติจะเป็นผู้สนับสนุนแหล่งทรัพยากรให้กับผู้ปกครอง ครอบครัว โรงเรียน รวมถึงกลุ่มเพื่อนที่มีความเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนซึ่งต้องการให้มีความช่วยเหลือในการลดความเสี่ยงในการกระทำความผิด โดยให้เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ ทั้งนี้ทางกรมคุมประพฤติได้ทำงานร่วมกับองค์กรต่างๆ ในระดับชุมชนที่จัดตั้งอยู่ในเมืองซานดิเอโก โดยการทำงานทั้งด้านการประเมินตรวจสอบ และการจัดการรายกรณีแต่ละกรณีจะไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น

1.1.1 กลุ่มเป้าหมายที่ทางกรมคุมประพฤติกำหนดไว้ คือ กลุ่มเด็กและเยาวชนที่อยู่ในวัยเรียนและอาศัยอยู่ในเมืองซานดิเอโก ที่อาจมีพฤติกรรมที่ทำให้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน

1.1.2 กระบวนการส่งต่อเด็กหรือเยาวชนที่มีความเสี่ยง คือ สมาชิกในชุมชน หรือกลุ่มวิชาชีพ ได้แก่ ตำรวจ ครู หรือผู้นำทางศาสนา (Clergy) เป็นต้น สามารถส่งเด็กหรือเยาวชน และครอบครัวให้กับ ทีมประเมินระดับชุมชน (Community Assessment Teams-CATs) ซึ่งเป็นเครือข่ายการทำงานของกรมคุมประพฤติ เพื่อเข้ารับบริการดังกล่าว ทั้งนี้ ผู้ปกครองสามารถทำเรื่องส่งเด็กหรือเยาวชนต่อเองได้เช่นกัน และเมื่อเด็กหรือเยาวชนอยู่ภายใต้การคุมประพฤติในโปรแกรมนี้ จะไม่มีประวัติคดี และประวัติการคุมประพฤติของกรมคุมประพฤติ ทั้งนี้โปรแกรมดังกล่าว ถือว่าเป็นโปรแกรมที่ใหม่ ดังนั้นเด็กหรือเยาวชนที่มีความเสี่ยงในการกระทำความผิด จะต้องเป็นลักษณะความผิดเล็กๆ น้อยๆ เท่านั้น และระบบการส่งต่อดังกล่าว สามารถติดต่อกับทางกรมคุมประพฤติผ่านได้ทั้งโทรศัพท์ แฟกซ์ และอีเมล์

1.1.3 ขอบเขตของการบริการ คือ เริ่มต้นจากการข้อมูลพื้นฐานของเด็กหรือเยาวชน และส่งต่อข้อมูลเชื่อมโยงกับทรัพยากรของชุมชน รวมไปถึงให้มีการประเมินพื้นฐานครอบครัวอย่างเต็มรูปแบบ และหากเป็นการจัดการรายกรณี จะใช้ระยะเวลาสูงสุด 9 เดือน

1.1.4 จุดเน้นของการบริการจัดการรายกรณีในโปรแกรมนี้ คือ การบริการจะมุ่งเน้นในการประเมินและการจัดการรายกรณีที่จะสนับสนุน ส่งเสริมให้มีการใช้ทรัพยากรเพื่อช่วยเหลือครอบครัวทั้งทรัพยากรส่วนบุคคลและทรัพยากรในชุมชน เพื่อตอบสนองความต้องการของครอบครัวนั้นๆ การบริการทั้งหมดนั้น จะดำเนินการโดยทีมประเมินระดับชุมชน (Community Assessment Teams-CATs) เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว

1.2 โปรแกรมทีมประเมินระดับชุมชน (Community Assessment Teams-CATs) คือ โปรแกรมที่เน้นการป้องกันและการแทรกแซงโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อจัดบริการให้กับครอบครัวที่มีเด็กหรือเยาวชนอยู่ในวัยเรียนที่มีปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เรื้อรัง (รุนแรง) หรือปัญหาอื่นๆ เช่น การดูแล เลี้ยงดูของผู้ปกครองไม่เพียงพอหรือเหมาะสม จะส่งผลให้เด็กหรือเยาวชนมีความเสี่ยงที่จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม โดยทีมประเมินระดับชุมชนจะกระจายอยู่ในพื้นที่เมืองซานดิเอโกใน 5 พื้นที่ โดยการทำงานในพื้นที่นี้ จะมีทีมเคลื่อนที่เร็วไปยังที่บ้าน มีลักษณะการประเมินโดยใช้

Ref. code: 25646024300078UFD

จุดแข็งของผู้บริการเป็นที่ตั้ง (Strength-based assessment) การเข้าไปแทรกแซงระดับครอบครัว การส่งต่อ และการให้บริการรายกรณีกับครอบครัว

1.3 โปรแกรม STAR/PAL คือ โปรแกรมที่เกิดขึ้นจากหน่วยงานตำรวจของเมืองซานดิเอโก ในแผนกของด้านการกีฬาและสันทนาการ (The San Diego Police Department's Sport Training Academic and Recreation-STAR) ร่วมกับทีมนักกีฬาของตำรวจ (The County's Police Athletic League-PAL) ที่จะมุ่งจัดโปรแกรมเพื่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชน ซึ่งโปรแกรมดังกล่าวจะมุ่งเน้นให้โอกาสกับเด็กและเยาวชน และครอบครัวในพื้นที่ของเมืองซานดิเอโก ในด้านกีฬา สันทนาการ และความสามารถในการอ่าน ออก เขียนได้ (Literacy Services)

1.4 โปรแกรมพนักงานคุมประพฤติเยี่ยมโรงเรียน (School Based Probation Officer Program-SBPO) คือ โปรแกรมนี้จะมีกลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดในโรงเรียน โดยจะสอดส่องดูแลพฤติกรรมของเด็กหรือเยาวชนจนถึงจบมัธยมปลาย (Grade K-12) ซึ่งจะมุ่งเน้นในเรื่องปัญหาการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด โดยพนักงานคุมประพฤติจะเข้ามาสอดส่องเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดโดยตรง หรือผ่านผู้ปกครอง จุดประสงค์ของโปรแกรมดังกล่าว ต้องการให้เด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดได้เข้ามามีส่วนร่วมในชั้นเรียนมากขึ้น และต้องการให้จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมปลาย (High School)

2. บริการด้านการแทรกแซง/ศาลเด็กและเยาวชน (Intervention/Court Services) เป็นบริการที่จะต้องจัดบริการในทันทีทันใดเมื่อเด็กหรือเยาวชนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

2.1 กระบวนการแรกรับ และสอบสวนคดี (Intake and Investigation) คือ ในขั้นตอนของกระบวนการนี้ไม่ว่าคดีของเด็กหรือเยาวชนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมซึ่งมีการดำเนินการอย่างไม่เป็นทางการ หรือคดีถูกส่งต่อไปยังสำนักงานอัยการเขตเพื่อร่างคำฟ้องนั้น เมื่อถึงกระบวนการที่ศาลพิจารณาคำฟ้องว่ากระทำผิดจริงหรือไม่ พนักงานคุมประพฤติจะมีหน้าที่เป็นผู้สืบเสาะดำเนินการสอบสวนอย่างครอบคลุมเพื่อทำข้อเสนอแนะนำแก่คดีเด็กหรือเยาวชนนั้น เสนอให้ต่อศาลในช่วงระหว่างการพิจารณาคดี โดยในการสอบสวนนั้น พนักงานคุมประพฤติจะต้องรวบรวมประวัติเด็กหรือเยาวชน พฤติการณ์ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ประวัติทางครอบครัว/สังคมของเด็กหรือเยาวชน เป็นต้น

2.2 การช่วยเหลือด้านการเดินทาง (Transportation) คือ เมื่อเด็กหรือเยาวชนถูกควบคุมตัว หรือถูกจำกัดบริเวณที่บ้าน และเมื่อถึงวันพิจารณาคดี กรมคุมประพฤติจะมีบริการรับ-ส่งไปยังศาลเด็กและเยาวชน รวมถึงหากเด็กหรือเยาวชนมีนัดหมายโปรแกรมการบำบัดทางการแพทย์ หรือนัดหมายส่วนตัวที่เกี่ยวข้องกับคดีด้วย

Ref. code: 25646024300078UFD

3. โปรแกรมด้านการสอดส่องดูแล (Supervision Programs) เป็นโปรแกรมที่เกี่ยวกับการสอดส่องดูแล การจัดการรายกรณี มุ่งสนับสนุนให้ปฏิบัติได้ตามเงื่อนไขการคุมประพฤติตามที่ศาลกำหนด และให้การช่วยเหลือตามข้อกฎหมาย

3.1 ศาลยาเสพติด (Drug Court) โปรแกรมนี้จะสอดส่องดูแลอย่างเข้มงวดกับเด็กหรือเยาวชนที่ติดยาเสพติด ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องในคดีที่มีความรุนแรง รวมถึงในกรณีที่ผ่านโปรแกรมบำบัดยาเสพติดมาแล้วแต่ล้มเหลว ในการควบคุมดูแลนั้นจะต้องมีการรายงานตัวต่อผู้พิพากษาทุกสัปดาห์ และมีการตรวจหาสารเสพติดทุกครั้ง ซึ่งจะเสริมแรงกระตุ้นให้เด็กหรือเยาวชนมีพฤติกรรมเชิงบวก และจะมีมาตรการแทรกแซงที่เข้มงวดอย่างต่อเนื่องสำหรับเด็กหรือเยาวชนที่ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข โดยใช้ระยะเวลา 9 เดือน

3.2 การจัดการรายกรณีแบบเข้มข้น (Intensive Case Management-ICM) คือ โปรแกรมนี้ดำเนินการเพื่อต้องการลดจำนวนเด็กหรือเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม โดยเน้นที่จุดแข็งและความต้องการของเด็กหรือเยาวชนเป็นหลัก พนักงานคุมประพฤติและองค์กรต่างๆ ในชุมชน จะให้ความรู้กับทางครอบครัวของเด็กหรือเยาวชน ในเรื่องของการเข้าถึงทรัพยากรภายในชุมชน และการเข้ารับบริการต่างๆ อีกทั้งจะมีการสอดส่อง และแทรกแซงขั้นเข้มงวดกับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดภายใต้กฎหมาย WIC 602 (See Welfare and Institutions code- WIC) และการกระทำผิดบางเรื่องใน WIC601 (See Welfare and Institutions code- WIC) ซึ่งจะถูกคุมประพฤติระหว่างอายุ 9-17.5 ปี ตามที่พนักงานคุมประพฤติได้พิจารณาและคัดเลือกแล้ว ซึ่งองค์กรต่างๆ ในชุมชนจะมีพนักงานที่คอยสนับสนุนพนักงานคุมประพฤติ เช่น การให้เด็กหรือเยาวชนได้รับผิดชอบกับเงื่อนไขที่ทางศาลเด็กและเยาวชนกำหนดให้ปฏิบัติตาม การติดตามดูแลที่บ้าน โรงเรียน และภายในชุมชน เป็นต้น ซึ่งพนักงานในองค์กรในชุมชนนั้นจะให้การสนับสนุน ดูแลติดตามเด็กหรือเยาวชนอย่างเต็มที่เป็นประจำทุกวัน โดยเน้นเรื่องการลด/งดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือยา การเน้นกิจกรรมในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมในชุมชน และหลีกเลี่ยงการเข้ากลุ่มแก๊งของเด็กหรือเยาวชนผู้นั้น ซึ่งโปรแกรมดังกล่าวจะใช้ระยะเวลาในช่วง 4-6 เดือน

3.3 การติดตามดูแลตามสถานที่บำบัดรักษา (Placement Unit) โปรแกรมนี้จะเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างการคัดกรอง การประเมิน และการดูแลภายใต้คำสั่งการควบคุมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในสถานบำบัดรักษา (A residential treatment facility-RTF) ที่อยู่อาศัยแบบอุปถัมภ์ หรือที่อยู่อาศัยของสมาชิกในเครือญาติ หรือไม่ใช่ญาติ อีกทั้งมีการเฝ้าติดตามเด็กหรือเยาวชนในทุกๆ เดือน โดยเจ้าหน้าที่พนักงานคุมประพฤติจะเข้าเยี่ยมตามสถานที่ต่างๆ เพื่อติดตามความคืบหน้า และเพื่อสร้างความเชื่อมั่นว่า เด็กหรือเยาวชนนั้นมีความปลอดภัยที่บำบัดรักษาอยู่ในสถานที่แห่งนั้น หลังจากนั้นพนักงานคุมประพฤติจะทำรายงานต่อศาลเด็กและเยาวชนทราบ

Ref. code: 25646024300078UFD

3.4 การติดตาม/สอดส่องดูแล (Supervision Unit) คือ พนักงานคุมประพฤติจะพัฒนา ออกแบบแผนรายบุคคล (Case plan) โดยใช้จุดแข็งของเด็กหรือยเวชนแต่ละคนเป็นพื้นฐาน เพื่อให้มีความปลอดภัยและคุ้มครองต่อชุมชน โดยจะมุ่งให้เด็กหรือเยาวชนมีความรับผิดชอบต่อพฤติกรรมของตนเอง มีแนวทางการดูแลรักษา ให้คำแนะนำในแต่ละสถานการณ์อย่างเหมาะสมและช่วยเหลือในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ซึ่งสำนักงานคุมประพฤติในพื้นที่ และชุมชนที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ จะเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามดูแลเด็กหรือเยาวชนจัดทำเอกสารต่างๆ ติดต่อกับผู้ปกครอง นักบำบัด ครูประจำชั้น หรือบุคลากรในโรงเรียน และเจ้าหน้าที่ตำรวจ อย่างสม่ำเสมอ

4. โปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู (Treatment Programs) โปรแกรมนี้จะรวมถึงการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ศูนย์บำบัดรักษา และการบำบัดรักษาตามที่อยู่อาศัยที่ศาลกำหนดไว้

จากการสัมภาษณ์ Chrystal Sweet พบว่า ในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้นทางกรมคุมประพฤติจะมีเครื่องมือการประเมินความเสี่ยงและความสามารถในการฟื้นฟู (San Diego Risk and Resiliency Checkup-II (SDRRC-II)) ซึ่งเป็นเครื่องมือหลักในการปฏิบัติงานด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู โดยจะมีขั้นตอนในการประเมินผ่านการสัมภาษณ์โดยใช้หลักการสัมภาษณ์เพื่อการสร้างแรงจูงใจ (Motivational Interviewing-MI) (Bogue & O'Connor, 2016, pp. 15-17) แบ่งออกเป็น 4 แนวทาง ได้แก่

1. การสร้างการมีส่วนร่วม (Engaging) คือ เป็นกระบวนการสร้างสัมพันธภาพระหว่างพนักงานคุมประพฤติกับเด็กหรือเยาวชน โดยจะต้องสร้างให้เด็กหรือเยาวชนมีความเชื่อมั่นว่าพนักงานคุมประพฤติมีความเข้าใจในตัวเขาและต้องทำให้เด็กหรือเยาวชนมีความเชื่อใจตัวของพนักงานคุมประพฤติได้

2. การสร้างเป้าหมายร่วมกัน (Focusing) คือ หลังจากมีความเข้าใจและเชื่อมั่นกันและกันแล้ว ขั้นตอนต่อไป คือ การสร้างเป้าหมายร่วมกัน โดยที่พนักงานคุมประพฤติและเด็กหรือเยาวชนจะต้องมีการทำงานร่วมกันที่จะต้องตั้งเป้าหมายร่วมเพียง 1-2 เป้าหมาย ที่จะส่งผลกระทบในการเปลี่ยนแปลงของชีวิตครั้งใหญ่ของเด็กหรือเยาวชน ดังนั้นพนักงานคุมประพฤติจะต้องทุ่มเทระยะเวลาในการค้นหาเป้าหมายร่วมกับเด็กหรือเยาวชน

3. การสร้างแรงกระตุ้นร่วม (Evoking) คือ ในขั้นตอนนี้จะไม่ได้มุ่งหวังที่จะเพื่อช่วยเหลือหรือปรับเปลี่ยนตามแผนเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่มุ่งหวังที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจริงจากภายในตัวของเด็กหรือเยาวชน กล่าวคือ พนักงานคุมประพฤติจะต้องมีเป้าหมายร่วมกับเด็กหรือเยาวชน ไม่มุ่งเพียงแต่ดำเนินการตามแผนที่วางไว้เพียงอย่างเดียว อีกทั้งในการสร้างแรงกระตุ้นนั้นจะต้องเข้าไปถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมภายในการเปลี่ยนแปลง การทำงานร่วมกันให้สอดคล้องกัน และปรับเปลี่ยนลักษณะการพูดคุยระหว่างแผนรายกรณี โดยที่พนักงานคุมประพฤติ

Ref. code: 25646024300078UFD

จะต้องให้เด็กหรือเยาวชนสามารถอธิบายความคิด ความต้องการ เหตุผลของการที่จะเปลี่ยนแปลง ความสามารถที่เขามีด้วยตัวของเขาเองได้ เพื่อที่จะเป็นปัจจัยสำคัญที่เขาต้องการเปลี่ยนแปลงตัวเอง เพราะเมื่อเด็กหรือเยาวชนตระหนัก รับรู้ เข้าใจถึงแผนรายกรณีด้วยตัวเองได้แล้วนั้น สิ่งนี้จะเป็นสิ่งสำคัญในการกระตุ้นและขับเคลื่อนในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและพัฒนาตัวเด็กหรือเยาวชนเองได้

4. การวางแผนร่วมกัน (Planning) คือ เมื่อเด็กหรือเยาวชนสามารถเข้าใจ อธิบายความปรารถนา ความสามารถ เหตุผล และความต้องการได้แล้วนั้น จะถึงเวลาที่จะเข้าสู่กระบวนการดำเนินการตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูรายกรณี พนักงานคุมประพฤติจะสามารถตัดสินใจการเปลี่ยนแปลงลักษณะที่เจาะจง และปฏิบัติร่วมกันได้ ดังนั้นเด็กหรือเยาวชนสามารถเริ่มปฏิบัติตามแผนรายกรณีได้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชีวิตภายใต้การสนับสนุนของพนักงานคุมประพฤติ

โดยแนวทางการสัมภาษณ์ข้างต้นเพื่อวางแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูรายกรณี (Case plan) ซึ่งแผนดังกล่าวจะใช้ San Diego Probation Department Supervision Model (Bogue & O'Connor, 2016, p. 9) เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องด้วย ประกอบไปด้วย 5 ประการ ได้แก่

1. การประเมิน (Assessment) คือ แนวทางการประเมินเด็กหรือเยาวชนแต่ละคน โดยจะใช้เครื่องมือการประเมินจากที่สัมภาษณ์ โดยพิจารณาจากหลักฐาน/ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เกิดขึ้นกับเด็กหรือเยาวชนแต่ละราย และจะแปลผลความเสี่ยงซึ่งแบ่งออกได้ 3 ระดับ ได้แก่ ระดับเสี่ยงสูง กลาง และต่ำ เพื่อกำหนดระยะเวลาการสอดส่องดูแล และการวางแผนในขั้นตอนต่อไป อีกทั้งจะต้องพิจารณาถึงความต้องการของเด็กหรือเยาวชนด้วย

2. การวางแผน (Planning) คือ ในการวางแผนจะต้องครอบคลุม มีความต่อเนื่อง และสามารถปรับเปลี่ยนได้ตลอด และต้องพิจารณาถึงผู้ถูกคุมประพฤติเป็นหลัก อีกทั้งให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอนของแผนรายกรณี เพื่อให้สามารถปรับแผนให้สอดคล้องและเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง

3. เครือข่ายในชุมชน (Linking) คือ จากแผนรายกรณีนั้นจะต้องมีเครือข่ายการทำงานที่เหมาะสมที่จะส่งต่อเด็กหรือเยาวชนได้รับการบริการ โดยอิงฐานข้อมูลกับทรัพยากรในชุมชน ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน

4. การติดตามดูแล (Monitoring) คือ การเฝ้าติดตามดูแลจะเป็นแนวทางการกระตุ้นให้เด็กหรือเยาวชนสามารถปฏิบัติตามแผนรายกรณีให้สำเร็จ และสามารถปรับเปลี่ยนแนวทางการแทรกแซงแต่ละกิจกรรมได้เสมอ เพื่อไม่ให้เด็กหรือเยาวชนกลับสู่เส้นทางเดิม อีกทั้งมีการทบทวนแผนรายกรณีตามความต้องการของเด็กหรือเยาวชนในแต่ละรายกรณี

Ref. code: 25646024300078UFD

5. การสนับสนุน (Advocacy) คือ พนักงานคุมประพฤติจะทำหน้าที่ร่วมกับเด็กหรือเยาวชนให้ได้รับการบริการและทรัพยากรที่สอดคล้องกับแผนรายกรณี และสร้างความเชื่อมั่นให้กับเด็กหรือเยาวชนว่า เด็กหรือเยาวชนมีความสามารถที่จะประสบความสำเร็จตามแผนรายกรณีที่วางไว้ได้

จากการสัมภาษณ์ Chrystal Sweet และJessica Rathbun (Probation Officer, San Diego County Probation Department, 2021) พบว่า เมื่อประชุมจัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูรายกรณี (Case Plan) เสร็จสิ้น และได้แผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูรายกรณีเพื่อปฏิบัติตามข้อกำหนดหรือเงื่อนไขแล้วนั้น พบว่า หากเด็กหรือเยาวชนที่เข้าสู่โปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่บ้าน ทางกรมคุมประพฤติจะส่งต่อให้ทางชุมชน หรือองค์กรภาคประชาสังคมที่ทำงานร่วมกับกรมคุมประพฤติในชุมชน เป็นผู้ดำเนินการร่วมกัน ซึ่งสัดส่วนการติดตาม เฝ้าดูแล สอดส่อง ระหว่างพนักงานคุมประพฤติ กับ เด็กหรือเยาวชน คือ 1: 20 คน โดยที่ระยะเวลาของแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูโดยเฉลี่ยจะอยู่ที่ 1-2 ปีแล้วแต่ละกรณี และในแต่ละพื้นที่ในชุมชนจะมีทีมประเมินระดับชุมชน (Community Assessment Teams-CATs) เข้ามาสอดส่อง ติดตาม ดูแลเด็กหรือเยาวชนในแต่ละกรณีอย่างใกล้ชิด โดยเป็นทีมสหวิชาชีพ ประกอบไปด้วย นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา นักอาชญาวิทยา นักการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง และนักบำบัดแอลกอฮอล์/ยาเสพติด เป็นต้น ซึ่งกระจายอยู่ใน 5 พื้นที่ ในเมืองซานดิเอโก ได้แก่ 1. ฝั่ง North Inland ภายใต้องค์กร Mental Health System, Inc. 2. ฝั่ง North Coastal ภายใต้องค์กร North County Lifeline, Inc. 3. ฝั่ง East ภายใต้องค์กร San Diego Youth Services 4. ฝั่ง South Bay ภายใต้องค์กร SBCS และ5. ฝั่ง Central ภายใต้องค์กร SAY San Diego

ในส่วนของด้านปัญหาในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่พบเจออย่างสม่ำเสมอ คือ เรื่องของการให้ความร่วมมือของเด็ก เยาวชน และครอบครัว เช่น การให้ข้อมูล หรือปฏิบัติตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู, การหลบหนีระหว่างทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

ทั้งนี้ หากเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดที่รุนแรง หรือมีการกระทำความผิดซ้ำจะมีสถานที่รองรับของกรมคุมประพฤติเช่นเดียวกันในการควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชน เช่น สถานที่ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด (Juvenile Hall) และYouth Transition Campus (YTC)

จากการสัมภาษณ์ Gabriel Tapia (Probation Officer, San Diego County Probation Department, 2021) พบว่า กรมคุมประพฤติ มีสถานที่ควบคุมตัวเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในคดีที่รุนแรง เช่น ฆาตกรรม (Murder) วางเพลิง (Arson) ลักพาตัว (Kidnapping) ปล้น (Robbery) ข่มขืนกระทำชำเราโดยใช้กำลัง (Rape by force) เป็นต้น เมื่อผู้พิพากษา เห็นว่าพฤติการณ์ของคดีส่งผลต่อความปลอดภัยสาธารณะ (Public Safety) กล่าวคือ ประชาชนในชุมชนที่

Ref. code: 25646024300078UFD

เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ รู้สึกถึงความไม่ปลอดภัย หากเด็กหรือเยาวชนถูกส่งตัวกลับมาอยู่ในชุมชน ดังนั้น เด็กหรือเยาวชนผู้นั้นจะถูกควบคุมโดยอำนาจของศาล และจะมีคำสั่งให้เด็กหรือเยาวชนถูกควบคุมตัวที่สถานที่ควบคุม (Juvenile Hall) ระหว่างรอการพิจารณาคดี ซึ่งสถานที่ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชน (Juvenile Hall) จะคล้ายคลึงกับสถานแรกรับของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนของประเทศไทย

สถานที่ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด (Juvenile Hall) (Probation Department-Juvenile Information) เดิมชื่อ Juvenile Detention Facilities ซึ่งจะมีการควบคุมความปลอดภัยระดับสูงสุดตลอด 24 ชั่วโมง โดยมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับเด็กหรือเยาวชนสำหรับการรอพิจารณาคดี หรือการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ซึ่งระยะเวลาเฉลี่ยในการควบคุมตัวระหว่างรอการพิจารณาคดี หรือตามคำสั่งศาลจะอยู่ที่น้อยกว่า 1 เดือน โดยมีจุดมุ่งหมาย ต้องการให้ชุมชนได้รับการคุ้มครองจากเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดขณะที่ถูกควบคุมตัว และเด็กหรือเยาวชนจะได้รับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู โดยมีข้อปฏิบัติสำคัญว่า เด็กหรือเยาวชนที่ถูกควบคุมตัวจะต้องเข้าเรียนในโรงเรียนทุกวันจันทร์-ศุกร์ กับโรงเรียน S.O.A.R. Academy ภายใต้การจัดการของสำนักงานการศึกษาของเมืองซานดิเอโก และเมื่อจบการศึกษา เด็กหรือเยาวชนจะได้รับประกาศนียบัตรระดับมัธยมปลาย (High school diploma) เพื่อจะมีโอกาสเข้าศึกษาต่อระดับวิทยาลัยต่อไป อีกทั้งในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูยังมีโปรแกรมที่หลากหลาย ได้แก่ โปรแกรมบำบัดแอลกอฮอล์ โปรแกรมบำบัดยาเสพติด โปรแกรมโยคะ โปรแกรมความเป็นพลเมือง (Civic Engagement) และโปรแกรมบำบัดโดยสัตว์ (Pet Therapy) เป็นต้น ซึ่งโปรแกรมต่างๆ จะดำเนินการโดย SAY San Diego และ Second Chance Programs นอกจากนี้มีการเชิญวิทยากรพิเศษมาบรรยายให้กำลังใจและสร้างแรงบันดาลใจให้กับเด็กหรือเยาวชน เช่น นักเขียน นักกีฬา และผู้นำชุมชน/อาสาสมัคร เป็นต้น ทั้งนี้สถานที่ควบคุมมีอยู่ 2 แห่งในซานดิเอโก ได้แก่ สาขา Kearny Mesa จำนวนความจุสูงสุด 359 คน และสาขา East Mesa จำนวนความจุสูงสุด 290 คน

ในส่วนของ Youth Transition Campus (YTC) เป็นโครงการใหม่ของกรมคุมประพฤติ โดยจะดำเนินการสร้างเสร็จช่วง ต้นปี ค.ศ.2022 มีจุดมุ่งหมายต้องการสร้างสถานที่ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนให้มีบรรยากาศเหมือนอยู่ในโรงเรียน หรือการเข้าแคมป์ และมีโครงการ Urban Camp (Probation Department-Juvenile Information) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการนี้ และดำเนินการสร้างเสร็จสิ้นแล้วในระยะที่ 1 ของโครงการ YTC โดยสถานที่ดังกล่าวจะมีการควบคุมความปลอดภัยระดับต่ำตลอด 24 ชั่วโมง จากการสัมภาษณ์ Gabriel Tapia และJessica Rathbun พบว่า เป้าหมายของโครงการ Urban Camp คือ การฝึกอบรมและทักษะที่จำเป็นสำหรับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดให้มีการเปลี่ยนแปลง และสามารถกลับคืนสู่สังคมได้ โดยช่วงอายุของเด็กหรือเยาวชนที่จะสามารถเข้าโครงการ Urban Camp ได้นั้นจะอยู่ระหว่าง 13-18 ปี ทั้งนี้ระยะเวลา

Ref. code: 25646024300078UFD

ในการอยู่ใน Urban Camp จะแตกต่างกันระหว่างผู้ชายกับผู้หญิง โดยผู้หญิงจะต้องอาศัยอยู่ 120 วัน ส่วนผู้ชายจะมีระยะเวลา 3 ช่วง ได้แก่ 85 วัน 130 วัน และ240 วัน และจะแยกระหว่างผู้ชายและผู้หญิง รวมถึงโปรแกรมการบำบัดฟื้นฟูจะแตกต่างกัน โครงการ Urban Camp จะมีหอพักอยู่ 4 ลักษณะ ได้แก่

1. Base Camp Dorm: เป็นหอพักผู้ชายที่อายุน้อยที่สุด โดยทั่วไปแล้วจะอายุระหว่าง 13-16 ปี

2. Ascent Dorm: เป็นหอพักผู้ชายหนุ่ม อายุระหว่าง 16-17 ปี

3. Summit Dorm: เป็นหอพักผู้ชายที่อายุมากที่สุด อายุระหว่าง 17-18 ปี

4. Girls Rehabilitation Facility: เป็นหอพักสำหรับผู้หญิง ซึ่งมีเพียงแห่งเดียวในโครงการนี้

ทั้งนี้โปรแกรมในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เด็กและเยาวชนจะมีเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบดูแลให้มีส่วนร่วมในโปรแกรมต่างๆ ที่ตอบสนองต่อความต้องการในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของเด็กและเยาวชนคนๆ นั้น จะเห็นได้ว่า แนวทางการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดของกรมคุมประพฤตินั้น จะมีการปฏิบัติงานร่วมกับทางศาลเด็กและเยาวชนเป็นหน่วยงานหลัก กล่าวคือ เมื่อเด็กหรือเยาวชนเข้าสู่กระบวนการของศาล พนักงานคุมประพฤติจะมีส่วนสำคัญในการช่วยเหลือ ดูแลสอดส่อง และแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ทั้งในการสืบเสาะและพินิจ ในการค้นหาประวัติและสาเหตุการกระทำความผิด ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เพื่อน ชุมชน และโรงเรียน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในชีวิตของเด็กหรือเยาวชน และจะเสนอแนะความคิดเห็นในรายงานเพื่อแจ้งให้ทางศาลเด็กและเยาวชนทราบ

และเมื่อทางศาลเด็กและเยาวชนพิจารณาตัดสินว่า ให้ควบคุมตัว หรือไม่ควบคุมตัว แต่มีข้อกำหนดเงื่อนไข พนักงานคุมประพฤติจะเป็นผู้ที่รับผิดชอบเด็กและเยาวชน และปฏิบัติตามคำสั่งของศาล ซึ่งทางกรมคุมประพฤติจะมีเครื่องมือในการประเมินความเสี่ยงและความสามารถในการฟื้นฟู (San Diego Risk and Resiliency Checkup-II (SDRRC-II)) ในการประเมินความเสี่ยงของเด็กหรือเยาวชน เพื่อทราบถึงแนวทางการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเฉพาะราย และมีโปรแกรม/บริการที่ครอบคลุมเพื่อลดความเสี่ยงการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน อีกทั้งยังมีเครือข่ายการทำงานร่วมกับทั้งองค์กรภาครัฐ และองค์กรภาคประชาสังคม เป็นเครือข่ายเพื่อที่จะสามารถทำงานร่วมกันหรือส่งต่อเด็กหรือเยาวชนในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ที่สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพปัญหาของเด็กหรือเยาวชนอีกด้วย

อีกทั้งทางกรมคุมประพฤติได้มีระบบการติดตามและประเมินผลหลังจากปล่อยตัว กล่าวคือ เมื่อเด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูครบตามเงื่อนไขสำเร็จแล้ว เด็กหรือเยาวชนได้รับอนุญาตให้กลับไปอยู่กับครอบครัว หรือผู้ปกครองที่อาศัยอยู่ด้วยแล้ว พนักงาน

Ref. code: 25646024300078UFD

คุมประพฤติยังคงติดตาม สอดส่อง พฤติกรรมของเด็กหรือเยาวชนอยู่ภายใต้เงื่อนไขการคุมประพฤติอยู่ โดยแบ่งออกเป็น 2 กรณี

1. กรณีเด็กหรือเยาวชนมีความเสี่ยงต่ำ หมายถึง พฤติกรรมความเสี่ยงของเด็กหรือเยาวชนต่อความปลอดภัยของชุมชนระดับต่ำ เมื่อเด็กหรือเยาวชนกลับไปอยู่กับครอบครัวหรือผู้ปกครองที่อาศัยอยู่ด้วยแล้ว จะยังอยู่ภายใต้การติดตาม สอดส่อง ของพนักงานคุมประพฤติ โดยจะสอดส่อง ติดตาม เด็กหรือเยาวชนผู้นั้นให้สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดขึ้นกับการปรับตัวใช้ชีวิตในชุมชน หากปฏิบัติได้สำเร็จตามเงื่อนไขที่กำหนดขึ้น พนักงานคุมประพฤติจะทำรายงานเสนอศาลเด็กและเยาวชนเพื่อปลดเงื่อนไขการคุมประพฤติ

2. กรณีเด็กหรือเยาวชนมีความเสี่ยงสูง หมายถึง พฤติกรรมความเสี่ยงของเด็กหรือเยาวชนต่อความปลอดภัยของชุมชนระดับสูง เมื่อเด็กหรือเยาวชนกลับไปอยู่กับครอบครัวหรือผู้ปกครองที่อาศัยอยู่ด้วยแล้ว จะยังอยู่ภายใต้การติดตาม สอดส่อง ของพนักงานคุมประพฤติ โดยจะสอดส่อง ติดตาม เด็กหรือเยาวชนผู้นั้นสามารถปรับตัวร่วมกับการใช้ชีวิตในชุมชนได้ เช่น การไปโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ การเลิกเสพสารเสพติด เป็นต้น หากปฏิบัติได้สำเร็จตามเงื่อนไขดังกล่าว พนักงานคุมประพฤติจะทำรายงานเสนอศาลเด็กและเยาวชนเพื่อปลดเงื่อนไขการคุมประพฤติ

5.3.2 องค์กร SAY San Diego

องค์กร SAY San Diego (Program, Delinquency Prevention & Youth Development, Alternative to Detention) เป็นองค์กรภาคประชาสังคมแห่งหนึ่งที่เก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งในเมืองซานดิเอโก โดยเริ่มก่อตั้งปี ค.ศ.1971 ซึ่งในช่วงเวลานั้นเป็นองค์กรขนาดเล็ก มีเพียงพนักงานประจำที่ได้รับเงินเดือนเพียงคนเดียว และมีเป้าหมายเพื่อบริการการป้องกันเด็กและเยาวชนที่ประสบปัญหาในชีวิต ในปัจจุบัน SAY San Diego ได้พัฒนาและมีโครงการมากกว่า 40 โครงการที่เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเด็ก ครอบครัว ชุมชน ร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนในเมืองซานดิเอโก

ภารกิจหลักขององค์กร คือ การร่วมมือกับเด็กและเยาวชน ผู้ใหญ่ ครอบครัว และชุมชนในเมืองซานดิเอโก ให้สามารถบรรลุเป้าหมายตามศักยภาพของเขาได้

วิสัยทัศน์ขององค์กร คือ โอกาส (Opportunity) ความเสมอภาค (Equity) และความเป็นอยู่ที่ดี (Well-being) ของชาวซานดิเอโกทุกคน

สิ่งสำคัญของการทำงานขององค์กร คือ องค์กรจะเข้าไปทำงานและให้บริการอย่างครอบคลุมตามความต้องการของบุคคลหรือครอบครัว ไม่เพียงเน้นที่จะช่วยเหลือเพียงปัญหาใดปัญหาหนึ่งอย่างเดียวเท่านั้น โดยองค์กรจะดึงชุมชนเข้ามาให้ทำงานร่วมกัน และจะทำงานร่วมกับองค์กรภาครัฐต่างๆ เช่น หน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย โรงเรียน หน่วยงานรัฐท้องถิ่น เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวก โดยมุ่งเน้นให้กลุ่มเป้าหมายสามารถเสริมพลัง เพิ่มพลังบวก และมีส่วนร่วมกับชุมชน

Ref. code: 25646024300078UFD

โครงการการทำงานขององค์กร จะครอบคลุมตั้งแต่กลุ่มเด็กแรกเกิด จนกระทั่งจบการศึกษาระดับต้น (Elementary School) กล่าวคือ เมื่อสามีภรรยาคู่ใดมีบุตร และประสบปัญหาการเลี้ยงดู ทางองค์กรจะมีโปรแกรมเข้าไปช่วยเหลือไม่ว่าจะเรื่องเศรษฐกิจ ความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงดู การเตรียมความพร้อมลูกก่อนเข้าโรงเรียน เป็นต้น หรือหากเด็กหรือเยาวชนประสบปัญหาจะมีโปรแกรมป้องกันการกระทำผิดของเด็กหรือเยาวชน หรือหากเด็กหรือเยาวชนถูกคุมประพฤติจะมีโปรแกรมแก้ไขบำบัดฟื้นฟู รวมถึงหากผู้ใหญ่ถูกคุมประพฤติ องค์กรก็จะมีโปรแกรมให้การบำบัดฟื้นฟูเช่นกัน

โดยบริการหลักขององค์กรจะแบ่งออกเป็น 8 บริการ ได้แก่ (1) บริการด้านการบำบัดแอลกอฮอล์ บุหรี่ และสารเสพติด (2) บริการก่อนและหลังเข้าโรงเรียนในวัยก่อนเรียน และความพร้อมการเข้าโรงเรียน (3) บริการป้องกันการล่วงละเมิดเด็ก และการสนับสนุนในครอบครัว (4) การร่วมมือทำงานกับครอบครัวทหาร ผู้อพยพ/ผู้ลี้ภัย ครอบครัว และนักเรียน (5) บริการเน้นการสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว (6) บริการอุปถัมภ์เด็ก และการเลี้ยงดูแบบเครือญาติ (7) การป้องกันและเบี่ยงเบนการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน และ(8) การให้คำปรึกษาด้านสุขภาพจิต การจัดการรายกรณี การพัฒนาเด็กและเยาวชน การบริการผู้ใหญ่ที่ประสบปัญหา การให้บริการเข้าถึงบริการสุขภาพ การจ้างงาน และการพึ่งพาตนเอง

จากการสัมภาษณ์ Nancy Gannon Hornberger (President & Chief Executive Officer of SAY San Diego, 2021) พบว่า องค์กร SAY San Diego มีบริการการทำงานหลักร่วมกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดด้วย ซึ่งงานบริการส่วนนี้จะเป็นการป้องกันการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนร่วมกับกระบวนการยุติธรรม และส่งเสริมการพัฒนาด้านสุขภาพกับเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงซึ่งได้รับการส่งต่อจากหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย โรงเรียน หน่วยงานในชุมชน หรือผู้ปกครองมายังองค์กร SAY San Diego

โดยองค์กร SAY San Diego จะเป็นหน่วยงานภาคประชาสังคมที่ทำงานใกล้ชิดกับกรมคุมประพฤติ ศาลเด็กและเยาวชน และชุมชนในเมืองซานดิเอโกมามากกว่า 30 ปี ผ่านแนวทางการให้การสนับสนุนผ่านชุมชนไปยังเด็กและเยาวชน กับครอบครัว ซึ่งมีโปรแกรมที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดดำเนินการอยู่ 4 โปรแกรม ได้แก่

1. โปรแกรมการหันเหคดีแทนการคุมขัง (Alternatives to Detention) (SAY San Diego-Program, Delinquency Prevention & Youth Development, Alternative to Detention)

โปรแกรมนี้เป็นการทำงานร่วมกับเด็กและเยาวชน และครอบครัวของเด็กและเยาวชนแบบองค์รวม เพื่อปรับเปลี่ยนจากความผิดหวังหรือไม่พอใจ และท้าทายจากการบังคับใช้กฎหมาย ศาลเด็กและเยาวชน และการคุมประพฤติ ให้เป็นประสบการณ์ในเชิงบวก โดยการรับฟัง

ครอบครัวและความต้องการผ่านการจัดลำดับความสำคัญในระดับต่างๆ ซึ่งโปรแกรมนี้เป็นการให้ทางเลือกสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีระดับความเสี่ยงต่ำที่จะสามารถหันเหคดีออกจากระบบยุติธรรมได้สำเร็จและหลีกเลี่ยงการกระทำผิดซ้ำ เด็ก เยาวชน และครอบครัวจะได้รับทรัพยากรที่จำเป็นในการอยู่ในโปรแกรมนี้ โดยจะเข้าโปรแกรมนี้ได้นั้นจะเป็นการส่งตัวเด็กหรือเยาวชนจากสถานีตำรวจซานดิเอโก กรมคุมประพฤติ และศาลเด็กและเยาวชน

โดยทีมงานของ SAY San Diego จะเป็นผู้ให้คำปรึกษาร่วมกับเด็ก เยาวชน และครอบครัวทั้งในด้านทักษะการควบคุมความโกรธ (Anger Control) ทักษะการตัดสินใจเชิงบวก (Positive decision making) เป็นต้น ส่วนผู้ปกครองจะทำหน้าที่เป็นแหล่งสนับสนุนและให้คำแนะนำ และผ่านการทำแบบทดสอบ Brief Strategic Family Therapy and TARGET-Trauma Affect Regulation: Guide for Education and Therapy ส่งผลให้เด็ก เยาวชนได้เรียนรู้ เข้าใจความรู้สึกต่อการรับมือกับความเครียดและบาดแผลที่เกิดขึ้นได้ดีขึ้น ซึ่งบริการเหล่านี้จะมีบริการให้ที่บ้าน ทั้งนี้โปรแกรมนี้ยังเสนอทางเลือกที่พักชั่วคราวที่ปลอดภัยสำหรับเด็กและเยาวชนที่ต้องการแยกย้ายหรือเปลี่ยนสภาพแวดล้อมด้วย

ในปี ค.ศ.2019-2020 พบว่า เด็กและเยาวชนเข้ามายังโปรแกรมดังกล่าวจำนวน 612 คน ในขณะเดียวกันมีเด็กและเยาวชนที่สามารถประสบความสำเร็จจบโครงการนี้ได้มีจำนวน 676 คน โดยที่ 95% จากจำนวน 676 คน ถูกเข้าโปรแกรมการบริการที่บ้านผ่านโปรแกรม Intensive Case Management และหลังจากจบโครงการแล้วผ่านไป 12 เดือน พบว่า ไม่พบรายงานการส่งต่อจากพนักงานคุมประพฤติ คิดเป็น 97% (San Diego Association of Governments, 2021, p. 7)

2. ทีมประเมินระดับชุมชน (Community Assessment Teams-CATs)

ทีมประเมินระดับชุมชนจะเป็นทีมที่ทำงานร่วมกันหลายหน่วยงานเพื่อการป้องกันและแทรกแซงเด็กและเยาวชนในช่วงวัยเรียน อายุระหว่าง 6-18 ปี ที่มีปัจจัยเสี่ยงที่จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ซึ่งปัจจัยเสี่ยงนั้น ได้แก่ (1) ปัญหาพฤติกรรมรุนแรงที่ติดเป็นนิสัย (2) ปัญหาการหนีโรงเรียน (3) ปัญหาด้านวินัยในโรงเรียน (4) ปัญหาทางครอบครัว (5) ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่สามารถควบคุมได้ (6) ปัญหาการใช้สารเสพติด (7) ปัญหาความรุนแรงในวัยรุ่น และ(8) ปัญหาการกักขังผู้ปกครอง/ ครอบครัว ซึ่งการเข้าถึงบริการดังกล่าว สามารถเข้าไปติดต่อทีม CATs ได้โดยตรง หรืออาจจะถูกส่งต่อจากโรงเรียน หน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย พนักงานคุมประพฤติ และผู้ให้คำปรึกษา เป็นต้น โปรแกรมดังกล่าวได้รับการสนับสนุนงบประมาณโดยกรมคุมประพฤติของเมืองซานดิเอโก

Ref. code: 25646024300078UFD

โปรแกรม CATs นี้เป็นการทำงานแบบสหวิชาชีพที่มีความหลากหลาย ทั้งผู้เชี่ยวชาญด้านแอลกอฮอล์และยาเสพติด นักการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพจิต และนักจัดการรายกรณี ที่จะมีระบบการส่งต่อเพื่อค้นหาความเสี่ยงของเด็ก เยาวชน และครอบครัว เน้นการเชื่อมโยงระหว่างครอบครัวกับทรัพยากรในชุมชนที่มีอยู่ พัฒนาแผนบริการครอบครัวโดยใช้จุดแข็งของครอบครัวเป็นฐาน ติดตามการปฏิบัติตามแผนของเยาวชนและครอบครัว อธิบายกระบวนการของศาลเด็กและเยาวชน และความรับผิดชอบทางกฎหมายแก่เด็ก เยาวชน และครอบครัว จัดให้มีบริการเยี่ยมบ้าน และสามารถมีอำนาจในการแทรกแซงในเหตุการณ์วิกฤตได้ตลอด 24 ชั่วโมง เป็นต้น โดยเป้าหมายของทีมประเมินระดับชุมชน คือ การให้บริการต่างๆ เพื่อลดจำนวนเด็กและเยาวชนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม หรือกระทำความผิดซ้ำระหว่างถูกคุมประพฤติ โดยจะเน้นตรงจุดแข็งและความต้องการเฉพาะของเด็กและเยาวชนแต่ละคน ตลอดจนสนับสนุนและอบรมให้ความรู้ผู้ปกครองให้สามารถเข้าถึงทรัพยากรในระดับชุมชนได้อย่างทันท่วงที

การให้บริการของทีมประเมินระดับชุมชน มี 2 รูปแบบ ได้แก่

1. บริการการสนับสนุน (Supportive Services) ได้แก่ ส่งเสริมทางด้านวิชาการ ส่งเสริมทักษะทางสังคม เสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเอง ป้องกันเรื่องยาเสพติดและแอลกอฮอล์ บริการในชุมชน การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มและรายบุคคล

2. บริการการให้คำปรึกษา (Counseling Services) ได้แก่ การไกล่เกลี่ยความขัดแย้งในครอบครัว การจัดการความโกรธ ศิลปะบำบัด การให้คำปรึกษาด้านยาเสพติดและแอลกอฮอล์ การบำบัดทางจิตแบบกลุ่ม และแนวทางการป้องกันระบบกลุ่มแก๊ง

ข้อมูลในปัจจุบัน พบว่า ทีมประเมินระดับชุมชน มีเด็กและเยาวชนเข้าร่วมจำนวน 5,378 คน และมีจำนวน 2,639 คน จบโปรแกรมนี้ และหลังจากจบโครงการแล้วผ่านไป 12 เดือน พบว่า ไม่พบรายงานการส่งต่อจากจากพนักงานคุมประพฤติ คิดเป็น 100% (San Diego Association of Governments, 2021, p. 8)

3. โปรแกรมศาลเยาวชนของ SAY San Diego (Juvenile Diversion Programs/ Teen Court) โปรแกรมศาลเยาวชนของ SAY San Diego เริ่มขึ้นช่วงต้นปี ค.ศ.1990 โดยใช้ชุมชนเป็นฐานแทนการใช้ระบบศาลเด็กและเยาวชน สำหรับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดครั้งแรก ผ่านการออกแบบโดยให้เด็กหรือเยาวชนได้รับผิดชอบต่อชุมชนและผู้เสียหายระหว่างการถูกกำหนดเงื่อนไขให้ปฏิบัติ เพื่อที่จะสอนให้เด็กหรือเยาวชนได้รับบทเรียนที่เขาได้กระทำความผิดต่อคนในชุมชนและผู้เสียหาย

ศาลเยาวชนของ SAY San Diego ได้ออกแบบมาเพื่อให้บริการเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดครั้งแรกได้เบี่ยงเบนคดี และยอมรับต่อความรับผิดชอบที่ตนเองได้กระทำขึ้น และยินยอมตกลงที่จะได้รับการลงโทษ (กำหนดเงื่อนไข) โดยคณะลูกขุนซึ่งเป็นเพื่อนร่วมชั้นหรือ

Ref. code: 25646024300078UFD

เพื่อนในชุมชนที่อาศัยอยู่ (โดยทั่วไปจะอยู่ที่ Crawford High School, Lincoln High School หรือ Downtown San Diego) ซึ่งหากปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดขึ้นสำเร็จ ข้อกล่าวหาที่กระทำความผิดจะไม่ถูกส่งต่อไปยังศาลเด็กและเยาวชนของเมืองซานดิเอโก และบันทึกการจับกุมจะไม่มีเช่นกัน

ผลการดำเนินโปรแกรมดังกล่าว 93.9% ของคดีประสบความสำเร็จในการปิดคดี และมีจำนวนนักเรียน 168 คน ได้รับการฝึกอบรมเป็นคณะลูกขุนเกี่ยวกับระบบยุติธรรมเด็กและเยาวชน รวมถึงหลักการของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

4. โปรแกรมการป้องกันการตั้งครรภ์ของเยาวชน (Teen Pregnancy Prevention (CAT Plus))

โปรแกรม CAT Plus จะเข้ามาช่วยเยาวชนพัฒนาเหตุผลส่วนตัวสำหรับการตัดสินใจที่ดีเกี่ยวกับสุขภาพ รับมือแรงกดดันจากกลุ่มเพื่อน ป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และเสริมสร้างพลังให้เยาวชนสามารถก้าวไปสู่เป้าหมายของชีวิตได้ เช่น จบการศึกษาระดับมัธยมปลาย เข้ามหาวิทยาลัย มีอาชีพการงาน โดยโปรแกรมนี้ลักษณะการพูดคุย หรือการให้คำปรึกษาเนื้อหาการพูดคุยจะไม่เกี่ยวข้องกับชีวิตที่บ้าน หรือโรงเรียน

ทาง SAY San Diego ได้จัดทำโปรแกรมการป้องกันตั้งครรภ์อันไม่พึงประสงค์สำหรับเยาวชนอายุระหว่าง 13 -18 ปี ผ่านผู้ประสานโครงการที่ผ่านการฝึกอบรมจะเน้นย้ำถึงความสำคัญของการมีเพศสัมพันธ์ว่า การงดเว้นการมีเพศสัมพันธ์ (Abstinence) จะเป็นหนทางเดียวที่จะป้องกันตนเองจากโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ และยังให้ข้อมูลกับผู้เข้าร่วมโปรแกรมให้ทราบถึงวิธีการป้องกันตนเองหากเลือกที่จะมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งผู้ประสานโครงการที่ผ่านการอบรมจะดำเนินการให้ข้อมูลและเน้นลักษณะใช้กลุ่มเป็นฐานผ่านโรงเรียนและชุมชนในเมืองซานดิเอโก ข้อมูลต่างๆ จะเป็นข้อมูลที่ทันสมัย อัพเดตตลอดเวลาเกี่ยวกับการคุมกำเนิด โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ โรค HIV เป็นต้น รวมถึงการสอนและเสริมทักษะในการตัดสินใจ เพื่อให้เยาวชนมีความมั่นใจและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติใช้ได้ถูกต้อง

จะเห็นได้ว่า องค์กร SAY San Diego เป็นองค์กรภาคประชาสังคมที่ดำเนินกิจกรรมการป้องกัน และส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเด็กเยาวชนและครอบครัว เพื่อสร้างโอกาส ความเท่าเทียม และความเป็นอยู่ที่ดีให้เกิดขึ้นในสังคมกับสมาชิกในเมืองซานดิเอโก ภายใต้การสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคผู้ค้าธุรกิจของเมืองซานดิเอโก และองค์กรได้ดำเนินโครงการกับเด็กหรือเยาวชนที่มีความเสี่ยงในการกระทำความผิด และเด็กหรือเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมแล้ว ผ่านโครงการหลัก 4 โครงการ โดยเป็นการทำงานร่วมกับทั้งศาลเด็กและเยาวชน กรมคุมประพฤติ สถานีตำรวจในท้องที่ โรงเรียน และชุมชนในเมืองซานดิเอโก ด้วยจากการทำงานขององค์กรมาร่วม 50 ปี ทำให้เป็นองค์กรที่หน่วยงานรัฐเห็นถึงความสามารถ ศักยภาพ

Ref. code: 25646024300078UFD

ขององค์กรที่จะเป็นหน่วยงานรองรับในการแก้ไขปัญหา สนับสนุน สร้างโอกาสในชีวิตของประชากรในเมืองซานดิเอโก

กล่าวโดยสรุป กรมคุมประพฤติ (Probation Department) ที่เป็นหน่วยงานภาครัฐที่สำคัญที่ทำงานร่วมกับศาลเด็กและเยาวชนและเป็นหลักในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน และมีเครือข่ายการทำงานร่วมกับองค์กรในชุมชนที่หลากหลาย เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ไม่เพียงแต่องค์กร SAY San Diego เท่านั้น แต่ยังมีสำนักงานอัยการ สถานีตำรวจในท้องที่ หน่วยงานบริการมนุษย์และสุขภาพ สำนักงานทนายความโรงเรียน ภาคประชาสังคม ชุมชนที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ เป็นต้น

บทบาทหน้าที่ของแต่ละองค์กร/เครือข่ายจะมีการทำงานที่มีความร่วมมือกันตั้งแต่การป้องกันการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ลดความเสี่ยงในการกระทำความผิด และกระทำความผิดซ้ำ รวมถึงเมื่อเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดแล้วจะมีเส้นทางการหันเหคดีออกจากกระบวนการยุติธรรม และหากเด็กหรือเยาวชนถูกควบคุมตัวในสถานที่ควบคุมจะมีโปรแกรม/กิจกรรม ที่เข้ามามีส่วนสำคัญในการพัฒนา ปรับเปลี่ยน พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด และสิ่งสำคัญที่เด่นชัดของการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้น คือ กระบวนการทำงานในลักษณะสหวิชาชีพ กล่าวคือ การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดนั้น จะมีการประชุมทำงานร่วมกันเรียกว่า Multi-Disciplinary Team Meeting-MDT Meeting เพื่อประเมินเด็กและเยาวชนแต่ละกรณีร่วมกัน ขึ้นอยู่กับแต่ละรายกรณี ผู้เข้าร่วมประชุม ได้แก่ พนักงานคุมประพฤติ นักสังคมสงเคราะห์ ผู้อำนวยการโรงเรียน/ครูประจำชั้น องค์กร/ผู้นำในชุมชน/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ องค์กรภาคประชาสังคม แพทย์/พยาบาล ผู้พิทักษ์สิทธิประจำศาลเด็ก เยาวชน และครอบครัวของเด็กหรือเยาวชน เป็นต้น ทั้งนี้ พนักงานคุมประพฤติเป็นวิชาชีพหลักในการประชุมดังกล่าว

อีกทั้ง ภาคประชาสังคมมีส่วนสำคัญที่สุด ในการช่วยให้การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของศาลเด็กและเยาวชน และกรมคุมประพฤติ ประสบความสำเร็จและไม่เกิดภาวะงานล้นมือ คือ ทีมประเมินระดับชุมชน (Community Assessment Teams-CATs) ที่เป็นกลุ่มอาสาสมัครในชุมชนที่ผ่านการอบรมจากองค์กรภาคประชาสังคมซึ่งกระจายอยู่ใน 5 พื้นที่ของเมืองซานดิเอโก โดยหลักการทำงานที่สำคัญ คือ เพื่อการป้องกันและแทรกแซงเด็กและเยาวชนในช่วงวัยเรียนที่อายุระหว่าง 6-18 ปี เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้เด็กหรือเยาวชนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม หรือหากเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมแล้ว จะทำหน้าที่ในการทำงานร่วมพนักงานคุมประพฤติในการสอดส่อง ดูแลเยี่ยมบ้าน เด็กหรือเยาวชนให้ปฏิบัติตามแผนรายบุคคล หรือให้ข้อมูลที่สำคัญของเด็กเยาวชนและครอบครัว และสิ่งสำคัญทีมประเมินระดับชุมชนจะมีอำนาจในการแทรกแซงครอบครัวตามกฎหมายที่

รับรองอำนาจให้ไว้ หากเห็นว่าผู้ปกครอง/ครอบครัว ไม่เป็นพื้นที่ปลอดภัยสำหรับเด็กหรือเยาวชนแล้ว ซึ่งสามารถแทรกแซงได้ตลอด 24 ชั่วโมง

ในส่วนของโปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู จะมีการทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเป็นรายกรณี เรียกว่า Case Plan ซึ่งจะต้องผ่านการประชุมของทีมสหวิชาชีพร่วมกัน โดยระยะเวลาการปฏิบัติตามแผนเฉลี่ยอยู่ที่ 1-2 ปี แล้วแต่กรณี โดยโปรแกรมจะขึ้นอยู่กับความต้องการ ความสามารถของเด็กหรือเยาวชน และผู้เสียหาย เพื่อมุ่งไม่ให้เด็กหรือเยาวชนกลับไปกระทำความผิดซ้ำ และสามารถใช้ชีวิตปกติกลับคืนสู่สังคมได้

ในส่วนของสถานที่แก้ไขบำบัดฟื้นฟู หากเด็กหรือเยาวชนไม่ได้อยู่ในสถานที่ควบคุม โดยส่วนใหญ่จะเป็นโปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่บ้าน หรือดำเนินการผ่านโปรแกรม Intensive Case Management โดยจะมีพนักงานคุมประพฤติ หรือทีมประเมินระดับชุมชน เข้ามาช่วยกำกับ ดูแล สอดส่อง ให้สามารถปฏิบัติตามแผนรายบุคคลให้ประสบความสำเร็จ ส่วนหากอยู่ในสถานที่ควบคุมจะมี Juvenile Hall และYouth Transition Campus ผ่าน โครงการ Urban Camp

5.4 บทวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดของศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก ประเทศสหรัฐอเมริกา

จากผลการศึกษากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนของศาลเด็กและเยาวชนเมืองซาน ดิเอโก ประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน สามารถวิเคราะห์ถึงแนวทางการดำเนินงานที่เอื้อต่อการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนของศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโกได้ในลักษณะต่างๆ โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

5.4.1 การกระจายอำนาจและประสานความร่วมมือของแต่ละหน่วยงานเครือข่ายในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก ในด้านการกระจายอำนาจและประสานงานของแต่ละหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู พบว่า ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนนั้น ศาลเด็กและเยาวชนกับกรมคุมประพฤติ สามารถกระจายมอบหมายหน้าที่ หรือส่งต่อเด็กหรือเยาวชนให้กับหน่วยงาน/องค์กรที่มีพันธกิจ วิสัยทัศน์ หรือกระบวนการทำงานที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาเด็กและเยาวชนได้ เนื่องจากศาลเด็กและเยาวชนจะมีบทบาทหน้าที่ในการพิจารณาคดีเท่านั้น ส่วนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะเป็นหน้าที่ของกรมคุมประพฤติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในพื้นที่เมืองซานดิเอโก

Ref. code: 25646024300078UFD

ซึ่งการดำเนินการจะมีลักษณะของการกระจายอำนาจไปยังหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกกระบวนการยุติธรรมโดยมีการบูรณาการประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

จากผลการศึกษา พบว่า กรมคุมประพฤติจะเป็นหน่วยงานหลักที่ทำงานร่วมกับศาลเด็กและเยาวชน โดยมีพนักงานคุมประพฤติเป็นผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบหลัก ซึ่งมีสัดส่วนการรับผิดชอบระหว่างพนักงานคุมประพฤติกับเด็กและเยาวชน จำนวน 1 ต่อ 20 คน ซึ่งหน้าที่หลักของพนักงานคุมประพฤติ คือ สืบเสาะ สอบสวน และเขียนรายงานผลเสนอให้กับทางศาลเด็กและเยาวชน โดยเนื้อหาในรายงานนั้นจะประกอบไปด้วย ประวัติส่วนตัว ครอบครัว สังคม เพื่อนในชุมชน โรงเรียน สถานที่ทำงาน พฤติการณ์กระทำความผิด ประเมินผลความเสี่ยงและความสามารถในการแก้ไขฟื้นฟูของเด็กและเยาวชนแต่ละราย เป็นต้น และทำหน้าที่ประสานหน่วยงาน รวมถึงทรัพยากรต่างๆ ในชุมชนที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ ทั้งองค์กรที่มีเครือข่ายการทำงานร่วมกับศาลเด็กและเยาวชนหรือกรมคุมประพฤติ เพื่อเป็นสถานที่รองรับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน

ทั้งนี้ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนนั้น จะมีขั้นตอนของการประชุมร่วมกับแต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนเพื่อจัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในแต่ละรายกรณี พบว่า ศาลเด็กและเยาวชนของเมืองซานดิเอโกมีระเบียบการปฏิบัติในการประชุมซึ่งพัฒนารูปแบบการทำงานโดยได้ร่วมกับองค์กร หน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาสังคม สถาบันการศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมาร่วมประชุมจัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู คือ รูปแบบ Crossover Youth Practice Model-CYPM (See Superior Court of California, County of San Diego, 2015, pp. 1-33) ซึ่งรูปแบบ CYPM นี้เป็นรูปแบบที่เกิดขึ้นได้จากกฎหมาย Welfare and Institution Code (WIC)[55] ที่กำหนดสถานะเบื้องต้นให้มีการรักษาผลประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชน รวมถึงการปกป้องคุ้มครองสังคม ในปี ค.ศ.2005 ทางกรมคุมประพฤติ และหน่วยงานบริการสุขภาพและบริการมนุษย์ฝ่ายสวัสดิการเด็กและเยาวชน ได้ร่วมกันทำแบบประเมินขั้นตอนการปฏิบัติงานร่วมกัน โดยออกแบบไว้สำหรับกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ต้องอุปถัมภ์และอยู่ภายใต้การควบคุมของศาลเด็กและเยาวชน จนกระทั่งในปี ค.ศ.2011 เทศบาลเมืองซานดิเอโกได้ทำโครงการทดลองใช้แบบประเมินดังกล่าวร่วมกับศาลเด็กและเยาวชน และหน่วยงานต่างๆ ในเมืองซานดิเอโก และในปี ค.ศ.2012 เทศบาลเมืองซานดิเอโก (San Diego County) ได้เริ่มนำรูปแบบโปรแกรม Crossover Youth Practice Model หรือ CYPM นี้มาปฏิบัติจริง ผ่านการพัฒนาจากสถาบันปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน มหาวิทยาลัยจอร์จทาวน์ (Center of Juvenile Justice

---

[55] Subdivisions (b), (c) and (e) of Section 241.1, Initially determine which status will serve the best interests of the youth and the protection of society.

Ref. code: 25646024300078UFD

Reform at Georgetown University) โดย CYPM เป็นกลไกการทำงานสำหรับหน่วยงานที่จะสร้างความเข้มแข็งของโครงการองค์กร เพิ่มความสามารถในการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กร และการนำไปปฏิบัติงานและพัฒนาแนวทางการปฏิบัติงานโดยต้องการผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเด็ก เยาวชน ครอบครัว และชุมชน ซึ่งโครงการนี้เป็นการทำงานร่วมกันของคณะกรรมการแต่ละหน่วยงาน ได้แก่ ศาลเด็กและเยาวชน (Juvenile Court) กรมคุมประพฤติ (Probation Department) หน่วยงานสุขภาพและบริการมนุษย์ฝ่ายสวัสดิการเด็กและเยาวชน (Health Services and Human Agency /Child Welfare Services - HHSA/CWS) สำนักงานให้คำปรึกษาเมืองซานดิเอโก (Office of the County Counsel) สำนักงานเขตอัยการ (Office of the District Attorney) กลุ่มพิทักษ์กฎหมายด้านเด็กอุปถัมภ์ (Dependency Legal Group of San Diego) และสำนักงานทนายความ (Office of the Public Defender)

โดยรูปแบบ CYPM นี้จะมีบทบาทของวิชาชีพเข้ามามีส่วนร่วมกับเด็ก เยาวชน และครอบครัว ทั้งสิ้น 7 วิชาชีพ ได้แก่ พนักงานคุมประพฤติ (Probation Officer) นักสังคมสงเคราะห์ (Social Worker) ผู้พิทักษ์สิทธิประจำศาล (Court-Appointed Special Advocate- CASA) ผู้ประสานงานด้านการศึกษา (Educational Liaison) พยาบาลวิชาชีพ (Public Health Nurse-PHN) ผู้ให้บริการในชุมชน (Community Service Providers) และนักพฤติกรรมสุขภาพ (Behavioral Health) ทั้งนี้จะมีเด็ก เยาวชน (Youth) และครอบครัวหรือผู้ดูแลโดยเฉพาะ (Family and/or Care Giver) ร่วมด้วย

ในการปฏิบัติงานผ่านรูปแบบ CYPM นี้ จะเริ่มต้นกระบวนการโดยการจำแนกกลุ่มเด็กและเยาวชน ออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. กลุ่มเด็กหรือเยาวชนที่ต้องได้รับการอุปถัมภ์ (Dependency) จะมีนักสังคมสงเคราะห์เป็นผู้ดูแลหลัก

2. กลุ่มเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด (Delinquency) จะมีพนักงานคุมประพฤติเป็นผู้ดูแลหลัก

3. กลุ่มเด็กหรือเยาวชนที่ต้องอุปถัมภ์ และกระทำความผิด (Dual Status) จะมีนักสังคมสงเคราะห์กับพนักงานคุมประพฤติทำงานร่วมกัน

ทั้งนี้ในส่วนของการประชุมกลุ่มสหวิชาชีพจะแบ่งออกเป็น 3 การประชุมหลัก ได้แก่

1. การประชุมหันเหคดีออกจากกระบวนการยุติธรรม (Diversion Meeting) คือ การประชุมดังกล่าวเพื่อพิจารณาแผนร่วมกันหากเด็กหรือเยาวชนได้รับการปล่อยตัว โดยจะมีพนักงานคุมประพฤติเป็นผู้ดำเนินการหลัก วิชาชีพที่เข้าร่วมประชุม ประกอบไปด้วย พนักงานคุมประพฤติ (Probation Officer) นักสังคมสงเคราะห์ (Social Worker) ผู้พิทักษ์สิทธิประจำศาล

(Court-Appointed Special Advocate-CASA) เด็กและเยาวชน (Youth) และครอบครัวหรือผู้ดูแล (Family and/or Care Giver)

2. การประชุมพิจารณาเด็กหรือเยาวชนที่ต้องได้รับการอุปถัมภ์ คือ ในส่วนนี้นักสังคมสงเคราะห์เป็นผู้ทำหน้าที่หลัก และร่วมกับพนักงานคุมประพฤติในการประเมินร่วมกัน (Joint Assessment) และเขียนรายงานเพื่อเสนอต่อศาลเด็กและเยาวชน โดยในการตัดสินใจเมื่อคดีขึ้นสู่ชั้น การพิจารณาจะมีทีมสหวิชาชีพประชุมร่วมกัน ประกอบด้วย ศาลเด็กและเยาวชน (Court) เสมียนศาล (Court Clerk) พนักงานอัยการ (District Attorney) พนักงานคุมประพฤติ (Probation Officer) นักสังคมสงเคราะห์ (Social Worker) ผู้พิทักษ์สิทธิประจำศาล (Court-Appointed Special Advocate-CASA) และผู้ให้คำปรึกษาประจำเมือง (County Counsel)

3. การประชุมทีมสหวิชาชีพเพื่อพิจารณาเด็กหรือเยาวชนที่ได้รับการอุปถัมภ์และกระทำความผิด (Dual Status) เรียกว่า Multi-Disciplinary Team Meeting (MDT Meeting) ผู้เข้าร่วมประชุมในการจัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู (Case Plan) จะประกอบไปด้วย พนักงานคุมประพฤติ นักสังคมสงเคราะห์ ผู้อำนวยการโรงเรียน/ครูประจำชั้น องค์กร/ผู้นำในชุมชน/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ องค์กรภาคประชาสังคม แพทย์/พยาบาล ผู้พิทักษ์สิทธิประจำศาล เด็ก เยาวชน และครอบครัวของเด็กหรือเยาวชน เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า รูปแบบ CYPM เป็นรูปแบบที่สะท้อนให้เห็นถึงศาลเด็กและเยาวชนได้กระจายอำนาจ และประสานงานระหว่างหน่วยงาน/องค์กรที่ทำงานร่วมกันในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด โดยจุดเริ่มต้นจากกฎหมายว่าด้วย Welfare and Institution Code ที่กำหนดเรื่องของการรักษาผลประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชน และการปกป้องคุ้มครองทางสังคม ทำให้เกิดรูปแบบการปฏิบัติงานที่ดึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมและทำให้กลุ่มเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด กับ กลุ่มเด็กหรือเยาวชนที่ต้องได้รับการอุปถัมภ์ ผ่านวิธีการประเมิน และมีการประชุมร่วมกันกับทีมสหวิชาชีพที่มีความหลากหลาย มีความเชี่ยวชาญเฉพาะในแต่ละด้าน ส่งผลต่อการพัฒนา ปรับเปลี่ยน และมีรูปแบบการวิเคราะห์ที่ลึกลงในรายละเอียดร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ จึงทำให้เกิดแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเฉพาะรายที่สะท้อนความต้องการและสภาพปัญหาของเด็กหรือเยาวชนอย่างแท้จริง

5.4.2 ความหลากหลายทางวิชาชีพในการจัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

ความหลากหลายทางวิชาชีพในการประชุมเพื่อจัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของศาลเด็กและเยาวชนในซานดิเอโก กล่าวคือ ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนแต่ละรายนั้น ต้องมีการประชุมเพื่อจัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู (Case Plan) ขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติของเด็กและเยาวชน ตามคำสั่งของศาลเด็กและเยาวชนที่กำหนดเลือกใช้แนวทางการหันเหคดีเด็กและเยาวชนออกจาก

Ref. code: 25646024300078UFD

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Diversionary principles) ซึ่งความหลากหลายทางวิชาชีพนี้จะส่งผลให้วิธีการประเมินสภาพปัญหา ความต้องการและความจำเป็นในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ความสามารถ การค้นหาสาเหตุ การสืบเสาะ ค้นหาข้อมูล รวมถึงการกำหนดโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ มีความเฉพาะเจาะจงเป็นรายกรณีในลักษณะข้อมูลเชิงลึก จึงส่งผลให้แผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้นมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการ และความสามารถของเด็กและเยาวชนได้มากที่สุด เนื่องจากผ่านการหารือและประชุมร่วมกันของทีมวิชาชีพเพื่อเสนอแนวทางต่างๆ ที่มีความเหมาะสมกับเด็กและเยาวชนในแต่ละรายได้เป็นอย่างดีซึ่งถือเป็นจุดเด่นสำคัญของกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของศาลเด็กและเยาวชนในซานดิเอโก

โดยการประชุมจัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของศาลเด็กและเยาวชนในซานดิเอโกนั้น มีนักวิชาชีพและผู้ที่เกี่ยวข้องกับแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างหลากหลาย เป็นต้นว่า พนักงานคุมประพฤติ นักสังคมสงเคราะห์ แพทย์ จิตแพทย์ พยาบาล ผู้อำนวยการโรงเรียน/ครูประจำชั้น ผู้นำในชุมชน/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย องค์กรภาคประชาสังคม ผู้พิทักษ์สิทธิประจำศาลเด็กเยาวชนและครอบครัวของเด็กหรือเยาวชน เป็นต้น ซึ่งเรียกว่า Multi-Disciplinary Team Meeting-MDT Meeting โดยการประชุมดังกล่าวเพื่อพิจารณาสภาพปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนาทางจิต ทางสังคมของเด็กและเยาวชน ตามความแตกต่างของประเด็นดังกล่าวของเด็กหรือเยาวชนแต่ละรายเพื่อร่วมประชุมจัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู (Case Plan)

จะเห็นได้ว่าในการจัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เมื่อมีความหลากหลายทางวิชาชีพในการจัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูแล้ว การส่งต่อ หรือการกำหนดความรับผิดชอบในแต่ละข้อกำหนด/เงื่อนไขต่างๆ นั้น ภาระความรับผิดชอบจะไม่กระจุกรวมอยู่ที่บุคคลใดบุคลลหนึ่งหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง แต่จะสามารถแบ่งความรับผิดชอบและการดูแลเด็กและเยาวชนในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูได้อย่างเป็นระบบเพื่อบรรลุเป้าหมายในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ยกตัวอย่างเช่น

1. หากเด็กหรือเยาวชนมีความจำเป็นต้องได้รับการบำบัดแอลกอฮอล์ หรือยาเสพติด จะส่งต่อให้กับนักบำบัดแอลกอฮอล์ หรือยาเสพติด เป็นผู้ดูแลในด้านนี้

2. หากเด็กหรือเยาวชนมีความต้องการเรียนจนจบมัธยมปลาย ผู้อำนวยการโรงเรียน/ครูประจำชั้นจะเป็นผู้ดูแลในด้านนี้

3. หากเด็กหรือเยาวชนจะต้องชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย ไม่ว่าจะเป็นด้านการเงิน หรือการทำงานบริการสังคม องค์กร/ผู้นำในชุมชนที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ และครอบครัวจะต้องเป็นผู้ดูแลในด้านนี้

Ref. code: 25646024300078UFD

4. หากเด็กหรือเยาวชนเป็นเด็กที่จะต้องได้รับการอุปถัมภ์ (Juvenile Dependency) และกระทำความผิดด้วย จะมีผู้พิทักษ์สิทธิประจำศาล (Court-Appointed Special Advocate-CASA) ทำงานร่วมกับพนักงานคุมประพฤติในการดูแลในด้านนี้

5. หากเด็กหรือเยาวชนมีปัญหาด้านสุขภาพจิต และจะต้องได้รับการบำบัดรักษาแพทย์/พยาบาล หรือศูนย์บำบัดรักษาทางด้านจิตใจในชุมชน (องค์กรภาคประชาสังคม) จะต้องเป็นผู้ดูแลในด้านนี้

ด้วยความหลากหลายทางวิชาชีพนี้ ส่งผลให้เด็กหรือเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและต้องปฏิบัติตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู จะได้รับคำปรึกษา แนะนำ ดูแลจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านอย่างต่อเนื่องและใกล้ชิด ส่งผลให้การปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงต้องให้ความสำคัญกับบทบาทของกลุ่มวิชาชีพและผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในหน่วยงานต่างๆ ในการร่วมกันแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

5.4.3 ความเข้มแข็งขององค์กรภาคประชาสังคมและชุมชน

องค์กรภาคประชาสังคมและชุมชนของเมืองซานดิเอโก มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนและขับเคลื่อนการทำงานร่วมกับศาลเด็กและเยาวชน และกรมคุมประพฤติ ทั้งในด้านการป้องกันการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน การดูแลพัฒนาการทางด้านจิตสังคมของเด็ก เยาวชน และครอบครัว กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูรวมทั้งกระบวนการบูรณาการเด็กและเยาวชนกระทำผิดกลับคืนสู่ชุมชน จากข้อมูลรายงานประจำปี (Annual Report) ของ SAY San Diego 2020 Annual Report (SAY San Diego, 2020, pp. 9-10) สะท้อนประเด็นสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้องค์กรภาคประชาสังคมและชุมชนมีความเข้มแข็ง คือ งบประมาณสนับสนุนรายปีจากภาครัฐและภาคเอกชนที่สนับสนุนการทำงานเชิงป้องกัน การพัฒนา และการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ทั้งจากหน่วยงานศาลเด็กและเยาวชน กรมคุมประพฤติ สถานีตำรวจในท้องที่ สำนักงานอัยการเขต สำนักงานเมืองซานดิเอโก และกลุ่มผู้ประกอบการต่างๆ ในพื้นที่ เป็นต้น และสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ องค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่เมืองซานดิเอโกที่ดำเนินกิจกรรม และพันธกิจการทำงานด้านเด็ก เยาวชน และครอบครัว มาอย่างต่อเนื่องและยาวนานจนเป็นระบบที่เข้มแข็งมีการดำเนินงานที่ชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรม

โดยองค์กรภาคประชาสังคมและชุมชน เปรียบเสมือนตัวเชื่อมสำคัญของหน่วยงานภาครัฐกับกลไกในระดับพื้นที่ที่สำคัญในการขับเคลื่อนงาน กล่าวคือ องค์กรภาคประชาสังคมและชุมชนจะมีโครงการ กิจกรรมต่างๆ ที่ทำงานร่วมกับเด็ก เยาวชน และครอบครัว ในแต่ละพื้นที่ของเมืองซานดิเอโกอย่างครอบคลุม โดยจะมีทั้งโครงการด้านการป้องกันการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ด้านการเฝ้าระวัง ติดตาม ลดความเสี่ยงการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ด้านการค้นหาแหล่งทรัพยากรในชุมชน เพื่อเป็นฐานข้อมูลรองรับเมื่อมีการประชุมจัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และหันเหคดีเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรม ด้วยความเข็มแข็ง

ขององค์กรภาคประชาสังคมและชุมชนนี้นั้น ทำให้ศาลเด็กและเยาวชน กรมคุมประพฤติสามารถส่งต่อเด็กหรือเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้กับองค์กรภาคประชาสังคมและชุมชนทำหน้าที่รับผิดชอบในแต่ละรายกรณีได้ และสามารถดำเนินการเพื่อการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5.4.4 ความหลากหลายของโปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน

โปรแกรมในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนจะมีหลากหลายโปรแกรมที่ให้เด็กและเยาวชนในพื้นที่เมืองซานดิเอโกได้เข้าร่วมตามความสนใจและเลือกในการพัฒนา เสริมความรู้ ป้องกัน แก้ไขบำบัดฟื้นฟู และไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ ซึ่งรูปแบบโปรแกรมจะมีตั้งแต่การป้องกันกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เสี่ยงกระทำความผิด การป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ การหันเหคดีออกจากกระบวนการยุติธรรม กลุ่มเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เช่น กลุ่มเด็กและเยาวชนที่อยู่ในสถานที่ควบคุม กลุ่มเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัว เป็นต้น

ในแต่ละโปรแกรมจะมีทั้งหน่วยงานภาครัฐ และภาคประชาสังคมหลายหน่วยงานที่เข้ามามีส่วนร่วมในแต่ละด้าน เช่น กรมคุมประพฤติ สถานีตำรวจในท้องที่ โรงเรียน SAY San Diego และองค์กรVoice of Children เป็นต้น จากความหลากหลายของหน่วยงานที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา เสริมความรู้ ป้องกัน แก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ทำให้มีโปรแกรมการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนหลากหลายตามไปด้วย จุดเด่นในด้านนี้ทำให้เด็กและเยาวชนมีโปรแกรมให้เลือกที่ตอบสนองความต้องการของตนเองได้ และสอดคล้องกับปัญหาลักษณะเฉพาะ เช่น ปัญหาด้านยาเสพติด ปัญหาทางจิตเวช ปัญหาด้านแอลกอฮอล์ ปัญหาหนีโรงเรียน (Truancy) ปัญหากลุ่มแก๊งและปัญหาทางเพศ (Sex Education)

โปรแกรมการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนอีกส่วนหนึ่งในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เมื่อเด็กหรือเยาวชนอยู่ในสถานที่ควบคุม ซึ่งเป็นการบริหารภายใต้กรมคุมประพฤติผ่าน Youth Transition Campus (YTC) โดยมีโปรแกรมการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน ได้แก่ โปรแกรมบำบัดแอลกอฮอล์ โปรแกรมบำบัดยาเสพติด โยคะ โปรแกรมความเป็นพลเมือง (Civic Engagement) และโปรแกรมบำบัดโดยสัตว์ (Pet Therapy) เป็นต้น

5.4.5 การมีระบบรองรับกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน

ในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เป็นการทำงานร่วมกับสภาพปัญหาของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด เพื่อเสริมสร้าง พัฒนา พฤติกรรมเชิงบวกให้กับเด็กหรือเยาวชน ซึ่งศาลเด็กและเยาวชน ร่วมกับกรมคุมประพฤติ ได้สร้างระบบรองรับกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนผ่านภาคีเครือข่ายในเมืองซานดิเอโก ทั้งภาคประชาสังคมและภาคเอกชน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของเด็กหรือเยาวชนที่เกิดขึ้น โดยระบบรองรับดังกล่าวได้ขยายการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน เพื่อให้มีความสมบูรณ์และ

Ref. code: 25646024300078UFD

ขยายขอบเขตในการดำเนินงานโดยเฉพาะด้านการส่งต่อเด็กและเยาวชน (Refer) เพื่อรับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้ได้ผลอย่างจริงจังมากยิ่งขึ้น

ระบบรองรับกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนดังกล่าว เป็นรูปแบบของโปรแกรมหรือกิจกรรม หรือการบริการต่างๆ ซึ่งครอบคลุมทั้งในด้านการป้องกัน คุ้มครอง และแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน กล่าวคือ กรมคุมประพฤติจะมีโปรแกรมที่มุ่งลดความเสี่ยงในการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชน แต่หากมีเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดเกิดขึ้นจะมีโปรแกรม/กิจกรรม เข้าไปแทรกแซง ช่วยเหลือให้เด็กหรือเยาวชนมีทางเลือกในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และหากเด็กหรือเยาวชนมีปัญหาลักษณะเฉพาะ เช่น ปัญหาด้านยาเสพติด, ปัญหาทางจิตเวช และปัญหาทางเพศ (Sex Education) เป็นต้น จะมีระบบส่งต่อให้กับหน่วยงานหรือกลุ่มสหวิชาชีพเพื่อบำบัดรักษาเด็กหรือเยาวชน โปรแกรมและบริการอยู่ 4 ลักษณะ ได้แก่ โปรแกรมด้านการป้องกัน (Prevention Programs), บริการด้านการแทรกแซง/ศาลเด็กและเยาวชน (Intervention/Court Services), โปรแกรมด้านการสอดส่องดูแล (Supervision Programs) และโปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู (Treatment Programs) เป็นต้น

ในส่วนของภาคประชาสังคม อย่างเช่น องค์กร SAY San Diego ซึ่งดำเนินกิจกรรมการป้องกัน และส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเด็ก เยาวชน และครอบครัว เพื่อสร้างโอกาส ความเท่าเทียม และความเป็นอยู่ที่ดีให้เกิดขึ้นในสังคมกับสมาชิกในเมืองซานดิเอโก ภายใต้การสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคผู้ประกอบการธุรกิจของเมืองซานดิเอโก และองค์กรได้ดำเนินโครงการกับเด็กหรือเยาวชนที่มีความเสี่ยงในการกระทำความผิด และเด็กหรือเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมแล้ว ผ่านโปรแกรมหลัก 4 โปรแกรม ได้แก่ โปรแกรมการหันเหคดีแทนการคุมขัง (Alternatives to Detention), ทีมประเมินระดับชุมชน (Community Assessment Teams-CATs), โปรแกรมศาลเยาวชนของ SAY San Diego (Juvenile Diversion Programs/Teen Court) และโปรแกรมการป้องกันการตั้งครรภ์ของเยาวชน (Teen Pregnancy Prevention (CAT Plus)) เป็นต้น

ด้วยการทำงานของศาลเด็กและเยาวชน ร่วมกับกรมคุมประพฤติ ได้สร้างเครือข่ายการทำงาน เพื่อนำไปสู่การมีระบบรองรับกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ผ่านองค์กร เครือข่ายในพื้นที่ ทำให้สามารถมีช่องทางการส่งต่อการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนระหว่างหน่วยงาน ที่มีความเชี่ยวชาญ หรือโปรแกรมที่มีลักษณะเฉพาะต่อสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชน ซึ่งถือเป็นจุดแข็งจุดหนึ่งที่สำคัญต่อแนวทางของการสร้างระบบรองรับกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน

Ref. code: 25646024300078UFD

5.4.6 ระบบติดตามประเมินผลตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน

ในส่วนของระบบติดตามประเมินผลตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน เป็นส่วนสำคัญอีกส่วนหนึ่งที่จะสะท้อนให้ทราบว่า เด็กหรือเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูมีพัฒนาการทางพฤติกรรม สติปัญญา บุคลิกภาพ ทักษะในด้านต่างๆ ได้สอดคล้องตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหรือไม่ อย่างไร จึงจำเป็นต้องมีระบบการติดตามประเมินผลขึ้นหลังจากดำเนินการไประยะหนึ่งของแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูไปแล้ว และหลังจากดำเนินการตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเสร็จสิ้น

โดยทางกรมคุมประพฤติ ได้มีระบบติดตามประเมินผลผ่านโปรแกรมด้านการสอดส่องดูแล (Supervision Programs) เป็นโปรแกรมที่เกี่ยวกับการสอดส่องดูแล การจัดการรายกรณี มุ่งสนับสนุนให้ปฏิบัติได้ตามเงื่อนไขการคุมประพฤติตามที่ศาลกำหนด ได้แก่

1. โปรแกรมศาลยาเสพติด (Drug Court) คือ โปรแกรมนี้จะสอดส่องดูแลอย่างเข้มงวดกับเด็กหรือเยาวชนที่ติดยาเสพติด ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องในคดีที่มีความรุนแรง รวมถึงในกรณีที่ผ่านโปรแกรมบำบัดยาเสพติดมาแล้วแต่ล้มเหลว ในการควบคุมดูแลนั้นจะต้องมีการรายงานตัวต่อผู้พิพากษาทุกสัปดาห์ และมีการตรวจหาสารเสพติดทุกครั้ง ซึ่งจะเสริมแรงกระตุ้นให้เด็กหรือเยาวชนมีพฤติกรรมเชิงบวก และจะมีมาตรการแทรกแซงที่เข้มงวดอย่างต่อเนื่องสำหรับเด็กหรือเยาวชนที่ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข โดยใช้ระยะเวลา 9 เดือน

2. โปรแกรมการจัดการรายกรณีแบบเข้มข้น (Intensive Case Management-ICM) คือ โปรแกรมนี้ดำเนินการเพื่อต้องการลดจำนวนเด็กหรือเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม โดยเน้นที่จุดแข็งและความต้องการของเด็กหรือเยาวชนเป็นหลัก พนักงานคุมประพฤติและองค์กรต่างๆ ในชุมชน จะให้ความรู้กับทางครอบครัวของเด็กหรือเยาวชน ในเรื่องของการเข้าถึงทรัพยากรภายในชุมชน และการเข้ารับบริการต่างๆ อีกทั้ง จะมีการสอดส่อง และแทรกแซงขั้นเข้มงวดกับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด ซึ่งองค์กรต่างๆ ในชุมชนจะมีพนักงาน/อาสาสมัครที่คอยสนับสนุนพนักงานคุมประพฤติ เช่น การให้เด็กหรือเยาวชนได้รับผิดชอบกับเงื่อนไขที่ทางศาลเด็กและเยาวชนกำหนดให้ปฏิบัติตาม การติดตามดูแลที่บ้าน โรงเรียน และภายในชุมชน เป็นต้น ซึ่งพนักงาน/อาสาสมัครในองค์กรในชุมชนนั้นจะให้การสนับสนุน ดูแล ติดตามเด็กหรือเยาวชนอย่างเต็มที่เป็นประจำ ซึ่งจะมีการเยี่ยมบ้าน 2-4 สัปดาห์ต่อครั้ง โดยเน้นเรื่องการลด/งดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือยา การเน้นกิจกรรมในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมในชุมชน และหลีกเลี่ยงการเข้ากลุ่มแก๊งของเด็กหรือเยาวชนผู้นั้น ซึ่งโปรแกรมดังกล่าวจะใช้ระยะเวลาในช่วง 4-6 เดือน

3. โปรแกรมการติดตามดูแลตามสถานที่บำบัดรักษา (Placement Unit) คือ โปรแกรมนี้จะเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างการคัดกรอง การประเมิน และการดูแลภายใต้คำสั่งการควบคุมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในสถานบำบัดรักษา (A residential treatment facility-RTF), ที่อยู่

Ref. code: 25646024300078UFD

อาศัยแบบอุปถัมภ์ หรือที่อยู่อาศัยของสมาชิกในเครือญาติ หรือไม่ใช่ญาติ อีกทั้งมีการเฝ้าติดตามเด็กหรือเยาวชนในทุกๆ เดือน โดยเจ้าหน้าที่พนักงานคุมประพฤติจะเข้าเยี่ยมตามสถานที่ต่างๆ เพื่อติดตามความคืบหน้า และเพื่อสร้างความเชื่อมั่นว่า เด็กหรือเยาวชนนั้นมีความปลอดภัยที่บำบัดรักษาอยู่ในสถานที่แห่งนั้น หลังจากนั้นพนักงานคุมประพฤติจะทำรายงานเสนอต่อศาลเด็กและเยาวชนทราบ

4. การติดตาม/สอดส่องดูแล (Supervision Unit) คือ พนักงานคุมประพฤติจะออกแบบพัฒนาแผนรายบุคคล (Case plan) โดยใช้จุดแข็งของเด็กหรือเยาวชนแต่ละคนเป็นพื้นฐานเพื่อความคุ้มครองและปลอดภัยต่อชุมชน โดยจะมุ่งให้เด็กหรือเยาวชนมีความรับผิดชอบต่อพฤติกรรมของตนเอง มีแนวทางการดูแลรักษา ให้คำแนะนำในแต่ละสถานการณ์อย่างเหมาะสม และช่วยเหลือในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ซึ่งสำนักงานคุมประพฤติในพื้นที่ และชุมชนที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามดูแลเด็กหรือเยาวชนจัดทำเอกสารต่างๆ ติดต่อกับผู้ปกครอง นักบำบัด ครูประจำชั้น หรือบุคลากรในโรงเรียน และเจ้าหน้าที่ตำรวจ อย่างสม่ำเสมอ โดยระยะเวลาของแผนรายบุคคลจะอยู่ระหว่าง 1-2 ปี

ทั้งนี้เมื่อเด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูครบตามเงื่อนไขสำเร็จลุล่วงแล้ว และได้รับอนุญาตให้กลับไปอยู่กับครอบครัว หรือผู้ปกครองที่อาศัยอยู่ด้วยแล้ว พนักงานคุมประพฤติยังคงติดตาม สอดส่อง พฤติกรรมของเด็กหรือเยาวชนอยู่ภายใต้เงื่อนไขการคุมประพฤติอยู่ โดยแบ่งออกเป็น 2 กรณี

1. กรณีเด็กหรือเยาวชนมีความเสี่ยงต่ำ หมายถึง พฤติกรรมความเสี่ยงของเด็กหรือเยาวชนต่อความปลอดภัยของชุมชนอยู่ในระดับต่ำ โดยจะเป็นกลุ่มเด็กหรือเยาวชนที่เข้าโปรแกรมการบำบัดฟื้นฟูในชุมชน โดยหลังจากเด็กหรือเยาวชนกลับไปอยู่กับครอบครัวหรือผู้ปกครองที่อาศัยอยู่ด้วยแล้ว จะยังอยู่ภายใต้การติดตาม สอดส่อง ของพนักงานคุมประพฤติ โดยจะสอดส่อง ติดตามเด็กหรือเยาวชนผู้นั้นให้สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดขึ้นกับการปรับตัวใช้ชีวิตในชุมชน หากปฏิบัติได้สำเร็จตามเงื่อนไขที่กำหนดขึ้น พนักงานคุมประพฤติจะทำรายงานเสนอศาลเด็กและเยาวชนเพื่อปลดเงื่อนไขการคุมประพฤติ

2. กรณีเด็กหรือเยาวชนมีความเสี่ยงสูง หมายถึง พฤติกรรมความเสี่ยงของเด็กหรือเยาวชนต่อความปลอดภัยของชุมชนอยู่ในระดับสูง โดยส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มเด็กหรือเยาวชนที่อยู่ในการควบคุมของสถานที่ควบคุม (Juvenile Hall) เมื่อเด็กหรือเยาวชนกลับไปอยู่กับครอบครัวหรือผู้ปกครองที่อาศัยอยู่ด้วยแล้ว จะยังอยู่ภายใต้การติดตาม สอดส่อง ของพนักงานคุมประพฤติ โดยจะสอดส่อง ติดตาม เด็กหรือเยาวชนผู้นั้นสามารถปรับตัวร่วมกับการใช้ชีวิตในชุมชนได้ เช่น การไปโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ การเลิกเสพสารเสพติด เป็นต้น หากปฏิบัติได้สำเร็จตามเงื่อนไขดังกล่าว พนักงานคุมประพฤติจะทำรายงานเสนอศาลเด็กและเยาวชนเพื่อปลดเงื่อนไขการคุมประพฤติ

Ref. code: 25646024300078UFD

ในส่วนของศาลเด็กและเยาวชน มีขั้นตอนของการติดตามประเมินผลการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูซึ่งเรียกว่า การพิจารณาเพื่อทบทวน (Review Hearing) ซึ่งในการพิจารณาขั้นนี้เป็นการนัดพิจารณาเพื่อดูความก้าวหน้าและผลการปฏิบัติของเด็กหรือเยาวชนภายใต้การดูแลคุมประพฤติก่อนปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนจากเงื่อนไขการสอดส่องดูแลของพนักงานคุมประพฤติ ถ้าหากมีผลการปฏิบัติที่สอดคล้องกับแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และเด็กหรือเยาวชนมีความปลอดภัยหากกลับสู่การดูแลของผู้ปกรอง โดยการพิจารณาดังกล่าวจะมีการพิจารณาครั้งแรกหลังผ่านการพิจารณาเพื่อการจำหน่ายคดี (Dispositional Hearing) มาแล้ว 6 เดือน และการพิจารณาครั้งต่อไป ในทุกๆ 6 เดือนต่อครั้ง และผู้พิพากษาจะพิจารณาถึงแนวทางการปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนจากเงื่อนไขการสอดส่องดูแลของพนักงานคุมประพฤติในการพิจารณาเพื่อทบทวนในครั้งสุดท้าย

จากบทวิเคราะห์แนวทางการดำเนินการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดของศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโกข้างต้น ได้วิเคราะห์เป็นจุดเด่นในด้านต่าง ๆ ผ่านการศึกษาในรูปแบบการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน รวมถึงหน่วยงาน/องค์กรเครือข่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ที่ทำงานร่วมกับทางศาลเด็กและเยาวชน ซึ่งจะนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย แนวทางในการนำมาปรับใช้การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต่อเด็กและเยาวชนของศาลเยาวชนและครอบครัวประเทศไทยต่อไป

และเมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกับผลการศึกษาแนวทางการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 สามารถสรุปประเด็นเปรียบเทียบกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนของระหว่างศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโกกับศาลเยาวชนและครอบครัวประเทศไทย ได้ดังต่อไปนี้

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 5.1

เปรียบเทียบกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนระหว่างศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโกกับศาลเยาวชนและครอบครัวประเทศไทย

ประเด็น	กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน	
	ศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก	ศาลเยาวชนและครอบครัวประเทศไทย
หลักเกณฑ์การดำเนินการ	- ระดับความเสี่ยงของเด็กหรือเยาวชนต่อชุมชน - ประเภทของคดีที่กระทำความผิดและพฤติการณ์ของคดี	- อัตราโทษจำคุก - ไม่เคยได้รับโทษจำคุกมโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกมาก่อน - พฤติการณ์ของคดีไม่เป็นภัยร้ายแรงต่อสังคมเกินควร - เด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำ - เด็กหรือเยาวชนมีแนวโน้มที่จะปรับเปลี่ยนความประพฤติอาจกลับตนเป็นคนดีได้
หน่วยงานและกลไกสำคัญ	ศาลเด็กและเยาวชน และกรมคุมประพฤติ	ศาลเยาวชนและครอบครัว (ศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กเยาวชน และครอบครัว, ศูนย์ให้คำปรึกษาเพื่อแนะนำและช่วยเหลือผู้เสียหายและครอบครัวในคดีอาญา)
ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู	พนักงานคุมประพฤติ, นักสังคมสงเคราะห์, ผู้พิทักษ์สิทธิประจำศาล (Court-Appointed Special Advocate-CASA), ผู้ประสานงานด้านการศึกษา (Educational Liaison), พยาบาลวิชาชีพ (Public Health Nurse), ผู้ให้บริการในชุมชน (Community Service Providers) และนักพฤติกรรมสุขภาพ	นักจิตวิทยา ผู้พิพากษาสมทบ เด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด ผู้ปกครองเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด ผู้เสียหาย ผู้ปกครองผู้เสียหาย รวมถึงชุมชน โรงเรียน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ (ถ้ามี)

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 5.1

เปรียบเทียบกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนระหว่างศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโกกับศาลเยาวชนและครอบครัวประเทศไทย (ต่อ)

ประเด็น	กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน	
	ศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก	ศาลเยาวชนและครอบครัวประเทศไทย
	(Behavioral Health) ทั้งนี้จะมีเด็กเยาวชน (Youth), ครอบครัวหรือผู้ดูแลโดยเฉพาะ (Family and/or Care Giver) และผู้เสียหาย (ถ้ามี)	
ผู้ประสานการประชุม/ผู้ติดตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู	พนักงานคุมประพฤติ เป็นผู้ประสานการประชุมหลักและนักสังคมสงเคราะห์ทีมประเมินระดับชุมชน (Community Assessment Teams-CATs) ผู้พิทักษ์สิทธิประจำศาล (Court-Appointed Special Advocate-CASA) จะทำหน้าที่เป็นผู้ติดตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูร่วม/ผู้ช่วยของพนักงานคุมประพฤติ	นักจิตวิทยา หรือผู้พิพากษาสมทบที่ผ่านการอบรมและได้รับการแต่งตั้ง (ผู้ประสานการประชุม)
บทบาทผู้เสียหายในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู	ผู้เสียหายเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมประชุมการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูก็ได้ ขึ้นอยู่กับความยินยอมของผู้เสียหาย อีกทั้งมีการพูดคุยถึงความเสียหายที่เกิดขึ้น คำนวณถึงค่าใช้จ่ายที่ทางผู้เสียหายต้องการ ระยะเวลาในการชดเชยค่าเสียหาย จะดำเนินการเสร็จสิ้นตั้งแต่ขั้นตอนการสืบสวนคดี โดยพนักงานคุมประพฤติ	สมัครใจและให้ความยินยอมให้มีการดำเนินการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเพื่อจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และเข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัว แสดงความรู้สึกให้อภัยและยอมรับในแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และแสดงความคิดเห็นต่อแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาสภาพจิตใจและค่าเสียหายที่เหมาะสมโดยศูนย์ให้คำปรึกษาเพื่อแนะนำและช่วยเหลือผู้เสียหายฯ ประจำศาลเยาวชนและครอบครัว

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 5.1

เปรียบเทียบกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนระหว่างศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโกกับศาลเยาวชนและครอบครัวประเทศไทย (ต่อ)

ประเด็น	กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน	
	ศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก	ศาลเยาวชนและครอบครัวประเทศไทย
บทบาทวิชาชีพในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู	พนักงานคุมประพฤติ, นักสังคมสงเคราะห์ และผู้พิทักษ์สิทธิประจำศาล (Court-Appointed Special Advocate-CASA)	นักจิตวิทยา
ระยะเวลาของแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและการติดตามการดำเนินการตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู	ส่วนใหญ่โดยเฉลี่ยจะอยู่ที่ 1-2 ปี แล้วแต่ละกรณี และในแต่ละพื้นที่ในชุมชนจะมี ทีมประเมินระดับชุมชน (Community Assessment Teams-CATs) จะเป็นผู้สอดส่องติดตาม ดูแลเด็กหรือเยาวชนในแต่ละกรณีอย่างใกล้ชิด โดยเป็นทีมสหวิชาชีพ จะประกอบไปด้วย ทั้งนักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา นักอาชญาวิทยา นักการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง และนักบำบัดแอลกอฮอล์/ยาเสพติด เป็นต้น หรือหากเด็กหรือเยาวชนที่เข้าสู่โปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่บ้าน ทางกรมคุมประพฤติจะส่งต่อให้ทางชุมชนหรือองค์กรภาคประชาสังคมที่ทำงานร่วมกับกรมคุมประพฤติ เป็นผู้ดำเนินการร่วมกันในการติดตามประเมินผลตามโปรแกรมต่างๆ อีกทั้ง	ส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงเวลาขั้นต่ำ 1 ปี และการติดตามการดำเนินการตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะกำหนดให้เด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด และผู้ปกครองมารายงานตัวกับ ผู้พิพากษาสมทบหรือนักจิตวิทยา เฉลี่ยเดือนละ 1 ครั้ง หรือ 3-4 เดือนต่อครั้ง ขึ้นอยู่กับสภาพของครอบครัวและสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชน โดยต้องเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต่างๆ ที่ทางศาลเยาวชนและครอบครัวกำหนดขึ้นในเงื่อนไขตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

Ref. code: 25646024300078UFD

ตารางที่ 5.1

เปรียบเทียบกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนระหว่างศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโกกับศาลเยาวชนและครอบครัวประเทศไทย (ต่อ)

ประเด็น	กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน	
	ศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก	ศาลเยาวชนและครอบครัวประเทศไทย
	ศาลเด็กและเยาวชน จะมีการติดตามโดยใช้วิธีการพิจารณาเพื่อทบทวน (Review Hearing) เป็นการพิจารณาเพื่อดูความก้าวหน้าและผลการปฏิบัติของเด็กหรือเยาวชนภายใต้การดูแลคุมประพฤติก่อนปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนจากเงื่อนไขการสอดส่องดูแลของพนักงานคุมประพฤติด้วย	
ปัญหาอุปสรรคในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู	1. ความร่วมมือของเด็กและเยาวชนในการปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เช่น การให้ข้อมูล หรือปฏิบัติตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู การหลบหนีระหว่างทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู	1. ความรู้ความเข้าใจแนวทางการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว 2. ทักษะผู้ให้คำปรึกษาและผู้ประสานการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน 3. ภาระงานที่ได้รับผิดชอบมากเกินไปของนักวิชาชีพประจำศาล 4. ความร่วมมือจากครอบครัว เด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด 5. การนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

Ref. code: 25646024300078UFD

จากการเปรียบเทียบแนวทางการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนของศาลเยาวชนและครอบครัวประเทศไทยกับศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก จะเห็นได้ว่ากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนของทั้งสองประเทศดังที่ได้มีการนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกันในการศึกษาวิจัยนี้พบว่า ในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนระหว่างศาลเด็กและเยาวชนซานดิเอโก กับ ศาลเยาวชนและครอบครัวประเทศไทยมีประเด็นแตกต่างที่น่าสนใจ ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นหลักออกมา 3 ประเด็นหลัก ได้ดังนี้

1. ความหลากหลายของสหวิชาชีพในประเด็นของผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนแก้ขำบัดฟื้นฟู และผู้ติดตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก ซึ่งมีวิชาชีพที่หลากหลายเข้ามาประชุมกลุ่มจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ได้แก่ พนักงานคุมประพฤติ นักสังคมสงเคราะห์ ผู้พิทักษ์สิทธิประจำศาล (Court-Appointed Special Advocate-CASA) ผู้ประสานงานด้านการศึกษา (Educational Liaison), พยาบาลวิชาชีพ (Public Health Nurse) ผู้ให้บริการในชุมชน (Community Service Providers) และนักพฤติกรรมสุขภาพ (Behavioral Health) เป็นต้น ด้วยความหลากหลายทางวิชาชีพดังกล่าว ส่งผลให้เด็กหรือเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู จะได้รับคำปรึกษา แนะนำ ดูแล จากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้าน ทำให้การปฏิบัติตาม และติดตามประเมินผลของแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น ในขณะที่ศาลเยาวชนและครอบครัวของประเทศไทยมีเพียงนักจิตวิทยาและผู้พิพากษาสมทบเท่านั้น

2. บทบาทของผู้เสียหาย พบว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวของประเทศไทยกำหนดต้องให้ผู้เสียหายสมัครใจและให้ความยินยอมให้มีการดำเนินการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเพื่อจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูและเข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ซึ่งแตกต่างกับที่ศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก ไม่ได้กำหนดให้ผู้เสียหายเข้าร่วมขึ้นอยู่กับความสมัครใจของผู้เสียหาย ทั้งนี้การชดเชยเยียวยาความเสียหายทั้งศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก กับศาลเยาวชนและครอบครัวของประเทศไทยมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ มีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาเป็นตัวกลางในการหาข้อตกลงร่วมกันระหว่างฝ่ายผู้เสียหายและผู้ฝ่ายกระทำความผิด

3. ระยะเวลาของแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและการติดตามการดำเนินการตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู พบว่า มีระยะเวลาการดำเนินงานของแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่อยู่ในช่วงระยะเวลาที่คล้ายคลึงกัน คือ ส่วนใหญ่มีระยะเวลาขั้นต่ำประมาณ 1 ปี แล้วแต่กรณี แต่การติดตามการดำเนินการตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู จะมีความแตกต่างกัน โดยของศาลเยาวชนและครอบครัวของไทยจะมีรูปแบบลักษณะเชิงรับ กล่าวคือ ให้ฝ่ายเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดและผู้ปกครองมารายงานตัวที่ศาลเยาวชนและครอบครัว และร่วมโครงการหรือกิจกรรมตามที่ทางศาลเยาวชนและครอบครัวกำหนดให้ ส่วนศาลเด็กและเยาวชนของเมืองซานดิเอโกจะมีมาตรการเชิงรุกและเชิงรับ กล่าวคือ ในการติดตาม

Ref. code: 25646024300078UFD

ลักษณะเชิงรุก พนักงานคุมประพฤติมีระบบการติดตามและประเมินผลผ่านโปรแกรมต่างๆ และมีการให้เครือข่ายชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามสอดส่อง และการลงเยี่ยมบ้าน เป็นต้น และในการติดตามลักษณะเชิงรับ ศาลเด็กและเยาวชน มีขั้นตอนของการติดตามประเมินผลการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูซึ่งเรียกว่า การพิจารณาเพื่อทบทวน (Review Hearing) เป็นการพิจารณาเพื่อดูความก้าวหน้าและผลการปฏิบัติของเด็กหรือเยาวชนภายใต้การดูแลคุมประพฤติก่อนปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนจากเงื่อนไขการสอดส่องดูแลของพนักงานคุมประพฤติ

กล่าวโดยสรุป กระบวนการการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดของศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก ประเทศสหรัฐอเมริกา มีแนวทางการดำเนินงานที่นำมาปรับใช้กับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนของศาลเยาวชนและครอบครัวประเทศไทย ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีแนวทางการดำเนินการที่เอื้อต่อการแก้ไขการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนอยู่หลายแนวทาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับของการปฏิบัติการเพื่อให้การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ ความหลากหลายของทีมสหวิชาชีพในการจัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู การจำแนกประเภทเด็กและเยาวชน ระบบการติดตามการดำเนินการตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ความหลากหลายของโปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และการใช้รูปแบบการจัดการรายกรณี (Case Management) โดยกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชน และความปลอดภัยของคนในชุมชนเป็นสำคัญ ซึ่งจากการวิเคราะห์ในระดับแนวคิดและหลักการสะท้อนให้เห็นถึงวัตถุประสงค์ วิธีการและแนวทางในการปฏิบัติของการดำเนินงานทั้งของประเทศไทยและเมืองซานดิเอโก ประเทศสหรัฐอเมริกานี้มีลักษณะร่วมกันภายใต้กระบวนทัศน์ของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์และการหันเหคดีเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรม โดยการใช้รูปแบบการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาประยุกต์เพื่อให้เกิดผลของการสมานฉันท์ของฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนโดยปรากฏเป็นแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน (Case plan) ในลักษณะที่เป็นรูปธรรมที่เกิดขึ้นจากการประชุมครอบครัวและชุมชนของแต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา อย่างไรก็ตามเนื่องจากกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนมีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่างๆ ภายใต้บริบทที่แตกต่างกันออกไปทั้งของประเทศไทยและสหรัฐอเมริกา ทั้งในแนวทางปฏิบัติในระบบงานยุติธรรมภาพรวม รวมถึงความหลากหลาย ความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน และสังคมซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งต่อการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ทั้งนี้จะนำไปสู่ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนสำหรับผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนสำหรับบริบทของประเทศไทยในบทต่อไป

Ref. code: 25646024300078UFD

5.5 อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง แนวทางการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดีตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 จากผลการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น ได้ปรากฏข้อมูลที่เป็นประเด็นสำคัญในผลการศึกษามาอภิปรายผลเพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะอื่นๆ ได้ดังต่อไปนี้

5.5.1 โครงสร้าง หน่วยงาน และกลไกสำคัญในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน

ในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนของศาลเยาวชนและครอบครัวประเทศไทย จากผลการศึกษา พบว่า แนวทางการใช้กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ไม่ว่าจะเป็นการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีมาตรา 132 วรรค 1 นั้น เป็นรูปแบบของมาตรการทางกฎหมายซึ่งถือเป็นนโยบายแห่งรัฐที่ทางผู้ปฏิบัติซึ่งได้แก่ ผู้พิพากษา ผู้พิพากษาสมทบ (ผู้ประสานการประชุม) และนักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง จะต้องปฏิบัติตามหลักทางกฎหมายอยู่แล้ว และการดำเนินการจะเป็นลักษณะการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูภายใต้หน่วยงานของศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นหลัก โดยจะดำเนินการผ่านศูนย์ให้คำปรึกษา แนะนำ และประสานการประชุม เพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็ก เยาวชนและครอบครัว โดยเมื่อเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดเข้ามายังศูนย์ให้คำปรึกษาฯ จะมีนักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัว เป็นผู้ดำเนินการหลักในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ผ่านการให้คำปรึกษาฯ การกำหนดเข้าเงื่อนไขผ่านโปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต่างๆ ผ่านรูปแบบการประชุมกลุ่มครอบครัว ทั้งนี้ในปัจจุบันยังมีศูนย์ให้คำปรึกษาเพื่อแนะนำและช่วยเหลือผู้เสียหายและครอบครัวในคดีอาญา โดยศูนย์ให้คำปรึกษาฯ นี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้คำปรึกษาและช่วยเหลือเยียวยาด้านจิตใจเบื้องต้นแก่ผู้เสียหายและครอบครัว รวมทั้งการแจ้งสิทธิตามกฎหมายและประโยชนที่ผู้เสียหายพึงจะได้รับการช่วยเหลือตามกฎหมายจากภาครัฐให้ผู้เสียหายทราบ และจากผู้ต้องหาหรือจำเลยตามแนวทางกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตลอดจนหลักการ แนวความคิด วิธีการ ประโยชน์และผลลัพธ์ที่ผู้เสียหายพึงได้รับในการเข้าร่วมจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 90 ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทั้งแก่ผู้เสียหาย เด็กหรือเยาวชนและชุมชนด้วย

ในส่วนของศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก พบว่า ศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโกมีบทบาทในการพิจารณาคดีและพิพากษาคดีเด็กและเยาวชนเท่านั้น ส่วนของกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน จะเป็นหน้าที่ของกรมคุมประพฤติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ

Ref. code: 25646024300078UFD

การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในพื้นที่เมืองซานดิเอโก ซึ่งเมื่อเด็กหรือเยาวชนถูกเสนอให้เข้าสู่โปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามความเห็นของพนักงานคุมประพฤติ หรือถูกพิจารณาคดีจากศาลเด็กและเยาวชนมีคำสั่งให้เข้าสู่โปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูโดยอยู่ภายใต้การควบคุม ติดตามของพนักงานคุมประพฤติ เด็กหรือเยาวชนคนนั้นจะได้รับการประเมินความเสี่ยงและความสามารถในการฟื้นฟู โดยผ่านการให้คำปรึกษาและช่วยเหลือของพนักงานคุมประพฤติ และกำหนดเงื่อนไขเข้าร่วมโปรแกรม/กิจกรรมต่างๆ ตามความต้องการของเด็กหรือเยาวชน ซึ่งโปรแกรม/กิจกรรมต่างๆ ที่กำหนดขึ้นจะเป็นลักษณะที่เชื่อมโยงกับทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เช่น หน่วยงานด้านสุขภาพ เช่น หน่วยงานสุขภาพการบำบัดยาเสพติด หน่วยงานการให้คำปรึกษาของท้องถิ่น/เมือง หน่วยงานด้านสังคม เช่น โปรแกรมบำบัดชุมชน โรงเรียน หรือการฝึกงานในสถานประกอบการ เป็นต้น

ดังนั้นแล้ว ด้วยหลักการกระจายอำนาจและมอบหมายหน้าที่การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนของศาลเด็กและเยาวชนของเมืองซานดิเอโก ผ่านการประสานงานร่วมกับแต่ละหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนในส่วนของงานด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ทำให้ศาลเด็กและเยาวชนและกรมคุมประพฤติมีความร่วมมือกับหน่วยงานในพื้นที่แต่ละชุมชนที่สามารถส่งต่อเด็กหรือเยาวชนได้รับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูกับหน่วยงานที่มีความสามารถเฉพาะด้านในแต่ละสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ The Annie E. Casey Foundation (2010) ได้ทำการรวบรวมข้อมูลการทำงานตามแบบจำลองมิสซูรี (The Missouri Model) ที่ดำเนินการมาเกือบ 30 ปี ออกมาเป็นคู่มือในการบูรณาการการฝึกฝนฟื้นฟูเยาวชนผู้ที่กระทำผิด โดยการทำงานตามแบบจำลองดังกล่าวได้ช่วยลดอัตราการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ได้ ซึ่งมีลักษณะสำคัญประการหนึ่ง ที่พบว่า รูปแบบการแก้ไขของเด็กและเยาวชนจะต้องจัดให้เด็กและเยาวชนที่ต้องการความช่วยเหลืออยู่ในสถานอบรมเล็กๆ ซึ่งตั้งอยู่ใกล้กับบ้านและครอบครัวของเยาวชนมากกว่าที่จะส่งไปในโรงเรียนฝึกอบรมที่มีขนาดใหญ่และไกล จึงนำไปสู่แนวทางการเลิกวิธีการทำงานผ่านสถาบันขนาดใหญ่ แต่หันมาสร้างสถาบัน ชุมชนขนาดเล็ก เหมือนรูปแบบบ้าน ที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกการรักษาต่างๆ รองรับแทน ฉะนั้นผู้วิจัยเห็นว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวประเทศไทยควรจะพิจารณาถึงแนวทางการกระจายอำนาจ (Decentralized) การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูร่วมกับหน่วยงานภายนอกไม่เพียงเฉพาะภาครัฐ แต่หมายรวมถึงภาคเอกชน หรือภาคประชาสังคมที่มีความเชี่ยวชาญ หรือที่มีพันธกิจเกี่ยวกับการพัฒนาบำบัดฟื้นฟูด้านเด็กและเยาวชน เพื่อสร้างความหลากหลายทางโปรแกรม/กิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชน

5.5.2 หลักการ รูปแบบ กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ได้กำหนดให้มีหลักการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีทางอาญาแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดทางอาญาบางรายที่มีพฤติกรรมการกระทำผิดที่ไม่มีผลกระทบที่รุนแรงและ

เป็นการกระทำความผิดครั้งแรก มาตรการพิเศษนี้มีเป้าหมายเบื้องต้นได้แก่ การผันคดีเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการทางอาญา (Diversion) และเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนได้รับการคุ้มครองและพัฒนาทางด้านจิตสังคม (Psychosocial Development) อย่างต่อเนื่องแทนการดำเนินการในทางอาญา และในส่วนผู้เสียหายจะให้ได้รับการคุ้มครองสิทธิและการเยียวยาและชดเชยค่าเสียหายตามสิทธิและความเหมาะสม สังคมและชุมชนได้รับการป้องกันความเสียหายและความรุนแรงจากการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดกระบวนทัศน์ของงานยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) โดยให้ความสำคัญเรื่องการเยียวยาความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม ผู้เสียหาย และชุมชน ที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมมากกว่าการให้คุณค่าในเรื่องการลงโทษผู้กระทำความผิด และให้ความสำคัญกับการที่ผู้กระทำความผิดแสดงความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ เงื่อนไขของการเข้าสู่รูปแบบการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี

จากผลการศึกษา พบว่า รูปแบบการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว คือ รูปแบบมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 จะนำมาใช้กับคดีที่เข้าหลักเกณฑ์ ดังนี้ คดีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดนั้นเป็นคดีที่มีอัตราโทษจำคุกสูงสุดไม่เกิน 20 ปี เด็กและเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน เด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดสำนึกในการกระทำ เป็นคดีที่มีผู้เสียหายและผู้เสียหายให้ความยินยอม พฤติการณ์แห่งคดีไม่เป็นภัยร้ายแรงต่อสังคมเกินควร และถ้าหากได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายให้จัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู จึงจะดำเนินการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูแก้ไขผ่านรูปแบบการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนและจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูโดยเชิญบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด ผู้ปกครองเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด ผู้เสียหาย ผู้ปกครองผู้เสียหาย นักจิตวิทยา ผู้พิพากษาสมทบซึ่งเป็นผู้ประสานการประชุม (Facilitator) และอาจมีบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด เช่น ผู้แทนชุมชน สถานศึกษา เจ้าของสถานประกอบการ เป็นต้น หลังจากได้แผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่ได้รับความยินยอมจากทั้งฝ่ายเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด ผู้ปกครองเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด และฝ่ายผู้เสียหายเรียบร้อยแล้ว จะเสนอต่อศาลเพื่อพิจารณาเห็นชอบ หากศาลเห็นชอบจะกำหนดให้มีผู้บริหารแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูซึ่งผู้บริหารแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะเป็นกลไกในการติดตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและให้เด็กและเยาวชนเริ่มปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูทันทีโดยระยะเวลาของแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะใช้ระยะเวลาประมาณ 1 ปี

ในขณะที่มาตรการแทนการพิพากษาคดี ตามมาตรา 132 วรรค 1 จะมีการกำหนดเงื่อนไข หรือแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู โดยอาจไม่จำต้องมีการดำเนินการจัดประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเพื่อจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเหมือนในมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตาม

Ref. code: 25646024300078UFD

มาตรา 90 ซึ่งการดำเนินการตามมาตรา 132 วรรค 1 จะมี 2 แนวทาง คือ ผู้พิพากษากำหนดเงื่อนไขระบุลงในแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนรายบุคคล และอีกแนวทางหนึ่ง คือ นักจิตวิทยาเป็นผู้ออกแบบแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูร่วมกับเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดและผู้ปกครองเด็กหรือเยาวชนจากนั้นจะเสนอแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเพื่อให้ศาลอนุมัติเห็นชอบ อย่างไรก็ตาม แม้ผู้พิพากษาจะกำหนดเงื่อนไขในแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูมาให้แล้ว แต่หากนักจิตวิทยาเห็นว่าควรมีเงื่อนไขอื่นๆ เพิ่มเติมที่เหมาะสมกับสภาพครอบครัวและปัญหาของเด็กและเยาวชนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดก็สามารถเพิ่มเติมเงื่อนไขอื่นๆ เข้าไปได้ในแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและเสนอศาลอนุมัติเห็นชอบ โดยระยะเวลาของแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะใช้ระยะเวลาประมาณ 1 ปี

จะเห็นว่า หลักการ รูปแบบข้างต้นจะแตกต่างกัน เช่น 1.ประเด็นของผู้เสียหาย กล่าวคือ มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 จะต้องมีผู้เสียหาย ส่วนมาตรการแทนการพิพากษาคดี ตามมาตรา 132 วรรค 1 ไม่จำเป็นต้องมีผู้เสียหาย 2.ประเด็นการกำหนดจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู กล่าวคือ มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 จะต้องมีการจัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูผ่านรูปแบบการประชุมกลุ่มครอบครัว ส่วนมาตรการแทนการพิพากษาคดี ตามมาตรา 132 วรรค 1 จะมี 2 แนวทาง คือ ผู้พิพากษากำหนดเงื่อนไขระบุลงในแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนรายบุคคล และอีกแนวทางหนึ่ง คือ นักจิตวิทยาเป็นผู้ออกแบบแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูร่วมกับเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดและผู้ปกครองเด็กหรือเยาวชนจากนั้นจะเสนอแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเพื่อให้ศาลอนุมัติเห็นชอบ เป็นต้น ทั้งนี้ในกระบวนการดังกล่าว ระยะเวลาของการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู โดยเฉลี่ยที่ 1-2 ปีแล้วแต่กรณี ซึ่งในมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 หากมีการปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูครบถ้วนแล้ว หากศาลพิจารณาแล้วเห็นชอบด้วยจะมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความและมีคำสั่งในเรื่องของกลาง โดยให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับ ทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิผู้มีส่วนได้เสียที่จะดำเนินคดีส่วนแพ่ง ในส่วนมาตรการแทนการพิพากษาคดี ตามมาตรา 132 วรรค 1 เมื่อเด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามเงื่อนไขและภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดแล้ว ศาลสั่งยุติคดีโดยไม่ต้องมีคำพิพากษาเกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลย เว้นแต่คำสั่งเกี่ยวกับของกลาง และให้ถือว่าสิทธินำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับ

ทั้งนี้ด้วยเหตุที่การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดีเป็นเครื่องมือรูปแบบใหม่ นโยบาย แนวทางการปฏิบัติงาน กระบวนการใช้มาตรการดังกล่าว พบว่ามีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ จากตารางที่ 2.1 สรุปการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดี ตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้ง 9 ภาค 40 แห่ง พบว่า มีประเด็นประเภทความผิดที่ใช้ในแต่ละมาตรการ และแนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในแต่ละมาตรการ ที่แตกต่างกันในแต่ละภูมิภาค ดังนั้นความแตกต่างดังกล่าวจะ

Ref. code: 25646024300078UFD

ส่งผลกระทบต่อในขั้นตอนของแนวทางการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ซึ่งสอดคล้องกับ ศรัณยา เลิศศาสตร์วัฒนา (2560) กล่าวว่า ในการดำเนินงานของศาลเยาวชนและครอบครัวได้จัดทำกิจกรรมหรือโครงการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ศาลเยาวชนและครอบครัวแต่ละศาลมีการจัดกิจกรรมหรือโครงการตามดุลพินิจของผู้พิพากษาหัวหน้าศาลในแต่ละแห่ง ตามงบประมาณที่สามารถจัดหามาเพื่อทำกิจกรรมหรือโครงการ เนื่องจากศาลเยาวชนและครอบครัวมีทุกจังหวัดทั่วประเทศ และเป็นอำนาจของผู้พิพากษาหัวหน้าศาลในแต่ละศาลเยาวชนและครอบครัวในการจัดโครงการต่างๆ ทำให้เด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดเหมือนกัน อาจไม่มีโอกาสได้รับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในทิศทางเดียวกัน

ในส่วนของศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก ภายใต้หลักกฎหมาย Superior Court of California, County of San Diego พบว่า ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนจะมีหน่วยงานภาครัฐที่สำคัญเข้ามามีบทบาทดังกล่าว คือ กรมคุมประพฤติ ซึ่งจะมีพนักงานคุมประพฤติเป็นวิชาชีพหลักในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ซึ่งจะมีขั้นตอนกระบวนการหันเหคดีเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรม กล่าวคือ เมื่อเด็กหรือเยาวชนถูกจับกุมและเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม หากเด็กหรือเยาวชนต้องการพบพนักงานคุมประพฤติ โดยพนักงานคุมประพฤติจะทำหน้าที่ช่วยค้นหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดีที่สุดของแต่ละรายกรณี โดยแนวทางปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติในการหันเหคดีออกจากกระบวนการยุติธรรม จะประกอบไปด้วย 2 แนวทาง ได้แก่

1. ในกรณีที่กระทำผิดของเด็กหรือเยาวชนเป็นคดีที่ไม่รุนแรงหรือเป็นการกระทำผิดกฎหมายครั้งแรก พนักงานคุมประพฤติสามารถว่ากล่าวตักเตือน และปล่อยให้เด็กหรือเยาวชนกลับบ้านได้

2. พนักงานคุมประพฤติอาจจะเสนอให้เด็กหรือเยาวชนเข้าสู่โปรแกรมการหันเหคดีแทนการนำส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปยังศาลเด็กและเยาวชน ซึ่งแต่ละพื้นที่จะมีความแตกต่างของเงื่อนไขและโปรแกรม หากเด็กหรือเยาวชนและผู้ปกครองตกลง และพร้อมปฏิบัติตามโปรแกรมดังกล่าว และเมื่อเด็กหรือเยาวชนปฏิบัติครบทุกเงื่อนไข คดีจะไม่ถูกส่งไปยังศาลเด็กและเยาวชน โดยระยะเวลาของโปรแกรมจะอยู่ที่ขั้นต่ำ 6 เดือน

ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนของศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก ผู้วิจัยเห็นว่ารูปแบบของการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้น ประกอบไปด้วย 2 ลักษณะ ได้แก่

1. การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูโดยไม่ใช้สถานที่ควบคุม กล่าวคือ เมื่อพนักงานคุมประพฤติมีการเสนอให้เด็กหรือเยาวชนเข้าสู่โปรแกรม หรือเมื่อคดีขึ้นสู่การพิจารณาชั้นศาลจะตัดสิน (Disposition Hearing) ให้เข้าสู่โปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูโดยอยู่ภายใต้การควบคุม ติดตามของพนักงานคุมประพฤติ ซึ่งทางกรมคุมประพฤติจะมีเครื่องมือการประเมินความเสี่ยงและความสามารถในการฟื้นฟู ซึ่งพนักงานคุมประพฤติเป็นผู้ประเมินเด็กหรือเยาวชนแต่ละรายกรณี เพื่อที่จะสามารถกำหนดรูปแบบการเข้าสู่โปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูซึ่งมีอยู่หลากหลายรูปแบบ ทั้งโปรแกรม

การบำบัดยาเสพติด โปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูรูปแบบการจัดการรายกรณี ซึ่งเรียกว่า Intensive Case Management ที่จะมุ่งเน้นที่จุดแข็งและความต้องการของเด็หรือเยาวชนเป็นหลัก หรือกำหนดให้ใช้โปรแกรมการติดตามดูแลตามสถานที่บำบัดรักษาต่างๆ ที่กระจายอยู่ในชุมชนที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ และมีการเฝ้าติดตามเด็กหรือเยาวชนในทุกๆ เดือน โดยการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูลักษณะนี้นั้น จะมีการพัฒนาออกแบบเป็นแผนรายบุคคล ซึ่งเรียกว่า Case Plan โดยจะมีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ซึ่งจะมีทีมสหวิชาชีพต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชน เช่น นักสังคมสงเคราะห์ ผู้พิทักษ์สิทธิประจำศาล ผู้อำนวยการ/ครูประจำชั้นจากโรงเรียน ผู้นำในชุมชน/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่, องค์กรภาคประชาสังคม ฯลฯ ซึ่งพนักงานคุมประพฤติจะเป็นวิชาชีพหลักในการจัดการประชุมดังกล่าว

2. การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในสถานที่ควบคุม กล่าวคือ หากเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดในคดีที่มีความรุนแรง เช่น การฆาตกรรม และพยายามฆ่า การลอบวางเพลิง การปล้นด้วยอาวุธที่อันตรายหรือที่ร้ายแรง การข่มขืน ลักพาตัว การจี้รถ (Carjacking) การครอบครองอาวุธปืนและยาเสพติดบางชนิด และการหลบหนีจากสถานควบคุมเด็กและเยาวชน ซึ่งศาลจะตัดสินให้เด็กหรือเยาวชนถูกควบคุมสถานที่ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชน (Juvenile Hall) โดยเด็กหรือเยาวชนจะได้รับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู โดยมีข้อปฏิบัติสำคัญว่า เด็กหรือเยาวชนที่ถูกควบคุมตัวจะต้องเข้าเรียนในโรงเรียนทุกวันจันทร์-ศุกร์ กับโรงเรียน S.O.A.R. Academy ภายใต้การจัดการของสำนักงานการศึกษาของเมืองซานดิเอโก และเมื่อจบการศึกษา เด็กหรือเยาวชนจะได้รับประกาศนียบัตรระดับมัธยมปลาย (High school diploma) เพื่อจะมีโอกาสเข้าศึกษาต่อระดับวิทยาลัยต่อไป อีกทั้งในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูยังมีโปรแกรมที่หลากหลาย ได้แก่ โปรแกรมบำบัดแอลกอฮอล์, โปรแกรมบำบัดยาเสพติด, โปรแกรมโยคะ, โปรแกรมความเป็นพลเมือง (Civic Engagement) และโปรแกรมบำบัดโดยสัตว์ (Pet Therapy) เป็นต้น ซึ่งโปรแกรมต่างๆ จะดำเนินการโดย SAY San Diego และ Second Chance Programs

จากหลักการ รูปแบบ กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนทั้งของศาลเยาวชนและครอบครัวประเทศไทย และศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโกจุดที่สอดคล้องและแตกต่างกัน กล่าวคือ ในจุดที่สอดคล้องกัน คือ ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูมีการใช้แนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ผ่านการใช้รูปแบบการประชุมกลุ่มครอบครัว (Family Group Conference: FGC) เพื่อจัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูรายกรณี ส่วนจุดแตกต่างกัน คือ ประเด็นของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและความเป็นเอกภาพ กล่าวคือ การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนของศาลเยาวชนและครอบครัวประเทศไทยจะจัดทำกิจกรรมหรือโครงการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน จะดำเนินการผ่านภายใต้ความรับผิดชอบของศาลเยาวชนและครอบครัวในพื้นที่จังหวัดนั้นๆ โดยที่ศาลเยาวชนและครอบครัวแต่ละศาลมีการจัดกิจกรรมหรือโครงการตามดุลพินิจ

Ref. code: 25646024300078UFD

ของผู้พิพากษาหัวหน้าศาลในแต่ละแห่ง ตามงบประมาณที่สามารถจัดหามาเพื่อทำกิจกรรมหรือโครงการ แต่ศาลเด็กและเยาวชนของเมืองซานดิเอโก จะมอบหมายให้กรมคุมประพฤติเป็นผู้ดำเนินการหลักในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และดำเนินการภายใต้ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานซึ่งกันและกัน ทำให้มีความเป็นเอกภาพด้านนโยบาย และแบ่งภาระงานกันอย่างชัดเจน ในการจัดการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในแต่ละพื้นที่ของเมืองซานดิเอโก

ฉะนั้นแล้ว แนวทางการใช้มาตรการพิเศษของศาลเยาวชนและครอบครัวประเทศไทย เพื่อลดปัญหาของแนวทางการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ผู้วิจัยเห็นว่าแนวทางการพัฒนา คือ ศาลยุติธรรมจะต้องสนับสนุนศาลเยาวชนและครอบครัวให้มีนโยบายที่เป็นแนวทางปฏิบัติหรือแผนการพัฒนาหลักเพื่อเป็นแนวทางการทำงานที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจะต้องยึดถือปฏิบัติให้เป็นแนวทางเดียวกัน อีกทั้งเพื่อการที่เด็กและเยาวชนจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันระหว่างพื้นที่หรือนโยบายในแต่ละศาลเยาวชนและครอบครัว ทั้งนี้หากศาลเยาวชนและครอบครัวบางพื้นที่ที่มีบริบทของพื้นที่แตกต่างกัน เช่น ศาลเยาวชนและครอบครัวพื้นที่กรุงเทพมหานคร ศาลเยาวชนและครอบครัวพื้นที่ปริมณฑล หรือศาลเยาวชนและครอบครัวพื้นที่ต่างจังหวัด สามารถออกประกาศเพื่อเป็นแนวปฏิบัติเฉพาะบริบทในพื้นที่นั้นๆ ได้เพื่อให้สอดคล้องในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนของพื้นที่ดังกล่าวซึ่งมีลักษณะที่ยืดหยุ่นตามบริบทของปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนทั้งในระดับรายบุคคลและในระดับของสภาพแวดล้อมและวิถีชุมชนของเด็กและเยาวชนได้

ในส่วนขององค์ประกอบผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ด้วยบริบทของพื้นที่กรุงเทพมหานครซึ่งมีสภาพความเป็นชุมชนเมือง การนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมยังคงเป็นเรื่องยากและเป็นปัญหาในทางปฏิบัติที่ไม่สามารถนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม อย่างไรก็ตามเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดแล้วนั้น จำเป็นจะต้องมีระบบสภาพแวดล้อม (Eco System) เครือข่ายชุมชนของเด็กหรือเยาวชนเข้ามาร่วมด้วย เพราะท้ายที่สุดแล้วเด็กหรือเยาวชนต้องกลับไปอยู่ร่วมกับชุมชน อีกทั้งองค์ประกอบผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มครอบครัวของการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก จะมีทั้งสหวิชาชีพและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วยนั้นเนื่องจากกรมคุมประพฤติได้ลงทำกิจกรรมร่วมกับพื้นที่ในแต่ละชุมชน ทำความเข้าใจและให้การสนับสนุนงบประมาณกับองค์กรภาคประชาสังคม ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูด้วย

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวจะต้องสร้างความเข้าใจร่วมกับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการเข้าร่วมประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ผลดีของกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เพื่อไม่ให้เป็นการสร้างผลกระทบต่ออนาคตของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Somers (2011) กล่าวว่า สำหรับกลุ่มเยาวชนผู้กระทำความผิด เพื่อการสร้างความเปลี่ยนแปลงของเด็กหรือเยาวชน จะต้องดึงครอบครัว เพื่อน

Ref. code: 25646024300078UFD

โรงเรียน ชุมชน องค์กร ที่จะช่วยให้คำปรึกษา เพื่อจะช่วยเด็กหรือเยาวชนเข้าสู่ระบบการสนับสนุน และมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการนำเยาวชนเข้าสู่กระบวนการคืนสู่สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.5.3 การพัฒนาเครื่องมือการจำแนกประเภทเด็กและเยาวชนและโปรแกรม/กิจกรรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในรูปแบบใหม่

ในการจำแนกจัดประเภทเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวประเทศไทยนั้น ผลการศึกษาพบว่า นักจิตวิทยา คือ นักวิชาชีพเพียงวิชาชีพเดียวที่ทำหน้าที่ในการประเมินประเมินสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชน โดยเบื้องต้นในการจำแนกเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดจะมีการจำแนกคัดกรองเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดโดยการประเมินระดับความเสี่ยงและความจำเป็นตามหลักจิตวิทยา โดยนักจิตวิทยาของศาลเยาวชนและครอบครัวจะมีวิธีการประเมินระดับความเสี่ยงและความจำเป็นผ่านเครื่องมือที่เรียกว่า Screening Test เป็นเครื่องมือการวัดระดับ EQ ดูด้านอารมณ์ จิตใจ ระดับความเสี่ยง สารเสพติด และPsycho Test เป็นเครื่องมือการวัดระดับ IQ สติปัญญา บุคลิกภาพ สภาพของเด็กหรือเยาวชน ซึ่งในการประเมินเด็กหรือเยาวชนผ่านแบบประเมินตามหลักจิตวิทยาจะคัดกรองเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเสี่ยงต่ำ กลุ่มเสี่ยงกลาง และกลุ่มเสี่ยงสูง โดยกลุ่มเสี่ยงต่ำ คือ เด็กหรือเยาวชนที่มีปัญหาไม่หนักมาก ครอบครัวอยู่ในระดับดี ไม่มีประวัติการกระทำผิดซ้ำ พฤติการณ์แห่งคดีไม่ร้ายแรง ส่วนกลุ่มเสี่ยงกลางและเสี่ยงสูง คือ เด็กหรือเยาวชนที่มีพฤติการณ์แห่งคดีร้ายแรงหรือมีประวัติการกระทำผิดซ้ำ มีการใช้สารเสพติดหลายชนิดเป็นเวลานานติดต่อกัน และสภาพปัญหามีความซับซ้อน ซึ่งแตกต่างกับในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กล่าวคือ ในชั้นก่อนฟ้องคดีจะมีวิธีการจำแนกเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดผ่านทีมสหวิชาชีพ ประกอบด้วย นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ และพนักงานคุมประพฤติภายในหน่วยงานอีกทั้งมีการให้คำปรึกษาโดยนักสังคมสงเคราะห์ (Social Work Counseling) และนักจิตวิทยา (Psycho Counseling) โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนกระทำความผิดที่มีปัญหาทางจิตใจร่วมด้วย ซึ่งแต่ละวิชาชีพจะมีเครื่องมือและวิธีการจำแนกเด็กและเยาวชนที่แตกต่างกัน และมีการประชุมร่วมกันระหว่างทีมสหวิชาชีพ (Case Conference) ว่าเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงระดับใด ซึ่งทำให้มีการตรวจเช็คข้อมูลและระดมความคิดวิเคราะห์ในแต่ละรายกรณีร่วมกันได้อย่างถูกต้องแม่นยำและสอดคล้องกับสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนมากขึ้น อีกทั้งในบางกรณีข้อมูลที่ได้มีความแตกต่างกันหรือไม่ตรงกันก็จะทำให้สามารถตรวจทานข้อมูลซึ่งกันและกันได้

ในส่วนของการจำแนกเด็กและเยาวชนของศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก ซึ่งดำเนินการผ่าน กรมคุมประพฤติ พบว่า พนักงานคุมประพฤติจะมีเครื่องมือในการจำแนกขั้นต้นเป็นการประเมินระดับความเสี่ยงผ่านเครื่องมือการประเมินความเสี่ยงและความสามารถในการฟื้นฟู (San Diego Risk and Resiliency Checkup-II (SDRRC-II)) ซึ่งจากผลการประเมินดังกล่าวเป็น

การวัดระดับความเสี่ยงของเด็กหรือเยาวชนต่อชุมชน และจะสามารถทำให้พนักงานคุมประพฤติสามารถวางแผนกำหนดระยะเวลาการติดตาม ดูแล และเข้าสู่โปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของเด็กและเยาวชน ทั้งนี้หากเป็นกรณีของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดและต้องได้รับการอุปถัมภ์ (Dual Status) ภายใต้รูปแบบ Crossover Youth Practice Modet-CYPM จะมีการประชุมทีมสหวิชาชีพเรียกว่า Multi-Disciplinary Team Meeting (MDT Meeting) เพื่อประเมินเด็กและเยาวชนแต่ละกรณีร่วมกัน ขึ้นอยู่กับแต่ละรายกรณี ผู้เข้าร่วมประชุม ได้แก่ พนักงานคุมประพฤติ นักสังคมสงเคราะห์ ผู้อำนวยการโรงเรียน/ครูประจำชั้น องค์กร/ผู้นำในชุมชน/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ องค์กรภาคประชาสังคม แพทย์/พยาบาล ผู้พิทักษ์สิทธิประจำศาลเด็ก เยาวชน และครอบครัวของเด็กหรือเยาวชน เป็นต้น ทั้งนี้ พนักงานคุมประพฤติเป็นวิชาชีพหลัก

ดังนั้น หากในชั้นการพิจารณาคดีมีวิชาชีพใดวิชาชีพหนึ่งเพิ่มเข้ามา เช่น นักสังคมสงเคราะห์ จะส่งผลต่อการจำแนกเด็กหรือเยาวชนที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเนื่องจากมีเครื่องมือของวิชาชีพนั้นเข้ามาทำงานร่วมกัน และช่วยแบ่งเบาภาระการทำงานของนักจิตวิทยาด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สิทธิศักดิ์ วนะชกิจ และคณะ (2562) กล่าวว่า ในแนวทางการเพิ่มบุคลากรตำแหน่งใหม่ การเพิ่มตำแหน่งด้านสหวิชาชีพ ได้แก่ การเพิ่มตำแหน่งนักจิตวิทยา หรือการเพิ่มตำแหน่งนักสังคมสงเคราะห์ในศาลเยาวชนและครอบครัว จะช่วยให้กระบวนการทำงานแบบสหวิชาชีพและการมีส่วนร่วมสามารถพัฒนาได้อย่างเป็นรูปธรรม และจากการศึกษาของ Brenda Dubois and Karla Krogsrud Miley (2002) กล่าวว่า ในบทบาทหนึ่งของนักสังคมสงเคราะห์มีหน้าที่ให้บริการในฐานะหรือทำงานกับเยาวชนที่กระทำความผิดในโปรแกรมการหันเหคดีออกจากกระบวนการยุติธรรม ซึ่งนักสังคมสงเคราะห์จะมีวิธีการแทรกแซงในภาวะวิกฤต (Crisis Intervention) หรือบริการส่งต่อ (Referral Services) ในช่วงเวลาที่ตั้งแต่เด็กและเยาวชนถูกจับกุม และนักสังคมสงเคราะห์จะเป็นผู้จัดเตรียมประวัติทางด้านสังคมและทำการประเมินผลเป็นรายบุคคลด้านจิตสังคม (Psychosocial Assessment) ที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรม ซึ่งวิธีการเหล่านี้จะช่วยนำเด็กและเยาวชนออกไปจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและนำไปสู่การจัดบริการด้านชุมชนที่มีความเหมาะสมมากกว่า ดังนั้นหากในชั้นการพิจารณาคดีมีวิชาชีพใดวิชาชีพหนึ่ง เช่น นักสังคมสงเคราะห์เพิ่มเข้ามาจะส่งผลต่อการจำแนกเด็กหรือเยาวชนที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเนื่องจากมีเครื่องมือของวิชาชีพนั้นเข้ามาทำงานร่วมกัน และช่วยแบ่งเบาภาระการทำงานของนักจิตวิทยาด้วย

ในส่วนของโปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนของศาลเยาวชนและครอบครัวประเทศไทยนั้น ผลการศึกษาพบว่า ฝ่ายส่วนมาตรการพิเศษและคุ้มครองสวัสดิภาพของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ได้มีโปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะผ่านกิจกรรมหลัก 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมครอบครัวอุ่นใจได้ลูกหลานคืน กิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ กิจกรรมค่ายคุณธรรม

จริยธรรม และกิจกรรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม (E.Q.-M.Q.) และมีกิจกรรมอื่นๆ ได้แก่ โครงการบรรพชาสามเณร โครงการฝึกอาชีพศิลปะ ประดิษฐ์ งานฝีมือ โครงการกิจกรรมศาลสัมพันธ์ครอบครัวเข้มแข็ง (คลินิกจิตสังคม) กิจกรรมฝึกอาชีพ "สานฝันฟุตบอล" โครงการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) และโครงการฝึกอาชีพตัดเย็บเสื้อผ้า บุรุษ สตรี และเครื่องใช้ที่ทำด้วยผ้าและหนัง เป็นต้น ซึ่งจะใช้ระบบความสมัครใจและความสนใจของเด็กหรือเยาวชนเป็นหลักในการเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว และกำหนดให้ผู้ปกครองได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ด้วย

และในส่วนโปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนของศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก พบว่า จะมีโปรแกรมและบริการหลักอยู่ 4 ลักษณะ ได้แก่ โปรแกรมด้านการป้องกัน (Prevention Programs), บริการด้านการแทรกแซง/ศาลเด็กและเยาวชน (Intervention/ Court Services), โปรแกรมด้านการสอดส่องดูแล (Supervision Programs) และโปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู (Treatment Programs) ซึ่งแต่ละโปรแกรมจะดำเนินร่วมกับหน่วยงานภาคประชาสังคม โรงเรียน สถานีตำรวจ และชุมชนในแต่ละพื้นที่ที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย ทั้งนี้หากมีการทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเป็นรายกรณี เรียกว่า Case Plan ซึ่งจะต้องผ่านการประชุมของทีมสหวิชาชีพร่วมกัน โดยระยะเวลาการปฏิบัติตามแผนดังกล่าวเฉลี่ยอยู่ที่ 1-2 ปี แล้วแต่กรณี โดยโปรแกรมจะขึ้นอยู่กับความต้องการ ความสามารถของเด็กหรือเยาวชน และผู้เสียหาย เพื่อมุ่งไม่ให้เด็กหรือเยาวชนกลับไปกระทำความผิดซ้ำ และสามารถใช้ชีวิตปกติกลับคืนสู่สังคมได้ อีกทั้งได้มีโปรแกรมเฉพาะสำหรับผู้ปกครองที่ต้องเข้าร่วมเช่นกัน ได้แก่ กำหนดให้เข้าเรียนเกี่ยวกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตร (Parenting classes) กำหนดให้ได้รับการให้คำปรึกษารายบุคคล (Individual counseling) กำหนดให้ได้รับการให้คำปรึกษาแบบครอบครัว (Family counseling), กำหนดให้เข้ารับการรักษาบำบัดผู้ติดสุรา และสารเสพติด (Treatment for abuse of alcohol and other drugs) กำหนดให้เข้าร่วมโปรแกรมหรืออบรมแบบพิเศษ (Special programs and classes) และกำหนดให้มีช่วงเวลาไปเที่ยวกับบุตร (Visitation with your child) เป็นต้น

ดังนั้นแล้ว เมื่อสำรวจถึงรายละเอียดของโปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของศาลเยาวชนและครอบครัวประเทศไทยแล้วนั้น พบว่า ในปัจจุบันยังไม่มีโครงการ/กิจกรรมพื้นฐานลักษณะเฉพาะด้านสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีความเสี่ยงสูง เสี่ยงกลาง หรือเสี่ยงต่ำ ฉะนั้นแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องมีหน่วยงานหรือฝ่ายที่รับผิดชอบงานพัฒนาโครงการ/กิจกรรมพื้นฐานสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีความเสี่ยงสูง เสี่ยงกลาง หรือเสี่ยงต่ำด้วย และฝ่ายครอบครัว ผู้ปกครองต้องเข้าร่วมกิจกรรมกับเด็กและเยาวชนในแต่ละกลุ่มประเภทความเสี่ยงด้วย โดยเหตุผลสำคัญที่กำหนดให้มีกิจกรรมพื้นฐานลักษณะเฉพาะด้านสำหรับเด็กและเยาวชน และให้ผู้ปกครองเข้าร่วมด้วยนั้น จากการรายงานของ Andrew Becroft (2015) มีหลักการที่เชื่อว่า ถ้าครอบครัวได้รับ

Ref. code: 25646024300078UFD

การแก้ไขพร้อมกับเด็กและเยาวชนจะส่งผลในการป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิด เนื่องจากครอบครัวเป็นศูนย์กลางที่ส่งผลกระทบต่อการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ครอบครัวจึงจำเป็นต้องเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน และจากการบรรยายของ Ian Blakeman (2008) กล่าวว่า เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนมีความเสี่ยงที่จะกระทำความผิด การจัดโครงการที่เกี่ยวกับผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน และจัดให้ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับพฤติกรรมและนิสัยของเด็กและเยาวชน การพัฒนาการสื่อสารระหว่างเด็กและเยาวชนกับครอบครัว จะช่วยลดความเสี่ยงในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ดังนั้นเมื่อมีหน่วยงานหรือฝ่ายที่รับผิดชอบงานพัฒนาโครงการ/กิจกรรม จะส่งผลทำให้โครงการ/กิจกรรมมีความหลากหลายและมีความสามารถที่จะเชื่อมโยงหรือกระจายโครงการ/กิจกรรม ทำงานร่วมกับหน่วยงาน องค์กรอื่นๆ และชุมชน ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนด้วย

5.5.4 การเตรียมความพร้อมและพัฒนาบุคลากรในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

จากผลการศึกษา พบว่า ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวในประเทศไทย ผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการต่างๆ จะประกอบไปด้วย ผู้พิพากษา ผู้พิพากษาสมทบ และนักจิตวิทยา โดยดำเนินการผ่านศูนย์ให้คำปรึกษา แนะนำ และประสานการประชุม เพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เด็ก เยาวชนและครอบครัว แต่ทั้งนี้ในการดำเนินการดังกล่าว ยังพบปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องหลายประการในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เช่น ปัญหาด้านความรู้ ความเข้าใจในแนวทางการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว

ดังนั้นแนวทางการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน คือ คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) ปรับนโยบายแนวทางการโยกย้ายผู้พิพากษาที่จะมาดำรงตำแหน่งที่ศาลเยาวชนและครอบครัวโดยพิจารณาจากความเชี่ยวชาญโดยต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนและคดีเด็กและเยาวชน จะส่งผลให้ผู้พิพากษาที่จะมาดำรงตำแหน่งประจำศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ และความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานส่งผลต่อแนวทางการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา และมาตรการแทนการพิพากษาคดีที่มีการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดเป็นแนวทางหลักให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ สิทธิศักดิ์ วนะชกิจ และคณะ (2562) กล่าวว่า ในการพัฒนาบุคลากรด้านการเพิ่มตำแหน่งใหม่ ในส่วนของผู้พิพากษา แม้จะได้มีการฝึกอบรมผู้พิพากษากันอยู่พอสมควรแล้ว อาจจะมีการตั้งตำแหน่งใหม่ในศาลเยาวชนและครอบครัว เช่น เป็นผู้พิพากษาที่เชี่ยวชาญงานบำบัดฟื้นฟู หรือผู้พิพากษาที่ถนัดการทำงานกับเครือข่าย ซึ่งในอนาคตอาจจะต้องมีการปรับปรุงโครงสร้างและกำหนดคุณสมบัติผู้พิพากษาให้เหมาะสมถูกต้องตรงกับงานมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับการศึกษาของ ดวงใจ นาคินทร์

ใจจันทร์เดือน (2555) กล่าวว่า ควรมีการสนับสนุนการดำเนินงานและการพัฒนาบุคลากรของศูนย์ให้คำปรึกษา แนะนำ และประสานการประชุม และผู้พิพากษาผู้ปฏิบัติงานในศาลเยาวชนและครอบครัว เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจในเจตนารมณ์ของการนำหลักการเรื่องกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาบัญญัติไว้ในกฎหมาย

และปัญหาด้านทักษะผู้ให้คำปรึกษาและผู้ประสานการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน พบว่า ด้วยพื้นฐานและประสบการณ์ของผู้พิพากษาสมทบแต่ละคนที่แตกต่างกัน ทำให้การทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาบางรายยังขาดความรู้ความเข้าใจในบางเรื่องอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาเด็กหรือเยาวชน เห็นได้จาก ผู้พิพากษาสมทบบางคนเน้นการสั่งสอน ว่ากล่าวตักเตือนมากกว่าการพยายามทำความเข้าใจกับเด็กหรือเยาวชนในแต่ละราย และในเรื่องการติดตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ผู้พิพากษาสมทบบางรายที่เป็นผู้ประสานการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนไม่ติดตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูด้วยตนเอง และส่วนภาระงานที่รับผิดชอบส่วนเกินมาจากภาระหน้าที่หลักของนักจิตวิทยานั้นมีหลายประการ ได้แก่ การทำหน้าที่ในงานธุรการและงานเอกสารต่าง ๆ เช่น การจัดทำโครงการและงบประมาณ ค่าพาหนะเดินทาง นัดหมายการประชุม และทำหนังสือราชการประสานงานผู้เกี่ยวข้องในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน รวมไปถึงการบริการและอำนวยความสะดวกและการทำเอกสารส่งต่อให้ผู้พิพากษาสมทบ ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติภาระหน้าที่หลัก ทำให้การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้นได้ผลแต่เชิงปริมาณ (จำนวนของคดี) ซึ่งทำให้ยากต่อการดำเนินงานและติดตามรายละเอียดได้อย่างละเอียดรอบคอบและมีประสิทธิภาพได้ทุกรายกรณี ดังนั้นแนวทางการพัฒนาต้องสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนให้แก่ผู้ประสานการประชุมว่าหากเป็นผู้ประสานการประชุมแล้วนั้นจะต้องตระหนักในหน้าที่ของตนเอง เนื่องจากว่าผู้ประสานการประชุมได้ผ่านการอบรมการเป็นผู้ประสานการประชุมและได้รับมอบหมายให้ดำเนินการจากศาลเยาวชนและครอบครัวเรียบร้อยแล้ว และอบรมพัฒนาทักษะการให้คำปรึกษา รวมถึงกำหนดคุณสมบัติพื้นฐานของผู้ให้คำปรึกษา โดยเน้นการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ที่เกี่ยวข้องในการใช้การปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ดวงใจ นาคินทร์ ใจจันทร์เดือน (2555) กล่าวว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวควรมีการสนับสนุนพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพอย่างแท้จริง มีการกำหนดคุณสมบัติพื้นฐานของผู้ให้คำปรึกษา แนะนำ และผู้ประสานการประชุม เน้นการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ที่เกี่ยวข้องในการใช้การปฏิบัติงาน

5.5.5 การสร้างระบบติดตามระหว่างการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และภายหลังปล่อยตัวเด็กและเยาวชน

การติดตามประเมินผลตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่จะสะท้อนให้ทราบว่า เด็กหรือเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูมีพัฒนาการทางพฤติกรรม สติปัญญา บุคลิกภาพ และทักษะในด้านต่าง ๆ มีความ

Ref. code: 25646024300078UFD

สอดคล้องตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหรือไม่ และมีความก้าวหน้าของแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูอย่างไร ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องมีระบบการติดตามประเมินผลขึ้นหลังจากดำเนินการไประยะหนึ่งของแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูไปแล้ว และหลังจากดำเนินการตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเสร็จสิ้นด้วย จากผลการศึกษา พบว่า รูปแบบการติดตามประเมินผลระหว่างแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวประเทศไทยมีรูปแบบการติดตามประเมินผลในลักษณะเชิงรับ กล่าวคือ กำหนดให้เด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด และผู้ปกครองมารายงานตัวที่ศาลเยาวชนและครอบครัว โดยมีการติดตามความก้าวหน้า ให้คำปรึกษา ตรวจสารเสพติด ผ่านนักจิตวิทยาหรือผู้พิพากษาสมทบ ซึ่งมีความแตกต่างกับรูปแบบการติดตามประเมินผลของทางศาลเด็กและเยาวชนของเมืองซานดิเอโก โดยมีทั้งมาตรการเชิงรุกและเชิงรับ กล่าวคือ ในการติดตามลักษณะเชิงรุก พนักงานคุมประพฤติมีระบบการติดตามและประเมินผลผ่านโปรแกรมต่างๆ และมีการให้เครือข่ายชุมชน เช่น ทีมประเมินระดับชุมชน (Community Assessment Teams- CATs) เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามสอดส่อง และการลงเยี่ยมบ้าน เป็นต้น ในการติดตามลักษณะเชิงรับ ศาลเด็กและเยาวชน มีขั้นตอนของการติดตามประเมินผลการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ซึ่งเรียกว่า การพิจารณาเพื่อทบทวน (Review Hearing)

ทั้งนี้รูปแบบการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังการปล่อยตัวของศาลเยาวชนและครอบครัวในประเทศไทย จากผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังการปล่อยตัวยังไม่มีการดำเนินการที่ชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรม โดยผู้แก้ไขเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า ระบบการติดตามดูแลหลังปล่อยถือเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง และเป็นหลักการพื้นฐานในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในระยะยาว แต่เนื่องจากเงื่อนไขของกฎหมายไม่ได้ให้อำนาจและรองรับในการปฏิบัติงานในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี หรือมอบหมายให้ใครเป็นผู้มีหน้าที่ในการติดตามประเมินผลหลังจากเด็กหรือเยาวชนออกจากกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามเงื่อนไข แต่ในส่วนการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยของศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก จะดำเนินการผ่านกรมคุมประพฤติ โดยพนักงานคุมประพฤติมีอำนาจในการติดตาม สอดส่อง พฤติกรรมของเด็กหรือเยาวชนภายหลังการปล่อยตัวซึ่งจะอยู่ภายใต้เงื่อนไขการคุมประพฤติ โดยวัตถุประสงค์ของการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังการปล่อยตัวนั้น เพื่อต้องการติดตามว่าเมื่อเด็กหรือเยาวชนกลับไปอยู่ในชุมชนแล้วสามารถปรับตัวเข้ากับชุมชน สังคมได้อย่างปกติสุข ไม่ใช่การติดตามในลักษณะของผู้กระทำความผิด ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าแนวทางการพัฒนา คือ ศาลเยาวชนและครอบครัวในประเทศไทยควรมีระบบการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังการปล่อยตัว ซึ่งการติดตามดูแลนั้นจะต้องเริ่มต้นหลังจากปิดคดีหรือจำหน่ายคดีออกจากระบบแล้ว โดยระยะเริ่มต้นอาจจะสอบถามถึงความสมัครใจของผู้ปกครองเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดว่าเห็นด้วยหรือไม่อย่างไร หากมีโครงการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังการปล่อย

Ref. code: 25646024300078UFD

เพื่อที่จะได้ชี้แนะหรือหากมีปัญหาอะไรเกิดขึ้นจะสามารถสอบถามพูดคุยระหว่างกันได้ และทั้งนี้นักจิตวิทยาเสนอว่า เรื่องระบบการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อย ควรเป็นวิชาชีพนักสังคมสงเคราะห์ เพราะนักสังคมสงเคราะห์มีทักษะทางวิชาชีพและมีประสบการณ์กับกระบวนการทำงานที่เชี่ยวชาญกับครอบครัวและชุมชนมากกว่า อีกทั้งเห็นว่าการมีนักสังคมสงเคราะห์จะมาช่วยเติมเต็มและสามารถทำงานร่วมกันได้แบบสหวิชาชีพและเข้าใจสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนในแต่ละรายได้แบบองค์รวมได้ ทั้งนี้ การติดตามดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยที่ติดขัดนั้น อาจจะเป็นเรื่องของบุคลากรที่ว่าจะกำหนดให้ใครเป็นผู้ติดตามโดยระยะเวลาในการติดตามควรจะมีระยะเวลาขั้นต่ำคือ 1-2 ปี ซึ่งในช่วงระยะแรกของการติดตามภายหลังปล่อยอาจจะอยู่ที่ระยะเวลา 1 เดือน 3 เดือน และ6 เดือน หากไม่มีปัญหาอะไรเกิดขึ้น อาจจะทุกๆ 3 เดือนจนครบกำหนดระยะเวลา ส่วนแนวทางที่ผู้พิพากษาสมทบเสนอว่า ควรมีการแก้ไขกฎหมายเพื่อรองรับการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อย โดยกำหนดเพิ่มไว้เป็นมาตรการหนึ่งในแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน

ทั้งนี้ในปี 2564 ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ได้ดำเนินการโครงการติดตามด้วยใจ (ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง, 2564) เพื่อดำเนินงานติดตามเด็กและเยาวชน ที่ศาลเยาวชนและครอบครัวกลางซึ่งศาลมีคำพิพากษาให้ส่งตัวไปฝึกอบรม โดยเยี่ยมเยียนสถานพินิจและสถานฝึกอบรม ให้คำแนะนำเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน ตามมาตรา 141 รวมทั้งติดตามเด็กและเยาวชนที่ศาลมีคำสั่งให้ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดี ตามมาตรา 132 วรรค 2 โดยคาดว่าเด็กและเยาวชนจะได้รับคำแนะนำหรือรับคำปรึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรมและเป็นระบบ โดยสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำ โดยเป็นโครงการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนที่ได้ดำเนินการตามนโยบายของอธิบดีศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ซึ่งให้ผู้พิพากษาสมทบเป็นดำเนินการหลัก และอีกทั้งทางศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ได้จัดตั้งศูนย์ติดตามแนะนำช่วยเหลือเด็กและเยาวชน โดยอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางได้ออกคำแนะนำเกี่ยวกับแนวทางการติดตามเด็กหรือเยาวชนที่ผ่านกระบวนการของศาล (ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง, 2564) โดยสามารถแบ่งออกได้ 5 กลุ่ม ดังนี้

1. กรณีรอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษจำเลย ตาม ป.อ. มาตรา 56 ให้ศาลมีคำพิพากษาคุมความประพฤติโดยให้จำเลยรายงานตัวต่อผู้พิพากษาสมทบเพื่อติดตาม แนะนำช่วยเหลือจำเลย มีกำหนดระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี

2. กรณีศาลพิพากษาปล่อยตัวจำเลยไป ตามมาตรา 138 ให้ศาลมีคำพิพากษาโดยกำหนดเงื่อนไขให้จำเลยรายงานตัวต่อผู้พิพากษาสมทบ เพื่อติดตาม แนะนำ ช่วยเหลือ จำเลยมีกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี และไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนมีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ และในวันฟังคำพิพากษาให้จดรายงานกระบวนพิจารณาเพิ่มเติมให้จำเลยรายงานตัวต่อผู้พิพากษาสมทบเพื่อ

Ref. code: 25646024300078UFD

ติดตาม แนะนำ ช่วยเหลือ จำเลยภายหลังจากครบกำหนด 1 ปี ตามคำพิพากษาต่อไปอีกเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี

3. กรณีปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไปในระหว่างระยะเวลาขั้นต่ำขั้นสูง ตามมาตรา 143 ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขคุมความประพฤติของจำเลยตาม พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553 มาตรา 138 หรือไม่ก็ได้ โดยไม่ว่าศาลจะกำหนดเงื่อนไขคุมความประพฤติจำเลยไว้หรือไม่ ให้ศาลมีการติดตาม แนะนำ ช่วยเหลือจำเลยต่อไปอีกเป็นระยะเวลารวมทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า 2 ปี

4. กรณีขอปล่อยก่อนครบระยะเวลาฝึกอบรมตามคำพิพากษา ตามมาตรา 137 ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขคุมความประพฤติของจำเลยตาม พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553 มาตรา 138 หรือไม่ก็ได้ โดยไม่ว่าศาลจะกำหนดเงื่อนไขคุมความประพฤติจำเลยไว้หรือไม่ ให้ศาลมีการติดตาม แนะนำ ช่วยเหลือจำเลยต่อไปอีกเป็นระยะเวลารวมทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า 2 ปี

5. กรณีใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาหลังฟ้องคดี (มาตรา 90) และมาตรการแทนการพิพากษาคดี (มาตรา 132) ตามคำแนะนำของอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง เกี่ยวกับแนวทางการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และแนวทางการใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 แล้ว ให้ศาลกำหนดการติดตาม แนะนำ ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่ผ่านกระบวนการของศาลต่อไปอีกเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี

จะเห็นได้ว่า ทางศาลเยาวชนและครอบครัวกลางได้ริเริ่มโครงการฯ และจัดตั้งศูนย์ฯ ในการติดตามแนะนำช่วยเหลือเด็กและเยาวชน สร้างกระบวนการติดตามเด็กและเยาวชนหลังจากผ่านกระบวนการของศาลแล้ว โดยกำหนดให้ผู้พิพากษาสมทบเป็นผู้ติดตามหลัก โดยกระบวนการดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการวางรากฐานการติดตามเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยของศาลเยาวชนและครอบครัว ทั้งนี้อาจจะต้องรอดูผลการปฏิบัติของโครงการและศูนย์ฯ ดังกล่าวในอนาคต

Ref. code: 25646024300078UFD

บทที่ 6
สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดีตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 (2) เพื่อศึกษากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ปัญหาอุปสรรค และแนวทางในการนำกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของศาลเด็กและเยาวชนของประเทศสหรัฐอเมริกามาปรับใช้ในประเทศไทย และ(3) แสวงหาแนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนสำหรับผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี เด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดและครอบครัวเด็กและเยาวชนในศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง กรุงเทพมหานคร และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร รวมทั้งผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนของศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก ประเทศสหรัฐอเมริกา

6.1 สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดีตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 สามารถสรุปผลการศึกษาออกเป็น 3 ส่วน คือ (1) กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 (2) กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการนำกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของศาลเด็กและเยาวชนของประเทศสหรัฐอเมริกามาปรับใช้ในประเทศไทย และ(3) แนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนสำหรับผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

Ref. code: 25646024300078UFD

6.1.1 กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553

ในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี จะนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องคดีควบคู่ไปด้วย เพื่อเป็นการสะท้อนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 พบว่า การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว ได้ใช้สองมาตรการควบคู่กัน คือ มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 กับมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 วรรค 1 ในขณะที่ในชั้นก่อนฟ้องคดีของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จะใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 86 ทั้งนี้ในการนำแต่ละมาตรการดังกล่าวมาใช้เพื่อการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดนั้นแตกต่างกันขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ในแต่ละมาตรการ ได้แก่ ขั้นตอนของกระบวนการพิจารณาคดี อัตราโทษจำคุก พฤติการณ์ของคดีไม่ร้ายแรงเกินสมควร ความยินยอมของผู้เสียหาย เด็กหรือเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน และเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดสำนึกในการกระทำของตนเอง เป็นต้น

ในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1. ผู้กระทำผิด (Clients) 2. ผู้แก้ไข (Change Agent) 3. สถานที่แก้ไขผู้กระทำผิด (Correctional Settings) และ 4. วิธีการแก้ไข (Correctional Methods) ซึ่งแต่ละองค์ประกอบจะมีความสำคัญและเชื่อมโยงกับกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชน สามารถสรุปได้ว่า

1. ผู้กระทำผิด (Clients) เด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดและเข้ามาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 หรือมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 วรรค 1 ในชั้นการพิจารณาคดี และเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดและเข้ามาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 86 ในชั้นก่อนฟ้องคดี เพื่อจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู โดยในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้น ผู้ปกครองของเด็กหรือเยาวชน หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูด้วย

2. ผู้แก้ไข (Change Agent) ผู้แก้ไขถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูโดยกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นการพิจารณาคดี โดยที่มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 จะมีผู้แก้ไขที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้พิพากษา ผู้พิพากษาสมทบ (ผู้ประสานการประชุม) นักจิตวิทยา และที่ปรึกษากฎหมาย ในส่วนของมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 วรรค 1 จะมีผู้แก้ไขที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้พิพากษา ผู้พิพากษาสมทบ และนักจิตวิทยา ส่วนกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นก่อนฟ้องคดีตามมาตรการพิเศษแทน

Ref. code: 25646024300078UFD

การดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 86 มีผู้แก้ไขที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานพินิจฯ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา และพนักงานคุมประพฤติ ซึ่งในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของผู้แก้ไข มีประเด็นหลักที่สำคัญ 2 ประเด็น ได้แก่

2.1 บทบาทหน้าที่ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด

ในการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 ผู้ที่มีบทบาทหน้าที่หลักในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู คือ ผู้พิพากษาสมทบ (ผู้ประสานการประชุม) กับนักจิตวิทยา ซึ่งเป็นผู้ให้คำปรึกษาผ่านศูนย์ให้คำปรึกษา แนะนำ และประสานการประชุม เพื่อแก้ไขบำบัด ฟื้นฟู เด็ก เยาวชนและครอบครัว ทั้งนี้นักจิตวิทยายังมีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญทางวิชาชีพ คือ การประเมินและวิเคราะห์สภาพปัญหาเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดแต่ละรายว่าความเสี่ยงของเด็กหรือเยาวชนแต่ละรายว่าอยู่ในระดับใด และทำการส่งต่อให้ผู้พิพากษาสมทบ ส่วนผู้พิพากษาสมทบจะมีอีกหนึ่งบทบาทสำคัญ คือ การเป็นผู้ประสานการประชุม (Facilitator) ซึ่งผู้พิพากษาสมทบจะต้องผ่านการอบรมการเป็นผู้ประสานการประชุมโดยจะประสานการประชุมกลุ่มครอบครัว ตามมาตรา 90 ร่วมกับนักจิตวิทยา และเชิญทั้งฝ่ายผู้กระทำผิด และฝ่ายผู้เสียหายเข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัว และหลังจากที่การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วนั้น จะมีการกำหนดว่าใครจะเป็นผู้รับผิดชอบในแต่ละมาตรการหรือเป็นผู้บริหารแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ซึ่งในบางกรณีผู้พิพากษาสมทบจะได้รับหน้าที่เป็นทั้งผู้ประสานการประชุมกลุ่มฯ และผู้บริหารแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูด้วย ในขณะที่ผู้พิพากษาจะมีบทบาทหน้าที่ในการพิจารณาคดี และพิจารณาแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่นำเสนอมาจากศูนย์ให้คำปรึกษา แนะนำ และประสานการประชุม เพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็ก เยาวชนและครอบครัว ส่วนที่ปรึกษากฎหมายนั้นจะยังไม่ค่อยมีบทบาทมากนักในกระบวนการการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาชนที่กระทำผิด จะทำหน้าที่เป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งในบัลลังก์เท่านั้น กล่าวคือ ที่ปรึกษากฎหมายจะเข้าร่วมในบัลลังก์ด้วยทั้งในวันพิจารณาคดีและวันสุดท้ายที่คดีจะสิ้นสุด คือ หลังจากที่เด็กหรือเยาวชนได้ปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และจำหน่ายคดีออกจากระบบ

ในส่วนมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 วรรค 1 ผู้ที่มีบทบาทหน้าที่หลัก ในมาตรการนี้ คือ ผู้พิพากษา โดยที่จะเป็นผู้กำหนดเงื่อนไข หรือแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู โดยอาจไม่จำต้องมีการดำเนินการจัดประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเพื่อจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเหมือนในมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 ซึ่งการดำเนินการตามมาตรา 132 วรรค 1 จะมี 2 แนวทาง คือ ผู้พิพากษากำหนดเงื่อนไขระบุลงในแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนรายบุคคล และอีกแนวทางหนึ่ง คือ นักจิตวิทยาเป็นผู้ออกแบบแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูร่วมกับเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดและผู้ปกครองเด็กหรือเยาวชนจากนั้นจะเสนอแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเพื่อให้ศาลอนุมัติเห็นชอบ อย่างไรก็ตาม แม้ผู้พิพากษาจะกำหนดเงื่อนไขในแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูมา

Ref. code: 25646024300078UFD

ให้แล้ว แต่หากนักจิตวิทยาเห็นว่าควรมีเงื่อนไขอื่นๆ เพิ่มเติมที่เหมาะสมกับสภาพครอบครัวและปัญหาของเด็กและเยาวชนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดก็สามารถเพิ่มเติมเงื่อนไขอื่นๆ เข้าไปได้ในแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและเสนอศาลอนุมัติเห็นชอบ โดยระยะเวลาของแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะใช้ระยะเวลาประมาณ 1 ปี โดยผู้พิพากษาสมทบจะทำหน้าที่หน้าบัลลังก์

ส่วนในชั้นก่อนฟ้องคดีตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 86 ผู้ที่มีบทบาทหน้าที่หลักในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ได้แก่ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา และพนักงานคุมประพฤติ โดยเป็นการทำงานร่วมกันของทีมสหวิชาชีพ (Multidisciplinary professional team) ซึ่งกล่าวได้ว่า บทบาทหน้าที่ของผู้แก้ไขในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นก่อนการพิจารณาคดี ได้แยกบทบาทหน้าที่ที่แต่ละวิชาชีพอย่างชัดเจน กล่าวคือ พนักงานคุมประพฤติจะพิจารณาด้านข้อกฎหมายคดีความ หลักเกณฑ์ตามมาตรการพิเศษ นักจิตวิทยา พิจารณาด้านการประเมินสภาวะทางร่างกายจิตใจ ความคิด ทัศนคติ การจำแนกเพื่อหาสาเหตุปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน และนักสังคมสงเคราะห์ พิจารณาด้านการประเมินสภาพแวดล้อมทางสังคมของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด สภาพความเป็นอยู่ ทั้งการการสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน และการติดตามผลจนเสร็จสิ้นกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ทั้งนี้กระบวนการภายในจะมีการประชุมหารือในแต่ละกรณีร่วมกันในลักษณะสหวิชาชีพ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ตรวจสอบข้อมูลร่วมกันเพื่อกำหนดแนวทางการปฏิบัติเบื้องต้น ส่วนผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนนั้นจะเป็นการมอบหมายผู้แทนหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้เข้าร่วมประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนแทนและมีหน้าที่ตามหลักการที่กฎหมายกำหนด

2.2 ทักษะที่สำคัญและจำเป็นในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด

ในการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 ทักษะที่สำคัญและจำเป็น ได้แก่ ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ เน้นในเรื่องของการสร้างความไว้วางใจระหว่างผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย ผ่านรูปแบบการสื่อสารทั้งทางสีหน้า ท่าทาง คำพูด ที่จะต้องอธิบายให้ฝ่ายผู้กระทำผิด และฝ่ายผู้เสียหายสามารถเข้าใจซึ่งกันและกัน มีการเจรจาต่อรองให้ให้เกิดสถานการณ์ที่เรียกว่า win-win ทั้งสองฝ่าย และสำหรับนักจิตวิทยากับผู้พิพากษาสมทบ (ผู้ประสานการประชุม) จะเป็นทักษะการให้คำปรึกษา ที่จะต้องมีการทบทวนข้อมูลของคดี และการพูดคุย ปรึกษา เพื่อค้นหาสาเหตุการกระทำผิด ค้นหาจุดแข็ง ความสามารถ ของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด เพื่อจะประกอบเป็นข้อมูลพื้นฐานของการวางแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และสำหรับผู้พิพากษาจะเป็นเรื่องของทักษะการสร้างความเข้าใจต่อบทบาทของศาลเยาวชนและครอบครัวว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นศาลที่มุ่งเน้นการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูมากกว่าการพิพากษาลงโทษ อีกทั้งต้องมีทักษะการสื่อสาร กล่าวคือ สามารถสื่อสารและอธิบายให้ฝ่ายโจทก์ ฝ่ายผู้เสียหาย เข้าใจถึงหลักการและวัตถุประสงค์ของ

Ref. code: 25646024300078UFD

มาตรการพิเศษ หรือการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความตระหนักร่วมกันเกี่ยวกับเจตนารมณ์และเป้าหมายสำคัญสูงสุดของมาตรการพิเศษและการที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ หลังจากกำหนดใช้มาตรการพิเศษ

ในส่วนมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 วรรค 1 ผู้พิพากษาต้องมีทักษะด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศาลเยาวชนและครอบครัว โดยจะต้องเข้าใจว่าศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นศาลที่มุ่งเน้นการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูมากกว่าการพิพากษาลงโทษและต้องคำนึงถึงบทบาทของศาลเยาวชนและครอบครัวในฐานะสถาบันหลักในการ มุ่งเน้นดำเนินการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนแทนการดำเนินการในทางอาญา ส่วนผู้พิพากษาสมทบ กับ นักจิตวิทยาจะต้องมีทักษะการให้คำปรึกษา หลังจากมีการกำหนดเงื่อนไข และข้อบังคับต่างๆ ให้เด็กหรือเยาวชนได้ปฏิบัติตาม รวมถึงทักษะการสร้างสัมพันธภาพ เน้นในเรื่องของการสร้างความไว้วางใจระหว่างผู้กระทำผิดกับผู้ปฏิบัติงาน

ส่วนในชั้นก่อนฟ้องคดีตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 86 ทักษะที่สำคัญและจำเป็น ได้แก่ 1. ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ ซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้แก้ไขกับผู้ถูกแก้ไข ที่จะต้องให้เกิดขึ้นอย่างเป็นมิตร เกิดความสนิทสนมกันเพื่อที่จะได้มาเรียนรู้ประสบการณ์พื้นหลัง และประสบการณ์ในปัจจุบันของแต่ละกรณี 2. ทักษะความรู้ด้านกฎหมาย ซึ่งหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะต้องอาศัยข้อกฎหมายเข้ามาประกอบการพิจารณาเป็นหลัก 3. ทักษะการสังเกตและทักษะการสื่อสาร เป็นทักษะที่ผู้แก้ไขจะต้องใช้ไหวพริบและประสบการณ์ของตนเองมาประกอบการพิจารณา พูดคุย การใช้จิตวิทยาวัยรุ่นเข้ามาเสริม แต่บางครั้งจะใช้อุปกรณ์เสริมแทนการชวนคุย เช่น การให้เด็กหรือเยาวชนวาดภาพประกอบเป็นต้น เพื่อค้นหาข้อมูล สาเหตุการกระทำผิด และ 4. ทักษะการเรียนรู้ เพื่อที่สะท้อนการทำงานร่วมกันระหว่างทีมสหวิชาชีพ คือ เมื่อมีการให้คำปรึกษาแก่ผู้ถูกแก้ไขของแต่ละวิชาชีพแล้ว จะมีการประชุมหารือเกี่ยวกับข้อมูลในแต่ละรายกรณี นำข้อมูลที่ได้จากแต่ละวิชาชีพมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันซึ่งจะทำให้ข้อมูลที่สรุปออกมาในแต่ละรายกรณีนั้นมีความลุ่มลึกและมีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลซึ่งกันและกัน

3. สถานที่แก้ไขผู้กระทำผิด (Correctional Settings) การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด องค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่ง คือ สถานที่การแก้ไขผู้กระทำผิด ซึ่งตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่หลักในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด คือ ศาลเยาวชนและครอบครัว โดยจะดำเนินการผ่านศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไขบำบัด ฟื้นฟู เด็ก เยาวชน และครอบครัว, ศูนย์ให้คำปรึกษาเพื่อแนะนำและช่วยเหลือผู้เสียหายและครอบครัวในคดีอาญา ทั้งนี้สถานที่การประชุมให้อยู่ในบริเวณศาลและไม่ปะปนกับการพิจารณาคดี

Ref. code: 25646024300078UFD

ธรรมดา หากมีเหตุจำเป็นและเพื่อความสะดวกของทุกฝ่าย ผู้ประสานการประชุมอาจกำหนดการประชุม ณ สถานที่อื่นอันสมควรก็ได้ โดยต้องขอความเห็นชองจากศาล ในส่วนของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร จะดำเนินการผ่านคลินิกให้คำปรึกษาเด็กและครอบครัวอบอุ่น

4. วิธีการแก้ไข (Correctional Methods) ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด วิธีการแก้ไขถือเป็นกระบวนการสำคัญที่จะช่วยแก้ไขและพัฒนาทางจิตสังคม (Psychosocial development) แก้ไขบำบัดด้านพฤติกรรมและด้านความคิดสติปัญญา (Cognitive behavioral therapy) ของเด็กหรือเยาวชน รวมถึงการให้ครอบครัวให้มีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมและปรับบทบาทในการดูแลเด็กและเยาวชนใหม่ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมโปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต่างๆ ที่ทางศาลเยาวชนและครอบครัว หรือสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกำหนดขึ้น โดยวิธีการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดทั้งในชั้นก่อนฟ้องคดีและในชั้นการพิจารณาคดี สามารถสรุปผลการศึกษาได้ 2 ประเด็น ดังนี้

4.1 ความสอดคล้องและเหมาะสมของแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูกับสภาพปัญหาของเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด จากวิธีการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดในชั้นก่อนฟ้องคดีและในชั้นการพิจารณาคดีตามแนวทางการปฏิบัติของศาลเยาวชนและครอบครัว และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน มีเป้าหมายเบื้องต้นว่า ต้องการหันเหคดีเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการทางอาญา และเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนได้รับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและพัฒนาทางด้านกาย จิต สังคมอย่างต่อเนื่องแทนการดำเนินคดีอาญาหรือการพิพากษาคดี และผู้เสียหายได้รับการคุ้มครองสิทธิและการเยียวยาและชดเชยค่าเสียหายตามสิทธิและความเหมาะสม รวมถึงสังคมและชุมชนได้รับการป้องกันความเสียหายและความรุนแรงจากการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

ทั้งนี้ในการจัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูได้มีการนำรูปแบบการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเข้ามาใช้ในชั้นก่อนฟ้องคดีตามมาตรา 86 และในชั้นการพิจารณาคดีตามมาตรา 90 ส่วนเด็กหรือเยาวชนที่เข้ามาตรา 132 วรรค 1 ถึงแม้ว่าจะไม่ได้ใช้รูปแบบการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน แต่ในการกำหนดเงื่อนไขหรือมาตรการต่างๆ ในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้นจะดำเนินการเป็นรายกรณี และการทำงานร่วมกันของนักวิชาชีพในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน โดยพิจารณาตามสภาพปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนาทางจิตสังคมของเด็กและเยาวชนในแต่ละราย เช่น พิจารณาจากประสบการณ์พื้นหลังพฤติการณ์ของคดี ความสัมพันธ์ในครอบครัว และปัญหาสถานการณ์ปัจจุบันของเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด อีกทั้งโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ได้ให้เด็กหรือเยาวชนเป็นผู้เลือกตามความสนใจ หากมีความสนใจในกิจกรรมใดก็สามารถเข้าร่วมได้ และระยะเวลาการเข้าร่วมในแต่ละกิจกรรมต้อง

Ref. code: 25646024300078UFD

ไม่กระทบกับการเรียนของเด็กหรือเยาวชน ส่งผลให้แผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพปัญหาของเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด

อย่างไรก็ตามการนำชุมชนหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนยังเป็นปัญหาในทางปฏิบัติซึ่งส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ เนื่องด้วยบริบทของพื้นที่กรุงเทพมหานครที่มีลักษณะความเป็นชุมชนเมืองการให้การเข้าร่วมในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของชุมชนหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เป็นเรื่องยาก และประกอบกับปัจจัยต่างๆ ที่ไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมดังกล่าว เช่น ครอบครัวผู้ปกครอง เด็กและเยาวชนรู้สึกอับอาย และยังเกรงกลัวการเป็นที่ไม่ยอมรับของชุมชนรวมถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับผู้ถูกแก้ไขในอนาคต นอกจากนี้ยังมีประเด็นเกี่ยวกับการชดเชยเยียวยาต่อผู้เสียหายซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะส่งผลต่อความสำเร็จของแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เนื่องจากว่าการชดเชยเยียวยาต่อผู้เสียหายจะเกี่ยวข้องกับสถานะทางเศรษฐกิจของเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดและครอบครัวด้วยเช่นกัน ดังนั้นในการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนแก้ไข รวมถึงการชดเชยเยียวยาต่อผู้เสียหายต้องพิจารณถึงความเหมาสมและสอดคล้องกับบริบทแวดล้อมและสภาพปัญหาของผู้ถูกแก้ไขในแต่ละรายด้วย

4.2 ผลของการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่มีต่อการป้องกันการกระทำผิดซ้ำและการกลับคืนสู่สังคมของเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด จากแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่กำหนดมาตรการเงื่อนไขต่างๆ กับเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดและครอบครัวเด็กหรือเยาวชนนั้น โดยผู้แก้ไขส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นว่า การดำเนินการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจำนวนหนึ่งสามารถป้องกันการกระทำผิดซ้ำและการกลับคืนสู่สังคมได้ เนื่องจากว่าการสำนึกในการกระทำของเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ถูกแก้ไขสามารถทำให้การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเป็นไปได้ด้วยดี รวมถึงการได้รับการให้อภัยจากผู้เสียหาย ซึ่งได้รับการเยียวยาและชดเชยความเสียหายแล้ว

อย่างไรก็ตามในแง่ของการประเมินผลความสำเร็จของแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่ได้รับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูทั้งในชั้นก่อนฟ้องคดีและในชั้นระหว่างการพิจารณาคดีนั้นสามารถวัดความสำเร็จของแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูได้เฉพาะในระดับที่เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติได้ครบตามเงื่อนไขที่ได้กำหนดไว้ในแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและไม่หวนกลับไปกระทำความผิดตามระยะเวลาที่กำหนดไว้เท่านั้น แต่หากจะประเมินว่าเด็กและเยาวชนที่ผ่านกระบวนการดังกล่าวประสบความสำเร็จในระดับที่ได้รับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูได้อย่างแท้จริงหรือไม่ และมากน้อยเพียงใดนั้นยังเป็นประเด็นที่ยังไม่มีความชัดเจน ทั้งนี้สาเหตุส่วนหนึ่ง คือ ระบบของกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนยังไม่ได้มีการพัฒนาแนวทางการดำเนินการเพื่อรองรับการประเมินผลในเชิงคุณภาพอย่างแท้จริงเนื่องจากว่าปัจจุบันการติดตามประเมินผลยังอยู่ในระดับเบื้องต้น กล่าวคือ ให้เด็กหรือเยาวชนและ

Ref. code: 25646024300078UFD

ผู้ปกครองมาตามวันเวลานัดหมายของการประเมินติดตามผล และประเมินตามสภาพที่เห็นในวันที่มารายงานตัวเพียงเท่านั้น แต่การติดตามประเมินโดยลงไปยังพื้นที่หรือชุมชนที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ยังไม่ได้ดำเนินการอย่างจริงจังและเพียงพอ จึงยังไม่เห็นสภาพแวดล้อมและบริบทที่อยู่อาศัย การประเมินจึงยังไม่สามารถลงในรายละเอียดในเชิงคุณภาพได้ ดังนั้นในแง่ของผลการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาและมาตรการแทนการพิพากษาคดีในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน จึงพบได้เพียงแค่จำนวนที่เก็บรวบรวมในเชิงปริมาณซึ่งถือว่าได้ผลสำเร็จในเชิงกระบวนการและเชิงปริมาณเท่านั้น

ปัญหาอุปสรรคในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน พบว่า ปัญหาอุปสรรคในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญออกเป็น 5 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านการปฏิบัติงาน

1.1 ความรู้ความเข้าใจในแนวทางการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว เนื่องด้วยระบบการแต่งตั้งโยกย้ายผู้พิพากษาใช้หลักพิจารณาตามความอาวุโสโดยมิได้พิจารณาจากความเชี่ยวชาญหรือประสบการณ์ในการทำงานด้านคดีเด็กและเยาวชน ส่งผลให้ผู้พิพากษาบางคนเมื่อมาดำรงตำแหน่งที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจึงขาดทักษะประสบการณ์ ความรู้ความเข้าใจ และมุมมองทัศนคติต่อการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนซึ่งมีความเฉพาะด้านในการพิจารณาคดีซึ่งจะต้องพิจารณาองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนเนื่องจากสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนแต่ละรายซึ่งมีรายละเอียดที่ซับซ้อนแตกต่างกันไป และจะส่งผลต่อแนวทางการพิจารณาการดำเนินการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีมาตรา 132 วรรค 1 เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อเด็กและเยาวชนด้วย

1.2 ทักษะผู้ให้คำปรึกษาและผู้ประสานการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในการให้คำปรึกษาแก่เด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด รวมถึงครอบครัวของทั้งฝ่ายผู้กระทำผิดและฝ่ายผู้เสียหาย ทักษะหรือประสบการณ์ของผู้พิพากษาสมทบในฐานะผู้ให้คำปรึกษาและผู้ประสานการประชุมมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ด้วยพื้นฐานและประสบการณ์ที่แตกต่างกันทำให้การทำหน้าที่ในการเป็นผู้ให้คำปรึกษาหรือผู้ประสานการประชุมบางรายยังทำได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ และในบางกรณีผู้ประสานการประชุมไม่ได้ทำหน้าที่ในการติดตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจนจบสิ้นกระบวนการ

1.3 ภาระงานที่ได้รับผิดชอบ ภาระหน้าที่หลักของนักจิตวิทยาในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนนั้น ได้แก่ การให้คำปรึกษา การประเมินความเสี่ยงและความจำเป็น การคัดกรองและจำแนกเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด แต่เนื่องด้วยข้อจำกัดทางด้านบุคลากรจึงทำให้

Ref. code: 25646024300078UFD

นักจิตวิทยาต้องรับผิดชอบภาระงานด้านธุรการด้วย นอกเหนือจากภาระงานหลักที่เกี่ยวกับวิชาชีพ จึงส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทำให้การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้นได้ผลเพียงเชิงปริมาณหรือจำนวนของคดีเท่านั้น ซึ่งทำให้ยากต่อการดำเนินงานในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน รวมถึงการติดตามประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพในทุกรายกรณี

1.4 ความร่วมมือจากครอบครัว เด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากครอบครัว ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่ด้วย ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดเงื่อนไขและมาตรการต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากว่าครอบครัวถือเป็นผู้ดูแลหลัก (Key person) ต้องเป็นผู้ดูแลเด็กหรือเยาวชนอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันนัดหมายเพื่อจัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้น ครอบครัวจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วม แต่ทั้งนี้มีบางกรณีที่ครอบครัวไม่สามารถมาร่วมได้ ซึ่งสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจของครอบครัว จึงทำให้ต้องมีการปรับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและขยายเวลาออกไป ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากต่อการควบคุมสิ่งแวดล้อมของเด็กหรือเยาวชนและครอบครัวได้

1.5 การนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู การนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้นเป็นเรื่องยากลำบากโดยเฉพาะในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เนื่องจากสภาพสังคมความเป็นเมืองแบบต่างคนต่างอยู่ มีความเป็นปัจเจกสูง ชุมชนไม่ได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตของเด็กหรือเยาวชน ดังนั้นส่วนใหญ่จึงไม่ได้มีการนำระบบชุมชน (Ecosystem) เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนมากนัก

2. ด้านสถานที่การแก้ไขบำบัดฟื้นฟู สถานที่การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของศาลเยาวชนและครอบครัวกลางค่อนข้างมีความพร้อมและเพียงพอต่อการดำเนินการ โดยมีสถานที่แยกเป็นสัดเป็นส่วนสำหรับแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เช่น ห้องสำหรับการให้คำปรึกษา ห้องการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน รวมถึงห้องในการจัดกิจกรรมสำหรับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู แต่ทั้งนี้ยังไม่มีระบบการรักษาความปลอดภัยภายในห้องต่างๆ เช่น ไม่มีปุ่มสัญญาณขอความช่วยเหลือฉุกเฉิน (Emergency button) หรือจอมอนิเตอร์ติดตั้งไว้ในห้องให้คำปรึกษาและห้องการจัดประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน รวมถึงสภาพบรรยากาศภายในห้องการประชุมกลุ่มที่มีความเป็นทางการมากจนเกินไปอาจทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มรู้สึกอึดอัดในการพูดคุยโดยเฉพาะฝ่ายผู้กระทำผิดและฝ่ายผู้เสียหาย

3. ด้านการประสานงานต่างๆ ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด มีการประสานงานใน 2 ลักษณะ ได้แก่ การประสานงานภายในหน่วยงาน และการประสานระหว่างหน่วยงานภายนอกกับศาลเยาวชนและครอบครัว ทั้งนี้พบว่า ปัญหาอุปสรรคด้านการประสานงานเกี่ยวกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนจะเป็นการประสานระหว่างหน่วยงาน

Ref. code: 25646024300078UFD

โดยเฉพาะระบบการส่งต่อเด็กและเยาวชน (Refer) เพื่อรองรับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ซึ่งพบว่า ยังไม่มีหน่วยงานรับการส่งต่อจากศาลเยาวชนและครอบครัวเพื่อการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้ได้ผลอย่างจริงจังมากยิ่งขึ้นแม้ว่าจะมีการทำข้อตกลง หรือMOU ระหว่างหน่วยงานร่วมกันแล้วก็ตาม อีกทั้งปัจจุบันโรงพยาบาลตุลาการเฉลิมพระเกียรติไม่ได้เป็นสถานที่รองรับเด็กหรือเยาวชนจากศาลเยาวชนและครอบครัวแล้วนั้น ส่งผลให้ต้องประสานไปยังสถานพยาบาล หรือโรงพยาบาลอื่นๆ แทน ซึ่งก็กระทำได้ยาก เนื่องจากจะถูกสอบถามถึงเรื่องความปลอดภัยของสถานพยาบาลและบุคคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลนั้น รวมถึงการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูระหว่างหน่วยงานไม่มีการเชื่อมโยงกัน ขาดการบูรณาการงานร่วมกัน ต่างคนต่างทำในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในเฉพาะหน่วยงานของตนเองเท่านั้น

4. ด้านข้อกฎหมาย จากหลักเกณฑ์ เงื่อนไขของการเข้าสู่มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีมาตรา 132 วรรค 1 ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 พบว่า ไม่มีปัญหาอุปสรรคมากนักเนื่องจากมีการกำหนด หลักเกณฑ์ เงื่อนไขต่างๆ ไว้ เพื่อเป็นแนวปฏิบัติในแต่ละมาตรการ อย่างไรก็ตามในส่วนของการพิจารณาคดีว่าคดีใดควรจะเข้ามาตรการใดนั้น จะขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้พิพากษา ซึ่งในมาตรการแทนการพิพากษาคดีมาตรา 132 วรรค 1 ได้เปิดกว้างในการใช้ดุลยพินิจอย่างมาก อีกทั้งผู้พิพากษาบางคนมองว่าการนำผู้เสียหายเข้ามามีส่วนร่วมตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาตรา 90 เป็นเรื่องที่ยุ่งยากและเกี่ยวข้องกับผู้คนค่อนข้างมาก ดังนั้นเพื่อความรวดเร็วในการดำเนินการผู้พิพากษาบางคนมักจะเลี่ยงไปใช้มาตรา 132 วรรค 1 แทนมาตรา 90 เนื่องจากไม่มีการกำหนดเงื่อนไขเรื่องผู้เสียหายที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งนี้ในทางปฏิบัติหากเป็นคดีที่มีผู้เสียหาย ผู้พิพากษาควรจะพิจารณาถึงการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 เป็นหลักก่อนเพื่อคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนรวมทั้งผู้เสียหายได้รับการชดเชยเยียวยาตามความเหมาะสม

5. ด้านนโยบายการปฏิบัติงาน แนวนโยบายการปฏิบัติงานของผู้บริหารที่มีการเปลี่ยนแปลงตามวาระการทำงานของผู้บริหารในทุกๆ 1-2 ปี ส่งผลต่อการกำหนดแนวทางของรูปแบบกิจกรรมและโครงการในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้นขาดความต่อเนื่อง ซึ่งอาจทำให้รูปแบบการจัดกิจกรรมและโครงการการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูสำหรับเด็กและเยาวชนที่ควรจะมีรูปแบบเดียวกันหรือในลักษณะเดียวกันนั้นอาจมีความแตกต่างกันและหากนโยบายการปฏิบัติงานของผู้บริหารคนเก่าและคนใหม่ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน แนวนโยบายการปฏิบัติงานที่มุ่งเน้นการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนก็จะเปลี่ยนแปลงตามไปด้วยส่งผลทำให้เด็กและเยาวชนขาดโอกาสในการเข้ารับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูอย่างเท่าเทียม ส่วนในการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีมาตรา 132 วรรค 1 นั้น เป็นรูปแบบของมาตรการทางกฎหมายซึ่งถือเป็นนโยบายแห่งรัฐที่ทางผู้พิพากษาจะต้องปฏิบัติตามกรอบของกฎหมายอยู่แล้ว

Ref. code: 25646024300078UFD

6.1.2 กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการนำกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของศาลเด็กและเยาวชนของประเทศสหรัฐอเมริกามาปรับใช้ในประเทศไทย

ศาลเด็กและเยาวชนของเมืองซานดิเอโก ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นศาลหนึ่งที่อยู่ภายใต้ศาลสูงสุดของรัฐแคลิฟอร์เนีย (Superior Court of California) ดำเนินการภายใต้หลักกฎหมาย Superior Court of California, County of San Diego, Juvenile Division Rule มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาคดีเด็กหรือเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี และบุคคลที่อยู่ภายใต้การอุปการะ (Nonminor dependent) อายุระหว่าง 18 ถึง 21 ปี โดยที่ผู้พิพากษาจะพิจารณาตัดสินว่าเด็กหรือเยาวชนก่ออาชญากรรมจริงหรือไม่ และหากกระทำความผิดจริงเด็กหรือเยาวชนผู้นั้นจะอยู่ภายใต้การดูแลควบคุมของศาลเด็กและเยาวชนในรัฐแคลิฟอร์เนีย โดยกรมคุมประพฤติจะมีหน้าที่รับผิดชอบในการกำกับ ดูแล โดยตรงกับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด

ทั้งนี้ศาลเด็กและเยาวชนมีแนวทางการพิจารณาคดีผ่านหลักประโยชน์ 3 ประการ ได้แก่ ความปลอดภัยสาธารณะและการคุ้มครองสังคม, การแก้ไขความสูญเสีย ความเสียหายและการบาดเจ็บของผู้เสียหาย และยึดผลประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชน โดยศาลจะมุ่งเน้นไปที่การแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ความรับผิดชอบ และการพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชน โดยใช้แนวทางการเข้าแทรกแซงและให้บริการที่สอดคล้องกับผลประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชน เพื่อให้เด็กหรือเยาวชนต้องรับผิดชอบ ช่วยเหลือผู้เสียหาย และฟื้นฟูชุมชนแล้ว ศาลเด็กและเยาวชนจะให้เด็กหรือเยาวชนรับรู้ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหายให้ผู้เสียหายมีส่วนร่วมในการประชุมระหว่างผู้เสียหายกับผู้กระทำความผิด (ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความยินยอมของผู้เสียหายว่าจะเข้าร่วมหรือไม่) รับผิดชอบค่าเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหาย

โดยเป้าหมายของกระบวนการของศาลเด็กและเยาวชน คือ ต้องการช่วยให้ผู้กระทำความผิดเป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของสังคมที่ปฏิบัติตามกฎหมาย และเป็นสมาชิกที่มีประสิทธิภาพในครอบครัวและชุมชน ซึ่งบทบาทหลักของศาลเด็กและเยาวชน คือ การสร้างความปลอดภัยทางสังคมและปกป้องเด็กและเยาวชนภายใต้การพิจารณาแต่ละเขตอำนาจศาล การส่งเสริมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน และการปกป้องความเป็นส่วนตัวของเด็กและเยาวชนที่ (อาจจะ) ต้องพึ่งพาอำนาจศาล รวมไปถึงการพิจารณาคดีของศาลเด็กและเยาวชนจะต้องไม่เปิดเผยต่อสาธารณะ

แนวทางหลักการปฏิบัติต่อคดีของเด็กและเยาวชนนั้นจะมี 2 แนวทาง ได้แก่ คดีการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน กับคดีเด็กและเยาวชนที่อยู่อาศัยกับผู้อุปถัมภ์ ซึ่งในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในการศึกษาครั้งนี้จะอยู่ในส่วนของคดีการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ทั้งนี้หลักเกณฑ์การพิจารณาในการเข้าสู่กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

Ref. code: 25646024300078UFD

คือ ระดับความเสี่ยงของเด็กหรือเยาวชนต่อชุมชน และประเภทของคดีที่กระทำความผิดและพฤติการณ์ของคดี และรูปแบบการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนจะประกอบไปด้วย 2 รูปแบบ คือ การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูโดยไม่ใช้สถานที่ควบคุม และการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในสถานที่ควบคุม สามารถสรุปได้ดังนี้

1. การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูโดยไม่ใช้สถานที่ควบคุม กล่าวคือ เมื่อพนักงานคุมประพฤติมีการเสนอให้เด็กหรือเยาวชนเข้าสู่โปรแกรม หรือเมื่อเด็กหรือเยาวชนถูกจับกุม คดีเข้าสู่กระบวนการของศาลเด็กและเยาวชน และศาลพิจารณาอนุญาตให้ปล่อยเด็กหรือเยาวชนกลับบ้านพร้อมกับผู้ปกครอง เด็กหรือเยาวชนจะอยู่ภายใต้เงื่อนไขของการคุมประพฤติ และจะเข้าสู่กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามโปรแกรม/กิจกรรมของกรมคุมประพฤติ โดยจะมีชุมชน องค์กรภาคประชาสังคม เป็นเครือข่ายการทำงานเข้ามามีส่วนร่วมในโปรแกรม/กิจกรรมดังกล่าวด้วย

2. การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในสถานที่ควบคุม กล่าวคือ เมื่อเด็กหรือเยาวชนถูกจับกุม ศาลพิจารณาแล้วว่าคดีที่กระทำความผิดมีพฤติการณ์ที่รุนแรง และชุมชนจะไม่ปลอดภัยหากปล่อยเด็กหรือเยาวชนกลับบ้าน จึงมีคำสั่งให้เด็กหรือเยาวชนถูกควบคุมอยู่ในสถานที่ควบคุม (Juvenile Hall) ของกรมคุมประพฤติ และเข้าสู่กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามโปรแกรม/กิจกรรมของกรมคุมประพฤติ เช่น โครงการ Youth Transition Campus (YTC) หรือUrban Camp

หน่วยงานและกลไกสำคัญหลักในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู คือ ศาลเด็กและเยาวชนและกรมคุมประพฤติ ซึ่งมีบทบาทการดำเนินการที่ชัดเจน โดยที่ศาลเด็กและเยาวชนจะมีบทบาทหน้าที่ในการพิจารณาคดีเท่านั้น ส่วนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะเป็นหน้าที่ของกรมคุมประพฤติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในพื้นที่เมืองซานดิเอโก ซึ่งหน้าที่หลักของพนักงานคุมประพฤติ คือ สืบเสาะ สอบสวน และเขียนรายงาน ซึ่งเรียกว่า รายงานด้านสังคม (Social Study) เสนอให้กับทางศาลเด็กและเยาวชน โดยเนื้อหาในรายงานนั้นจะประกอบไปด้วยประวัติส่วนตัว ครอบครัว สังคม เพื่อนในชุมชน โรงเรียน สถานที่ทำงาน พฤติการณ์กระทำความผิด การประเมินผลความเสี่ยงและความสามารถในการแก้ไขฟื้นฟู (San Diego Risk and Resiliency Checkup-II (SDRRC-II)) ของเด็กและเยาวชนแต่ละกรณีเพื่อจำแนกประเภทความเสี่ยงของเด็กหรือเยาวชน เป็นต้น และทำหน้าที่ประสานหน่วยงาน รวมถึงทรัพยากรต่างๆ ในชุมชนที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ ทั้งองค์กรที่มีเครือข่ายการทำงานร่วมกับศาลเด็กและเยาวชนหรือกรมคุมประพฤติ เพื่อเป็นสถานที่รองรับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน

โปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่ดำเนินการผ่านกรมคุมประพฤติพบว่า โปรแกรมหรือกิจกรรม หรือการบริการต่างๆ จะครอบคลุมทั้งในด้านการป้องกัน คุ้มครอง และแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน กล่าวคือ กรมคุมประพฤติจะมีโปรแกรมที่มุ่งลดความเสี่ยงในการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชน แต่หากเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดแล้วจะมีโปรแกรม/

Ref. code: 25646024300078UFD

กิจกรรม เข้าไปแทรกแซง ช่วยเหลือให้เด็กหรือเยาวชนมีทางเลือก ไม่ให้เข้าสู่กระบวนการควบคุมตัว และหากเด็กหรือเยาวชนมีปัญหาลักษณะเฉพาะ เช่น ปัญหาด้านยาเสพติด, ปัญหาทางจิตเวช และปัญหาทางเพศ (Sex Education) จะมีระบบส่งต่อให้กับหน่วยงานหรือกลุ่มสหวิชาชีพเพื่อบำบัดรักษาเด็กหรือเยาวชน โดยมีโปรแกรมและบริการอยู่ 4 ลักษณะ ได้แก่ โปรแกรมด้านการป้องกัน (Prevention Programs), บริการด้านการแทรกแซง/ศาลเด็กและเยาวชน (Intervention/ Court Services), โปรแกรมด้านการสอดส่องดูแล (Supervision Programs) และโปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู (Treatment Programs)

ทั้งนี้เครือข่ายการทำงานของศาลเด็กและเยาวชน กับ กรมคุมประพฤติ เพื่อรองรับกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้น ได้มีหน่วยงานภายนอกที่หลากหลาย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และอาสาสมัคร เช่น สำนักงานอัยการ สถานีตำรวจในท้องที่ หน่วยงานบริการมนุษย์และสุขภาพ สำนักงานทนายความ โรงเรียน SAY San Diego, Voices of Children, ทีมประเมินระดับชุมชน (Community Assessment Teams-CATs), ผู้พิทักษ์สิทธิประจำศาล (Court-Appointed Special Advocate-CASA) และสมาชิกในชุมชนที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ ทำให้การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้นมีความเป็นสหวิชาชีพในการปฏิบัติงานและมีโปรแกรม/กิจกรรมที่หลากหลาย และเมื่อมีการประชุมจัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของศาลเด็กและเยาวชนนั้น จะมีนักวิชาชีพและผู้ที่เกี่ยวข้องกับแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งเรียกว่า Multi-Disciplinary Team Meeting-MDT Meeting โดยการประชุมดังกล่าวเพื่อพิจารณาสภาพปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนาทางจิต ทางสังคมของเด็กและเยาวชน ตามความแตกต่างของประเด็นดังกล่าวของเด็กหรือเยาวชนแต่ละรายเพื่อร่วมประชุมจัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู (Case Plan) โดยที่ระยะเวลาของแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูโดยเฉลี่ยจะอยู่ที่ 1-2 ปีแล้วแต่ละกรณี และเมื่อได้แผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูแล้วนั้น จะมีผู้ติดตามประเมินผลระหว่างการปฏิบัติตามแผนด้วยเช่นกัน ผ่านทีมประเมินระดับชุมชน (Community Assessment Teams-CATs) เข้ามาสอดส่อง ติดตามดูแลเด็กหรือเยาวชนในแต่ละกรณีอย่างใกล้ชิด โดยเป็นทีมสหวิชาชีพ ประกอบไปด้วย นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา นักอาชญาวิทยา นักการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง และนักบำบัดแอลกอฮอล์/ยาเสพติด เป็นต้น อีกทั้งศาลเด็กและเยาวชน จะมีการติดตามโดยใช้วิธีการพิจารณาเพื่อทบทวน (Review Hearing) เป็นการพิจารณาเพื่อดูความก้าวหน้าและผลการปฏิบัติของเด็กหรือเยาวชนภายใต้การดูแลคุมประพฤติก่อนปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนจากเงื่อนไขการสอดส่องดูแลของพนักงานคุมประพฤติด้วย

ในส่วนของด้านปัญหาในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่พบเจออย่างสม่ำเสมอ คือ เรื่องของการให้ความร่วมมือของเด็ก เยาวชน และครอบครัว เช่น การให้ข้อมูล หรือปฏิบัติตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู, การหลบหนีระหว่างทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

Ref. code: 25646024300078UFD

บทบาทและสิทธิของผู้เสียหายมีส่วนร่วมในแนวทางการพิจารณาคดีการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนของศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโกหลายขั้นตอนตั้งแต่ต้นกระบวนการจนสิ้นสุดกระบวนการพิจารณาคดี และมีสิทธิที่จะได้รับในด้านค่าชดเชยจากความเสียหายที่เกิดขึ้น ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องคดี และการเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาคดี ทั้งนี้บทบาทและสิทธิของผู้เสียหายจะขึ้นอยู่กับความยินยอมของผู้เสียหายเป็นหลัก ซึ่งในขั้นตอนของกระบวนการพิจารณาคดีและการจัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้นไม่บังคับว่าผู้เสียหายจะต้องเข้าร่วม

ทั้งนี้ทางกรมคุมประพฤติได้มีระบบการติดตามและประเมินผลหลังจากปล่อยตัว กล่าวคือ เมื่อเด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูครบตามเงื่อนไขสำเร็จแล้ว เด็กหรือเยาวชนได้รับอนุญาตให้กลับไปอยู่กับครอบครัว หรือผู้ปกครองที่อาศัยอยู่ด้วยแล้ว พนักงานคุมประพฤติยังคงติดตาม สอดส่อง พฤติกรรมของเด็กหรือเยาวชนอยู่ภายใต้เงื่อนไขการคุมประพฤติอยู่ และหากปฏิบัติได้สำเร็จตามเงื่อนไขดังกล่าว พนักงานคุมประพฤติจะทำรายงานเสนอศาลเด็กและเยาวชนเพื่อปลดเงื่อนไขการคุมประพฤติ

ดังนั้นแนวทางการดำเนินการที่เอื้อต่อการแก้ไขการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนมาปรับใช้ในประเทศไทยได้อยู่หลายแนวทาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับของการปฏิบัติการเพื่อให้การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ ความหลากหลายของทีมสหวิชาชีพในการจัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู การจำแนกประเภทเด็กและเยาวชน ระบบการติดตามการดำเนินการตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ความหลากหลายของโปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และการใช้รูปแบบการจัดการรายกรณี (Case Management) โดยกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้นจะคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ

6.1.3 แนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนสำหรับผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี เด็กและเยาวชนผู้กระทำผิด และครอบครัวเด็กและเยาวชนในศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง กรุงเทพมหานคร ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร รวมทั้งผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนของศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก ประเทศสหรัฐอเมริกา และจากการผลวิเคราะห์แนวทางการดำเนินการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดของศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก รวมถึงเปรียบเทียบกับผลการศึกษาแนวทางการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 สามารถสรุปแนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไข

Ref. code: 25646024300078UFD

บำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนสำหรับผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน ได้ดังนี้

1. รูปแบบกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์สูงสุดแก่เด็กและเยาวชนในประเทศไทย ประกอบด้วย 4 ด้าน โดยสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังต่อไปนี้

1.1 ด้านการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาและมาตรการแทนการพิพากษาคดี โดยแนวทางการพัฒนาในด้านนี้จะประกอบไปด้วย 5 แนวทางหลัก ได้แก่

1) การพิจารณาปรับเปลี่ยนนโยบายแนวทางการโยกย้ายผู้พิพากษาสำหรับผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มีบทบาทสำคัญในการพิจารณาคดี กำหนดแนวทางต่างๆ ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย โดยปัจจุบันการแต่งตั้งโยกย้ายผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวนั้นใช้หลักการอาวุโสเป็นเกณฑ์หลักในการพิจารณาคัดเลือกผู้พิพากษาที่จะมาดำรงตำแหน่งที่ศาลเยาวชนและครอบครัว ดังนั้นคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) ควรปรับนโยบายการโยย้ายตำแหน่งผู้พิพากษาควรจะพิจารณาจากความเชี่ยวชาญเฉพาะโดยต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนและคดีเด็กและเยาวชน เพื่อให้ผู้พิพากษาที่จะมาดำรงตำแหน่งประจำศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ความเชี่ยวชาญ และความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานส่งผลต่อแนวทางการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา และมาตรการแทนการพิพากษาคดีที่มีการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดเป็นแนวทางหลักให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2) นโยบายผู้บริหารศาลเยาวชนและครอบครัว เมื่อผู้พิพากษาที่มาดำรงตำแหน่งนั้นมีความเชี่ยวชาญหรือมีประสบการณ์ด้านเด็กและเยาวชน การมอบหมายนโยบายการทำงานจะมีแนวทางที่ต่อเนื่อง ทำให้ผู้ปฏิบัติงานเข้าใจและสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างสอดคล้องกับการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา และมาตรการแทนการพิพากษาคดี และนโยบายการดำเนินงานมีความต่อเนื่องไม่แปรผันตามวาระการทำงานของผู้บริหารหรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัว ดังนั้น ศาลยุติธรรมจะต้องสนับสนุนศาลเยาวชนและครอบครัวให้มีนโยบายที่เป็นแนวทางปฏิบัติหรือแผนการพัฒนาหลักเพื่อเป็นแนวทางการทำงานที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจะต้องยึดถือปฏิบัติให้เป็นแนวทางเดียวกัน อีกทั้งเพื่อการที่เด็กและเยาวชนจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันระหว่างพื้นที่หรือนโยบายในแต่ละศาลเยาวชนและครอบครัว

3) บทบาทของชุมชนในการเข้าร่วมประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนด้วยบริบทของพื้นที่กรุงเทพมหานครซึ่งมีสภาพความเป็นชุมชนเมือง การนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมยังคงเป็นเรื่องยากและเป็นปัญหาในทางปฏิบัติที่ไม่สามารถนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งนี้หากชุมชน

Ref. code: 25646024300078UFD

หรือบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับเด็กหรือเยาวชนเข้ามาร่วมประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนก็จะส่งผลดีเกิดประโยชน์ต่อเด็กหรือเยาวชนในแง่ของการสนับสนุนและช่วยเหลือติดตาม ซึ่งชุมชนในที่นี้ไม่ได้หมายความเฉพาะ ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เท่านั้น แต่อาจหมายรวมถึงองค์กรที่เกี่ยวข้องด้านเด็กหรือเยาวชน ยกตัวอย่างเช่น องค์กรสาธารณะประโยชน์ (NGOs) ด้านเด็กและเยาวชน แพทย์ บุคลากรด้านสาธารณสุข ครู อาสาสมัครในชุมชน ดังนั้น ศาลเยาวชนและครอบครัวจะต้องสร้างความเข้าใจกับชุมชนและหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการเข้าร่วมประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน บทบาทของศาลเยาวชนและครอบครัวกับการใช้มาตรการพิเศษ ผลดีของกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เพื่อไม่ให้เป็นการสร้างผลกระทบต่ออนาคตของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด

4) การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย ในส่วนนี้ประเด็นการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย เป็นประเด็นหลักในการเจรจาไกล่เกลี่ยความเสียหายระหว่างผู้กระทำความผิดกับผู้เสียหาย และจะส่งผลต่อความยินยอมของผู้เสียหายต่อการนำมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาตรา 90 มาใช้ในแต่ละกรณี ซึ่งในการชดเชยความเสียหายนั้นจะมีการพูดคุยเจรจาไกล่เกลี่ยครั้งที่ 1 ในการพิจารณานัดแรก ว่าคดีควรใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาตรา 90 หรือไม่ ซึ่งศาลจะทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยให้ผู้กระทำผิดยินยอมชดใช้ แต่หากไม่สำเร็จจะมีการเจรจาไกล่เกลี่ยครั้งที่ 2 ณ ศูนย์ให้คำปรึกษาเพื่อแนะนำและช่วยเหลือผู้เสียหายและครอบครัวในคดีอาญา โดยจะมีค่าพาหนะเดินทางให้ผู้เสียหายเมื่อเดินทางมายังศาลเยาวชนและครอบครัว ทั้งนี้หากคดีเข้าหลักเกณฑ์ตามเงื่อนไขของมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 ในประเด็นการชดเชยความเสียหายควรให้มีการตกลงเยียวยาค่าเสียหายให้เรียบร้อยก่อนในห้องพิจารณาคดีของศาล ซึ่งจะทำให้ระยะเวลาและขั้นตอนในการดำเนินการประชุมกลุ่มครอบครัวที่จะจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูสามารถจัดทำได้เร็วขึ้น เพราะจะไม่มีขั้นตอนการตกลงค่าเสียหายระหว่างการประชุมกลุ่มครอบครัวแล้ว

5) การใช้เทคโนโลยีประกอบการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว เนื่องจากประเด็นความยินยอมของผู้เสียหายในการใช้มาตรการพิเศษเพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด ในปัจจุบันพบว่า การใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 ได้ในปริมาณที่น้อยหรือบางรายไม่ประสบความสำเร็จนั้น สาเหตุส่วนหนึ่ง เนื่องมาจากผู้เสียหายไม่สามารถมาเข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนตามที่ศาลเยาวชนและครอบครัวนัดหมายได้ จึงทำให้เด็กหรือเยาวชนบางรายเสียโอกาสในการดำเนินการตามมาตรการพิเศษเพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ทั้งๆ ที่คดีเข้าเกณฑ์ที่จะใช้มาตรการดังกล่าวได้ ดังนั้นในการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญานั้น หากมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในศาลเยาวชนและครอบครัวจะช่วยอำนวยความสะดวกและลดข้อจำกัดการมาเข้าร่วมประชุมกลุ่มครอบครัวและ

ชุมชนของผู้เสียหายลงไปได้หรือใช้วิธีการอย่างอื่นแทนการให้ผู้เสียหายเดินทางมาศาลเยาวชนและครอบครัว โดยผ่านการพูดคุยหรือประชุมออนไลน์ (Video Conference) ผ่านแอพพลิเคชั่นต่างๆ เช่น Line Facebook Zoom Facetime และ VDO call เป็นต้น

1.2 ด้านการจำแนกจัดประเภทเด็กและเยาวชน โดยแนวทางการพัฒนาในด้านนี้จะประกอบไปด้วย 2 แนวทางหลัก ได้แก่

1) ทีมสหวิชาชีพในการจำแนกจัดประเภทเด็กและเยาวชน พบว่า การจำแนกจัดประเภทเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดีนั้น มีนักวิชาชีพ คือ นักจิตวิทยาเพียงวิชาชีพเดียวเท่านั้น ทำหน้าที่ในการประเมินสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนรวมถึงความเสี่ยงและความจำเป็น ซึ่งแตกต่างกับการจำแนกจัดประเภทเด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องคดี กล่าวคือ ในชั้นก่อนฟ้องคดีจะมีวิธีการจำแนกเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดผ่านทีมสหวิชาชีพ ประกอบด้วย นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ และพนักงานคุมประพฤติ เช่นเดียวกันกับศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก มีรูปแบบการจำแนกผ่านการประชุมทีมสหวิชาชีพ เรียกว่า รูปแบบ Crossover Youth Practice Model - CYPM ซึ่งจะมีสหวิชาชีพที่หลากหลาย เช่น นักสังคมสงเคราะห์ พนักงานคุมประพฤติ ผู้พิทักษ์สิทธิประจำศาล ผู้อำนวยการโรงเรียน/ครูประจำชั้น องค์กร/ผู้นำในชุมชน/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ องค์กรภาคประชาสังคม แพทย์/พยาบาล เข้าร่วมการประเมินจำแนกประเภทเด็กและเยาวชน โดยจะมีนักสังคมสงเคราะห์ และ/หรือพนักงานคุมประพฤติ เป็นผู้ดำเนินการหลักในแต่ละประเภทกลุ่มเด็กและเยาวชน ดังนั้น แนวทางการพัฒนาระยะเริ่มต้นการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นการพิจารณาคดี ควรจะมีวิชาชีพใดวิชาชีพหนึ่งเข้ามาปฏิบัติงานร่วมกับนักจิตวิทยา เช่น นักสังคมสงเคราะห์วิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการจำแนกเด็กหรือเยาวชนที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากมีเครื่องมือของวิชาชีพนั้นเข้ามาทำงานร่วมกัน และช่วยแบ่งเบาภาระการทำงานของนักจิตวิทยาด้วย

2) เครื่องมือการประเมินสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชน เนื่องจากการจำแนกจัดประเภทเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดีนั้น มีนักจิตวิทยาเพียงวิชาชีพเดียว จึงมีวิธีการประเมินระดับความเสี่ยงและความจำเป็นผ่านเครื่องมือ 2 เครื่องมือ คือ 1. Screening Test เป็นเครื่องมือการวัดระดับ EQ ดูด้านอารมณ์ จิตใจ ระดับความเสี่ยง สารเสพติด และ 2. Psycho Test เป็นเครื่องมือการวัดระดับ IQ สติปัญญา บุคลิกภาพ สภาพของเด็กหรือเยาวชน เท่านั้น แต่ในการจำแนกจัดประเภทเด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องคดี มีทีมสหวิชาชีพ ประกอบด้วย นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ และพนักงานคุมประพฤติ ทำให้มีเครื่องมือการประเมินสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนที่หลากหลาย และจำเป็นในการประเมินสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชน ทำให้ได้ข้อมูลสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนในเชิงลึกและครอบคลุม ทั้งนี้ศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก โดยกรมคุมประพฤติจะมีเครื่องมือในการประเมินความเสี่ยงและความสามารถในการฟื้นฟู

Ref. code: 25646024300078UFD

(San Diego Risk and Resiliency Checkup-II (SDRRC-II)) ซึ่งพัฒนาจากคู่มือฉบับแรกหลังจากใช้มาแล้ว 15 ปี โดยเจ้าหน้าที่พนักงานคุมประพฤติแต่ละฝ่าย ทั้งฝ่ายบริหาร ฝ่ายสอดส่องดูแล และฝ่ายวิจัย จำนวน 12 คน ร่วมกับทีมของศูนย์ฝึกอบรมและการประเมินระบบยุติธรรม (Justice System Assessment and Training-JSAT) พัฒนาเครื่องมือดังกล่าว ดังนั้น แนวทางการพัฒนา คือ ควรส่งเสริมการพัฒนา วิจัยเครื่องมือการประเมินสภาพปัญหาเด็กและเยาวชน หรือเพิ่มบุคลากรทางวิชาชีพเพื่อเพิ่มความหลากหลายของเครื่องมือในการประเมินสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชน

1.3 ด้านแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน แนวทางการพัฒนาในด้านนี้จะประกอบไปด้วย 3 แนวทางหลัก ได้แก่

1) ความหลากหลายของโปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี พบว่า โปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะมีฝ่ายส่วนมาตรการพิเศษและคุ้มครองสวัสดิภาพ ซึ่งในแผนปฏิบัติงาน ปีงบประมาณ 2565 พบว่ามีกิจกรรมหลัก 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมครอบครัวอุ่นใจได้ลูกหลานคืน กิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ กิจกรรมค่ายคุณธรรมจริยธรรม และกิจกรรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม (E.Q.-M.Q.) และกิจกรรมเพื่อพัฒนาและแก้ไขตามความสนใจอื่นๆ อีกด้วย เช่น โครงการบรรพชาสามเณร โครงการฝึกอาชีพศิลปะ ประดิษฐ์ งานฝีมือ โครงการกิจกรรมศาลสัมพันธ์ครอบครัวเข้มแข็ง (คลินิกจิตสังคม) กิจกรรมฝึกอาชีพ “สานฝันฟุตบอล” โครงการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) และโครงการฝึกอาชีพตัดเย็บเสื้อผ้า บุรุษ สตรี และเครื่องใช้ที่ทำด้วยผ้าและหนัง เป็นต้น ซึ่งจะใช้ระบบความสมัครใจและความสนใจของเด็กหรือเยาวชนเป็นหลักในการเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว และกำหนดให้ผู้ปกครองได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ด้วย ทั้งนี้เมื่อสำรวจถึงรายละเอียดของโปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูแล้วนั้น พบว่า ในปัจจุบันยังไม่มีโครงการ/กิจกรรมพื้นฐานลักษณะเฉพาะด้านสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีความเสี่ยงสูง เสี่ยงกลาง หรือเสี่ยงต่ำ ดังนั้นแล้วมีความจำเป็นที่จะต้องมีหน่วยงานหรือฝ่ายที่รับผิดชอบงานพัฒนาโครงการ/กิจกรรมพื้นฐานสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีความเสี่ยงสูง เสี่ยงกลาง หรือเสี่ยงต่ำ เพื่อให้ครอบครัว ผู้ปกครองได้เข้าร่วมกิจกรรมกับเด็กและเยาวชนในแต่ละกลุ่มประเภทความเสี่ยงด้วย โดยจะต้องได้รับการสนับสนุนการพัฒนาอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดโครงการ/กิจกรรมที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อพัฒนาและปรับปรุงให้ทันต่อบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

2) การมีส่วนร่วมขององค์กร/หน่วยงานภายนอกในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี จะเป็นการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูลักษณะแบบศูนย์กลาง กล่าวคือ เป็นการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูโดยดำเนินการภายในศาลเยาวชนและครอบครัว จึงทำให้ลักษณะโครงการ/กิจกรรมต่างๆ จะพิจารณาจากศักยภาพภายในขององค์กรเท่านั้น ซึ่งแตกต่างกับแนวทางของศาลเด็กและเยาวชนของเมืองซานดิเอโก ที่ดำเนินการร่วมการแก้ไขบำบัด

Ref. code: 25646024300078UFD

ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนร่วมกับหลายหน่วยงาน ทั้งกรมคุมประพฤติ (Probation Department) หน่วยงานสุขภาพและบริการมนุษย์ฝ่ายสวัสดิการเด็กและเยาวชน (Health and Human Services Agency/Child Welfare Services-HHSA/CWS) สำนักงานให้คำปรึกษาเมืองซานดิเอโก (Office of the County Counsel) สำนักงานเขตอัยการ (Office of the District Attorney) กลุ่มพิทักษ์กฎหมายด้านเด็กอุปถัมภ์ (Dependency Legal Group of San Diego) และสำนักงานทนายความ (Office of the Public Defender) และองค์กรภาคประชาสังคมต่างๆ ในพื้นที่ของเมืองซานดิเอโก ผ่านรูปแบบโครงการ Crossover Youth Practice Modet-CYPM ซึ่งจากการมีส่วนร่วมกับองค์กร/หน่วยงานภายนอก จะทำให้โครงการ/กิจกรรมหลากหลายและมีหน่วยงานรองรับการส่งต่อได้อีกด้วย ดังนั้นแล้ว ควรจะต้องพัฒนาเครือข่ายในการทำกิจกรรม มีการบูรณาการร่วมกับองค์กรอื่นๆ ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่ภาครัฐเท่านั้น ต้องมีองค์กรภาคประชาสังคม องค์กรสาธารณะประโยชน์ที่มีพันธกิจทำงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนรองรับ โดยจะต้องสร้างเครือข่ายร่วมกับองค์กรเหล่านี้เพื่อรองรับให้มีโครงการหรือกิจกรรมที่สามารถส่งต่อเด็กหรือเยาวชนไปแก้ไขหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดได้ ผ่านอำนาจของพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 33[56] ที่ให้ศาลเยาวชนและครอบครัวรับจดแจ้งส่วนราชการและองค์กรด้านเด็ก เยาวชน สตรี หรือครอบครัวที่จะปฏิบัติงานด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู จะเป็นการสร้างเครือข่ายองค์กรภายนอกให้มีส่วนร่วมในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน

3) ผู้ให้คำปรึกษาและผู้บริหารแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ในปัจจุบันยังมีความคลาดเคลื่อนและความเข้าใจที่แตกต่างกันระหว่างผู้ประสานการประชุมและผู้บริหารแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู โดยผู้ประสานการประชุมบางคนเข้าใจว่าตนเองทำหน้าที่เป็นผู้ประสานการประชุมในครั้งแรกของการประชุมเพียงเท่านั้น ส่วนครั้งต่อไปให้เป็นหน้าที่ของนักจิตวิทยาติดตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู โดยไม่ทราบว่าการเป็นผู้ประสานการประชุมจะต้องเป็นผู้บริหารแผนด้วยจนกว่าแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้นจะสำเร็จเสร็จสิ้นกระบวนการ ส่วนการให้คำปรึกษาจะเป็นนักจิตวิทยาและผู้พิพากษาสมทบเป็นผู้ให้คำปรึกษา ในทางปฏิบัติพบว่า ผู้ให้คำปรึกษาบางคนเน้นการสั่งสอนว่ากล่าวตักเตือน รวมถึงการสื่อสารอาจจะมีผลต่อความรู้สึกเกรงกลัวของเด็กหรือเยาวชนเพราะเป็นลักษณะของการอบรมสั่งสอน การขู่หรือแกมบังคับมากกว่าการพยายามทำความเข้าใจกับเด็กหรือเยาวชนในแต่ละราย ดังนั้นแนวทางการพัฒนา คือ ต้องสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนให้แก่

---

[56] มาตรา 33 ให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีหน้าที่ในการรับจดแจ้งส่วนราชการและองค์การด้านเด็ก เยาวชน สตรี หรือครอบครัว ที่ประสงค์จะปฏิบัติงานด้านแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ด้านการสังคมสงเคราะห์ หรือด้านให้คำปรึกษาแนะนำร่วมกับศาลเยาวชนและครอบครัวแห่งท้องที่นั้นๆ

Ref. code: 25646024300078UFD

ผู้ประสานการประชุมว่าหากเป็นผู้ประสานการประชุมแล้วนั้นจะต้องตระหนักในหน้าที่ของตนเองอีก ทั้งผู้ประสานการประชุมได้ผ่านการอบรมการเป็นผู้ประสานการประชุมและได้รับมอบหมายให้ดำเนินการจากศาลเยาวชนและครอบครัวเรียบร้อยแล้ว และอบรมพัฒนาทักษะการให้คำปรึกษา รวมถึงกำหนดคุณสมบัติพื้นฐานของผู้ให้คำปรึกษา โดยเน้นการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องในการใช้การปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น

1.4 ด้านการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อย การดำเนินการติดตามดูแลเด็กและเยาวชน ภายหลังปล่อยของการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นการพิจารณาคดียังไม่มีการดำเนินการที่ชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากเงื่อนไขของกฎหมายไม่ได้ให้อำนาจและรองรับในการปฏิบัติงานในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดีหรือมอบหมายให้ใครเป็นผู้มีหน้าที่ในการติดตาม ซึ่งในการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยของศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก จะดำเนินการผ่านกรมคุมประพฤติ โดยพนักงานคุมประพฤติยังมีอำนาจในการติดตาม สอดส่อง พฤติกรรมของเด็กหรือเยาวชนอยู่ภายใต้เงื่อนไขการคุมประพฤติ หลังเด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูครบตามเงื่อนไขสำเร็จลุล่วงแล้ว และได้รับอนุญาตให้กลับไปอยู่กับครอบครัว ดังนั้นแนวทางการพัฒนา คือ ควรมีระบบการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังการปล่อยตัว ซึ่งการติดตามดูแลนั้นจะต้องเริ่มต้นหลังจากปิดคดีหรือจำหน่ายคดีออกจากระบบแล้ว โดยระยะเริ่มต้นอาจจะสอบถามถึงความสมัครใจของผู้ปกครองเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดว่าเห็นด้วยหรือไม่อย่างไร หากมีโครงการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังการปล่อย เพื่อที่จะได้ชี้แนะหรือหากมีปัญหาอะไรสามารถสอบถามพูดคุยได้ ทั้งนี้นักจิตวิทยามองว่า เรื่องระบบการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อย ควรเป็นวิชาชีพนักสังคมสงเคราะห์ เพราะนักสังคมสงเคราะห์มีทักษะทางวิชาชีพและมีประสบการณ์กับกระบวนการทำงานที่เชี่ยวชาญกับครอบครัวและชุมชนมากกว่า และผู้พิพากษาสมทบ เสนอว่า ควรเพิ่มเติม/แก้ไขกฎหมายเพื่อรองรับการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อย โดยกำหนดเพิ่มไว้เป็นมาตรการหนึ่งในแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด

ทั้งนี้ในปี 2564 ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ได้ดำเนินการโครงการติดตามด้วยใจ เพื่อดำเนินงานติดตามเด็กและเยาวชน ที่ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ซึ่งศาลมีคำพิพากษาให้ส่งตัวไปฝึกอบรม โดยเยี่ยมเยียนสถานพินิจและสถานฝึกอบรม ให้คำแนะนำเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน ตามมาตรา 141 รวมทั้งติดตามเด็กและเยาวชนที่ศาลมีคำสั่งให้ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดี ตามมาตรา 132 วรรค 2 และจัดตั้งศูนย์ติดตามแนะนำช่วยเหลือเด็กและเยาวชน โดยอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางได้ออกคำแนะนำเกี่ยวกับแนวทางการติดตามเด็กหรือเยาวชนที่ผ่านกระบวนการของศาล โดยได้กำหนดรูปแบบการติดตามเด็กและเยาวชนออกเป็น 5 กลุ่ม ซึ่งหนึ่งในรูปแบบนั้น คือ กรณีใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาหลัง

ฟ้องคดี (มาตรา 90) และมาตรการแทนการพิพากษาคดี (มาตรา 132) ตามคำแนะนำของอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง เกี่ยวกับแนวทางการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และแนวทางการใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 แล้ว ให้ศาลกำหนดการติดตาม แนะนำ ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่ผ่านกระบวนการของศาลต่อไปอีกเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี จะเห็นได้ว่า ทางศาลเยาวชนและครอบครัวกลางได้ริเริ่มโครงการฯ และจัดตั้งศูนย์ฯ ในการติดตามแนะนำช่วยเหลือเด็กและเยาวชน สร้างกระบวนการติดตามเด็กและเยาวชนหลังจากผ่านกระบวนการของศาลแล้ว โดยกำหนดให้ผู้พิพากษาสมทบเป็นผู้ติดตามหลัก โดยกระบวนการดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการวางรากฐานการติดตามเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยของศาลเยาวชนและครอบครัว ทั้งนี้อาจจะต้องรอดูผลการปฏิบัติของโครงการและศูนย์ฯดังกล่าวในอนาคต

2. การนำรูปแบบการจัดการรายกรณี (Case Management) มาปรับใช้ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นการพิจารณาคดี เป็นรูปแบบที่สามารถนำมาปรับใช้ร่วมกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นการพิจารณาคดี เพื่อให้มีแนวทางการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาเด็กและเยาวชนที่ซับซ้อน เนื่องจากรูปแบบดังกล่าวจะมีแนวทางบริการจัดการเชิงลึกกับเด็กและเยาวชน โดยมีการวิเคราะห์ถึงสาเหตุ ปัจจัยของพฤติกรรม เน้นการสร้างความเข้มแข็งให้กับเด็กและเยาวชน พิทักษ์สิทธิ ติดตามประเมินผลการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูผ่านเครือข่าย ประสานงานร่วมกับชุมชนที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ โดยผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่เห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า ควรนำรูปแบบการจัดการรายกรณีมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว เนื่องจากว่าเป็นแนวทางที่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและอย่างยั่งยืน อีกทั้งการจัดการรายกรณีจะช่วยติดตามดูแลสอดส่องพฤติกรรมของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดได้ ซึ่งรูปแบบการจัดการรายกรณีนั้นจะเป็นการประเมินเชิงลึกกับเด็กหรือเยาวชนถึงสาเหตุการกระทำความผิดซึ่งต้องอาศัยการทำงานร่วมกันของทีมสหวิชาชีพ (Multidisciplinary Professional Team) โดยมีผู้จัดการรายกรณี (Case Manager) เป็นผู้ทำหน้าที่หลัก โดยในส่วนของการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก โดยการดำเนินการของกรมคุมประพฤติ จะมีพนักงานคุมประพฤติเป็นผู้จัดการรายกรณี และจะมีองค์กรภาคประสังคม หรือชุมชน เข้าสนับสนุนในการจัดการรายกรณีลักษณะการจัดการรายกรณีแบบเข้มข้น (Intensive Case Management-ICM) ผ่านโปรแกรมด้านการสอดส่องดูแล (Supervision Programs) โดยจะมุ่งเน้นที่จุดแข็งและความต้องการของเด็กหรือเยาวชนเป็นหลัก พนักงานคุมประพฤติและองค์กรต่างๆ ในชุมชน จะให้ความรู้กับทางครอบครัวของเด็กหรือเยาวชน ในเรื่องของการเข้าถึงทรัพยากรภายในชุมชน และการเข้ารับบริการต่างๆ ด้วยลักษณะการใช้รูปแบบการจัดการรายกรณีนั้นจะต้องมีการประสานงาน และสร้างเครือข่าย

Ref. code: 25646024300078UFD

ร่วมกับหน่วยงานภายนอก ไม่สามารถจะดำเนินการโดยใช้รูปแบบดังกล่าวเพียงเฉพาะภายในองค์กรเพียงองค์กรเดียวได้ ดังนั้น แนวทางการพัฒนา คือ ควรมีการแสวงหาเครือข่ายสนับสนุนเพื่อรองรับแนวทางการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน และควรมีผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและเหมาะสมกับการจัดการเป็นรายกรณีด้วย ซึ่งจะเป็นผู้ที่ประกอบด้วยทักษะทางด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทักษะในด้านการให้คำปรึกษา ทักษะการสัมภาษณ์ ทักษะการเยี่ยมบ้าน ทักษะการติดตามประเมินผล เป็นต้น ฉะนั้นมีความจำเป็นต้องมีอัตรากำลังนักสังคมสงเคราะห์วิชาชีพในชั้นการพิจารณาคดีประจำศาลเยาวชนและครอบครัวเช่นเดียวกับนักสังคมสงเคราะห์ในชั้นก่อนการพิจารณาคดีประจำสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เพื่อให้เกิดกระบวนการติดตามเด็กและเยาวชนที่อยู่ในกระบวนการของแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูได้อย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งยังสามารถช่วยแบ่งเบาภาระงานของนักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัวด้วย

3. ความหลากหลายของสหวิชาชีพในการจัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู วิธีการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นการพิจารณาคดี ได้กำหนดหลักดำเนินการไว้ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหลังฟ้องคดี พ.ศ.2556 และข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการกำหนดมาตรการแทนการพิพากษาคดี พ.ศ.2556 ซึ่งผู้ปฏิบัติงานในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้นจะมีเพียงนักจิตวิทยาและผู้พิพากษาสมทบ เท่านั้น ส่วนวิธีการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นก่อนฟ้องคดี ได้ใช้ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยแนวทางการพิจารณากระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูชั้นก่อนฟ้องคดี พ.ศ.2557 เป็นหลักดำเนินการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู โดยมีผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง คือ พนักงานคุมประพฤติ นักสังคมสงเคราะห์ และนักจิตวิทยา และในส่วนของของศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก ในการจัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู จะมีวิชาชีพที่หลากหลายเข้ามาประชุมกลุ่มจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ได้แก่ พนักงานคุมประพฤติ, นักสังคมสงเคราะห์, ผู้พิทักษ์สิทธิประจำศาล (Court-Appointed Special Advocate - CASA), ผู้ประสานงานด้านการศึกษา (Educational Liaison), พยาบาลวิชาชีพ (Public Health Nurse), ผู้ให้บริการในชุมชน (Community Service Providers) และนักพฤติกรรมสุขภาพ (Behavioral Health) เป็นต้น ด้วยความหลากหลายทางวิชาชีพดังกล่าว ส่งผลให้เด็กหรือเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู จะได้รับคำปรึกษาแนะนำ ดูแล ติดตามประเมินผล จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้าน แนวทางการพัฒนา ควรสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ที่มีพันธกิจที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ดูแล ปกป้อง คุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยใช้เครื่องมือทางกฎหมาย และศักยภาพขององค์กรศาลเยาวชนและครอบครัวทำงานเชิงรุกกับหน่วยงานภายนอกอื่นๆ มากขึ้น และพิจารณาเพิ่มตำแหน่งวิชาชีพในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นการพิจารณาคดี เช่น นักสังคมสงเคราะห์

Ref. code: 25646024300078UFD

วิชาชีพเพื่อเข้ามาแบ่งเบาภาระนักจิตวิทยาและผู้พิพากษาสมทบ รวมถึงเพิ่มแนวทางการปฏิบัติงานในลักษณะของทีมสหวิชาชีพมากขึ้น

4. ระบบติดตามประเมินผลระหว่างแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน หลังจากได้กำหนดแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นการพิจารณาคดีแล้วนั้น ตามหลักการดำเนินงานผู้บริหารแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะเป็นผู้ติดตามประเมินผลการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูว่าการดำเนินงานที่ผ่านมามีความก้าวหน้า และประเมินว่ามีแนวโน้มสามารถปฏิบัติตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูสำเร็จหรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคหรือไม่ เพื่อให้สามารถแก้ไข ปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ของเด็กและเยาวชนได้ ทั้งนี้รูปแบบการติดตามประเมินผลระหว่างแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวมีรูปแบบการติดตามลักษณะเชิงรับ กล่าวคือ กำหนดให้เด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด และผู้ปกครองมารายงานตัวที่ศาลเยาวชนและครอบครัว โดยมีการติดตามความก้าวหน้า ให้คำปรึกษา ตรวจสารเสพติด ผ่านนักจิตวิทยาหรือผู้พิพากษาสมทบ เป็นต้น ในส่วนศาลเด็กและเยาวชนของเมืองซานดิเอโกจะมีมาตรการเชิงรุกและเชิงรับ กล่าวคือ ในการติดตามลักษณะเชิงรุก พนักงานคุมประพฤติมีระบบการติดตามและประเมินผลผ่านโปรแกรมต่างๆ และมีการให้เครือข่ายชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามสอดส่อง และการลงเยี่ยมบ้าน เป็นต้น และในการติดตามลักษณะเชิงรับ ศาลเด็กและเยาวชน มีขั้นตอนของการติดตามประเมินผลการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูซึ่งเรียกว่า การพิจารณาเพื่อทบทวน (Review Hearing) เป็นการพิจารณาเพื่อดูความก้าวหน้าและผลการปฏิบัติของเด็กหรือเยาวชนภายใต้การดูแลคุมประพฤติก่อนปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนจากเงื่อนไขการสอดส่องดูแลของพนักงานคุมประพฤติ ดังนั้นแนวทางการพัฒนา ควรสร้างระบบการติดตามโดยกำหนดบทบาทของผู้บริหารแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเป็นผู้ติดตามประเมินผลในแต่ละมาตรการ หรือแต่ละข้อกำหนดเงื่อนไข ทั้งนี้อาจจะกำหนดให้วิชาชีพ หน่วยงานภายนอกชุมชน เป็นผู้ติดตามประเมินผลด้วยก็ได้

6.2 ข้อเสนอแนะ

ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดีตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 เนื่องจากหลักการในเรื่องนี้เป็นเรื่องใหม่ที่ได้เริ่มนำมาใช้กระบวนการยุติธรรมอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งได้พบข้อขัดข้องในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนบางประการ ทั้งในส่วนของนโยบาย ข้อบังคับ ข้อกำหนดหรือระเบียบในเรื่องต่างๆ บุคลากร เครื่องมือการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู โปรแกรม/กิจกรรมในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และระบบการติดตาม ดูแล เด็กและเยาวชน โดยจะนำจุดเด่นที่สำคัญของการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในศาลเด็กและเยาวชนของเมืองซานดิเอโก มาปรับให้สอดคล้องกับบริบทของศาลเยาวชนและ

Ref. code: 25646024300078UFD

ครอบครัวประเทศไทย เพื่อให้การปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน

โดยผู้วิจัยขอเสนอแนวทางเพื่อเป็นข้อเสนอแนะได้ดังต่อไปนี้

6.2.1 ข้อเสนอแนะด้านนโยบายและการใช้กฎหมายในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

6.2.1.1 ทบทวนนโยบายของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม และศาลยุติธรรม

การใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา มาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีมาตรา 132 วรรค 1 เป็นมาตรการการที่เน้นการดำเนินการตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ซึ่งได้ปรับบทบาทของศาลเยาวชนและครอบครัวให้มีแนวทางพิจารณาคดีในด้านการแก้ไขบำบัดมากกว่าการลงโทษ การพิจารณาหลักเกณฑ์เข้าสู่การใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาและมาตรการแทนการพิพากษาคดีนั้น ผู้พิพากษาจะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกระบวนการพิจารณาคดี ซึ่งในปัจจุบันการเข้ามาทำหน้าที่ของผู้พิพากษามีระบบการแต่งตั้งโยกย้ายโดยพิจารณาจากความอาวุโส หรืออายุงานเป็นหลัก เพราะฉะนั้นผู้พิพากษาที่ได้รับการแต่งตั้งโยกย้ายมาประจำศาลเยาวชนและครอบครัวที่มีจากศาลจังหวัดหรือศาลอื่นๆ อาจจะยังขาดทักษะ ประสบการณ์ ความรู้ความเข้าใจ รวมถึงทัศนคติมุมมองต่อการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน เนื่องจากกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเป็นกระบวนการที่มีความละเอียดอ่อน จำเป็นต้องใช้ความรู้ความชำนาญ และทักษะเฉพาะที่เข้าใจในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

ดังนั้นผู้วิจัยเสนอว่า นโยบายของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) ควรมีการทบทวน ปรับเปลี่ยนแนวทางการโยกย้ายผู้พิพากษาที่จะมาดำรงตำแหน่งที่ศาลเยาวชนและครอบครัวโดยพิจารณาจากความเชี่ยวชาญ โดยต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนและคดีเด็กและเยาวชน จะส่งผลให้ผู้พิพากษาที่จะมาดำรงตำแหน่งประจำศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ และความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานส่งผลต่อแนวทางการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา และมาตรการแทนการพิพากษาคดีที่มีการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดเป็นแนวทางหลักให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

แนวทางนโยบายการปฏิบัติงานแตกต่างกันไปในแต่ละวาระของผู้บริหารและหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัว ส่งผลให้การกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ไม่ต่อเนื่องกัน กล่าวคือการกำหนดแนวทางของรูปแบบกิจกรรมและโครงการในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้นขาดความต่อเนื่อง ซึ่งอาจทำให้รูปแบบการจัดกิจกรรมและโครงการการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูสำหรับเด็กและเยาวชนที่ควรจะมีรูปแบบเดียวกันหรือในลักษณะเดียวกันนั้นอาจมีความแตกต่างกันและหากนโยบายการปฏิบัติงานของ

Ref. code: 25646024300078UFD

ผู้บริหารคนเก่าและคนใหม่ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน แนวนโยบายการปฏิบัติงานที่มุ่งเน้นการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนก็จะเปลี่ยนแปลงตามไปด้วยส่งผลทำให้เด็กและเยาวชนขาดโอกาสในการเข้ารับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูอย่างเท่าเทียม

ในส่วนนี้ ผู้วิจัยเสนอว่า ศาลยุติธรรมจะต้องสนับสนุนศาลเยาวชนและครอบครัวให้มีนโยบายที่เป็นแนวทางปฏิบัติหรือแผนการพัฒนาหลักเพื่อเป็นแนวทางการทำงานที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจะต้องยึดถือปฏิบัติให้เป็นแนวทางเดียวกัน อีกทั้งเพื่อการที่เด็กและเยาวชนจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันระหว่างพื้นที่หรือนโยบายในแต่ละศาลเยาวชนและครอบครัว

6.2.1.2 ทบทวนหลักพิจารณาการใช้กฎหมายให้สอดคล้องกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน

จากเจตนารมณ์ในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มีผลทำให้แนวคิดและแนวทางปฏิบัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนมีทิศทางที่เปลี่ยนแปลงแตกต่างไปจากแนวทางหรือแนวปฏิบัติในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการคุ้มครองเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรม ศาลเยาวชนและครอบครัวจึงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวทางตามเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าว ให้สอดคล้องกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน โดยในส่วนของข้อกฎหมาย หลักเกณฑ์ เงื่อนไขของการเข้าสู่มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดีมาตรา 132 วรรค 1 นั้นไม่มีปัญหาใดๆ จะมีเพียงแต่ในส่วนของการพิจารณาการใช้ดุลยพินิจของผู้พิพากษาในการพิจารณาว่า คดีใดจะเข้ามาตรการใด ซึ่งมาตรการแทนการพิพากษาคดีมาตรา 132 วรรค 1 เปิดกว้างในการใช้ดุลยพินิจเป็นอย่างมาก จึงทำให้มักจะเลี่ยงไปใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีมาตรา 132 วรรค 1 แทนเนื่องจากไม่มีเงื่อนไขเรื่องของผู้เสียหาย อีกทั้งมีมุมมองว่าการนำผู้เสียหายเข้ามามีส่วนร่วมตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาตรา 90 เป็นเรื่องที่ยุ่งยากและต้องเกี่ยวข้องกับผู้เกี่ยวข้องค่อนข้างมาก

ผู้วิจัยจึงเสนอว่า หากคดีนั้นเป็นคดีที่มีผู้เสียหายและหลักเกณฑ์เบื้องต้นเด็กและเยาวชนสามารถเข้าสู่การใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาได้นั้น ผู้พิพากษาควรจะพิจารณาถึงการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 เป็นหลักก่อน

6.2.2 ข้อเสนอแนะด้านโครงสร้างและบุคลากร

6.2.2.1 การส่งเสริมการกระจายอำนาจ และสร้างความร่วมมือกับเครือข่าย/องค์กรภายนอกในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มีผลทำให้บทบาทของศาลเยาวชนและครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปในส่วนของกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน เข้าสู่แนวทางการบริหารจัดการกระบวนการ

Ref. code: 25646024300078UFD

ยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนในทิศทางใหม่ที่เน้นรูปแบบการมีส่วนร่วมของทีมสหวิชาชีพและภาคีที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู แต่ในปัจจุบันการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี จะเป็นการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูลักษณะแบบศูนย์กลาง กล่าวคือ เป็นการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูโดยดำเนินการภายในศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้ลักษณะโครงการ/กิจกรรมต่างๆ จะพิจารณาจากศักยภาพ ภายในขององค์กรเท่านั้น อีกทั้งการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนมีลักษณะการแยกกันทำงานระหว่างหน่วยงานด้วยกัน ทั้งที่เจตนารมณ์และภารกิจดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ฉบับเดียวกัน ดังนั้น ศาลเยาวชนและครอบครัวจึงมีความจำเป็นในการปรับโครงสร้างระบบงานภายในองค์กรของศาลเยาวชนและครอบครัวให้มีหน่วยงานพิเศษภายในศาลเยาวชนและครอบครัวให้เอื้อต่อลักษณะการทำงานในรูปแบบการมีส่วนร่วมของทีมสหวิชาชีพทั้งจากภายในและภายนอกองค์กร หรือพิจารณาแนวทางการกระจายอำนาจการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูกับหน่วยงานภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญ หรือที่มีพันธกิจเกี่ยวกับการพัฒนาด้านเด็กและเยาวชน ผ่านการสร้างความร่วมมือซึ่งกันและกันในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน

โดยแนวทางของศาลเด็กและเยาวชนของเมืองซานดิเอโก ที่ดำเนินการร่วมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนร่วมกับหลายหน่วยงาน ทั้งกรมคุมประพฤติ (Probation Department) หน่วยงานสุขภาพและบริการมนุษย์ฝ่ายสวัสดิการเด็กและเยาวชน (Health and Human Services Agency/Child Welfare Services-HHSA/CWS) สำนักงานให้คำปรึกษาเมืองซานดิเอโก (Office of the County Counsel) สำนักงานเขตอัยการ (Office of the District Attorney) กลุ่มพิทักษ์กฎหมายด้านเด็กอุปถัมภ์ (Dependency Legal Group of San Diego) และสำนักงานทนายความ (Office of the Public Defender) และองค์กรภาคประชาสังคมต่างๆ ในพื้นที่ของเมืองซานดิเอโก ผ่านรูปแบบโครงการ Crossover Youth Practice Model-CYPM ซึ่งจากการมีส่วนร่วมกับองค์กร/หน่วยงานภายนอก จะทำให้โครงการ/กิจกรรมหลากหลายและมีหน่วยงานรองรับการส่งต่อเด็กและเยาวชนได้อีกด้วย

ผู้วิจัยจึงเสนอว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวควรจะต้องพัฒนาเครือข่ายในการทำกิจกรรม มีการบูรณาการร่วมกับองค์กรอื่นๆ ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่ภาครัฐเท่านั้น ต้องมีองค์กรภาคประชาสังคม องค์กรสาธารณะประโยชน์ที่มีพันธกิจทำงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน โดยจะต้องสร้างเครือข่ายร่วมกับองค์กรเหล่านี้เพื่อให้มีโครงการหรือกิจกรรมที่รองรับสามารถส่งต่อเด็กหรือเยาวชนไปแก้ไขหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดได้ และพิจารณาถึงแนวทางการกระจายอำนาจการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูกับหน่วยงานภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญ หรือที่มีพันธกิจเกี่ยวกับการพัฒนาด้านเด็กและเยาวชน ผ่านการสร้างความร่วมมือซึ่งกันและกันในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ผ่านการใช้อำนาจของพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและ

Ref. code: 25646024300078UFD

วิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 33 ที่ให้ศาลเยาวชนและครอบครัวรับจดแจ้งส่วนราชการและองค์กรด้านเด็ก เยาวชน สตรี หรือครอบครัวที่จะปฏิบัติงานด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะเป็นการสร้างเครือข่ายองค์กรภายนอกให้มีส่วนร่วมในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน

6.2.2.2 การเพิ่มบุคลากรด้านสหวิชาชีพในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นการพิจารณาคดี จะมีหลักดำเนินการผ่านข้อบังคับของประธานศาลฎีกาฯ 2 ฉบับ ได้แก่ ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหลังฟ้องคดี พ.ศ.2556 และข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการกำหนดมาตรการแทนการพิพากษาคดี พ.ศ.2556 จะเห็นได้ว่าผู้ปฏิบัติงานในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะประกอบไปด้วย นักจิตวิทยาและผู้พิพากษาสมทบ ทั้งนี้นักวิชาชีพนั้นจะมีเพียงนักจิตวิทยาเพียงวิชาชีพเดียวเท่านั้นที่ทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษา ประเมินสภาพปัญหา จำแนกประเภทความเสี่ยง การกำหนดโครงการ/กิจกรรม หรือติดตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ร่วมกับผู้พิพากษาสมทบ ซึ่งเป็นภาระงานที่หนักเกินไปในการปฏิบัติงานเชิงวิชาชีพให้มีประสิทธิภาพได้ในทุกรายกรณี ทั้งนี้ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นก่อนฟ้องคดี ดำเนินการผ่านข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยแนวทางการพิจารณากระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูชั้นก่อนฟ้องคดี พ.ศ.2557 จะมีผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง คือ พนักงานคุมประพฤติ นักสังคมสงเคราะห์ และนักจิตวิทยา ซึ่งเป็นนักวิชาชีพที่สามารถแบ่งภาระงานกันทำในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และสามารถทำหน้าที่ทางวิชาชีพได้หลากหลายและครอบคลุม เชิงลึกต่อสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชน

ส่วนในการจัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก จะมีวิชาชีพที่หลากหลายเข้ามาประชุมกลุ่มจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ได้แก่ พนักงานคุมประพฤติ นักสังคมสงเคราะห์ ผู้อำนวยการโรงเรียน/ครูประจำชั้น องค์กร/ผู้นำในชุมชน/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ องค์กรภาคประชาสังคม แพทย์/พยาบาล ผู้พิทักษ์สิทธิประจำศาล เด็ก เยาวชน และครอบครัวของเด็กหรือเยาวชน เป็นต้น ทั้งนี้ พนักงานคุมประพฤติเป็นวิชาชีพหลักในการประชุมดังกล่าว โดยการประชุมทำงานร่วมกันนี้เรียกว่า Multi-Disciplinary Team Meeting - MDT Meeting ซึ่งการประชุมดังกล่าวเพื่อพิจารณาสภาพปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนาทางจิต ทางสังคมของเด็กและเยาวชน ตามความแตกต่างของประเด็นดังกล่าวของเด็กหรือเยาวชนแต่ละรายเพื่อร่วมประชุมจัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู (Case Plan) ด้วยความหลากหลายทางวิชาชีพนี้จะส่งผลให้เด็กหรือเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู จะได้รับคำปรึกษา แนะนำ ดูแล ติดตามประเมินผล จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้าน

ผู้วิจัยจึงเสนอว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวควรสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ที่มีพันธกิจที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ดูแล ปกป้อง คุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยใช้เครื่องมือทางกฎหมาย และศักยภาพขององค์กรศาล

เยาวชนและครอบครัวทำงานเชิงรุกกับหน่วยงานภายนอกอื่นๆ มากขึ้น และพิจารณาเพิ่มตำแหน่งวิชาชีพในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นการพิจารณาคดี เช่น นักสังคมสงเคราะห์วิชาชีพ เพื่อเข้ามาแบ่งเบาภาระนักจิตวิทยาและผู้พิพากษาสมทบ รวมถึงเพิ่มแนวทางการปฏิบัติงานในลักษณะของทีมสหวิชาชีพมากขึ้นในด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ทั้งในด้านการจำแนกประเภทเด็กและเยาวชน องค์ประกอบการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน โปรแกรม/กิจกรรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู การนำรูปแบบการจัดการรายกรณีมาปรับใช้ และการติดตาม ประเมินผลระหว่างการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และภายหลังปล่อยตัวเด็กและเยาวชน

6.2.3 ข้อเสนอแนะด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

6.2.3.1 องค์ประกอบการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

ตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาตรา 90 ของการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี จะใช้รูปแบบกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เข้ามาเป็นเครื่องมือในการดำเนินการหลัก ซึ่งคือ การจัดประชุมกลุ่มครอบครัว (Family Group Conference) โดยผู้เข้าร่วมประชุมประกอบไปด้วย เด็กและเยาวชน ผู้ปกครองฝ่ายผู้กระทำผิด ฝ่ายผู้เสียหาย ผู้พิพากษาสมทบ นักจิตวิทยา และชุมชน (ถ้ามี) โดยเป็นการประชุมเพื่อจัดทำแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในแต่ละรายกรณี ซึ่งจะมีมาตรการออกเป็น 5 มาตรการหลัก ได้แก่ (1) เพื่อการแก้ไขความประพฤติ (2) เพื่อการบำบัดฟื้นฟูร่างกายและจิตใจ (3) เพื่อการพัฒนาเด็กหรือเยาวชน (4) เพื่อการป้องกันเด็กหรือเยาวชนกระทำผิดอีก และ(5) เพื่อบรรเทาความเสียหายแก่ผู้เสียหาย โดยเด็กหรือเยาวชนและผู้ปกครองฝ่ายผู้กระทำผิดจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ที่กำหนดขึ้นภายใต้เงื่อนไขของแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูดังกล่าว

ประเด็นด้านความยินยอมของผู้เสียหาย เป็นเงื่อนไขหนึ่งของการเข้าสู่มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาตรา 90 ทั้งนี้เหตุที่ไม่สามารถใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาตรา 90 ได้นั้น จะมีประเด็นหลัก คือ เงื่อนไขของการบรรเทาความเสียหายแก่ผู้เสียหายซึ่งเกิดจากการตกลงไม่ได้ระหว่างฝ่ายผู้เสียหายและผู้กระทำความผิด หรือเมื่อเข้าสู่ขั้นตอนการจัดประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ผู้เสียหายทราบถึงประโยชน์ที่ฝ่ายผู้กระทำความผิดจะได้รับในอนาคต จึงเปลี่ยนเงื่อนไขของการบรรเทาความเสียหายใหม่ และอีกเงื่อนไขหนึ่ง คือ ผู้เสียหายไม่สามารถเข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวได้ หรือไม่สามารถเข้าร่วมการพิจารณาคดีเพื่อแสดงความยินยอมได้ตามที่นัดหมายไว้ได้

ในส่วนนี้ ผู้วิจัยจึงเสนอว่า เมื่อมีคดีเข้าหลักเกณฑ์ตามเงื่อนไขของมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาตรา 90 ในประเด็นการชดเชยความเสียหาย ศาลเยาวชนและครอบครัวควรมีแนวทางปฏิบัติให้มีการตกลงเยียวยาค่าเสียหายให้เรียบร้อยก่อนทั้งในขั้นตอนของการพิจารณาคดีนัดแรก หรือศูนย์ให้คำปรึกษาเพื่อแนะนำและช่วยเหลือผู้เสียหายและครอบครัว

Ref. code: 25646024300078UFD

ในคดีอาญา หรือในห้องพิจารณาคดีของศาล ซึ่งจะทำให้ระยะเวลาและขั้นตอนในการดำเนินการประชุมกลุ่มครอบครัวที่จะจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูสามารถจัดทำได้เร็วขึ้น เพราะจะไม่มีขั้นตอนการตกลงค่าเสียหายระหว่างการประชุมกลุ่มครอบครัวแล้ว และควรจะพิจารณาแนวทางการเข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของผู้เสียหายผ่านการใช้เทคโนโลยีเข้ามาประกอบ เพื่อลดข้อจำกัดการมาเข้าร่วมประชุมกลุ่มครอบครัวของผู้เสียหาย โดยใช้วิธีการอย่างอื่นแทนการให้ผู้เสียหายเดินทางมาศาลเยาวชนและครอบครัว ผ่านการพูดคุยหรือประชุมออนไลน์ (Video Conference) ผ่านแอพพลิเคชั่นต่างๆ เช่น Line Facebook Zoom Facetime และ VDO call เป็นต้น

ประเด็นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการเข้าร่วมประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ด้วยการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี เป็นการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูโดยดำเนินการภายในศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้ลักษณะโครงการ/กิจกรรมต่างๆ จะเริ่มจากการใช้องค์กรภาครัฐเป็นพื้นฐาน รวมถึงการใช้มาตรการพิเศษเป็นเครื่องมือใหม่ทางกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน จำเป็นที่จะต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจกับชุมชนและสังคมไทย ให้ทราบถึงเจตนารมณ์และเป้าหมายสูงสุดของพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 อีกทั้ง ด้วยบริบทของพื้นที่กรุงเทพมหานครซึ่งมีสภาพความเป็นชุมชนเมือง การนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมยังคงเป็นเรื่องยากและเป็นปัญหาในทางปฏิบัติที่ไม่สามารถนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

ผู้วิจัยจึงเสนอว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวจะต้องสร้างความเข้าใจกับชุมชนและหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการเข้าร่วมประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน บทบาทของศาลเยาวชนและครอบครัวกับการใช้มาตรการพิเศษ ผลดีของกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เพื่อไม่ให้เป็นการสร้างผลกระทบต่ออนาคตของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด และทั้งนี้ชุมชนอาจจะไม่ได้หมายความเฉพาะเพียง ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เท่านั้น แต่อาจหมายรวมถึง องค์กรที่ทำงานเกี่ยวข้องด้านเด็กหรือเยาวชน เช่น องค์กรสาธารณะประโยชน์ (NGOs) ด้านเด็กและเยาวชน จิตแพทย์วัยรุ่น บุคลากรด้านสาธารณสุข นักบำบัดกิจกรรม ครูประจำชั้น อาสาสมัครในชุมชน เป็นต้น

6.2.3.2 พัฒนาเครื่องมือการจำแนกประเภทเด็กและเยาวชน

ในการประเมินสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนเพื่อจำแนกประเภทเด็กและเยาวชนถือเป็นขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ซึ่งนักวิชาชีพจะต้องดำเนินการเพื่อสามารถวางมาตรการและกำหนดเงื่อนไขให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนในแต่ละกรณี โดยการจำแนกจัดประเภทเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดีนั้น มีนักจิตวิทยาเพียงวิชาชีพเดียว โดยมีวิธีการประเมินระดับความเสี่ยงและความจำเป็นผ่านเครื่องมือ 2 เครื่องมือ คือ 1. Screening Test เป็นเครื่องมือการวัดระดับ EQ ดูด้านอารมณ์ จิตใจ ระดับความเสี่ยง สารเสพติด

และ2. Psycho Test เป็นเครื่องมือการวัดระดับ IQ สติปัญญา บุคลิกภาพ สภาพของเด็กหรือเยาวชนเท่านั้น ทั้งนี้ในการจำแนกจัดประเภทเด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องคดี มีทีมสหวิชาชีพประกอบด้วย นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ และพนักงานคุมประพฤติ ทำให้มีเครื่องมือการประเมินสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนที่หลากหลาย และจำเป็นในการประเมินสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชน ทำให้ได้ข้อมูลสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนในเชิงลึกและครอบคลุม รวมไปถึงศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก โดยกรมคุมประพฤติจะมีเครื่องมือในการประเมินความเสี่ยงและความสามารถในการฟื้นฟู (San Diego Risk and Resiliency Checkup-II (SDRRC-II)) เพื่อจำแนกประเภทความเสี่ยงของเด็กและเยาวชนในแต่ละรายกรณี โดยพนักงานคุมประพฤติจะทำหน้าที่ดังกล่าว ซึ่งเครื่องมือนี้ได้ถูกพัฒนาจากคู่มือฉบับแรกหลังจากใช้มาแล้ว 15 ปี โดยเจ้าหน้าที่พนักงานคุมประพฤติในแต่ละฝ่าย ทั้งฝ่ายบริหาร ฝ่ายสอดส่องดูแล และฝ่ายวิจัยจำนวน 12 คน ร่วมกับทีมของศูนย์ฝึกอบรมและการประเมินระบบยุติธรรม (Justice System Assessment and Training-JSAT) เข้ามาร่วมประชุมและพัฒนาเครื่องมือดังกล่าว

ดังนั้นในส่วนนี้ ผู้วิจัยจึงเสนอว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวควรมีการส่งเสริมพัฒนาและวิจัยเครื่องมือการประเมินสภาพปัญหาเด็กและเยาวชน หรือเพิ่มบุคลากรทางวิชาชีพ เพื่อเพิ่มความหลากหลายของเครื่องมือในการประเมินสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชน เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนที่มีความซับซ้อนมากขึ้น

6.2.3.3 โปรแกรม/กิจกรรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในรูปแบบใหม่

โปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะมีฝ่ายส่วนมาตรการพิเศษและคุ้มครองสวัสดิภาพ ซึ่งในแผนปฏิบัติงาน ปีงบประมาณ 2565 พบว่า มีกิจกรรมหลัก 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมครอบครัวอุ่นใจได้ลูกหลานคืน กิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ กิจกรรมค่ายคุณธรรมจริยธรรม และกิจกรรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม (E.Q.-M.Q.) และกิจกรรมเพื่อพัฒนาและแก้ไขตามความสนใจอื่นๆ อีกด้วย เช่น โครงการบรรพชาสามเณร โครงการฝึกอาชีพศิลปะ ประดิษฐ์ งานฝีมือ โครงการกิจกรรมศาลสัมพันธ์ครอบครัวเข้มแข็ง (คลินิกจิตสังคม) กิจกรรมฝึกอาชีพ “สานฝันฟุตบอล” โครงการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) และโครงการฝึกอาชีพตัดเย็บเสื้อผ้า บุรุษ สตรี และเครื่องใช้ที่ทำด้วยผ้าและหนัง เป็นต้น ซึ่งการคัดเลือกเข้าสู่โปรแกรมใดๆ จะใช้ระบบความสมัครใจและความสนใจของเด็กหรือเยาวชนเป็นหลักในการเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวและกำหนดให้ผู้ปกครองได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ด้วย ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงรายละเอียดของแต่ละโปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูแล้วนั้น พบว่า ในปัจจุบันยังไม่มีโครงการ/กิจกรรมพื้นฐานลักษณะเฉพาะด้านสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีความเสี่ยงสูง เสี่ยงกลาง

Ref. code: 25646024300078UFD

หรือเสี่ยงต่ำ รวมถึงการทำโปรแกรม/กิจกรรมโดยหรือร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกยังไม่ปรากฏชัดเจน

ผู้วิจัยจึงเสนอว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวควรจะต้องมีหน่วยงานหรือฝ่ายที่รับผิดชอบงานพัฒนาโครงการ/กิจกรรมโดยเฉพาะด้าน หรือสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกที่มีพันธกิจที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ดูแล ปกป้อง คุ้มครองเด็กและเยาวชน ไว้เป็นสถานที่ส่งต่อและรองรับในการเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมเฉพาะสำหรับเด็กและเยาวชนในแต่ละประเภทความเสี่ยง และกำหนดให้ครอบครัว ผู้ปกครองได้เข้าร่วมกิจกรรมกับเด็กและเยาวชนในแต่ละกลุ่มประเภทความเสี่ยงด้วย โดยศาลเยาวชนและครอบครัวจะต้องได้รับการสนับสนุน การพัฒนาอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดโครงการ/กิจกรรมที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อพัฒนาและปรับปรุงให้ทันต่อบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

6.2.3.4 ระบบติดตามระหว่างการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และภายหลังปล่อยตัวเด็กและเยาวชน

การติดตามประเมินผลตามระหว่างแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน เป็นส่วนสำคัญอีกส่วนหนึ่งที่จะสะท้อนให้ทราบว่า เด็กหรือเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูมีพัฒนาการทางพฤติกรรม สติปัญญา บุคลิกภาพ ทักษะในด้านต่างๆ ได้สอดคล้องตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหรือไม่ อย่างไร จึงจำเป็นต้องมีระบบการติดตามประเมินผลขึ้นหลังจากดำเนินการไประยะหนึ่งของแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูไปแล้ว และหลังจากดำเนินการตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเสร็จสิ้น ตามหลักการในการติดตามประเมินผล ผู้บริหารแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะเป็นผู้ติดตามประเมินผลการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ปัจจุบันรูปแบบการติดตามประเมินผลระหว่างแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี มีรูปแบบการติดตามในลักษณะเชิงรับ กล่าวคือ กำหนดให้เด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด และผู้ปกครองมารายงานตัวที่ศาลเยาวชนและครอบครัว โดยมีการติดตามความก้าวหน้า ให้คำปรึกษา ตรวจสารเสพติด ผ่านนักจิตวิทยาหรือผู้พิพากษาสมทบ ในส่วนศาลเด็กและเยาวชนของเมืองซานดิเอโกจะมีมาตรการเชิงรุกและเชิงรับ กล่าวคือ ในการติดตามลักษณะเชิงรุก พนักงานคุมประพฤติมีระบบการติดตามและประเมินผลผ่านโปรแกรมต่างๆ และมีการให้เครือข่ายชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามสอดส่อง และการลงเยี่ยมบ้าน เป็นต้น และในการติดตามลักษณะเชิงรับ ศาลเด็กและเยาวชน มีขั้นตอนของการติดตามประเมินผลการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ซึ่งเรียกว่า การพิจารณาเพื่อทบทวน (Review Hearing) เป็นการพิจารณาเพื่อดูความก้าวหน้าและผลการปฏิบัติของเด็กหรือเยาวชนภายใต้การดูแลคุมประพฤติก่อนปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนจากเงื่อนไขการสอดส่องดูแลของพนักงานคุมประพฤติ ทั้งนี้ในทางปฏิบัติยังพบว่า มีปัญหาในการกำหนดบทบาทผู้บริหารแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูว่าใครจะเป็นผู้ดำเนินการหลัก

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวควรจะสร้างระบบการติดตาม โดยกำหนดบทบาทของผู้บริหารแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเป็นผู้ติดตามประเมินผลในแต่ละมาตรการ หรือแต่ละข้อกำหนดเงื่อนไข โดยเน้นการติดตามในลักษณะเชิงรุก ทั้งนี้ในการติดตามประเมินผลระหว่างแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูอาจจะกำหนดให้นักวิชาชีพ เช่น นักสังคมสงเคราะห์วิชาชีพ หน่วยงานภาคีเครือข่าย หรือชุมชน เป็นผู้ติดตามประเมินผลด้วยก็ได้

ส่วนด้านระบบการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยนั้นถือเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เป็นหลักการพื้นฐานในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในระยะยาวเพื่อติดตามพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนหลังจากสิ้นสุดการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เพื่อพิจารณาว่าเด็กและเยาวชนสามารถปรับตัวเข้ากับชุมชนได้หรือไม่ อย่างไร และมีแนวโน้มในการกลับไปกระทำความผิดซ้ำหรือไม่ การดำเนินการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยของการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นการพิจารณาคดี พบว่า ยังไม่มีการดำเนินการที่ชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากเงื่อนไขของกฎหมายไม่ได้ให้อำนาจและรองรับในการปฏิบัติงานในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดีและมอบหมายให้ใครเป็นผู้มีหน้าที่ในการติดตามอย่างเป็นทางการ แต่เป็นการดำเนินการผ่านรูปแบบโครงการติดตามด้วยใจ และศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ได้จัดตั้งศูนย์ติดตามแนะนำช่วยเหลือเด็กและเยาวชน โดยอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางได้ออกคำแนะนำเกี่ยวกับแนวทางการติดตามเด็กหรือเยาวชนที่ผ่านกระบวนการของศาล โดยระบุไว้ว่า ในกรณีที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาหลังฟ้องคดี มาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดี มาตรา 132 ตามคำแนะนำของอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง เกี่ยวกับแนวทางการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และแนวทางการใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 แล้ว ให้ศาลกำหนดการติดตาม แนะนำ ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่ผ่านกระบวนการของศาลต่อไปอีกเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี โดยเป็นผู้พิพากษาสมทบเป็นผู้ดำเนินการติดตามเป็นหลัก โดยกระบวนการดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการวางรากฐานการติดตามเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยของศาลเยาวชนและครอบครัว ทั้งนี้อาจจะต้องรอดูผลการปฏิบัติของโครงการและศูนย์ฯดังกล่าวในอนาคต

ในส่วนของการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยของศาลเด็กและเยาวชนเมืองซานดิเอโก ได้ดำเนินการผ่านกรมคุมประพฤติ โดยพนักงานคุมประพฤติยังมีอำนาจในการติดตาม สอดส่อง พฤติกรรมของเด็กหรือเยาวชนอยู่ภายใต้เงื่อนไขการคุมประพฤติ หลังเด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูครบตามเงื่อนไขสำเร็จลุล่วงแล้ว และได้รับอนุญาตให้กลับไปอยู่กับครอบครัว พนักงานคุมประพฤติยังคงติดตาม สอดส่อง พฤติกรรมของเด็กหรือ

Ref. code: 25646024300078UFD

เยาวชนอยู่ภายใต้เงื่อนไขการคุมประพฤติอยู่ และหากปฏิบัติได้สำเร็จตามเงื่อนไขดังกล่าว พนักงานคุมประพฤติจะทำรายงานเสนอศาลเด็กและเยาวชนเพื่อปลดเงื่อนไขการคุมประพฤติ

ผู้วิจัยจึงเสนอว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวควรมีระบบการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังการปล่อยตัวที่เป็นรูปธรรม กล่าวคือ ในระยะเริ่มต้น การติดตามดูแลนั้นอาจจะเริ่มต้นหลังจากปิดคดีหรือจำหน่ายคดีออกจากระบบแล้ว โดยอาจจะสอบถามถึงความสมัครใจของเด็กหรือเยาวชน และผู้ปกครองเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดว่าเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร โดยที่รูปแบบการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังการปล่อยนั้น เพื่อที่จะได้ชี้แนะหรือหากมีปัญหาอะไรสามารถสอบถามพูดคุยได้ โดยที่ผู้วิจัยเห็นว่า นักวิชาชีพในการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อย ควรเป็นนักสังคมสงเคราะห์วิชาชีพ เนื่องจากนักสังคมสงเคราะห์มีทักษะทางวิชาชีพและมีประสบการณ์กับกระบวนการทำงานที่เชี่ยวชาญกับครอบครัวและชุมชน อีกทั้งจะมาช่วยเติมเต็มและสามารถทำงานร่วมกันได้แบบสหวิชาชีพและเข้าใจสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนในแต่ละรายได้แบบองค์รวมได้ ทั้งนี้ในระยะต่อมา การติดตามดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อย จะเห็นได้ว่า จะต้องมีการสอบถามถึงความสมัครใจของเด็กหรือเยาวชน ดังนั้น ควรจะมีการศึกษาพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้มีผู้ปฏิบัติงานมีอำนาจในการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยรวมถึงการกำหนดวางแนวทางการจำแนกเด็กและเยาวชนที่ควรติดตามดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยเช่นกัน กล่าวคือ การจำแนกระดับรูปแบบการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อย โดยแบ่งเป็น 1. ระดับการติดตาม เช่น การติดตามแบบทั่วไป หรือการติดตามแบบเข้มข้น 2. ระยะเวลาการติดตาม โดยอิงตามพฤติกรรมความเสี่ยงมากน้อยของเด็กและเยาวชน เช่น หากมีพฤติกรรมความเสี่ยงสูง สามารถกำหนดความถี่ในการเยี่ยมบ้าน ติดตามดูแลพฤติกรรม ทุกๆ สัปดาห์ ภายในระยะเวลา 1 เดือน 3 เดือน และ6 เดือน หากไม่มีปัญหาอะไรเกิดขึ้น อาจจะทุกๆ 3 เดือนจนครบกำหนดระยะเวลา หรือหากมีพฤติกรรมความเสี่ยงต่ำระยะเวลาในการติดตามจะลดลั่นไปตามความเหมาะสมตามที่นักวิชาชีพร่วมกันวางแผนการติดตามภายหลังปล่อยพิจารณาตามเห็นสมควร

Ref. code: 25646024300078UFD

รายการอ้างอิง

หนังสือและบทความในหนังสือ

กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. (บรรณาธิการ). (2545). ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: หลักการและแนวคิด. ใน *กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: ทางเลือกใหม่สำหรับกระบวนการยุติธรรมไทย.* กรุงเทพฯ: บริษัทโรงพิมพ์เดือนตุลา.

เดชา สังขวรรณ. (2545). ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์กับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก. ใน *กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: ทางเลือกใหม่สำหรับกระบวนการยุติธรรมไทย.* กิตติพงษ์ กิตติยารักษ์. (บรรณาธิการ). กรุงเทพฯ: บริษัทโรงพิมพ์เดือนตุลา.

นงลักษณ์ เอมประดิษฐ์. (2541). *การสังคมสงเคราะห์กับการให้คำปรึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปพนธีร์ ธีระพันธ์. (2561). *แนวคิดที่ปรากฏอยู่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนในประเทศไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สงขลา: โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนสามัญ หาดใหญ่ดิจิตอล พริ้นท์.

ประเทือง ธนิยพล. (2556). *กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พรชัย ขันตี. (2553). *ทฤษฎีอาชญาวิทยา: หลักการ งานวิจัย และนโยบายประยุกต์* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สุเนตร์ฟิล์ม.

พรชัย ขันตี และคณะ. (2543). *ทฤษฎีและงานวิจัยทางอาชญาวิทยา*. กรุงเทพฯ: บริษัท บุ๊คเนท จำกัด.

พรชัย ขันตี และคณะ. (2558). *ทฤษฎีอาชญาวิทยา: หลักการ งานวิจัย และนโยบายประยุกต์*. กรุงเทพฯ: ส.เจริญการพิมพ์.

ยุพา วงศ์ไชย และ ทิพาภรณ์ โพธิ์ถวิล. (2542). *สารานุกรมทางสังคมสงเคราะห์*. กรุงเทพฯ: สมาคมนักสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย.

ระพีพรรณ คำหอม. (2545). *สวัสดิการสังคมกับสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สามเจริญพาณิชย์.

วันทนีย์ วาสิกะสิน, สุรางค์รัตน์ วศินารมณ์ และ กิติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์. (2550). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับ สวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Ref. code: 25646024300078UFD

สุดสงวน สุธีสร. (2547). *อาชญาวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุรางค์รัตน์ วศินารมณ์. (2542). *ทักษะการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อัจฉรียา ชูตินันท์. (2551). *รายงานการศึกษาวิจัยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเพื่อหันเหคดีเด็กและเยาวชน โดยไม่ต้องขึ้นสู่ศาลเยาวชนและครอบครัว*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

บทความวารสาร

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (2547). กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: ทางเลือกในการยุติข้อขัดแย้งทางอาญาสำหรับคนไทย. *วารสารดุลพาห*, *51*(2), 112-142.

ปุณยวัจน์ ไตรจุฑากาญจน์. (2561). แนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนของผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน. *วารสารธรรมศาสตร์, 37*(2), 66-96.

อภิญญา เวชยชัย. (2550). Case Manager: ผู้จัดการบริการสังคมในการทำงานคุ้มครองเด็ก. *วารสาร เพื่อการคุ้มครองเด็ก, 2*(2).

อภิรดี โพธิ์พร้อม. (ธันวาคม 2554-มกราคม 2555). การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนหนทางสู่ความเป็นธรรมทางสังคมอย่างยั่งยืน (ตอนจบ). *วารสารศาลยุติธรรมปริทัศน์ , 6*(2). (), 3-30.

วิทยานิพนธ์

กฤศ จิรภาสพงศา. (2552). *แนวทางในการนำมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในชุมชนมาใช้กับการกระทำความผิดโดยเด็กในประเทศไทย.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิติศาสตร์.

ดวงกมล จันทรรัตน์มณี. (2555). *การปฏิบัติที่เหมาะสมต่อเด็กและเยาวชนซึ่งกระทำผิดฐานกระทำชำเราเด็ก.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, คณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์.

ดาริน ดรุณกานต์. (2553). *กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: ศึกษากรณีการเบี่ยงเบนคดีอาญาสำหรับ เด็กและเยาวชน.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยพายัพ, คณะนิติศาสตร์.

นิศรา รัตรเกียรติกานต์. (2558). *มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา: ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้แทนชุมชนในการจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูในชั้นก่อนฟ้อง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, คณะนิติศาสตร์ ปรีดี พนมยงค์.

พิชญ์สินี วงศ์ปราโมทย์. (2557). *ปัญหาการตรวจสอบการจับกุมเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, คณะนิติศาสตร์.

ลัดตะนา อินทพล. (2553). *การหันเหเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทย-ลาว*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะนิติศาสตร์.

วัชราภรณ์ พิมพ์จุฬา. (2547). *ปัญหาบุคลากรและการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดของศาลเยาวชนและครอบครัว.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยรามคำแหง, คณะนิติศาสตร์.

ศรัณยา เลิศศาสตร์วัฒนา. (2560). *กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในศาลเยาวชนและครอบครัว*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, สาขาวิชาการบริหารกระบวนการยุติธรรม.

สถิตย์ ถาวงษ์กลาง. (2555). *ปัญหาการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, คณะนิติศาสตร์.

สุดจิต เจนนพกาญจน์. (2546). *กระบวนทัศน์ในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, สาขาการบริหารสังคม.

หทัยชนก โคตรพันธ์. (2556). *ปัญหาการดำเนินกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวในคดีอาญาที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิด ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะนิติศาสตร์.

อารณีย์ วิวัฒนาภรณ์. (2560). *รูปแบบการบริหารจัดการองค์การด้านเด็กและเยาวชนเพื่อรองรับคำสั่งและคำพิพากษาของศาลในศาลเยาวชนและครอบครัว.* (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, สาขาวิชาการบริหารกระบวนการยุติธรรม.

เอกสารอื่นๆ

กระทรวงยุติธรรม, กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2558). *รายงานการดำเนินงานของรัฐต่อสาธารณะรายปี ประจำปีงบประมาณ 2558-2562.*

จิตรา วีรบุรีนนท์ และคณะ. (2549). *ผลสัมฤทธิ์ในการนำวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวผละชุมชนมาใช้ในการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด: ศึกษาเฉพาะกรณีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.* สนับสนุนงบประมาณโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนและเสริมสร้างสุขภาพ. เอกสารการประชุมระดับชาติ ว่าด้วยงานยุติธรรมครั้งที่ 4 การพัฒนากระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน. วันที่ 4-5 กันยายน 2549 ณ ศูนย์การประชุมอิมแพค เมืองทองธานี จังหวัดปทุมธานี.

ณรงค์ ใจหาญ และคณะ. (2552). *กระบวนการสร้างความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในศาลยุติธรรม.* รายงานการศึกษาวิจัย. สถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์, สำนักงานศาลยุติธรรม.

ณรงค์ สุธรรมโกศล. (2550). *ทัศนะของผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนร่วมในการประชุมต่อการนำการประชุมกลุ่มเยียวยาเชิงสมานฉันท์มาทดลองใช้ในศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง.* (สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์.

ณัฐวสา ฉัตรไพฑูรย์. (2550). *กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: จากทฤษฎีสู่ทางปฏิบัติในนานาชาติ.* เอกสารจัดทำขึ้นเนื่องในโอกาสวาระครบรอบ 300 ปี. มหาวิทยาลัยเอดินบะระ สหราชอาณาจักร, คณะนิติศาสตร์.

ดวงใจ นาคินทร์ ใจจันทร์เดือน. (2555). *บทบาทหน้าที่ของนักจิตวิทยาและผู้ให้คำปรึกษา แนะนำและผู้ประสานการประชุมกับการพัฒนาศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไขบำบัดและฟื้นฟูเด็กเยาวชนและครอบครัว.* หลักสูตรผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้นรุ่นที่ 10 สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม กรุงเทพมหานคร.

เดชา สังขวรรณ. (2549). รูปแบบงานยุติธรรมเชิงสมดุลและสมานฉันท์ในระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน. *เอกสารประกอบการเสวนาทางวิชาการ การนำหลักความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในศาลเยาวชนและครอบครัว*. วันที่ 14 กันยายน 2549 ณ ห้องประชุมชั้น 7 สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ถนนรัชดาภิเษก กรุงเทพมหานคร.

เดชา สังขวรรณ และคณะ. (2560). *การพัฒนารูปแบบการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน*. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. สถาบันวิจัยและพัฒนารพีพัฒนศักดิ์, สำนักงานศาลยุติธรรม.

ทัศนีย์ ลักขณาภิชนชัช และคณะ. (2549). *การติดตามและประเมินผลเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน*. รายงานการศึกษาวิจัย. กระทรวงยุติธรรม, กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.

ธวัชชัย ไทยเขียว. (2549). *วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน: ศึกษาเฉพาะกรณีมาตรการเสริมเพื่อหันเหคดีเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรม.* รายงานการวิจัย. วิทยาลัยการยุติธรรม, สำนักงานศาลยุติธรรม.

ปิยะนุช เงินคล้าย และคณะ. (2556). *โครงการจ้างที่ปรึกษาเพื่อประเมินความท้าทายและโอกาสจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553.* สนับสนุนโดย กระทรวงยุติธรรม, สำนักงานกิจการยุติธรรม.

วันชัย รุจนวงศ์. (2549). *กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: ความเป็นไปได้ในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดโดยกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัว.* เอกสารประกอบการประชุมทางว่าการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ครั้งที่ 1 กระบวนทัศน์ใหม่ของกระบวนการยุติธรรมในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด. จัดโดย กระทรวงยุติธรรม, กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.

เวนิกา ฤทธาคนี. (2550). *การให้คำปรึกษาของผู้พิพากษาสมทบแก่เด็กและเยาวชนที่ศาลสั่งให้คุมประพฤติ.* (ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะรัฐศาสตร์.

ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง. (2561). *รายงานแบบสำรวจแนวทางการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 และมาตรการแทนการพิพากษาคดี ตามมาตรา 132.* (อัดสำเนา).

ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์ และคณะ. (2558). *การติดตามประเมินผลโครงการนำร่องในการนำเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับผู้กระทำผิดในระบบงานคุมประพฤติ.* รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. กระทรวงยุติธรรม, กรมคุมประพฤติ.

สถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์. (ม.ป.ป.). *โครงการศึกษาวิจัยเรื่อง การจำแนก แก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และติดตาม เด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับศาลยุติธรรมงานระยะ 1.* สำนักงานศาลยุติธรรม, ภายใต้โครงการพัฒนาระบบการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม.

สิงห์ชัย สุพรรณพงษ์. (2555). *มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 86.* หลักสูตร "ผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น" รุ่นที่ 10. สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม, สำนักงานศาลยุติธรรม.

สิริลักษณ์ จานุกิจ. (2552). *ทัศนะของผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง: ศึกษาเฉพาะกรณีการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด.* (สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์.

สิทธิศักดิ์ วนะชกิจ และคณะ. (2562). *โครงการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับประเทศไทยในการอนุวัติยุทธศาสตร์ต้นแบบและมาตรการเชิงปฏิบัติของสหประชาชาติว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อเด็กในด้านการป้องกันอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.* สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย.

สุมนทิพย์ จิตสว่าง และปิยะพร ตันณีกุล. (2558). *การประเมินผลการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553.* สนับสนุนโดย สำนักงานกิจการยุติธรรม, กระทรวงยุติธรรม.

สุรางคนา กมลละคร. (2559). *ทางเลือกใหม่ในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน.* หลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง รุ่นที่ 20. วิทยาลัยการยุติธรรม, สำนักงานศาลยุติธรรม.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2556). *ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการกำหนดมาตรการแทนการพิพากษาคดี พ.ศ. 2556.*

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2556). *ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหลังฟ้องคดี พ.ศ. 2556.*

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2553). *พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553.*

สำนักงานศาลยุติธรรม. (2558). *หนังสือรายงานสถิติคดีศาลยุติธรรม ประจำปี 2558-2562.*

อภิญญา เวชยชัย. (2562). *การจัดการรายกรณีในการปฏิบัติงานคุ้มครองเด็ก.* เอกสารประกอบการบรรยายการจัดการรายกรณีและการคุ้มครองเด็ก. สมาคมนักสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

โสภา อ่อนโอภาส. (2555). *การจัดการรายกรณีทางสังคมสงเคราะห์ (Social work case management)*. สืบค้นจาก https://www.gotoknow.org/posts/36246

โสภา อ่อนโอภาส. (2555). *รูปแบบการจัดการรายกรณีในงานสังคมสงเคราะห์ (Model of Case Management in Social Work)*. สืบค้นจาก https://www.gotoknow.org/posts/295705

สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2564). *คู่มือการจัดการรายกรณี (Case Management: CM)*. โครงการบูรณาการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบางรายครัวเรือน. สืบค้นจาก https://1300thailand.m-society.go.th.

Books

Armando, T. Morales, Bradford, W. Sheafor. (2002). *The Many Faces of Social Work Clients*. Boston: Allyn and Bacon

Brenda, Dubois, Karla, Krogsrud Miley. (2002). *Social Work: An Empowering Professional* (4th Edition). New York: Pearson.

Bogue, B. & O'Connor, T. (2016). *San Diego Risk Resiliency Checkup-II*. San Diego Department of Probation, Justice System Assessment & Training.

Dean John, Champion. (2007). *The Juvenile Justice System Delinquency, Processing, and the Law.* New Jersey: Pearson Education, Inc.

Feld, Barry C., (1999). *Bad Kids: Race and the Transformation of the Juvenile Court.* New York: Oxford University Press.

Larry, K. Gaines, Michael, Kaune, and Roger, LeRoy Miller. (2000). *Criminal Justice in Action*. USA: Wadsworth/Thomson Learning.

Marc, Ancel. (1966). *Social Defense: A Modern Approach to Criminal Problems*. New York: Schocken Books.

McCary, J. L., & Sheer, D. E. (Eds.). (1955). *Six approaches to psychotherapy.* The Dryden Press.

Seymour, L. Halleck. (1967). *Psychiatry and the Dilemma of Crime.* New York: Harper and Row.

Ref. code: 25646024300078UFD

The Annie, E. Casey Foundation. (2010). *The Missouri Model: Reinventing the Practice of Rehabilitating Youthful Offenders.* Baltimore, Maryland.

Wilson, J. J., & Howell, J. C. (1993). *A Comprehensive Strategy for Serious, Violent and Chronic Juvenile Offenders.* Washington DC: U.S. Department of Justice, Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention.

Other

Administrative office of the courts. (2006). *Your Rights and Role in the Juvenile Court Process: Information for Victims*. Center for Families, Children & The Courts.

County of San Diego Probation Department. (2018). *Annual Statistical Report 2018*. the Research, Policy & Science Division of the San Diego County Probation Department.

JV-055, The Dependency Court: How it works.

JV-060-INFO, Juvenile Justice Court: Information for Parents.

JV-596-INFO, Sealing of Records for Satisfactory Completion of Probation.

JV-595-INFO, How to Ask the Court to Seal Your Records.

San Diego Association of Governments. (2021). *San Diego County Juvenile Justice Crime Prevention Act Summary Results FY 2019-2020*. The Criminal Justice Clearinghouse.

SAY San Diego. (2020). *SAY San Diego 2020 Annual Report*. Social Advocates for Youth San Diego.

Somers, Erin Beth. (2011). *The role of social workers in reducing recidivism rates for juvenile offenders*. (Master's thesis). California State University, Faculty of Social Work.

Superior Court of California, County of San Diego, Division VI Juvenile, Chapter 1 Juvenile Rules.

Superior Court of California, County of San Diego. (2015). *Protocol for coordination between County of San Diego's Probation department and Health and Human Services Agency/Child Welfare Services in Crossover Youth Matters Before the Juvenile Court-Crossover Youth Practice Model.* Juvenile Policies, Procedures and Protocols.

Internet

Australian Law Reform Commission. (1997). *Seen and heard: Priority for children in the legal process*. Retrieved from https://www.alrc.gov.au/publication/seen-and-heard-priority-for-children-in-the-legal-process-alrc-report-84/

Blakeman, I. (2008). *The Youth Justice system of England and Wales*. The 139th International Training Course visiting experts' papers. United Nations Asia and Far East Institute for The Prevention of Crime and The Treatment of Offenders. Retrieved from https://www.unafei.or.jp/publications/pdf/RS_No78/No78_13VE_Blakeman.pdf

Becrof, A. (2015). *It's All Relative: The Absolute Importance of the Family in Youth Justice (a New Zealand Perspective).* Retrieved from https://www.courtsofnz.govt.nz/assets/speechpapers/hhjh.pdf

Conrad, P. Rutkowski. (1976). *Fogel's Justice Model: Stop trying to reform, punish, but treat all alike*. Retrieved from https://www.lib.niu.edu/1976/ii760214.html.

Making the Case for Social Work Case Management. (n.d.). Retrieved from https://cdn.ymaws.com/www.naswtx.org/resource/resmgr/GovtTPACE/Case_Management_White_Paper.pdf

New York Time (October 28, 2007). *The Right Model for Juvenile Justice.* Retrieved from https://www.nytimes.com/2007/10/28/opinion/28sun2.html

San Diego County Probation Department. *Juvenile Community Supervision*. Retrieved from https://www.sandiegocounty.gov/content/sdc/probation/juvenile_information_community_supervision.html

San Diego County Probation Department. *Juvenile At-Risk for Offending*. Retrieved from https://www.sandiegocounty.gov/content/sdcprobation/at_risk.html

San Diego County Probation Department-Juvenile Information. *Juvenile Detention Facilities*. Retrieved from https://www.sandiegocounty.gov/content/sdc/probation/juvenile_halls.html

Ref. code: 25646024300078UFD

San Diego County Probation Department - Juvenile Information. *Urban Camp*. Retrieved from https://www.sandiegocounty.gov/content/sdc/probation/Urban_Camp.html

San Diego County Probation Department. *Media Center, Community Assessment Teams-CATs.* Retrieved from https://www.sandiegocounty.gov/content/dam/sdc/probation/docs/CAT_Brochure_English.pdf

SAY San Diego. *About/Mission & Vision*. Retrieved from https://www.saysandiego.org/about/mission-vision/.

SAY San Diego. *Program, Delinquency Prevention & Youth Development, Alternative to Detention.* Retrieved from https://www.saysandiego.org/program/delinquency-prevention-youth-development/alternatives-to-detention/

SAY San Diego. *Program, Delinquency Prevention & Youth Development, Juvenile Diversion Programs/Teen Court.* Retrieved from https://www.saysandiego.org/program/delinquency-prevention-youth-development/juvenile-diversion-programs-teen-court/

SAY San Diego. *Program, Delinquency Prevention & Youth Development, Teen Pregnancy Prevention (CAT Plus).* Retrieved from https://www.saysandiego.org/program/delinquency-prevention-youth-development/teen-pregnancy-prevention-cat-plus/

Stephen J. O'Driscoll. (2008). *Youth Justice in New Zealand: A Restorative Justice Approach to Reduce Youth Offending*, 136th International Training Course Visiting Experts' papers. Retrieved from https://www.unafei.or.jp/publications/pdf/RS_No75/No75_10VE_O%27Driscoll.pdf

Superior Court of California-County of San Diego. *Juvenile*. Retrieved from https://www.sdcourt.ca.gov/sdcourt/juvenile3

Superior Court of California-County of San Diego. *Juvenile: Juvenile Justice (Delinquency).* Retrieved from https://www.sdcourt.ca.gov/sdcourt/juvenile3/juveniledelinquency3

Superior Court of California-County of San Diego. *Juvenile: Juvenile Dependency*. Retrieved from https://www.sdcourt.ca.gov/sdcourt/juvenile3/juveniledependency3

UNICEF (2013). *The Role of Social Working in Juvenile justice.* Switzerland: UNICEF Regional Office for CEE/CIS. Retrieved from http://www.socialserviceworkforce.org/resources/role-social-work-juvenile-justice

United Nations Human Rights Office of the High Commissioner (OHCHR), *United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (“The Beijing Rules”).* Retrieved from https://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/beijingrules.pdf

Welfare and Institutions code - WIC, *Article 14. Wards- Jurisdiction [601-608].* Retrieved from https://leginfo.legislature.ca.gov/faces/codes_displayText.xhtml?lawCode=WIC&division=2.&title=&part=1.&chapter=2.&article=14.

Ref. code: 25646024300078UFD

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
หนังสือรับรองการพิจารณาด้านจริยธรรมการวิจัยในคน

หนังสือรับรองการพิจารณาด้านจริยธรรมการวิจัยในคน
คณะอนุกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ชุดที่ 2 สาขาสังคมศาสตร์
99 หมู่ที่ 18 ถ.พหลโยธิน ต.คลองหนึ่ง อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี 12121
โทร. 0-2564-4440-79 ต่อ 1804, โทรสาร 0-2564-3937

รหัสโครงการวิจัยที่ 030/2563 **หนังสือรับรองเลขที่** 023/2563

ชื่อโครงการวิจัย แนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553

ชื่อผู้วิจัย นายปุณยวัจน์ ไตรจุฑากาญจน์

หน่วยงานที่รับผิดชอบ วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เอกสารที่รับรอง

1. โครงร่างการวิจัย ฉบับที่ 2 วันที่ 1 พฤษภาคม 2563
2. เอกสารชี้แจงข้อมูลแก่ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย (Information Sheet) ฉบับที่ 2 วันที่ 1 พฤษภาคม 2563
3. หนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย (Consent Form) ฉบับที่ 2 วันที่ 1 พฤษภาคม 2563
4. หนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย (Assent Form) ฉบับที่ 2 วันที่ 1 พฤษภาคม 2563

คณะอนุกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ชุดที่ 2 ได้พิจารณาอนุมัติด้านจริยธรรมการทำวิจัยในคนให้ดำเนินการวิจัยข้างต้นได้

ลงชื่อ.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. อนุสรณ์ อุณโณ)
ประธานคณะอนุกรรมการ

ลงชื่อ.....
(อาจารย์ สิทธิโชค ชาวไร่เงิน)
อนุกรรมการและเลขานุการ

วันที่รับรอง: วันที่ 5 พฤษภาคม 2563 **วันหมดอายุการรับรอง: วันที่ 5 พฤษภาคม 2564**

กำหนดส่งรายงานความก้าวหน้า 5 พฤษภาคม 2564

ผู้วิจัยที่ได้รับการรับรองจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้:

1. ผู้วิจัยรับทราบว่าเป็นการผิดจริยธรรม หากดำเนินการเก็บข้อมูลการวิจัยก่อนได้รับการอนุมัติจากคณะอนุกรรมการฯ
2. หากใบรับรองโครงการวิจัยหมดอายุ การดำเนินการวิจัยต้องยุติ เพื่อต้องการต่ออายุต้องขออนุมัติใหม่ล่วงหน้าไม่ต่ำกว่า 30 วัน พร้อมส่งรายงานความก้าวหน้าการวิจัย
3. ต้องดำเนินการวิจัยตามที่ระบุไว้ในโครงการวิจัยอย่างเคร่งครัด
4. ใช้เอกสารข้อมูลสำหรับอาสาสมัครวิจัย หนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย และเอกสารเชิญเข้าร่วมวิจัย (ถ้ามี) เฉพาะที่ประทับตราคณะอนุกรรมการฯเท่านั้น
5. หากเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ร้ายแรงในสถานที่เก็บข้อมูลที่ขออนุมัติจากคณะอนุกรรมการฯ ต้องรายงานคณะอนุกรรมการภายใน 5 วันทำการ
6. หากมีการเปลี่ยนแปลงการดำเนินการวิจัย ให้ส่งคณะอนุกรรมการฯ พิจารณารับรองก่อนดำเนินการ
7. โครงการวิจัยไม่เกิน 1 ปี ส่งแบบรายงานสิ้นสุดโครงการวิจัย และบทคัดย่อผลการวิจัย เมื่อโครงการวิจัยเสร็จสิ้น

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์เชิงลึก
เรื่อง แนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

คำชี้แจง

ดุษฎีนิพนธ์เรื่อง แนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มีวัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อศึกษากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 และเพื่อแสวงหาแนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนสำหรับผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน

การสัมภาษณ์เชิงลึกครั้งนี้นั้น เพื่อจะทราบความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นการพิจารณาคดี ถึงกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน และแนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนสำหรับผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวของกับกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน

ดังนั้นทางผู้วิจัยจึงขอความกรุณาจากท่านในการให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ตามความเป็นจริง เพราะข้อมูลที่ได้จากท่านมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี การให้ข้อมูลในครั้งนี้จะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่อย่างใด ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลของท่านเป็นความลับ โดยจะนำเสนอข้อมูลเป็นภาพรวมในทางวิชาการเท่านั้น จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ปุณยวัจน์ ไตรจุฑากาญจน์
นักศึกษาปริญญาเอก
วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Ref. code: 25646024300078UFD

แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับ กระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์ (ชื่อ-สกุล) .....

ตำแหน่ง .....

หน่วยงาน/องค์กร .....

วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์ .....

ตอนที่ 2 หลักการและกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี

- บทบาทหน้าที่ของท่านในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี คืออะไร ทักษะที่ท่านคิดว่าจำเป็นในการปฏิบัติงาน คืออะไร และมีส่วนสำคัญในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนอย่างไร

- จากประสบการณ์ทำงานของท่านที่ผ่านมา ท่านคิดว่าแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในปัจจุบันมีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชน หรือไม่ อย่างไร

- ตามความเห็นของท่าน ท่านคิดว่าการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา และมาตรการแทนการพิพากษาคดี จะช่วยให้เด็กและเยาวชนสามารถกลับคืนสู่สังคม/ชุมชนได้ โดยไม่กระทำผิดซ้ำ หรือไม่ อย่างไร

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี

- จากประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของท่านที่ผ่านมา ท่านประสบปัญหาในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนอะไรบ้าง อย่างไร (เช่น ด้านการปฏิบัติงาน ด้านสถานที่การแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ด้านการประสานงานต่าง ๆ หรือด้านกฎหมาย นโยบายการทำงาน เป็นต้น)

ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี

- ท่านคิดว่ากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์สูงสุดแก่เด็กและเยาวชน ควรมีรูปแบบอย่างไร ใครควรมีส่วนร่วมในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนบ้าง (เช่น เด็กและเยาวชน ผู้ปกครอง ผู้เสียหาย เจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ ผู้พิพากษาสมทบ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา ตัวแทนชุมชน เป็นต้น)

Ref. code: 25646024300078UFD

- ท่านคิดว่ากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดีจะต้องปรับปรุงด้านใดบ้าง อย่างไร (ยกตัวอย่างเช่น ด้านการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาและมาตรการแทนการพิพากษาคดี, ด้านการจำแนกจัดประเภทเด็กและเยาวชน, ด้านแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน และด้านการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อย)

- ท่านคิดว่าโครงการ/กิจกรรมที่เป็นเครื่องมือในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ควรจะต้องเพิ่มเติมจากที่มีอยู่หรือไม่ อย่างไร

- ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน หากมีการนำแนวคิด การจัดการรายกรณี (Case Management) มาประยุกต์ใช้ ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร

- ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

Ref. code: 25646024300078UFD

แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับผู้ปกครองและเด็กและเยาวชน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ (ผู้ปกครอง)

ผู้ให้สัมภาษณ์ (ชื่อ-สกุล) .....

เพศ ..... อายุ ..... สถานภาพการสมรส .....

ระดับการศึกษา ..... อาชีพ ..... รายได้ .....

ความสัมพันธ์กับเด็กและเยาวชน .....

วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์ .....

สถานที่สัมภาษณ์ .....

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ (เด็กและเยาวชน)

ผู้ให้สัมภาษณ์ (ชื่อ-สกุล) .....

เพศ ..... อายุ ..... ระดับการศึกษา .....

อาชีพ ..... รายได้ .....

ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว .....

กระทำผิดในข้อหา.....

เคยกระทำผิดมาแล้วกี่ครั้ง ..... เคยเข้าการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหรือไม่ .....กี่ครั้ง.....

ตอนที่ 2 กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี

- ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูดังกล่าว
- ท่านคิดว่าโครงการที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพียงพอ หรือเหมาะสม หรือไม่ อย่างไร

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี

- ท่านคิดว่า มีปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดีอะไรบ้าง อย่างไร

ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี

- จากปัญหาและอุปสรรคที่ท่านได้สะท้อนมา คิดว่าจะควรมีแนวทางแก้ไขอย่างไร
- ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

Ref. code: 25646024300078UFD

ภาคผนวก ค
แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับพนักงานคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ เมืองซานดิเอโก ประเทศสหรัฐอเมริกา

Punyawaj's Dissertation Brief

My Ph.D. dissertation focuses on the ways to improve the Thai Juvenile Rehabilitation Process of the Juvenile and Family Court and Juvenile and Family Procedure Act B.E. 2553 (A.D. 2010). One of objective research is to compare the rehabilitation process in Juvenile and Family Court in Thailand and US. I would like to collect data about juvenile justice agencies in San Diego, including interview expertise who works with the juvenile court.

I would like to ask you some questions.

1. Could you please describe the rehabilitation process in Probation Department to work with juvenile offenders?

2. Once a referral is made how are juvenile offenders routed to rehabilitation programs or activities? Do you use any structured guidelines?

3. Does Probation Department assess the effectiveness of juvenile rehabilitation?

(If yes) How? And how long of a period of assessment?

Would you be willing to share any reports or data that measure effectiveness?

4. Now I would like to ask you about What is the Problems and Obstacles in rehabilitation process in Probation Department? (Ex. The Programs for rehabilitation, Correctional Settings etc.)

5. What type of skill or knowledge is necessary to do your job?

Thank you

Ref. code: 25646024300078UFD

ภาคผนวก ง
แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับประธานกรรมการบริหาร
องค์กร SAY San Diego, USA.

My Ph.D. dissertation focuses on the ways to improve the Thai Juvenile Rehabilitation Process of the Juvenile and Family Court and Juvenile and Family Procedure Act B.E. 2553 (A.D. 2010). One objective research objective is to compare the rehabilitation process in Juvenile and Family Court in Thailand and US. I would like to collect data about juvenile justice agencies in San Diego, including interview expertise who works with the juvenile court.

I would like to ask you some questions.

1. Could you please describe about SAY San Diego and the rehabilitation process in SAY San Diego to work with juvenile offenders?

2. Once a referral is made how are juvenile offenders routed to rehabilitation programs or activities? Do you use any structured guidelines?

3. What type of skill or knowledge is necessary to do your job?

4. Now I would like to ask you about What is the Problems and Obstacles in rehabilitation process in SAY San Diego? (Ex. The Programs for rehabilitation, Correctional Settings, Budgets etc.)

5. Does Probation Department assess the effectiveness of juvenile rehabilitation?

(If yes) How? And how long of a period of assessment?

Would you be willing to share any reports or data that measure effectiveness?

Thank you

Ref. code: 25646024300078UFD

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	ปุณยวัจน์ ไตรจุฑากาญจน์
วุฒิการศึกษา	ปีการศึกษา 2556: สังคมสงเคราะห์ศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับสอง) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีการศึกษา 2558: รัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2559: ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ทุนการศึกษา	โครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก (คปก.) รุ่นที่ 21

ผลงานทางวิชาการ

ปุณยวัจน์ ไตรจุฑากาญจน์. (2560). บทบาทของครอบครัวในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี ศึกษาเฉพาะกรณี: ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดปทุมธานี. เผยแพร่ในรายงานสืบเนื่องการสัมมนาวิชาการ (proceeding) การสถาปนาคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ครบรอบ 63 ปี. วันพุธที่ 25 มกราคม พ.ศ.2560 ณ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปุณยวัจน์ ไตรจุฑากาญจน์. (2561). แนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนของผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน. วารสารธรรมศาสตร์, 37(2), 66-96.

ปุณยวัจน์ ไตรจุฑากาญจน์. (2562). มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญากับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรม. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 45(2), 52-79.

Ref. code: 25646024300078UFD